

BULLARIUM

ROMANUM

APPENDIX.

P. P. II. 9.

BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIUM BREVIUM, EPISTOLARUM, DECRETORUM ACTORUMQUE S. SEDIS

A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ABLECTI ROMAE VIRORUM S. THEOLOGIAE ET Ss. CANONUM PERITORUM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT

AUSPICANTE OLIM

FEL. MEMORIAE FRANCISCO GAUDE S. R. M. CARDINALI

APPENDIX

NUNC PRIMUM EDITA

VOLUMEN I

a S. LEONE I (ann. CCCXXI) ad PELAGIUM II (ann. DXC)

AUGUSTAE TAURINORUM
SEBASTIANO FRANCO ET FILIIS EDITORIBUS
M DCCC LXVII.

MONITUM.

Dum CC. VV. huius nostrae Magni Bullarii Romani editionis, tum Romae tum Taurini degentes, Curatores doctam huic Tomo Primo *Appendicis* nunquam editae praemittendam, ut novitati ac gravitati Operis congruebat, Praefationem Generalem exornant, parantque Indices rerum copiosissimos ad calcem ipsius adiungendos, nec non extremam manum imponunt Actis Ss. Pontificum Vigili, Pelagii I, Ioannis III, Benedicti I, et Pelagii II, quae, iuxta praedictam totius Operis oeconomiam, ad hoc ipsum primum Volumen spectant, et nos ipsi imprimi studemus quam simillimas formas (vulg. *fac-similia*) characterum Codd. Vat. Mss., e quibus vel desumpta fuere, vel cum illis collata Monumenta Pontificia quae hinc evulgamus; arbitrati sumus optimum factum fore et sociis lectoribus acceptissimum, si interim maximam voluminis partem, iam impressam, sub titulo Partis Primae Voluminis Primi in lucem protulerimus: quam Pars Altera non multo post excipiet, continens Acta praedictorum Ss. Pontificum, et Praefationem Generalem, et Indices, nec non similes formas characterum Codd. Vat. Mss. ipsarumque elucidationem; unaque dabimus aliud totius voluminis, ad instar ceterorum, charteum operimentum. Quod sane consilium libentissime sequuti sumus, tam ut votis sociorum iamdiu *Appendicem* huiusmodi desiderantium faceremus satis, quam ut nostram in hoc Opere edendo testaremur alacritatem et fidem, utpote qui non amplius quam sexdecim ab hinc mensibus exscripta monumenta habuimus in manu, prout ante Tomum x Bullarii profitebamur, atque illico ea incipimus evulgare.

Porro ingentes, quae ad hanc *Appendicem* parandam opus fuerunt, impensae aequum bonumque nobis, uti credimus, apud honestos prudentesque viros titulum tribuunt, ut idem pro *Appendice* pretium, ac pro aliis Bullarii voluminibus, iis qui toti Operi emendo subscripserunt retinentes, iis vero, qui illam separatim emere velint, paulo altius ponamus.

Pretium huius Primae Partis Vol. I.

Totius Operis subscriptoribus	lib. Gall. 13. 40
Subscriptoribus pro sola <i>Appendice</i>	lib. Gall. 23. 45

Excellentissimos DD. et VV. PP. per Orbem Cristianum Episcopos, itemque RR. Ordinum Religiosorum Superiores et bibliothecarum archivarumque Praesides CC. iterum iterumque adprecamur, ut, si quae apud ipsos Bullae et Epistolae RR. PP. nondum editae reperiantur, illas e suis autographis exscriptas ad nos mittere festinent, quo haec nostra editio absolutissima prorsus, iuxta omnium vota, evadat.

LECTORI BENEVOLO

EDITORES TAURINENSES

S. D.

Optatissimam omnibus et iamdiu repetitis vocibus hinc promissam, illinc vehementer efflagitatam Magni Bullarii APPENDICEM, praecipuum sane et novum, prorsus ac singulare, illudque quam maximi aestimandum huius nostrae Editionis prae ceteris emolumentum et decus, Operisque Cocqueliniani necessarium complementum, en tandem, amice Lector, suscipimus evulgandam; quo maturius, uti olim profitebamur, eo uberius; nunc autem addimus et tibi eo iucundius, quo desideratius. In eâ enim quam plurima et supremae auctoritatis, utilitatis, praestantiaeque Monumenta Pontificia, quae ab omnibus hactenus excisis Bullariis exulabant, vel nunquam, vel sparsim edita, inque innumeris et magnis voluminibus, studiosorum multitudini plerumque imperviis, distracta et dissipata, NUNC PRIMUM conquisita undique diligentissime, et in unum veluti corpus collecta, eruditisque notis illustrata, deinceps continuâ, si Deus faveat, editione tibi prope in singulos dies, ut ita dicam, prolata tuo labore nullo, impensâ modicâ, ac summâ cum animi voluptate subinde accipies: lectissimam et ditissimam, supra quam sperare fas erat, sacrae eruditionis segetem; amplissimi CC. VV. consessus opus pergrande, qui SS. D. N. Pii Papae IX Benedictione Apostolica adspirante, et fel. mem. Principe E.^{mo} Card. Francisco Gaude olim auspicante, tabulariis ac bibliothecis

illustrandis, diplomatibus nondum editis colligendis, editisque cum suis originalibus conferendis, omnibusque discutiendis, diiudicandis, illustrandis curas assiduas, acerrima ingenia, maximam in re diplomatica peritiam, omnigena quae in Urbe huic studiorum generi praesto sunt adiumenta per octo fere annos sedulo et indesinenter impenderunt, et uberrimum utique fructum tot laborum, studiorumque retulerunt.

Re enim verâ, ut de hoc primo tantum volumine verba faciamus, quod iam prae manibus gestans iucundaris, dum primus tomus Magni Bullarii per sexcentum annos et supra leviter discurrens a Leone Magno (an. ccccxl) ad Nicolaum II (an. mlxi) usque descendebat et veluti fluebat, istud, maioris utique molis quam ille, prae monumentorum copiâ vix ad Pelagium II (an. dxc) per unum saeculum et dimidium perducimus, scilicet ad limen Pontificatus Gregorii I cognomento Magni, cuius vere Magni, quin immo Maximi Pontificis Acta, quae iam ut edantur praesto sunt, alterum Appendicis volumen totum sibi vindicabunt. Itaque de eo temporis spatio, de quo Recensio Coqueliniana vix quinquaginta quinque epistolas RR. PP. tibi exhibebat, heic denuo additas reperies fere tercentum, et insuper epistolarum vel decretorum fragmenta circiter centum quinquaginta.

Quod autem pluris valet, isthaec omnia quae damus Monumenta indubiae prorsus genuinitatis sunt (paucis exceptis quae dubia quidem aut suspecta, sed digna nihilominus visa sunt, quae a viris doctis cognoscerentur), ad auream Ecclesiae Catholicae antiquitatem pertinentia, et rerum gravitate ac scribentium auctoritate praestantissima. Et profecto quis heic perlegens plusquam centum viginti Leonis M. gravissimas epistolas, quae in prius edito Magno Bullario desiderabantur, Hormisdæ septuaginta novem, Simplicii viginti, Felicis III quatuordecim, Gelasii duodecim, Vigili pariter quatuordecim et celebre Constitutum, Pelagii I sexdecim, Pelagii II undecim, ut de minoribus taceam, et paucas quidem sed potentissimas Agapeti literas ad Iustinianum Imperatorem et ad Orientales Episcopos datas, quibus Apostolici Principatus auctoritas et maiestas tota se prodit, non mirabitur atque laetabitur?

Minime quidem nos decet profanos homines huius tam ampli Operis institutum et merita praeclarissima, item media et adiumenta quibus confectum fuit verbis enarrare, quod satis abunde sciteque praestant in adiectâ proxime Praefatione CC. VV. sacrae theologiae et Ss. Canonum periti qui Editionis curandae munus susceperunt; tamen non possumus quin hoc saltem unum attingamus, quod statim oculis inspicientium se praebet, qua nempe diligentia et attentione perspicacissima omnes variae lectiones adnotatae fuerint quae tum in codd. mss. tum in editis voluminibus occurrunt, adeo ut in hac unâ Recensione ceterae, vel manu scriptae, vel typis impressae uno veluti intuitu conspiciantur.

Mirum porro est, ut quisque prudens satis per se intelliget, quot nobis perlati labores, quot factae impensae ad tantum opus, herculeis, ut aiunt, humeris formidandum; itineribus namque conficiendis, libris undique colligendis et emendis, peritorum hominum adhibendis ingeniis, archivis ubique locorum examinandis et codicibus exscribendis vigiliae, curae, sollicitudines multae, et ingens pecuniarum pondus opus erant. At si *euntes ivimus saepe defatigati et taedio oppressi mittentes semina, nunc venimus cum exultatione portantes* de benedictione Domini uberes *manipulos nostros* (Ps. cxxv, 6). Etenim D. O. M. bonorum omnium largitori impensissimas grates referentes, summopere laetamur recogitantes quantum ornamenti et praesidii Catholicae Ecclesiae et Sedi Apostolicae, quas erga perpetuo inest animis nostris omnimoda fides et pietas, et quantum utique utilitatis et gratiae toti fidelium multitudini, quin et universae hominum societati obventurum sit ex novâ hac tot tantorumque, in quibus summorum Pontificum auctoritas et sapientia refulget, monumentorum editione. Nonne ibi conspiciamus qua ratione tunc Romanae Sedis auctoritas, quae universis rebus humanis circumquaque fatiscentibus sola perstitit immota, ipsiusque Antistitum sapientia et universalis sollicitudo regimini ecclesiarum et populorum praesedit, novumque istum saeculorum ordinem, novum orbem christianum quodammodo procreavit? *ipsius enim et genus sumus* (Act. xvii, 28), illius, inquam, Sedis veluti progenies et factura sunt quotquot sub caelo gentes Christiano Nomine glo-

riantur. Hinc igitur et in praesenti quoque miserrimâ heul rerum conditione, quâ omnia susque deque vertuntur et ab ipsis radicitus fundamentis humanae Potestates submotae concutiuntur, in spem magnam erigimur admirantes quomodo firma maneat solidissima Petra super quam universae Christianae Reipublicae structura consurgit, quomodo fluctibus universalis diluvii secunda emineat et superferatur aquis Arca Petri, in qua aeterna futurae aliquando regenerationis semina custodiuntur. Sedes quippe illa caput est mundi: inde novi rerum ordinis instaurandi sumenda erunt auspicia; ipsius firmitas inconcussa ceteras Potestates solidabit; illâ sospite salvi sumus. Alii igitur alia pertractent, alii aliis delectentur; hoc unum nobis cordi est istiusmodi Actis Pontificiis inhaerere, illa nocturnâ versare manu, versare diurnâ.

En ista dum loquimur decimusoctavus centenarius annus evolvitur ex quo D. Petrus summus Apostolorum Princeps Capitoli- nam arcem divo sanguine consecravimus, ibique sui Imperii sedem intransmutabiliter defixit. Qui annus felix faustusque nostro etiam incepto bene feliciterque ominatur; et novas iam addidit vires, novamque iuventam. Etenim volumen primum *Appendicis* tandem desideratum tandem prodit in lucem; brevi absolutus erit tomus undecimus Bullarii, quem SS. D. N. Pio Papae IX ad pedes eius provoluti nos ipsi in proximâ S. Petri centenariâ festivitàte, propitio Deo, oblaturi sumus, et insuper duodecimum altero anni eiusdem dimidio edere speramus; dum alacriter adlaborantes alterum quoque *Appendicis* volumen Acta Gregorii Magni continens insequentem in annum edendum paramus.

His dictis animum erige, Lector benigne; promissis manemus; nostra non deficit fides, non minuitur vigor. Sed interim, quod pro viribus dare potuimus, boni consulas, quaeque dare promittimus, paulisper expecta. Vale.

Augustae Taurinorum, xv Kal. Februarii an. MDCCCLXVII

Die Festo Cathedrae S. Petri Apostoli qua primum Romae sedit.

S. LEO I.

An. C. 444

EPISTOLA I.

Ne Pelagii, Coelestique haeresis Catholicam Ecclesiam inficiat, nonnulla praescribit.

Ad Aquileiensem Episcopum.

Clerici Pelagiani, et Coelestiani, qui errorem suum iurant, in Ecclesiam non recipiendi.

CAP. I. Relatione sancti fratris et coepiscopi nostri Septimi¹, quae in subditis habetur, agnovimus quosdam presbyteros et diaconos, ac diversi ordinis clericos, quos Pelagiana sive Coelestiana haeresis habuit implicatos, ita in vestra provincia ad communionem catholicam pervenisse, ut nulla ab eis² damnatio proprii exigeretur erroris; et pastoralibus excubiis nimium dormitantibus, lupos ovium pelibus tectos in ovile dominicum, non depositis bestialibus animis, introisse³; et quod per auctoritatem canonum decre-

¹ Ex Balleriniis *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 589. Hanc editionem sapientum iudicio probatissimam in hisce litteris colligendis sequendam duximus, quam tamen cum aliis, et praesertim cum romana Cacciarum studiis exculta, cui a Vaticanis codicibus plurima inest auctoritas, diligenter contulimus.

² Cacciarum *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 30, et seq.; De Rubeis *Monum. Eccl. Aquilei.* cap. XV Ianuario inscriptam contendunt; Ballerini vero *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 582, et seq. cuius Ianuarii praedecessori.

³ Edit. et Cacciarum l. c. *Septimii*.

⁴ Cacciarum, et cod. Vat. *ab eisdem*.

⁵ «Al. *Lupus... tectus... introiret*». Ballerini, l. c.

An. C. 444

torumque nostrorum ne insontibus⁶ quidem conceditur⁷, usurpasse⁸; ut relictis Ecclesiis, in quibus clericatum aut acceperant, aut receperant, instabilitatem suam per diversa circumferant⁹, amantes semper errare, et numquam in fundamento apostolico permanere. Quoniam, qui nullo discussi examine nullo sunt praeiudicio suae professionis obstricti, hunc maxime expetunt¹⁰ fructum, ut sub velamento communionis plures domos. adeant, et per falsi nominis scientiam¹¹ multorum corda corrumpant. Quod utique efficere non possent, si Ecclesiarum praesules necessariam diligentiam in talium receptione servassent¹², ne cuiquam eorum evagari in diversa licuisset¹³.

His per Ecclesiam evagari est nefas.

CAP. II. Ne ergo hoc ulterius audeatur¹⁴, neve per quorundam negligentiam introducta pernicies ad eversionem mul-

⁶ «Al. *infantibus*». Cacciar. l. c.

⁷ «Al. *exceditur*, vel *ceditur*». Cacciar. l. c.

⁸ «Al. *usurpare*». Ballerini, et Cacciar. II. cc.

⁹ «Al. *instabilitate sua per diversa circumferantur*». Ballerini, col. 590.

¹⁰ «Apud Sichardum *producant*». Ballerini, l. c.

¹¹ «Duo codd. *inscientiam*». Ballerini, l. c.

¹² «Al. *servarent*». Ballerini, l. c.

¹³ «Totum hoc incisum in ms. Vat. Reg. desideratur: Sichardus omittit in *diversa*. Ballerini, l. c.

¹⁴ «Vat. cod. antiquiss. *audeant*». Cacciar. l. c., pag. 31; «al. *audiat*». Cacciar. ibid., et Ballerini, l. c.

tarum tendat animarum; hac¹ nostri auctoritate praecepti industriae tuae fraternitatis indicimus, ut congregata apud vos synodo provincialium sacerdotum, omnes sive presbyteri, sive diaconi, sive cuiusque² ordinis clerici, qui de Pelagianorum Coelestianorumque consortio³ in communionem catholicam ea imprudentia sunt recepti, ut non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, nunc saltem, posteaquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quae et ipsis prodesse, et nullis possit nocere⁴, cogantur. Damnent apertis professionibus suis superbi erroris auctores, et quicquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit detestentur: omniaque decreta sinodalia, quae ad excisionem huius haereseos Apostolicae Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, et in omnibus approbare plenis et apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur. Nihil in verbis eorum obscurum, nihil inveniatur ambiguum⁵. Quoniam novimus hanc istorum esse versutiam, ut in quacumque particula dogmatis execrandi, quam a damnandorum soliditate discreverint⁶, nihil sibi sensuum suorum aestiment esse non salvum⁷.

CAP. III. Cumque omnes definitiones suas, ad subrependi facilitatem⁸ improbare se simulent, atque deponere; hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligantur⁹, excipiunt, ut gratia Dei secundum merita dari accipientium sentiatur. Quae utique nisi gratis detur¹⁰, non est gratia, sed merces retributioque meritorum, dicente beato Apostolo: *Gratia salvi facti estis per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est¹¹, non ex operibus: ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus, ut in illis ambulemus¹²*. Omnis itaque bonorum operum donatio divina praeparatio est: quia non prius quisquam iustificatur virtute, quam gratia, quae unicuique¹³ principium iustitiae, et bonorum fons atque origo meritorum est. Sed ab istis ideo per¹⁴ naturalem industriam dicitur praeveniri, ut quae ante gratiam propria sit¹⁵ studio, nullo videatur peccati originalis vulnere sauciata: falsumque¹⁶ sit quod veritas ait: *Quoniam filius hominis venit quaerere, et salvare quod perierat¹⁷*.

CAP. IV. Cavendum ergo dilectioni tuae est, magnaue diligentia providendum, ne per huiusmodi homines extincta du-

Ab eorum versutia circa divinae gratiae mysterium sedulo cavendum.

Dei gratia iustitiae principium, atque origo meritorum est.

Tametsi recepti secundum suam in synodo provinciali profuerant.

1 « Quatuor nostri codd. cum Canisio hoc ». Ballerin. l. c.
 2 « Cod. Vat. 1097 cuiuscumque ». Cacciar. l. c.
 3 « Verba qui de Pelagianorum, Coelestianorumque consortio desunt in Vat. Reg. col. 1 ». Ballerin. l. c.
 4 « Vat. cod. 1342 et nullos possit docere ». Cacciar. l. c. Mendose, uti videtur.
 5 « Al. nihil in verbis eorum, nihil in sensu inveniatur ambiguum; al. omittunt obscurum nihil ». Ballerin. col. 591.
 6 « Al. qua ad nostrorum soliditatem discreverint; al. qua se a damnatorum societate discreverint ». Ballerin. l. c.
 7 « Duo codd. Vat. non salvari ». Ballerin. l. c.
 8 « Al. ad subrependentem facilitatem; al. ad tantam facilitatem ». Ballerin. l. c.

9 « Cod. Lucens. intelligatur ». Ballerin. col. 592.
 10 « Cod. Lucens. datur ». Ballerin. ibid.
 11 « Quidam codd. Vat. gratis ». Ballerin. ibid.
 12 « Al. Dei enim donum est: al. sed Dei enim, etc. ». Ballerin., et Cacciar. II. cc.
 13 Eph. II, 8.
 14 « Al. Omnis itaque bonorum operum donatio divina praeparatio est; nec propria quisquam iustificatur virtute; quoniam gratia unicuique, etc. ». Ballerin. l. c.
 15 « Vat. cod. 1097 delet per ». Cacciar. l. c.
 16 « Al. data sit ». Ballerin. l. c.
 17 « Tota haec pericope ab Sighardi exempl. abest ». Ballerin. l. c.
 18 Luc. XIV, 10.

Quisquis Ecclesiae praeceptis obsistat excidendus.

dum scandala suscitontur¹, et de exciso olim dogmate aliquod in provincia tua eiusdem mali germen oriat; quod non solum in radicibus suis crescat, sed etiam Sanctae² Ecclesiae sobolem veneno sui oris³ inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspitione se purgent; et obediendo nobis probent, se esse nostros. Quorum si quisquam salubribus praeceptis satisfacere detrectarit, sive ille clericus, sive ille sit laicus, ab Ecclesiae societate pellatur, ne perditio⁴ animae suae saluti insidietur alienae.

Ubi quis fuerit sacris initialis, ibi perseveret.

CAP. V. Illam quoque partem ecclesiasticae disciplinae, qua⁵ olim a Sanctis Patribus, et a nobis saepe decretum est, ut nec in presbyteratus gradu, nec in diaconatus ordine, nec in subsequenti officio⁶ clericorum ab Ecclesia ad Ecclesiam cuiquam transire sit liberum, ut⁷ in integrum revoces, admoneimus: ut unusquisque non ambitione illectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum depravatus, ubi⁸ ordinatus est, perseveret: ita ut si quis sua quaerens, nec quae Iesu Christi, ad plebem et⁹ Ecclesiam¹⁰ suam redire neglexerit, et ab honoris privilegio, et a communionis vinculo

habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quae pro custodia canonum, et pro fidei integritate decernimus, vehementius commovendos: quia¹¹ inferiorum ordinum culpa ad nullos magis referendae sunt, quam ad desides negligentesque rectores, qui multam saepe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam¹².

Inferiorum culpa ad desides rectores ut plurimum referenda.

EPISTOLA II¹³.

Septimum Allinum Episcopum de litteris ad Venetiarum Metropolitanam missis edocet¹⁴.

Leo episcopus Septimo¹⁵ episcopo salutem.

CAP. I. Lectis fraternitatis tuae litteris, vigorem fidei tuae, quem¹⁶ olim noveramus, agnovimus: congratulantes tibi, quod ad custodiam gregum Christi pastoralis curam vigilantiter exequeris: ne lupi, qui sub specie ovium¹⁷ subintrarunt, bestiali¹⁸ saevitia simplices quosque dilacerent; et non solum ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea¹⁹, quae sunt

Septimi appellata sedes.

1 « Cod. Vercell. ne scandala suscitontur, intermediis vocibus omissis: Cod. Lucens. omittit per huiusmodi homines ». Ballerin. l. c.
 2 « Al. odoris ». Cacciar. pag. 32; al. veneni sui odore ». Ballerin. l. c. Sanc mel. n. lectio.
 3 « Al. sanctam ». Ballerin. l. c.
 4 « Al. perditione; al. proditor ». Ballerin. col. 593.
 5 « Al. qua et olim ». Ballerin. l. c.
 6 « Tres codd. Vat. nec in diaconatus, nec in subsequenti ordine; al. utrobique habent ordine; cod. Lucens. omittit nec in subsequenti officio ». Ballerin. l. c.
 7 « Al. deest ut ». Ballerin. l. c.
 8 « Al. ibi, ubi ». Ballerin. l. c.
 9 « Sighardus delet voces plebem et ». Ballerin. l. c.
 10 « Al. ad Ecclesiam ». Cacciar. l. c.
 11 Forte legendum vehementius non commovendos.

12 Can. I, dist. 86. His autem opponitur Cacc. innixus Cod. Vat. 5286, ubi legit, Januar. fuisse ordinat. episcop. ann. 443. De Rubeis et Quesnell. hanc reiciunt ad ann. 444. Vid. Cacc., et De Rubeis II. cc.
 13 Dat. circa an. 442 secund. Ballerin., quos sequitur Iaffè Regest. Rom. Pontif., edit. Berlin. 1851.
 14 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 594, et seq.
 15 « Al. Septimum ». Ballerin. l. c., et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 32.
 16 Cacciar. l. c., et al. Allinum. Vid. Ballerin. l. c., not. 1.
 17 Quesnell. contra fidem codd. quam. Ballerin., et Cacciar. II. cc.
 18 Matth. VII, 15.
 19 « Al. bestiarum ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 20 Cacciar. delet ea.

sana¹, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, ad Metropolitanum episcopum provinciae Venetae scripta direximus, quibus ad status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum et Coelestianorum consortio veniens in communione catholica sine professione legitimae satisfactionis habeatur. Saluberrimum² enim est, et spiritualis medicinae utilitate plenissimum, ut sive presbyteri, sive diaconi, sive³ alii cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, errorem suum, et ipsos erroris auctores damnari a se sine ambiguitate fateantur, ut sensibus pravis et dudum peremptis nulla sperandi⁴ supersit occasio, nec ullum membrum Ecclesiae talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria coeperit obviare.

Agendi ratio cum clericis Pelagianis, Coelestianisque attingitur.

Pro lubis suis ecclesiis abscedere si eodem non liceat.

In Ecclesiis bonum ordinata fideliter implenda.

CAP. II. Circa quos etiam illam canonum constitutionem praecipimus custodiri, ne ab his ecclesiis, ad quas proprie pertinent, sinantur abscedere, et pro suo arbitrio ad loca sibi non deputata transire. Quod cum recte non permittitur inculpatis, multo minus debet⁵ licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius devotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus⁶ nostris, et cum supradicto Metropolitano det operam, ut circumspicte, ac velociter impleantur ea, quae ad totius Ecclesiae incolumitatem et lau-

dabiliter sunt suggesta⁷ et salubriter ordinata⁸.

EPISTOLA III⁹.

Anastasio episcopum Thessalonicensem vicarium suum in Illyria delegat, eiusque officium declarat.

Dilectissimo fratri Anastasio,

Leo.

CAP. I. Omnium quidem litteras sacerdotum grato nos relegere animo fraterni¹⁰ collegii caritas facit, cum per spiritalem gratiam tamquam praesentes amplectimur, quibus sermone epistolis mutuo commeantibus sociamur. Sed maior nobis¹¹ in his videtur esse affectio, in quibus de statu Ecclesiarum certiores effecti, ad exercendae sollicitudinis vigilantiam officii nostri consideratione compellimur: ut in speculis, quemadmodum Dominus¹² voluit, constituti, et pro voto nostro currentibus rebus nostrum commodemus assensum, et ea quae depravari aliqua usurpatione perspicimus, adhibita coercitionis remediis corrigamus: sperantes iacti seminis responsurum nobis uberem fructum, si non sinamus crescere, quae in messis detrimenta dominicae coeperint pullulare.

Leonis in universam Ecclesiam sollicitudo.

Pontifex velut in speculis a Christo constitutus.

CAP. II. Postquam itaque nobis petitionis tuae dilectionis innotuit per filium nostrum Nicolaum presbyterum, ut tibi quo-

servatum hanc epistolam sequenti praeposendam cum Cacciaro duximus. Quamquam enim utraque eodem die data fuerit, postulat tamen rei natura ut putemus, prius Anastasium constitutum fuisse in Illyria Leonis Vicarium, deinde vero ea de re episcopos Illyrici certiores esse factos.

¹⁰ «Cod. Barber., unde haec epistola ab Holstenio primum est edita, corrupte *alterni*». Ballerin., l. c., col. 620.

¹¹ Pronomen nobis, quod et Cacciarus post Quesnell. omisit, ex eodem cod. Barber. retinendum est. Vid. Ballerin., l. c.

¹² «Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 26 cum vulg. *Deus*».

¹ «Quatuor praestantes codd. *sancta*». Ballerin. l. c.

² Can. 24 caus. 1, quaest. 7.

³ «Cacciar. l. c., pag. 33 *vel*».

⁴ Ita Ballerin. cum cod. Reg. Vat. 1997, Vallicel., aliisque editis; «Cacciar. cum Quesnell. *leg. spirandi*». Cacc. l. c.

⁵ «Al. *debeat*». Ballerin. col. 595.

⁶ «Vallicel. *exempl. sponsionibus*». Cacciar. l. c.

⁷ «Al. *gesta*». Ballerin., et Cacciar. II. cc.

⁸ Secund. Ballerin., quos sequitur Iaffé, dat. circa ann. 442.

⁹ Ex Ballerin. Edit. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 649, et seq. Contra ordinem a Balleriniis

Ad Syriici exemplum Illyricae provinciae Anastasium vice sua praeficit.

que a nobis, sicut decessoribus tuis, per Illyricum cum nostra vice propter custodiam regularum auctoritas praestaretur, praebentes assensum nostra adhortatione compellimus; ut nulla dissimulatio¹, negligentia nulla proveniat circa Ecclesiarum regimen per Illyricum positarum, quas dilectioni tuae vice nostra committimus², beatae recordationis Syriici exemplum secuti, qui sanctae memoriae Anytio praedecessori tuo bene de Apostolica Sede tunc merito, et rebus post sequentibus approbato certa tum primum ratione commisit, ut per illam provinciam positas, quas ad disciplinam teneri voluit, Ecclesiis subveniret. Gloriosa instantius exempla sequenda sunt, ut quorum privilegiis uti cupimus, eorum nos similes in omnibus approbemus. Imitatorem te tam praedecessoris tui, quam decessoris, qui pari modo hoc et meruisse, et egisse cognoscitur, esse volumus, ut de profectu Ecclesiarum, quas tibi vice nostra committimus, gaudeamus. Ut enim bene agenti, et quae sacerdotali auctoritati conveniunt, solertius exequenti ad honorem proficit res tributa; ita huic oneri esse³ cognoscitur, qui commissa sibi potestate, qua debet moderatione, non utitur.

Eorum vestigia insistendum, quorum privilegia cupimus.

Vicariis Apostolicis pro canonum custodia praecipue vigilandum.

CAP. III. Credita itaque tibi, frater carissime, gubernacula pervigil tene, et mentis tuae oculos per omnia, quae curae tuae videas iniuncta, circumfer; in mercedem tuam profutura custodiens, et his, qui⁴ disciplinam canonum labefactare nituntur, obsistens. Divinae legis sanctio ve-

¹ «Cod. Vat. apud Allatium *dissimulatione*». Ballerin. l. c.

² «Cod. Vat. apud Allat. *commisimus*; sed supra *committimus*». Ballerin. l. c.

³ Forte legendum *deesse*.

⁴ «Idem cod. Vat. *quae*». Ballerin. l. c. col. 621.

⁵ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 26 cum Allat. *suffragentur*.

⁶ Edit. Cacciar. l. c. erronee *acceperint*.

⁷ Cacciar. l. c. cum Quesnello omittit *ita*.

neranda, et canonum specialius decreta servantur. Per commissas tibi provincias tales Domino sacerdotes, quibus sola vitae et clericalis ordinis suffragantur⁵ merita, consecrentur. Nihil gratiae personali, nihil ambitioni, nihil redemptis permittas licere suffragiis. Examinentur diligentius, et per longum vitae tramitem disciplinis ecclesiasticis, qui ordinandi fuerint, imbuantur; si tamen illis omnia, quae a Sanctis Patribus sunt constituta, conveniant, et, quae beatum Apostolum Paulum de talibus legimus praecipisse, custodierint, ut unius uxoris vir sit, et hanc virginem, ut auctoritas divinae legis cavet, acceperit⁶. Quod ita⁷ sollicitius volumus custodiri, ut omnibus excusationibus locum adimamus: ne se quisquam credat posse ad sacerdotium pervenire, qui uxorem, antequam Christi gratiam consequeretur, accepit, qua deficiente, alteram post baptismum coniunxerit sibi. Cum negari uxor illa non possit, nec prioris coniugii numerus aboleri; et eorum ita sit pater filiorum, quos ante baptismum ex illa suscepit, quemadmodum et illorum fit⁸, quos ex altera post baptismum noscit⁹ suscepisse. Sicut enim¹⁰ peccata, et quae illicita esse noscuntur, per lavacrum baptismatis abolentur; ita quae sunt legis praecepto concessa vel licita, non delentur.

In presbyterio sacrandis quid onus exordium.

Digam licet ante baptismum nupt. ac viduarum mariti exors non inittendi.

Per baptismum peccata, licita vero non delentur.

Apostolico Vicario inconsulto, nullus metropolitanus sacerdos anistes.

CAP. IV. Nullus, te inconsulto, per illas Ecclesias ordinetur antistes: ita enim fiet, ut sint de eligendis matura iudicia, dum tuae dilectionis examinatio formidetur. Quisquis vero a Metropolitanis episcopis¹¹

⁸ Cacciar. cum Quesnello contra fidem codd. omittit *fit*. Vid. Ballerin. l. c.

⁹ Cacciar. l. c. cum Quesnell. *noscitur*, sed contra fidem codd. Vid. Ballerin. l. c.

¹⁰ Voces *sicut enim* additae sunt a Quesnello quasi, ut ipsi visum est, necessariae ad sensum complendum. Vid. Ballerin., et Cacciar. II. cc.

¹¹ Cod. Barb. *de metropolitanis episcopis*; Cacciar. l. c. cum Quesnello retinet *a metropolitanis episcopis*. Concinnius ad sensum n. lectio.

contra nostram praeceptionem praeter tuam notitiam fuerit ordinatus, nullam sibi apud nos status sui esse noverit firmitatem, eosque usurpationis suae rationem, qui hoc praesumpserint, reddituros.

Metropolitae vero per Vicarium Ap. dumtaxat, et eausdem ordinantur.

Singulis autem metropolitanis sicut potestas ista committitur, ut in suis provinciis ius habeant ordinandi; ita eos metropolitanos a te volumus ordinari, maturo tamen et decocto iudicio. Quamvis enim omnes antistites probatos, et Deo placitos deceat consecrari, hos tamen praecellere volumus, quos praefuturos his, qui ad se pertinent, consacerdotibus, noverimus. Quod dilectionem tuam sollicitius agere praemonemus, et cautius, ut illud apostolicum custodire, quod scriptum est, approberis: *Manus cito nemini imposueris*.

Ad synodum accedere debita est, ac utilis.

CAP. V. Ad synodum quisquis fratrum fuerit evocatus occurrat, nec sanctae congregationi se deneget, in qua maxime constituendum esse noverit, quod ad disciplinam poterit ecclesiasticam pertinere. Melius enim omnis culpa vitabitur, si inter sacerdotes Domini collatio frequentior habeatur: et emendationi pariter et caritati plurimum praestat adunata societas. Illic, si quae causae natae fuerint, praestante Domino, ita poterunt terminari, ut contentio nulla resideat, sed sola inter fratres caritas coalescat. Si qua vero causa maior evenerit, quae a tua fraternitate illic praesidente non poterit definiri, relatio tua missa nos consulat, ut revelante Domino, cuius misericordiae profitemur esse quod possumus, quod ipse nobis aspiraverit, rescribamus:

Quae causae maiores non poterunt in synodo definiri, vel quae appellantur, Ap. Sedis iudicio reservandae.

- 1 « Allat. legit decoro ». Ballerin. l. c.
- 2 i Tim. v, 22.
- 3 « Cod. Barb. custodiendum ». Ballerin. l. c.
- 4 Cacciar. l. c. pag. 37 cum Quesnell. omittit omnia.
- 5 « Editi solida ex Holstein coniectura ». Ballerin. l. c., col. 622.
- 6 « Quesnellus, quem Cacciarus sequutus

ut cognitioni nostrae pro traditione veteris instituti et debita Apostolicae Sedis reverentia, nostro examine vindicemus: ut enim auctoritatem tuam vice nostra te exercere volumus; ita nobis quae illic componi non potuerint, vel qui vocem appellationis emisit, reservamus.

CAP. VI. Haec itaque in omnium fratrum facies notitiam pervenire, ut nullus deinceps per ignorationem in observandis his, quae praecepimus, excusandi se reperiat facultatem. Ad ipsos etiam Metropolitanos singularum provinciarum nostra, quibus eos moneremus, scripta direximus, ut noverint apostolicis obediendum esse sententiis; et tunc se nobis parere, cum fraternitati tuae ex nostra delegatione coeperint, secundum ea quae scripsimus, obedire. Cognovimus sane, quod non potuimus silentio praeterire, a quibusdam fratribus solos Episcopos tantum diebus dominicis ordinari; Presbyteros vero et Diaconos, circa quos consecratio fieri debet, passim quolibet die dignitatem officii sacerdotalis accipere; quod contra canones et traditionem Patrum usurpatio corrigenda committit, cum mos quibus est traditus circa omnes sacros ordines debeat omnimodis custodiri; ita ut per longa temporum curricula, qui sacerdos vel levita ordinandus est, per omnes clericalis officii ordines provehatur, ut diuturno discat tempore, cuius et doctor ipse futurus est.

Sedis Apostolicae praeceptis vel ab ipsis metropolitanis obtemperandum.

Qui Vicario parat Apostolico, parat Pontifici.

Presbyteri, ac diaconi die dominica consecrandi.

Stata interstitia servanda.

Data pridie idus Ianuarias Theodosio XVIII, et Albino Coss.

Dat. die 12 Ianuarii an. 444.

- est, nostram ex ingenio posuit ». Ballerin. l. c.
- 7 Cacciar. l. c. inverso ordine exercere le.
- 8 « Apud Allatium ignoratione ». Ballerin. l. c.
- 9 « Apud eumd. Allat. praecipimus ». Ballerin. l. c.
- 10 Cacciar. omittit nostra.
- 11 In edit. Cacciar. exciderunt voces: apostolicis obediendum esse sententiis, et tunc.

EPISTOLA IV^a.

Ad Dioscorum Alexandrinum de sacris ordinibus conferendis, nec non de Missae sacrificio diebus festis iterando.

Leo episcopus

Dioscoro episcopo Alexandrino, salutem.

Romanas et Alexandrinae Ecclesiae una disciplina, prout una fides.

CAP. I. Quantum dilectioni tuae dominicae caritatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quod tua firmius fundare desideramus initia, ne quid caritati tuae ad perfectionem deesse videatur, cum tibi spiritualis gratiae merita, ut probavimus, suffragentur. Paterna igitur, et fraterna collatio debet sanctitati tuae esse gratissima, et a te taliter suscipi, quemadmodum a nobis eam intelligis proficisci. Unum enim nos sentire oportet et agere, ut, sicut legimus, in nobis quoque unum esse cor et una anima comprobetur. Cum enim beatissimus Petrus apostolicum a Domino acceperit principatum, et Romana Ecclesia in eius permaneat institutis, nefas est credere, quod sanctus discipulus eius Marcus, qui Alexandrinam primus Ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum suarum decreta for-

S. Marcus primus Ecclesiae Alexandrinae episcopus a Petro creatus.

- 1 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 628, et seqq.
- 2 « Al. impendimus ». Ballerin. l. c.
- 3 « Cod. Vatican., et al. festinemus, vel festinamus ». Ballerin. l. c., et Cacciar. Opp. S. Leon., part. II, pag. 46.
- 4 « Al. specialis, aut spiritualis ». Ballerin. l. c.
- 5 « Al. probamus ». Ballerin. l. c.
- 6 Act. IV, 32.
- 7 C. XVI, caus. 24, q. 1.
- 8 « Al. sanctus episcopus discipulus ». Ballerin. l. c., et Cacciar. pag. 47.
- 9 « Al. ipsius ». Baller., et Cacciar. II, cc.
- 10 Cacciar. cum al. delet et.
- 11 « Duo codd. ordinatis ». Ballerin. col. 629.
- 12 Cacciar. l. c. poterit, mendo, ut videtur, typograph.

maverit: cum sine dubio de eodem fonte gratiae unus spiritus et discipuli fuerit et magistri, nec aliud ordinatus tradere potuerit quam quod ab ordinatore suscepit. Non ergo patimur, ut cum unius nos esse corporis et fidei fateamur, in aliquo discrepemus; et alia doctoris, alia discipuli instituta videantur.

Nil tradit ordinatus, quod ab ordinante non accepit.

Quod ergo a patribus nostris propensiore cura novimus esse servatum, a vobis quoque volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus sacerdotalis vel levitica ordinatio celebretur; sed post diem sabbati, eius noctis, quae in prima sabbati lucescit, exordia deligantur, in quibus his, qui consecrandi sunt, ieiunis, et a ieiunantibus sacra benedictio conferatur. Quod eiusdem observantiae erit, si mane ipso dominico die, continuato sabbati ieiunio, celebretur, a quo tempore praecedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est. Nam praeter auctoritatem consuetudinis, quam ex apostolica novimus venire doctrina, etiam sacra Scriptura manifestat, quod cum apostoli Paulum et Barnabam ex praecepto Spiritus Sancti ad Evangelium gentibus mitterent praedi-

Sacerdotalis et levitica ordinatio post sabbati ieiunium celebranda.

Tanti pendenda antiquissimae consuetudinis vetustas, quam doctrinae apostolicae auctoritas.

- 13 « Abest esse a solo cod. Griman., quem secutus est Quesnellus ». Cacciar. l. c.
- 14 C. 4, dist. 75.
- 15 Cacciar. l. c. cum al. Hoc quoque; Quesn. retinet hoc, omisso quoque; al. utrumque delent. Vid. Ballerin. l. c.
- 16 « Vat. Hisp. eiusdem noctis, quae in prima sabbati lucescit, exordia consecrandi eligantur ». Ballerin. l. c.
- 17 Duo codd. delent et ». Ballerin. l. c.
- 18 « Duo codd. ex eadem observantia ». Ballerin. l. c.
- 19 « Duo codd. quod ». Ballerin. col. 630.
- 20 Act. XIII.
- 21 « Cod. Vat. etiam Sacram habemus in exemplo Scripturam ». Ballerin. l. c.
- 22 « Al. delent gentibus ». Ballerin. l. c.

Apostoli Divini Spiritus praecepto ieiunantes et orantes Paulus et Barnabas manus imponere.

Dies Resurrectionis Christi, seu dominica celebrandis ordinibus constituta.

Dominicae diei summa dignitas.

candum, ieiunantes et orantes imponerunt eis manus; ut intelligamus, quanta et dantium et accipientium devotione curandum sit, ne tantae benedictionis Sacramentum, negligenter videatur impletum. Et ideo pie et laudabiliter apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus praeesse te voluit, etiam ipse servaveris, ut his, qui consecrandi sunt, nunquam benedictioni in die resurrectionis dominicae tribuatur, cui a vespera sabbati initium constat adscribi, et quae tantis divinarum dispositionum mysteriis est consecrata, ut quicquid est a Domino insignius constitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium. In hac per resurrectionem Christi et mors interitum, et vita accepit initium. In hac Apostoli a Domino praedicandi omnibus gentibus Evangelii tubam sumunt, et inferendum universo mundo Sacramentum regenerationis accipiunt. In hac, sicut beatus Ioannes Evangelista testatur, congregatis in unum discipulis, ianuis clausis, cum ad eos Dominus introisset, insufflavit, et dixit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis; et quorum detinueritis, detenta erunt.* In hac denique promissus a Domino Apostolis Spiritus Sanctus advenit,

ut caelesti quadam regula insinuatum et traditum noverimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in quae collata sunt omnia dona gratiarum.

Ordinationes ea die peragendas divinitus insinuatim.

Solemni die sacrificium iterare et rationale est, et piun.

CAP. II. Ut autem in omnibus observantia nostra concordet, illud quoque volumus custodiri, ut cum solemnior quaeque festivitas conventum populi numerosioris indixerit, et ea fidelium multitudo convenerit, quam recipere Basilica simul una non possit, sacrificii oblatio indubitanter iteretur; ne, his tantum admissis ad hanc devotionem, qui primi advenerint, videantur hi, qui postmodum confluerint, non recepti: cum plenum pietatis atque rationis sit, ut quoties Basilicam, in qua agitur, praesentia novae plebis impleverit, toties sacrificium subsequens offeratur. Necessarium est autem, ut quaedam pars populi sua devotione privetur, si unius tantum Missae more servato, sacrificium offerre non possint, nisi qui prima diei parte convenerint. Studioso ergo dilectionem tuam et familiariter admonemus, ut quod nostrae consuetudini ex forma paternae traditionis insedit, tua quoque cura non negligat; ut per omnia nobis et fide et actibus congruamus. Propter quod remeanti filio nostro Possidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epistolam dedimus

perferendam, qui nostris processionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, et toties ad nos missus quid in omnibus apostolicae auctoritatis teneremus agnovit.

Data xi kalendas iulias.

Dat. 21 iunii, an. 445.

EPISTOLA V.

Viennensis Provinciae Episcopis de Hilarii seditione referens nonnulla gravissima recolat, atque decernit.

Dilectissimis fratribus universalis Episcopis per Viennensem provinciam constitutis

Leo Romae Episcopus.

Ecclesiae institutio.

CAP. I. Divinae cultum religionis, quem in omnes gentes, omnesque nationes Dei voluit gratia coruscare, ita Dominus noster Iesus Christus humani generis Salvator instituit, ut veritas, quae antea legis et prophetarum praeconio continebatur, per apostolicam tubam in salutem universitatis exiret, sicut scriptum est: *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terrae verba eorum.* Sed huius muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter

1 « Al. in nostris ». Ballerin. l. c.

2 « Al. orationibus ». Ballerin. l. c.

3 « Al. Apostolicae Sedis auctoritatis; Vat. 541 Apostolicae Sedis auctoritatibus ». Ballerin. l. c.

4 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 632, et seqq.

5 « Cod. Sirmondi per provincias Maximam Sequanorum et Viennensium ». Ballerin. col. 633, et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 37.

6 Can. 7, dist. 19.

7 « Queanell. exiit; forte mendo typograph. pro exiit ». Ballerin. l. c. Attamen et Cacciar.

App. Bull. Rom. — Vol. I.

collocarit; et ab ipso, quasi quodam capite, dona sua velit in corpus omne manare, ut exortem se mysterii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate recedere. Hunc enim in consortium individuae unitatis assumptum, id quod ipse erat, voluit nominari, dicendo: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*: ut aeterni templi aedificatio, mirabili munere gratiae Dei, in Petri soliditate consisteret; hac Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illa nec humana temeritas posset appetere, nec portae contra illam inferi praevalerent. Verum hanc petrae istius sacratissimam firmitatem, Deo, ut diximus, aedificante, constructam nimis impia vult praesumptione violare quisquis eius potestatem tentat infringere, favendo cupiditatibus suis, et id, quod accepit a veteribus, non sequendo: cum nulli se subditum legi, nullis institutionis dominicae credit regulis contineri, a vestro nostroque per novae usurpationis ambitum more desciscens, praesumendo illicita, et quae custodire debuit, negligendo.

Recedens a Petri soliditate in consortium individuae unitatis assumpti exors est divini mysterii.

Nulla sive inferna, sive humana vis Christi Ecclesiam unquam evertet.

Ecclesiae firmitatem violat, qui eius statuta non servat.

In Statu Ecclesiae a maioribus accepto perdurandum.

CAP. II. Verum haec nos, Deo, ut credimus, aspirante, servata circa vos nostrae caritatis gratia, quam sanctitati vestrae Apostolica semper Sedes, ut meministis, impendit, nitimur consilio maturiore corrigere, et vestrarum Ecclesiarum

l. c. habet exiit, licet in nota advertat., in cod. Vat. legi exiit.

8 Ps. xviii, 5.

9 « Sirmondus legit: collocaret, atque ab ipso, quasi quodam capite, dona sua vellet in corpus omne manare ». Ballerin. col. 634. Cacciar. autem pag. 38 cum ms. ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet. Quidam tamen codd. omittunt omne. Vid. Ballerin. l. c.

10 Math. xvi, 18.

11 Cacciar. l. c. institutionibus mendo, ut videtur, typographicis.

12 « Sirmondus reservata ». Ballerin. l. c.

1 Cacciar. l. c. et cui.

2 Cacciar. cum al. dispensationum.

3 « Vat. 1342 vita accepit aeterna principium; tres alii aeternum principium; al. accepit principium ». Ballerin. l. c.

4 Ioann. xx, 21.

5 « Cod. Vindob. omittit evangelista; dein cum congregatis in unum discipulis, clausis ianuis, ad eos Dominus introisset ». Ballerin. l. c.

6 Ioann. xx, 22.

7 « Al. in quo ». Ballerinii, et Cacciar. II. cc.

8 « Al. omittunt quaeque ». Ballerin. col. 631.

9 « Al. ad eandem; al. ad eam; al. ad eam tanta ». Ballerin. l. c.

10 « Sichard. delet fidelium ». Ballerin. l. c.

11 « Al. non recipi ». Ballerin. l. c.

12 C. li, De consecr. dist. 1.

13 « Cod. Grimani. quarta pars populi ». Cacciar. l. c. Forte mendose.

14 « Al. omittunt qui ». Ballerin. l. c.

15 « Al. ut omnia nobis ex fide et actibus congruant ». Ballerin. l. c.

16 « Duo codd. rememoranti ». Cacciar. l. c. Corrupte, ut videtur.

17 « Vallie. cod. Possidone ». Cacciar. ihid.

statum, communicato vobiscum labore, componere, non nova instituentes, sed vetera renovantes, ut in status consuetudine, quae nobis a nostris patribus est tradita, perduremus, et Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus. Nobiscum itaque vestra fraternitas recognoscat, Apostolicam Sedem pro sui reverentia a vestrae etiam provinciae sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, et per diversarum, quemadmodum vetus consuetudo poscebat, appellationem causarum aut retractata, aut confirmata fuisse iudicia: adeo ut servata unitate spiritus in vinculo pacis, commeantibus hinc inde litteris, quod sancte agebatur, perpetuae proficeret caritati: quoniam sollicitudo nostra non sua quaerens, sed quae sunt Christi, dignitatem divinitus datam nec Ecclesiis, nec Ecclesiarum sacerdotibus abrogabat. Sed hunc tramitem semper inter maiores nostros et bene tentum, et salubriter custoditum Hilarius Ecclesiarum statum et concordiam sacerdotum novis praesumptionibus turbaturus excessit; ita suae vos cupiens subdere potestati, ut se beato apostolo Petro non patitur esse subiectum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vindicans, et debitam metropolitanis sacerdotibus in suam transferens dignitatem, ipsius quoque beatissimi Petri reverentiam verbis arrogantioribus minuendo: cui cum prae caeteris solvendi et ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ovium

Causas ad Apostolicam Sedem appellari ius est vetustissimum.

Hilarius ordinationes per Gallias praeter ius sibi arrogat.

cura specialius mandata est. Cui quisquis principatum aestimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem; sed inflatus spiritu superbiae suae semetipsum in inferna demergit.

CAP. III. Quae igitur apud nos in causa Celidonii episcopi gesta confecta sint, et quae Hilarius dixerit, dum cum eodem praesente supradicto episcopo audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Ubi postquam Hilarius rationabile, quod in sanctorum concilio sacerdotum posset respondere, non habuit, ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt, quae nullus laicorum dicere, nullus sacerdotum posset audire. Doluimus, fateor, fratres, et hunc eius mentis tumorem medelis patientiae nostrae curare tentavimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quae suae animae insolentibus subinde sermonibus infligebat et quem susceperamus ut fratrem, delinire magis ipsum, quamvis ipse se suis responsionibus innodaret, quam contristare nostris interlocutionibus nitebamur. Absolutus est Celidonius episcopus, quoniam se iniuste sacerdotio fuisse deiectum manifesta testium responsione, ipso etiam praesente, monstraverat, ita ut, quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, non haberet. Remotum est ergo iudicium, quod prolatum in hac sententia legebatur, quod tamquam viduae maritus sacerdotium tenere non posset. Quod nos quidem servantem legalia constituta sollicitus volumus custodiri non solum

Qui Petro primatum denegat, non illi, sed sibi graviter officit.

Hilarii in Celidonium acta reprehendenda.

Leonis erga ipsum mira patientia.

Celidonius episcopali sede lemere orhatus in eam restituitur.

1 « Al. quam, sed mendose ». Cacciar. pag. 39.

2 « Al. constitutum » Baller. et Cacciar. II. cc. Forte melius.

3 Cacciar. I. c. cum Sirmondo et mss. Vat. in suum ius. « Nostris codd. (Inquiunt Baller. I. c., col. 65) in suum ius transferre dignitatem, quod alia interpunctione ad participium cupiens refertur ».

4 « Quesnell. contra omnium codd. fidem mallet legi pro ». Baller. I. c.

5 Cacciar. cum. codd. Vat. habuerit.

6 « Vox fateor a Quesnello expuncta ex fide edit. et mss. retinenda est ». Baller. I. c. et Cacciar. I. c., pag. 40.

7 « Cod. Vat. 1340 enim. ». Cacciar. I. c.

8 « Nostris codd. omitt. ipsum. » Baller. I. c.

9 « Al. invitaret, forte pro incitaret; al. irretiret, aut implicaret ». Baller. I. c.

10 Cacciar. I. c. volumus.

Viduarum mariti, et bigami vel a minoribus Ecclesiae officis arcendi.

circa sacerdotes, sed circa clericos quoque minoris officii, ne ad sacram militiam hi permittantur accedere, quibus sit tale coniugium, vel qui contra apostolicam disciplinam non unius tantum uxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos, quos factum suum non potest excusare, aut non admittendos, aut si fuerint, decernimus removendos; ita quibus hoc falso obiicitur, habita necesse est examinatione purgemus, et suum officium perdere non sinamus. Mansisset namque in illum prolata sententia, si obiectorum veritas extitisset. Redditus itaque est Ecclesiae suae, et huic, quam amittere non debuit, dignitati coepiscopus noster Celidonius, sicut gestorum series, et post decursam cognitionem sententia, quae e nobis est prolata, testatur.

Proiectus de subrogato sibi per Hilarium episcopo coepiscopus.

CAP. IV. Huic negotio sic finito fratris et coepiscopi nostri Proiecti querela successit, cuius ad nos litterae lacrymae et dolendae de superordinato sibi episcopo sunt directae. Epistola quoque ingesta est civium ipsius, et numerosa singulorum subscriptione firmata, invidiosissimis contra Hilarium plena querimoniis: quod Proiecto episcopo suo aegrotare liberum non fuisset, eiusque sacerdotium in alium praeter suam notitiam esset translatum, et tamquam in vacuum possessionem ab Hilario pervasore haeredem viventis inductum. Quid hic fraternitas vestra sentiat cuperemus audire. Quamquam de vestris animis nostra non debeat sen-

Id agens Hilarius ius omne perrexit.

tentia dubitare, cum fratrem in lectulo constitutum tam non infirmitate corporis aggravari, quam alio videatis dolore torqueri. Quae spes illi de vita relinquatur, cui de sacerdotio suo desperatio, dum illi alter substituitur, irrogatur? Apparet quam mitis sit corde Hilarius, qui obesse praesumptioni suae fraternae mortis credidit tarditatem. Quantum enim in se fuit, illi subtraxit lucem, abstulit vitam, qui hunc dolorem, in locum eius alterum subrogando, ne ad salutem illi recursus esset, iniecit. Esto ut brevis fratri evenerit humanae conditionis consueti migratio, quid sibi Hilarius quaerit in aliena provincia? et id, quod nullus decessorum ipsius ante Patroclum habuit, quid usurpat, cum et ipsum, quod Patroclo a Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum sit sententia meliore sublata? Expectarentur certe vota civium testimonia populorum, quaereretur honoratorum arbitrium, electio clericorum, quae in sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui noverunt patrum regulas, custodiri: ut apostolicae auctoritatis norma in omnibus servaretur, qua praecipitur, ut sacerdos Ecclesiae praefuturus non solum attestatione fidelium, sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur, neque ullius scandali relinquatur occasio, cum per pacem et Deo placitam concordiam consonis omnium studiis, qui doctor pacis futurus est, ordinatur.

1 « Al., omisso qui, habent vel contra; al. ut contra ». Baller. et Cacciar. II. cc.

2 « Sirmond. addit admissi ». Baller. I. c.

3 « Duo mss. hinc, et forte melius ». Cacciar. pag. 48.

4 Melius Cacciar. ibid. non tam.

5 « Apparet igitur nonnulli Vat. codd. Ergo Vat. 544, et editi; delent autem Quesn. et concil. coll. ». Cacciar. pag. 71.

6 « Sirmond. inserit ei ». Baller. col. 637.

7 « Sensus exigere videtur brevi ». Baller. loco cit.

8 « Male quidam editi aut Patroclus habuerit ». Baller. I. c.

9 « Al. cur. » Baller. I. c.

10 Can. 27, dist. LXIII.

11 « Sirmond. qui norunt ». Baller. col. 638.

12 « Quesnellus contra omnium mss. et edit. fidem pro ut substituit aut ». Ball. et Cacc. II. cc.

13 I Tim. III, 7.

Hilarii itineris
indocora celeritas.

Episcopi provincie
inviare non est per eos
currere, sed diligenti-
am illam in
pendere pasto-
ralem.

In Proiecti
causa quid sen-
situm.

CAP. V. Sed ille¹ insperatus nescienti-
bus supervenit, et improvisus abscessit,
cursum, ut didicimus, celeri itinera multa
condiciens, et per longinquas provincias
lanta immaturitate² discurrens, ut videatur
gloriam de scurrili velocitate potius,
quam de sacerdotali moderatione captasse.
Haec enim directarum ad nos civium verba
sunt litterarum: « Ante abscessit, quam
eum venisse nossemus ». Non est hoc re-
dire, sed fugere, nec salubritatem impen-
dere diligentiae pastoralis, sed vim inferre
latronis et furis, dicente Domino: *Qui
non intrat per ianuam in cortem ovium,
sed ascendit aliunde, hic fur et latro est*³.
Non ergo Hilarius tam studuit episcopum
consecrare, quam eum potius, qui aegro-
tabat, occidere: et ipsum, quem super-
posuit, male ordinando decipere. Nos
tamen, quod vobis credimus, Deo iudice,
placitum⁴, in commune cunctis fratri-
bus consulentes, et male ordinatum sub-
moveri, et episcopum Proiectum in suo
sacerdotio permanere debere decrevimus:
id statuentes, ut si quisquam fratrum no-
strorum in quacumque provincia deces-
serit⁵, is sibi ordinationem vindicet sacer-
dotis, quem illius provinciae metropolita-
num esse constiterit. Duae⁶, ut videmus,
causae transactae sunt, in quibus ta-
men⁷ multa sunt, quae praeter rationem
ecclesiasticam videantur esse commis-
sa, et iusti iudicii debeant expectare
censuram. Sed nos diutius hic non possu-
mus immorari, cum ad alia, quae nobis

cum vestra sanctitate sollicitius confe-
renda sunt, provocemur.

CAP. VI. Militaris manus, ut didicimus,
per provincias sequitur sacerdotem, et
armati praesidii praesumptione suffulto ad
invadendas per tumultum famulatur Ec-
clesias⁸, quae proprios amiserint sacer-
dotes. Trahuntur ordinandi ante hoc offi-
cium his, quibus praeficiendi sunt, civita-
tibus ignorati⁹. Ut enim notus qui fuerit,
et probatus¹⁰, per pacem petitur; ita per
vim necesse est, qui ignotus adducitur,
imponatur. Obtestor et obsecro, et sub
Dei vos invocatione convenio, prohibete,
fratres, talia, et omnem dissensionis mate-
riam de vestris provinciis removete. Certe
nos ante Deum absolvimus, qui vos, ne
permittatis ultra haec fieri, convenimus.
Per pacem et quietem sacerdotes, qui fu-
turi sunt, postulentur. Teneatur subscriptio
clericorum, honoratorum testimonium,
ordinis consensus et plebis. Qui praefu-
turus est omnibus, ab omnibus eligatur.
Ordinationem sibi, ut ante iam diximus,
singuli metropolitani suarum provincia-
rum cum his, qui caeteros sacerdotii an-
tiquitate praeveniunt, restituito sibi per
nos iure defendant. Alienum ius alter sibi
non audeat vindicare. Suis limitibus, suis
terminis sit unusquisque contentus, et
privilegium sibi debitum in alium trans-
ferre se posse noverit non licere. Quod
si quis negligens apostolicas sanctiones,
plus gratiae tribuens personali sui ho-
noris desertor esse voluerit, privilegium

No alius per
vim ordinatur
antiquior
episcopus illud sibi
vindicat.

Ad Episcopo-
rum consecra-
tionem quae le-
galia requi-
rantur.

Metropolitae
episcopos ordi-
nandi privile-
gium suum in
quemvis trans-
ferre nefas est.

1 « Cod. Vat. 1340 delet ille ». Cacciar. l. c.

2 « Perperam Quaesnell. legendum putat ma-
turitate ». Ballerin. col. 628.

3 Ioan. x, 1 apud vet. ital.; apud autem vul-
gat. edit. in ovile ovium.

4 « Vat. codd. praeter 1340 profuturum ». Cacciar. pag. 42.

5 « Sirmond. addit. de hac vita ». Baller. l. c.

6 Vat. 1340 Quia quae; al. quia, expuncto
duae. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

7 « Duo codd. expungunt tamen ». Ball. l. c.

8 « In anterioribus editionibus legebatur:
armatis praesumptione suffulto ad invaden-
das per tumultu famulatur Ecclesias, quae
propriis amiserint ». Ballerin. l. c. Mendose
quidem. « Vaticanus cod. 544 ex armatis et
praesumptione suffulto ad invadendas famu-
latur Ecclesias ». Cacciar. loc. cit.

9 « Antea edit. ignoti ». Ballerin. l. c.

10 « Cod. Vat. 1340 Ut enim notus, qui fue-
rit probatus etc. ». Cacciar. l. c.

Si quis privi-
legio suo cesserit,
a provincia
antiquior
episcopus illud sibi
vindicat.

Ordinationes
legitimo die ha-
bendae.

Hilarius omni
iure metropoli-
tano destituitur.

suum in alium transferre posse se credens,
non is, cui cesserit, sed is, qui intra pro-
vinciam antiquitate episcopali caeteros
praevenit sacerdotes, ordinandi sibi vin-
dicet potestatem. Non passim, sed die
legitimo ordinatio celebretur: nec sibi
constare status sui noverit firmitatem, qui
non die sabbati vespere, quod lucescit in
prima sabbati, vel ipso dominico die fuerit
ordinatus. Solum enim maiores nostri
Resurrectionis dominicae diem hoc ho-
nore dignum iudicaverunt, ut sacerdotes,
qui sumuntur, hoc die potissimum tri-
buantur.

CAP. VII. Suis unaquaeque provincia
sit contenta conciliis, nec ultra Hilarius
audeat conventus indicere synodales, et
sacerdotum Domini iudicia, se interse-
rendo, turbare. Qui non tantum noverit
se ab alieno iure depulsum¹, sed etiam
Viennensis provinciae, quam male usur-
paverat², potestate privatum. Dignum est
enim, fratres, antiquitatis statuta re-
parari, cum is, qui sibi ordinationem
provinciae indebitae vindicabat, talis in
praesenti etiam probatus fuerit exstitisse³,
ut cum ipse frequentius temerariis, et
insolentibus verbis sententiam damnatio-
nis expeteret, suae tantum civitatis illi
sacerdotium pro Sedis Apostolicae pie-
tate praeceptio nostra servaverit. Non
ergo intersit ulli ordinationi: non ordinet,
qui meriti sui conscius, cum quaereretur
ad causam⁴, turpi fuga se credit sub-
trahendum, exors apostolicae communio-
nis, cuius particeps esse non meruit: Deo,

1 « Quaesnellus cum nonnullis codd. Qui ta-
men noverit, se non solum ab alieno iure de-
pulsus ». Ballerin. col. 639, et Cacciar. pag. 43.

2 Perperam Quaesnellus ad marginem forte
qua male usus fuerat. Ballerin. l. c.

3 « Edit. et inferioris notae codd. omittunt
exstitisse ». Ballerin. l. c.

4 « Edit. ante Sirmond. legebant Non ergo
sit illi ordinatio, qui meriti sui conscius, cum
quaereretur ad accusandum, turpi fuga, etc. ».

ut credimus, hoc agente, qui illum, ino-
pinantibus nobis, et ad iudicia nostra per-
transit, et inter examinationes habitas,
ne communionis nostrae consors fieret,
ut abscederet latenter, effecit.

CAP. VIII. Nulli christianorum facile
communio denegetur, nec ad indignantis
fiat hoc arbitrium sacerdotis, quod in
magni reatus ultionem invitus et dolens
quodammodo debet inferre animus iudi-
cantis⁵. Cognovimus enim pro commissis
et levibus verbis quosdam a gratia com-
munionis exclusos, et animam, pro qua
Christi sanguis effusus est, irrogatione
tam saevi supplicii sauciatam et inermem
quodammodo, exutamque omnimimine,
diabolicis incuribus⁶, ut facile caperetur,
obiectam. Certe si quando causa⁷ talis
emerserit, ut pro commissi criminis qua-
litate, aliquem iuste faciat communione
privari, is tantum poenae subdendus est,
quem reatus involvit; nec particeps debet
esse supplicii, qui consors non docetur
fuisse commissi. Sed quid mirum, eum in
laicos talem existere, qui solet de sacer-
dotum damnatione gaudere?

CAP. IX. Unde quia nostra longe alia
videtur intentio, nam omnium Ecclesiarum
statum et concordiam custodire cupimus
sacerdotum, ad unitatem vos vinculo ca-
ritatis hortantes et obtestamur, et affe-
ctione congrua commonemus, ut ea quae
a nobis, Deo inspirante et beatissimo Pe-
tro Apostolo, discussis probatisque nunc
omnibus caussis decreta sunt, pro vestra
pace et dignitate servetis: certi⁸ non tam

Communio
gratia non est
faciliter dene-
ganda.

Galicanos epi-
scopos ad uni-
tatem, decreto-
rumque custo-
diam hortatur.

Baller. col. 640. « Vat. 1340 pro ad accusandum
legit ad accurandum ». Cacciar. l. c. Amanuens.
mend., ut videtur.

5 « Al. vindicantis ». Ballerin. l. c.

6 « Sirmond. incursionibus ». Ballerin. l. c.

7 « Duo Vat. codd. et quatuor Ballerinian. si
qua causa ». Vid. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

8 « Vat. cod. 1340 servetis. Et certi ». Cacc.
pag. 44.

EPISTOLA VI^a.

nostro, quam vestro honori proficere, quod talia statuisse cognoscimur. Non enim nobis ordinationes vestrarum provinciarum defendimus, quod potest forsitan ad depravandos vestrae sanctitatis animos Hilarius pro suo more mentiri, sed vobis per nostram sollicitudinem vindicamus; ne quid ulterius liceat novitati, nec praesumptori locus ultra iam pateat privilegia vestra cassandi. Nostrae etiam gratulationi hoc solum crescere profitemur, si et Apostolicae Sedis diligentia apud vos illibata servetur, et per sacerdotalis disciplinae custodiam honori vestro perire, quod suum est, improbis¹ usurpationibus non sinamus. Et quoniam honoranda est semper antiquitas, fratrem et coepiscopum nostrum Leontium probabilem sacerdotem, hac, si vobis placet, dignitate volumus decorari; ut praeter eius² consensum alterius provinciae non indicatur a vestra sanctitate concilium, et a vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius, et probitas exigit, honoretur, metropolitanis privilegii sui dignitate servata. Aequum est enim, nec ulli de fratribus fieri videtur iniuria, si hi, qui sacerdotii vetustate praecedunt, pro aetatis suae merito in suis provinciis a sacerdotibus caeteris deferatur. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi³.

Mauritaniae Caesariensis episcopus hortatur, ut Ecclesiae statuta in sacrandis episcopis servent: eis de quibusdam causis, deque sacris virginibus per Vandalos violatis mentem suam aperit.

Leo Urbis Romae Episcopus universis Episcopis per Caesariensem Mauritaniam⁷ constitutis in Domino salutem.

CAP. I. Cum de⁴ ordinationibus sacerdotum quaedam apud vos illicite usurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret, ratio pietatis exegit ut pro sollicitudine⁵, quam universae Ecclesiae ex divina institutione dependimus⁶, rerum fidem studeremus agnoscere; vicem curae nostrae proficiscenti a nobis fratri⁸ et consacerdoti⁹ nostro Potentio delegantes¹⁰, qui secundum scripta, quae per ipsum ad vos direximus, de episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliter indicaret. Unde quia idem plenissime notitiae nostrae cuncta reseravit, et sub quibus, qualibusque rectoribus quaedam Christi plebes in partibus provinciae Caesariensis habeantur, sincera nobis relatione patefecit; necessarium fuit ut dolo-

dit in Africa, et contra Quesnellum, qui contendit, Lupicinum ep. non potuisse ad S. Leonem appellare, advertit, plerosque antiquiores et insigniores codd. adiicere, in causa Lupicini episcopi.

8 Cacciar. l. c. pro de legit in.

9 « Ms. Vercell. per sollicitudinem ». Ballerin. l. c.

10 « Tres codd. impendimus ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

11 « Apud Iustell. confratri ». Ballerin. l. c.

12 « Ms. Sessor. coepiscopo ». Ballerin. l. c.

13 « Vat. Cod. 1341 et edit. iniungentes ». Cacciar. l. c. Rectius n. lectio.

De ordinationibus Episcoporum illicite agnoscit.

Indignos homines ad Episcopatum evehi gravissima delict.

rem cordis nostri, quo pro dominicorum gregum periculis aestuamus¹, datis nunc quoque ad dilectionem vestram literis promeremus, mirantes² tantum apud vos per occasionem³ temporis impacati aut ambientium praesumptionem, aut tumultum valuisse popularem⁴, ut indignis quibusque, et longe extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium, et gubernatio Ecclesiae dederetur⁵. Non est hoc consulere populis, sed nocere, nec praestare regimen, sed augere discrimen. Integritas enim praesidentium salus est subditorum, et ubi est incolumitas obedientiae, ibi sana est forma doctrinae. Principatus autem, quem aut seditio contulit⁶, aut ambitus occupavit, etiamsi moribus, atque actibus non offendit⁷; ipsius⁸ tamen initii sui est perniciosus exemplo, et difficile est ut bono peragantur exitu, quae malo sunt inchoata principio.

CAP. II. Quod si in quibuslibet Ecclesiae gradibus providenter scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque praeposterum; quanto magis elaborandum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur? Nam totius familiae Domini⁹ status et ordo nutabit,

si quod requiritur¹⁰ in corpore, non invenitur in capite. Ubi est illa beati Pauli Apostoli per spiritum Dei emissa praecipio, qua in persona Timothei omnium Christi sacerdotum numerus eruditur, et unicuique¹¹ nostrum dicitur: *Manus cito nemini imposueris, neque communices¹² peccatis alienis¹³*? Quid est¹⁴ cito manus imponere, nisi ante aetatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiae¹⁵, ante experientiam disciplinae sacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid est communicare peccatis alienis, nisi et talem effici ordinantem, qualis est ille, qui non meruit ordinari? Sicut enim boni operis sibi comparat fructum, qui rectum tenet¹⁶ in eligendo sacerdote iudicium; ita gravi semetipsum afficit damno, qui in suum collegium assumit¹⁷ indignum. Non ergo¹⁸ in cuiusquam persona praetermittendum est, quod institutis generalibus continetur; nec putandus est honor ille legitimus, qui fuerit contra divinae legis praecepta collatus¹⁹.

CAP. III. Dicente enim Apostolo, ut²⁰ inter alias electionis regulas is episcopus ordinetur, quem *unius uxoris virum²¹* fuisse, aut esse²² constiterit; tam sacra²³

Immeritis Ecclesias regendas tradere non est regimen praestare, sed discrimen augere.

Ubi incolumitas obedientia, ibi sana doctrina.

Quanti sit, ne contra leges episcopatus conferantur.

Corporis membra capiti no-

haerent necess. est.

Cito manus imponere quid sibi velit.

Suae dignitati graviter obest, qui in suum collegium assumit indignum.

Bigamus, aut viduae maritus episcopatum non accendat.

1 « Ms. Vercell. pro Dominico grege aestuamus ». Ballerin. l. c. Certe melius.

2 Dist. 61, c. 5.

3 « Ms. Vercell. per actionem ». Ballerin. l. c.

4 « Aliq. codd., populorum ». Ballerin. l. c.

5 « Quesnellus in textum intulit dederetur; sed mss. omnia, quae vidimus, legg. crederetur ». Cacciar. loc. cit.

6 Cacciar. l. c. extorsit, ut et in nostra Bullarii editione, pag. 39, col. 1 sub fin.

7 « Cacciar. l. c. cum. al. non offendat ».

8 « Ms. Taurin. et al. ipso ». Cacciar. l. c. et Ballerin. col. 659.

9 « Cod. Vat. 1997 delet Domini, et mox pro nutabit habet exorbitabit ». Cacciar. l. c.

10 « Ms. Vercell. cum duobus aliis non sit ». Ballerin. col. 659.

11 Cacciar. l. c. et proinde unicuique; sic etiam alii codd. et edit. Al. et inde. Vid. Ballerin. loc. cit.

12 Cacciar. l. c. communicaveris iuxta vulgat. 13 I Tim. v, 22.

14 C. 3, dist. 78.

15 Cacciar. l. c. cum. al. ante meritum laboris. « Iustell. ante meritum obedientiae laboris ». Ballerin. l. c.

16 « Cod. Florent. servat ». Ballerin. l. c. « Al. sectatur ». Cacciar. l. c.

17 Cacciar. l. c. et Quesnell. (apud Ballerin. l. c.) in suae dignitatis collegium sublimet.

18 Cacciar. l. c. enim.

19 « Al. fuerit de praevaricatione collatus ». Cacciar. l. c.

20 « Quaedam mss. delent ut ». Ballerin. l. c. 21 I Tim. III, 2.

22 « Cod. Flor. delet voces aut esse ». Ballerin. loc. cit.

23 Cacciar. pag. 3, cum plerisq. codd. sacra.

Leontium episcopum pro Hilario synodis cogendis praeficit.

semper habita est ista praecipio, ut etiam de muliere sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio; ne forte illa, prius quam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta coniugium. Quis igitur tolerare audeat, quod in tanti sacramenti perpetratur iniuriam, cum huic magno venerandoque mysterio nec divinae quidem legis statuta defuerint, quibus evidenter est definitum, ut virginem sacerdos accipiat uxorem, et alterius torum nesciat coniugis, quae uxor futura est sacerdotis? Iam tum enim in sacerdotibus figurabatur Christi et Ecclesiae spiritale coniugium, ut quoniam vir caput est mulieris, discat sponsa Verbi non alium virum nosse quam Christum, qui merito unam eligit, unam diligit et aliam praeter ipsam suo consortio non adiungit. Si ergo etiam in veteri testamento haec sacerdotalium coniugiorum forma servata est; quanto magis sub Evangelii gratia constituti apostolicis debemus servire praecipis, ut quamlibet quis bonis moribus praeditus, et sanctis operibus in-

veniat ornatus; nequaquam tamen vel ad diaconi gradum vel ad presbyterii honorem, vel ad episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut uxorem eius non unius viri fuisse claruerit?

CAP. IV. Monente vero Apostolo, atque dicente: *Et hi autem probentur primum, et sic ministrent*: quid aliud intelligendum putamus, nisi ut in his profectionibus non solum matrimoniorum castimoniam, sed etiam laborum merita cogitemus, ne aut a baptismo novellis, aut a saeculari actu repente conversis officium pastorale credatur; cum per omnes gradus militiae christianae de incrementis profectuum debeat aestimari, an possint cuiquam maiora committi? Merito Patrum venerabiles sanctiones cum de sacerdotum electione loquerentur, eosdem ut idoneos sacris administrationibus censuerunt, qui multo tempore per singulos officiorum gradus profecti, experimentum sui probabile praebuissent, ut unicuique testimonium vitae suae actuum suorum ratio perhiberet. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis,

Quid in episcopis consecrandis requiratur.

Neophytis et laicis episcopalis honor non credendus.

Nec presbyter sat, nec diaconus.

1 « Cod. Vat. eligenda ». Cacciar. l. c.
 2 « Al. intelligatur ». Cacciar. l. c.
 3 « Duo codd. in societatem ». Baller. et Cacciar. II. cc.
 4 Cacciar. l. c. cum al. *Quis ergo dissimulare*; Cod. Florent. apud Baller. col. 660 *Quis igitur dissimulare, vel tolerare*.
 5 Cacciar. l. c. ne. Sane aptius.
 6 Levit. XXI, 13; Ezech. XLIV, 22.
 7 « Al. dolent uxorem ». Baller. l. c.
 8 Cacciar. l. c. cum al. *Pontificis*.
 9 « Periodus haec usque ad verbum adiungit in quibusd. codd. desideratur ». Baller. l. c.
 10 « Cod. Florent. quomodo ». Baller. l. c.
 11 Eph. v, 23; I Corinth. xi, 3.
 12 « Cod. Florent. ita Christus caput est Ecclesiae, discat, etc. ». Baller. l. c.
 13 Cacciar. cum nonnullis codicibus *Christi*. Forte rectius. Vid. Baller. l. c.
 14 Cacciar. l. c. *elegit*.
 15 Cacciar. cum. al. *iam gratia*; apud Que-

nell. sub *revelata iam gratia*. Vid. Baller. col. 661.
 16 Cacciar. *inservire*; et Cod. Flor. apud eumd. *obedire*.
 17 Cacciar. l. c. *diaconii*.
 18 « Al. constiterit ». Baller. l. c.
 19 I. Tim. III, 10.
 20 « *In hoc putamus* ». Cacciar. l. c. cum al. Vid. Baller. l. c.
 21 « Al. a baptismo rudibus ». Baller. l. c.
 22 « *Quesnellus eum aliq. mss. et edit. cum omnis gradus* ». Baller. l. c.
 23 « Al. *profectuum* ». Baller. l. c.
 24 C. 5. dist. 61.
 25 « Al. *sanctorum* ». Baller. l. c.
 26 « Al. *demum* ». Baller. l. c., qui advertunt, hunc locum insigni varietate in mss. decurtatae editionis efferri. Hanc varietatem et in edit. Cacc. l. c., pag. 4 videre est.
 27 « Duo codd. sine suffragatione ». Baller. col. 663.

sine merito laboris indignum est pervenire, et notari ambitus solent, quos prohibitatis documenta non adjuvant; quam diligens et quam prudens habenda est dispensatio divinorum munerum, et caelestium dignitatum, ne in aliquo apostolica et canonica decreta violentur, et his Ecclesia Domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescii, et totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed a summis volunt habere principium? Cum valde iniquum sit et absurdum, ut imperiti magistris, novi antiquis, et rudes praeferantur emeritis. In domo quidem magna, sicut Apostolus disserit, necesse est, ut vasa diversa sint, quaedam aurea et argentea, quaedam vero lignea et fictilia; sed horum ministerium pro materiae qualitate discernitur, nec idem est pretiosorum usus et vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, et lignea praeferantur argenteis. Sicut autem in ligneis et fictilibus eorum hominum species figuratur, qui nullis adhuc virtutibus nitent; ita in aureis et argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longae eruditionis ignem, et per fornacem diuturni laboris excocti, aurum probatum et argentum purum esse meruerunt. Quibus si merces pro devotione non redditur, omnis ecclesiastica disciplina resolvitur, omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia,

Rudes emeritis, novis antiquis in episcoporum electione non praeferendi.

Mercede pro meritis non reddita, omnis ecclesiastica di-

qui nullum subierunt ministerium, perverso eligentium iudicio indebitum obtinent principatum.

CAP. V. Cum ergo inter vos tantum voverint aut studia popularium, aut ambitus superborum, ut non solum laicos, sed etiam secundarum uxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale profectos; nonne expertissimae exigunt causae, ut Ecclesiae, in quibus ista commissa sunt, iudicio severiore purgentur, et non solum in tales praesules, sed etiam in ordinatorum ultio competens proferatur? Sed circumstant nos hinc mansuetudo clementiae, hinc censura iustitiae. Et quia *universae viae Domini misericordia et veritas*, cogimur secundum Sedis Apostolicae pietatem ita nostram temperare sententiam, ut trutinato pondere delictorum, quorum utique non una mensura est, quaedam credamus utcumque toleranda, quaedam vero penitus amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias iniverunt, vel viduarum se coniugio sociarunt nec apostolica, nec legalis auctoritas sacerdotium obtinere permittit; et multo magis illum, si fuerit in vestro iudicio confutatus, qui, sicut ad nos relatum est, duarum simul est maritus uxorum, vel illum, qui ab uxore dimissus alteram duxisse perhibetur. Caeteros vero, quorum profectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis ad

disciplina dissolvi.

Pontifex superbum iudicem agens per mandatum in Africa disciplinam clementer restaurat.

Digamos, viduarumque maritus ab episcopatu deponit.

Antistites laicis assumptos, licet nuptios, perferit hu-

1 C. 8, dist. 61.
 2 II Tim. II. — « Al. *dixit* ». Baller. l. c.
 3 « Quaedam mss. Vat. delent *ut* ». Baller. l. c.
 4 « *Dividitur* ». Cacciar. l. c.
 5 « *Nec qui pretiosorum, idem est usus et vilium* ». Cacc. l. c. Al. aliter legunt. Vid. Baller. l. c.
 6 « *Figurantur* ». Cacciar. l. c. Aptius, opinor, n. lectio.
 7 « Aliquot mss. *populorum* ». Ball. col. 664.
 8 C. 17, caus. I, q. 7.
 9 « Al. *aptissimas* ». Baller. l. c.
 10 « *In ordinatorum eorum digna districtione movemur?* ». Cacciar. l. c. cum mss.

11 Ps. XXIV, 10.
 12 « *Quae constat non unius esse mensurae, quaedam definitimus utcumque toleranda, etc.* » Cacciar. pag. 5.
 13 « Ms. Vercell. cum. Iustello *oblendere* ». Baller. l. c. Ad orat. context. concinnius videtur.
 14 Cacciar. l. c. omittit *qui*. Certe mendo typographico.
 15 « *Qui prima uxore dimissa* ». Cacc. l. c., ubi refert aliam lectionem sane nostrae cohaerentem *qui a prima uxore dimissus*.
 16 « In Quesnello additur *privandum honore decernimus* ». Baller. l. c. Eadem verba et apud Cacciar. recurring, nec quidem inepte.

officium episcopale delecti sunt, neque ex hoc quod uxores habent¹, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus, non praeiudicantes Apostolicae Sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas resolventes², quibus salubriter constitutum est, ne primum, aut secundum, aut tertium in Ecclesia gradum quisquam laicorum quibuslibet suffragiis suffultus ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. Quod enim nunc utcumque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdiximus, usurparit³: quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, neque quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

CAP. VI⁴. Donatum autem Salicinensem ex Novatianis⁵ cum sua, ut comperimus, plabe conversum, ita dominico gregi volumus praesidere, ut libellum fidei suae ad nos meminerit dirigendum, quo et Novatiani dogmatis damnet errorem, et plenissime confiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico licet⁶ reprehensibiliter ordinatum, tamen si donatistiam non est, et a spiritu schismatica pravitate alienus, ab episcopali, quam quoquo modo adeptus est, non repellimus dignitate; ita ut et ipse libello ad nos edito catholicum se esse manifestet.

CAP. VII. De Aggario vero et Tyberiano, quorum a caeteris, qui ex laicis ordinati

sunt, in hoc causa diversa est, quod eorum ordinationi atroces tumultus, et saevae seditiones memorantur esse famulatae, vestro iudicio cuncta commisimus: ut relata habiti apud vos examina fide, quid de supradictis statuendum sit, scire possimus.

CAP. VIII. Illae⁷ autem famulae Dei, quae integritatem pudoris oppressione barbarica perdidit, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia sua, si se in-contaminatis non audeant comparare virginibus. Quamvis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, et potuerit corruptione carnis mens invicta⁸ non pollui; minus tamen hoc eis oberit, si quod potuerunt animo non amittere, doleant se vel corpore perdidisse.

CAP. IX. Cum itaque⁹ de omnibus fere, quae fratris nostri Potentii relatio continebat, plenissime dilectionem vestram per David fratrem et coepiscopum nostrum, qui et sacerdotii merito nobis est probatus et moribus, videatis instructam; superest, fratres, ut concorditer¹⁰ salubres suscipiatis hortatus, et nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium devotionis unanimes divinis et apostolicis constitutionibus¹¹ pareatis¹², et in nullo patiamini providentissima canonum decreta violari. Quae enim nunc certarum remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta posthac

manter; atque caetera multa non resolvit.

Peccati venia delinquendi licentiam summam praebet.

Donatum Novatianorum episcopum ad fidem conversum in eius sede relinquit.

Maximum ob illicitam ordinationem episcopali non exiit dignitate.

Aggari, ac Tyberiani causa

episcopis ad reformandum commissis.

Sacrae virgines per vim violatae sese integris non audeant comparare.

Carnis corruptione mens invicta non polluitur.

Sacrorum canonum curam vehementissimam commendat.

1 « Ms. Vat. omittit licet, et paulo post tamen ». Baller. l. c.

2 C. 14, caus. 32, q. 5.

3 « Vet. edit. invita ». Baller. col. 666. Forte aptius.

4 Haec in edit. decurtata, quam et Cacciari sequitur, habentur cap. II.

5 « Edit. decurtata et ms. Florent. concordia obedientia ». Baller. l. c.

6 « Cod. Angelicae institutionibus ». Baller. l. c.

7 « Edit. decurtata servatis ». Baller. l. c.

8 « Ms. Vat. omittit licet, et paulo post tamen ». Baller. l. c.

ultione¹ plectamus, in eos specialius et propensius commovendi, qui in episcopis ordinandis sanctorum Patrum statuta neglexerint², et quos refutare debuerant, consecraverint. Unde si episcopi talem consecraverint sacerdotem, qualem esse non liceat; etiamsi aliquo modo damnum proprii honoris evaserint, ordinationis³ tamen ius⁴ ulterius non habebunt, nec unquam⁵ ei sacramento intererunt, quod, neglecto divino iudicio, immerito praestiterunt.

CAP. X. Illud sane⁶, quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta servari, ut non in quibuslibet⁷ locis, neque in quibuscumque castellis, et ubi ante non fuerunt, episcopi consecrentur: cum, ubi minores sunt plebes, minoresque conventus, presbyterorum cura sufficiat; episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, et frequentioribus civitatibus oporteat praesidere; ne, quod sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta vetuerunt⁸, viculis et possessionibus, vel obscuris et solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigium; et honor, cui debent excellentiora committi, ipsa sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua dioecesi Restitutus episcopus factum esse causatus est, et rationabiliter postulavit, ut si episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, hu-

Secus erectae, quando vacaverint, cessent.

1 « Ms. Vercell. et Iustell. iusta postulatione, forte pro post ultione ». Baller. l. c.; Cacciari, pag. 6, post haec ultione.

2 « Al. neglexerunt, et mox consecrarunt ». Baller. col. 667.

3 « Ms. Sepor. consecrationis ». Baller. l. c.

4 « Tres codd. ordinationis tamen eius ulterius licentiam non habebunt ». Baller. l. c.

5 Cacciari l. c. delet unquam.

6 C. 1, dist. 80.

7 « Quibuscumque, et dein quibuslibet ». Cacciari. l. c.

8 Cacciari. cum al. vetuerant.

9 « Al. ad ius eius antistitis redigantur, cuius

mana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eiusdem antistitis⁹, cui olim propria, vel contigua fuerunt, revertantur. Et inutile est, ut sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur¹⁰.

CAP. XI. De his autem, quae in sacro virginitatis proposito constitutae, ut superius dictum est, barbaricam pertulere violentiam, et integritatem pudoris non animo, sed corpore perdidit; ea nobis videtur servanda moderatio, ut neque in viduarum deiiciantur gradum, nec in sacrarum et perseverantium virginum numero censeantur: quibus, si in moribus virginalibus¹¹ perseverant, et castimoniae soliditatem mente custodiunt, sacramentorum¹² non est neganda communio; quia iniustum est illas in eo vel argui, vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit.

CAP. XII. Caussam quoque Lupicini episcopi illic iubemus audiri, cui multum et saepius postulanti communionem hac ratione reddidimus¹³, quoniam cum ad nostrum iudicium provocasset, immerito eum pendente negotio a communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quod huic temere superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in praesenti positus, aut confutatus, aut certe confessus¹⁴ iustae posset subiacere sen-

10 Cacciari. cum decurt. edit. muniatur. Ad sensum forte aptius.

11 Cacciari. pag. 7 cum edit. si in omnibus virginalibus observationibus.

12 « Vox sacramentorum abest a ms. Florent ». Baller. col. 668.

13 « Duo mss. et Iustellus reddimur ». Baller. l. c. Forte mendose pro reddimus.

14 « Duo mss. confusus ». Baller. l. c. Rectius, uti videtur, n. lectio.

Episcopalis dignitas ipsa cui copia minuitur.

Sacris virginibus Vandalarum furere violatis sacramentorum communio non deneganda.

De Lupicini causa consistum suum aperit.

tentiae, ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecratur, acciperet¹.

Causa in futurum habenda consulti.

CAP. XIII. Si quae vero² aliae emergerint causae, quae ad statum ecclesiasticum, et ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus³ ventilentur, et de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quae iuxta ecclesiasticum morem iuste et rationabiliter fuerint definita, nostra quoque sententia roborentur⁴.

EPISTOLA VII^b

Illyrici metropolitae de eorum obedientia gratulatus adeundae synodi necessitatem ostendit, eosque monet, ne pro lubitu episcopos ordinent, alteriusve antistitis clericum sibi vindicent.

Dilectissimis fratribus Senecioni, Caroso, Theodulo, Lucae, Antiocho et Vigilantio, metropolitae per Illyrici provincias⁵ constitutis, Leo.

De metropolitae obedientia gratulatur.

CAP. I. Grato animo epistolas nostras a vestra dilectione susceptas recurrentis paginae sermo testatus est, quas nos pro Ecclesiarum statu et pace solliciti, ne quid novella praesumptio erroris afferret, noscitur direxisse: volentes a sacerdotibus Domini custodiri, quae Sedis Apostolicae

1 Cacciar. l. c. cum edit. *acciperet*.
2 « Edit. omittunt vero » Ballerin. l. c.
3 « Ms. Florent. delet volumus ». Ballerin. col. 689.
4 Dat. 10 august. ann. 442 iuxta Cacciar.; sec. autem Ballerinius circa an. 446, de quo Jaffé in *Regest. Rom. Pontif. dubius haeret*.
5 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1 col. 677, et seqq.

auctoritas crebro constituit; scilicet ut per Illyricum Ecclesiae constitutae ad curam fratris et coepiscopi nostri Anastasii Thessalonicensis urbis antistitis pertinerent. Ut si quae maiores inter episcopos causae sunt, quae in provinciis suis nequeant terminari, ad eius notitiam referantur, et eodem arbitro⁷, sub divini timore iudicii, componantur. Servetur hic ordo sacerdotali concordiae profuturus, ut Ecclesiae Domini concordiam, quemadmodum cupimus, consilio construantur, et nullum, insidiante diabolo, aditum possit praebere dissensio, per quam valeat dissipare, quae nos magno studio habita cupimus moderatione connectere.

Anastasio maxime causas delatandas.

CAP. II. Invitati fratres in causis maximis, et quae intra provincias suas finire⁸ nequeant, terminandis, si nulla gravi necessitate retinentur, fraternum studium⁹ pro Ecclesiae utilitate non denegent: maxime cum moderatio nostra praeviderit ut non frequens, neque pro levibus causis conveniendi necessitas indicatur: et binos terminosve episcopos de singulis provinciis adesse sufficiat, ut leve fiat paucis, quod multis esset onerosum; atque ita efficiatur studio caritatis, ut sacerdotalis tractatus ea, quae ad disciplinam possunt ecclesiasticam pertinere, Sancto sibi Spiritu revelante, constituat. Id enim nos volentes quorundam inobedientiam iusta coercionem corrigere vestra noverit dilectio definisse, ut quisquis superbo animo, cum nulla corporis vel causae fuerit necessitate detentus, fraternum saepius

Synodo provinciali quia episcopus fuerit convocatus, accedat.

Illius cogenda quinam modus, quae causae.

Sancta synodus Divino Spiritu affatur.

Illius, qui pro libidine desit, esto iudicandus.

6 « Per Achaiam ». Cacciar. et edit. cum cod. Barberin. apud Ballerin. l. c., qui hanc lectionem reprobat.
7 « Arbitrio ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 58.
8 « Finire ». Cacciar. l. c.
9 « Ms. Barber. corrupte *fratros studios*. Holstenius correxit *fratrum se studio* ». Ballerin. col. 678.

voluerit vitare conventum, se sciat esse iudicandum.

Episcopus ad lulum eligere metropolitae interdictionem.

CAP. III. Et quia memorati fratris nostri sollicita relatione cognovimus, Aethiopiae provinciae metropolitanum illicitas et constitutis Patrum nostrisque auctoritatibus interdictas ordinationes saepe celebrasse, illudque suis ausibus addidisse, ut, Thessaliensibus invitatis et repugnantibus, incognitum et ante non visum episcopum consecraret; nulli¹ prorsus metropolitano hoc licere permittimus, ut suo tantum arbitrio, sine cleri et plebis assensu quemquam ordinet sacerdotem; sed eum Ecclesiae Dei praeficiat, quem totius civitatis consensus elegerit. Ut itaque nos desides non sumus in monendo quae custodiri debeant, quaeque vitari, ita in exequendis illis atque servandis neminem esse patimur negligentem: cum custodientem talia² laus dignissima comitetur, et fructus, ut speramus a Domino, uberior obsequatur³; devium vero et apostolicae constitutionis oblitum, obnoxium habitura sit et ecclesiastica et divina censura.

Canonum violator in censuram incidit ecclesiasticam et divinam.

Nullus episcopus alterius diocesis clericum sibi arrogat.

CAP. IV. Illud quoque pari observantia ad sacerdotalis concordiae vinculum ab omnibus volumus custodiri, ut nullus episcopus alterius episcopi clericum sibi audeat vindicare sine illius ad quem pertinet cessione, quam tamen evidentia scripta contineant: quoniam hoc et canonum definit auctoritas, et ipsa servandae unitatis ratio docet, ne omnis ordo ecclesiasticus per hanc licentiam efficiatur

1 Cacciar. l. c. pag. 59 cum edit. *illi*; quam vocem sine causa Holstenius genuinae cod. lectioni, *nulli*, substituit. Vid. Ballerin. l. c.
2 « In Quesselli edit. errore typograph. *talis* ». Ballerin. col. 580. Hunc errorem exscripsit etiam Cacciar. l. c.
3 « Corrigendum videtur *subsequatur* ». Ballerin. l. c. Apte quidem.
4 « Quessell. cum Holsten. *plae* ». Ballerin. l. c. Holstenium secutus est et Cacciar. pag. 60, l. c. 5 *Ephes. iv, 3*.
6 Ex Ballerini *Opp. S. Leonis* tom. 1, col.

instabilis. Altius itaque, fratres carissimi, quae a nobis pio⁴ mentis affectu deserni perspicitis, in pectora vestra descendant; ut nos, qui sollicite cupimus servare unitatem spiritus in vinculo pacis⁵, praecipionis nostrae fructum percipiamus, et vestrae dilectionis operibus gratulemur. Volumus enim tam vestrum esse, quam nostrum est, ut per caritatis gratiam constituatur, quod nulla insidiantis diaboli arte violetur. Plenius vero observare debent, quae cavere ad ipsum fratrem et coepiscopum nostrum Anastasium scripsimus, eaque in vestram notitiam litteris ipsius volumus pervenire: a quibus fraternitatem vestram nolumus deviare, ut caritatem dominicam, custodita Patrum sanctione, servemus. Data octavo idus ianuaris, Aetio III et Symnacho viris clarissimis consulibus.

Canonum studium omne communit.

Dat. die 6 ian. an. 446.

EPISTOLA VIII^c

Dorum r. darguit, quod Episcarpium ceteris consecrandis anteponat, ac suum cuique gradum pro ordinationis tempore vindicat.

Dilectissimo fratri Dorothaeo⁷ Leo episcopus.

CAP. I. Iudicium⁸, quod de te sperabamus, dolemus⁹ esse frustratum, quando¹⁰ ea te commisisse perspicimus, quae omnem ecclesiasticae sanctionis regulam culpabili novitate foedarent¹¹: cum plenissime no-

Ecclesiae in titula per eum dolet violari, a quo fuerint custodienda.

732. Ibi titulum gerit *Ad Dorum Beneventanum episcopum*; et al. addit *Obiurgationis epistola*. Vid. Ballerin. l. c.
7 Quidam codd. habent ad *Theodorum*; al. *Dorotheum*; al. *Dorolaeum*, seu *Dorotheum* ex amanuensium vitio pro *Doro Leo*. Vid. Ballerin. l. c., et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 87.
8 « Al. *iudicium nostrum* ». Ballerin. col. 733.
9 « Al. *nollemus* ». Ballerin. *ibid.*
10 « Vat. codd. 542, 544 *quoniam* ». Cacciar. loc. cit.
11 « Duo codd. Quessell. *violarent* ». Ballerin. *ibid.*

veris quanta sollicitudine per omnes Do-
mini Ecclesias paternarum velimus ca-
nonum praecepta servari, et hanc maxime
curam ad sacerdotum venerationem plerumque
pertinere, ut sanctorum constitutionum
regulae nullis corrumpantur excessibus.
Unde miramur te, quam auctoritatem
Apostolicae Sedis observantissimum esse
convenerat, tam negligenter, ac potius
insolenter egisse, ut traditarum tibi legum
non custos, sed transgressor existeres.
Libello etenim Pauli presbyteri tui, qui
in subditis habetur, cognovimus, apud te
novo ambitu foedoque colludic¹ presby-
terii ordinem fuisse turbatum ita, ut
unius festina et immatura provectione, quae-
dam eorum deiectione facta sit, quorum
honorem aetas commendabat², et nulla
culpa minuebat. Quod si ambientis in-
tentio, aut imperita faventium studia id,
quod numquam habuit consuetudo, po-
scebant, ut incipiens emeritis, et novellis
praeferreretur antiquis, tuae fuerat indu-
striae atque doctrinae, ut iniusta peten-
tium desideria rationabili auctoritate co-
hiberes: ne quem sacerdotali³ prope-
re provehebas honore, ad iniuriam eorum,
quibus sociabatur, inciperet, minorque⁴

es fieret, dum in illo non humilitatis
virtus, sed elationis⁵ vitium roboraretur.
Neque enim ignorabas dixisse Dominum,
quod qui se humiliat, exaltabitur, qui
vero se exallat, humiliabitur⁶; eundem-
que dixisse: Vos autem quaeritis de pu-
sillo crescere, et de maiore⁷ minores esse⁸.
Utrumque enim inordinatum, utrumque
praeposterum est, et omnis laborum fru-
ctus auferitur, omnis meritorum mensura
vacuatur, si tantum quis assequitur di-
gnitatis, quantum adulationis obtinuit;
ut cupiditas eminendi non solum super-
bientem minuat, sed etiam conniventem.
Si vero, ut asseritur, primi secundique
presbyteri circa Epicarpium⁹ sibi met
praeponendum tanta huic¹⁰ assentatio
fuit, ut illum cum sui dedecore posce-
rent honorari, ne hoc quidem illis pro-
prio iudicio deficientibus tribui debuit,
quod volebant; quia¹¹ tam miserae vo-
luntati dignius te¹² fuerat obviare, quam
cedere. Deformis autem et ignava subie-
ctio bene sibi consciis, et non irritam
facientibus gratiam Dei praepiudicare non
potuit¹³, ut primatus suos quocumque
commercio in alterutrum transferentes
subsequentium¹⁴ suorum minuerunt¹⁵

Dignitates ex
meritis, non ex
adulatione obli-
nentiae.

Inique praepo-
situs caeterorum
dignitatem non
immittit.

Panhus presby-
ter Benevento-
nos iniuria e suo
gradu turbatus.

Reprehendi-
tor horum, quod
iniquum fuisse
non impedierit.

1 « Tres codd. servare ». Cacciar. l. c. Mendo
quidem typographico.
2 Pleraque mss. colluvia; sed codd. melioris
notae colludic. Ballerin. et Cacciar. II. cc. Sane
colluvia nec syntaxi respondet.
3 « Al. quos aetas commendabat; al. quos et
aetas etc.; al. quorum aetas ordinem commen-
dabat ». Ballerin. l. c. Cacciar. autem l. c.
legit quos aetas ordinem commendabat; sed
advertit, vocem ordinem in Vatt. 542, 544 desi-
derari. Certo expungenda, ubi quos aetas habetur.
4 « Al. in sacerdotali; al. in sacerdotalem...
honorem; al. in sacerdotio; al. ne quem sacer-
dotio provehebas ». Ballerin. l. c.
5 « Edit. cum quibusd. mss., praemisso puncto,
habent corrupte Miror quis fieret ». Ballerin. l. c.
6 « Al. furoris aut fortioris ». Baller. l. c.
7 Luc. xiv 11, et xviii 14. Attamen apud vulg.
edit. verborum ordo inverse legitur.
8 « Edit. cum Vat. 541 interserunt verba Mat-

thaei, xx 26, 27: Quicumque vult inter vos
maior fieri, sit vester minister; et quicumque
voluerit inter vos primus esse, erit vester ser-
vus. Vos autem quaeritis, etc. ». Ballerin. l. c.
9 Cacciar. pag. 88 et de honore. Sane mel. n. lect.
10 Ex multis Evangel. antiquiss. exemplar.,
quorum quaedam ipsius Leonis aetat. creduntur
praecedere, clare liquet, haec verba in Evangelii
Matth. textu cap. xx inter versus vulgat. edit. 28,
et 29 olim fuisse inserta. Vid. Ball. l. c.
11 « Tria mss. Epicarpium; alia duo Epicar-
dium presbyterum ». Ballerin. col. 736.
12 « Codex Sessor. delet huic ». Ballerin. l. c.
13 Cacciar. l. c. cum edit. cui.
14 Cacciar. l. c. ordine inverso, te dignius.
15 « Duo mss. non poterit ». Ballerin. l. c.
16 « Codd. Vat. 542, 544, observantium ». Cacciar. l. c.
17 « Cod. Sessor. minuerint et anteposuerint ». Ballerin. l. c. At minuerint ad syntaxim apte.

dignitatem, et quia ultimum sibi antepo-
suerant, caeteris praemineret¹.

CAP. II. Praedicti igitur presbyteri, qui
indignos se honoris sui ordine sunt pro-
fessi, licet privari etiam sacerdotio me-
rerentur; tamen, ut eis pro Apostolicae
Sedis pietate parcat, ultimi inter omnes
Ecclesiae presbyteros habeantur; et, ut
iudicii sui sententiam ferant, inferiores
etiam illo erunt, quem propria sententia
sibi met praetulere: caeteris omnibus pres-
byteris in eo ordine permanentibus, quem
unicuique ordinationis suae tempus ad-
scripsit². Nec quisquam praeter praedi-
ctos duos imminutae dignitatis patiat
iniuriam, sed in eorum tantummodo sta-
tum hoc recurrat opprobrium, qui no-
vello et immature ordinato inferiores fieri
delegerunt, ut illam evangelicam senten-
tiam ad se sentiant pertinere, qua dicitur:
Quo iudicio iudicaveritis, iudicabitur
de vobis³; et qua mensura mensi-
 fueritis, eadem remetietur vobis⁴. Paul-
lus vero presbyter ordinem suum, de
quo laudabili firmitate non cessit, obti-
neat, ne alterius aliquid in cuiusquam
praesumatur iniuriam; ita ut dilectio tua,
quam non immerito tota facti huius pul-
sat invidia, hoc saltem remedio curare
se properet, ut sine dilatione⁵ haec, quae
decernimus, tradantur effectui: ne si

Qui esse hono-
ris sui indignos
probovere, in si-
limum locum de-
liciantur.

Caeteri iuxta
tempus ordina-
tionis gradum
suum servent.

Pauli pres-
byteri laudabilis
firmitas et praem-
ium.

1 « Id. cod. Sess. quia ultimum sibi ante-
posuerint, ut cum ceteris praemineret. Edit.
autem cum quibusd. mss. et quem ultimum etc. »
Ballerin. l. c.
2 « Tres codd. adscribit ». Ballerin. l. c. et
Cacciar. pag. 89.
3 Matth. vii, 2. Apud vulg. edit. verba leguntur
paululum immutata.
4 Marc. iv, 24; et Luc. vi, 38. Apud vulg.
edit. idem ac superius notand. recurrit.
5 Cacciar. cum vulg. et plerisque mss. sine dis-
simulatione. Aptius ad context. n. lect.
6 « Quidam codd. Iuliano ». Ballerin. l. c.
7 « Al. illi ». Ballerin. l. c. Corrupte quidem.
8 « Al. data idus Martii; cod. Vat. 543 idus
Mai ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 89. Jaffè
op. cit. nobiscum cohaeret.

iterato ad nos imploratio iusta confugerit,
necesse sit severius commoveri; cum his,
quae male sunt facta, correctis, malimus
redintegrare disciplinam, quam augere
vindictam. Executionem vero praepceptio-
num nostrarum fratri et coepiscopo no-
stro Iulio⁶ commisisse nos noveris, ut
omnia illico⁷, quemadmodum constitui-
mus, roborentur. Data viii idus martii⁸,
Posthumiano viro clarissimo consule.

Dat. die 8 martii 448.

EPISTOLA IX⁹.

Eutychen laudat, quod de Nestoriana
haeresi iterum serpente ad ipsum dili-
genter restulerit.

Dilectissimo¹⁰ filio Eutichi praesbytero
Leo episcopus.

Ad notitiam nostram tuae dilectionis
epistola¹¹ retulisti, quod Nestoriana haere-
sis quorundam rursus studiis pullularet.
Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis
placuisse rescribimus. Quoniam index ani-
mi tui est sermo, quem sumpsimus; unde
non ambigas¹², auctorem catholicae fidei
Dominum tibi in omnibus affuturum. Nos
autem cum plenius, quorum hoc impro-
bitate¹³ fiat, potuerimus agnoscere, ne-
cesse est, auxiliante Domino, providere,
quatenus nefandum virus, dudumque

Eutychen in lit-
teris nullentis
solicitudine.

S. Leonis stu-
dium pro Nesto-
riana haeresi ra-
dicitur evellens-
da.

9 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis tom. I, col.
737. Ibi titulum habet. Ad Eutychen Constans-
tinopolitanum abbatem, et nonnulli codd. apud
Ballerin. l. c. addunt adversus Nestorianam
haeresim.
10 « Quidam codd. pressius inhaerentes voci
graecae ποδιστορα habent desiderantissimo (forte
desideratissimo) ». Ballerin. l. c.
11 « Al. litteris ». Ballerin. l. c. et Cacciar.
Opp. S. Leonis part. II, pag. 90.
12 « Al. non ambigimus, vel ambigis ». Bal-
lerin. col. 738 et Cacciar. l. c. Sed ambigis
opinor expungendum.
13 « Al. importunitate, vel melius pravitate ». Ballerin. l. c.

damnatum radicitus possit extingui. Deus te custodiat incolumem, dilectissime fili¹.

Data kalendis Iunii, Posthumiano et Zenone viris clarissimis consulibus.

Dat. 1 Iun. an 448.

EPISTOLA X².

A Flaviano causam exquiri, cur Eutyches ab Ecclesia fuerit eiectus.

Dilectissimo fratri Flaviano episcopo
Leo episcopus.

CAP. I. Cum christianissimus et clementissimus imperator sancta et laudabili fide³ pro Ecclesiae catholicae pace sollicitus ad nos scripta transmiserit de his, quae apud vos perturbationis strepitum commoverunt, miramur fraternitatem tuam quidquid⁴ illud scandali fuit nobis silere potuisse; et non potius procurasse ut primitus nos insinuat⁵ tuae relationis instrueret, ne de rerum gestarum fide possemus ambigere. Accepimus enim⁶ libellum Eutychis⁷ presbyteri, qui se queritur, accusante Eusebio episcopo, immerito communionem privatum; maxime cum evocatum⁸ se adfuisse testetur, nec suam⁹ praesentiam denegasse¹⁰; adeo ut

in ipso iudicio libellum appellationis¹¹ se asserat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum¹²: qua ratione compulsus sit, ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, nondum agnoscimus qua iustitia a communione Ecclesiae fuerit separatus. Sed respicientes ad causam facti tui nosse volumus rationem, et usque ad nostram notitiam cuncta deferri: quoniam nos, qui sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cuiusquam partis praeiudicium desinare, priusquam universa, quae gesta sunt, veraciter audiamus.

CAP. II. Et ideo fraternitas tua per idoneam maxime aptamque personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem novitatis emergerit, quod severiori sententia dignum fuerit vindicari. Nam et ecclesiastica¹³ moderatio et religiosa piissimi¹⁴ principis fides multam nobis sollicitudinem christianae pacis indicunt¹⁵: et, amputatis dissensionibus, fides catholica inviolata servetur, et his, qui prava defendunt, ab errore revocatis, nostra auctoritate, quorum fides probata fuerit, muniantur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas afferri, cum memo-

1 « Nonnulli. codd. addunt magis ». Baller. l. c.

2 Cacciar. l. c. etenim.

3 Cacciar. Eutychetis.

4 « Quesnell. cum. quibusd. codd. vocatum ». Baller. col. 763.

5 Cacciar. l. c. cum. aliis suis.

6 « Quesnell. cum duob. codd. denegasset ». Baller. l. c.

7 « Al. addunt suae ». Baller. l. c.

8 « Quesnell. contra fidem codd. susceptam ». Baller. col. 764.

9 « Nonnulli codd. Ecclesiae ». Baller. l. c. et Cacciar. pag. 93.

10 « Aliq. codd. religiosissimi ». Baller. l. c.

11 « Quidam codd. inducunt ». Baller. et Cacciar. ll. cc. Recte n. lectio.

1 « Quidam codd. Deus te salvum custodiat, desideratissime fili ». Baller. et Cacciar. ll. cc.

2 Ex edit. Ballerian. *Opp. S. Leonis*, tom. 1, col. 762. « In codd. Vat. habet hunc titulum *Epistola Ss. archiepiscopi Romae Leonis ad Flavianum archiep. C. politanum, ubi quaerit quid Eutyches contra catholicam fidem sentiens a communione Ecclesiae ab eo fuerit separatus*. Surius autem cum Raynaudo edidit: *ubi quaerit, cur Eutyches a communione Ecclesiae fuerit separatus* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 91.

3 « Plures codd. sanctus et laudabilis fidei ». Cacciar. l. c. pag. 92.

4 « Quesnell. quid, sed contra fidem tum codd. tum edit. ». Baller. et Cacciar. ll. cc.

Flaviani dilectum obiurgat.

Eutychis ad Sed. Ap. appellatio.

Causae peritus cognoscendae necessitas et sollicitudo.

ratus presbyter libello proprio sit professus, paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inventum fuerit, quod reprehensione sit dignum. Decet enim in talibus causis hoc maxime provideri, ut sine strepitu concertationum¹ et custodiatur caritas et veritas defendatur². Et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse sollicitos, quam plenissime et lucide universa nobis, quod ante³ facere debuit, indicare festinet, ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur, et⁴ dissensio, quae in suis initiis abolenda est, nutriatur: cum in corde nostro ea observantia, Deo inspirante, permaneat, ne constitutiones venerabilium Patrum divinitus roboratae, et ad soliditatem fidei pertinentes, prava cuiusquam interpretatione violentur. Deus te incolumem custodiat, frater carissime.

Data duodecimo kalendas martii⁵, Asturio⁶ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 18 febr., an. 449.

EPISTOLA XI⁷.

Theodosii litteris de causa Eutychis rescribit.

Leo episcopus Theodosio Augusto.

CAP. I. Quantum praesidii Dominus Ecclesiae suae in fide vestrae clementiae

1 Cacciar. l. c. concertantium.

2 Cacciar. cum plerisq. codd. et edit. addit *frater carissime*.

3 Cacciar. l. c. antea.

4 « Vat. 5845 addit inde. » Baller. col. 765.

5 « Mendose quidam codd. maii ». Baller. loc. cit.

6 Cacciar. l. c. Asterio.

7 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 767. « Nullam prorsus (inquit Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 94) mss. codices huius epistolae praeferunt *synopsim, nullamque capitulum divisionem*. . . . Quesnellus ergo forte

App. Bull. Rom. — Vol. I.

praeparavit, his etiam litteris quas ad me misistis, ostenditur: ut vobis non solum regium, sed etiam sacerdotalem inesse animum gaudeamus. Siquidem, praeter imperiales et publicas curas, piissimam sollicitudinem christianae religionis habetis⁸, ne scilicet in populo Dei aut schismata aut haereses aut ulla scandala convalescant: quia tunc est optimus regni vestri status, quando sempiternae et incommutabili Trinitati in⁹ unius divinitatis confessione servitur¹⁰. Quid autem in Constantinopolitana Ecclesia perturbationis¹¹ acciderit, quod ita fratrem et coepiscopum meum¹² Flavianum potuerit commovere, ut Eutychem presbyterum communionem privaret, nondum potui¹³ evidenter agnoscere¹⁴. Quamvis enim praedictus¹⁵ presbyter ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam miserit, breviter tamen aliqua praelibavit, asserens se Nicaenae synodi constituta servantem, frustra in fidei diversitate culpatum.

CAP. II. Eusebii autem episcopi accusatoris eius libellus, cuius exemplaria ad nos memoratus presbyter misit, de obiectionum evidentia nihil habebat; et cum presbytero haereseos crimen intenderet, quem tamen in eo sensum argueret, non evidenter expressit, quamvis et ipse episcopus Nicaenae synodi profiteretur¹⁶ se inhaerere¹⁷ decretis: propter quod non

omnium primus et synopsis descripsit, et epistolam in duo capita divisit.

8 « Mss. Ratisponens. habeatis ». Baller. l. c.

9 « Al. omittunt in » Baller. l. c.

10 Cacciar. l. c. ex codd. Vat. addit *gloriosissime*.

11 « Cod. Ratispon. turbationis ». Baller. l. c.

12 « Al. nostrum ». Baller. et Cacciar. ll. cc.

13 « Al. potuimus ». Baller. et Cacciar. ll. cc.

14 Cacciar. l. c. cognoscere.

15 Cacciar. l. c. memoratus.

16 « Al. profiteatur ». Baller. l. c.

17 « Cod. Vat. 544 adhaerere ». Cacciar. l. c.

Mira Theodosii in Ecclesiam sollicitudo.

Tum optimus est regni status, quum Deo servitur in fidei unitate.

Eutyches ad Sedem Apostolicam appellavit.

Quid in eo sit criminis ex accusatorio libello non satis liquet.

habuimus unde aliquid ¹ plenius disceremus ². Et quia causae meritum, fidei ratio et laudabilis sollicitudo vestrae pietatis exigit ³, necesse est iam locum subreptionibus non patere; sed prius, de quibus eum aestimat arguendum, instrui nos oportet, ut possit congrue de bene cognitis iudicari. Ad praedictum autem episcopum litteras dedi ⁴, quibus mihi displicere cognosceret, quod ea, quae in tanta causa gesta fuerant, etiam nunc silentio detineret ⁵, cum studere debuerit primitus nobis cuncta reserare: quem credimus vel post admonitionem omnia ad nostram notitiam relaturum; ut, in lucem ductis his, quae adhuc videntur occulta, id quod evangelicae et apostolicae doctrinae convenit, iudicetur.

Data XII kalend. martii, Asturio ⁶ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 18 febr., an. 449 7.

EPISTOLA XII ⁸.

Flaviani litteras de Eutyche causa a se acceptas enunciat, eique suae auctoritatis praesidium promittit.

Leo Flaviano episcopo Constantinopolitano.

Pervenisse ad nos tuae dilectionis epistolae ⁹, ut primum venientis filii nostri honorabilis viri Rodani opportunitatem reperimus, indicamus, quae nos de causa

facerent certiores, quam apud vos pravo dolemus errore commotam. Quoniam aliter de fide, quam convenit, hic, qui dudum religiosi videbatur propositi esse, sentiret; quem a traditione catholica non decuerat deviare, sed in eadem, quae tenetur ab omnibus, credulitate persistere. Verum de hac re plenius per eum, qui ad nos tuae dilectionis portavit epistolae, rescribimus ¹⁰, ut fraternitatem tuam, quid de tota causa constitui debeat, instruamus. Non enim patimur ¹¹ aut illum in suae persuasionis pravitate persistere, aut dilectionem tuam, quae, zelo fidei, pravo et stulto resistit errori, diutina adversae partis impugnatione turbari. Supradictum vero filium nostrum, per quem has epistolae dedimus, hac volumus, quae dignum est, affectione suscipias, et eo ad nos remeante rescribas.

Data duodecimo kalendas iunias, Asturio ¹² et Protogene coss.

Dat die 21 maii, an. 449.

EPISTOLA XIII ¹³.

Falsa Eutyche dogmata mirifice refellit, quae si ipse damnaverit, absolvendum admonet.

Leo episcopus dilectissimo fratri Flaviano Constantinopolitano episcopo.

CAP. I. Lectis dilectionis tuae litteris ¹⁴, quas miramur fuisse tam seras, et ¹⁵ gesto-

scripta de hoc negotio fuit, et XVII est apud Ballerinos col. 751.

10 Nimirum sequenti epistola XIII.

11 « Quesnellus contra fidem Griman. cod., ex quo omnium primus hanc epistolam vulgavit, editit *patiemur* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* par. II, pag. 109. Hoc mendum et in edit. Ballerini, qui Griman. codicem non viderunt, irrepsit.

12 Cacciar. l. c. *Asterio*.

13 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom I, col. 801. « Plerique codices vocant *Leonis rescriptum ad Flavianum*. In pluribus autem et antiquissimis mss. haec inscriptio legitur: *Dilectissimo fratri Flaviano Leo* ». Ballerin. l. c.

14 « Al. *epistolis* ». Ballerin. l. c.

15 « Al. *sed gestorum*; al. vero *sed et gestorum* ». Ballerin. l. c. Mendose, ut videtur.

De Eutycho per Flaviani tabellarium redolentem pleniores litteras mittit.

Sollicitudinem suam ostendit.

Leo concilii acta a Flaviano expectat.

Flaviani litterae sibi traditae.

1 « Al. *aliud*; al. autem omitt. *plenius* ». Baller. col. 768.

2 « Al. *diceremus* ». Ballerin. l. c. Aptius ad sens. n. lectio.

3 « Al. *exegit* ». Ballerin. l. c. Forte mend. typographico.

4 Innot Leo praec. epist. ad Flavianum pag. 24, col. 1.

5 « Al. *etiam nimio silentio reticeret*; al. *etiam nunc silentio reticeret* ». Ballerin. l. c.

6 Cacciar. pag. 95 *Asterio*.

7 Cacciar. tamen cum aliis tum mss. tum edit. habet *Data die kalendarum martii*, etc., idest prima die martii.

8 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 792.

9 Intelligit epistolam, quae primo a Flaviano

rum episcopatum ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contra ¹ integritatem fidei exortum fuisset, agnovimus: et quae prius videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerunt. Quibus Eutyche, qui presbyterii nomine honorabilis videbatur, multum imprudens ², et nimis imperitus ostenditur, ut etiam de ipso dictum ³ sit a Propheta: *Noluit intelligere, ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo*⁴. Quid autem ⁵ iniquius, quam impia ⁶ sapere, et sapientioribus doctioribusque non cedere? ⁷ Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum ad cognoscendam ⁸ veritatem aliquo impediuntur obscuro ⁹, non ad propheticas voces, non ad apostolicas litteras, nec ad evangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt: et ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt. Quam enim eruditionem de sacris noyi et veteris Testamenti paginis acquisivit, qui ne ¹⁰ ipsius quidem symboli initia comprehendit? Et quod per totum mundum omnium regenerandorum ¹¹ voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur.

CAP. II. Nesciens igitur quid deberet de Verbi Dei incarnatione ¹² sentire, nec volens ad promerendum intelligentiae

1 Cacciar. *Opp. S. Leonis* par. II, pag. 115, cum antiquiss. Vat. cod. legit *scandali contigerit atque contra*, etc. et Ballerin. l. c. fatentur, haec in multis mss. legi, licet a pluribus absint.

2 « Veron. cod. *impudens* ». Ballerin. l. c.

3 « Al. *praedictum* ». Ballerin. l. c. Ita legit et Cacciar. ex vetust. Vat. codd.

4 Ps. xxxv 4, 5.

5 Can. *Quid autem iniquius* 30. Caus. xxiv, quaest. 3.

6 « Cod. Ratispon. *iniqua* ». Ballerin. l. c. col. 803.

7 Cacciar. l. c. pag. 115 cum codd. Vat. *credere*?

8 « Sex codd. *ad agnoscendam* ». Ballerin. l. c. col. 804.

9 Cacciar. et nonnulli codd. melius *obstaculo*; quidam cod. *obscuro obstaculo*. Vid. Ballerin. l. c.

lumen in Sanctarum Scripturarum latitudine laborare, illam saltem communem et indiscretam confessionem sollicito recepisset ¹³ auditu, qua ¹⁴ fidelium universitas profitetur, credere se in Deum Patrem omnipotentem, et in Iesum Christum Filium eius unicum Dominum nostrum, qui natus est de Spiritu Sancto et ¹⁵ Maria Virgine. Quibus tribus sententiis omnium fere haereticorum machinae destruuntur. Cum enim Deus et omnipotens et Pater creditur ¹⁶, consempternus eidem Filius demonstratur, in nullo a Patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de aeterno natus est coaeternus; non posterior tempore, non inferior potestate, non dissimili gloria, non divisus essentia: idem vero sempiterni Genitoris Unigenitus sempiternus natus est de Spiritu et Maria Virgine. Quae nativitas temporalis illi nativitati divinae et sempiternae nihil minuit, nihil contulit, sed totam ¹⁷ se reparando homini, qui erat deceptus, impendit: ut et mortem vinceret, et diabolum, qui mortis habebat imperium, sua virtute destrueret. Non enim superare possemus peccati et mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, et suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit de-

10 Cacciar. l. c. *qui nec*; cod. Vat. 1322 *si nec*. Vid. Ballerin. l. c.

11 « Aliq. cod. et edit. *regeneratorum* ». Ballerin. l. c. Sane aptius.

12 « Cod. Vat. 1341 *Quid de Verbo et Verbi Dei incarnatione* ». Cacciar. pag. 116.

13 « Quid mss. et edit. *apprehendisset* ». Ballerin. l. c.

14 Plures codd. *quam*. Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius, opinor, n. lectio.

15 Cacciar. cum al. edit. et Vatic. codd. melius *ex*.

16 Cacciar. pag. 117 cum vulgat. et quibusd. mss. *et aeternus creditur Pater*. Vid. Ballerin. col. 805. Concinnius videtur ad orat. context.

17 Cacciar. l. c. cum plerisq. vetustiss. codd. *totum*. Vid. et Ballerin. l. c. col. 806.

Vel e symboli initis omnes fere haereticos destruantur.

Christi duplex nativitas.

Incarnationis necessitas.

tinere. Conceptus quippe est de Spiritu Sancto intra uterum Matris Virginis, quae illum ita¹, salva virginitate, edidit, quem admodum, salva virginitate, concepit.

Sed si de hoc christianae fidei fonte purissimo sincerum² intellectum haurire non poterat, quia splendorem perspicuae veritatis obcoactione sibi³ propria tenebrarat⁴, doctrinae se evangelicae subdidisset. Et dicente⁵ Matthaeo, *Liber generationis Iesu Christi filii David, filii Abraham⁶*, apostolicae quoque praedicationis-expetisset instructum⁷. Et legens in epistola ad Romanos, *Paulus servus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus in Evangelium⁸ Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis de Filio suo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem⁹*, ad propheticas¹⁰ paginas piam sollicitudinem contulisset. Et inveniens¹¹ promissionem Dei ad Abraham dicentis, *In semine tuo benedicentur omnes gentes¹²*, ne¹³ de huius seminis proprietate dubi-

taret, secutus fuisset Apostolum dicentem: *Abraham dictae sunt promissiones, et semini eius. Non dicit et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, et semini tuo, quod est Christus¹⁴*. Isaiæ quoque praedicationem interiore apprehendisset auditu dicentis: *Ecce virgo in utero accipiet¹⁵, et pariet filium, et vocabunt¹⁶ nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum¹⁷, nobisoum Deus¹⁸*. Eiusdemque Prophetæ fideliter verba legisset: *Puer natus est nobis, filius¹⁹ datus est nobis, cuius²⁰ potestas super humerum²¹ eius, et vocabunt²² nomen eius, magni consilii Angelus, Admirabilis, Consiliarius²³, Deus fortis, Princeps pacis, Pater futuri saeculi²⁴*. Nec frustatorie loquens²⁵, ita Verbum diceret carnem²⁶ factum, ut editus utero Virginis Christus haberet formam hominis, et non haberet materni corporis veritatem. An forte ideo putavit, Dominum nostrum²⁷ Iesum Christum non nostrae esse naturae²⁸, quia missus ad beatam Mariam²⁹

Annunciationis verba frustra obiciuntur.

Martha et Virgo conceptit. Haec et peperit.

Duplex Christi natura a sacris litteris evincitur.

1 Cacciar. l. c. quae ita illum.

2 « Cod. Ratisp. purissimum sincerum; melius Vat. purissimum sincerumque ». Ballerin. col. 808. Rectius tamen. n. lectio.

3 « Cod. Veron. 58, sibi met ». Ballerin. l. c.

4 « Quidam codd. et tenebrabat ». Ballerin. l. c.

5 Cacciar. l. c. cum plur. codd. omittit Et, et alia interpunctione habet subdidisset, dicente, etc. Quod nobis magis probatur.

6 Matth. 1, 1.

7 « Cod. Vat. instrumentum ». Ballerin. l. c. Forte melius.

8 « Nonnulli codd. in Evangelio ». Ballerin. loc. cit. Vulg. edit. nobiscum legit.

9 Rom. I vv. 1, 2, 3.

10 Cacciar. pag. 118 cum edit. et plur. mss. ad propheticas quoque ». Vid. Ballerin. l. c.

11 Cacciar. l. c. contulisset et invenisset; cod. autem Vatic. 1322 inveniret. Vid. Cacciar. l. c.

12 Gen. XII, 3; et XXII, 18.

13 Cacciar. l. c. cum edit. et plerisq. codd., puncto affixo post vocem gentes, habet Et ne. Vid. Ballerin. col. 809.

14 Gal. III, 16, ubi apud vulg. edit. legit. qui est.

15 Cacciar. l. c. cum edit. concipiet. Vid. Ballerin. col. 810.

16 Cacciar. l. c. cum edit. vocabitur.

17 « Vat. cod. quod interpretatur ». Ballerin. l. c.

18 Isai. VII, 14; Matth. 1, 23, ubi apud vulg. edit. legit. utero habebit.

19 Cacciar. cum plur. codd. et filius. Vid. Ballerin. l. c.

20 Cacciar. l. c. omittit cuius.

21 « Plur. codd. humeros ». Ballerin. l. c.

22 Cacciar. cum plur. codd. vocabitur. Vid. Ballerin. l. c.

23 « Voces admirabilis, consiliarius absunt a nonnull. codd. aequae ac a greca interpretatione; cod. Veron. 58 addit Dei filius ». Ballerin. l. c.

24 Is. IX, 6, ubi vulg. edit. quaedam verba legit paululum immutata.

25 « Quatuor codd. apud Quesn. frustratoria eloquens; prima autem eiusdem editio frustratorie ita loquens, Verbum etc. ». Ballerin. l. c.

26 « Cod. Vat. caro ». Cacciar. l. c.

27 « Tres codd. omittunt nostrum ». Ballerin. col. 811.

28 « Quatuor vet. codd. nostrae non esse naturae ». Ballerin. l. c.

29 « Cod. Veron. 58 beatam Virginem Mariam ». Ballerin. l. c.

semper Virginem¹ Angelus ait: *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque et² quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei³*, ut quia conceptus Virginis divini fuit operis, non de natura concipientis fuerit caro concepti? Sed non ita⁴ intelligenda est illa generatio singulariter mirabilis, et mirabiliter singularis, ut per novitatem creationis proprietatem remota⁵ sit generis. Foecunditatem enim Virgini Spiritus Sanctus dedit, veritas autem corporis sumpta de corpore est; et aedificante sibi Sapientia domum⁶, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis⁷*: hoc est, in ea carne, quam assumpsit⁸ ex homine, et quam spiritus⁹ vitae rationalis animavit.

CAP. III. Salva igitur proprietate utriusque naturae et substantiae¹⁰, et in unam coeunte personam¹¹, suscepta est a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab aeternitate mortalitas: et ad resolvendum conditionis nostrae debitum, natura inviolabilis naturae est unita passibili; ut, quod nostris remediis¹² congruebat, unus atque idem mediator Dei et hominum homo Iesus Christus, et mori posset¹³ ex uno, et mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis perfecta que na-

1 « Plur. codd. omitt. semper Virginem ». Ballerin. l. c.

2 « Pauci quidam codd. omittunt partic. et ». Ballerin. l. c. Sane contra Vulg. textum.

3 Luc. 1, 35.

4 Cacciar. pag. 119 cum edit. et mss. Vat. ita nobis.

5 Ita Vat. et Vallic. codd.; sed Cacciar. cum edit. mota. Melius videtur n. lectio.

6 Prov. IX, 1.

7 Ioan. 1, 14.

8 « Quidam codd. suscepit; al. sumpsit ». Ballerin. col. 812.

9 « Quesnell. cum edit. et plerisq. mss. spiritus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

10 « Vox substantiae abest a plur. codd. ». Ballerin. l. c.

tura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autem dicimus, quae in nobis ab initio Creator condidit, et quae reparanda suscepit. Nam illa, quae deceptor intulit, et homo deceptus admisit¹⁴, nullum habuerunt in Salvatore vestigium. Nec quia communionem humanarum subiit infirmitatum, ideo nostrorum fuit particeps delictorum. Assumpsit formam servi sine sorde peccati, humana augens, divina non minuens: quia exinanitio illa, qua se invisibilis visibilem praebuit, et Creator ac Dominus omnium rerum unus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miserationis, non defectio potestatis. Proinde qui manens in forma Dei fecit hominem, idem¹⁵ in forma servi factus est homo. Tenet enim sine defectu proprietatem suam utraque natura: et sicut formam servi Dei forma non adimit¹⁶, ita formam Dei servi formam non minuit¹⁷. Nam quia gloriabatur diabolus, hominem sua fraude deceptum divinis caruisse muneribus, et immortalitatis dote nudatum duram mortis subiisse sententiam, seque in malis suis quoddam de praevaricatoris¹⁸ consortio invenisse solatium; Deum quoque, iustitiae exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore¹⁹ condiderat, propriam mutasse sententiam: opus

11 « Duo codd. Veron. una coeunte persona ». Ballerin. l. c.

12 « Nonnull. cod. divinis remediis ». Ballerin. col. 814.

13 « Quatuor vetust. codd. hic et paulo post possit ». Ballerin. l. c. Rectius n. lectio.

14 « Quinque vet. codd. perperam amisit ». Ballerin. l. c.

15 « A nonnull. codd. abest vox idem ». Ballerin. l. c.

16 « Duo codd. ademit ». Cacciar. pag. 120.

17 « Quidam codd. et sicut forma servi Dei formam non adimit, ita forma Dei servi formam non minuit ». Ballerin. col. 816.

18 Cacciar. l. c. cum plur. codd. praevaricationis. V. et Ballerin. l. c. Forte melius n. lectio.

19 « Veron. 58 in tantum honorem ». Ballerin. l. c.

Christus humanas infirmitates, at peccati vestigium non subiit.

Ut servi formam Dei forma non adimit, ita Dei formam servi forma non minuit.

fuit secreti dispensatione consilii, ut incommutabilis Deus, cuius voluntas non potest sua benignitate privari, primam erga nos pietatis suae dispositionem, sacramento occultiore completeret; et homo diabolicae iniquitatis versuta actus in culpam, contra Dei propositum, non periret.

Christus novo ordine generatus.

CAP. IV. Ingreditur ergo haec mundi infirma Filius Dei de coelesti sede descendens, et a paterna gloria non recedens novo ordine, nova nativitate generatus. Novo ordine, quia invisibilis in suis visibilis factus est in nostris; incomprehensibilis voluit comprehendi; ante tempora manens esse coepit ex tempore; universitatis Dominus servilem formam, obumbrata maiestatis suae immensitate, suscepit; impassibilis Deus non dedignatus est homo esse passibilis, et immortalis mortis legibus subiacere. Nova autem nativitate generatus, quia inviolata virginitas concupiscentiam nescivit, carnis materiam ministravit. Assumpta est de Matre Domini natura, non culpa; nec in Domino Iesu Christo ex utero Virginis genito, quia nativitas est mirabilis, ideo nostri est natura dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo: et nullum est in hac unitate menda-

Eisdem nova nativitas.

Ex Virgine utero genitus naturam nostri similem, non culpam assumpsit.

cium, dum invicem sunt et humilitas hominis et altitudo Deitatis. Sicut enim Deus non mutatur miseratione, ita homo non consumitur dignitate. Agit enim utraque forma cum alterius communiione quod proprium est: Verbo scilicet operante quod Verbi est, et carne exequente quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniuriis. Et sicut Verbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita caro naturam nostri generis non relinquit. Unus enim idemque est, quod saepe dicendum est, vere Dei Filius, et vere hominis filius. Deus per id quod in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum: homo per id quod Verbum caro factum est, et habitavit in nobis. Deus per id quod omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil: homo per id quod factus est e muliere, factus sub lege. Nativitas carnis, manifestatio est humanae naturae: partus Virginis, divinae est virtutis indicium. Infantia Parvuli ostenditur humilitate cuniarum: magnitudo Altissimi declaratur vocibus angelorum. Similis est rudimentis hominum, quem Herodes impie molitur occidere; sed Dominus est om-

In Christo indivisa sunt et hominis humilitas et altitudo Deitatis.

In Christo ut Verbum ab aequalitate paternae gloriae non recedit, ita neque caro naturam nostram relinquit.

Sublime dogma mirifice declaratur.

Carnis nativitas est humanae naturae manifestatio; Virginis partus indicium divinae virtutis.

1 Cacciar. l. c. dispensationem; quam lectionem tum editis tum plerisque mss. communem fatentur et Ballerin. l. c.
2 Aliq. cod. infirma. Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Rectius ad orat. context. videtur n. lectio.
3 Aliq. cod. apparuit. Ballerin. col. 818; Cacciar. pag. 121.
4 Cod. Vat. vetustiss. tempora aeterna; al. aeternaliter. Vid. Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Datur ne tempus aeternum?
5 Cacciar. l. c. esse homo.
6 Nonnull. cod. virgo. Ballerin. l. c.
7 Duo codd. quae concupiscentiam. Ballerin. l. c.
8 Al. et carnis; al. sed carnis. Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 122.
9 Edit. ante Quesnell. addunt hic igitur. Ballerin. l. c.
10 Codd. nostri addunt eius. Cacciar. l. c.
11 Al. nostrae; al. hanc vocem prorsus delent. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

12 Vox est abest a nonnull. codicib. Ballerin. l. c.
13 Aliq. codd. in invicem. Ballerin. l. c.
14 Veron. 57 non recedit. Ballerin. l. c. Forte pro recessit.
15 Idem cod. non reliquit. Ballerin. l. c.
16 Verba quod saepe dicendum est absunt a plur. codd. itemque a greca versione. Ballerin. col. 820.
17 Ioan. i, 1.
18 Ibid. v, 14.
19 Ibid. v, 3.
20 Cod. Vindob. hic et paulo post factum. Ballerin. l. c. Sane perperam.
21 factus est. Cacciar. l. c.
22 Galat. iv, 4.
23 Vat. 3791 in excurbitis angelorum. Ballerin. l. c.
24 Edit. ante Quesn. et plur. mss. impius. Ballerin. l. c.

nium, quem Magi gaudent suppliciter adorare. Iam cum ad praecursoris sui Ioannis baptismum venit, ne lateret, quod carnis velamine Divinitas tegetetur, vox Patris de coelo intonans dixit: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Quem itaque sicut hominem diabolica tentat astutia, eidem sicut Deo angelica famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere atque dormire evidenter humanum est. Sed quinque panibus quinque millia hominum satiare, et largiri Samaritanae aquam vivam, cuius haustus bibenti praestet, ne ultra iam sitiatur; supra dorsum maris plantis non desidentibus ambulare, et elationes fluctuum increpata tempestate consternere, sine ambiguitate divinum est. Sicut ergo, ut multa praeteream; non eiusdem naturae est flere miserationis affectu amicum mortuum, et eundem, remoto quadriduae aggere sepulturae, ad vocis imperium excitare redivivum; aut in ligno pendere, et, in noctem luce conversa, omnia elementa tremefacere; aut clavis transfixum esse, et paradisi portas fidei latronis aperire: ita non eiusdem naturae

est dicere: Ego et Pater unum sumus; et dicere Pater maior me est. Quamvis enim in Domino Iesu Christo Dei et hominis una persona sit; aliud tamen est, unde in utroque communis est contumelia, aliud, unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas; de Patre illi est aequalis cum Patre divinitas.

In Christo minor est Patre humanitas, et illi aequalis est cum Patre Divinitas.

CAP. V. Propter hanc ergo unitatem personae in utraque natura intelligendam et filius hominis legitur descendisse de caelo, cum Filius Dei carnem de ea Virgine, de qua est natus, assumpserit. Et rursus Filius Dei crucifixus dicitur ac sepultus, cum haec non in divinitate ipsa, qua Unigenitus consemperiternus et consubstantialis est Patri, sed in naturae humanae sit infirmitate perpessus. Unde unigenitum Filium Dei crucifixum et sepultum omnes etiam in symbolo confitemur secundum illud Apostoli: Si enim cognovissent, numquam Dominum maiestatis crucifixissent. Cum autem ipse Dominus noster atque Salvator fidem discipulorum suis interrogationibus erudiret, Quem me inquit, dicunt homines

Personae in utraque natura unitas Scripturis adstruitur.

1 Vat. cod. 1322 cum quibusd. recentior. et edit. Magi gaudentes suppliciter adorare veniunt. Baller. col. 821, et Cacciar. pag. 123.
2 Al. nam. Ballerin. l. c. Forte melius n. lectio.
3 Veron. 57 delet sui. Ballerin. l. c.
4 In edit. veniret, sed nullo codice suffragante. Ballerin. l. c.
5 Matth. iii, 17; plur. codd. hic habent complacuit. Vid. Ballerin. col. 822. Sed perperam.
6 Cod. Vat. 1322 utique. Cacciar. l. c.
7 Vatic. 5845 de quinque panibus; edit. et quaedam mss. Et de quinque panibus. Ballerin. l. c. Melius n. l.
8 Duo codd. saturare. Ballerin. l. c.
9 Al. praestitit; al. praestat. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
10 Ita commun. codd. Quidam tamen habent substinentibus; al. corrupte desidentibus, desudentibus vel desistentibus. Vid. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
11 Cacciar. l. c. cum quibusd. codd. Lazarum amicum.

12 Cacciar. cum aliq. mss. et edit. et ad vocis, etc.
13 Duo codd. suscitare. Cacciar. pag. 124.
14 Cod. Vallic. cruce pendere. Cacciar. ib.
15 Al. ianuas. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
16 Ioan. x, 30.
17 Id. xiv, 28.
18 Cacciar. l. c. cum aliis unde contumelia in utroque communis.
19 Quidam codd. pro ergo habent enim. Ballerin. col. 824, et Cacciar. l. c.
20 Nonnull. codd. dicitur. Baller. et Cacciar. ll. cc.
21 Al. assumpsit.
22 Al. legitur. Ballerin. l. c.
23 Cacc. l. c. cum plur. codd. illud apostoli dictum. Vid. et Ballerin. col. 825.
24 I Cor. ii, 8.
25 Al. suorum; in edit. perperam suorum suis. Ballerin. col. 826.
26 Quidam codd. quid me; al. delent me. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

esse filium hominis? Cumque illi diversas aliorum opiniones retexuissent, Vos autem, ait, quem me esse dicitis? Me utique, qui sum filius hominis, et quem in forma servi atque in veritate carnis aspicitis, quem me esse dicitis? Ubi B. Petrus divinitus inspiratus, et confessione sua omnibus gentibus profuturus, Tu es, inquit, Christus Filius Dei vivi. Nec immerito beatus est pronuntiatus a Domino, et a principali petra soliditatem et virtutis traxit et nominis qui per revelationem Patris eundem et Dei Filium est confessus et Christum: quia unum horum sine alio receptum non proderat ad salutem, et aequalis erat periculi Dominum Iesum Christum aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse. Post resurrectionem vero Domini (quae utique veri corporis fuit, quia non alter est resuscitatus, quam qui fuerat crucifixus et mortuus), quid aliud quadraginta dierum mora gestum est, quam ut fidei nostrae integritas ab omni caligine mundaretur? Colloquens enim cum discipulis suis, et cohabitans atque convescens et pertractari se diligenti curiosoque conta-

Hanc a Petro primitivam auctoritatem Eccl[esi]ae primatum illi meruit.

Non alter est resuscitatus, quam qui fuerat crucifixus et mortuus.

ctu ab eis, quos dubietas perstringebat, admittens, ideo et clausis ad discipulos ianuis introibat, et flatu suo dabat Spiritum Sanctum, et, donato intelligentiae lumine, sanctarum Scripturarum occulta pandebat; et rursus idem vulnus lateris, fixuras clavorum, et omnia recentissimae passionis signa monstrabat, dicens: Videte manus meas et pedes, quia ego sum. Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere: ut agnosceretur in eo proprietates divinae humanaeque naturae individua permanere; et ita sciremus Verbum non hoc esse quod carnem, ut unum Dei Filium et Verbum confitemur et carnem. Quo fidei sacramento Eutyches iste nimium aestimandus est vacuus, qui naturam nostram in Unigenito Dei nec per humilitatem mortalitatis, nec per gloriam resurrectionis agnovit. Nec sententiam beati apostoli et evangelistae Ioannis expavit dicentis: Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est: et omnis spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est, et hic est Antichristus. Quid autem est solvere Iesum, nisi humanam ab

Unum Dei Filium Verbum simul, et carnem omnibus est confitendum.

Loculentissimum ad hoc Ioannis testimonium.

1 Matth. xvi, 13.
 2 « Quidam codd. delent autem; al. delent ait ». Ballerin. l. c.
 3 « Al. quid ». Ballerin. l. c. Contra vulg. edit. textum.
 4 Matth. xvi, 15.
 5 « Vat. 1341 quem me ». Cacciar. l. c.
 6 « Vat. 5845 hic addit me utique in forma servi; et delet praecedentia me utique, qui sum filius hominis, etc. ». Cacciari l. c.
 7 « Aliq. codd. omittunt Christus ». Baller. loc. cit. Contra Vulg. text.
 8 Matth. xvi, 16.
 9 « Veron. 58 eundem Deum ». Baller. l. c.
 10 « Al. altero ». Ballerin. l. c.
 11 « Al. sed aequalis ». Ballerin. l. c.
 12 « Al. hominis ». Ballerin. col. 827.
 13 « Al. aliter ». Ballerin. l. c.
 14 « In aliq. cod. abest suis ». Ballerin. l. c.
 15 « Veron. 8 quos dubitare perspiciet ». Ballerin. l. c.

16 « Al. assensum adhibens; al. assensus admittens; al. assensum praebuit ». Ballerin. l. c.
 17 Cacciar. pag. 128 omittit vocem idem, quam tamen fatetur in vetustiss. codd. Vat. haberi. Vid. et Ballerin. l. c.
 18 « Al. pedes meos ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Contra Vulg. textum.
 19 « Vat. 1322 habent ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 20 Luc. xxiv, 39, ubi apud vulg. edit. legit. quia ego ipse sum.
 21 « Cacciar. l. c. cum aliq. mss. hoc non esse ».
 22 Cacciari l. c. et ut unum; al. et unum. Vid. Ballerin. l. c.
 23 « Al. confiteamur ». Ballerin. l. c.
 24 « Cod. Vallic. existimandus ». Cacciar. l. c.
 25 « Veron. 8 quia ». Ballerin. l. c.
 26 « Vat. 1341 qui scindit; al. qui solvit Iesum Christum ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 27 I Ioan. iv, 1.

eo separare naturam, et sacramentum, per quod unum salvati sumus, impudentissimis evacuare figmentis? Caligans vero circa naturam corporis Christi necesse est, ut etiam in passione eius eadem obcoactione desipiat. Nam si crucem Domini non putat falsam, et susceptum pro mundi salute supplicium verum fuisse non dubitat, cuius credit mortem, agnoscat et carnem: nec diffiteatur nostri corporis hominem, quem cognoscit fuisse passibilem; quoniam negatio verae carnis negatio est etiam corporeae passionis. Si ergo christianam suscipit fidem, et a praedicatione Evangelii suum non avertit auditum, videat quae natura transfixa clavis pependerit in crucis ligno, et aperto per militis lanceam latere crucifixi, intelligat unde sanguis et aqua fluxerit, ut Ecclesia Dei et lavacro rigaretur et populo. Audiat et beatum Petrum Apostolum praedicantem, quod sanctificatio Spiritus per aspersionem fiat sanguinis Christi. Nec transitorie legat eiusdem Apostoli verba dicentis: Scientes quod non corruptilibus argento et auro redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis; sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et imma-

Negatio verae carnis est etiam negatio corporeae passionis.

1 Cacciari cum edit. sacramentum fidei. Vid. Ballerin. col. 830.
 2 « Duo codd. delent unum ». Ballerin. l. c.
 3 « Al. qui crucem ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 127.
 4 « Al. si enim ». Cacciar. et Ballerin. ll. cc.
 5 « Cod. Ratisp. in cruce ». Baller. col. 831.
 6 « Al. militis lancea ». Ballerin. l. c.
 7 Cacciar. l. c. cum al. effluerint; al. fluxerunt, vel fluxerint. Vid. Ballerin. l. c.
 8 « Vat. 1341 regeneretur ». Cacciar. l. c. Forte ex vitio amanuens.
 9 « Al. delent partic. et ». Ballerin. l. c.
 10 « Al. dicentem ». Cacciar. l. c.
 11 I Petr. i, 18, ubi apud vulg. edit. nonnulla verb. leguntur ordine paululum immutata.
 12 « Quidam codd. addunt Christi ». Baller. loc. cit. Ita quidem in Vulg.
 13 I Ioan. i, 7.
 14 « Duo codd. vici ». Ballerin. col. 832. Contra Vulg. fidem.

culati Iesu Christi. Beati quoque Ioannis Apostoli testimonio non resistat dicentis: Et sanguis Iesu Filii Dei emundat nos ab omni peccato. Et iterum: Haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra. Et: quis est qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Iesus est Filius Dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem, Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua et sanguine. Et spiritus est, qui testificatur, quoniam spiritus est veritas. Quia tres sunt, qui testimonium dant, spiritus, aqua et sanguis, et hi tres unum sunt. Spiritus utique sanctificationis, et sanguis redemptionis, et aqua baptismatis: quae tria unum sunt, et individua manent, nihilque eorum a sui connexionem seiungitur: quia catholica Ecclesia hac fide vivit, hac proficit, ut in Christo Iesu nec sine vera divinitate humanitas, nec sine vera credatur humanitate divinitas.

Ecclesia catholica universa hac fide vivit.

CAP. VI. Cum autem ad interlocutionem examinis vestri Eutyches responderit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem vero, unam naturam confiteor: miror tam absurdam, tamque perversam eius pro-

Impio deliravit Eutyches in Christo duplicem naturam effingens ante adunationem, postea vero unam.

15 « Edit. perperam vestra ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 128.
 16 « Al. quia ». Ballerin. l. c. Contra fid. vulg. edit.
 17 Cacciar. l. c. contendit, legendum Christus.
 18 « Al. delent et ». Ballerin. l. c. Contra Vulg. fidem.
 19 I Ioan. v, 6 ad 8.
 20 « Vat. 1322 baptismi ». Cacciar. l. c.
 21 Cacciar. l. c. in sui connexionem.
 22 « Edit. vetust. ac pro hac ». Ballerin. l. c. Sane mend. typograph.
 23 « Voces in Christo Iesu absunt a plurib. codd. ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 24 « Edit. ante Quesn. ad interrogationem ». Ballerin. col. 833.
 25 « Al. responderet ». Ballerin. l. c.
 26 « Aliq. codd. delent nostrum ». Ballerin. col. 834.
 27 « Plur. codd. delent eius ». Ballerin. l. c.

fectionem nulla iudicantium increpatione reprehensam¹, et sermonem nimis insipientem nimisque blasphemum² ita omis- sum, quasi nihil, quod offenderet, esset auditum; cum tam impie duaram natu- rarum ante incarnationem Unigenitus Dei Filius fuisse dicatur, quam nefarie, post- quam *Verbum caro factum est*, natura in eo singularis asseritur. Quod ne Euty- ches ideo vel recte vel tolerabiliter aestimet dictum, quia nulla vestra est sen- tentia confutatum³, sollicitudinis⁴ tuae diligentiam commonemus, frater carissi- me, ut, si per inspirationem misericordiae Dei ad satisfactionem causa perducitur, imprudentia hominis imperiti etiam ab hac sensus sui peste⁵ purgetur. Qui qui- dem, sicut gestorum ordo patefecit, bene coeperat a sua persuasione discedere, cum vestra sententia coarctatus profiteretur, se dicere, quod ante non dixerat, et ei fidei acquiescere, cuius prius fuisset alienus. Sed cum anathematizando impio dogmati noluisset praebere consensum, intellexit eum fraternitas vestra in sua manere per- fidia, dignumque esse, qui iudicium con- demnationis exciperet. De quo, si fideliter atque utiliter dolet, et quam recte mota sit episcopalis auctoritas vel sero cognoscit; vel si ad satisfactionis pleni- tudinem, omnia quae ab eo male sunt sensa, viva voce et praesenti subscrip- tione damnaverit: non erit reprehensibilis erga correctum quantacumque miseratio, quia Dominus noster verus et bonus pa-

stor, qui animam suam posuit pro ovi- bus suis⁶, et qui venit animas hominum salvare, non perdere, imitatores nos suae vult esse pietatis: ut peccantes quidem iustitia coerceat, conversos autem mise- ricordia non repellat. Tunc enim demum fructuosissime fides vera defenditur, quan- do etiam a sectatoribus suis opinio falsa damnatur. Ad omnem vero causam pie ac fideliter exequendam fratres nostros⁷ Iulium⁸ episcopum et Renatum presby- terum tituli Sancti Clementis⁹, sed et filium meum Hilarium Diaconem¹⁰ vice nostra direximus. Quibus Dulcitium, no- tarium nostrum, cuius fides nobis est probata¹¹, sociavimus: confidentes adfu- turum Divinitatis auxilium, ut is, qui er- raverat, damnata sensus sui pravitate, salvetur. Deus te incolumem custodiat, frater carissime¹².

Data idibus Iunii, Asturio¹³ et Proto- gene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 Iunii an. 449.

EPISTOLA XIV¹⁴.

Theodosio legatos suos ad synodum se- misisse significans, Eutychem in melio- rem mentem reductum iri confidit.

Caesari Theodosio religiosissimo et piissimo Augusto Leo Papa Ecclesiae catholicae urbis Romae¹⁵.

Quantum rebus humanis consulere pro- videntia divina dignetur, sollicitudo cle-

Erga correctum nulla reprehensibilis miseratio.

Peccantes iustitia coer- et, conversos mise- ricordia non re- pellit.

Legati ad con- ciliium missi.

mentiae vestrae Spiritu Dei incitata de- monstrat, quae in catholica Ecclesia nihil impacatum, nihil vult esse diversum; quoniam fides, quae non nisi una est, in nullo potest sui esse dissimilis. Unde licet Eutyches, quantum gestorum episcopa- lium ordo patefecit, imperite atque im- prudenter errare detectus sit, debuerit- que a sua, quae merito reprobatur, per- suasione¹ discedere; quoniam² tamen pietas vestra, quae in honorem Dei reli- giosissime catholicam diligit veritatem, apud Ephesum³ constituit synodale iu- dicium⁴, ut imperito seni, ea, in qua ni- mis caligat, veritas innotescat; fratres meos Iulium⁵ episcopum et Renatum presbyterum, et filium meum Hilarium Diaconem⁶ misi, qui ad vicem praesen- tiae meae pro negotii qualitate suffice- rent, et qui eum⁷ secum deferrent⁸ ius- titiae ac benignitatis affectum, ut quia dubitari non potest quae sit christianae confessionis integritas, et totius erroris pravitas damnaretur; et, si respiscens, qui deviaverat, pro venia⁹ supplicaret¹⁰, sacerdotalis ei benevolentia subveniret: cum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reservaverit, ut correcturum se esse pro- mitteret quidquid nostra sententia de his, quae male senserat, improbasset. Quid autem catholica Ecclesia universaliter de sacramento dominicae Incarnationis credat et doceat, ad fratrem et coepiscopum meum¹¹ Flavianum plenius continent scri- pta, quae misi.

Eutychem ex imperitia excu- sat.

Legatos ad con- ciliium se misisse inquit.

Humiles Euty- chianae appella- tionis sensus imperatori aper- rit.

Catholicae Ec- clesiae de Incar- natione Christi doctrinam Flavianus satis ex- plicuisse admo- net.

Data idibus iunii, Asturio¹¹ et Proto- gene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 Iunii an. 449.

EPISTOLA XV¹³.

Pulcheriam hortatur, ut Eutychem errori viriliter obsistat, eamque de missis legatis edocet.

Leo episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Quantum sibi fiduciae de fide vestrae clementiae Ecclesia Dei debeat polliceri, multis saepe probavimus docu- mentis; dum sicut, Spiritu Sancto do- cente, didicistis, illi per omnia potesta- tem vestram subiicitis, cuius munere et protectione regnatis. Unde quia, contra integritatem fidei christianae dissensio- nem quamdam in Constantinopolitana Ecclesia, Eutyche auctore, generatam, fratris et coepiscopi mei Flaviani relatione cognovi, ita ut totius causae speciem syno- dalium gestorum textus ostenderet: dignum gloriae vestrae est ut error, qui de imperitia magis, quam de versutia natus est, auferatur, priusquam ulla vires de consensu imprudentium pertinacia pra- vitatis acquirat. Nam quantum Nestorius a veritate excidit, dum Dominum Iesum Christum de Matre Virgine hominem so- lum asserit natum; tantum etiam hic a catholico tramite deviavit, qui de eadem Virgine editum, non nostrae credit esse naturae: ut quod formam servi gessit, quod nostri similis fuit atque conformis,

Pulcheriae pro- bata fides.

Eutychiana haeresis quam- primum avel- lenda.

Huius pravi- tatem declarat.

Cura in Chri- sto nostrae mag- go non fuit, sed veritas.

A qua tamen blasphemiam si recedat, absol- vendus.

1 « Cod. Vallicell. *deprehensam* ». Cacciar. pag. 129. Minus apte, ut opinor.
2 « Duo codd. omittunt *nimisque blasphemum* ». Ballerin. l. c.
3 « Al. *confutatus* ». Ballerin. l. c.
4 « Plur. cod. *dilectionis* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
5 Cacciar. pag. 130. Vat. codicum praefert lectionem *ab hac sensus sui macula per te*.
6 Ioan. IX, 11.
7 « Al. *fratrem nostrum* ». Baller. col. 837.
8 « Al. *Iulianum* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 31.

9 « Voces tituli *S. Clementis* absunt a Vatic. codd. 1322, 1341 ». Cacciar. l. c.
10 « Cod. Vallic. *diaconum* ». Cacciar. l. c.
11 « Cacciar. l. c. cum plur. mss. *saepe probata* ».
12 « Nonnulli codd. hanc pericopen delent ». Ballerin. col. 838.
13 Cacciar. l. c. *Asterio*.
14 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 839.
15 Nonnulli codd. aliter inscriptionem refe- runt. Vide Ballerin. l. c.

1 « Edit. a sua merito reprobabili persua- sione ». Ballerin. l. c.
2 « Edit. *quia* ». Ballerin. l. c.
3 « Voces *apud Ephesum* a graeca versione et a Ratisp. cod. absunt ». Ballerin. col. 840.
4 Cacciar. *Opp. S. Leonis* p. II, pag. 141 cum edit. et aliq. mss. *concilium*.
5 « Al. *Iulianum* ». Ballerin. l. c.
6 « Al. *perperam Hilarium* ». Ballerin. l. c. « al. vero *diaconum* ». Cacciar. l. c.

7 « Duo codd. *meum* ». Ballerin. col. 842. Forte mel. n. lectio.
8 « Iidem duo codd. *ferrent* ». Ballerin. l. c.
9 « In Ratisp. deest *pro venia* ». Baller. l. c.
10 « Ratisp. *supplicet* ». Ballerin. l. c.
11 « Al. *nostrum* ». Cacciar. pag. 142.
12 Cacciar. l. c. *Asterio*.
13 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 847. Quomodo aliter epistola inscribatur in quibusd. mss., vid. apud Ballerin. l. c.

quaedam nostrae carnis fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest, Dominum nostrum Beatæ Mariæ Virginis filium hominem dicere, si non illius generis ac seminis homo creditur, cuius in ipso Evangelii exordio prædicatur. Unde multum doleo, multumque constrior, quod hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra unicam spem nostram, patrumque nostrorum vana et nimis perversa audet adstruere. Qui cum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, revocare se a sua opinione debuerat; nec ita Ecclesiae præsules commovere, ut sententiam damnationis exciperet. Quam utique, si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apostolicæ moderatio hanc temperantiam servat, ut et severius agat cum obduratis, et veniam cupiat præstare correctis.

Eutychis pervicaciam graviter dolet.

Apostolica Sedes obduratos respuit, correctis indulget.

In Eutychis blasphemias Pulcherias præsidium exposcit.

In carnationem Christi veram Ecclesia univèrsa constituitur.

CAP. II. Quia ergo mihi multa fiducia est de pietatis tuæ sincerissima fide, obsecro gloriosissimam clementiam tuam, ut sicuti sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eiusdem faveas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minus lucide sit clara, pulsatur, sed hoc imperita resultatio audet incessere quod Dominus in Ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideo pro vestrae pietatis consuetudine elaborare dignemini, ut quod

1 « Nonnulli codd. cum graeca versione omittunt *Mariæ* ». Ballerin. col. 849; et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 153.
 2 Cacciar. l. c. cum lectione *communiori nota*. Forte melior n. lectio.
 3 Cacciar. l. c. *mereretur excipere*.
 4 « Vat. 1319 *multum in fiducia* ». Cacciar. pag. 154.
 5 « Veron. cod. *gloriosam* ». Baller. col. 850.
 6 Cacciar. cum plerisq. codd. *vestram*. Huic edit. com. addunt *illustrissima et religiosissima filia*. Vid. Cacciar. et Ballerin. II. cc.
 7 Cacciar. l. c. vocem *quod* transfert post voc. *humanae*.
 8 Cacciar. *in hac tentatione*; quam lectionem Ballerini l. c. iuste reprobat.

contra singulare sacramentum salutis humanae blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscit, ita ut quod male senserat propria voce et subscriptione condemnet, communio illi sui ordinis reformetur. Quod etiam fratri et coepiscopo meo Flaviano me clementia vestra scripsisse cognoscat; et his, quos misimus, delegasse, ut veniam concedatur, si error aboletur. Ne autem piissimi principis dispositioni, qua episcopale concilium voluit congregari, nostra videretur praesentia defuisse, fratres meos Iulium episcopum, Renatum presbyterum, et filium meum Hilaram diaconem misi, qui vicem praesentiae meae implere sufficerent. Sed ei, qui in errore est, melius consulatur, si ubi desipuit, ibidem resipiscat; et ubi damnationem meruit, illic indulgentiam consequatur.

Eutychi, si resipiscat, parcendum.

Quinam legati ad concilium.

Ecce mihi melius consulatur, si ubi veniam consequatur, ubi meruit damnari.

Data idibus iunii, Asturio et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 Jun. an. 449.

EPISTOLA XVI

Pulcheriae opem in Eutychis errorem invocans de hoc disserit, et causas exponit cur ipsemet concilium adire nequeat.

Leo Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Quantum praesidii Dominus Ecclesiae suae in vestra clementia praepa-

Pulcheriae in Ecclesiam sollicitudinem commendat.

9 « Aliq. cod. *Iulianum* ». Ballerin. col. 852.
 10 « Al. perperam *Hilarium* ». Ballerin. l. c.
 11 « Nonnull. codd. *consulitur* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 12 Cacciar. pag. 156 *Asterio*.
 13 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 853. In edit. ante Quesnell. sic inscribatur epistola: *Leo catholicae Romanae Ecclesiae episcopus piissime Pulcheriae Augustae*. Hanc inscriptionem retinendam etiam mss. codd. auctoritate censuit Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 143. Cuique autem liquet, huius ep. initium usque ad *pravitatis acquirat* cum exordio praecedentis pene adamussim cohaerere.

rari, multis saepe probavimus documentis. Et quicquid nostris temporibus contra impugnatores catholicae veritatis industria sacerdotalis obtinuit, ad vestram maxime gloriam redundavit: dum sicut, Spiritu Sancto docente, didicistis, illi per omnia potestatem vestram subiecit, cuius munere et protectione regnatis. Unde, quia contra integritatem fidei christianae dissensionem quamdam in Constantinopolitana Ecclesia, Eutyches auctore, generatam, fratris et coepiscopi mei Flaviani relatione cognovi; ita ut totius causae speciem synodaliū gestorum textus ostenderit, dignum gloriae vestrae est ut error, qui, ut arbitror, de imperitia magis quam de versutia natus est, auferatur, priusquam ullas sibi vires de consensu imprudentium pertinacia pravitatis acquirat. Quia etiam ignorantia graves nonnumquam incidit in lapsus, et plerumque in diaboli ruit foveam incauta simplicitas; per quam supradicto subrepsisse intelligo spiritum falsitatis: ut, dum aestimat se religiosius de Filii Dei maiestate sentire, si ei naturae nostrae veritatem inesse non diceret, totum illud quod *Verbum caro factum est* unius atque eiusdem putaret esse substantia. Et quantum Nestorius a veritate excidit, dum Christum de Matre solum hominem asseruit natum, tantum etiam

Ipse auxilium contra Eutychem implorat.

Hunc ex imperitia excusat.

Ut in graves lapsus incidit ignorantia, ita in diaboli foveam irruit incauta simplicitas.

Eutyches in Christo veram denegat humanitatem.

Pravitatem Nestorius.

1 « Vat. 514 *obtinere* ». Cacciar. l. c.
 2 « Vat. 541 *Constantinopolitanae Ecclesiae* ». Cacciar. ibid.
 3 « Vat. 541 *agnovi* ». Cacciar. ibid.
 4 « Al. *ostenderet* ». Ballerin. l. c.
 5 Cacciar. l. c. cum quibusd. mss. *gloria vestra*. Vid. et Ballerin. l. c.
 6 Cacciar. cum aliq. mss. omittit praepos. *in*.
 7 Cacciar. l. c. *foveas*.
 8 Cacciar. l. c., suffragantibus plerisq. mss., *in supradicto*.
 9 « Vat. Regin. omittit *ut* ». Ballerin. l. c.
 10 « Al. *dicat* ». Ballerin. l. c.
 11 « Al. *putet* ». Ballerin. l. c.

hic a catholico tramite deviat, qui de eadem Virgine non nostram credit editam esse substantiam, volens utique eam solius Deitatis intelligi: ut quod formam servi gessit, et quod nostri similis fuit atque conformis, quaedam nostrae naturae fuerit imago, non veritas.

E saepe Scripturis Eutyches refutatur.

CAP. II. Nihil autem prodest Dominum nostrum beatæ Mariæ Virginis filium, verum perfectumque hominem dicere, si non illius generis homo creditur, cuius in Evangelio prædicatur. Dicit enim Matthaeus: *Liber generationis Iesu Christi filii David, filii Abraham*; et ita humanae originis ordinem sequitur, ut generationum lineas usque ad Ioseph, cui mater Domini erat desponsata, deducat. Lucas vero retrorsum successionum gradus relegens ad ipsum humani generis principem redit, ut Adam primum, et Adam novissimum eiusdem ostendat esse naturae. Potuerat quippe omnipotentia Filii Dei sic ad docendos iustificandosque homines apparere, quomodo et patriarchis et prophetis in specie carnis apparuit, cum aut luctamen iniit, aut sermonem conseruit, cumve officia hospitalitatis non abnuvit, vel etiam appositum cibum sumpsit. Sed illae imagines huius hominis erant indices, cuius veritatem ex praecedentium patrum stirpe sursumdam significationes mysticae nuntiabant.

Primus et novissimus Adam eiusdem sunt naturae.

Neque efficit, quod Dei Filius patriarchis prophetisque sub specie carnis apparuerit.

12 « Al. *asserit* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 144.
 13 « Al. *derivavit* ». Baller. et Cacciar. II. cc.
 14 « Al. *credidit* ». Ballerin. l. c.
 15 « Al. *ut in quod formam servi; al. ut quod in forma, etc.; al. ut in quo formam servi* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 16 « Al. *tamen* ». Ballerin. col. 851.
 17 Matth. I, 1.
 18 « Al. *potuit* ». Ballerin. l. c.
 19 « Quidam codd. omittunt vocem *iustificandosque* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 20 « Al. *humanitatis* ». Ballerin. col. 855.
 21 Pro non abnuvit duo Vat. cod. legunt *habuit*. Cacciar. l. c.
 22 « Al. *indicia* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

Et ideo sacramentum reconciliationis nostrae ante tempora aeterna dispositum nullas implebant figurae, quia nondum supervenerat Spiritus Sanctus in Virginem, nec virtus Altissimi obumbraverat ei, ut infra¹ intemerata viscera, aedificante sibi Sapientia domum, Verbum caro fieret; et forma Dei ac forma servi in unam conveniente personam, Creator temporum nasceretur in tempore; et per quem facta sunt omnia, ipse inter omnia² gigneretur. Nisi enim novus homo, factus in similitudinem carnis peccati, nostram susciperet vetustatem, et consubstantialis Patri consubstantialis esse dignaretur et Matri, naturamque sibi nostram solus a peccato liber uniret, sub iugo diaboli generaliter teneretur humana captivitas; nec uti³ possemus triumphantis victoria, si extra nostram esset consorta⁴ naturam.

CAP. III. De hac autem participatione mirabile sacramentum nobis regenerationis illuxit⁵, ut per ipsum Spiritum, per quem Christus et conceptus est et natus, etiam nos, qui per concupiscentiam carnis sumus geniti, spirituali rursus origine nasceremur. Propter quod ab Evangelista de credentibus dicitur: *Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate⁶ viri, sed ex Deo nati sunt*⁷. Cuius ineffabilis gratiae particeps non est, nec potest in filiorum Dei adoptione censi⁸ quisquis a fide sua, hoc

quod nos principaliter salvat, excludit. Unde multum doleo, multumque contristor, quod hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra unicam spem nostram patrumque nostrorum, vana et nimis stolidi⁹ audeat adstruere. Qui, cum¹⁰ videret insipientiae suae sensum catholicis auribus displicere, revocare se a sua opinione debuerat; nec ita Ecclesiae praesules commovere, ut damnationis sententiam¹¹ mereretur excipere: quam utique, si in suo sensu¹² voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim Apostolicae moderatio hanc temperantiam servat, ut et severius agat cum obduratis, et veniam cupiat prestare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuae sublimissima¹³ fide, obsecro gloriosam clementiam tuam, ut sicut sancto studio tuo catholica praedicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eius faveas libertati: quam forte ideo permisit Dominus hac tentatione pulsari, ut quales intra Ecclesiam laterent¹⁴, possent¹⁵ agnosci. Quorum plane non est negligenda curatio, ut nec¹⁶ ipsorum nos contristet amissio.

CAP. IV. Augustissimus vero et christianissimus imperator cupiens quam celerissime turbata componi, episcopali concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breve et angustum tempus indixit, diem calendarum augustarum praestituendo

Eutychis lapsus, et pertinaciam loquitur.

Errantium curatio nunquam negligenda.

Diem concilio indictam non approbat.

Nisi Christus nostram indoret naturam, homini generi nulla salus.

Christus ut Patri est consubstantialis, ita et Matri.

Ex hoc illuxit regenerationis nostrae sacramentum.

1 Cacciar. l. c. *ut et intra*: quam lectionem et Ballerin. l. c. laudant.
 2 « Aliq. cod. voces ipse inter omnia omittit ». Ballerin. l. c.
 3 Cacciar. pag. 145 cum edit. *nec aliter uti vid. et Ballerin. l. c.*
 4 Cacciar. l. c. *confecta*.
 5 Cacciar. *indulsit*; al. *induxit*. Vid. et Ballerin. l. c.
 6 « Vat. 544 *voluptate* ». Cacciar. l. c.
 7 Ioan. 1, 13.
 8 « Edit. ante Quesn. *filiorum Dei adoptionem consequi* ». Ballerin. l. c.
 9 « Al. *stulta* ». Ballerin. col. 856.

10 « Al. *dum* ». Ballerin. ibid.
 11 Can. *Damnationis sententiam* 5, caus. 24, q. 1.
 12 « Al. *in sua sententia* ». Cacciar. et Ballerin. ll. cc.
 13 « Al. *uli etiam Cacciari sincerissima; al. solidissima* ». Vid. Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 14 « Al. *quales sint intra Ecclesiam; al. lateant pro laterent* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 146.
 15 « Al. *posset, aut possit* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 16 « Al. *ne pro ut nec* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

conventui: cum a tertio¹ iduum maiorum, quo serenitatis eius scripta suscepimus, maior pars reliqui sit temporis absumenda, ut profectio sacerdotum, qui negotio sufficiant, valeat ordinari. Nam illud, quod pietas ipsius etiam² me credidit³ debere interesse concilio, etiam si secundum aliquod praecedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam posset impleri, quia rerum praesentium nimis incerta conditio a tantae Urbis populis me abesse non sineret: et in desperationem quamdam animi tumultuantium mitterentur, si pro occasione⁴ causae ecclesiasticae viderer patriam et Sedem Apostolicam velle deserere. Quia igitur ad publicam utilitatem⁵ pertinuisse cognoscitis, ut, salva clementiae vestrae venia, caritati me et precibus civium non negarem; in his fratribus meis, quos vice meamisi, me quoque adesse cum caeteris qui adfuerint aestimate: quibus secundum causam satis mihi ex gestorum serie et ipsius, de quo agitur, professione patefactam, evidenter et plene⁶ quid servandum esset ostendi. Non enim de portunculula aliqua fidei nostrae, quae minus lucide declarata sit⁷, quaeritur; sed hoc stultissima resultatio⁸ audeat incessere⁹, quod Dominus noster¹⁰ in Ecclesia¹¹ neminem sexus utriusque voluit ignorare. Siquidem ipsa catholici Symboli brevis et perfecta confessio, quae duodecim apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione caelesti, ut

Innit cur ad illud ipsemet non accedat.

In suis legatis ipsa inest Pontificia auctoritas.

Causae pondus.

Attamen vel ipsa Symboli

1 Cacciar. cum al. *a die tertio*.
 2 « Cod. Vindob. *omittit etiam* ». Ballerin. col. 857.
 3 « Id. cod. *credit* ». Ballerin. ibid.
 4 « Al. *per occasionem* ». Ballerin. l. c.
 5 Cacciar. cum aliq. codd. *publicam hanc utilitatem*.
 6 « Cod. Grim. *delet et plene* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 7 « Al. *clarescat* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
 8 « Al. *stolidissima insultatio; al. stolidissime audeat* ». Ballerin. l. c.

omnes haereticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. Cuius Symboli plenitudinem si Eutyches puro et simplici voluisset corde concipere, in nullo a decretis sacratissimi Nicaeni concilii deviare; et hoc a sanctis Patribus intelligeret constitutum, ut contra apostolicam fidem, quae non nisi una est, nullam se ingenium, nullum elevaret eloquium. Et ideo pro vestrae pietatis consuetudine elaborare dignemini, ut quod contra singulare sacramentum salutis humanae blasphema¹² insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si¹³ ipse, qui in hanc tentationem incidit, respiscat, ita ut per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communio ei sui ordinis non negetur. Quod etiam sancto Flaviano episcopo me clementia tua scripsisse cognoscat, ut caritas non negligatur¹⁴, si error aboletur.

Datum idibus iunii, Asturio¹⁵ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 Iunii an. 449.

EPISTOLA XVII¹⁶.

Presbyteros et archimandritas in Eutychis haeresim perbelle excitans hanc detestatur, eosque de Christi Incarnatione instruendos Flaviano remittit.

Dilectissimis filiis Fausto, Martino¹⁷, et reliquis archimandritis Leo episcopus.

Cum propter causam fidei, quam Eutyches perturbare tentavit, de latere meo

confessione omnia haereticis destruitur.

Eutychis arrogantiam car. st.

Apostolica fides una est.

Ad quam si Eutyches revertatur, venia dandus.

Quum error aboletur, non negligenda caritas.

Legatos mittens etiam presbyteris, et archi-

9 « Al. *asserere* ». Ballerin. et Cacc. ll. cc.
 10 « Aliq. cod. *delet noster* ». Ballerin. l. c.
 11 « Al. *in Ecclesia sua* ». Ballerin. l. c.
 12 « Al. *blasphemiae* ». Ballerin. col. 858.
 13 « Al. *Al si* ». Ballerin. ibid.
 14 Cacciar. *non negatur*; quam lectionem frequentiore in edit. ac mss. occurrere ipsi Ballerinii l. c. fatentur.
 15 Cacciar. l. c. *Asterio*.
 16 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis tom. 1, col. 859*.
 17 « Al. *Marciano vel Marcellino, aut Marcelliano* ». Ballerin. l. c.

mandatis scri-
bere non debet.
ut.

Qui acce-
pit et ab
Ecclesia acce-
perit, anathema
est.

Leo Eutyche-
m haeresim ase-
crat.

Quam ratio-
ne cum ipso a-
geam.

Ab Ecclesia
error, non qui
ab errore resi-
pit, excluden-
das.

De Dominica
Incarnatione ad
Flavianum se
plenius scripsit
se admonet.

mitterem, qui defensionem veritatis assi-
stent, congruum credidi, ut etiam ad
vestram dilectionem scripta dirigerem:
quos certum habeo ita studere pietati, ut
blasphemias et impias voces nullatenus
aequanimiter audire possitis, manente in
cordibus vestris apostolica institutione,
qua dicitur: *Si quis vobis evangelizaverit
praeter id quod accepistis, anathema sit*¹.

Sensum autem praedicti², qui, sicut ge-
storum lectione cognovimus, merito re-
probatus est, etiam nos detestandum esse
decernimus: ita ut si assertor insipiens in
sua pravitate voluerit permanere, habeat
cum his consortium, quorum est secutus
errorem. Merito enim fiet extra Christi
Ecclesiam, qui in Christo humanam, id
est nostram, negat esse naturam. Sed, si
idem, Spiritu Dei miserante, correctus
impietatem sui erroris agnoverit, et quae
catholici execrantur, plena satisfactione
damnaverit, volumus ei misericordiam non
negari; ut Ecclesia Domini nullum sen-
tiant damnum, cum et respiciens possit
recipi, et solus debeat error excludi. De
sacramento autem pietatis magnae, in qua
nobis per incarnationem Verbi Dei ius-
tificatio est et redemptio, quae sit nostra
ex Patrum traditione sententia, in³ lit-
teris, quas ad fratrem meum Flavianum
episcopum misi⁴, nunc sufficienter, quan-
tum arbitror, explicatum est; ut per
insinuationem praesulis vestri quid se-
cundum Evangelium Domini nostri Iesu

Datum idibus Iunii, Asturio⁷ et Proto-
gene viris clarissimis consulibus.
Dat. die 13 iunii an. 449.

EPISTOLA XVIII⁸.

De Iuliani litteris gratulatus Eutyche-
m perversitatem deplorat, suaque scripta
per legatos ad Flavianum se misisse
significat.

Leo episcopus Iuliano episcopo
carissimo fratri⁹.

Litterae dilectionis tuae, quae mihi nu-
per sunt redditae, quam spiritali catholi-
cae fidei vigeas amore demonstrant, et
multum¹⁰ gaudere me faciunt, quod in
eamdem sententiam¹¹ pia corda concu-
runt, ut secundum doctrinam Spiritus
Sancti impleatur in nobis quod Apostolus
ait: *Obsecro autem vos, fratres, per no-
men Domini nostri Iesu Christi, ut idi-
psum dicatis omnes, et non sint in vobis
schismata: sicut autem perfecti in eodem
sensu, et in eadem sententia*¹². Cuius uni-
tatis nimium se Eutyches fecit¹³ extra-
neum, si¹⁴ in sua perversitate veterascit,
nec adhuc, quibus vinculis a diabolo¹⁵
sit obligatus, intelligit, et quemquam sa-
cerdotum Domini reperiendum putat, qui
eius imperitiae amentiaeque consentiat.

Iuliani litterae
sibi redditae
pergratum eius
fidei monimen-
tum.

Utrum idem
que dicere ac
sentire Eccle-
siae catholicae
ost.

Eutyches ab
hac unitate re-
cessit.

1 Gal. 1, 9.
2 Cacciar. cum edit. addit Eutyche-
m.
3 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 148
in his litteris.
4 Cacc. l. c. nunc misi. Haec autem pericope,
in litteris, quas ad fratrem meum Flavianum
episcopum misi, in edit. ante Quesnel. deside-
ratur. Vid. Ballerin. col. 881.
5 « Al. omnibus ». Ballerin. col. 862.
6 « Graeca versio addit Deus vos custodiat,
dilectissimi filii ». Ballerin. l. c.
7 Cacciar. l. c. Asterio.
8 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1,
col. 869.
9 « Al. Iuliano episcopo Coensi ». Ball. l. c.
10 Cacciar. cum Vulg. in eadem sententia.
Male quidem.
11 I Cor. 1, 10.
12 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 156,
cum edit. facit. Forte melius.
13 Cacciar. l. c. cum edit. qui.
14 « Edit. ante Quesnel. perperam a Domi-
no ». Ballerin. col. 870.

Cur de eius
perversitate pri-
mo quaestione
initio dubitaret.

Eius hypocri-
sis execranda.

Ephesini con-
cilio quae causa.

Ad Flavianum
per legatos ad
dominica Incar-
natione datae
litterae.

Leonis in E-
utychem clemen-
tia.

Diu apud nos incertum fuit quid in ipso
catholicis displiceret: et cum fratris no-
stri Flaviani nullas litteras sumeremus,
ipse autem scriptis suis Nestorianam
haeresim repullulare quereretur, non
plene potuimus discere unde procederet
vel quo tenderet tam dolosa causatio¹.
Sed postquam gestorum ad nos episcopa-
lium documenta perlata sunt, omnia illa,
quae fallacium querelarum velamine tege-
bantur, quam essent detestanda patuerunt.

Et quia clementissimus imperator pro
benevolentia ac pietate animi sui de
statu huius, qui ante honorabilis videba-
tur, diligentius voluit iudicari, atque ob
hoc indicendum credidit episcopale con-
cilium, per fratres nostros Iulium² epi-
scopum et Renatum presbyterum, sed et
filium meum Diaconem Hilarum, quos
ex latere meo vice mea misi, ad fratrem
nostrum Flavianum sufficientia pro qua-
litate causae scripta direxi, quibus et
vestra dilectio et Ecclesia universa co-
gnoscat de antiqua et singulari fide, quam
indoctus impugnator incessit, quid divi-
nitus traditum teneamus, et quid incom-
mutabiliter³ praedicemus. Quia tamen
non debemus partes miserationis omit-
tere, congruere moderationi credidimus⁴
sacerdotum⁵, ut, si condemnatus presby-
ter plena satisfactione corrigitur, senten-
tia, qua obstrictus est, relaxetur; si vero
in eodem insipientiae suae luto iacere

delegerit, statuta permaneant, et cum
eis habeat sortem, quorum est secutus
errorem.

Data idibus iunii, Asturio⁶ et Proto-
gene viris clarissimis consulibus.
Dat. die 13 iun. an. 449.

EPISTOLA XIX⁷.

Iuliano rescribens Eutyche-
m haeresim
fustius refellit.

Leo urbis Romae episcopus
dilectissimo fratri Iuliano episcopo.

CAP. I. Licet per nostros⁸, quos ab
Urbe⁹ pro fidei causa¹⁰ direximus, ple-
nissimas ad fratrem nostrum¹¹ Flavianum
litteras miserimus contra nimiae impietatis
errorem; tamen, quia per filium no-
strum Basilium Diaconem¹² scripta tuae
dilectionis accepimus, quae multum nobis
catholici sensus fervore placuerunt, etiam
hanc paginam, quae illis epistolis con-
sonaret, adiecimus, ut¹³ unanimiter at-
que constanter his, qui Evangelium Christi
corrumpere cupiunt, resistatis: quoniam
Sancti Spiritus in nobis atque in vobis¹⁴
una est eruditio eademque doctrina,
quam quicumque¹⁵ non recipit, non est
membrum corporis Christi; nec potest
eo capite gloriari, in quo naturam suam
asserit non haberi. Quid autem prodest
imprudenter¹⁶ seni Nestorianae haere-
seos nomine eorum lacerare opinionem,

Flavianum lit-
teris sibi gratas
admodum sten-
dit.

Qui catholi-
cam doctrinam
respuerit, mem-
brum non est
Corporis Christi.

Impudenter
Eutyches, quo-
rum fidem con-

1 « Male Grim. cod. accusatio ». Cacciar. l. c.
2 « Al. Iulianum ». Ballerin. l. c.
3 « Cod. Ratisp. immutabiliter ». Ball. l. c.
4 « Id. cod. credimus ». Ballerin. ibid.
5 Vulgat. ante Quesnell. hunc locum ita exhi-
bet, congrua moderatione credidimus san-
ciendum; quam lectionem Cacciar. pag. 157
retinuit.
6 Cacciar. l. c. Asterio.
7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1,
col. 875.
8 « Al. per eos ». Cacciar. Opp. S. Leonis
part. II, pag. 132.

9 « Al. ad urbem ». Ballerin. l. c. Perperam,
ut videtur.
10 « Verba pro fidei causa in nonnull. codd.
desiderantur ». Ballerin. l. c.
11 « Anter. edit. et pleriq. codd. vocem no-
strum omittunt ». Ballerin. col. 876.
12 « Al. diaconum ». Cacciar. pag. 133.
13 « Graeca versio hic addit pro veritate hu-
manitatis Christi ». Ballerin. l. c.
14 « Pro verbis in nobis atque in vobis,
graeca versio habet in universa catholica Ec-
clesia ». Ballerin. l. c.
15 Al. quisque aut quisquis; cod. Flor. nam
qui non receperit, nec est. etc. Vid. Ballerin. et
Cacciar. II. cc.

vellere nequit, Nestorianos arguit.

Stultum nimis in Christo humanae corporis speciem effingit.

Quod et alii impiissimi staturant.

Siquidem per id catholicae fides destruitur.

In Christo utriusque naturae proprietates est indivisibilis.

quorum piissimam convellere non potest fidem; cum, quantum Nestorius a veritate discessit, Deitatem Verbi ab assumpti hominis substantia separando¹, tantum a recto tramite etiam iste desciscat², qui unigenitum Dei Filium sic de utero beatæ Virginis prædicat natum, ut humani quidem corporis speciem gesserit, sed humanæ carnis veritas Verbo unita non fuerit? De quo prodigio³ falsitatis quis non videat, quæ opinionum monstra nascantur? Qui enim negat verum hominem Iesum Christum⁴, necesse est, ut multis impietatibus impleatur⁵, eumque aut Apollinaris sibi vindicet, aut Valentinus usurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in Christo humanæ carnis credidit veritatem. Qua utique non recepta, non solum quod secundum carnem atque animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma servi, homo natus denegatur; sed etiam quod crucifixus est et mortuus ac sepultus, quodque die tertio⁶ resurrexit, et quod ad dexteram Patris sedens⁷ ad iudicandos vivos et mortuos in eo corpore sit venturus, in quo est iudicatus⁸, abnuitur: quia hæc redemptionis nostræ sacramenta vacuantur, si Christus veram veri hominis totamque naturam suscepisse non creditur.

CAP. II. An quia manifesta erant signa divina, falsa dicentur documenta corporea, et testimonia utriusque naturæ valebunt,

1 « Graeca versio addit et ab ipsa Virginis conceptione ». Ballerin. col. 877.

2 « Aliq. codd. discedat ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

3 « Aliq. codd. E quo prodigio; al. De quo praeiudicio ». Cacciar. pag. 134.

4 Al. Qui enim negat mediatorem Dei et hominum hominem, Christum, etc., quam lectionem Cacciar. I. c. præfert; al. Negator enim mediatoris Dei et hominum hominis Christi Iesu; al. Negator enim mediatoris Dei et hominum homine etc. Vid. Baller. et Cacciar. II. cc.

ut creator intelligatur; non valebunt, ut creatura salvetur? Quod Deitatis est, caro non minuit; quod carnis est, Deitas non peremit. Idem enim et sempiternus ex Patre, et temporalis ex Matre: in sua virtute inviolabilis, in nostra infirmitate passibilis: in Deitate Trinitatis cum Patre et Spiritu Sancto unius eiusdemque naturæ; in susceptione autem⁹ hominis, non unius substantiæ, sed unius eiusdemque personæ: ut idem esset dives in paupertate, omnipotens in abiectioe, impassibilis in supplicio, immortalis in morte. Nec enim Verbum aut in carnem, aut in animam aliqua sui parte conversum est; cum simplex et incommutabilis natura Deitatis tota in sua sit semper essentia, nec damnatum sui recipiens, nec augmentum, et sic assumptam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat. Cur autem inconveniens aut impossibile videatur, ut Verbum et caro atque anima unus Iesus Christus et unus Dei hominisque sit filius, si caro et anima, quæ dissimilium naturarum sunt, unam faciunt, etiam sine Verbi incarnatione, personam, cum multo sit facilius, ut hanc unitatem sui atque hominis Deitatis præstet potestas, quam ut eam in substantiis suis¹⁰ obtineat solius humanitatis infirmitas? Nec Verbum igitur in carnem, nec in Verbum caro mutata est: sed utrumque in uno manet, et unus in utroque est, non diversitate divisus, non

5 « Al. implicetur ». Ballerin. I. c.

6 « Vulg. addunt a mortuis ». Ballerin. col. 878 et Cacciar. I. c.

7 « Cod. Ratisp. sedet, et ». Ballerin. I. c. Melius, opinor, n. lectio.

8 « Vulg. addunt ad mortem ». Ballerin. col. 880.

9 « Vat. 1319. Cum in susceptione autem hominis ». Cacciar. pag. 135.

10 « Cod. Ratisp. omittit suis ». Ballerin. col. 881.

Deitas in Christo per carnem non minuitur, neque caro perimitur per Deitatem.

In Christo una eademque persona, sed duplex substantia.

Verbum caro fit, at in carnem, vel in animam non commutatur.

Ut anima et caro unam in homine personam, ita Verbum et anima et caro unum faciunt Iesum Christum.

Verbum et caro in uno manent, et unus in utroque est.

permixtione confusus, nec alter ex Patre, alter ex Matre; sed idem aliter ex Patre ante omne¹ principium, aliter de Matre in fine saeculorum, ut esset mediator Dei et hominum homo Iesus Christus², in quo inhabitaret³ plenitudo Divinitatis corporaliter⁴, quia assumpti, non assumpti proventio est, quod Deus illum exaltavit, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Iesu omne genuflectatur caelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quoniam Dominus Iesus Christus⁵ in gloria est Dei Patris⁶.

CAP. III. In eo vero quod Eutyches in episcopali iudicio ausus est dicere, ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnationem autem, unam; necessarium fuerat, ut ad reddendam rationem professionis suæ crebris atque sollicitis iudicum interrogationibusurgeretur; ne⁷ tamquam inane aliquid præterflueret, quod non nisi de haustu venenatorum dogmatum apparebat effusum⁸. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quod anima, quam Salvator assumpsit, prius in caelis sit commorata, quam de Maria Virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero copularet⁹. Sed hoc catholicae mentes auresque non tolerant¹⁰: quia nihil secum Dominus de caelo veniens nostræ conditionis exhibuit, nec animam enim,

Non satis in synodo explorata Eutychis commenta.

Neque Christi anima corporis eius conceptionem præcessit, nec illius corpus ex nihilo fuit creatum.

1 « Idem cod. delet omne ». Ballerin. I. c.

2 I Tim. II, 5, ubi vulg. edit. legit Christus Iesus.

3 « Cod. Vat. 544 habitaret ». Cacciar. p. 136.

4 Coloss. II, 9.

5 « Duo codd. delent Christus ». Baller. I. c.

6 Philipp. II 9-11, ubi vulg. edit. habet quia Dominus.

7 Cacciar. I. c. nec.

8 Cacciar. I. c. cum aliis affusum.

9 « Al. copulavit ». Ballerin. I. c.

10 « Al. non tolerarent ». Cacciar. I. c.

11 « Al. ut prius creata sumeretur ». Baller. col. 882. Perperam, ut videtur.

12 « Al. in corporibus ». Ballerin. I. c.

quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit. Natura quippe nostra non sic assumpta est, ut prius creata, post assumeretur¹¹; sed ut ipsa assumptione crearetur. Unde quod in Origene merito damnatum est, qui animarum, antequam corporibus¹² insererentur¹³, non solum vitam¹⁴, sed et diversas fuisse asseruit¹⁵ actiones: necesse est ut etiam in isto, nisi maluerit sententiam¹⁶ abdicare, plectatur, Nativitas enim Domini secundum carnem, quamvis habeat quaedam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, sive quod solus¹⁷ ab inviolata Virgine sine concupiscentia¹⁸ est conceptus et natus, sive quod ita visceribus matris est editus, ut et foecunditas pareret, et virginitas permaneret; non alterius tamen naturæ erat eius caro, quam nostræ¹⁹, nec alio illi, quam caeteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret, non diversitate generis, sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat adversum, nec discordia desideriorum gignebat compugnantiam²⁰ voluntatum. Sensus corporei vigeant sine lege²¹ peccati; et veritas affectionum sub moderamine Deitatis et mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniuriis. Verus homo vero unitus est Deo, nec secundum existentem prius animam deductus est e caelo²², nec secundum car-

13 « Al. misceantur ». Ballerin. I. c.

14 « Al. vitas ». Ballerin. I. c. et Cacciar. pag. 132. Sed perperam.

15 « Al. asserit ». Cacciar. I. c.

16 Cacciar. sententiam suam.

17 « Al. addunt ex Spiritu Sancto ». Baller. col. 883.

18 « Al. addunt carnis ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

19 Cacciar. I. c. cum al. nostra. Forte melius

20 « Al. nec discordiam desideriorum gignebat compugnatio (Edit. compugnantia) voluntatum ». Ballerin. col. 884.

21 « Al. sorde ». Ballerin. I. c.

22 « Al. ex alto; al. delet. est ». Baller. I. c.

Damnata animarum præ-existentiam Origenes docuit.

Per quæ Christi nativitas a nostra differat.

Christi anima virtutis sublimitate, penitentiæ diversitate generis excellit.

In Christo nec desideriorum pugna, nec voluntatum certamen.

Christo communit est nobiscum animae et corporis natura.

nem creatus ex nihilo; eandem gerens in Verbi Deitate personam¹, et tenens communem nobiscum in corpore animaque naturam. Non enim esset Dei hominumque mediator, nisi idem Deus, idemque homo in utroque et unus esset et verus. Incitat quidem² nos ad latitudinem disserendi materiae magnitudo; sed apud eruditionem tuam non est copiose³ laborandum: praesertim cum iam per nostros ad fratrem Flavianum sufficientes litteras miserimus, ad confirmandos animos non solum sacerdotum, sed etiam laicorum. Praestabit, ut credimus, misericordia Dei, ut absque cuiusquam animae detrimento possint adversum diaboli dolos et sana defendi, et vulnerata curari⁴.

Data idibus iunii, Asturio⁵ et Protogene viris clarissimis consulibus⁶.

Dat. die 13 iunii an. 449.

EPISTOLA XX⁷.

Acceptis Flaviani litteris, et concilii actis, legatos suos ad Ephesinam synodum mittit.

Flaviano carissimo fratri Leo Papa.

Litteras tuae dilectionis accepti cum gestis, quae apud vos de⁸ fidei quaestione confecta sunt. Et quia clementissimus imperator pro Ecclesiae pace sollicitus synodum voluit congregari, quamvis evi-

1 « Versio graeca sed eandem habens in divinitate et humanitate personam ». Ballerin. loc. cit.

2 « Al. Incitat enim; al. At incitat quidem ». Ballerin. l. c. Sane perperam.

3 Cacciar. pag. 138 cum al. copia.

4 « Graecae versio et antiquiss. Vat. cod. 5750 addunt Deus te incolumem custodiat, sancte frater ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

5 Cacciar. l. c. Asterio.

6 Videsis et ep. XIII pag. 26, col. 2, ubi de Eutich. haeresi fusius disseritur.

7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 885.

denter appareat, rem, de qua agitur, nequaquam synodali indigere tractatu; tamen, frater carissime, subsecutos⁹ esse significo, quos in hac re placuit destinare. Nec necessarium fuit nunc amplius scribi, cum, propitio Deo, de his quae causae credimus convenire, per ea quae ipsi portabunt scripta, sis plenius instruendus.

Data duodecimo¹⁰ kalendas iulii, Asturio¹¹ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 20 iun. an. 449.

EPISTOLA XXI¹².

Theodosii pro Ecclesia sollicitudinem commendans, rationes aperit cur sibi ad Ephesinam synodum convenire non liceat, suaeque vice legatos eligit.

Leo Theodosio Augusto.

Acceptis clementiae vestrae litteris, multum universali Ecclesiae gaudendum esse perspexi, quod christianam fidem, qua divina Trinitas¹³ honoratur et colitur, in nullo dissimilem, in nullo vultis¹⁴ esse discordem. Quid enim rehus humanis ad exorandam misericordiam Dei efficacius suffragetur, quam si una gratiarum actio et unius confessionis sacrificium maiestati eius ab omnibus offeratur? In quo¹⁵ sacerdotum et cunctorum fidelium ita demum erit plena

8 « Al. super ». Ballerin. l. c.

9 « Perperam Quesnell. contendit legendum subsecuturos ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 157.

10 « Al. xv kal. ». Ballerin. col. 886 et Cacciar. l. c. Jaffé op. cit. nobiscum cohaeret.

11 Cacciar. l. c. Asterio.

12 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 886.

13 « Al. qua divinitas ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis, part. II, pag. 158.

14 Cacciar. l. c. cum al. vult. Recte quidem n. lectio.

15 Cacciar. l. c. cum al. In quo et.

Theodosio indulgens legatos Ephes. synodo non denegat.

Flaviano quid sit ageudum per eos significat.

Theodosii studium pro Ecclesiae unitate.

Ad divinam misericordiam exorandam nil efficacius, quam unius confessionis sacrificium.

Tum plena devotio, quum plena fides.

Quominus synodo intersit, consuetudo impedit ac necessitas.

In evidenti fidei causa concilium non fuisse convocandum.

Nihilominus, ut imperatoris satisfaciatur, legatos suos non renuit.

devotio, si in his, quae per unicum Dei Filium Deum Verbum pro nostra redemptione sunt gesta, nihil aliud sentiatur, quam quod ipse de se et¹ praedicari iussit et credi². Unde quamvis ad diem, quem concilio episcopali³ pietas vestra constituit, occurrere me ratio nulla permittat, cum nec aliqua ex hoc⁴ ante exempla praecesserint, et temporalis necessitas me non patiatur deserere civitatem; praesertim cum tam evidens fidei causa sit, ut rationabilius⁵ ab indicenda synodo fuisse abstinendum: tamen, in quantum Dominus iuvare dignatur, meum studium commodavi, ut clementiae vestrae statutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis scandalis pro causae qualitate⁶ sufficiant, quique praesentiae meae impleant vicem; quia non talis quaestio orta est, de qua⁷ aut possit aut debeat dubitari.

Data duodecimo⁸ kalend. iulii, Asturio⁹ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 20 iunii an. 449.

EPISTOLA XXII¹⁰.

Flaviani litterarum rationem approbans cum in Eutychis haeresim vel magis incendit.

Leo Flaviano episcopo Constantinopolitano.

Profectis iam nostris, quos ad vos in fidei causa direximus, per filium no-

1 « Al. omittit. et ». Ballerin. l. c.

2 Cacciar. l. c. addit gloriosissime imperator.

3 Cacciar. l. c. cum al. quamvis ad diem concilii episcopalis, quem pietas, etc.

4 « Al. ex hac parte ». Ballerin. col. 887.

5 « Al. rationabilibus causis ». Ballerin. l. c. Rectius ad orat. context. n. lectio.

6 Cacciar. l. c. cum al. aequitate.

7 « Al. unde pro de qua ». Ballerin. l. c. et Cacciar. p. 159.

8 « Al. XIII ». Cacciar. l. c. Jaffé op. cit. nobis favet.

9 Cacciar. l. c. Asterio.

10 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis, tom. 1, col. 887.

strum Basilium diaconem scripta tuae dilectionis accepimus, quibus merito parum de negotio communis sollicitudinis indidisti¹¹, quoniam et gesta ante delata de omnibus nos sufficienter instruxerant¹², et ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo praedicti, per quem nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei nostri¹³ gratiam, in qua¹⁴ fidimus, cohortamur, utentes verbis apostolicis, atque dicentes: *In nullo terreamini ab adversariis. Quae est illis causa perditionis, vobis autem salutis*¹⁵. Quid enim tam exitiabile, quam, negata veritate Incarnationis¹⁶ Christi, omnem spem salutis humanae velle dissolvere, et apostolo contraire dicenti manifeste: *Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne*¹⁷ Quid¹⁸ tam gloriosum, quam contra inimicos Nativitatis et Crucis Christi pro fide evangelica dimicare? De cuius purissimo lumine invictaque virtute, datis iam ad tuam dilectionem litteris¹⁹, quid in nostro esset corde patefecimus, ne de his²⁰, quae secundum doctrinam catholicam didicimus et docemus, aliquid inter nos videri possit ambiguum. Quia vero tam clara et tam valida²¹ sunt testimonia veritatis, ut nimis coecus, nimisque obduratus habendus sit, qui ad coruscationem lucis atque rationis non confestim se a tenebris falsitatis excus-

11 « Al. indidisses ». Ballerin. col. 888 et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 168.

12 Cacc. l. c. mendo typographico « instruxerat ».

13 « Al. delent nostri ». Cacciar. l. c.

14 « Al. in quo ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

15 Philipp. I, 28.

16 « Al. veritate carnis ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

17 I Tim. III, 16.

18 « Al. Et quid ». Ballerin. l. c.

19 Vid. sup. epistolam XIII pag. 26, col. 2.

20 Cacciar. pag. 169 cum al. illis.

21 Cacciar. l. c. tam valida et tam clara.

Flavianus litteras per Basilium diaconem sibi tradidit.

Quam prouidenter Flavianus in illis se gesserit.

Ad fidem tuendam ipsum vehementer hortatur.

Negata vera Christi Incarnatione, omnis spes humanae salutis dissolvitur.

Nil gloriosius, quam pro fide evangelica dimicare.

Eutychis imberbiliter captus.

Imperatorum
locanda patienter
curanda.

serit; ad curandam imperitorum insaniam etiam patientiae vos adhibere volumus medicinam, ut per paternas increpationes hi, qui in senectute carnis suae mente sunt parvuli, discant obedire maioribus. Ac si, deposita imperitiae suae vanitate, resipiscunt¹, omnique errore damnato, fidem veram singularemque suscipiunt, misericordia eisdem episcopalis benevolentiae² non negetur: mansuro iudicio, quod praecessit, si impietas merito condemnata in sua pravitate perstiterit.

Data decimo kalendas augusti, Asturio³ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 23 iulii an. 449.

EPISTOLA XXIII⁴.

Ob Flaviani silentium sollicitus diligenter de causae Eutythianae exitu sciiscitatur.

Leo episcopus Flaviano episcopo.

Augēt sollicitudinem nostram taciturnitas tua, quod⁵ iamdiu nulla dilectionis tuae scripta suscepimus; cum nos curarum tuarum participes pro fidei defensione solliciti frequenter per occasiones idoneas ad dilectionem tuam litteras miserimus⁶, ut adhortationum nostrarum consolationibus te iuvaremus, ut adversariorum stimulis pro fidei defensione non cederes, cum laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam

1 « Al. *resipiscat* ». Cacciar. l. c. Aptius, opinor, n. lectio.

2 « Al. *misericordiae iisdem episcopalis benevolentia* ». Ballerin. l. c.

3 Cacciar. l. c. Asterio.

4 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 899.

5 « Al. *quid* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* p. II, pag. 169.

6 Praeter sup. epist. XIII habes ad Flavianum datas epist. X pag. 24, col. 1; XII pag. 26, col. 1; XX pag. 44, col. 1; XXII pag. 45, col. 1.

nostros credimus pervenisse, per quos plenius scriptis mandatisque nostris instructum te esse retines, et⁷ Basilium ad te, ut volueras, ipsi remisimus. Nunc, ne aliqua praetermissum occasione te crederes, per filium nostrum honorabilem et amabilem nobis virum Euppsychium⁸ hanc paginam dedimus, ut tota celeritate ad scripta nostra⁹ respondeas, nosque subinde de tuis actionibus¹⁰ nostrarumque, et de totius causae absolutione facias certiores, ut sollicitudinem, quam nunc pro fidei defensione gerimus, pro superioribus nuntiis¹¹ molliamus.

Data tertio idus augusti, Asturio¹² et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 11 augusti an. 449.

EPISTOLA XXIV¹³.

De Ravennii gaudens electione in Arelatensem episcopum, eam confirmat, utque omnium spei satisfaciatur vehementer exoptat.

Dilectissimis fratribus Constantino, Audentio, Rustico, Auspicio, Nicetae, Nectario, Floro, Asclepio, Iusto, Augustali, Ynantio¹⁴ et Chrysapio Leo Papa.

Iusta et rationabilis nobis¹⁵ causa gaudendi est, cum a sacerdotibus Domini ea gesta cognoscimus, quae et paternorum canonum regulis, et apostolicis congruant institutis. Necesse est enim, ut omne corpus Ecclesiae salubri crescat

7 « Vat. 1341 *sed* ». Cacciar. l. c.

8 « Al. *Eusychium*, vel *Esitium* ». Cacc. l. c.

9 « Vat. 1340 *scriptis nostris* ». Cacciar. pag. 170.

10 « Al. *actibus* ». Ballerin. col. 890 et Cacc. loc. cit.

11 Cacciar. l. c. *nunciatis*.

12 Cacciar. l. c. *Asterio*.

13 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 890.

14 « Al. *Hymnatio* ». Ballerin. l. c.

15 « Al. *omitt. nobis* ». Ballerin. l. c.

E satis litteris
ipsum de agendi
ratione salis e-
doctam arbitra-
tur.

Ut illico de
rerum statu re-
spondeat, Eup-
psychium mittit.

Quibus, si re-
suscipiant, par-
cendum.

Non ita, si
in sua perdurent
pravitate.

eius moderato-
res tranquilla
auctoritate vi-
geat.

Ravennium
cunctis suffra-
gils electum in
episcopali sede
confirmat.

Electio pacifi-
ca et concordis
e Spiritu Sancto
est.

Ut ille mu-
neri suo respon-
deat, bene pre-
catur.

augmento, si membra, quae praesunt, et vigore excellant auctoritatis, et tranquillitate moderaminis. Quod ergo in Arelatensium civitate, defuncto sanctae memoriae Hilario, virum etiam nobis probatum, fratrem Ravennium, secundum desideria cleri, honoratorum et plebis, unanimiter consecratis, bonum fraternitatis vestrae opus nostro iudicio roboramus. Quia¹ electionem pacificam atque concordem, cui nec merita morum nec studia civium defuerunt, postulationis quidem humanae, sed inspirationis credimus fuisse divinae. Utatur itaque, fratres carissimi, Dei munere memoratus antistes, et secundum consonantiam omnium ordinum vota quid ex ipso devotionis expectetur, intelligat: ut dispensationis sibi creditae diligens ac temperans executor, vestro testimonio non inferior, et nostro per omnia favore sit dignior. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi.

Data undecimo² kalendas septembris, Asturio et Protogene coss.

Dat. die 22 aug. an. 449.

EPISTOLA XXV³.

Ravennio in episcopatum assumpto gratulatur.

Dilectissimo⁴ fratri Ravennio Leo.

Profectionem dilectionis tuae, quae summi sacerdotii adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, ut non solum

De Ravennii
electione gau-
det.

1 « Al. *qui* ». Ballerin. l. c.

2 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 170 II kal. et ad marg. al. VII kal. Jaffé l. c. nobiscum cohaeret. Videsis de hac re Ballerin. col. 891, not. 6.

3 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 891.

4 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 171 *Domino*. Insuetum titulum, inquit Ballerin. l. c., emendavimus ex Vat. 541 et edit. concilior.

5 « Al. *male praesentem* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

tibi de honoris augmento, sed etiam Arelatensi Ecclesiae, cui te Dominus praeposuit, gaudeamus. Ad omnium enim fidelium decus atque utilitatem redundat, cum talis habetur antistes, cuius plurimi et adiuventur praesidio, et incitentur exemplo. Unde, quia non ignoras quid de sinceritate animi tui secundum praecedentem⁵ notitiam senserimus, iustissime nos agnoscis⁶ exigere, ut quod praesumimus, hoc probemus, frater carissime. Modestiae igitur tuae non desit auctoritas, constantiam mansuetudo commendat⁷, iustitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem, et declinata superbia, cui proximum est ut decidat, ametur humilitas, cui semper debetur, ut crescat. Ecclesiasticarum legum non ignara est dilectio tua, ut intra earum regulas atque mensuras omnia potestatis tuae iura contineas. Iusto quippe ideo dicitur⁸ lex non esse posita, quia normam praeeptionis implet iudicio voluntatis, cum verus recti amor in semetipso habeat⁹ et apostolicas auctoritates et canonicas sanctiones. Quarum¹⁰ devotus sectator et diligens executor, in eorum procul dubio consortio gloriaberis, qui de¹¹ creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt: *Euge, serve bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutum, intra in gaudium Domini tui*¹². Ut autem fiduciam dilectionis erga te nostrae habere non dubites, saepius nos de processu

Probatna an-
tistes fidelibus
decus, plurimis
est salus.

Episcopales
virtutes illi uni-
te commendat.

Superbiae
proximus est fa-
porus.

Episcopi po-
testas ecclesia-
stia iura coer-
cenda.

Iusto non est
posita humana
lex.

Verus recti a-
mor lex est su-
prema.

Ut saepius
scribat horta-
tur.

6 « Edit. *perperam agnoscitis* ». Ballerin. l. c.

7 « Edit. ante Quesnell. legunt *Modestiae igitur tuae non auctoritas constantiam, sed mansuetudo commendat* ». Ballerin. et Cacc. II. cc.

8 « Al. *Iusto tamen dicitur* ». Baller. col. 892. *Perperam*, ut videtur.

9 « Al. *in semetipso sive in semetipsa habeat* ». Ballerin. l. c.

10 « Vat. 541 *quare* ». Cacciar. pag. 172.

11 Id. cod. delet particulam *de*. Cacc. ibid.

12 Matth. xxv, 21 et 23.

actuum tuorum facias certiores: quoniam iudicii nostri memores cupimus semper de tuis profectibus in Domino gloriari. Deus te incolumem custodiat, frater carissime ¹.

Dat. an. circa 449.

EPISTOLA XXVI ¹.

Ravennium de Petroniano quodam sese per Gallias Leonis diaconum mentiente admonet, eumque ab omnibus Ecclesiis expelli iubet.

Dilectissimo fratri Ravennio Leo Papa.

^{Petroniani}
^{excrabiis au-}
^{daia.}

Circumspectum te volumus esse atque sollicitum, ne quid sibi plectenda possit vindicare praesumptio: quae cum aditum falsa subreptione repererit, ad maiorem se temeritatem nomine usurpatae dignitatis extendit. Petronianum quemdam vagum et semper erroneum, certa nos clericorum tuorum suggestione didicimus per Gallias se nostrum esse diaconum iactitasse, et sub huius honoris obtentu diversas eius Provinciae Ecclesias circumire. Cuius audaciae tam nefandae dilectionem tuam, frater carissime, ita volumus obviare, ut cum, admonitis etiam totius Provinciae episcopis, in sua falsitate detectum ab omnium Ecclesiarum communione, ne ulterius hoc usurpet, expellas. Dominus te incolumem custodiat, frater carissime.

^{A communio-}
^{ne Ecclesiarum}
^{omnium exier-}
^{das.}

¹ « Licet huic epistolae desit nota chronica; tamen, sub idem tempus, quo antecedens ad episcopos per Arelatensem provinciam constitutos, scripta fuit ». Ballerin. I. c.

² Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 892. Cacc. *Opp. S. Leonis* p. II, pag. 172.

³ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 902. Hanc epistolam, a suppositionis nota eximunt Ballerini, siquidem reperiatur in graeca collectione Chalchedonensi, quae, ipso Leone vivente, compacta fuit; et scite advertunt, huius textum non esse originalem latinum, sed par-

Data sub die septimo kalendas septembris, Asturio et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 26 augusti an. 449.

EPISTOLA XXVII A ³.

Ephesina synodo reprobata, Theodosium obtestatur, ut per eam nihil innovetur, aliudve concilium in Italia habeatur.

Gloriosissimo et sereniss. Theodosio ⁴ imperatori Leo episcopus.

Antea et ab initio in iis, quae factae sunt, synodis tantam nos accepimus fiduciam a sanctissimo Petro et principe apostolorum, ut potestatem habeamus et veritatis vindicandae pro nostra pace, et nemini ipsam liceat, cum munita adeo sit, concutere, dum sine mora laesio removetur. Quoniam igitur concilium episcoporum, quod in Ephesina civitate propter Flavianum fieri iussistis, et ipsam laedit fidem, et omnes sauciat Ecclesias ⁵

^{Leonis in beato}
^{Petro fiducia.}

^{Ephesi con-}
^{cilium fidei in-}
^{festum.}

Atque haec non ab incerto nuntio nobis cognita sunt, sed ab ipsis, quos misimus, religiosissimo episcopo et fidelissimo Hilario diacono nostro, qui, quae acta sunt, nobis exposuerunt. Quod autem accidit, hanc habet causam, quod non pura conscientia rectoque iudicio, secundum consuetudinem, ii qui convenerunt, de fide et de iis, qui decepti

^{Eius seditionem}
^{a legatis}
^{cognoscit.}

tim versionem ex graeco, partim e seq. epist. XVIII fuisset transumptum. Vid. admon. ab ipsis praemissam epist. XLIII, pag. 894, ubi ad num. 7 videre etiam est, cur duae tam similes epistolae eidem imperatori fuerint missae.

⁴ Edit. *Theodosio Augusto*. In latin. autem concil. Chalched. exempl. *Gloriosissimo et clementissimo Theodosio Augusto Leo episcopus, et sancta synodus, quae in urbe Roma convenit*. Edit. Rom. voci *Augusto* praemittit semper, nullo mss. suffragio ». Contin. Const. in mss. Vatic.

⁵ Labbaeus hac interpunctione caret.

fuerunt, sententiam protulere. Cognoscimus enim ad concilium non omnes, quos oportebat, convenisse; sed alios quidem eiectiones, alios autem intromissos, qui praedicti episcopi circumventionem impiis subscriptionibus capti sunt. Talis namque ab ipso prolata sententia, ut omnibus per ipsum Ecclesiis iniuria inferretur. Huiusmodi enim rem valde impiam fideique repugnantem ii testes de visu, qui per nos missi sunt, nobis significarunt. Unde, serenissime imperator, a vestra pia conscientia periculum causa fidei avertere dignare, neque humana praesumptio Christi Evangelio vim inferat. Haec ego, o christianissime et venerabilis imperator, cum iis, qui mecum sunt, episcopis, sincero affectu cupiens vos ante omnia placere Deo, ad quem ab universa Ecclesia unanimiter pro vestro imperio preces funduntur, ut facias consilium done forte poenas persolvamus ante tribunal Christi, si huiusmodi rem silentio involvamus. Obsecro igitur coram unius Deitatis inseparabili Trinitate, quae per ea, quae male acta sunt, laeditur, quaeque vestri est custos imperii, et coram sanctis angelis Christi, ut cuncta maneant intacta, sicut et ante iudicium existebant. Expectent autem maius criterium concilii, in quo omnis ex toto orbe episcoporum numerus congregetur; neque sinatis vos de alieno peccato onus sustinere; quod ut manifestius edicamus, urgentis necessitatis timore constringimur. Sed ante oculos proponite beatissimi Petri gloriam, communesque cum ipso omnium apostolorum coronas et martyrum gaudia, quibus non alia fuit causa patiendi, nisi confessio verae Deitatis, et in Christo perfecta permansio. Quae con-

^{Illius decreta}
^{quantum iniqua.}

^{Christi Evan-}
^{gelio nulla in-}
^{ferenda vis.}

^{Theodosium}
^{obsceat ut, re-}
^{moto fidei peri-}
^{culo, omnia ve-}
^{lit intacta.}

^{In livida Tri-}
^{nitatis improbis}
^{actis laeditur.}

^{In fide domi-}
^{nicae Incarnat-}
^{ionis Theodo-}
^{sium Ss. mar-}
^{tyrum exemplo}
^{confirmat.}

¹ Ex Baller. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 907, qui eandem epist. referunt ex mss. Latinae collectionis Chalchedonensis, licet non esse textum originalem satis demonstrant. Vid. quae innuimus ad preced. epist. not. 1.

fessio cum impie nunc a paucis quibusdam laedatur, omnes nostrarum partium Ecclesiae omnesque sacerdotes mansuetudini vestrae cum lacrymis supplicant propter appellationem in Flaviani episcopi libello contentam, ut speciale concilium iubeatis in Italiae partibus peragi, ut omnis conflictus repellatur vel mitigetur, nihilque devians vel dubium in fide sit: convenientibusque insuper etiam episcopis ab orientalibus provinciis omnibus, quidam, qui de veritatis via exorbitarunt, salutaribus curationibus in integrum revocentur, et hi, quorum est causa gravior, vel consiliis acquiescant, vel ab una Ecclesia excendantur; ita ut necessarium sit et eadem servare, quae Nicaenus canon et quae constitutio totius orbis episcoporum praecipit secundum catholicae Ecclesiae consuetudinem et nostrorum Patrum liberam fidem, per quam serenitas vestra stabilitur. Iis, qui Ecclesiam laedunt, expulsis, vestrisque provinciis iure, quod iustum est, potentibus, atque vindicta adversus haereticos exercita, vestrum etiam imperium Christi dextera defendetur.

^{Et supplica-}
^{tor, ut speciale}
^{concilium in Ita-}
^{liam congrega-}
^{tor.}

^{Nil sit in fide}
^{devians, dubium}
^{nihil.}

^{Italicum con-}
^{cilium vel Orien-}
^{tis episcopis a-}
^{deundum.}

^{Imperium per}
^{fidem stabilitur.}

^{Ecclesiam}
^{principes tuean-}
^{tur, et Christus}
^{eorum regnum}
^{defendet.}

EPISTOLA XXVII B ¹.

Gloriosissimo et clementissimo Theodosio Augusto Leo episcopus.

CAP. I. Olim et ab initio in conciliis celebratis tantam nos percepimus a beato Petro apostolorum principe fiduciam, ut auctoritatem habeamus ad veritatem pro nostra pace defendendam: quatenus nulli liceat sic eam munitam ² in aliquo commovere, dum repente laesio removetur ³. Igitur quia concilium episcoporum, quod

² « Alii legunt *minutam* »; at Contin. Const. in mss. Vat. iure corrig. *munitam*.

³ « Al. *moveretur* »; Contin. Const. I. c. *removeretur*.

propter Flavianum in Ephesina civitate fieri praecepistis, et ipsi fidei probatur obesse, et omnes Ecclesias vulnerare; Et haec a nobis comperta sunt non incerto nuntio, sed ab ipsis reverentissimis episcopis, qui a nobis missi sunt, et fidelissimo rerum, quae gestae sunt, narratore Hilario diacono nostro. Haec autem ideo culpa processit, eo quod non pura conscientia et recto iudicio secundum consuetudinem hi, qui collecti sunt, de fide et errantibus protulerunt. In ipso autem iudicio non omnes, qui convenerant, interfuisse cognovimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederent, et nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam, ut in omnes per eam saeviretur Ecclesiis. Quod nostri ab Apostolica Sede directi, adeo impium et catholicae fidei contrarium videntes, nobis significare noscuntur.

CAP. II. Unde, tranquillissime principum, remove, quae sumus, a vestra pietatis conscientia periculum religionis et fidei, ut Christi Evangelio vim non inferat humana praesumptio. Ecce ego, christianissime et venerabilis imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reverentiam clementiae vestrae sinceri amoris officium, cupiensque vos per omnia placere Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus co-

† Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 175 *sententiam protulere*; cui graec. interpr. adhaeret per voces την απορρηνειν ερωτησαι. « Quid. edit. *errantibus*; Labbaeus et *erratis* in text., sed ad margin. et *certantibus*. Grimanic. autem cod. *de fide errantibus* ». Contin. Constant. I. c. Verum graec. text. τους συνελθοντας τη πιστει, και τους πεπλασημενους potius lectionem nostram videtur confirmare.

ram unius Deitatis inseparabili Trinitate, quae tali facto laeditur, cum ipsa vestri sit custos et auctor imperii, et coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur, nec alieno peccato patiamini vos gravari: quia, quod necesse est nos dicere, veremur ne cuius religio dissipatur, indignatio provocetur. Prae oculis habete, et tota mentis acie reverenter aspiciate beati Petri gloriam et communes cum ipso omnium apostolorum coronas cunctorumque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio verae divinitatis et verae humanitatis in Christo.

CAP. III. Cui sacramento, quia impie nunc a paucis imprudentibus obviatur, omnes partium nostrarum Ecclesiae, omnes mansuetudini vestrae cum gemitibus et lacrymis supplicant sacerdotes, ut quia et nostri fideliter reclamarunt, et eisdem libellum appellationis Flavianus episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quae omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne ultra aliquid sit vel in fide dubium vel in caritate divisum; convenientibus utique orientalium provinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque iniuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus remediis in integrum revocentur: ipsique, quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant, ut ab Ecclesiae unitate

2 Al. *dederunt*. Mss. (advert. Contin. Const. I. c.) *dederent*; at edit. *dederant*.
3 Al. *de consilio*. Sed recte Carafa *Epist. Rom. Pontif. ad marg. corrig. de silentio*.
4 Contin. Const. I. c. delet *verae*.
5 Ita et al. Contin. Const. *ibid. ne aliquid ultra sit*.
6 Contin. Const. *ib. recte delet ut*.

non excidant. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessario postuletur, canonum Nicaeae habitorum decreta testantur, quae a totius mundi sunt sacerdotibus constituta. Favete catholicis vestro more, parentumque vestrorum date defendendae fidei libertatem. Cum enim Ecclesiae causas, tum regni vestri agimus et salutis, ut provinciarum vestrarum quieto iure potiamini. Defendite contra haereticos incussum Ecclesiae statum, ut et vestrum Christi dextera defendatur imperium.

Datum tertio idus octobris, Asturio et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 octobris ann. 449.

EPISTOLA XXVIII^b

Idem ac superioris epistolae argumentum.

Leo episcopus et sancta synodus, quae in urbe Romae convenit, Theodosio Augusto.

CAP. I. Litteris clementiae vestrae, quas dudum ad beati Petri apostoli Sedem pro catholicae fidei amore misistis, tantam fiduciam sumpsimus defendendae per vos veritatis et pacis, ut in causa tam simplici tamque munita nihil putarem posse existere, quod noceret: praesertim cum ad episcopale concilium, quod haberi apud Ephesum praecepistis,

1 « *Quam post appellationem* ». Contin. Const. I. c.

2 « *Et Atrebat. cod. leg. causas. Rect. Quesnell. cum potioribus mss. causam.* » Contin. Const. I. c.

3 « *Pro agimus* antiq. concil. editiones cum rom. praeferrunt *agamus* ». Contin. Const. I. c.

4 Ballerin. huius ep. tempus fictitium autumant, et post eos Jaffé. Contin. Const. autem I. c. probatior. codd. auctorit. hoc genuinum existimat.

5 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 909. Videat lector, an potius hic sit latinus textus praecedentis ad Theodosium epistolae.

6 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 178 addit cum al. *semper*: alias vero eiusdem epi-

tam instructi sint missi, ut si scripta, quae vel ad sanctam synodum vel ad Flavianum episcopum detulerunt, episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset antistes; ita manifestatione purissimae fidei, quam divinitus inspiratam et accepimus et tenemus, omnium concertationum strepitus quievisset, ut nec imperitia ultra desiperet, nec occasionem nocendi aemulatio reperiret. Sed, dum privatae causae religionis exerceretur obtentu, commissum est impietate paucorum, quod universam Ecclesiam vulneraret. Comperimus enim non incerto nuntio, sed fidelissimo rerum, quae gestae sunt, narratore Hilario diacono nostro, qui vix, ne subscribere per vim cogeretur, effugit, convenisse ad synodum plurimos sacerdotes, quorum utique frequentia consultationi et iudicio profuisset, si is, qui sibi locum principem vindicabat, sacerdotalem moderationem custodire voluisset: ut, sicut moris est, omnium sententiis ex libertate prolatis, id tranquillo et aequo constitueretur examine, quod et fidei congrueret, et errantibus subveniret. In ipso autem iudicio non omnes qui convenerant interfuisse cognovimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti sacerdotis arbitrio impiis subscriptionibus captivas manus dederent,

stolae inscriptiones vid. apud Ballerin. col. 910.

7 « *Perperam Quesnell. sunt* ». Ballerin. col. 912 et Cacciar. I. c.

8 « *Edit. ante Quesnell. cum aliq. mss. congressionum, et ad margin. concertationum* ». Ballerin. I. c.

9 « *Al. narrante* ». Ballerin. I. c. et Cacciar. p. 179.

10 « *Al. collationi vel consolationi* ». Cacciar. et Ballerin. II. cc.

11 « *Vat. 3791 eiectos* ». Cacciar. pag. 180.

12 « *Al. delent pro* ». Ballerin. I. c.

13 « *Dederunt* ». Cacciar. I. c., qui lectionem *dederent* a Quesnell. invectam putat merum librarii mendum.

Dioscori detestabilis perfidia.

Eius saevitiae.

Hilarius a synodo aufugit.

Synodales sententiae cum libertate proferendae.

et nociturum ¹ statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talemque ab ipso prolatam esse sententiam ², ut, dum homo unus impetitur, in omnem Ecclesiam ³ saeviretur. Quod nostri ab Apostolica Sede directi adeo impium et catholicae fidei contrarium esse viderunt, ut ad consentiendum nulla potuerint oppressione compelli; constanterque in eadem synodo, ut decuit, fuerint protestati, nequaquam id, quod constituebatur, Sedom Apostolicam recepturam: quoniam revera omne christianae fidei sacramentum, quod absit a temporibus vestrae pietatis, excinditur ⁴, nisi hoc scelestissimum facinus, quod cuncta sacrilegia excedit, aboleatur ⁵.

Car. II. Quia vero diabolica nequitia subtiliter fallit incautos, et ita quorundam imprudentiae ⁶ per similitudinem pietatis illudit, ut pro salubribus persuadeat nocitura; removete, quaesumus, a vestrae pietatis conscientia periculum religionis et fidei, quodque in saecularibus negotiis legum vestrarum aequitate conceditur, in rerum divinarum pertractatione praestate, ut Christi Evangelio vim non inferat humana praesumptio. Ecce ego, christianissime et venerabilis imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reverentiam clementiae vestrae sinceri amoris officium ⁷, cupiensque vos placere per omnia Deo, cui ⁸ pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Christi ⁹ Domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram unius Dei-

tatis inseparabili Trinitate, quae tali facto laeditur, cum ipsa vestri sit custos et auctor ¹⁰ imperii, et coram sanctis angelis Christi, ut omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos gravari: quia, quod necesse est nos dicere, veremur ne cuius religio dissipatur, indignatio provocetur ¹¹. Prae oculis habete, et tota mentis acie reverenter aspiciate beati Petri gloriam ¹², et communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorumque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patienda, nisi confessio verae divinitatis et verae humanitatis in Christo.

Car. III. Cui sacramento, quia impie nunc a paucis imprudentibus obviatur, omnes partium nostrarum Ecclesiae, omnes mansuetudini vestrae cum gemitibus et lacrymis supplicant sacerdotes, ut, quia et nostri fideliter reclamarunt, et eisdem libellum appellationis Flavianus episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quae omnes offensiones ita aut repellat aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium vel in caritate divisum, convenientibus utique orientalium provinciarum episcopis, quorum si qui superati minis atque ¹³ iniuriis a veritatis tramite deviarunt, salutaribus ¹⁴ remediis in integrum revocentur; ipsique, quorum est causa durior, si consiliis melioribus acquiescant ¹⁵,

Deus imperii et custos et auctor.

Unica confessio duplicis in Christo naturae martyres coronavit.

Supplicatur, ut generale concilium in Italia convocetur.

Nil sit in fide dubium, nil in caritate divisum.

Mira legationum constantia.

Negata vera Christi incarnatio, totum excinditur christianae fidei sacramentum.

Religionis periculum remouendum.

Theodosium exorat, ne prius fidei constitutio violetur.

1 « Al. quod nociturum; al. nocituros ». Ballerin. col. 914 et Cacciar. l. c.

2 « Cod. Grim. poenitentiam ». Cacciar. l. c.

3 « Al. saevire videretur ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

4 « Al. excinditur ». Ballerin. l. c.

5 « Al. aboletur ». Ballerin. l. c.

6 « Al. imprudentiam ». Cacciar. l. c.

7 « Cod. Ralisp. sinceritatis officium ». Ballerin. l. c.

8 « Duo codd. cum ». Cacciar. pag. 181. Sed perperam.

9 « Quid. codd. delent Christi ». Ballerin. col. 915.

10 « Al. auctrix ». Ballerin. ibid.

11 « Al. ut si haec religio dissipetur, in Vos indignatio provocetur ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Male quidem, ut opinor.

12 « Cod. Flor. regulam ». Cacciar. l. c. Sane perperam.

13 « Al. aut ». Ballerin. col. 916 et Cacciar. p. 182.

14 « Al. salubribus ». Ballerin. l. c.

15 « Al. acquiescat vel acquiescerent ». Ballerin. col. 917. Cacciar. l. c. Sed acquiescat potius mendo typograph. tribuendum.

ab Ecclesiae ¹ unitate non excidant ². Quam autem post appellationem interpositam hoc necessariè postuletur, canonum Nicaeae habitorum decreta testantur, quae a totius mundi sunt sacerdotibus constituta, quaeque subter annexa sunt. Favete catholicis vestro more, parentumque vestrorum date defendendae fidei libertatem, quam, salva clementiae vestrae reverentia, nulla vis, nullus poterit mundanus terror auferre. Cum enim Ecclesiae causas ³, tum regni vestri agimus et salutis, ut provinciarum vestrarum quieti iure potiamini. Defendite contra haereticos inconcussum Ecclesiae statum, ut et vestrum Christi dextera defendatur ⁴ imperium.

Dat. tertio idus ⁵ octobris, Asturio ⁶ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 13 octobris an. 449.

EPISTOLA XXIX ⁷.

Litteras suas ad Pulcheriam mittens, quas antea Hilarus ei tradere non potuit, conciliabulum Ephesinum reprobat, ac imperatricis pietatem obtestatur, ut Theodosium ad Ecclesiam tuendam impellat.

Leo episcopus et sancta synodus, quae in urbe Roma convenit, Pulcheriae Augustae.

Car. I. Si epistolae, quae in fidei causa per nostros clericos directae sunt, ad

1 « Al. ut ab Ecclesiae etc. ». Ballerin. l. c.

2 « Al. non discedant, vel excedant ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

3 Cacciar. l. c. cum al. causam. Alias lectiones, sed erroneas vid. apud Ballerin. col. 918.

4 « Al. defendat ». Cacciar. pag. 183.

5 Cacciar. cum al. idibus octobris. Vide de hac re quae Ballerini advertunt l. c.

6 Cacciar. l. c. Asterio.

7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 919. Aliq. huius inscriptionis diversitates vid. apud Ballerin. l. c.

8 « Al. ordine paullum immutato, quae in fidei causa ad pietatem vestram directae sunt per nostros clericos, pervenissent ». Ballerin. l. c.

vestram pietatem pervenissent ⁸, certum est, remedium vos his rebus, quae contra fidem factae sunt, aspirante vobis Domino, praestare potuisse. Quando enim sacerdotibus, quando christianae religioni aut fidei defuistis? Sed cum ad mansuetudinem vestram adeo non potuerint pervenire qui missi sunt, ut ad nos vix unus eorum ⁹, Hilarus diaconus noster fugiens ¹⁰, sit reversus, iteranda scripta credidimus. Et ut validiores preces nostrae esse mereantur, ipsorum scriptorum, quae ad clementiam vestram non pervenerunt, exempla ¹¹ subiecimus, amplioribus vos obtestationibus obsecrantes, ut quanto acerbiora facta sunt, quibus pro fide ¹² regia vos convenit contraire, tanto maiore gloria curam eius, in qua excellitis, religionis habeatis; ne catholicae fidei integritas ulla humanarum concertationum occasione violetur. Quae enim, congregata apud Ephesum synodo, sopienda et sananda pacis remedio ¹³ credebantur, haec non solum in maiora pacis dispendia, sed, quod nimis dolendum est, etiam in ¹⁴ ipsius fidei, qua christiani sumus, excidia processerunt.

Car. II. Et hi quidem, qui missi sunt, quorumque unus ¹⁵ vim Alexandrini episcopi sibi omnia vindicantis effugiens rerum gestarum nobis ordinem fideliter nuntiavit, reclamarunt ¹⁶ in synodo, sicut oportuit, unius hominis non tam iudicio,

9 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 184, cum al. illorum.

10 Cacciar. l. c. cum al. effugiens.

11 « Al. exemplar ». Ballerin. col. 920.

12 « Al. pro sede ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius, opinor, n. lectio.

13 « Al. sopiendae et sanandae pacis remedia ». Ballerin. col. 922.

14 « Nonnulli codd. delent particulam in ». Cacciar. l. c. Inepte ad syntaxim.

15 « Al. Et hi qui missi sunt, quorum quidem unus, etc. al. quorum unus idem ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 185.

16 « Al. reclamaverunt ». Cacciar. ibid.

Conditae litterae suae ante concilium scriplas ad Pulcheriam non pervenisse.

Eorum exempla mittit.

Ephesina synodus in fidei excidium processit.

Licet Apostolicae Sedis legati Dioscori furori firmiter obstiterint.

Per vim metumque gerentur, sacramentis ¹ Ecclesiae et ipsi Symbolo ab apostolis instituto ² praeiudicare non posse, nec se ab ea fide ulla iniuria separandos, quam plenissime expositam atque digestam a Sede beati apostoli Petri ad sanctam synodum detulissent. Cuius ³ cum recitatio, poscentibus episcopis, non sit admissa, ut scilicet remota ea fide, quae patriarchas, prophetas ⁴, apostolos et martyres coronavit, generatio Iesu Christi Domini nostri secundum carnem, et verae mortis ac resurrectionis ⁵ eius confessio, quod horremus dicere, solveretur ⁶; scripsimus de hac re, ut potuimus, ad gloriosissimum principem, et, quod maximum est, christianum, cuius epistolae pariter exemplar ⁷ subiecimus, ut fidem, in qua renatus per Dei gratiam regnat, nulla sineret ⁸ novitate corrumpi: quoniam Flavianus episcopus in nostra omnium communione persistit, atque hoc, quod factum est sine consideratione iustitiae, et contra omnem canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit: et quia dissensionis scandalum non abstu-

Incarnatio- nis sacramento non admisso, vel Christi resurrectio destruitur.

Epistolae suae ad Theodosium exemplar Pulcheriae oculis subiicit.

Alterius synodi in Italiam cogendae necessitatem ostendit.

lisset ⁹ Ephesina ¹⁰ synodus, sed auxisset, habendo intra Italiam concilio et locus constitueretur et tempus, omnibus querelis et praeiudiciis partis utriusque suspensis; quo diligentius universa, quae offensionem generaverunt ¹¹, retractentur, et absque vulnere fidei, absque religionis iniuria ¹² in pacem Christi redeant, qui per impotentiam ¹³ subscribere coacti sunt sacerdotes, et soli auferantur errores.

CAP. III. Quod ut obtinere mereamur, probatissimae nobis fidei ¹⁴ pietas tua, quae ¹⁵ labores Ecclesiae semper adiuvit ¹⁶, supplicationem nostram apud clementissimum principem, sibi specialiter a beatissimo Petro apostolo legatione commissa, dignetur asserere: ut, priusquam civile hoc et exitiale ¹⁷ bellum intra Ecclesiam convalescat, redintegrandae ¹⁸ unitatis copiam ¹⁹, Deo auxiliante, concedat; sciens imperii sui viribus profuturum, quicquid catholicae libertati benigna ipsius fuerit dispositione collatum.

Data tertia idus octobris ²⁰, Asturio et Protogene viris clarissimis consulibus. Dat. 13 octobris an. 449.

Pulcheriam exorat, ut apud Theodosium Ecclesiae causam tueatur.

Catholicae fidei libertas imperit praesidium.

1 « Al. iuribus ». Ballerin. l. c. Forte melius.
2 « Duo Vat. constituto ». Cacciar. l. c.
3 « Duo iidem codd. Cumque ». Cacc. ibid. al. cuiusque recitatio, vel cuius recitatio ». Ballerin. l. c.
4 « Duo Vat. et prophetas ». Cacciar. ibid.
5 « Ex graeca versione et regenerationis (ἡ ζωὴ καὶ ἀναγέννησις) ». Ballerin. l. c.
6 « Graeca versio addit splendidissima et clementissima Domina filia Augusta ». Ballerin. col. 923.
7 « Al. exempla; al. et exempla subiicimus ». Ballerin. l. c.
8 « Quesnell. cum cod. Taurin. sinat ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
9 « Cod. Veron. abstulit, et paulo post auxit ». Ballerin. l. c.
10 « Vat. 630 Ephesi ». Cacciar. l. c.
11 « Al. generaverant ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 186.

12 « Al. infamia ». Ballerin. et Cacciar. ibid. Forte mel. n. lectio.
13 « Al. potentiam, vel impudentiam ». Cacciar. l. c. Sed impotentia, hic scite notant Ballerin. l. c., pro immoderata potentia apud optimae notae scriptores adhiberi solet.
14 « Aliq. cod. addit hic veritatem ». Baller. col. 924 et Cacciar. l. c.
15 « Al. quaeque ». Ballerin. ibid. Perperam, ut videtur.
16 « Al. adiuvat ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.
17 « Al. exitiabile ». Cacciar. ibid.
18 « Al. redintegrationi ». Ballerin. l. c.
19 « Al. copiam et modum ». Ballerin. et Cacciar. ibid.
20 Ita cum aliis et Jaffè. « Edit. Quesnellanae anteriores prid. id. octobr. » Ballerin. l. c. Al. apud Cacciar. pag. 186 *idib. octobr.*

EPISTOLA XXX¹.

Anastasio gratulatur, quod ipsum opportunis curis distentum ab Ephesina synodo divina manus prohibuerit, eundem ad animi constantiam hortatur.

Leo episcopo urbis Romae dilectissimo fratri Anastasio episcopo Thessalonicensi.

Dioscori perfidiam ex Hilario cognoscit.

Laetatur quod Anastasius in eius furorem non incidit.

Periculi tempore fortiter curandum.

Anastasium exorat, ut in cathol. fide per-

CAP. I. Quantum relatione Hilari diaconi nostri cognovimus, magnum facinus, Alexandrino episcopo auctore vel execute, commissum est: ut dum in fratrem nostrum Flavianum veteres aemulationes et odia privata desaeviunt, nec innocentiae probatissimi sacerdotis, nec christianae fidei parceretur. Unde multum dilectioni tuae congratulamur, quod te ad illam synodum ire cupientem opportunis obstaculis manus divina detinuit; ne abstenturus procul dubio a tanto scelere indignis iniuriis subiaceres, et furori impio militibus, quantum didicimus, armisque suffulto contraire non posses. Quia ergo prorupit in apertum ² perfidia, quae latebat, et in nefandissimam haeresim unius imperitissimi senis asseclae transierunt, tempus probationis nostrae debemus agnoscere, et contra impetus adversantium munitionibus caelestibus freti incommutabilis animi constantiam praeparare. Scimus, frater carissime, quia sacramento magnae pietatis suae aderit divina protectio.

CAP. II. Si quid igitur fraternitati tuae de impiis constitutionibus fuerit ingestum, protestamur pariter ac monemus, ne vel

1 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 929.
2 « Aliq. codd. omittunt in apertum ». Ballerin. l. c.
3 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 187 *in damnatione* et *infr. in receptione*.
4 Cacciar. l. c. *Domini nostri*, quam lectionem omnibus exempl. tum editis tum mss. communem contendit.

in damnationem ³ fratris insontis, vel in receptionem nefarii dogmatis consensum tui cordis immisceas. Maior est enim, qui in nobis est, quam qui adversus nos. Annitere potius, quantum te ipse naturae nostrae susceptor et glorificator adiuverit, ut omnium fratrum nostrorum corda confirmes. Nobis enim ab Evangelio generationis et mortis ac resurrectionis Domini ⁴ Iesu Christi nullatenus recedentibus, definitissimum est in nostrae communionis numero non futuros eos, qui conantur antiqua catholicae fidei fundamenta convellere.

Data tertio idus octobris, Asturio ⁵ et Protogene viris clarissimis consulibus. Dat. 13 octobris an. 449.

EPISTOLA XXXI⁶.

Ephesinam seditionem cum Iuliano conquestus in causae veritate confidit, illique per latorem epistolae consilium suum aperit.

Leo Iuliano fratri et coepiscopo salutem.

Cognitis, quae apud Ephesum unius hominis praesumptione sunt gesta, magno quidem dolore affecti sumus de his, quae impie, furioseque commissa sunt; sed ad Dominum nostrum ⁷ animos dirigentes, multam fiduciam ab ipsa, quam sequimur, veritate concipimus, non omittentes omnia agere, quae, auxiliante Dei gratia, credimus profutura. Tenendum ergo nobis est, quod tenemus, et, saeviente unius turbis ⁸ procella, seren-

5 Cacciar. l. c. *Asterio*.
6 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 930.
7 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 188 *nostros*. Vid. ea de re Ballerin. l. c.
8 Cacciar. l. c. *unius turbidae nubes*. Forte rectius n. lectio.

severans fratres confirmet.

Maior est qui in nobis est, Deus, quam qui sunt contra nos.

Qui catholicae fidei fundamenta convellit, e Sedis Ap. communionem erit arcendus.

E synodi perfidia execratur.

Leonis filiorum in causae veritate.

Saevientis haereticis procella, fidei tranquillitas est amplectenda.

Inflatus e
labellari verbis
quid comitit e
intelliget.

simae fidei est amplectenda tranquillitas, donec radios suos veritas per universa diffundat, et caliginem infidelitatis consumat. Quae autem disposita sint¹, per latoris sermonem agnosces.

Data tertio idus² Octobris, Asturio³ et Protogene viris clarissimis consulibus. Dat. 13 octobris an. 449.

EPISTOLA XXXII⁴.

Flaviani fortitudinem commendans studium suum in Ecclesiam ostendit, eumque ad graviora ferenda incitat.

Leo Flaviano episcopo Constantinopolitano.

Flaviani fortitudo.

Quae et quanta dilectio tua pro catholicae fidei defensione patitur, per Diacnem, qui ab Epheso furtim est elapsus⁴, agnovimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratiae suae virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, et ipsa totius Ecclesiae fundamenta quatuntur⁵. Quia vero providentia Dei semper suis necessarium praestat auxilium, scire debet fraternitas tua, nos pro communi causa nihil eorum, quae agenda sunt, praeterire, ut primitus ad ea, quae universitati fidelium prosint, pervenire mereamur. Superest⁶, ut fortiter interim dilectio tua toleret quae sibi ad aeternam gloriam non dubitat profutura. Perlator

Leonis solertia in Ecclesiam.

Adversa fortitudo animo toleranda.

sane brevis huius epistolae fideli⁷ sermone poterit enarrare quidquid illud est, ad quod, adiuvante Domino, studio fidei et caritatis intendimus.

Data tertio idus⁸ Octobris, Asturio⁹ et Protogene viris clarissimis consulibus. Dat. 13 octobris an. 449.

Flavianus per epistolae latoram instruendus.

EPISTOLA XXXIII¹⁰.

Dioscori perfidiam execratus Constantinopolis cives vehementer obtestatur, ut Flaviano firmiter adhaereant, neve e catholica fide desciscant.

Leo episcopus et sancta synodus, quae in urbe Roma convenit, clero, honoratis et plebi consistenti Constantinopoli, dilectissimis filiis in Domino, salutem¹¹.

Ephesini concilii infanda perfidia.

CAP. I In notitiam¹² nostram, quae Ephesi contra opinionem omnium sunt acta¹³, perlatis, magno animum nostrum falemur moerore confusum: nec tantum licuisse iniquitati facile potuissemus credere, nisi¹⁴ filius noster Hilarus diaconus, qui a nobis vice nostra cum aliis, ut interesset synodo, missus fuerat, fugiens revertisset, declinans, ne iniustae particeps esset sententiae. Quippe cum vox illic a nostris contradictionis emissa sit, quam Alexandrinus antistes, qui totum solus impotentiae¹⁵ suae vindicavit, audire contempsit, in consortium suae voluntatis invitos pertrahens¹⁶ sacerdotes,

Hilari fuga.

Dioscori in congregatos episcopos execrabilis violentia.

10 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 931.
11 « Perperam Quesnell. delet verba dilectissimis filiis in Domino salutem; al. pro dilectissimis habent dilectis ». Cacc. Opp. S. Leonis part. II, pag. 189.
12 « Aliq. cod. Ad notitiam ». Cacciar. ibid.
13 « Al. peracta ». Cacciar. ibid.
14 Cacc. ibid. nisi ad nos. Rectius, ut videtur.
15 « Al. potentiae ». Ballerin. col. 933 et Cacciar. pag. 190. Vid not. 13 pag. 54, col. 2 huius vol.
16 Cacciar. cum al. protrahens.

1 « Al. sunt ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
2 Cacciar. l. c. Asterio.
3 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 931.
4 « Al. lapsus ». Cacciar. Opp. S. Leonis, part. II pag. 187.
5 Cacciar. l. c. patiuntur. Corrupte quidem.
6 « Al. Sin est ». Ballerin. l. c.
7 « Al. male fidei ». Cacciar. l. c.
8 « Vulgat. ante Quesnell. III kal. octobris ». Cacciar. l. c.
9 Cacciar. ibid. Asterio.

A Flaviano nullo modo recedendum.

Quo maior animi constantia eo maior gloria.

Quisvis Flaviani locum invaserit inter catholicos non habendus.

Eutyches ac Nestorius parianathemate perculti.

Non tantum est credendum in Christum, verum et pro ipso patiendum.

Errorum sordibus separatis, fidei lux emicat candidior.

ut per vim coacti subscriberent, qui nullam damnationis causam idoneam reperissent. Sed hos ausus pio et christiano¹ principi confidimus minime placituros. Nunc quia² Ecclesiam vestram hac ratione cognovimus dissipatam, consolandos adhortandosque vos esse credidimus³ nostris epistolis, ut pro catholicae fidei defensione perfidorum nequitiae resistatis. Nolumus enim dilectionem vestram hoc moerore percelli, cum⁴ maior gloria vestram sit subsecutura constantiam, si a probabili sacerdote vestro nullae vos minae, nulla formido divellerit⁵. Quisquis enim, incolumi atque superstite Flaviano episcopo vestro, sacerdotium eius fuerit ausus invadere, numquam in communione nostra habebitur, nec inter episcopos poterit numerari. Nos enim sicut Nestorium in sua perversitate anathematizavimus⁶, ita eos qui veritatem carnis nostrae in Domino Iesu Christo denegant, pari execratione damnamus.

CAP. II. State igitur in spiritu catholicae veritatis, et apostolicam cohortationem ministerio nostri oris accipite: quia vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini⁷. Nolite arbitrari, dilectissimi, quod sanctae Ecclesiae suae desit aut defutura sit divina protectio. Splendescit enim fidei puritas, cum ab ea sordes separantur errorum. Unde iterum iterumque vos ante conspectum Domini

1 Cacciar. l. c. cum al. christianissimo.
2 « Al. Nunc qui; al. At nunc quia vel Sed nunc quia ». Ballerin. col. 931.
3 « Quesnell. contra fidem omnium exemplum edit. tum mss. credimus ». Cacciar. et Ballerin. II. cc.
4 « Al. ut ». Ballerin. l. c.
5 Cacciar. l. c. cum edit. et codd. Vat. divulserit.
6 « Aliq. cod. anathematizamus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Concinnius ad historiam n. lectio.
7 Philipp. I, 29, ubi in vulg. edit. habetur sed ut etiam.

obtestamur pariter et monemus, ut a fide, in qua fundati estis et in qua christianissimum principem novimus permanere, non insidiis, non cuiusquam persuasionibus⁸ moveamini; sed in persona episcopi vestri illum in oculis⁹ cordis habeatis, pro quo idem¹⁰ omnia pati, quae fuerint¹¹ illata, non metuit: cuius per omnia imitatores vos esse cupimus, ut commune cum ipso praemium fidei habere possitis.

Data idibus¹² Octobris, Asturio et Protogene viris clarissimis consulibus. Dat. die 15 Octobr. an. 449.

EPISTOLA XXXIV¹³.

Litteras memorat de Incarnationis doctrina ad Theodosium missas, eumque magis urget, ut generale concilium in Italia fieri iubeat.

Leo urbis Romae episcopus Theodosio semper Augusto.

Pro integritate fidei catholicae christianissimum principem convenit esse sollicitum, et hoc indefessis precibus divinam misericordiam posco, ut cordi vestro id quod est veritatis inspiret, neque falli vos in aliquo humanarum aemulationum fraude patiat¹⁴. A me autem atque ab omnibus catholicis sacerdotibus, quae evangelicae atque apostolicae fidei¹⁵ pietas defendatur, satis plene ac lucide lit-

8 « Ratisp. codd. persuasione ». Ballerin. col. 933.
9 « Cod. Ottob. addit vestri ». Ballerin. l. c.
10 « Idem cod. quidem ». Ballerin. ibid.
11 Cacciar. eum al. fuerunt.
12 « Al. III idus ». Ballerin. col. 936. Jaffé op. cit. nobis assent.
13 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 955.
14 « Antiq. vulg. humanarum calliditatum aemulatione patiat ». Ballerin. l. c.
15 Cacciar. cum al. quae evangelicae fidei.

Ut quique in fide perdet, e-nixe hortatur.

A qua vel ipse imperator ne quidem paululu abcessit.

Flavianus, ut Christi patientis exemplum, imitandus.

Catholico principi fidei integritas summo-pere curanda.

Incarnationis doctrina imperatori per litteras satis explana-ta.

teris meis¹, quas clementiam vestram iamdudum per famulum vestrum Epiphanium tribunum, qui pro hac causa missus est, arbitror accepisse, reseratum est²: nec ambigi potest, hoc nos purissime credere, hoc constanter asserere, quod etiam venerandi patres, quondam apud Nicaeam congregati, secundum fidem Symboli credendum et consistendum sacratissima auctoritate sanxerunt. Nos enim, venerabilis imperator, sicut Nestorii dogma perversum merito anathematizavimus; ita iuste etiam horum impietatem, qui veritatem carnis nostrae negant a Domino nostro³ Iesu Christo susceptam esse, damnamus, gloriosissime. Unde, si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostrae dignetur annuere ut intra Italiam haberi iubeatis episcopale concilium, cito, auxiliante Deo, poterunt omnia scandala, quae in perturbationem totius Ecclesiae sunt commota, resecari: ut per universum regnum vestrum, catholicae fidei integritate servata, et pacem christianam manere, et vestram apud Deum crescere gloriam gaudeamus.

Data octavo⁴ kalendas Ianuarias⁵, Asturio⁶ et Protogene viris clarissimis consulibus.

Dat. die 25 Decembr. an. 449.

EPISTOLA XXXV⁷.

Constantinopolitanis gratulatus de eorum pietate, Eutychianam haeresim ab aliis

¹ Inuit S. Leo epistolam, quam supra n. xxviii dedimus pag. 51, col. 1.

² Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 110 cum edit. et plerisq. mss. *ratum est*.

³ Cacciar. l. c. et antea vulg. *delent nostro*.

⁴ « Vat. 1340 habet *ix kal.* ». Cacciar. l. c.

⁵ Cacciar. l. c. cum edit. *Iunius*; at mendosam hanc lectionem habendam esse evincunt Ballerin. col. 957, quib. assentit. Jaffé op. c.

⁶ Cacciar. l. c. *Asterio*.

⁷ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 975.

⁸ Edit. et plur. mss. addunt *et sancta synodus, quae in urbe Roma convenit*. At expungenda haec esse contendunt Ballerin. l. c.

⁹ « Al. expungunt *de* ». Ballerin. l. c.

minime degenerem evincit, eosque rogat, ut universale concilium implorent.

Leo episcopus⁸ clero, honoratis et plebi consistenti Constantinopoli.

CAP. I. Licet de his, quae in concilio sacerdotum nuper apud Ephesum gesta memorantur, multus nos moeror afficiat, eo quod, sicut consonans fama dispersit, et ipso rerum monstratur effectu, nec iustitiae illic moderatio, nec fidei est servata religio; de⁹ vestrae tamen devotionis pietate¹⁰ gaudemus, et in sanctae plebis acclamationibus, quarum ad nos exempla delata sunt, omnium vestrum probavimus affectum; quia¹¹ vivit ac permanet apud nos filios optimi patris iusta dilectio, et catholicae doctrinae¹² eruditionem¹³ in nulla patimini¹⁴ parte corrumpi. Non dubie enim, sicut vobis¹⁵ Spiritus Sanctus reseravit, Manichaeorum confoederantur errori qui ab unigenito Dei Filio verum et nostrae naturae hominem negant esse susceptum, omnesque eius corporeas actiones¹⁶ simulatorii volunt fuisse phantasmatis. Cui impietati, ne in aliquo¹⁷ praeheretis assensum, iam per filium meum Epiphanium et Dionysium Romanae Ecclesiae notarium¹⁸ cohortatoria ad dilectionem vestram scripta direximus, quibus confirmationem, quam expetistis¹⁹, ultro praebuimus; ut nos paternam vobis curam non dubitetis impendere, ac modis omnibus laborare, ut, auxiliante miseri-

De civium religione gaudet.

Eutyches Manichaeorum haeresi cohaeret.

Ne quis illi assentiretur, sollicitae Constantinopolim litterae transmissae.

¹⁰ « Al. *bonitate* ». Ballerin. l. c.

¹¹ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 192 cum al. *quia et*.

¹² Cacciar. l. c. cum al. *catholicae eius*.

¹³ « Al. *catholicam doctrinam* ». Baller. l. c.

¹⁴ « Aliq. cod. *patimini* ». Cacciar. l. c.

¹⁵ « Vat. 3791 delet *vobis* ». Cacciar. l. c. et Ballerin. col. 976.

¹⁶ « Aliq. cod. *sanctiones* ». Ballerin. *ibid.* Sed perperam.

¹⁷ Cacciar. l. c. cum al. *ne aliquem*.

¹⁸ « Pleraq. mss. *notarios* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

¹⁹ « Vat. 3791 *ter expetistis* ». Cacciar. l. c. At mendose, inquit l. c. Ballerin.

Ephesini concilii seditio ab imperitia repetenda.

Haec autem praesertim in episcopis non toleranda.

Itaque Eutychis errorem proflentes e catholica communione eiciendi;

Siquidem passionis ac resurrectionis dominicae veritatem inficiantur.

cordia Dei, omnia, quae ab imperitis et insipientibus excitata sunt, scandala destruantur. Nec quisquam¹ sibi audeat de sacerdotali honore blandiri, qui potuerit in² execrandi sensus³ impietate convinci. Nam si vix in laicis tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in eis, qui praesunt, nec excusatione est digna, nec venia: maxime cum etiam defendere perversarum opinionum commenta praesumunt, et in consensum suum aut terrore⁴ aut gratia instabiles quosque traducunt?

CAP. II. Spernantur⁵ huiusmodi a sanctis membris Corporis Christi, neque sibi catholica libertas infidelium iugum patiat⁶ imponi. Extra donum enim divinae gratiae, et extra sacramentum habendi sunt salutis humanae qui negantes naturam nostrae carnis in Christo et Evangelio contradicunt, et Symbolo reluctantur. Nec sentiunt se in hoc praeiuratum sua obcoactione⁷ deduci, ut⁸ nec in passionis dominicae, nec in resurrectionis veritate consistant: quia utrumque in Salvatore vacuatur, si in eo nostri generis caro non creditur. In quibus isti⁹ ignorantiae tenebris, in quo hactenus desidiae torpore iacuerunt? ut nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent¹⁰ quod in Ecclesia Dei in omnium ore tam consonum

¹ « Al. *et ab* ». Cacciar. l. c.

² « Vat. 3791 *Ne in aliquo* ». Cacciar. l. c. Perperam, ut opinor.

³ « Cod. Vindob. delet *in* ». Ballerin. l. c.

⁴ « Aliq. cod. *operis* ». Ballerin. l. c. Forte melius.

⁵ « Vat. 3791 *errore* ». Cacciar. pag. 193. Vitiatio, arbitror, amanuens.

⁶ Cacciar. l. c. cum mss. Vat., et edit. *separantur*. Optime quidem.

⁷ « Vat. 3791 *obstinatione* ». Cacciar. l. c.

⁸ « Id. cod. *cum* ». Cacciar. *ibid.*

⁹ Cacciar. l. c. cum edit. *in quibus sunt, delent isti*.

¹⁰ « Voces *vel lectione cognoscerent* delent nonnull. codd. ». Ballerin. col. 977. Neque recte videtur.

¹¹ « In edit. mendose *inter communis sacramenta fidei teneatur* ». Ballerin. et Cacc. II. cc.

¹² Cacciar. cum edit. et mss. aliq. *apostolico*.

est, ut nec ab infantium linguis veritas Corporis et Sanguinis Christi inter communionis sacramenta taceatur¹¹. Quia in illa mystica distributione spiritalis alimoniae hoc impartitur, hoc sumitur: ut accipientes virtutem caelestis cibi in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Unde et ad confirmationem caritatis vestrae, quae laudabili fide inimicis veritatis obnuitur, apte atque opportune sermone affectuque Apostoli¹² utar, et dicam: *Propterea et ego audiens fidem vestram, quae est in Domino Iesu¹³, et dilectionem in omnes sanctos, non cesso, gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens¹⁴ in orationibus meis, ut Deus Domini nostri Iesu Christi¹⁵ Pater gloriae det¹⁶ vobis spiritum sapientiae et revelationis in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri: ut sciat¹⁷ quae sit¹⁸ spes vocationis eius¹⁹, et²⁰ quae divitiae gloriae haereditatis eius in sanctis, et quae sit supereminens magnitudo virtutis eius in nobis²¹, qui credidimus²² secundum operationem potentiae virtutis eius, quam operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis, et constituens illum²³ ad dexteram suam in caelestibus supra²⁴ omnem principatum, et potestatem, et virtutem, et domina-*

¹³ Quesnell. sequutus vulg. Scripturae edition. et aliq. mss. *Christo Iesu*. Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 194.

¹⁴ « Cod. Grim. addit *semper* ». Cacciar. l. c.

¹⁵ « Al. desunt voces *Iesu Christi* ». Ballerin. l. c. Contra Vulg. fidem.

¹⁶ Cacciar. l. c. *et det*. Forte mend. typograph.

¹⁷ « Vat. 1319 *est* ». Cacciar. l. c. Vulg. n. lect. cohaeret.

¹⁸ « Cod. Grim. *vestrae* ». Cacciar. l. c. Vulg. nobis assent.

¹⁹ « Cod. Vindob. delet *et* ». Baller. col. 978. Contra Vulg. auctorit., ubi etiam pro *in sanctis* legit. *sanctis*.

²⁰ « Al. *in nos* cum Vulg.; al. *in vos qui credidistis* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

²¹ « Al. et Vulg. *credimus* ». Ballerin. l. c.

²² « Cod. Vindob. cum Vulg. delet *illum* ». Ballerin. l. c.

²³ Cacciar. l. c. *super*. Contra Vulg.

Immo et ipsam negant in Eucharistiae sacramento Corporis alque Sanguinis Christi veritatem.

Nam caelestis alimoniae virtutem accipientem transit in carnem Christi, qui caro nostra factus est.

In hac fide Constantinopolitanos Apostoli verbis confirmat.

Revera Deus Pater Christum a mortuis suscitavit.

Quam et Nicaenam synodum iamdudum confirmavit.

Eutychiani non secus alque Nestoriani damnantur.

Instat, ut concilium in Italia habeatur.

tionem, et omne nomen, quod nominatur non solum in hoc saeculo, sed etiam in futuro; et omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam¹, quae est Corpus ipsius et plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur².

Omniaque subiecit sub pedibus eius.

Videat igitur Arius colnam Christi naturae Deus cuncta subiecerit.

Deitas enim Verbi est consubstantialis Patri.

Proinde et Verbum omnium est Creator.

At si quid Verbi Deitati fuerit additum, minor erit provehens qui crevit, nec habebat divitias eius naturae, cuius indiguit largitate. Sed talia sentientem in societatem suam Arius rapit, cuius per-versitati multum haec suffragatur impie-tas, negans Verbo Dei humanam inesse naturam, ut, dum humilitatem in Dei maiestate fastidit, aut falsam¹¹ in Chri-sto asserat imaginem corporis; aut omnes actiones eius passionesque corporeas, Deitatis potius fuisse dicat, quam carnis.

Arianae impietati Eutyches suffragatur.

Sive Christo corporis det i-maginem, sive potius corpo-reas passiones tribuat Deitati.

CAP. III. Dicant hic³ adversarii veri-tatis, quando omnipotens Pater, vel se-cundum quam naturam Filium suum su-per universa provexerit⁴, vel cui sub-stantiae cuncta subiecerit⁵. Deitas enim Verbi par in omnibus et consubstantia-lis est Patri, et sempiternae atque intem-poraliter⁶ una eademque potentia est Genitoris et Geniti. Creator quippe om-nium naturarum, quoniam per ipsum omnia facta sunt, et sine ipso factum est nihil⁷, superior⁸ est omnibus⁹ quae creavit, nec unquam Creatori suo non fuerunt subiecta quae condidit: cui proprium et sempiternum est, nec aliunde quam de Patre, nec aliud esse quam Pater est. Huic si addita est potestas, si illustrata dignitas, si exaltata sublimitas; minor erat provehens qui crevit, nec habebat divitias eius naturae, cuius in-diguit largitate. Sed talia sentientem in societatem suam Arius rapit, cuius per-versitati multum haec suffragatur impie-tas, negans Verbo Dei humanam inesse naturam, ut, dum humilitatem in Dei maiestate fastidit, aut falsam¹¹ in Chri-sto asserat imaginem corporis; aut omnes actiones eius passionesque corporeas, Deitatis potius fuisse dicat, quam carnis.

Quodlibet autem defendere audeat, pror-sus insanum est: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, ut aut ali-quid¹² passa sit Deitas, aut in ullo men-tita sit Veritas. Impassibilis igitur Dei Filius¹³, cui cum Patre et cum Spiritu Sancto in una incommutabilis Trinitatis essentia, hoc quod est esse, perpetuum est in ea plenitudine temporis, quae sempiterno consilio fuerat praestituta, et prophetica dictorum atque gestorum si-gnificatione promissa factus filius ho-minis non suae conversione substantiae, sed nostrae assumptione naturae, venit quaerere et salvare quod perierat¹⁴. Venit autem non locali accessu, nec motione corporea, tamquam praesens futurus unde abfuisset, aut illinc recessurus unde venisset; sed venit per hoc, quod erat vi-sibile et commune cernentibus decla-randus, humanam scilicet carnem atque animam in visceribus virginis matris acci-piens, ut manens in forma Dei formam servi sibimet¹⁵ et similitudinem carnis peccati¹⁶ uniret, per quam non minueret divina humanis, sed augetet humana di-vinis.

Utrumque e-nim absurdum.

Verbum igitur impassibile, quia prorsus mutaretur, no-stram naturam assumpsit.

Id mirifice de-clatur;

Atque origi-nalis peccati re-missioni neces-sarium ostendi-tur.

CAP. IV. Talis enim erat omnium a pri-mis ducta genitoribus causa mortalium, ut, originali peccato teanseunte per po-steros, nullus poenam damnationis eva-deret, nisi Verbum caro fieret, et habi-taret in nobis, in ea scilicet natura, quae nostri et sanguinis esset et generis. Pro-pter quod dicit Apostolus: Sicut¹⁷ per unius delictum in omnes homines in

10 « Cod. Grim. delet naturae ». Cacciar. l. c.
11 Cacciar. l. c. falsatam.
12 « Vat. 3791 in aliquo ». Cacciar. pag. 195.
13 « Aliq. cod. addit Deus ». Baller. col. 978. Sane perperam.
14 Luc. xix, 10.
15 « Aliq. cod. sumeret ». Baller. col. 979 et Cacciar. l. c.
16 « Aliq. cod. addit Deo ». Baller. l. c.
17 « Grim. cod. Sicut enim ». Cacciar. l. c. Contra Vulg. fidem.

1 « Plura mss. supra omnia Ecclesiae ». Baller. et Cacciar. II. cc.
2 Eph. i, 15 ad 23.
3 « Aliq. cod. hi ». Baller. et Cacc. II. cc.
4 « Al. provexit ». Cacciar. l. c.
5 « Al. subiecit ». Cacciar. ibid.
6 « Al. generaliter ». Cacciar. l. c. Male, ut videtur.
7 Io. i, 3.
8 « Al. superest ». Baller. l. c.
9 « Al. in omnibus; al. omnium ». Baller. et Cacciar. II. cc.

condemnationem, sic et per unius iusti-tiam in omnes homines ad iustificatio-nem vitae¹. Sicut enim per inobedi-entiam unius hominis peccatores constitui sunt multi; ita et per unius hominis obedientiam iusti constituentur² multi³. Et iterum: Quia enim per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur⁴. Hi utique omnes, qui licet in Adam sint nati, in Christo tamenveniuntur⁵ re-nati, habentes fidei testimonium⁶, et de iustificatione gratiae, et de communionem naturae; quam qui susceptam ab unige-nito Dei Filio in utero davidicae virginis diffitetur, ab omni sacramento christianae religionis alienus est; et nec spon-sum agnoscens, nec sponsam intelligens, nuptiali non potest interesse convivio. Caro enim Christi velamen est Verbi, quo omnis, qui ipsum integre confitetur, in-duitur⁷. Erubescens autem illud, et quasi indignum refutans⁸, nullum ex eo ha-bebit ornatum: ac licet se regio inserat⁹ festo, sacrisque se epulis importunus im-misceat, discretionem tamen regis fallere improbus conviva non poterit; sed, sicut ipse Dominus protestatus est, tolletur, et ligatis manibus et pedibus, mittetur in tenebras exteriores, ubi¹⁰ erit fletus et stridor dentium¹¹. Unde quicumque in Christo non confitetur corpus humanum,

Sicut enim per hominem mors, ita et per hominem mortuorum resurrectio.

In Christo per gratiam et natura communione renascimur.

Hanc qui re-squit, christiana religionem omnino diffite-tur.

Ideoque in aeternam irruit damnationem.

noverit se mysterio incarnationis indi-gnum, nec eius sacramenti habere con-sortium, quod Apostolus praedicat, dicens: Quia membra sumus corporis eius, de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una¹². Et exponens quid per hoc significaretur¹³, adiecit: Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo et in Ecclesia¹⁴. Ab ipso ergo principio generis humani omnibus hominibus¹⁵ Christus est denuntiatus in carne venturus. In qua¹⁶, sicut dictum est, et erunt duo in carne una¹⁷, utique duo sunt, Deus et homo, Christus et Ecclesia, quae de sponsi carne prodiit, quando ex latere Crucifixi manante sanguine et aqua sacramentum redemptionis et re-generationis accepit. Ipsa est enim novae¹⁸ conditio creaturae, quae in baptis-mate non indumento verae carnis, sed contagio damnatae vetustatis exiit, ut efficiatur homo corpus Christi, quia et Christus¹⁹ corpus est hominis.

Nec mem-brum est Corporis Christi, scilicet Ecclesiae.

Quae de Cru-cifixi latere pro-diit, manante sanguine et a-qua.

Hinc homo in baptis-m. Christi Corpus efficitur.

Frustra igitur in Christo a Ma-nichaeis sola De-ivinitas asseri-tur.

A Photinians tantum humanitas.

Ab Apollinari-ae humana natura non inte-gra.

CAP. V. Unde non Deum tantum dici-mus Christum, sicut haeretici Manichaei; nec hominem tantum, sicut haeretici Photiniani: nec ita hominem, ut aliquid ei desit, quod ad humanam certum est pertinere naturam, sive animam, sive mentem rationalem²⁰, sive carnem, quae non de foemina sumpta sit sed facta²¹

1 « Aliq. cod. delet vitae ». Baller. et Cacciar. II. cc. Sed contra Vulg. auctoritat., ubi legit. in iustificationem vitae.
2 « Al. constituuntur ». Baller. et Cacciar. II. cc. Iuxta Vulg., ubi etiam habet. per unius obedientiam.
3 Rom. v 18, 19.
4 I Cor. xv 21, 22, ubi Vulg. legit Quoniam quidem.
5 « Al. invenientur ». Baller. l. c.
6 « Al. testamentum ». Baller. l. c.
7 « Edit. ante Quesnell. qui Christum confite-tur, integre induitur ». Baller. l. c. Minus apte.
8 « Cod. Grim. reputans ». Cacciar. l. c. Mendum amanuens. videt.
9 « Al. inferat ». Baller. l. c.

10 « Al. Ibi ». Baller. l. c. Iuxta Vulg., alia interpunct. adhibita.
11 Matth. xxii, 13.
12 Eph. v, 30, ubi Vulg. legit matrem suam.
13 « Al. significetur ». Baller. col. 980.
14 Eph. v, 32.
15 « Al. delent omnibus; al. expung. hominibus ». Baller. l. c. et Cacciar. pag. 196.
16 « Al. In hoc ». Baller. l. c. Sane perperam.
17 Gen. ii, 24.
18 « Al. nova ». Baller. l. c.
19 « Al. Christi ». Baller. l. c.
20 « Vet. 3791 rationabilem ». Cacciar. l. c.
21 « Al. quam non de foemina sumpsit, sed factam, etc. ». Baller. l. c.

de Verbo in carnem converso atque mutato; quae tria falsa et vana Apollinaristarum haereticorum tres partes varias protulerunt. Nec dicimus, quod beata virgo Maria hominem sine Deitate conceperit, qui creatus a Spiritu Sancto, postea sit susceptus a Verbo, quod Nestorium praedicantem merito iusteque damnavimus; sed dicimus Christum Dei Filium, Deum verum, natum de Deo Patre sine ullo initio temporis, eundemque hominem verum, natum de matre homine, certa plenitudine temporis; nec eius humanitatem, qua maior est Pater, minuere aliquid eius naturae, qua aequalis est Patri. Hoc autem utrumque unus est Christus, qui verissime dixit, et secundum Deum: *Ego et Pater unum sumus*; et secundum hominem: *Pater maior me est*. Hanc fidem, dilectissimi, veram et indissolubilem, quae sola veros efficit christianos, quamque, ut intelligimus et probamus, pio studio et laudabili amore defenditis, perseveranter tenete, et constanter asserite. Et quoniam oportet vos post divinum auxilium etiam catholicorum principum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite, ut petitioni nostrae, qua plenariam indici synodum postulavimus, clementissimus imperator dignetur annuere: qua citius, adjuvante misericordia

Dei, et sanis fortitudo augeatur, et morbidis, si curari acquiescant, medicina praestetur.

Dat. an. 450, mense incerto.

EPISTOLA XXXVI.

Pulcheriae litteris plurimum recreatus Eutychianae haeresis pravitatem aperit, ac universale concilium instantius exposcit.

Leo episcopus Pulcheriae Augustae.

Gaudere me plurimum et exultare in Domino pietatis tuae scripta fecerunt, quibus evidenter ostenditur quantum catholicam diligas fidem, et quantum haereticum detesteris errorem. Haeresis quippe est nimis impia, et Evangelio veritatis inimica, quae non portionem aliquam laedere, sed ipsa christianae religionis conatur fundamenta convellere, negans sempiterni Patris Filium sempiternum de utero beatae Virginis matris veram carnem nostrae sumpsisse naturae, et eos damnatione percellens, qui ab evangelica et apostolica fide nullo deduci errore potuerunt, illudque frustra praetendens, quod Nicaenae synodi fidem teneat, cuius eum esse constat alienum, gloriosissima Augusta. Unde quia non deserit Ecclesiam suam divina protectio, dicente Domino: *Ecce ego vobiscum sum*

Siquidem sanis augeanda fortitudo, aegris sanis reddenda.

Pulcheriae intemerata fides.

Eutychianae haeresis impietas singularis.

Hanc qui tenet frustra Nicaenae synodo adhaerere aumat.

Mira Christi in Ecclesiam suam sollicitudo.

nuam admitti non posse. Coniiciunt autem post medium mensem Martium anni 450 datas has litteras fuisse.

9 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 982.

10 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 222 cum pl. mss. addit *gloriosissimae ac piissimae*.

11 « Plur. cod. *evangelicae* ». Baller. et Cacciar. II. cc.

12 « Cod. Grim. *praetendimus* ». Cacc. I. c. Corrupte quidem.

13 « Edit. Surii *delet sum* ». Cacciar. I. c. Contra Vulg. fidem.

A Nestorio homini sine Deitate conceptio.

Catholicae Ecclesiae doctrina

Pontifex obsecrat, ut in ea Constantianopolitani firmissime perseverent.

Et a Theodosio universale concilium exposcant;

1 « Al. *varie* ». Ballerin. I. c.
 2 « Aliq. cod. *ei* ». Ballerin. I. c.
 3 Io. x, 30.
 4 Io. xiv, 28.
 5 « Al. *nos* ». Ballerin. col. 981.
 6 « Al. *postulamur* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 7 « Al. *quo* ». Ballerin. I. c. Forte mel. n. 1.
 8 Cacciar. pag. 197 addit: *Data idibus octobris, Asterio et Protogene viris clarissimis consul*. At Ballerin. I. c. advertunt hanc temporis notam inveniri quidem in aliq. codicibus, sed in antiquioribus desiderari, et reipsa ceu ge-

omnibus diebus usque ad consummationem saeculi: eodemque opere et tempore Spiritus Dei et clementiae vestrae sollicitudinem, et curam nostri cordis accendit, ut de remediis procurandis eadem utrique cuperemus, quae prius poposci, nunc quoque instantius peto, maiore utens fiducia deprecandi, posteaquam praesidium venerandae exhortationis accepi. Spero autem affuturam misericordiam Dei, ut, cooperante clementia vestra, pestiferi erroris possit morbus auferri; ut quidquid, ipso inspirante atque auxiliante, potuerit salubriter fieri, cum vestrae fidei laude peragatur: quoniam res humanae aliter tutae esse non possunt, nisi quae ad divinam confessionem pertinent, et regia et sacerdotalis defendat auctoritas.

Data decimo sexto kalendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies, et Avieno viris clarissimis consulibus.

Dat. die 17 Martii, an. 450.

EPISTOLA XXXVII.

Martini ac Fausti desiderii per suas litteras iam sese occurrisset significat, eosque hortatus, ut catholicam de Christi incarnatione doctrinam pro viri-

1 Matth. xxviii, 20.
 2 Cacciar. I. c. cum plur. mss. addit *eadem mente*.
 3 Videsis praec. epist. xxix ad eandem Pulcheriam pag. 53, col. 1.
 4 « Vat. 3791 *pelivi* ». Cacciar. I. c.
 5 Cacciar. I. c. cum edit. et mss. omnibus *sperans*, alia adhibita interpunctione.
 6 Can. *res autem humanae*. Caus. 25, q. 5.
 7 « Al. *omnes* ». Ballerin. col. 983, Cacciar. pag. 223.
 8 « Al. *decimo quinto* ». Cacciar. I. c. Jaffe autem op. c. nobiscum cohaeret.
 9 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 983.

bus praedicent, alterum priorum litterarum exemplar ad illos mittit.

Leo episcopus Martino et Fausto presbyteris et archimandritis.

CAP. I. Bonorum operum et spiritalium studiorum Deum auctorem esse non dubium est, qui quorum incitat mentes, adjuvat actiones. Quod nobis praesenti experimento evidenter apparuit. Siquidem inter discretarum spatia longinqua regionum unum sumpserunt corda nostra consilium, ut quod a nobis desiderabatis, eo vobis tempore, quo epistolae vestrae mittebantur, occurreret, si tamen dilectioni vestrae tradi scripta nostra potuere, quae non solum Apostolicae Sedis auctoritate, sed etiam sanctae synodi, quae ad nos frequens convenerat, unanimitate directa sunt, ut in his, quantam curam totius Ecclesiae habeamus, appareat; hortando scilicet omnium fidelium mentes, et clementissimorum principum praesidia ad defensionem fidei postulando, quorum pios et catholicos animos non diffidimus opem atque auctoritatem suam iustis petitionibus praestituros; quo citius, auxiliante Domino, perniciose haeresis, et dudum Ss. Patrum auctoritate damnata, quae nuper Ephesi male adiuta est, auferatur.

Deus quorum incitat mentes, adjuvat et actiones.

Martino et Fausto unum idemque inspiratum fuit ac Leonis consilium.

Ideo Pontifex per missas litteras eorum clariora auferent.

De christiano- rum principum auxilio non diffidit.

10 « Al. *Perperam Martiano* ». Ballerin. I. c.
 11 « *Et archimandritis* ex solo Ratisp. cod. adiicitur ». Ballerin. *ibid.*
 12 « Al. *nostrae* ». Ballerin. I. c. et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 223.
 13 « Vat. 3791 *emittentur* ». Cacciar. I. c.
 14 « Cod. Ratisp. *occurreret* ». Ballerin. I. c.
 15 Innuat epistolam apud Ballerin. Lt ad Faustum et Martinum, quam habes et in hoc Bullar. Roman. a nobis edito tom. I, pag. 72.
 16 « Al. *quorum utpote catholicos*; al. *perperam quorum possent catholicos* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

Obsecrat, ut
catholica Incar-
nationis senten-
tia omnibus in-
notescat.

CAP. II. Interim vero det operam, quantum fieri potest, vestra dilectio, ut omnibus Ecclesiae filiis innotescat quid¹ contra impium sensum, secundum doctrinam evangelicam et apostolicam, praedicemus². Quia licet plene, quae semper fuisset atque esset catholicorum sententia, scripserimus; tamen nunc quoque ad confirmandas omnium mentes non parum exhortationis addidimus³. Memor enim sum me sub illius nomine Ecclesiae praesidere, cuius a Domino⁴ Iesu Christo est glorificata confessio, et cuius fides omnes quidem haereses destruit, sed maxime impietatem praesentis erroris expugnat; et intelligo mihi aliud⁵ non licere, quam ut omnes conatus meos ei causae, in qua universalis Ecclesiae salus infestatur, impendam. Ne autem aliqua negligentiae occasione scripta nostra⁶ ad vos non potuerint pervenire, exemplaria⁷ eorumdem nunc mittenda credidimus, ut nullo modo fidei, quam defendimus, praedicatio vestra notitiae subtrahatur.

Data decimo sexto kalendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies et Avieno V. Cl. consulibus.

EPISTOLA XXXVIII⁸.

Ravennio enixe commendat, ut qua par est sollicitudine, eius ac Cyrilli epistolas cunctis Galliae episcopis com-

¹ « Al. quod ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 224.

² « Al. praedicamus ». Ballerin. l. c.

³ « Aliq. codex addimus ». Baller. col. 984.

⁴ Cacciar. pag. 224 cum plerisq. codd. *Domino nostro*.

⁵ « Tres cod. aliter ». Ballerin. l. c.

⁶ « Cod. Grim. sic hanc periocham exhibet: Ergo ne habita negligentia scripta nostra, etc. ». Cacciar. l. c.

municet, quaeque a legatis oretenus acceperit, fideliter exequatur.

Dilectissimo fratri Ravennio Leo papa.

Diu filios nostros Petronium presbyterum, et Regulum diaconum in Urbe tenuimus, quoniam et de nostra hoc⁹ gratia merebantur, et fidei, quae nunc quorundam errore incessitur¹⁰, ratio postulabat. Voluimus enim eos nostro interesse tractatui, et universa cognoscere, quae per te cupimus ad omnium fratrum et consacerdotum nostrorum notitiam pervenire, carissime¹¹: hoc dilectioni tuae specialiter delegantes, ut sollicitudine vigilantiae tuae epistola nostra, quam ad Orientem pro fidei defensione direximus, vel sanctae memoriae Cyrilli, quae nostris sensibus tota concordat, universis fratribus innotescat, ut certiores effecti contra eos, qui incarnationem Domini pravis persuasionibus aestimant temerandam, spiritali se virtute praemuniant. Habes probabilem facultatem, qua cunctis Ecclesiis et Deo nostro episcopatus tui possis commendare primordia, si haec ita, ut credimus atque mandavimus, impleveris, frater carissime. Quae autem committenda litteris non fuerunt, cum praedicatorum filiorum nostrorum insinuatione didiceris, Domini fretus auxilio efficaciter, ut diximus, ac laudabiliter exequeris. Deus te incolumem custodiat, frater carissime.

Data nonis Maii, gloriosissimo Valentiniano Aug. et Avieno V. C. cons.

Dat. 5 Maii an. 450.

⁷ « Ratisp. cod. et exemplaria ». Ballerin. loc. cit. Perperam, ut opinor.

⁸ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1000.

⁹ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 230 *hac*. Sane mendo typograph.

¹⁰ « Al. vexata est ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

¹¹ Cacciar. cum al. delet *carissime*.

Innot cor dia
Ravennii lega-
tos in Urbe de-
tinuerit.

Ipsam rogat
ut aene ac Cy-
rilli litteras per
Gallias propa-
gentur.

Idque Raven-
nio in episcopa-
tus sui primor-
diis feliciter ac-
cidit.

Hortatur ut
legatorum dictis
sit audiens.

EPISTOLA XXXIX¹.

Assensum suum Anatolii ordinationi deferens, ab eo fidei professionem exigit, deque concilio in Italia celebrando Theodosium impensius urget.

Leo episcopus Theodosio semper Augusto².

Theodosius
catholicam do-
ctrinam de In-
carnatione tuer-
tur.

De Anatolii
ordinatione Leo
nil adhuc re-
scribendum exi-
stimat.

Luculentum
enim ab illo re-
ligionis testimo-
nium expectan-
dum.

CAP. I. Omnibus quidem vestrae pietatis epistolis³ inter eas sollicitudines, quas pro fide patimur, spem securitatis nobis maximam praestitistis, Nicaenum commendando concilium: adeo ut ab illo, sicut saepe iam scribitis, non patiamini sacerdotes Domini deviare. Sed ne aliquid in praeiudicium catholicae defensionis viderer egisse, de ordinatione eius, qui Constantinopolitanae coepit Ecclesiae praesidere, nihil interim in alterutram⁴ partem temere rescribendum⁵ putavi, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicae veritatis expectans. Quod aequanimiter ferat, obsecro, vestra clementia, ut cum talem se erga fidem catholicam, qualem cupimus, approbavit, de sinceritate ipsius et⁶ copiosius et securius gaudeamus. Ne vero aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspicio, occasionem totius difficultatis amoveo, nec aliquid exigo, quod aut arduum videatur, aut dubium⁷; sed ad id, quod nullus Catholicorum refutet, invito. Noti enim sunt per universum mundum atque

¹ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1005.

² « Al. omitt. *semper*; al. etiam *Augusto* ». Ballerin. l. c.

³ « Al. *Per omnes quidem vestrae pietatis epistolas* ». Ballerin. ibid.

⁴ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 232 iuxta Vat. cod. hic addit *tibi*, et mox delet *temere*.

⁵ Cacciar. l. c. *scribendum*. Aptius ad orat. context. n. lectio.

⁶ Cacciar. l. c. delet *et*.

⁷ « Al. iuxta Vat. codd. *ambiguum* ». Cacciar. l. c. et Ballerin. col. 1006.

manifesti, qui ante nos sive graeca, sive latina lingua in catholicae veritatis praedicatione fulserunt, ad quorum scientiam⁸ atque doctrinam quidam etiam nostrae aetatis accedunt, de quorum scriptis par et multiplex profertur instructio. Quae sicut Nestorianam haeresim destruxit, ita etiam hunc, qui nunc repullulat, abscidit⁹ errorem. Relegat itaque sollicitae quae a sanctis Patribus Incarnationis dominicae fides fuerit custodita, semperque similiter praedicata. Et cum sanctae memoriae Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolam¹⁰ (qua Nestorium corrigere et sanare voluit, pravas praedicationes ipsius arguens, et evidentius fidem Nicaenae definitionis exponens, quamque ab eo missam apostolicae Sedis scrinia susceperunt) praecedentium sensui perspexerit consonantem, Ephesinae etiam Synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorii impietatem, a sanctae memoriae Cyrillo inserta et allegata sunt de Incarnatione Domini catholicorum testimonia sacerdotum. Non aspernetur etiam meam epistolam recensere, quam pietati patrum per omnia concordare reperiet. Cumque a se hoc, quod eidem profuturum sit, expeti desiderarique cognoverit, Catholicorum sententiis toto corde consentiat: ita ut sinceram communis¹¹ fidei professionem absolutissima subscriptione coram omni clero, et universa plebe declaret, apostolicae Sedi, et universis Domini sa-

⁸ « Cod. Ratisp. *sententiam*. Griman. *sententiam, atque doctrinam* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius videtur.

⁹ « Al. male *repullulat, abscindet* ». Baller. et Cacciar. II. cc.

¹⁰ « Innot ep. secundam Cyrilli ad Nestorium, quae ad sanctum Coelestinum transmissa ab eodem Pontifice probata fuit. Hinc subdit *quamque... Apostolicae Sedis scrinia susceperunt* ». Ballerin. l. c.

¹¹ « Al. *perperam communionis* ». Ballerin. col. 1007.

Tum Graeci,
tum Latini Pa-
tres Eutychia-
nam haeresim
evertunt.

Quibus et Cy-
rillus, et Nicae-
na synodus ad-
haerent.

Haec ab Ana-
tolio patam de-
claranda sunt,
et subscriben-
da.

cerdotibus, atque Ecclesiis publicandam: ut pacificato per unam fidem mundo¹, possimus² omnes dicere quod Angeli, nato de Maria Virgine Salvatore, cecinerunt: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonae voluntatis*³.

Caret autem imperator, ut eius fidei professio nitida atque aperta ad Apostolicam Sedem remittatur.

CAP. II. Quia vero et nos, et beati patres nostri, quorum doctrinam et veneramur et sequimur, in unius fidei concordia sumus, sicut provinciarum omnium protestantur antistites, agat clementiae vestrae devotissima fides, ut quamprimum ad nos Constantinopolitani Episcopi, qualia debent⁴, probati et catholici sacerdotis scripta perveniant, aperte scilicet atque dilucide⁵ protestantia⁶, quod si quis de Incarnatione Verbi Dei aliud aliquid credat aut asserat, quam Catholicorum omnium et mea professio protestatur, hunc a sua communione secernat, ut ei fraternam in Christo charitatem merito possimus impendere⁷. Ut autem salubribus curis⁸ velocior pleniorque, auxiliante Domino, per vestrae clementiae fidem praestetur effectus, ad pietatem vestram fratres, et coepiscopos meos⁹ Abundium¹⁰, et Asterium¹¹, sed et Basilium, et Senatorem presbyteros, quorum mihi devotio est probata, direxi, per quos, quae nostrae forma sit fidei¹², manifestatis instructionibus, quas misimus, possitis dignanter agnoscere:

- 1 « Grim. cod. delet mundo ». Cacc. l. c.
2 « Cod. Ratisp. possint ». Ballerin. l. c.
3 Luc. II, 14.
4 « Al. debentur ». Ballerin. l. c. Recte quidem.
5 Cacciar. cum al. lucide.
6 « Al. protestantis ». Ballerin. l. c.
7 « Vat. 630 ut eius fraternam in Christo charitatem merito possimus intendere ». Cacciar. l. c. Aptius ad orat. contextum n. lectio.
8 « Al. salutaribus dispositionibus ». Cacciar. l. c.
9 « Al. nostros ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
10 « Al. perperam Sabundium vel Sabuldium ». Ballerin. l. c.
11 « Al. Etherium, aut Eterium ». Baller. l. c.

ut si Constantinopolitanus Antistes in eadem confessionem toto corde consentit, securi, ut dignum est, de ecclesiastica pace laetemur, neque aliquid residere videatur ambiguum, unde superfluis¹³ forsitan suspicionibus laboremus. Sin vero aliqui a puritate nostrae fidei atque patrum auctoritate dissentiunt, concilium universale intra Italiam, sicut synodus, quae ob hanc causam Romae convenerat, mecum petiit¹⁴, clementia vestra concedat; ut in unum convenientibus omnibus¹⁵ his, qui aut ignorantia, aut terrore¹⁶ prolapsi sunt, correctionis remediis consulatur, nec¹⁷ cuiquam ultra sit liberum ita Nicaenae synodi facere mentionem, ut eius inveniatur esse fidei contrarius: quoniam et universae Ecclesiae et vestro hoc imperio profuturum est, si unus Deus, una fides, et¹⁸ unum sacramentum salutis humanae una totius mundi confessione¹⁹ teneatur.

Rursum exorat ut concilium in Italia inestur.

Unius eiusdemque fidei professio prodest et imperio.

Data decimo septimo²⁰ kalendas Augusti, Valentiniano septies, et Avieno viris clarissimis consulibus.

Dat. die 16 Iulii, an. 450.

EPISTOLA XL²¹.

Ad Pulcheriam de Anatolii ordinatione scribens, fidei formulam per legatos missam innuit, cui si qui repugnent,

- 12 « Cod. Grim. quae nostra fides ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
13 « Edit. ante Quesnell. et plur. mss. ut de superfluis ». Ballerin. l. c. Melius, uti videtur, n. lectio.
14 « Al. petit ». Cacciar. pag. 234. Forte mend. typograph.
15 « Al. omitt. omnibus ». Ballerin. col. 1008.
16 « Al. errore ». Ballerin. l. c. Forte male.
17 « Al. ne ». Baller. l. c.
18 « Al. delent et ». Ballerin. l. c.
19 « Ratisp. cod. confessio ». Ballerin. l. c. Tunc vero alia utendum interpunctione.
20 Cacciar. cum al. decimo sexto. Jasse op. cit. nobiscum cohaeret.
21 Ex edit. Bal. Opp. S. Leonis t. I, col. 1009.

universale concilium in Italia esse habendum precatur.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

Quantum Pulcheriae pro Ecclesiae unitate studium.

Cur ab Anatolio fidei professionem exposcat.

Ad hanc sufficit, ut hic vel Cyrilli ad Nestorium, vel Leonis

Gaudeo fidei clementiae vestrae, quod religiosum studium dignanter impenditis, ut pax ecclesiastica renovetur, quae quorundam dissensionibus videtur esse turbata. Debetur enim hoc vestrae specialiter gloriae, ut ablatis omnibus scandalis, quae contra catholicam fidem inimicus excitaverat¹, una eademque sit per totum mundum confessio veritatis, quae facilius certiusque reparabitur, si pravorum sensuum nulla semina, nulla vestigia relinquuntur. Quod tamen meorum partium est, praeterire non debeo, ut scilicet quid de Incarnatione Filii Dei a Constantinopolitano Episcopo teneatur, agnoscam; praesertim cum ordinationem² ipsius dura praecesserint, taliaque ad nos debuerit scripta dirigere, quae illum a contagione huius, qui nuper emerit, erroris alienum evidenter ostenderent. Optans³ itaque securam cum eo habere concordiam, gratiamque illi fraternae charitatis impendere, scribere ei interim distuli non dilectionem negans, sed manifestationem catholicae veritatis expectans. Simplex enim est absolutumque, quod posco, ut remoto longarum disputationum⁴ labore, sanctae memoriae Cyrilli Alexandrini⁵ Episcopi epistolae, quam ipse ad Nestorium miserat,

- 1 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 236 cum al. videbatur; al. videatur. Vid. Ballerin. l. c. Sed perperam.
2 Cacciar. l. c. cum al. extruxerat.
3 « Vat. 1340 cum edit. in ordinatione ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
4 « Aliq. cod. opto ». Cacciar. et Ballerin. II. cc. Attamen minus apte.
5 « Al. dispositionum ». Ballerin. l. c. Inepte quidem.
6 Duo Vatt. Alexandrinae Ecclesiae episcopi ». Cacciar. et Ballerin. II. cc.
7 « Al. et ». Baller. l. c.

acquiescat, in qua et errorem Nestorii arguit, et fidem Nicaenae definitionis exposuit: vel⁷ epistolae meae quae ad sanctae recordationis Flavianum Episcopum est directa, consentiat. Quibus vigilant⁸ inspectis, Constantinopolitanus Antistes repudiandum sibi quod⁹ ausa¹⁰ est contra puram et singularem fidem imperita insipientia definire, incunctanter agnoscat: quia et mea, et sanctorum Patrum de Incarnatione Domini concors per omnia et una confessio est. Quam si quis existimaverit non sequendam, ipse se a compage catholicae unitatis abscidit¹¹: cum tamen nos, ut in integrum omnia revocentur, optemus. Ad effectum vero salubrium dispositionum velocius obtinendum, fratres et coepiscopos meos Abundium¹², et Asterium¹³, sed et Basilium, et Senatorem presbyteros probatissimos viros misi, qui clementiae vestrae formam fidei, quam secundum doctrinam venerabilium Patrum praedicamus, offerrent, et remotis circumlocutionibus, quibus obscurari veritas solet, quid de Incarnatione Filii Dei a totius orbis¹⁴ probatis sacerdotibus defensum fuisset, ostenderent: quos post divinam gratiam sancto vestrae pietatis auxilio dignum est adjuvari, ne in totius Ecclesiae perturbationem imprudens procedat intentio¹⁵; cum, correctione adhibita, omnes oporteat in unius confessionis redire concordiam¹⁶. A qua si forsitan ab aliquibus discrepa-

Siquidem Leonis, ad Ss. Patrum concors, et una de Incarnatione sententia.

Nilominus per legatos fidei formulam se misisse admonet.

- 8 « Al. diligenter ». Ballerin. col. 1010 et Cacciar. l. c.
9 « Al. repudianda sibi quae ». Baller. l. c.
10 « Al. male ausus ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 237.
11 « Al. abscindet ». Ballerin. l. c. Rectius videtur.
12 « Aliq. cod. Sabundium ». Ballerin. l. c.
13 « Al. Etherium vel Alerium ». Ballerin. loc. cit.
14 « Al. mendose urbis ». Ballerin. col. 1011.
15 « Al. contentio ». Baller. l. c. Forte melius.
16 « Ratisp. cod. unitatem ». Ballerin. l. c. Recte n. lectio.

A qua, si quis... tur, universale concilium sacerdotum haberi intra Italiam, Clementia vestra an-nitente, subeat: quo remota arte fal-lendi, tandem pateat, quid altiore tra-ctatu aut coerceri debeat, aut sanari.

Data xvii kalendas Augusti, Valenti-niano Augusto septies, et Avieno viris clarissimis consulibus.

Dat. die 16 seu 20 Iulii an. 450.

EPISTOLA XLI.

De fidei causa sollicitus dolet, quod Ana-tolius, caeterive, qui eum in episcopum sacrarunt, nil ad ipsum scribant; et Archimandritas de missis legatis ad-monens hortatur, ut Catholicam Eccle-siam ab ingruenti haeresi defendant.

Leo Episcopus Fausto, Martino, Petro, Ma-nuelli, Iob, Antiocho, Abrahamio, Theo-doro, Pientio, Eusebio, Helpidio, Paulo, Asterio et Charoso presbyteris et archi-mandritis, et Iacobo diacono et archiman-dritae.

Causa fidei, in qua salus christiana consistit, multa me sollicitudine labo-rare compellit, metuentem ne improbi-

Pro fidei causa angitur.

tas, quae in suis fuerat amputanda prin-cipiis, processu temporis et pertinacior fiat et latior. Nam cum clementissimus Imperator talia ad nos scripta dire-xerit, quibus sollicitudinem suam pro pace universalis Ecclesiae demonstraret, ipse Constantinopolitanus Episcopus, et hi qui eundem consecrarunt, praeter id quod ad ordinationem novi Antistitis pertinebat, nihil nobis de compressis vel abdicatis erroribus indicarunt; quasi in illa Ecclesia nullum scandalum, nulla exstitisset offensio, aut non hinc praeci-pue fuerit ordinati meritum demonstran-dum, si aliena a se, quae catholicorum sensibus sunt adversa, docuisset. Ne ergo, quod inter longinquas regiones accidere solet, in nimias dilationes tenderet veri-tatis examen, fratres et coepiscopos nos-tros Abundium, et Asterium, sed et Basilium, et Senatorem presbyteros, pro-batissimos viros, ad piissimum Principem cum sufficienti paternarum aucto-ritatum instructione direximus. Quos in omnibus, fratres carissimi, diligentia ac sollicitudine vestra cupimus adiuvari, ut impietas, quae caecis ausibus in exitialia abrupta processit, simplices quosque

Anatolii, alio-rumve silentium conqueritur.

Ad Theodo-sium legati.

His pro Eccle-siae bono opi-tulandum.

1 « Id. cod. discreparetur ». Ballerin. l. c. 2 « Edit. ante Quesnell. annuente ». Baller. loc. cit. Male ad orat. contextum. 3 Cacciar. cum anter. edit. xiii kal. Contin. Const. in mss. vatic. xvi kal. Jaffé op. c. nobis assentit. 4 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1011. 5 « Vulgat. ante Quesnell. et quaedam mss. Marciano ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 234. 6 Cacciar. l. c. cum aliq. mss. addit Vivantiaco: quae vox cum recurat in codicibus, qui carent nominibus Iob, Antiocho, censent Ballerini l. c. ex duabus hisce vocibus perperam conflatum Vivantiaco. 7 « Al. Charazo ». Cacciar. l. c. 8 « Al. pravitas ». Ballerin. col. 1012, et Cacciar. l. c. 9 « Anter. edit. perniciosior ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius videtur n. lectio.

10 « Nonnull. codd. altior ». Ballerin. ibid. Forte amanuens. mendo. 11 « Al. consecrarant ». Ballerin. l. c. 12 « Cod. Grim. propter ». Cacciar. l. c. Mendose ut opinor. 13 « Vulgat. cum quibusd. mss. tenderent veritatis examina ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 235. 14 « Al. Sabundium ». Ballerin. ibid. 15 « Cod. Grim. Etherium ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. 16 « Al. probatissimum ». Cacciar. l. c. 17 « Al. diligentiam et sollicitudinem vestram cupimus adiuvari ». Baller. et Cacciar. II. cc. 18 « Vat. 1340 scelestis ». Cacciar. l. c. 19 « Al. exitiabilia ». Ballerin. l. c. 20 « Al. quoque ». Ballerin. l. c. Forte mel. n. lect.

Ex imperitia lapsis, vel terro-re coactis sub-veniendum.

Precaetur, ut omne studium in haeresis ex-cidium conver-tant.

decipiendi ulterius non habeat potesta-tem: cum aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia sub-veniri, qui aut imperitia sunt lapsi, aut terrore traducti. Et ideo vos, qui iu-stificamini per fidem, quia catholicam diligitis veritatem, et de singulari sacra-mento salutis humanae per spiritum san-ctum estis edocti, collaborate nobiscum, et quanta potestis devotione satagite, ut falsitate destructa, et fidei soliditate defensa, segura per totum mundum Dei pace potiamur.

Data xvi kal. Augusti, Valentiniano Au-gusto septies, et Avieno viris clarissimis consulibus.

Dat. die 17 Iulii an. 450.

EPISTOLA XLII.

Fausto rescribens eius religionem laudat, ipsumque orat, ut in catholica doctrina perdurans, si quae de fide quaestiones oriantur, ad Ap. Sedem diligenter re-ferat.

Dilectissimo Fausto presbytero Leo Episcopus.

Gratum semper est mihi tuam alloqui charitatem, et affectum salutationis exsol-vere; quoniam et scio te probabilem et sincerissimae fidei esse custodem, et

Quae in Fau-sto religio.

1 « Al. altiore ». Ballerin. l. c. Sed perperam. 2 « Al. errore ». Ballerin. l. c. Concinnius ad orat. context. n. lect. 3 « Al. qui vel qua ». Ballerin. col. 1013. 4 « Al. id agite ». Ballerin. l. c. 5 « Al. potiamini ». Ballerin. l. c. 6 « Cod. Taurin. sexies ». Cacciar. l. c. Men-dose tamen. 7 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1015. 8 « Quesn. cum edit. Rom. addit filio ». Bal-lerin. l. c. 9 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, p. 240 cum edit. Rom. quoniam scio te et probabilem. 10 « Al. ex graeca vers. perfectionem ». Bal-lerin. col. 1016. Fortasse legendum est dilectio-nem, quum beatitudinis titulus presbyteris tributus nunquam in originalibus Leonis litteris in-veniatur. V. Ballerin. l. c.

qui non circumducitur omni vento do-ctrinae, sed in fundamento Prophetarum et Apostolorum, qui Christus est, firme consistere: ut cum venerit filius hominis in Divinitate sua ad purgationem totius mundi, in electione reperiaris frumentum aeternitatis, qui dignus thesaurizari pos-sis in horreis. Susceptis itaque litteris per filium meum Parthenium, reciprocam salutationem exsolvens, exhortor tuam beatitudinem, fidei carissime, ut non confundaris de Evangelio generationis Domini Iesu Christi filii David, filii Abra-ham secundum carnem; quoniam haec fides vincit mundum, quando quis cre-dit, quia Christus Iesus est Filius Dei. Si quae vero fidei quaestiones inveniun-tur, admonemus ut de his, quae ad com-munem utilitatem pertinent, latius nobis scribas libenter suscipientibus, qui ista detulerint.

Dat. an. 450.

EPISTOLA XLIII.

Martini in fide constantiam gratulatus eum confirmat, ac de legatorum mis-sione instruit.

Leo episcopus Martino presbytero.

Gratias agimus Deo, et multam fidu-ciam pie exultationis accepimus, cum

11 Cacciar. pag. 241 iuxta Vat. cod. Domini nostri. 12 « Quidam codd. omitt. Iesu ». Baller. et Cac-ciar. II. cc. 13 « Vat. 1323 quoniam ». Cacciar. l. c. 14 « Aliq. codd. omitt. Christus ». Baller. l. c. 15 « Al. addunt nobis ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Forte perperam. 16 « Balutius forte istas legendum putat ». Cac-ciar. l. c. Sane iuxta graec. text., qui leg. πρὸς τοὺς ταύτας διακρίσεις. Advertendum tamen in rom. edit. margine haberi ταύτα. V. Ballerin. l. c. 17 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1019. 18 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 238 cum vulgat. et mss. Vatt. accepimus. Fortasse rectius ad sensum n. lectio.

Christus Pro-phetarum est, ac Apostolorum fundamentum.

De evangelica fide non erube-scendum.

Haec enim vincit mundum.

De qua, si quaestiones in-surgant. Sedi Ap. referendae.

De Martini fide laetatur.

dilectionem tuam et catholicam fraternitatem ita spiritu fidei vigere cognoscimus, ut cordibus vestris nihil infirmitatis haeretica possit inferre tentatio: ad quam divinitus destruendam nec defuit, ut scitis, sollicitudo nostra, nec deerit, donec omnipotentis dextera Dei omnia diaboli arma confringat, cui ob hoc aliquid audere permittitur, ut a fidelibus Christi gloria maiore vincatur. Si quid autem aut difficultatum intervenit, aut morarum, cum equanimitate tolerandum est: quoniam ubi veritas est magistra, numquam desunt divina solatia, fratres carissimi. Quamvis ergo magna locorum intervalla nos dividant, unitate tamen fidei vobiscum sumus, et toto corde Iesum Christum Dominum nostrum verum Deum, et verum hominem confitentes, nulla in vobis detrimenta perpetimur, cum de vestrae professionis concordia gloriamur: tantum ut sit auxiliante Domino constanti perseverans, dicente Apostolo: *Vobis enim donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis sed etiam ut pro illo patiamini*¹. Ad quam fortitudinem sanctarum mentium roborandam, fratres nostros atque legatos², quos pro apostolicae fidei libertate direximus, et quos dudum apud vos esse confidimus, plurimum credimus profuturos: cum totius actionis nostrae didiceritis affectum, et curam vestram atque consilium³ pio operi⁴ iunxeritis. De qua re non necesse est nunc latius scribere, cum iam per supradictos sufficientes epi-

stolas⁵ miserimus, quibus abundantissime omnis catholica fraternitas instruitur. Divinae erit virtutis, et gratiae ut Dei Filius, qui naturam humani generis suam fecit, amplius quam videmus⁶ aut sapimus, magnum pietatis suae asserat sacramentum, quod impia temeritas sibi quidem fraudavit, sed rectis cordibus auferre non potuit.

Dat. idibus Septembris, Valentiniano et Avieno viris clarissimis consulibus.

Dat. 13 Septemb. an. 450.

EPISTOLA XLIV¹¹.

Martino ac Fausto sollicitudinem suam in universam Ecclesiam demonstrans Eutychnam haeresim execratur, eosque rogat, ut viriliter certantes de fidei statu pro occasione scribant, caeterisque catholicis praesentes litteras communicent.

Leo Fausto et Martino
presbyteris et archimandritis¹².
Per Maximinum comitem.

CAP. I. Omnes scribendi occasiones libenter amplectens, alloqui dilectionem vestram sacerdotali affectione non desino: ut ex ipsa frequentia litterarum possitis agnoscere, quantam curam Ecclesiae universalis habeamus, pro cuius piissima fide studiosius defendenda vestram quoque devotionem oportet laborum no-

E recto corde
numquam hanc
divellit.

Litterarum
frequentia Leo-
nia solertiam in
Ecclesiam aperit.

Sollicitudinem
eam in haereticis
ostendit.

Unitatem catholicam
dilectionem
dilectionem
dilectionem

Ad hanc roborandam
legatos misit.

His et epistola
tradidit, quibus
omnes fratres
instruatur.

1 Cacciar. l. c. non. Forte ex mendo typographico.
2 « Vat. 1340 omitt. Dei ». Cacciar. l. c.
3 « Al. datum ». Ballerin. col. 1021.
4 Cacciar. l. c. omittit ut contra Vulg. textum.
5 Phil. 1, 29.
6 Legatos innuit, de quibus in praecedentibus epistolis XXXIX, XL, XLI.
7 « Cod. Grim. consilia ». Cacciar. l. c.

8 « Al. pio opere; al. expungunt pio ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Male.
9 « Innuit praecedent. epistolam XLI ». Ballerin. l. c.
10 Cacciar. l. c. cum mss. Vatic. praevidemus.
11 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1922.
12 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 239 cum al. omitt. et archimandritis.

strorum esse consortem. Nam et per fratres nostros episcopos atque presbyteros, quos pro christiana religionis statu misimus, quosque dudum vobiscum esse confidimus, plenissime ex omni instructione, quam dedimus, potuistis advertere, quam intolerabile habeatur apud cunctos nostrarum partium sacerdotes quod profana quorundam insipientia contra sacramentum redemptionis humanae inferre molita est. Et nunc per filium nostrum Maximinum comitem continuatim vos alloquiis cohortamur, ut quia, propitio Domino¹, multum catholicorum est aucta libertas, adsumatis² constantiam spiritalem contra Antichristi praecursores, dicente beato Iohanne: *Omnis spiritus³, qui confitetur Iesum Christum⁴ in carne venisse, ex Deo est: et omnis spiritus, qui solvit Iesum Christum, ex Deo non est, et hic est Antichristus⁵.*

CAP. II. Cui Nestorius et Eutyches sub diversa quidem erroris specie, sed sub eodem spiritu falsitatis militare voluerunt, cum catholica fides apostolicis atque evangelicis⁶ imbuta doctrinis utrumque detestetur, utrumque condemnet quae ex quo coaeternum Patri⁷ *Verbum caro factum est*⁸, quem credit Filium Dei eundem etiam filium hominis confitetur; et in uno vero Deo ac vero homine Domino Iesu Christo non unam naturam, sed unam se profitetur adorare personam. In hac fide nobiscum inseparabiliter atque indifferen-

ter uniti state constanter⁹, et viriliter agite: ac si quae sunt morae de his, quae poscimus, ordinandis, per occasiones tamen, quas fidas gratia divina providerit, litteris nos vestrae dilectionis instruite. Quia multum solatii est, cum sollicitis animis rerum desideratarum actio nuntiatur. Volumus autem, ut hae litterae nostrae, quas ad vestram dilectionem misimus, etiam caeteris catholicis innotescant: quo intelligant, se quoque ad defensionem fidei hisce¹⁰ nostris exhortationibus incitari.

Data sexto¹¹ idus Novembris, Valentiniano Augusto septies et Avieno consulibus.

Dat. die 8 Novembris, an. 450.

EPISTOLA XLV¹².

Marciano rescribens gratias refert maximas de eius in Ecclesiam patrocinio, illique pleniores litteras se per legatos iam misisse innuit.

Leo episcopus Marciano semper Augusto.

Litteras pietatis vestrae accepisse me gaudeo, et ad significationem totius prosperitatis pertinere cognosco, cum sermonis vestri initia¹³ pro fidei nos¹⁴ faciant integritate securos. Quantas itaque clementiae vestrae gratias referamus, non ex verbis nostris, sed ex beneficiis vestris, quae Ecclesiae contulistis, agnoscite: non ambigentes, qualem illum

Ephesinum
conciliabulum
omnibus ex-
probratum.

Qui Iesum
Christum dis-
solvit Antichri-
stus est.

Cui diversa
quidem specie,
at reapse Nestorius
et Eutyches adhaerent.

Ecclesia enim
in Christo non
unam naturam,
sed unam adorat
personam.

Petit ut sibi
pro occasione
litterae mittantur,
et omnibus
praesentes in-
notescant.

E Mariani
litteris eius patrocinium
in Ecclesiam arguit.

Leo gratum
animam ostendit.

1 « Cod. Ratisp. Deo ». Ballerin. l. c.
2 Cacciar. cum Cod. Grim. sumatis.
3 « Ratisp. cod. omittit. Spiritus ». Ballerin. loc. cit. Contra Vulg. text.
4 « Ratisp. cod. omittit. Christum ». Ballerin. loc. cit. Contra Vulg. fidem.
5 I Ioan. IV, 2, ubi apud Vulg. legitur qui solvit Iesum, ex Deo.
6 « Voces atque evangelicis, desunt in cod. Ratisp. ». Ballerin. l. c.
7 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. aeternum Patris. Forte minus bene.

8 Ioan. 1, 14.
9 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. confidenter.
10 « Cod. Ratisp. iisdem ». Ballerin. col. 1023.
11 « Id. cod. quinto ». Ballerin. l. c. Jaffé op. cit. n. lect. favet.
12 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1033.
13 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 242 cum plerisque mss. sermones vestri pro fidei, etc.
14 « Al. vos ». Ballerin. l. c. At perperam.

retributorem in omnibus habeatis, pro-
chius tam pie¹ estis religione solliciti; et
qui vos, ut res ipsa demonstrat, ad hoc
ut fides catholica ab insidiis inimicorum
suorum defenderetur, elegit, gloriosissi-
me². Haec me nunc breviter per fratris
mei Anatolii clericos pietas vestra scrip-
pisse³ dignanter accipiat. Pleniora au-
tem de omnibus quae ad curam meam
pro statu ecclesiarum, et concordia per-
tinent Domini sacerdotum, per legatos
nostros scripta direximus⁴.

Data idibus Aprilis, Adelfio viro cla-
rissimo consule.

Dat. die 13 Aprilis, an. 451.

EPISTOLA XLVI⁵.

*Pulcheriae gesta erga Ecclesiam gratu-
latus, nonnulla ipsi commendat.*

Leo episcopus urbis Romae
Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Quod semper de sancta pie-
tatis vestrae mente praesumpsimus, id
plenissime experiendo cognovimus, chri-
stianam fidem, quamvis diversis pravo-
rum appeteret insidiis, vobis tamen
praesentibus, et in defensionem eius a
Domino praeparatis, non posse turbari.
Non enim Deus aut suae misericordiae⁶
sacramentum, aut vestri laboris deserit

meritum, quo dudum subdolum sanctae
religionis hostem ab ipsis visceribus Ec-
clesiae depulisti⁷, cum haeresim suam
tueri impietas Nestoriana non potuit;
quia non sefellit famulam et discipulam
veritatis, quantum simplicibus infunde-
retur veneni per illa loquacis hominis
colorata mendacia. De quo virtutum agone
processit, ut per sollicitudinem vestram
ea, quae per Eutychen⁸ diabolus moli-
tus est, non laterent; et qui sibi singulas
partes geminae impietatis elegerant, una
catholicae fidei virtute⁹ procumberent.
Secunda ergo haec vobis, de perempto
Eutychis errore, victoria est: quem¹⁰, si
quid sani cordis habuisset, dudum¹¹ in
auctoribus suis perculsum, olimque pro-
stratum facile potuerat declinare, ne de
sepultis cineribus rediviva tentaret incen-
dia commovere, ut in eorum transiret
consortium, quorum sequutus esset exem-
plum, gloriosissima Augusta. Libet igitur
exultare cum gaudio, et pro vestrae
clementiae prosperitate digna Deo vota
persolvere, qui tibi per omnes mundi
partes, in quibus Domini Evangelium
praedicatur, duplicem iam et palmam¹²
contulit, et coronam.

CAP. II. Clementia igitur¹³ vestra co-
gnoscat¹⁴ omnem Romanam Ecclesiam de
universis fidei vestrae operibus plurimum
gratulari, sive quod legationem nostram
pio per omnia iuvistis affectu¹⁵, et quod¹⁶
sacerdotes catholicos, qui de Ecclesiis

Eius studio
et Nestori, et
Eutychis haer-
eses prodiga-
tae.

Quanta in Eu-
tyche impietas.

Pulcheriae a-
gregia facinora.

De missis lit-
teris illum edo-
cet.

Pulcheriae
probata fides.

1 « Al. tam pia ». Ballerin. l. c. Mendose.
2 « Edit. ante Quesnell. delent gloriosissime ». Ballerin. l. c.
3 Cacciar. l. c. conscripsisse: edit. ante Quesnell. neutrum habent. Vid. Ballerin. l. c.
4 Innuat epist. praeced. xxxix, xl et xli.
5 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1035.
6 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 244 iuxta fidem mss. fidei.
7 « Al. depulisti ». Ballerin. l. c. Certe mend. typograph.

8 « Sex codd. quae pereunt diabolus ». Ballerin. l. c. Sane rectius n. lectio.
9 « Vat. 1340 veritate ». Cacciar. pag. 245.
10 Cacciar. l. c. qui.
11 Cacciar. l. c. errorem dudum.
12 Cacciar. l. c. cum Vat. mss. duplicis gloriae palmam.
13 « Al. ergo ». Cacciar. l. c.
14 Cacciar. l. c. agnoscat.
15 « Vat. 1340 effectu ». Cacciar. l. c.
16 « Vat. 3791 et sic quod ». Cacciar. l. c. Forte melius.

suis iniusta fuerant¹ eiecti sententia, re-
duxistis, sive quod reliquias sanctae me-
moriae Flaviani innocentis et catholici
sacerdotis ad Ecclesiam, cui bene prae-
fuit, fecistis cum² honore debito revo-
cari. In quibus utique omnibus gloriae
vestrae multiplicatur augmentum, dum
et Sanctos pro suis meritis veneramini, et
ab agro dominico spinas et tribulos vul-
tis auferri³. Quosdam vero⁴ Episcopos
de his, qui rebus impiis videntur prae-
buisse consensum, reconciliationem po-
scere, et catholicorum communionem
desiderare, tam nostrorum, quam fratres
et coepiscopi mei⁵ Anatolii, cui testimo-
nium ferre dignamini, relatione cognovi-
mus: quorum desideriis sic praebemus
effectum⁶, ut correctis, et quae male sunt
facta, propria subscriptione damnantibus,
participata nostrorum, quos misimus,
cura cum supradicto episcopo, pacis gra-
tia tribuatur: quia devotionis utrumque
est christianae, ut et pertinaces veritas
iusta coerceat, et conversos charitas non
repellat.

CAP. III. Quia vero novimus, quantum
pia sollicitudinis catholicis sacerdotibus
mansuetudo vestra dignetur⁷ impendere,
indicandum esse curavimus, fratrem et
coepiscopum meum⁸ Eusebium nobiscum
degere, et nostrae communionis esse con-
sortem, cuius commendamus Ecclesiam,
quam dicitur vastare, qui illi iniuste as-
seritur subrogatus: illud etiam a tua⁹

pietate poscentes, quod vos spontaneo
facere¹⁰ non dubitamus arbitrio, ut tam
fratrem et coepiscopum meum Iulianum,
quam Constantinopolitanos clericos, qui
sanctae memoriae Flaviani fidelibus of-
ficiis adhaeserunt, ea, qua debetis, gra-
tia foveatis¹¹. De omnibus vero pietatem
vestram per nostros, quid fieri aut or-
dinari¹² deberet, instruximus.

Data idibus Aprilis, Adelfio viro claris-
simo consule.

Dat. die 13 April. ann. 451.

EPISTOLA XLVII¹³.

*De Anatolii probata fide gaudens agendi
rationem cum lapsis episcopis prae-
scribit, eique plura commendans ple-
niores litteras promittit.*

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

CAP. I. Gaudemus¹⁴ in Domino, et in
dono gratiae ipsius gloriamur¹⁵, qui¹⁶,
sicut dilectionis tuae litteris, et fratrum
nostrorum, quos Constantinopolim mise-
ramus, relatione cognovimus, sequacem
te evangelicae eruditionis ostendit¹⁷, ut
per Sacerdotis probabilem fidem merito
praesumamus, quod tota Ecclesia eidem
credita, nec rugam cuiusquam sit erroris
habitura, nec maculam, dicente Apo-
stolo: *Respondi enim vos uni viro virgi-*

Eam hortatur,
ut de Flaviano
meritis gratia
foveat.

Ob Anatoli
fidei de Eccle-
sia illi credita
bona sperat.

Lapsis episco-
pis quo pacto
pacis gratia red-
denda.

Pertinaces
coerceat veritas;
conversos caritas
non repellit.

Eusebii Ec-
clesiam ab ille-
gitimo episcopo
turbatam Pulch.
commendat.

1 Cacciar. l. c. cum al. fuerunt.
2 « Aliq. cod. delet cum ». Ballerin. l. c.
3 « Al. auferre ». Ballerin. l. c.
4 « Al. sane ». Ballerin. col. 1036. Melius, opi-
nor, n. lectio.
5 « Al. nostri ». Ballerin. l. c.
6 « Vat. 3791 affectum ». Cacciar. l. c. For-
tasse amanuens. mendo.
7 « Duo Vat. dignatur ». Cacciar. l. c.
8 « Al. nostrum ». Ballerin. l. c.
9 Cacciar. l. c. cum ant. edit. et mss. Vati-
cane vestra.

10 « Tres Vat. facturam ». Cacciar. l. c. Sane
perperam.
11 « Aliq. codd. cum edit. erronee foveatis ». Ballerin. et Cacciar. II, cc.
12 « Aliq. edit. declinari ». Ballerin. et Cacciar. II, cc. Forte melius.
13 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis t. I, col. 1038.
14 « Plur. codd. gaudeamus ». Ballerin. l. c.
15 « Iid. codd. gloriamur ». Ballerin. l. c.
16 « Al. quia ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 246.
17 « Aliq. vulg. ostendis ». Ballerin. et Cacciar. II, cc.

Virgo Ecclesie
egregia est
virtus Christi.

Anatolium per
legatos in pro-
posito confirmat

Episcopi ob
metum lapsi, si
tantummodo er-
rorem doleant,
suarum Eccle-
siarum commu-
nionem fruuntur.

nom castam exhibere Christo ¹. Illa est enim virgo Ecclesia, sponsa unius viri ² Christi, quae nullo se patitur errore vitari, ut per totum mundum una nobis sit unius castae communionis integritas, in qua societatem tuae ³ dilectionis amplectimur, et gestorum, quae sumpsimus, seriem necessariis ⁴, sicut oportuit, munitum subscriptionibus approbamus. Ut ergo invicem dilectionis tuae animus nostris confirmaretur alloquiis, filios nostros Casterium ⁵ presbyterum, Patricium et Asclepiadem diaconos, qui ad nos tua ⁶ scripta detulerunt ⁷, cum epistolis nostris post venerabilem diem festi paschalis ⁸ remisimus, indicantes nos, ut supra diximus, de Constantinopolitanae Ecclesiae pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus, ut eam nulla velimus haereticorum fraude violari.

CAP. II. De fratribus ⁹ vero, quos et epistolis tuis, et legatorum nostrorum relatione communionis nostrae cupidos ¹⁰ esse cognovimus, eo quod doleant se contra potentiam ¹¹ contraque terrores non tenuisse constantiam ¹², sed ¹³ alieno sceleri praeuisse consensum, cum ita eos formido turbasset, ut in damnationem catholici atque innocentis Antistitis, et in receptionem detestabilis pravitate trepido famularentur obsequio; illud quidem quod, praesentibus et agentibus nostris constitutum

est, approbamus, ut suarum interim Ecclesiarum essent communionem contenti: sed cum legatis nostris, quos misimus, participata tecum sollicitudine, volumus disponatur, quatenus hi, qui plenis satisfactionibus male gesta condemnant, et accusare ¹⁴ se magis eligunt, quam tueri, pacis et communionis nostrae unitate laetentur; ita ut digno prius anathemate, quae contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei ¹⁵, quae corpus est Christi, nec rata ¹⁶ sunt sacerdotia, nec vera sacrificia, nisi in nostrae proprietate naturae verus nos Pontifex reconciliet, verus ¹⁷ immaculati Agni sanguis emundet. Qui licet in Patris sit dextera constitutus, in eadem tamen carne, quam sumpsit ex Virgine, sacramentum propitiationis exequitur, dicente Apostolo: *Christus Iesus, qui mortuus est, immo qui et resurrexit* ¹⁸, *qui est in dextera Dei* ¹⁹, *qui etiam interpellat pro nobis* ²⁰. Neque enim potest in aliquo benignitas nostra reprehendi, cum satisfaciens recipimus, quos do- uimus esse deceptos. Nec aspere igitur communionis nostrae gratia deneganda est, nec temere largienda: quia sicut plenum pietatis est oppressis charitatem dominicam redhiberi, ita iustum est omnia perturbationis auctoribus impu- tari ²¹.

At si de male
gestis plene sa-
tisfaciant, Apost.
S. communionem
laetentur.

Christus in
eadem carne,
quam sumpsit
ex Virgine, pro-
pitiationis sa-
cramentum exe-
quitur.

Leonis beni-
gnitas non ar-
guenda.

immoderatam potentiam. Vid. not. 13 ad pag. 54, h. vol.

- 12 « Al. *sententiam* ». Ballerin. l. c.
- 13 « Duo Vatt. *et* ». Cacciar. l. c. Recte quidem.
- 14 « Duo Vatt. *accusari* ». Ballerin. col. 1040. Mendose, ut opinor.
- 15 Can. *in ecclesia Dei* 68 Caus. 1, quaest. 1.
- 16 « Al. *sacrata vel sacra* ». Ballerin. l. c.
- 17 « Al. *et verus* ». Ballerin. l. c.
- 18 Cacciar. pag. 247 *surrexit*. Contra Vulg. fidem.
- 19 « Vat. 3791 *ad dexteram Dei*; cod. 1341 *addit sedens* ». Cacciar. l. c.
- 20 Rom. viii, 34, ubi apud Vulg. legit. *ad dexteram Dei*.
- 21 « Duo Vatt. *omnia perturbantis auctoritatem amputari* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

- 1 II Cor. xi, 2.
- 2 Cacciar. l. c. mendo, ut videtur, typograph. veri.
- 3 Cacciar. l. c. *suae*.
- 4 Cacciar. l. c. *necessitatis*. Mendose, ut videtur.
- 5 « Al. *Cartherium vel Carterium vel Cate- rium vel Carnerium vel Castorium* ». Ballerin. col. 1039 et Cacciar. l. c.
- 6 « Al. *vestra* ». Ballerin. l. c.
- 7 « Al. *detulerant* ». Ballerin. l. c.
- 8 « Al. *festum paschalem* ». Ballerin. l. c.
- 9 « Vat. 3791 *de fratribus recipiendis* ». Cacciar. l. c.
- 10 « Al. *cupiditate inflammatos* ». Ballerin. l. c.
- 11 « Al. *impotentiam* ». Ballerin. l. c. Scilicet

Haereticorum
nomina ad sa-
crum altare non
recitanda.

Anatolio non-
nulla commen-
dat.

CAP. III. De nominibus autem Dio- scori, Iuvenalis, et Eustachii ad sacrum altare recitandis ¹ dilectionem tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constituti faciendum esse dixerunt ², quodque honorandae S. Flaviani memoriae non repugnet, et a gratia tua christianae plebis animos non avertat. Nam iniquum ³ nimis est atque incongruum, eos qui innocentes et catholicos sua ⁴ persecutione vexarunt, Sanctorum nominibus sine discretionem ⁵ misceri: cum damnatam impietatem non deserentes ipsi se sua pravitate condemnent ⁶; quos convenit, aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

CAP. IV. Fratrem vero et coepiscopum nostrum ⁷ Iulianum, et ⁸ clericos, qui sanctae memoriae Flaviano fidelibus officiis adhaeserunt, dilectioni quoque tuae volumus adhaerere: ut quem ⁹ fidei suae meritis vivere ¹⁰ apud Deum ¹¹ nostrum no- vimus, in te sibi eum praesentem esse cognoscant. Illud quoque dilectionem tuam nosse volumus, fratrem et coepiscopum nostrum Eusebium, qui caussa fidei multa discrimina, laboresque toleravit, nobiscum interim demorari, et in nostra nunc communionem persistere: cuius Ecclesiam tua sollicitudine volumus esse defensam, ut ¹² nihil, eodem absente, depereat, et nullus ei ¹³ in aliquo praec- iudicare praesumat, donec cum littera-

rum nostrarum ad vos prosecutione per- veniat. Et ut maior circa te vel nostra, vel totius christianae plebis affectio pro- vocetur, hoc quod ad dilectionem tuam scripsimus, in omnium volumus notitiam pervenire: ut qui Deo nostro deserviunt ¹⁴, de confirmata apud te pace Sedis apo- stolicae gratulentur. De ceteris vero causis atque personis ¹⁵, dilectio tua litteris, quas per nostros accipiet ¹⁶, plenius in- struetur.

Data idibus ¹⁷ Aprilis, Adelfio viro cla- rissimo consule.

Dat. die 13 Aprilis an. 450.

EPISTOLA XLVIII ¹⁸.

Iulianum de receptis litteris admonens eum hortatur, ut circa haereticorum fallaciam sedulo invigilet, ac de iis mentem suam aperit.

Leo Episcopus Iuliano Episcopo.

Litteras fraternitatis tuae per filios no- stros Constantinopolitanos clericos, nunc- cias tuae salutis accepi, quibus te mag- nis tribulationibus gravatum fuisse si- gnificas: cum utique non defuerit ma- teria sollicitudinis et laboris, quae in- ter procaces catholicae fidei adversarios inhaerentem veritati animum fatigaret; isque ¹⁹, ut scribis, fuerit animus ²⁰, ut

- 1 Cacciar. cum edit. et mss. Vat. *non reci- tandis*. Rectius n. lectio, siquidem nominum re- citatio per subsequentia verba prohibetur.
- 2 Cacciar. cum edit. et mss. Vat. *dixerint*.
- 3 « Al. *inimicum* ». Ballerin. l. c.
- 4 « Duo Vatt. *omittunt sua persecutione* ». Cacciar. l. c.
- 5 Cacciar. l. c. forte mendo typ. *descriptione*.
- 6 « Al. *ipsa sua pravitate condemnentur* ». Ballerin. col. 1041.
- 7 « Cod. Ratisp. *delet nostrum* ». Ballerin. l. c.
- 8 « Id. *cod. vel* ». Ballerin. l. c.
- 9 « Vat. 3791 *quos* ». Cacciar. l. c.
- 10 « Al. *fidei sacramentis* ». Ballerin. et Cac- ciar. II. cc.
- 11 « Vat. 5845 *Dominum* ». Cacciar. l. c.
- 12 « Al. *et*; al. *ut et*; Grim. autem codex haec

- supprimit usq. ad *depereat* inclus. ». Ballerin. l. c. Perperam autem qui partic. *ut expungunt*.
- 13 « Cod. Ratisp. *omittit ei* ». Ballerin. l. c.
- 14 « Vat. 3791 *serviunt*; al. *nunc serviunt* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 248.
- 15 « Al. *De caeteris vero dissidii causis at- que perversionis* ». Ballerin. col. 1042. Melius ad context. videt. n. lectio.
- 16 Cacciar. l. c. *acceperit*. Concinnius ad sensum n. lectio.
- 17 « Al. *VI Idus* ». Ballerin. l. c. Jaffé op. c. nobis favet.
- 18 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1042.
- 19 « Tres codd. *idque* ». Ballerin. l. c.
- 20 « Duo ex sup. codd. *animi* ». Ballerin. l. c.

Optat ut haec
litterae omnibus
innotescant.

De reliquis se
spondet scriptu-
rum.

Iuliani litteras
paucis perstrin-
git.

EPISTOLA XLIX.

De Marciani erga Ecclesiam sollicitudine laetatus eundem obtestatur, ne de Eutychis, ac Dioscori fide novum iudicium instituere sinat, quidve in synodo praesertim sit tractandum significans, mox legatos suos pollicetur.

Leo Episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Quamvis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem tuam anterescripserim; sumptis tamen clementiae vestrae litteris per virum illustrem Praefectum urbis filium meum Tatianum, magnam materiam gratulationis accepi, quia studiosissimos vos ecclesiasticae pacis agnovi. Cui sancto desiderio digna aequitate confertur, ut quem statum esse cupitis religionis, eundem habeatis et regni. Nam inter principes christianos Spiritu Dei confirmante concordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur: quia profectus charitatis et fidei, utrorumque armorum potentiam insuperabilem facit, ut propitiato per unam confessionem Deo, simul et haeretica falsitas, et barbara destruatur hostilitas, gloriosissime Imperator. Aucta igitur per imperialem amicitiam spe caelestis auxilii, confidentius pietatem vestram pro sacramento salutis humanae incitare praesumo, ne cuiusquam procaci impudentique versutia quasi de incerto, quid sequendum sit, sinatis inquiri. Et cum ab

Marciani standinum adversus Ecclesiam.

Charitas et fides armorum vim reddit insuperabilem.

Obsecrat ne in libet causis nequere patatur

Ab haereticorum fallacia diligenter cavendum.

De his enim librum suum dechavit.

Strenuus enim primus est, qui nequit benignitate sanari.

1 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 248 cum ant. vulg. et mss. Vat. cognoscerem. Amanuens. mendo, ut videtur. 2 « Vat. 1340 addit hic fratribus ». Cacciar. loc. cit. 3 « Ratisp. col. praemissa ». Ballerin. I. c. 4 « Vat. 1340 autem ». Cacciar. 249. Recte ad sens. u. l. 5 « Vix Paschae in plur. mss. desideratur ». Ballerin. col. 1043, qui autem h. ep. scriptam ante diem Paschae, missam vero postea. 6 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I. col. 1043.

7 « Al. etsi ». Ballerin. I. c. 8 Inuit epistolam, quam sup. num. XLV dedimus. 9 « Al. nostrum ». Ballerin. col. 1044. 10 « Grim. cod. perperam Tilianum ». Ballerin. I. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 250. 11 Cacciar. I. c. divina. Forte melius. 12 « Duo Vatt. add. hos ». Cacciar. I. c. Perperam. 13 « Al. imprudentique ». Ballerin. I. c. 14 « Tres codd. delent de ». Cacciar. p. 231. Male, ut videtur.

De scripturis divinis haud aliter sentiendum ac Apostoli et Patres.

Foret igitur iniquum Dioscori ac Eutychis impietatem in dubium revocare.

In synodo non de fide disputandum, ac potius de lapsorum causis statuendum.

Per legatos quibus causis pertractantur.

evangelica apostolicaque doctrina ne uno quidem verbo liceat dissidere, aut aliter de Scripturis divinis sapere, quam beati Apostoli et Patres nostri didicerunt atque docuerunt, nunc demum indisciplinae moventur et impiae quaestiones, quas olim mox, ut eas per apta sibi corda diabolus excitavit, per discipulos veritatis Spiritus sanctus extinxit.

CAP. II. Nimis autem iniquum est ut per paucorum insipientiam ad coniecturas opinionum, et ad carnalium disputationum bella revocemur; tamquam reparata disceptatione tractandum sit, utrum Eutyches impie senserit, et utrum perverse Dioscorus iudicavit, qui in sanctae memoriae Flaviani condemnatione se perculit, et simpliciores quosque, ut in eandem ruinam provolverentur, impexit. Quorum multis iam, ut cognovimus, ad satisfactionis remedia conversis, et veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cuiusmodi sit fides tenenda tractandum est, sed quorum precibus et qualiter annuendum. Unde piissimae sollicitudini vestrae, quam de indicenda Synodo habere dignamini, per legationem, quae confestim ad clementiam vestram, Deo annuente, perveniet, quidquid ad causae utilitatem

arbitror pertinere, plenius atque opportunius suggeretur.

Data nono kalendas Maii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 23 Aprilis an. 451.

EPISTOLA L.

Cognitis Marciani pro fide gestis, de Constantinopolitana Ecclesia meliora sperat, ac legatis rationem cum lapsis agendi praescribens, synodum in aptius tempus differendam esse ostendit.

Leo Episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Multam mihi fiduciam scribendi ad clementiam vestram, et litterae vestrae, quas veneranter accepi, et coepiscopi mei revertentes a Constantinopoli praebuerunt, non sola assertionem verborum, sed ipsis iam operum effectibus demonstrantes, ad defensionem catholicae fidei divinum in vobis vigere praesidium. Quo utique non solum Ecclesiae status, sed etiam vestri robur munitur imperii: ut merito eius expectetis protectionem, cuius colitis veritatem, gloriosissime Imperator. Nam ut et fratris mei Anatolii citius manifesta-

Marciani fides.

1 « Al. nec uno; al. nec in uno ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. 2 « Al. deriare; al. discelere ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. 3 « Al. habere ». Ballerin. I. c. 4 Cacciar. cum edit. et plur. mss. moveantur. 5 « Aliq. codd. suggestiones ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. 6 « Al. inimicum ». Ballerin. I. c. 7 « Al. disceptationum ». Ballerin. et Cacciar. loc. cit. 8 « Al. provocemur ». Ballerin. I. c. Aptius ad orat. context. n. lectio. 9 Cacciar. I. c. disputatione. 10 « Cod. Grim. impie ». Ballerin. col. 1045. 11 « Vat. 630 perculit ». Cacciar. I. c. Aptius n. lectio. 12 Cacciar. I. c. provolventur. Mendo typographico.

13 « Al. delent tenenda ». Ballerin. I. c. 14 Cacciar. ex mss. eorum precibus qualiter sit annuendum. Forte melius ad context. 15 « Al. colligenda ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. 16 « Duo Vatt. Christo ». Cacciar. I. c. 17 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1046. 18 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 252 cum al. rescribendi. 19 « Cod. Ratisp. delent operum ». Ballerin. loc. cit. 20 « Cod. Grim. cum ». Cacciar. I. c. Forte rectius. 21 « Ratisp. col. expectatis ». Ballerin. I. c. 22 « Id. col. resolutionem et veritatem ». Ballerin. I. c.

retur integritas, et olim damnati erroris redivivus assertor ¹ locum in Christi Ecclesia non haberet; ut catholici episcopi, quos nuper haereticorum persecutio depravare non potuit, ab iniustis revocarentur exiliis; utque, reliquiis beatae memoriae Flaviani digno honore susceptis, impietatem suam condemnator ² eius agnosceret: vestrae virtutis titulus, vestrae pietatis est fructus. Cui confido etiam aliarum insignia accumulanda palmarum: ut sicut Constantinopolitana Ecclesia, recepta apostolicae fidei libertate, laetatur; ita omnes regni vestri provinciae emundatas se esse ³ a diaboli dogmatis contagio ⁴ gloriantur. Ut ergo praecedentibus litteris ⁵ indicavi, fratres meos Lucentium ⁶ episcopum, et Basilium presbyterum, qui sollicitudinis meae partes possint implere, direxi, favori eos pietatis vestrae in omnibus, quae sunt agenda, commendans. Nam cum ⁷ et fratris mei Anatolii scriptis, et nostrorum sermone cognoverim ⁸, multos de his, qui apud Ephesum Dioscori factione compulsi detestabilibus statutis poenitendum praebuere consensum ⁹, inconstantiae suae veniam postulare, et communionem catholicam per satisfactionem correctionis expetere; non fuit talium negligenda conversio, qui non proprio sensu, sed ¹⁰ improbi praesumptoris

impulsu in haec incidisse noscuntur, in quibus liberum non habuerant ¹¹ iudicium. CAP. II. Ne igitur ¹² vel ¹³ resipiscentium desideria mora longior fatigaret, vel incuriosa facilitas temere aliquos ac sine discretione susciperet, iniunctum est ab Apostolica Sede directis, ut in consortium suae ¹⁴ deliberationis adscito ¹⁵ Constantinopolitanae urbis Antistite ¹⁶, et pestilentiae contagia non admittantur, et sanitatis remedia non negentur. Quae industria in omnibus, quae nequiter gesta sunt, emendandis, celerem, iuvante Domino, consequetur effectum, si reparationi pacis ecclesiasticae opem suam vestra pietas dignetur adiungere: ut vobis ita ¹⁷ regnantibus, et Dei regnum intra vos habere mereamini, et catholicam fidem nulla falsitas violet, nulla haeresis inquietet; nec cuiquam liceat doctrinam evangelicam deserere, et sacerdotali honore gaudere nemini fas esto. Sed sacerdotes provinciarum omnium congregari praesentis temporis necessitas nulla ratione permittit: quoniam illae provinciae, de quibus maxime sunt evocandi, inquietatae bello ¹⁸ ab Ecclesiis suis eos non patiuntur abscedere. Unde opportuniori tempori, propitiante ¹⁹ Domino, cum firmior fuerit

Com lapsis quinam modus sit habendus.

Evangelicam doctrinam deserere, et sacerdotali honore gaudere nemini fas esto.

Opportune synodus differenda.

Ex ipsis meliora suscipiatur

Novos legatos mitti.

Qua de causa.

1 « Duo Vatt. qui redivivus assertor ». Cacciar. l. c. Male quidem.
 2 « Al. condemnatus ». Ballerin. l. c. Male.
 3 « Al. omitt. se: al. esse ». Ballerin. l. c.
 4 Cacciar. iuxta Vat. mss. contagione.
 5 Innuvit epistolas quas sup. n. XLV et XLIX dedimus.
 6 « Cod. Ratisp. Lucensium ». Baller. l. c.
 7 « Pl. codd. omittunt cum ». Ballerin. l. c.
 8 « li. l. codd. cognovi vel recognovi ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 253.
 9 « Edit. ante Quesnell. praebuere consensum poenitendo ». Baller. col. 1047. Certe male.
 10 « Al. impii ». Ballerin. l. c.
 11 Cacciar. l. c. iuxta omnia mss. habuerunt ». Forte melius.

12 « Al. itaque ». Ballerin. l. c.
 13 « Partic. vel aliq. codd. omitt. ». Cacciar. loc. cit.
 14 « Al. delent suae ». Ballerin. l. c.
 15 Cacciar. l. c. cum vulg. et plerisq. mss. accito.
 16 « Duo Vatt. Constantinopolitano episcopo ». Cacciar. et Ballerin. ll. cc.
 17 « Al. in terra ». Ballerin. l. c. Rectius ad context. n. lectio.
 18 « Al. inquieta bellorum ». Perperam. Cacciar. l. c. cum ant. edit. et mss. Vatt. inquietante bello. Vid. et Ballerin. l. c. Innuvit autem bellum, quod Attila hoc anno contra Valentinianum excitavit, unde in Occidentis provinciis vehementis commotio.
 19 « Al. propitiato ». Ballerin. col. 1048.

restituta securitas, iubeat vestra clementia reservari. De qua re plenius inter caetera apud pietatem vestram poterunt allegare, quos misi.

Data v idus ¹ Iunii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 9 Iunii an. 451.

EPISTOLA LI ².

Pulcheriae sollicitudini Lucentium, et Basilium committens de eorum legatione disserit, ac Eutychem impietatem execratus orat, ut hic Constantinopoli longius ablegetur, eiusque coenobio catholicus vir praeficiatur.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Religiosam pietatis vestrae sollicitudinem, qua universo mundo, Deo inspirante, consulitis, crebrioribus alloquiis incitare praesumo, ut operum vestrorum ³ profectum necessaria perfectio subsequatur: ac sicut de statu Constantinopolitanae Ecclesiae gratulamur, cuius et sacerdos et populus catholicae puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorum concurs nobiscum sit de Verbi incarnatione confessio. Unde quod facturum me aliis litteris indicaveram, Lucentium Episcopum, et Basilium presbyterum fratres meos dirigere properavi ⁴, qui dispositiones meas, fratris mei Anatolii devotione sociata, secundum eas, quas acceperunt regulas exequantur, gloriosissima Augusta. Sicut enim praedicti episcopi scriptis, et clericorum eius

Pulcheriae pietatem denuo excitat.

Legatorum officium declarat.

1 « Al. VI Idus; al. VII Idus; al. Idus vel Idibus ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Jaffè op. c. nobiscum cohaeret.
 2 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1048.
 3 « Cod. Ratisp. nostrorum ». Ballerin. l. c.
 4 « Vulg. ante Quesnell. male praeparavi ». Ballerin. l. c.

suggestione patefactum est, multa sunt quae indulgentius sunt curanda, multa quae iustius coercenda ⁵, ut in causa tantae perturbationis nec districtio sit nimis ⁶ aspera, nec remissio parum cauta; cum aliud satisfaciendum, aliud pertinacibus debeat.

CAP. II. Offeritur ergo pietati vestrae digna materia, quae placitam Domino ⁷ curam sancti cordis exercent, et praecedentium meritorum coronas etiam de praesentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Nestoriana impietas, ita et Eutychem blasphemia ab omnium ⁸ est Catholicorum eliminanda consortio. Quia tam impium est, consensum et consubstantialem Patri Filii Deitatem, etiam ex utero Virginis matris partu editam negare corporeo, quam unam in Dei Filio post incarnationis sacramentum affirmare naturam, ut scilicet aut humanitas eius refutetur, aut Deitas: quum unitio ⁹ utriusque essentiae nec altera sit in alteram versa, nec assumpta in assumente finita; sed et Verbi incommutabilitas et carnis atque animae veritas maneat inseparabiliter in unitate personae. Quod qui, testificante lege, credentibus Patriarchis, annuntiantibus ¹⁰ Prophetis, praedicante Evangelio, docentibus Apostolis, et toto mundo confitente non credunt, extra sacramentum corporis Christi, extra unitatem sunt nominis christiani.

CAP. III. Quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. Ut autem circa talium personas sincerum servetur ubique iudicium, et aliud correctis, aliud

Com lapsis nec districtius agendum, nec remissius.

Eutychemiana impietas non secus ac Nestoriana a catholica Ecclesia profliganda.

Verbi enim incommutabilitas, et humanitatis veritas indivisive manent in unitate personae.

Quisquis ad nosse, extra sacramentum est corporis Christi.

5 « Cod. Grm. inquirenda ». Ballerin. l. c.
 6 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 254 nimis sit.
 7 « Cod. Ratisp. Deo ». Ballerin. col. 1049.
 8 « Cod. Ratisp. omni ». Ballerin. l. c.
 9 « Id. cod. unione ». Ballerin. l. c.
 10 Cacciar. l. c. cum vulg. annuentibus Perperam, ut videtur.

Legatos com-
mendat.

pertinacibus rependatur, vestra pietas nostros, qui ab Apostolica Sede sunt missi, fovere dignetur, eorumque omnes, quas iniunximus, adiuvet actiones: quocitius ac facilius, auxiliante Domino, quae ad vestram gloriam, et ad totius Ecclesiae pacem proficiant, exequantur. De Eutyche autem totius scandali et pravitate auctore, hoc clementia vestra praecipiat, ut ab eo loco, qui Constantinopolitanae urbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatiis eorum, quos ad impietatem suam traxit, utatur. Monasterio quoque ipsius, cui perniciose indigneque praesedit, catholicum Abbatem iubete praeponi, qui illam Servorum Dei congregationem et a pravo dogmate liberare, et institutis veritatis possit imbuere.

Data v idus¹ Iunii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 9 Iunii an. 451.

EPISTOLA LII².

Anatolium enixe hortatur, ut operam suam Sedis Apostolicae legatis adiungat, eique de negotiis Ecclesiae componendis plura praescribit.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

CAP. I. Licet sperem dilectionem tuam ad omne opus bonum esse devotam, ut tamen efficacior tua fieri possit industria, necessarium et congruum³ fuit, fratres

¹ Cacciar. l. c. cum cod. Grim. VII Idus; edit. cum aliq. mss. Idibus. Vid. Ballerin. l. c. Jaffé op. c. nobis assentit.

² Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1050.

³ « Al. commodum ». Ballerin. col. 1049.

⁴ « Duo codd. omitt. vobis; unus habet residentibus his ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 255.

⁵ « Cod. Ratisp. Quae valeant ». Ballerin. col. 1051.

meos Lucentium episcopum, et Basilium presbyterum, ut promisimus, destinare; quibus tua dilectio societur, ut nihil in his, quae ad universalis Ecclesiae statum pertinent, aut dubie agatur, aut segnititer: cum, residentibus vobis⁴, quibus executionem nostrae dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderatione, ut nec benevolentiae partes, nec iustitiae negligantur, sed absque personarum acceptione divinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod ut recta observantia valeat⁵ custodiri⁶, catholicae primitus fidei servetur integritas: et, quia per omnia *angusta et ardua via est, quae ducit ad vitam*⁷, neque in⁸ sinistram, neque ad⁹ dextram ab eius tramite devietur. Et quia evangelica et apostolica fides omnes expugnat errores, et ab uno latere Nestorium deiecit, ab alio Eutychem et participes eius elidit; hanc regulam mementote servandam, ut quicumque in illa synodo, quae nomen Synodi nec habere poterit¹⁰, nec meretur, et in qua malevolentiam suam Dioscorus, imperitiam¹¹ autem Iuvenalis ostendit, dolent, ut dilectionis tuae relatione comperimus, se metu victos, et terrore superatos ad consensum scelestissimi iudicii potuisse compelli, et communionem catholicam obtinere desiderant, satisfactioni eorum pax fraterna praestetur ita, ut non dubiis professionibus Eutychem cum suo dogmate, cumque consortibus suis anathematis execratione condemnent.

CAP. II. De his autem, qui in hac causa

⁶ « Al. custodire ». Ballerin. l. c.

⁷ Matth. VII, 14, ubi Vulg. legit *angusta porta et arcta*.

⁸ Cacciar. l. c. cum plerisq. mss. ad.

⁹ « Al. cod. in ». Ballerin. l. c.

¹⁰ « Al. potuit aut potuerit ». Ballerin. l. c.

¹¹ « Al. inertiam aut moestitiam aut industriam ». Ballerin. l. c. Potius inertiam; sed melius n. lectio.

In causis agendis benevolentiam expedit servare, iustitiam vero non negligere.

Etenim e fidei tramite neutiquam divertendum.

Lapsis obmetum, si satisfecerint, pax est reddenda.

Eutyches longius Constanti-
nopoli ablegan-
dus.

Eiusque roe-
nobilis vir catho-
licus praeficien-
dus.

Mandat, ut
Anatolius actio-
nem suam lega-
tis contingat.

Praecipui autem haereseos fautores Sedis Apostolicae iudicio reservandi.

Interim eorum nomina ad altare recitari vetat.

De commonitorio Anatolii rescribit.

Eiusdem sollicitudinem magis urget.

gravius peccavere, et ob hoc superiorem sibi locum in eadem infelici Synodo vindicarunt, ut humiliorum¹ fratrum simplicitatem arrogantiae suae praeiudiciis aggravarent, si forte resipiscunt, et a facti sui defensione cessantes², in condemnationem proprii convertantur erroris; horum si satisfactio talis accedit³, quae non refutanda videatur, maturioribus apostolicae Sedis consiliis reservetur: ut examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum actionibus quid constitui debeat, aestimetur. Neque prius in Ecclesia, cui te Dominus voluit praesidere, cuiusquam talium, ut ante⁴ iam scripsimus⁵, nomen ad altare recitetur, quam quid de eis constitui debeat rerum processus ostendat.

CAP. III. De commonitorio vero a clericis dilectionis tuae nobis oblato, necessarium non fuit epistolis quid videretur inserere; cum sufficeret legatis cuncta committi, quorum sermone ex omnibus diligentius instrueris. Annitere itaque, frater carissime, ut quae Ecclesiae Dei congruunt, fideliter et efficaciter cum his fratribus, quos tantae rei⁶ idoneos auctores elegimus, exequaris: praesertim cum ipsa vos causae ratio, spesque divini auxilii cohortentur⁷, et clementissimorum Principum tam sancta sit fides, tam religiosa devotio, ut in eis non solum christianum, sed etiam sacerdotalem experiamur affectum⁸. Qui utique pro ea pietate, qua se esse Dei famulos gloriantur, omnes suggestiones vestras fidei catholi-

¹ « Al. humilium ». Ballerin. l. c.

² « Al. cassantes ». Ballerin. l. c. Amanuens. mendo, ut videtur.

³ « Al. accedat ». Ballerin. l. c.

⁴ « Al. ad te ». Ballerin. l. c.

⁵ Vid. epistolam, quam sup. num. XLVII dedimus.

⁶ Cacciar. pag. 256 cum Vat. mss. curae.

⁷ « Al. cohortetur ». Ballerin. col. 1052.

⁸ « Al. effectum ». Ballerin. l. c. Forte melius n. lectio.

cae profuturas dignanter accipient, ut ipsorum quoque opere⁹ et pax christiana reparari, et¹⁰ error impius possit aboleri. Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur: ut, pertractata qualitate causarum¹¹, nostra, quid observari debeat, sollicitudo constituat.

Data v idus¹² Iunii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 9 Iunii, an. 451.

EPISTOLA LIII¹³.

Iuliani studium excitat, ut si quaevis haereseos reliquiae supersint, radicitus evellantur.

Leo Iuliano Episcopo.

Quam gratum mihi semper est epistolas tuae dilectionis accipere, tam etiam nostra ad te congruum est scripta deferri, praesertim cum hoc non pro amicitia tantum communi, sed multo magis pro statu universalis Ecclesiae faciamus. Unde per fratres nostros Lucentium Episcopum, et Basilium presbyterum, quos Constantinopolim indicaveramus¹⁴ nos esse misuros, debitum reddo colloquium, admonens ut studium diligentiae tuae¹⁵ eisdem in omnibus¹⁶ sociare digneris; ut reliquiae scandalorum, si quae adhuc supersunt, sagaciter auferantur. Quamvis

⁹ « Al. ope ». Ballerin. l. c.

¹⁰ Cacciar. l. c. ut Mendose, ut videtur.

¹¹ « Al. horum ». Ballerin. l. c.

¹² Cacciar. cum al. VII Idus; al. VI Idus; al. Idus. Vid. Ballerin. l. c. Jaffé op. c. nobis favet.

¹³ Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1052.

¹⁴ Vid. sup. epist. XLVIII.

¹⁵ « Cod. Ratisp. omitt. tuae ». Ballerin. l. c.

¹⁶ Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 256 cum cod. Grim. eisdem hominibus. Mel. n. lectio.

Maiores causas ad se referri iubet.

Cum Iuliano per litteras colloqui sibi gratissimum est.

Ut hoc operam suam legatis adiungat, Ecclesiae bonum requirit.

enim ubique iam catholicae fidei lumen eluceat, et, quod est validissimum, christianorum Principum divinis auctoritatibus corda famulentur: quaedam tamen sunt, quae ita Ephesinus ille turbo confudit, ut magno moderamine sit agendum, ne mala dissentionum, quae inde sunt orta, permaneant. Quid itaque legatis nostris iniunctum, atque commissum sit, ipsorum insinuatione cognosce, eum mihi atque illis impensurus affectum, ut quaecumque ipsis mandata sunt, dilectionis tuae studio et sollicitudine sociata, adiuvante Domino¹, perveniant ad eum, quem optamus, effectum.

Data v idus Iunii² Adelfio, viro clarissimo consule.

Dat. die 9 Iunii, an. 451.

EPISTOLA LIV³.

Basilium et Ioannem presbyteros haeresis accusatione Romae solutos Anatolio commendat.

Leo Episcopus Anatolio confratri Episcopo Constantinopolitano.

Ad declinandam erroris maculam, qua nonnullos aut Nestoriana impietas, aut Eutythiana labefactavit insania, laudabilem curam filii nostri Basilii et Ioannes presbyteri suae aestimationis habuerunt: ut inter compugnancia dogmata falsitatis vera catholicae fidei pace gauderent. Siquidem longinquae⁴ peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica

1 « Cod. Ratisp. Deo ». Ballerin. col. 1053.

2 Grim. cod. quem Cacciar. l. c. sequitur, VI Idus. Jaffé op. c. nobis adhaeret.

3 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1054.

4 « Edit. longinquo ». Ballerin. col. 1053.

5 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 257 cum al. patefecerint

Sede patefecerunt⁵, damnantes utramque haeresim, quarum supra fecimus mentionem, et de incarnatione Domini nostri Iesu Christi non aliud recipientes, quam quod, instruente Sancto Spiritu, et didicimus et docemus. Per hos ergo, frater carissime, cum testimonio nostro ad propria revertentes dilectioni tuae nostra scripta direximus, fidenter hortantes⁶, ut qui⁷ gratia apostolicae communionis ornantur, etiam tuo favore per omnia se gaudeant adiuvari.

Data decimotertio kalendas⁸ Iulii⁹, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 19 Iunii, an. 451.

EPISTOLA LV¹⁰.

Mittens Paschasino dogmaticam ad Flavianum epistolam, et quaedam Ss. Patrum de Christi Incarnatione testimonia, Eutythianam haeresim refellit, illumque rogat, ut in diem Paschatis anni 455 diligenter inquirat.

Leo Episc. Paschasino Episc. Lylibaetano¹¹.

CAP. I. Quamvis non dubitem fraternitati tuae omnem originem scandalorum, quae de incarnatione Domini nostri Iesu Christi in Orientalibus Ecclesiis commota sunt, ad plenum esse compertam; tamen ne quid forte sollicitudinem tuam latere potuisset, epistolam nostram, quam ad sanctae memoriae Flavianum de hac re plenissimam misimus, quamque Ecclesia

6 « Al. orantes ». Ballerin. col. 1054. Forte mel. n. lectio.

7 « Cod. Grim. quia ». Ballerin. l. c.

8 Al. XVIII vel XVII kal. Ballerin. l. c. Jaffé nobis favet.

9 « Al. cod. mendose Iunias ». Ballerin. l. c.

10 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. I, col. 1057.

11 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 258 cum al. Leo Paschasino episcopo

Eorum intermerata fides.

Ideo digni ut Anatolio commendentur.

universalis amplectitur, diligentius tibi recensendam cognoscendamque direxi: ut intelligens qua plenitudine totius huius erroris impietas, Deo adiuvante¹, destructa sit, ipse quoque eundem spiritum pro tuo in Deum amore suscipias, sciasque penitus detestandos, qui secundum Eutythi² impietatem atque dementiam in Domino nostro unigenito Filio Dei suscipientis in se reparationem salutis humanae dicere ausi sunt, duas non esse naturas, hoc est perfectae divinitatis et perfectae humanitatis: et putant quod possint nostram diligentiam fallere, cum aiunt, se unam Verbi naturam credere incarnatam; cum utique Verbo³ Dei in Divinitate⁴ Patris, et sua, et Spiritus Sancti, una natura sit⁵; suscepta autem veritate carnis nostrae illi inconvertibili substantiae nostram quoque unitam esse naturam: nam nec incarnatio dici posset, nisi caro susciperetur a Verbo. Quae susceptio tanta et talis unitio est, ut a carne animata, non solum in partu beatae Virginis, sed etiam in conceptu nulla Divinitatis sit credenda divisio: quoniam in unitate personae Divinitas atque humanitas et conceptu Virginis convenit et partu.

CAP. II. Abominanda ergo est in Eutyche⁶ impietas, quae olim a Patribus in praecedentibus haereticis damnata atque destructa est⁷: quod huic stultissimo homini prodesse debuerat, ut quod non poterat sensu apprehendere, vel⁸ praecedenti caveret exemplo, ne⁹ salutis nostrae singulare sacramentum, veritatem

1 « Cod. Ratisp. omitt. Deo adiuvante ». Ballerin. l. c.

2 Cacciar. l. c. Eutythetis.

3 « Cod. Ratisp. Verbi ». Ballerin. col. 1058.

4 « Id. cod. deitate ». Ballerin. l. c.

5 « Id. cod. sit credenda ». Ballerin. l. c.

6 Cacciar. l. c. cum Cod. Grim. Eutythi.

7 Cacciar. l. c. cum al. delet est.

carnis humanae in Christo Domino nostro negando, vacuaret. Quoniam si vera et perfecta in illo humanitatis natura non est, nulla est nostra susceptio; et totum quod credimus, quod docemus, secundum ipsius impietatem vanitas est atque mendacium. Sed quia nec mentitur veritas, nec passibilis est Divinitas, manet in Deo Verbo utraque substantia in una persona, et ita Salvatorem suum Ecclesia confitetur, ut¹⁰ eum et Divinitate impassibilem et carne passibilem fateatur, dicente Apostolo: *etsi crucifixus est ex infirmitate nostra, sed vivit ex virtute Dei*¹¹.

CAP. III. Ut autem in omnibus plenius tua sit instructa dilectio, sanctorum Patrum nostrorum de sacramento Incarnationis Domini quid senserint, et quid Ecclesiis praedicaverint, ut evidenter agnosceres, aliqua ad dilectionem tuam scripta transmisi, quae nostri quoque apud Constantinopolim cum mea epistola allegarunt. Et¹² totam Constantinopolitanam Ecclesiam cum monasteriis omnibus et multis Episcopis noveris praebuisse consensum, et subscriptionibus suis Nestorium atque Eutychem cum suis anathematizasse dogmatibus. Noveris etiam proxime, me epistolam Constantinopolitani episcopi accepisse, quae refert Antiochenum episcopum, missis per provincias suas tractoriis¹³, universos episcopos et epistolae meae praebuisse consensum, et Nestorium et Eutychem pari subscriptione damnasse.

CAP. IV. Illud quoque curae tuae cre-

8 Cacciar. l. c. cum al. id. Rectius quidem.

9 Cacciar. l. c. nec. Sane melius.

10 Cacciar. pag. 259 et. Forte mendo typograph.

11 II Cor. xiii, 4, ubi Vulg. delet nostra.

12 « Forte cui vel ei ». Ballerin. col. 1059 ex Quesnell.

13 « Suppl. ad aut quid aliud ». Ballerin. l. c. post Quesnell.

Siquidem per ipsum tota fides catholica perimitur.

Universa enim Ecclesia Salvatorem suum et carne passibilem et Divinitate impassibilem confitetur.

Ad hoc Paschasino PP. testimonia nonnulla transmittit.

Accurrit epistolam suam ab orientalibus episcopis subscriptam.

Verum ad extirpanda schismatum semina magno moderamine utendum.

Quoniam pacto id efficitur, per legatos significat.

Cor Basilinae et Ioannes Roman petierint, exponit.

Stulte nimis unam in Christo naturam Eutythiani effugunt.

Namque nec Christi foret dicenda incarnatio, nisi a Verbo caro susciperetur.

Impii Eutythetis stulti iam execratur.

Nec non in diem Paschalis inquirere committit.

dimus iniungendum, ut quia ratio paschalis festi experientiam tuam non laet, de eo quod in Theophili annotatione invenimus, quodque nos permovet, diligentius inquiras illic, atque pertractes cum his qui possunt supputationis et regulae iatius habere peritiam, qualiter quarti anni futuri dominicae Resurrectionis dies sit tenendus. Nam cum venturum Pascha, propitio Deo, decimo kalendarum Aprilium die sit tenendum, sequenti autem pridie idus Aprilis, tertio pridie nonas Aprilis; quarto sanctae memoriae Theophilus octavo kalendas Maii constituit observandum: quod a regula ecclesiastica penitus invenimus alienum. In nostris autem paschalibus cyclis, quod bene nosse dignaris, decimoquinto kalendas Maii eiusdem anni Pascha celebrandum esse sit scriptum. Et ideo, ut nobis omnibus ambiguitas auferatur, cum peritis quibusque diligentius hoc tua sollicitudo pertractet, ut in futurum huiusmodi caveamus errorem.

Data octavo kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 24 Iunii, an 451.

EPISTOLA LVI.

Marciano generalis concilii celebrationem minus opportune volenti indulgens, legatos suos mittit, quorum moderatione universa ad fidei unitatem revocatum iri confidit.

1 « Idest a regulis paschalibus Latinorum » Ballerin. l. c.
2 Scilicet in illis, qui Leonis aetate recepti lunae saltum singulis quatuordecim annis admittebant. Vid. Ballerin. l. c.
3 Cacciar. l. c. cum Cod. Grim. modis omnibus. Forte melius ad orat. context.
4 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1060.
5 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 260 iuxta vet. mss. Vatt. Papa.

Leo Episcopus 5
Marciano semper Augusto 6.

Credebamus clementiam vestram id desiderio nostro posse praestare, ut, praesenti necessitate respecta, differri ad opportunius tempus sacerdotalem synodum iuberetis: ut, evocatis de cunctis provinciis sacerdotibus, vere possit esse universale concilium. Sed quia vos amore catholicae fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne devoto obviare viderer arbitrio, fratrem et coepiscopum meum Paschasium de ea provincia, quae videtur esse securior, evocatum, qui vicem praesentiae meae possit implere, direxi: Bonifacio fratre et compresbytero meo sociato, et his, quos antea miseramus, adiunctis, consortem illis fratrem quoque meum Iulianum addentes episcopum. Quos ea moderatione universa, Domino auxiliante, credimus esse gesturos, ut quaecumque in querelam perturbationemque venerunt ad unitatem pacis et fidei, compressa omni dissensione, revocentur; nec ullum in aliquorum cordibus sacerdotum, vel Nestorianae, vel Eutychianae impietatis vestigium relinquatur: quoniam catholica fides, quam, instruente nos Spiritu Dei, per sanctos Patres a beatis Apostolis didicimus et docemus, neutrum subrepere permittit errorem, gloriosissime Imperator. Si quid ergo morborum, si quid est vulnere, quod sincera possit correctione curari, ut ad veram sanitatem revocetur, optamus. Quae tunc utique non erit dubia,

6 Cacciar. l. c. addit pro Concilio Chalcedonensi.
7 Cacciar. l. c. cum vet. mss. Vatt. posset. Mel.
8 « Vet. edit. fratre nostro et compresbytero sociato ». Ballerin. col. 1061.
9 Cacciar. l. c. pro subrepere habet iuxta vetustiss. codd. Vatt. sibi misceri. Forte mel.
10 « Unus Vat. sanctitatem ». Cacciar. l. c. Contra orat. contextum.
11 « Anter. edit. nunc ». Ballerin. l. c.
12 Cacciar. iuxta Vat. codd. non erunt. Perperam, ut videtur.

Marcianum, eo quod concilium opportunius differri nolisset, leviter notat.

Nihilominus eius desiderio indulgens legatos mittit.

De quorum prudenti sollicitudine optime sperat.

Peccatum non abolet nisi vera confessio.

Cur Paschasio Leonis viros sint iungenda.

nec cuiusquam simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus voluerit obumbrare; cum abolitionem peccati non obtineat nisi vera confessio. Quia vero quidam de fratribus, quod sine dolore non dicimus, contra turbines falsitatis non valere catholicam tenere constantiam, praedictum fratrem et coepiscopum meum vice mea synodo convenit praesidere. Certus sum enim quod absque odio et gratia ibidem ab his, quibus hoc commisimus, laboretur, ut cum solius haereticae impietatis excidio, in omnibus Ecclesiis Dei veritas regnet et charitas.

Data octavo kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 24 Iunii, an. 451.

EPISTOLA LVII.

Licet ob temporum perturbationem synodum differri mallet, Marciani tamen desiderio non renuit, quidve praesertim in ipso sit cavendum innuens, se per legatos huic praesesse testatur.

Leo Episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Poposeeram quidem a gloriosissima clementia vestra, ut synodum, quam ad reparandam Orientalis Ecclesiae pacem etiam a nobis petitam, necessariam iudicatis, aliquantisper differri ad tempus opportunius iuberetis, ut libe-

Qua de causa synodum differendam existimaret.

1 « Edit. ante Quesnell. nullus ». Baller. l. c.
2 « Edit. ante Quesnell. absolutionem ». Ballerin. l. c.
3 « Quidam codd. addunt nostris ». Ballerin. loc. cit.
4 « Voces sum enim in plerisq. codd. desiderantur ». Ballerin. col. 1062. Tunc autem alia interpunctio adhibenda.
5 Cacciar. pag. 261 cum al. sexto kalendas Iulii op. cit. nobis assentit.
6 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1063.
7 Vid. sup. epistol. l. cap. II.

rioribus ab omni perturbatione animis, hi quoque Episcopi, quos hostilitatis metus detinet, convenirent. Sed quia pio studio humanis negotiis divina praepontis, et rationabiliter ac religiose regni vestri viribus creditis profuturum, si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia, nulla sit in Evangelii praedicatione discordia: ego etiam vestris dispositionibus non renitor, optans ut in omnium cordibus catholica fides, quae non potest nisi una esse, firmetur. A cuius integritate et Nestorius antea, et nunc Eutyches, diversis quidem callibus, sed impietate non impari deviarunt: abominandi prorsus in persuasionibus suis, quas, contra sincerum veri luminis fontem, de coenosis lacubus diabolicae falsitatis hauserunt. Prior itaque Synodus Ephesina Nestorium cum dogmate suo merito iusteque damnavit, et quisquis in illo errore persistit ad nullius potest spem remedii pertinere. Sequens vero in praedicta civitate non potest vocari concilium, quod in eversionem fidei fuisse constat agitatum; quodque vestra clementia amore veritatis catholicis adfutura aliud statuendo cassavit, gloriosissime Imperator.

CAP. II. Unde per ipsum Dominum nostrum Iesum Christum, qui regni vestri est auctor et rector, obtestor et obsecro clementiam vestram, ut in praesenti synodo fidem, quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam praedicarunt,

8 « Al. pro reparanda... pace ». Baller. l. c.
9 « Al. iudicatis ». Ballerin. l. c.
10 « Al. pervenire ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 266. Forte melius.
11 « Al. non possumus vocare; al. non possum vocare ». Cacciar. et Ballerin. l. c.
12 « Al. cassabit vel cassabitur ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 267. Perperam cassabitur: cassavit praefereendum videtur.
13 « Al. Apostoli vel apostolici ». Ballerin. col. 1064 et Cacciar. l. c.
14 « Al. sibi traditam omittunt ». Baller. l. c.

Pia tamen Marciani desideria non abnuil.

Imperii viribus prodest, quod nulla sit in apost. praedicatione dissonantia.

Catholica fides non nisi una esse potest.

A qua diverso quidem modo, pari autem impietate Nestorius et Eutyches deviarunt.

Iure itaque, ac merito synodus Ephesina Nestorium damnavit.

Altera autem in eversionem fidei concilium non est, colligenda.

Hinc deinceps, ut in praesenti synodo fides, quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam praedicarunt,

non patiamini quasi dubiam retractari; et quae olim maiorum sunt auctoritate damnata, redivivis non permittatis conatibus excitari: illudque potius iubeatis, ut antiquae Nicaenae Synodi constituta, remota haereticorum interpretatione, permaneat. Nec me quoque, ut voluit vestra clementia, ab illo credatis abesse concilio, cum in his fratribus, quos direxi, idest Paschasino et Lucentio episcopis, Bonifacio et Basilio presbyteris, sed in fratre meo Iuliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit aestimanda praesentia. Quos, auxiliante Christo, ita acturos esse confido, ut ea, quae Domino nostro placeant, decernantur, accedente pietatis vestrae studio, quod et paci prosit, et religioni, et custodiae veritatis.

Data sexto kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 26 Iulii, an. 451.

EPISTOLA LVIII.

Nimis angustum cogendae synodi praestitutum spatium conquestus Anatolium de venturis legatis admonet.

Leo Anatolio Episcopo.

Cognita clementissimi Principis ex his, quas ad nos misit litteris, voluntate, mirati sumus congregandae synodo tam angustum tempus appositum; cum etsi nulla necessitas hostilitatis existeret, ipsa interiectorum dierum paucitas necessarios sacerdotes nos evocare non sineret. Quando

1 « Unus cod. *permanerent* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Recte n. lectio.

2 Cacciar. pag. 268 cpm Vulg. *et paci prosit religionis*.

3 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1065.

enim per diversas longinquasque provincias mitteremus, ut vere possit fieri universale concilium? Sed quia clementissimi Principis eo affectu amplectimur voluntatem, ut huic dispositioni ipsius noluerimus obsistere, maxime cum magno desiderio a nobis hoc etiam ipse deposcas, fratrem et coepiscopum nostrum Paschasinum nobis probabilem virum de securiore provincia fecimus navigare: cui fratrem et compresbyterum nostrum Bonifacium de Urbe coniunximus; illos quoque eisdem sociantes, qui prius fuerant ordinati, ut, particeps in omnibus actionibus fratre et coepiscopo nostro Iuliano, cuius fidem saepe probavimus, nostra vice utantur in futuro concilio. Neque enim illic ullis contentionum difficultatibus credimus laborandum, cum et ipse indicare dignatus sis, quod in suscipienda catholica fide et damnatione Eutychis atque Nestorii omnes Orientales subscripserint sacerdotes.

Data sexto kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 26 Iulii, an. 451.

EPISTOLA LIX.

Iuliano praescribit, ut legatis ad universalem synodum missis curam suam consiliumque iungat.

Leo Iuliano Episcopo.

Quid de dilectionis tuae animo iudicemus saepius agnovisti: praecesserunt enim plurima, quae nos facerent ista

4 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 261 delet *nostrum*.

5 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *meum*.

6 Cacciar. l. c. *Eutychetis*.

7 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1066.

Episcopi per Romanum Pontificem ad concilium universale evocantur.

De legatis Anatolium edocet.

Episcoporum orientalium subscriptio adversus Eutychenae Nestorium.

Quid de Iuliano sentiat.

Potius imperandum ut Nicaenae synodi constituta integra perdurent.

Per suos legatos concilio praesent.

De angustiis temporis dolet.

Concilium apud Nicaeam indictum.

Praecipit, ut Iulianus S. A. auctoritate usus legatis operam suam coniungat.

praesumere. Unde cum ob hoc secundum christianissimi Principis voluntatem in urbe Nicaena sacerdotalis habenda sit synodus, ut omnium scandalorum strepitus auferatur; necessarie fraternitati tuae quod omni Ecclesiae prosit iniungimus, ut cum fratribus et coepiscopis nostris Paschasino et Lucentio, sed et fratribus et compresbyteris nostris Bonifacio et Basilio, quos vice nostra ad praedictum conventum ire praecipimus, curam tuam actionemque coniungas in omnibus, auctoritate nostrae praeceptionis usurus: quoniam scimus omnium illic actarum rerum maiorem te quam nostros habere notitiam, ut dum curam tuam illis consiliumque sociaveris, in nulla parte fallantur; sed omnia, Deo adiuvante, veniant in effectum, quae fidei et paci probaveris convenire.

Data sexto kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 26 Iulii, an. 451.

EPISTOLA LX.

Congregatae synodi causas innuens sese huic per legatos praefuturum declarat, ac proscripta disputandi audacia, quae sint decernenda praecipit.

1 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 262 auctorum; quam tamen lectionem Ballerin. col. 1067 mendo typographico edit. Quesnell. tribuere mallent.

2 Cacciar. l. c. *probaberis*. Mendo, ut videtur, typographico.

3 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* t. I, col. 1067.

4 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 262 addit. *Urbis Romae*.

5 Cacciar. *apud Calchedonem*. Sane perperam: die enim huius epistolae synodus Nicaeam indicta fuerat.

6 Cacciar. l. c. hanc salutationem omittit.

7 « Al. *vestri* ». Ballerin. col. 1068.

8 « Ratisp. cod. *consistere* ». Ballerin. l. c. Rectius ad orat. context. n. lectio.

9 « Vat. 543 male *tanta formidine* ». Cacc. pag. 263.

10 « Tres Vatt. *sacerdotum* ». Ballerin. l. c.

Leo Episcopus sanctae synodo apud Nicaeam constitutae.

Dilectissimis fratribus in Domino salutem.

Optaveram quidem, dilectissimi, pro nostri charitate collegii, omnes Domini sacerdotes in una catholicae fidei devotione persistere, nec quemquam gratia aut formidine potestatum saecularium depravari, ut a via veritatis abscederet. Sed quia multa saepe, quae poenitentiam possint generare, proveniunt, et superat culpas delinquentium misericordia Dei, atque ideo suspenditur ultio, ut possit locum habere correctio; amplectendum est clementissimi Principis plenum religione consilium, quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas insidias diaboli, et ad reformandam ecclesiasticam pacem voluit convenire, beatissimi Petri Apostoli iure atque honore servato, adeo ut nos quoque suis ad hoc litteris invitaret, ut venerabili synodo nostram praesentiam praerberemus: quod quidem nec necessitas temporis, nec ulla poterat consuetudo permittere. Tamen in his fratribus, hoc est Paschasino et Lucentio episcopis, Bonifacio et Basilio presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me synodo vestra fraternitas aestimet praesidere, non abiuncta a

Et convocata synodus ut resipiscendum correctio habeatur.

Suspenditur ultio ut poenitentiae sit locus.

Imperator in concilio indicto B. Petri iura servavit.

Max. est ut illi Pontifex per legatos praesent.

Graec. vers. *in quibus fratribus convocatis* n. lectioni favet.

11 « Id. codd. *aut* ». Ballerin. l. c.

12 « Id. codd. *abscedere* ». Ballerin. l. c. melius, opinor, n. lectio.

13 « Duo Vatt. *Imperatoris* ». Cacciar. l. c.

14 Cacciar. l. c. cum mss. Vat. *maluit*.

15 Cacciar. l. c. addit hic *sedis*; al. veroprobantur etiam *Apostoli*. Vid. Cacciar. et Ballerin. ll. cc.

16 « Cod. Ratisp. *reservato* ». Ballerin. l. c.

17 « Id. cod. *ut et* ». Ballerin. l. c.

18 « Cod. Vindob. *potuit* ». Ballerin. col. 1070.

19 « Cacciar. l. c. delet *hoc est*; al. habent *id est*. Vid. et Ballerin. l. c.

20 « Al. *Lucensi* ». Ballerin. l. c. Perperam, ut videtur.

21 « Al. *sanctitas* ». Ballerin. l. c.

22 « Duo Vatt. *non servata* ». Cacciar. l. c.

Sedes enim Apostolica in suis Vicariis adest.

vobis praesentia mea¹, qui nunc in vicariis meis adsum, et iamdudum in² fidei catholicae praedicatione non desum: ut qui³ non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis⁴ dubitare quid cupiamus⁵.

Vetat, ne contra fidem disputetur.

CAP. II. Unde, fratres carissimi, reiecta penitus audacia disputandi contra fidem divinitus inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat, nec liceat defendi, quod non licet credi: cum secundum evangelicas auctoritates⁶, secundum propheticas voces, apostolicamque doctrinam plenissime et lucidissime per litteras, quas ad beatae memoriae Flavianum episcopum⁷ misimus, fuerit declaratum, quae sit de sacramento Incarnationis Domini nostri Iesu Christi pia et sincera confessio.

Quid enim de Christi Incarnatione credendum sit, per litteras ad Flavianum satis liquet.

CAP. III. Quia vero non ignoramus, per pravas aemulationes, multarum Ecclesiarum statum fuisse turbatum, plurimosque episcopos⁸, quia haeresim non reciperent⁹, sedibus suis pulsos¹⁰, et in exilia deportatos, atque in locum superstitem alios substitutos; his primitus vulneribus adhibeatur¹¹ medicina iustitiae: nec¹² quisquam ita¹³ careat propriis, ut alter¹⁴ utatur alienis: cum si, ut cupimus, errorem omnes relinquunt¹⁵, ne-

Praescribitur ut in primis de restituendis episcopis agatur.

Siquidem in unicuique suum est tribuendum.

1 « Al. non vel nec seiunctam... praesentiam meam aestimat vel confidat ». Ballerin. l. c. Male, ut opinor.
2 Cacciar. pag. 264 cum edit. anter. omittit in. Vid. et Ballerin. l. c.
3 « Al. et qui ». Ballerin. col. 1071. Forte melius n. lectio.
4 « Al. potestis ». Ballerin. col. 1072.
5 « Al. cupiam ». Ballerin. l. c.
6 « Cod. Ratisp. evangelicam veritatem ». Ballerin. l. c.
7 Inuit epistolam, quam sup. num. XIII dedimus.
8 « Al. mendose spiritus; quod mendum al. correxerunt substituendo fratres ». Baller. l. c.
9 « Al. receperunt vel receperunt ». Ballerin. loc. cit. Forte melius.
10 « Al. expulso ». Ballerin. l. c.

mini¹⁶ quidem perire suos¹⁷ honor debeat; sed illis, qui pro fide laboraverunt, cum omni privilegio suo¹⁸ oporteat ius proprium reformari. Prioris autem Ephesinae synodi, cui sanctae memoriae Cyrillus episcopus tunc praesedit, contra Nestorium specialiter statuta permaneant, ne¹⁹ tunc damnata impietas, ideo²⁰ sibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches iusta execratione percellitur. Puritas enim fidei atque doctrinae²¹, quam eodem, quo sancti Patres nostri spiritu praedicamus, et Nestorianam, et Eutychanam cum suis auctoribus condemnat pariter et persequitur pravitatem. Bene valetate in Domino, fratres carissimi²².

Priorem synodum Ephesinam iubet integra custodiri.

Namque fidei puritas non minus Nestorii ac Eutychem persequitur pravitatem.

Data sexto²³ kalendas Iulii, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 26 iunii, an. 451.

EPISTOLA LXI²⁴.

Adversus Marcianum studium suum ostendens enixe postulat, ne quaevis de sancta fide disputatio in synodo instauratur, ipsique legatos suos commendat.

Leo episcopus Marciano Augusto.

Sanctum clementiae vestrae studium, quo ad reparationem pacis ecclesiasticae

Leonis studium erga Imperatorem.

11 « Quesnell. cum uno cod. adhibenda est ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 264.
12 « Duo codd. ne ». Ballerin. l. c.
13 « Vat. 1322 delet ita ». Ballerin. l. c.
14 « Quesnell. marte suo aliter ». Baller. l. c.
15 « Cod. Ratisp. relinquunt ». Ballerin. col. 1073.
16 « Id. cod. apud neminem ». Ballerin. l. c.
17 « Al. delent suos ». Ballerin. l. c.
18 « Al. delent suo ». Ballerin. l. c.
19 Cacciar. pag. 265 nec. Recte n. lectio.
20 « Cod. Vind. erronee idem; Raratam. demum ». Ballerin. col. 1074.
21 « Al. doctrina ». Ballerin. l. c.
22 Cacciar. pag. 266 hanc periocham omittit.
23 Cacciar. cum al. quinto. Jaffé op. cit. nobis favet.
24 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1075.

synodum habere voluistis, adeo libenter accepi, ut, quamvis eam fieri intra Italiam poposcissem¹, et aptius expectari tempus optassem, quo scilicet plurimi possent episcopi etiam de longiniori-² bus³ provinciis evocari; mox tamen ut mihi pietatis vestrae scripta sunt tradita, et Bonifacium de compresbyteris meis ab Urbe direxerim, et de episcopis fratrem meum Paschasinum de Sicilia fecerim navigare, qui vicem meam sufficienter impleverent, datis per eosdem epistolis ad eos qui legationem ante susceperant, ut ipsi quoque praedictis ad implendas partes meae praesentiae iungerentur, gloriosissime imperator. Unde quamvis nimis arctus dies synodo fuerit constitutus, spero tamen affuturum Dei omnipotentis auxilium, quo omnes valeant ad praefinitum tempus occurrere, et unanimiter cum sanctae fraternitatis assensu, quae universali Ecclesiae congruant, definire. Compressa enim vel remota inquietudine ac pravitate paucorum, facile firmabitur probanda concordia, si in eam fidem⁴, quam evangelicis et apostolicis praedicationibus declaratam per sanctos⁵ Patres nostros accepimus et tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitus disputatione cuiusquam retractationis admissa: ne per vanam fallacemque versutiam aut infirma videantur, aut dubia, quae in ipso angulari lapide, qui est Christus Dominus, ab initio⁶ sunt fundata, et sine fine mansura: hoc nobis indesinenter orantibus, ut à sacramento singularis fidei nemo inveniatur alienus; sed damnata impietate haereseos, nullum

Ad synodum legatos suos mittit.

De cuius exitu optime sperat.

Dummodo quae fuere de fide sancta in dubium non revocentur.

Haec enim fundantur in angulari lapide qui est Christus.

1 Vid. praeced. epistol. xl. et l.
2 « Duo Vatt. longinquis ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 268.
3 « Vat. 1340 in eadem fide ». Cacciar. l. c. Recte n. lectio.
4 « Al. antiquos ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
5 « Al. quae in ipso angulari lapide Christo ab initio, etc. Ballerin. l. c.

de perditione cuiusquam catholica Ecclesia sentiat detrimentum. Quod autem pietatem vestram his, quas per meos misi⁶, epistolis obsecravi, nunc quoque simili fiducia precor, ut vice mea acturos commendatos per omnia habere dignemini, quo facilius ac diligentius, quae optimo fidei vestrae ordinata sunt studio, salubri impleantur effectu.

Legatos commendat.

Data XIII kalendas⁷ Augusti, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 20 Iulii, an. 451.

EPISTOLA LXII⁸.

Pulcheriam pro Ecclesia valde sollicitam de legatis, litterisque suis ad synodum missis instruit, atque in Ephesini latrocinii auctores clementiam suam testatur.

Per Theoctistum Magistrinum.
Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Religiosam clementiae vestrae sollicitudinem, quam catholicae fidei indesinenter impenditis, per omnia recognosco; et Deo gratias ago, quod tantam universalis Ecclesiae curam habere vos video, ut, quod et iustitiae⁹ et benevolentiae congruere arbitror, confidenter insinuem, quo celerius, quae, propitio Christo, pietatis vestrae studio irreprehensibiliter haecenus gesta sunt, ad gratulandum perducantur effectum, gloriosissima Augusta. Quod ergo synodum

Mira Pulcheriae in Ecclesiam sollicitudo.

6 « Al. de his per quos meas misi epistolas ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
7 Cacciar. l. c. cum al. decimo quarto kalendas.
8 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1076.
9 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 269 cum plerisque mss. quod ut iustitiae ». Perperam, ut videtur.

Nicaeae ¹ haberi clementia vestra praecipit, cum ² me, ut in Italia haberetur, mansuetudo vestra retineat postulatum, ut omnes nostrarum partium convocati Antistites, si securitas temporis suppeteret, convenirent; adeo tamen non aspernanter accipi ut binos de coepiscopis meis et compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere sufficerent, etiam ³ datis ad venerabilem synodum congruentibus scriptis ⁴, quibus fraternitas advocata cognosceret, quam formam servare in hac diiudicatione deberet, ne ulla temeritas aut fidei regulis, aut canonum statutis, aut benignitatis remediis obviaret.

CAP. II. Sicut enim a principio huius causae frequentissime scripsi, hanc inter discordes sensus et carnales emulationes moderationem volui custodiri, ut integritati quidem fidei nihil evelli, nihil liceret apponi; ad unitatem vero pacemque redeuntibus, remedium veniae praestaretur. Quia tunc opera diaboli potentius destruuntur ⁵, cum ad Dei proximique dilectionem hominum corda revocantur. Sed quam contraria tunc his monitis atque obsecrationibus meis acta sint, multum est explicare: nec opus est epistolari pagina comprehendere quicquid in illo Ephesino non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari, ubi ⁶ primates synodi nec resistantibus sibi fratribus, nec consentientibus ⁷ pepercunt: cum ad infringendam catholicam fidem, et ad

execrabilem haeresim roborandam, alios privilegio honoris exuerent, alios consortio impietatis inficerent, saeviores profecto in eos, quos persuadendo ab innocentia separabant, quam in illos, quos beatos confessores persequendo faciebant.

CAP. III. Verumptamen quia tales sibi maxime sua iniquitate nocuerunt, et maioribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina, nullis unquam epistolis definivi, etiam talibus, si respiscerent, veniam denegandam. Et quamvis incommutabiliter inimicissimam christianae religioni haeresim detestemur, ipsas tamen, si non dubie ⁸ corrigantur, et digna se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia Dei non iudicamus alienos; sed potius cum gementibus gemimus, cum flentibus flemus, et sic utimur iustitia commotionis, ut non amittamus ⁹ remedia charitatis: quod, sicut pietas vestra cognoscit, non verbis solis promittitur ¹⁰ sed etiam factis docetur. Siquidem pene ¹¹ omnes, qui in consensum praesidentium aut traducti fuerant, aut coacti, rescindendo quod statuerant ¹², et condemnando quod scripserant, perpetuam culpae abolitionem, et apostolicae pacis gratiam sint adepti.

CAP. IV. Si ergo clementia vestra propositum meum ¹³ considerare dignetur, probabit me eo consilio cuncta gessisse, ut sine cuiusquam animae detrimento; haereseos tantum obtineretur extinctio;

Nihilominus vel ipsis latrociniis auctoribus, si indubie corrigantur, veniam statuit non denegandam.

Charitas promittenda non solum verbis, sed etiam factis docenda est.

Hoc consilio se cuncta gessisse testatur.

¹ Cacciar. l. c. cum edit. *Calchedonensem* cum tamen hoc tempore Synodus Nicaeam indicta nondum Calchedonem translata foret. Vid. Baller. col. 1077.

² Conf. sup. epistolas XL, l. pag. 66, 77.

³ Al. cod. omitt. *etiam*. Baller. l. c.

⁴ Innuat ep. LX, quam videre est, pag. 87, col. 2.

⁵ Ed. ante Quesnell. *operum diaboli potentiae destruuntur*. Baller. l. c.

⁶ Al. *Ibi puncto praemisso*. Baller. l. c.

⁷ Voces *non consentientibus* in cod. Ratisp. *desiderantur*. Baller. l. c.

⁸ Cacciar. l. c. cum edit. et plerisq. mss. omitt. *non dubie*.

⁹ Al. *omittamus*. Baller. col. 1078. Forte melius.

¹⁰ Al. *promittimus*. Baller. l. c.

¹¹ Al. omitt. *pene*. Baller. l. c.

¹² Al. *resistendo ei quod statutum fuerat ab illis*; al. *rescindendo quod statutum fuerat ab illis*. Baller. l. c.

¹³ Al. *nostrum*. Baller. l. c.

et ob hoc circa auctores saevissimorum turbinum quiddam consuetudinis minuisse, ut ad indulgentiam postulandam compunctione aliqua possit ¹ eorum tarditas excitari. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium, quam iniustum, non sunt catholicae fraternitati ita ² honorabiles, uti fuerunt ³; suas tamen adhuc obtinent sedes, et episcopatus sui honore potiuntur aut per veram et necessariam satisfactionem pacem totius ⁴ Ecclesiae recepturi, aut si haeresim, quod absit, tuentur ⁵, professionis suae merito iudicandi.

Data decimotertio kalendas Augusti, Adelfio viro clarissimo consule.

Dat. die 20 Iulii, an. 451.

EPISTOLA LXIII ⁶.

Ravennium edocet de stato die Paschatis.

Dilectissimo fratri Ravennio Episcopo
Leo Episcopus.

Ad praecipuum religionis nostrae pertinet sacramentum, ut in festivitate paschali nulla sit in toto orbe diversitas. Et quia hoc divina institutio et paterna traditio ad nostram sollicitudinem voluit pertinere, fraternitatem tuam solemniter admonemus, ut Pascha Domini celebrandum nobis die decima kalendarum aprilium recognoscas ⁷; quod manifesta ra-

tio patefecit sacrae observantiae hunc diem esse legitimum: cuius notitiam per dilectionem quoque tuam, frater carissime, omnibus volumus declarari, ut quorum in fide est una confessio, sit etiam in hac festivitate una devotio.

Dat. mens. Iulio, an. 451.

EPISTOLA LXIV ⁸.

Rustico, caeterisque Galliarum episcopis Chalcedonensis synodi praecclare gesta significat, eisque sententiae exemplar in Eutychem prolatae transmittit.

Dilectissimis fratribus ⁹ Rustico, Ravennio, Venerio, et caeteris Episcopis per Gallias constitutis Leo ¹⁰.

Impletis per misericordiam Dei communibus votis, dignum est fraternitatem vestram sanctorum gaudiorum habere consortium. Nam fratres mei, qui vice mea orientali synodo praesederunt, quae acta retulerint ¹¹ significo, confirmata catholica fide, et glorificato apostolicae praedicationis triumpho: quod etiam hi, qui ad devianum vel seducti fuerant, vel impulsus, recepta veritatis luce laetantur. Siquidem omnes Domini sacerdotes in unam sententiam ¹², Sancto Spiritu docente, consensere: et de sacramento dominicae Incarnationis, in qua multorum intelligentia caligabat, ita te-

¹ Cod. Ratisp. *possit*. Baller. l. c. Ad sens. forte rectius.

² Cacciar. l. c. post Quesnell. *delet ita*.

³ Anter. edit. *ut fuerant*. Baller. l. c.

⁴ Edit. anter. Quesnell. omitt. *totius*. Baller. l. c.

⁵ Al. *laebuntur*. Baller. l. c.

⁶ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1079.

⁷ E super. epist. LV cap. IV, pag. 83, col. 2. novimus, annum quo festum paschale celebrandum erat decimo kalen. April., alium non esse quam 452. Porro, uti Baller. col. 1079 adver-

tunt, formatae litterae de die Paschatis ad Gallos et Hispanos dari solebant praecedentis anni mense Iulio. Concluditur ergo, hanc epistolam ad mensem Iulium anni 451 pertinere. Sane Jaffé *op. c.* eam notat post d. 20 Iul. eiusd. an.

⁸ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1140.

⁹ Al. voces *dilectissimis fratribus* omittunt. Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 325.

¹⁰ Cacciar. l. c. cum mss. Vat. addit *episcopus Romanus*.

¹¹ Antiq. edit. *retulere*. Baller. col. 1141.

¹² Al. *in una sententia*. Baller. l. c. Male quidem.

Ut quorum est una confessio, sit etiam una devotio.

De fidei triumpho exultat.

Conclupone acta reversus laetus accepta communicat.

Utile tenet omnium catholicam de Incarnatione Christi doctrinam continuisse.

De misse legatis admonet.

Nec non de scriptis, quibus iudicii rationem synodo praescribit.

Quae Leonis clementia.

Tunc vis diaboli destruitur, quum homines ad Dei, proximique dilectionem revocantur.

A qua Ephesinum conciliabulum penitus abfuit.

Christus est
natura, ac verus
Dei, et hominis
filius.

Sententiam
in haereticis au-
ctores prolatam
mittit.

nebrae erroris ablatae sunt, ut in uno Domino nostro vero et Dei et hominis filio nec de humanitatis ambigatur natura, nec de Deitatis essentia. In impios autem nefandi erroris auctores, qui indignos se Dei gratia iudicantes, correctionis uti remediis noluerunt, qualis sit lata sententia, exemplaria, quae misimus, edocebunt: ut agnoscat vestra dilectio, fratres carissimi, in sancto examine divinum non defuisse iudicium, quo et vindicta retributa est obduratis, et pax impensa correctis. Dominus vos incolumes custodiat, fratres carissimi ¹.

Sententiae Dioscorum exemplar ².

Paschasinus episcopus Lilybaetanus, Lucentius ³ episcopus Asculanus et Bonifacius presbyter Ecclesiae maximae Urbis Romae, vicarii sanctissimi ac beatissimi papae Leonis Apostolicae Sedis antistitis, pronuntiaverunt.

Dioscorus
Ecclesiae cano-
num violator.

Manifesta sunt quae Dioscorus Alexandrinae urbis antistes contra canonum disciplinam regulasque ecclesiasticas illicita praesumptione commisit, sicut praeterita gestorum seu praesens declaravit assertio ⁴. Is namque, ut plura relinquamus, Eutychem consortem perfidiae suae, a proprio episcopo sanctae recordationis

¹ Iuxta Ballerin. col. 1140 data circa mens. febr. vel martium an. 452.

² Hanc sententiam una cum praecedenti epistola in Galliam fuisse missam liquet ex ipsis Leonis verbis. Hic cam primus subiecit Sirmondus, qui superiori epistolae subditam invenit in cold. Corb. et Pithoeano. Num vero hoc latinum exemplar sit versio e graeco textu Calchedonensis Concilii actis inserto, qui ab hac latina sententia verbis multum discrepat, an potius sit ipsum originale latinum a legatis latine proculdubio editum alii iudicent. Vid. Ballerin. et Cacciar. II. cc.

³ Sirmond. e suis codd. *Lucensis*. Baller. loc. cit. Forte amanuens. vitio.

⁴ In act. 3 Concil. Calched. tom. IV ita legi-

Flaviano iure damnatum, in gratiam communionis, antequam cum his qui congregati fuerant in Ephesina urbe episcopis resideret, suscepisse cognoscitur. Sed illis quidem Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra votum gessisse quae patrata sunt approbantur; ita ut nunc usque adhaereant et beatissimo Papae et universali sanctoque concilio: qua de re sacrosanctae communionis consecuti sunt medicinam. Praedictus vero, qui malorum perseverantia ornari se aestimat, cum debeat submissa fronte usque ad terram cum gemitu, ut convenit, inclinari, quoniam nec beatissimi Papae epistolam legi permisit ad venerandae memoriae Flavianum Christi antistitem scriptam: quippe cum ab his qui detulerant petitus ut legi sineret, sacramenti satisfactione quod promiserat implere contempsit: quatenus pravi dogmatis augetur impietas, et occasio laesionis vel scandali cunctis generaretur ecclesiis. Patratis tamen his, voluimus his sceleribus indulgere, et veniam quam caeteris episcopis praestitimus, dignanter impendere, cum nec similem iudicandi reperiantur ⁵ habuisse fiduciam ⁶. Adiecit ⁷ etiam accusatorum supplicatio variis re-
reverendissimos fratres et coepiscopos no-

tur: *illicita praesumptione commisit, iam ex iis, quae dudum examinata sunt in priori consensu (id est act. 1), quam ex iis, quae hodie acta sunt*. Ballerin. I. c.

⁵ « Sirmond. in textu, et Quesnell. in marg. *reperiantur*. At *reperiantur* praetulimus, quia ex graeco haec referuntur ad caeteros episcopos, quibus venia praestita fuit ». Baller. I. c.

⁶ « Hic antiqua versio interiecit: *Sed quoniam secundis excessibus priorem iniquitatem valde transcendit: praesumpsit enim et excommunicationem dicere adversus sanctissimum et beatissimum archiepiscopum magnae Romae Leonem*. Ballerin. I. c.

⁷ « Al. *Accessit*, uti sens. postulat ». Ballerin. I. c.

Eutychem a S.
Flaviano dam-
natum in suum
consortium as-
sumpsit.

Episcopis in
Ephesino concil-
io congregatis
remissa venia.

Non item Dio-
scoro, cuius ex-
cranda impietas
eum respuit.

stros admonitione canonica venire contempsit conscientiae detentus arcano. Episcopos etiam a provinciali synodo, cui subdebaritur, iure damnatos iniqua usurpatione suscipiens, ipse contra se damnationis sententiam provocavit, veterum patrum saepius statuta conculcans. Unde sanctus ac beatissimus Papa caput universalis Ecclesiae Leo per nos vicarios suos, sancta synodo consentiente, Petri Apostoli praeditus dignitate, qui Ecclesiae fundamen ¹ et petra fidei coelestis regni ianitor nuncupatur, episcopali eum dignitate nudavit, et ab omni sacerdotali opere fecit extorrem. Superest uti congregata venerabilis synodus canonicam contra praedictum Dioscorum proferat, iustitia suadente, sententiam ².

Ideo episco-
pali dignitate
privatur.

EPISTOLA LXV ³.

Marciano de fidei triumpho gratulatus, Anatolii ambitionem gravissime conqueritur, eundemque principem obtestatur, ut hunc sibi graviter notituum pro viribus contineat; Luciani autem ac Basilii legationem fideliter adimpletam fuisse refert.

¹ « Alias *fundamentum* ». Ballerin. I. c.

² Quesnell. existimat, huiusmodi documentum potius esse suffragium sententiae praevium. At perperam; siquidem Paschasius non de suffragio, sed de sententia in Dioscorum ferenda synodum interrogavit, et ex ipsis concilii gestis liquet, instantibus Patribus, legatos divisisse sententiam, et Dioscorum iis verbis condemnasse, quae sententiam proprie dictam manifestissime praefereunt, cui subinde episcopi subscriptionibus suis accesserunt. Vid. Baller. et Cacciar. II. cc.

³ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1143.

⁴ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 307 omitt. *Episcopus*; al. addunt *episcopus Romanus et universalis Ecclesiae*. Ballerin. col. 1144 Graec. text. leg. *Αγιος Αρχιεπισκοπος Ρωμης*.

⁵ « Versio graeca addit *per omnia gloriosissimo et clementissimo filio* ». Ballerin. I. c.

Leo Episcopus et Marciano Augusto ⁵.

CAP. I. Magno munere misericordiae Dei totius Ecclesiae catholicae multiplicata sunt gaudia, cum sancto et glorioso clementiae vestrae studio perniciosissimus error extinctus est: ut ⁶ labor noster citius ad desideratum perveniret effectum, quem Deo serviens principatus vester ⁷ et fide et potestate iuvisset. Quia etsi in virtute Spiritus Sancti inter quaslibet dissensiones ⁸ per Sedis Apostolicae famulatum Evangelii erat defendenda ⁹ libertas, manifestior tamen apparuit gratia Dei, quae praestitit mundo, ut in victoria veritatis auctores tantum violatae fidei deperirent ¹⁰, et sua integritas Ecclesiae redderetur. Bellum igitur, quod pacis nostrae inimicus excitaverat ¹¹, adeo feliciter, dextera Domini pugnante, confectum ¹² est, ut triumphante Christo, omnium sacerdotum esset una victoria, et coruscante lumine veritatis, solae erroris tenebrae cum suis assertoribus pel-lerentur. Nam ¹³ sicut in ipsa Domini resurrectione credenda ad corroboranda initia fidei multum securitatis accessit, quod quidam Apostoli de corporea ¹⁴ Domini nostri Iesu Christi veritate dubitare ¹⁵, et visu atque contactu fixuras clavorum et vulnus ¹⁶ lanceae perscr-

De fidei
triumpho uni-
versa Ecclesia
gaudet.

Evangelii li-
bertas per vir-
tutem S. Spiritus
ab Aposto-
lica Sede defen-
denda.

Haereticos en-
imque adae-
tores depulsi.

Quorundam
Apostolorum in-
firmitas fides evan-
gelicae profuit
veritati.

⁶ « Cod. Rotisp. *et... pervenit*. Ballerin. col. 1145. Forte melius.

⁷ « H. col. I. et Grim. omitt. *vester* ». Baller. I. c. et Cacciar. pag. 308.

⁸ « Al. *dispensationes* ». Ballerin. I. c. Perperam. Sane graec. text. per verba *μεταξυ δικωνων* nobis favet.

⁹ « Cod. Taur. *defensa* ». Cacciar. I. c. Iuxta graec. text. *εδωκεν α διασηα*.

¹⁰ Cacciar. I. c. cum al. *perirent*.

¹¹ « Rotisp. *excitavit* ». Ballerin. I. c.

¹² « Id. cod. *confectum* ». Ballerin. I. c.

¹³ « Haec periocha usque ad vocem *accessit*, abest a Grim. cod. ». Cacciar. I. c.

¹⁴ « Al. *de corporis* ». Ballerin. col. 1146 et Cacciar. I. c.

¹⁵ « Al. *dubitarunt* ». Cacciar. I. c.

¹⁶ « Al. *vuln. ra*; duo autem codd. *dehant lanceae* ». Ballerin. I. c. Male, ut videtur.

lando ¹ ~~ambiguitatem~~ cunctis, dum ambigant, abstulerunt: ita nunc quoque, dum aliquorum infidelitas confutatur, omnium haesitantium corda firmata sunt; et proficit ² universis ad illuminationem, quod quibusdam intulit coecitatem. In quo opere digne et iuste exultat ³ vestra clementia, quae fideliter proprieque ⁴ prospexit, ut Orientalibus Ecclesiis diabolicae insidiae non nocerent; sed ad propitiandum Deum efficaciora ubique ⁵ offerrentur holocausta: quando per mediatorem Dei et hominum hominem Christum Iesum eadem confessio plebium, eadem sacerdotum, eadem esset et regum ⁶, gloriosissime filii, et clementissime Auguste.

CAP. II. His autem, propter quae tanta facta est congregatio sacerdotum, bono et optabili fine compositis ⁷, miror et doléo, quod pacem universalis Ecclesiae divinitus ⁸ reformatam ambitionis rursus spiritus inquietat ⁹. Quamvis enim necessarie sibi ¹⁰ frater meus Anatolius consulis videatur, ut ordinatorum suorum errorem deserens in assensum catholicae fidei salubri correctione transiret; custodire tamen debuit, ut quod vestro ¹¹ beneficio noscitur consecutus, nullius cupiditatis pravitate ¹² turbaret. Nos enim vestrae fidei et ¹³ interventionis habentes intuitum, cum secundum suae consecrationis auctores eius initia titubarent, benigniores circa ipsum quam iustiores esse volumus; quo perturbationes omnes,

quae operante diabolo fuerant excitatae, adhibitis remediis leniremus, quae illum modestum magis, quam immoderatum facere debuerunt. Qui etiam si praecipuis meritis, optimoque iudicio legitime fuisset ac solemniter ordinatus, contra reverentiam tamen canonum paternorum, contra statuta Spiritus Sancti, contra antiquitatis exempla, nullis posset suffragiis adjuvari. Apud christianum, et vere religiosum ¹⁴, vereque orthodoxum Principem loquor, multum Anatolius episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento.

CAP. III. Habeat, sicut optamus, constantinopolitana civitas gloriam suam, ac protegente dextera Dei, diuturno clementiae vestrae fruatur imperio. Alia tamen ratio est rerum saecularium, alia divinarum: nec praeter illam petram, quam Dominus in fundamento posuit ¹⁵, stabilis erit ulla constructio. Propria ¹⁶ perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit praedicto quod vestrae pietatis auxilio, et mei favoris assensu episcopatum tantae urbis obtinuit. Non dedignetur regiam civitatem, quam apostolicam non potest facere eodem; nec ullo speret modo, quod per aliorum possit offensiones augeri. Privilegia enim Ecclesiarum sanctorum Patrum canonibus instituta, et venerabilis Nicaenae synodi fixa decretis nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari ¹⁷. In quo opere, auxiliante Christo, fideliter exequendo necesse est

Nunc quoque aliquorum impietas catholicae fidei proficit.

Idque Marciani sollicitudini maxime tribuendum.

Anatolii ambitione recuperatam pacem turbant, vehementer dolet.

Quem ob recepta beneficia modestia potius quam cupiditas deceret.

Nihilominus isto contra fas, usque attolli studeat.

Alia humanarum rerum, alia divinarum ratio.

Propria amittit qui indebita concupiscit.

Desperet igitur Anatolius per aliorum offensiones vel quidpiam augeri.

1 « Vat. 1391 confirmata ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 309.
 2 « Al. profecit ». Ballerin. l. c.
 3 « Al. exullet ». Ballerin. l. c. Forte melius.
 4 « Al. pieque ». Ballerin. l. c.
 5 « Al. usque ». Ballerin. l. c.
 6 « Seq. voces al. omittunt; al. mere habent gloriosissime Imperator ». Ballerin. col. 1147.
 7 « Al. completis ». Baller. et Cacciar. II. cc.
 8 « Cod. Ratisp. delet divinitus ». Baller. l. c.
 9 « Al. inquietet ». Ballerin. col. 1148.

10 « Al. delent sibi ». Ballerin. l. c.
 11 « Al. nostro ». Ballerin. l. c.
 12 « Al. nullius pravitate cupiditate ». Ballerin. l. c.
 13 « Male Quesnell. delet et ». Cacciar. p. 310.
 14 « Grim. cod. christianissimum... religiosissimum ». Cacciar. l. c.
 15 Cacciar. l. c. iuxta mss. Vatt. mire posuit.
 16 Cacciar. l. c. sed proprio. Rectius, videtur, n. lectio.
 17 « Quesn. contra fid. mss. et edit. violari ». Ballerin. col. 1150 et Cacciar. pag. 311.

me perseverantem exhibere famulatum: quoniam dispensatio mihi credita est, et ad meum tendit reatum, si paternarum regulae sanctionum, quae in synodo Nicaena ad totius Ecclesiae regimen, Spiritu Dei instruenta, sunt conditae, me (quod absit) connivente, violentur; et maior sit apud me unius fratris voluntas, quam universae domus Domini communis utilitas ¹.

CAP. IV. Et ideo sciens gloriosam clementiam vestram ecclesiasticae studere concordiae, et his, quae pacificae congruunt unitati, piissimum praestare consensum, precor, et sedula suggestione vos obsecro, ut ausus improbos unitati christianae pacique contrarios, ab omni pietatis vestrae abdicetis assensu, et fratris mei Anatolii nocituram ipsi, si perstiterit, cupiditatem salubriter comprimatis; ne ea, quae vestrae gloriae atque temporibus inimica sunt, cupiens, maior sui velit esse prioribus, liberumque illi sit, quantis potuerit splendere virtutibus; quarum non aliter particeps erit, nisi charitate magis voluerit ornari, quam ambitione distendi. Hanc autem improbi desiderii conceptionem numquam quidem debuit intra cordis sui recipere secretum: sed cum illi ² fratres et coepiscopi mei, qui vice mea aderant, obviarent, ab illicito appetitu ex eorum saltem ³ salubri ⁴ contradictione cessasset. Nam et vestrae pietatis apices, et ipsius scripta de-

Quod enim canonum statuta convellit quaequam a Pontifice permittendum.

Unius voluntati universae Ecclesiae utilitas nunquam praeferenda.

Obsecrat ut Imperator periculosam Anatolii ambitionem contineat.

Nunquam virtute fulget qui magis ambitione vult distendi, quam caritate ornari.

Saltem ob legatorum contradictionem a sua cupiditate fuisset Anatolio recedendum.

clarant, legatos Sedis Apostolicae, sicut oportuit, contradictione iustissima ⁵ restitisse, ut inexcusabilior esset praesumptio, quae se nec increpata cohiberet ⁶.

CAP. V. Unde quia convenit fidei vestrae vel gloriae, ut sicut haeresis, Deo per vos agente, destructa est, ita etiam omnis ambitus retundatur; agite, quod et christianae est probitatis et regiae, ut praedictus episcopus pareat Patribus, consulat paci, neque sibi aestimet licuisse, quod Antiochenae Ecclesiae sine ullo exemplo contra instituta canonum episcopum ordinare praesumpsit; quod nos amore reparandae fidei et pacis studio retractare cessavimus. Abstineat ergo ab ecclesiasticarum iniuria regularum, et illicitos declinet excessus: ne se ab universali ecclesia, dum inimica paci tentat, abscidat ⁷. Quem opto magis irreprehensibiliter agentem diligere, quam in hac praesumptione, quae illum ab omnibus separare poterit, perdurare. Frater autem et coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio diacono clementiae vestrae ad me scripta portavit, omni devotione partes susceptae legationis implevit: quia ⁸ non est aestimandus negotio defuisse ⁹, quem potius ¹⁰ causa deseruit.

Data undecimo ¹¹ kalendas Junii, Herkulano clarissimo consule.

Dat. 22 Maii, an. 452.

1 « Cod. Taurin. sic cohibet hunc locum: si paternarum regulas sanctionum, quae in Synodo Nicaena ad totius Ecclesiae regimen, spiritu Dei instruenta, sunt conditae, magis (quod absit) unius fratris voluntas dissolvat, quam universae domus Domini communis utilitas confirmet ». Cacciar. l. c.
 2 « Al. addunt etiam, al. charissimi ». Ballerin. col. 1151 et Cacciar. l. c.
 3 « Quidam codd. delent saltem ». Cacciar. pag. 312 et Ballerin. col. 1152. Minus recte, ut opinor.

4 « Al. delent salubri; al. habent salubri ». Ballerin. l. c.
 5 Cacciar. l. c. cum edit. addit ei.
 6 « Al. cohibuit ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 7 « Al. abscedat ». Ballerin. col. 1153.
 8 « Cod. Ratisp. qui ». Ballerin. l. c. Forte mendo amanuens.
 9 « Cod. Vat. quem novimus negotio non defuisse ». Ballerin. l. c.
 10 « Cod. Ratisp. delet potius ».
 11 « Cod. Vind. duodecimo ». Ballerin. l. c.

Anatolii praesumptio in Antiocheno episcopo ordinando.

Caveat igitur ne pervicax e catholica Ecclesia se abscidat.

De Lucianae Basilii legatione eundem instruit.

EPISTOLA LXVI.

Pulcheriae gratulatus, quod ob eius studia pax universae Ecclesiae fuerit restituta, Anatolii ambitionem gravissime conqueritur, ac novis Constantinopolitanae sedis privilegiis suprema Petri auctoritate repulsis, Augustam oblectatur, ut effraenem Anatolii cupiditatem contineat.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Sanctis et Deo placitis clementiae vestrae studiis defensam contra haereticos catholicam fidem, et universae Ecclesiae redditam pacem, ineffabiliter cum vestra pietate gaudemus, gratias agentes misericordiae et omnipotenti Deo, quod exceptis his, qui magis dilexerunt tenebras, quam lucem, neminem passus est evangelica veritate fraudari: ut abstersa erroris caligine, in omnium cordibus purissimum lumen oriretur, nec de infirmis quorundam animis tenebrosus ille exultaret inimicus, quem non solum hi, qui illaesi steterunt, sed etiam hi, quos fecerat nutare, superaverunt: ut, errore abolito, per totum mundum fides vera regnaret, et omnis lingua confiteretur, quoniam Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. Confirmato autem in unitate Evangelii universo orbe terrarum, et in eundem sensum directis cordibus omnium sacerdotum, optimum fuerat, supra illa, propter quae sancta est synodus con-

gregata, et quae secundum pietatis vestrae studium probabili sunt sine conclusa, nihil, quod tanto bono contrarium esset, inferri, nec per occasionem episcopalis concilii id importune appeti, quod non licuit concupisci.

CAP. II. Frater enim et coepiscopus meus Anatolius parum considerans quanto pietatis vestrae beneficio, et mei favoris assensu Constantinopolitanae Ecclesiae sacerdotium fuerit consecutus, non tam de adeptis gavisus, quam de immodicis appetendis supra mensuram sui honoris accensus est; credens huic tam intemperanti cupiditati posse prodesse, quod ei quorundam consensum suum prae-buisse dicitur extorta subscriptio: cum tamen destruendis mox conatibus contradictio fratrum et coepiscoporum meorum vice mea agentium, fideliter et laudabiliter obviaret. Quoniam contra statuta paternorum canonum, quae ante longissimae aetatis annos in urbe Nicaeae spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuique audere conceditur: ita ut si quis diversum aliquid decernere velit, se potius minuat, quam illa corrumpat. Quae si, ut oportet, a cunctis Pontificibus intemerata serventur, per universas Ecclesias tranquilla erit pax et firma concordia: nullae de mensura honorum dissensiones, nullae de ordinationibus lites, nullae de privilegiis ambiguitates, nulla erunt de alieni usurpatione certamina;

contrarium inferri.

Ideo immodicam Anatolii cupiditatem exaceratur.

Qui quorundam episcoporum subscriptionem extorsit.

Idque contra Nicaenam synodum ausit.

In eius firma custodia Ecclesiarum pax inicitur.

De pace ob Pulcheriae sollicitudinem Ecclesiae redditam pacem plurimum laetatur.

In omnium cordibus purius aeternum lumen refulsit.

Delet autem in synodum aliquid iacto bono

1 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. I, col. 1154.
2 « Cod. Ratisp. *universali* ». Baller. I. c.
3 « Vat. 1340 cum vet. edit. *misericae omnipotentis Dei* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 313 et Baller. I. c.
4 « Al. cod. *ne* ». Baller. I. c. Fortasse melius n. lectio.
5 Edit. Baller. *mendose mutare*.
6 Cacciar. I. c. *confiteatur*. Rectius ad context. n. lectio. Vulg. tamen legit *confiteatur*.
7 « Al. *quia* ». Baller. col. 1155. Contra Vulgat. textum.
8 « Al. cod. omitt. *Christus* ». Baller. et Cacciar. II. cc. Contra Vulgat. fidem.

9 Phil. II, 11.
10 Cacciar. pag. 314 cum al. *in eodem sensu*; al. *in eodem spiritu sensus*. Vid. Baller. I. c. Sane perperam.
11 « Al. *in commune* ». Baller. I. c. Melius, opinor, n. lectio.
12 « Al. *appeti* ». Cacciar. I. c. Rectius n. lectio.
13 « Al. *vicem meam* ». Baller. I. c.
14 « Al. *addere* ». Baller. et Cacc. II. cc. Retinenda potius n. lectio.
15 « Al. *de mensuris*; al. *honoris pro honorum*; al. *nullae bonorum* ». Baller. et Cacciar. II. cc.
16 « Vet. edit. *aliena* ». Baller. I. c. Male, ut videtur.

sed aequo iure charitatis rationabilis et morum et officiorum ordo servabitur: et ille vere erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente Domino: *Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: et quicumque voluerit inter vos primus esse, erit vester servus: sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare*. Et tamen haec illis tunc insinuabantur, qui de pusillo volebant crescere, et de infimis ad summa transire. Constantinopolitanae vero Praesul Ecclesiae, quid amplius, quam assecutus est, concupiscit? aut quid illi satisfaciet, si tantae urbis magnificentia et claritudo non sufficit? Superbum nimis est et immoderatum ultra proprios terminos tendere, et antiquitate calcata, alienum ius velle praeripere; atque, ut unius crescat dignitas, toto Metropolitanorum impugnare primatus, quietisque provinciis, et olim sanctae synodi Nicaeae moderatione dispositis bellum novae perturbationis inferre; atque, ut venerabilium Patrum decreta solvantur, quorundam episcoporum proferre consensum, cui tot annorum series negavit effectum. Nam sexagesimus fere annus huius conniventiae esse iactatur, quae se praedictus episcopus aestimat adiuvari, frustra cupiens id sibi prodesse, quod etiam, si quisquam ausus est velle, nullus tamen potuit obtinere.

Ille revera magnus qui ambitionis est expertus.

Quantomigiliter reprehendenda Anatolii cupiditas.

Cui nec aliorum consensus, nec ulla conniventia potest optulari.

1 Cacciar. I. c. cum suis mss. *sed is, qui iure charitatis rationabilis est, et morum... servabitur*. Anter. edit. *sed es, quae iure charitatis rationabilis est, et morum et officiorum servabitur unanimitas*. Vid. et Baller. I. c.
2 Matth. xx, 26 ad 28.
3 « Vulg. ante Quesnell. sic logebant hunc locum: *Praesuli ecclesiae, quia (al. quoniam) amplius quam assecutus est, concupiscit, quid illi, etc.* ». Baller. col. 1156 et Cacciar. I. c. Sane mel. n. lectio.
4 « Cod. Ratisp. *hic et paulo post utque* ». Baller. I. c. Perperam, ut videtur.
5 « Vulgat. antiq. *iaculantiae* ». Baller. I. c. Male quidem ad orat. context.
6 « Al. *successit*, Cacciar. pag. 315.

CAP. III. Agnoscat cui successerit viro, et repulso omni spiritu elationis, Flaviani fidem, Flaviani modestiam, Flaviani humilitatem, quae illum usque ad confessoris gloriam provexit, imitetur. Cuius si velit splendere virtutibus, laudabilis erit, et in omni loco plurimum dilectionis acquirat, non ambiendo humana, sed promerendo divina. Haec autem observantia meum quoque illi animum spondeo copulandum, et apostolicae Sedis dilectionem, quam Constantinopolitanae Ecclesiae semper impendit, nulla mutabilitate violandam. Quia si interdum immoderati Praesules aliquas incidunt culpas, Ecclesiarum tamen Christi integritas perseverat. Consensiones vero episcoporum sanctorum canonum apud Nicaeam conditorum regulis repugnantes, unita nobiscum vestrae fidei pietate, in irritum mittimus, et per auctoritatem beati Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus, in omnibus ecclesiasticis causis his legibus obsequentes, quas ad pacificam observantiam omnium sacerdotum per trecentos decem et octo antistites Spiritus Sanctus instituit: ita ut etiam si multo plures aliud, quam illi, statuere decernant, in nulla reverentia sit habendum quicquid fuerit a praedictorum constitutione diversum.

CAP. IV. Proximitatem itaque epistolae meae, qua necesse habui explicare quid

Satis itaque, ut Anatolius Flaviani modestiam imitetur.

Plurimum enim dilectionis acquirat non ambiendo humana, sed promerendo divina.

Praesulum culpas Ecclesiarum Christi integritatem non dissolvunt.

Nova Ecclesiae Constantinopolitanae privilegia resolat.

Pulcheriam oberrat, ut epistolae proximitatem condonet.

7 Cacciar. I. c. omitt. cum al. *Flaviani fidem*, quas voces Baller. unius codicis ope intulerant. Vid. Baller. I. c. Sane perperam.
8 « Al. *Haec autem observantia cum... spondeo* ». Baller. I. c.
9 Cacciar. I. c. cum al. *impendimus*. Rectius ad sens. n. l.
10 Hic praep. *in* videtur supplenda.
11 Cacciar. I. c. cum edit. *integra gratia*.
12 « Al. cod. omittit *his* ». Baller. col. 1157.
13 « Al. *ad pacificationem vel ad pacem* ». Baller. et Cacciar. II. cc.
14 « Al. *alii* ». Baller. I. c. Male.
15 « Al. *decernerent vel statuere aut decernere voluerunt* ». Baller. et Cacciar. II. cc.

sentiam, rogo ut per fratrem et coepiscopum meum Lucianum, qui (quantum in ipso est) sollicitudinem susceptae legationis est fideliter executus, et per filium meum Basilium diaconum pietas vestra dignanter accipiat. Et quia moris vestri est pro pace et unitate Ecclesiae laborare, fratrem meum Anatolium episcopum ex vestra mihi insinuatione dilectum, salubriter in his, quae ipsi profutura sint, continete: ut gloria clementiae vestrae, sicut magnificatur de fide reparata, ita praedicetur de ambitione compressa.

Data undecimo kalendas Iunii, Herculano viro clarissimo consule.

Dat. die 22 Maii, an. 452.

EPISTOLA LXVII¹.

Anatolii fide laudata, eius ambitionem vehementer redarguit.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo².

CAP. I. Manifestato, sicut optavimus, per gratiam Dei lumine evangelicae³ veritatis, et ab universali Ecclesia perniciosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in Domino, quod creditae nobis dispensationis labor ad desideratum pervenit effectum, sicut etiam epistolae tuae textus eloquitur; ut secundum apostolicam doctrinam id ipsum dicamus omnes, et non sint in nobis

*schismata; simus autem perfecti in eodem sensu et in eadem scientia*⁴. In cuius operis devotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem: ut et corrigendis tua prodesset industria, et ab omni⁵ te deviantium participatione⁶ purgares. Decessore enim tuo beatae memoriae Flaviano propter defensionem catholicae veritatis eiecto, non immerito credebatur, quod Ordinatores tui contra sanctorum canonum constituta viderentur sui similem consecrasse, sed adfuit misericordia Dei in hoc te⁷ dirigens⁸ atque confirmans, ut malis principiis bene utereris; et non te iudicio hominum, sed Dei provectum benignitate monstrares: quod vere ita accipiendum est, si hanc divini muneris gratiam alia offensione non perdas. Virum⁹ enim catholicum, et praecipue Domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate corrumpi¹⁰, dicente quippe Scriptura sancta: *Post concupiscentias tuas non¹¹ eas, et a voluntate tua vetare¹²*. Multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, ut verae continentiae obtineatur integritas; cuius prima est labes superbia, initium transgressionis, et origo peccati: quoniam mens potentiae avida nec abstinere novit¹³ vetitis, nec gaudere concessis; dum inordinato pravoque progressu, ¹⁴impunitarum transgressionum augentur excessus, et crebrescunt cul-

Ac Anatolii ambitionem coercet.

Cur aliam habetur suspecta.

Error et cupiditas praesertim ab episcopis effugienda.

Ut continentiae integritas obtineatur, illecebris sedulo resistendum.

Ambitiosa mens vel incitatus modum necit.

Anatolii fides.

1 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1157.
 2 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 316 iuxta graecam versionem: *Dilecto fratri Anatolio archiepiscopo Constantinopolitano Leo archiepiscopus Romae*.
 3 Al. cod. omittit *evangelicae*. Ballerin. col. 1158. Perperam, ut videtur.
 4 I Cor. 1, 10. — Cacciar. pag. 317 cum ant. edit. et al. mss. pro *scientia* legit *sententia*. Iuxta Vulg.
 5 Perperam Quesnell. *omnium*. Ballerin. col. 1159 et Cacciar. l. c.
 6 Al. *factione*. Ballerin. et Cacciar. II. cc. Melius quidem ad context. n. l.

7 Al. delet *te*. Ballerin. col. 1160.
 8 Al. *diligens*. Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 9 Can. *Virum catholicum* 6 disp. 47.
 10 Cacciar. l. c. cum vet. edit. *violari*.
 11 Cod. Barber. *ne*. Ballerin. l. c.
 12 Eccl. xviii, 30. — Pro *vetare* al. *avertere*. Baller. col. 1160. Iuxta Vulg. Hic autem Baller. duo puncta intericiunt, mox vero punctum. At nos, quum hoc loco sententia absolvi videatur, aliam interpunctionem perspicuitatis gratia credidimus adhibendam.
 13 Al. *a vetitis*. Cacciar. pag. 318.
 14 Tres Vatt. *processu*. Cacciar. l. c.

paе, quae toleratae sunt studio fidei reparandae et amore concordiae.

Anatolii ambitionem reprehendit.

Qui Alexandrinam et Antiochenam Ecclesiam honore privare nititur.

Ad hoc vel ipsam sanctam synodum trahere audeat.

Licet Nicaeni concilii decreta nunquam sint dissolvenda.

CAP. II. Post illa itaque ordinationis tuae non inculcata principia, post consecrationem Antiocheni episcopi, quam tibi met contra canonicam regulam vindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam¹, ut sacratissimas Nicaenorum canonum constitutiones conareris² infringere: tamquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit, quo secundi³ honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, et Antiochena Ecclesia proprietatem tertiae dignitatis amisit; ut his locis iuri tuo subditis omnes Metropolitanus episcopi proprio honore priventur. Quibus mandatis et nunquam attemptatis ita praeveris⁴ excessibus, ut sanctam synodum, ad extinguendam solum haeresim, et ad confirmationem fidei catholicae studio christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, et ut conniventiam⁵ suam tibi dedat⁶, impellas: tamquam refutari nequeat quod illicite voluerit⁷ multitudo, et illa Nicaenorum canonum per Spiritum vere⁸ sanctum ordinata conditio in aliqua cuiquam⁹ sit parte solubilis¹⁰. Nulla sibi met de multiplicatione congregationis synodalia concilia blandiantur, neque trecentis illis decem atque octo episcopis¹¹ quantumlibet copiosior numerus sacerdotum vel comparare se au-

deat, vel praeferre; cum tanto divinitus privilegio Nicaena sit synodus consecrata, ut sive per pauciores, sive per plures ecclesiastica iudicia celebrentur, omnipenitus auctoritate sit vacuum quicquid ab illorum fuerit constitutione diversum.

CAP. III. Nimis ergo haec improba, nimis sunt prava quae sacratissimis canonibus inveniuntur esse contraria. In totius Ecclesiae perturbationem superba haec tendit elatio, quae ita abuti voluit concilio synodali, ut fratres in fidei tantummodo negotio¹² convocatos, et definitione eius causae, quae erat¹³ curanda, perfunctos, ad consentiendum sibi aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Inde enim fratres nostri ab Apostolica Sede directi, qui vice mea synodo praesidebant, probabiliter atque constanter illicitis ausibus¹⁴ obstiterunt, aperte reclamantes, ne contra instituta¹⁵ Nicaeni Concilii¹⁶ praesumptio reprobae novitatis assurgeret. Nec potest de eorum contradictione dubitari, de quibus in epistola tua etiam ipse conquereris, quod conatibus tuis voluerint obviare. In quo quidem multum illos¹⁷ mihi haec scribendo commendas; sed temetipsum, quod eis parere nolueris, dum illicita moliris, accusas, superflue non concedenda appetens¹⁸, et insalubriter tibi contraria concupiscens¹⁹, quae nullum unquam poterunt nostrum obti-

Igitur Anatolii facinus summopere execrandum.

Eoque magis, quo A. Sedis legati eius perfidia ausibus obstiterunt.

1 « Duo codd. *progressam* ». Baller. col. 1161. Forte melius n. l.
 2 « Cod. Vallic. *conaris* forte pro *coneris* ». Ballerin. l. c. Aptius ad orat. context. n. l.
 3 « Al. *cum secundum*; al. *quo suum*; al. *quo suum secundi* ». Ballerin. col. 1162.
 4 « Al. *praeveris* vel *praevenisti* ». Ballerin. l. c. Forte mel. *praevenisti*.
 5 « Al. *conhibentiam* vel *cohibentiam* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 319. Forte ex vitio amanuens.
 6 Cacciar. cum ant. edit. et suis mss. *del*: al. *tibi dari impellas*. Cacciar. et Ballerin. II. cc.
 7 « Al. *voluit* ». Ballerin. l. c. Melius.
 8 « Al. delet *vere* ». Ballerin. l. c.

9 « Al. *unquam* ». Ballerin. l. c. Forte rectius ad context. n. l.
 10 « Al. *resolubilis* ». Ballerin. l. c.
 11 « Cod. Grim. delet *episcopis* ». Cacc. l. c. Amanuens. mendo, ut opinor.
 12 « Al. *negotium* ». Ballerin. col. 1163. Forte mel. n. l.
 13 « Cod. Grim. delet verba *quae erat* ». Ballerin. l. c.
 14 « Cod. Ratisp. delet *ausibus* ». Ballerin. col. 1164. Perperam, ut videtur.
 15 « Al. *statuta* ». Ballerin. l. c.
 16 « Al. *Nicaenae Synodi* ». Cacciar. p. 320.
 17 « Tres codd. *eos* ». Cacciar. l. c.
 18 « Al. *appetit* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 19 « Al. *et insalubre... concupiscis* ». l. c. II. cc.

Leonis firmi-
lta.

nere consensum. Absit enim a conscientia mea, ut tam prava cupiditas ¹ meis studiis adiuvetur; ac non ² potius et meo et omnium, qui non alta sapiunt, sed humilibus consentiunt, opere subruatur.

CAP. IV. Sancti illi et venerabiles Patres, qui in urbe Nicaena, sacrilego Arrio cum sua impietate damnato, mansuras usque in finem mundi leges ecclesiasticorum canonum condiderunt, et apud nos, et in toto orbe terrarum in suis constitutionibus vivunt. Et ³ si quid usquam ⁴ aliter, quam illi statuere praesumitur, sine cunctatione cassatur; ut quae ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione varientur; nec ad privatum trahantur commodum, quae ad bonum sunt commune praefixa: et manentibus terminis, quos constituerunt Patres, nemo ⁵ in ius tendat ⁶ alienum; sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis valuērit, in latitudine se charitatis exercent: cuius satis uberes fructus Constantinopolitanus potest Antistes acquirere, si magis humilitatis virtute nitatur, quam si spiritu ambitionis infletur ⁷.

CAP. V. Noli, frater, altum sapere, sed time ⁸, et christianorum Principum piissimas aures improbis petitionibus inquietare desiste, quibus certum habeo, modestia te magis, quam elatione placiturum. Persuasioni enim tuae in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum ante sexaginta (ut iactas) annos

facta conscriptio, nunquamque ⁹ a praedecessoribus tuis ad Apostolicae Sedis transmissa notitiam, cui ab initio sui caducae, dudumque collapsae sera nunc et inutilia subiicere fulcimenta ¹⁰ voluisti, eliciendo a fratribus speciem consensio-

nis, quam tibi ¹¹ in suam iniuriam verecundia fatigata praeberet ¹². Memento, quid Dominus ei, qui unum de pusillis ¹³ scandalizaverit, comminetur; et sapienter intellige, quale sit Dei iudicium subiturus, qui tot ecclesiis, tot sacerdotibus scandalum inferre non metuit. Fateor enim, ita me dilectione universae fraternitatis obstringi, ut nemini prorsus in his, quae contra se poscit, assentiar; possisque evidenter agnoscere, me dilectioni tuae benevolo animo contraire, ut saniore consilio ab universalis te Ecclesiae perturbatione contineas. Non convellantur provincialium iura primatum ¹⁴, nec privilegiis antiquitus institutis Metropolitanis fraudentur antistites. Nihil Alexandrinae Sedi eius, quam per sanctum Marcum Evangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis: nec Dioscoro impietatis suae pertinacia corruente, splendor tantae Ecclesiae tenebris obscuretur alienis. Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum praedicante beato Apostolo Petro, christianum ¹⁵ nomen exortum est, in paterna constitutionis ordine perseveret, et in gradu tertio collocata numquam se ¹⁶ fiat inferior ¹⁷. Aliud enim sunt sedes, aliud

Anatolio episcoporum aliquot subscriptio minime suffragatur.

Hinc itaque et proposito enixe dehortatur.

Alexandrinae Sedi per S. Marcum fundatae nil dignitatis immi-
nuendum.

Item et Antiochena a B. Petro constituta.

1 « Val. 1342 ut conscientiae tuae prava cupiditas ». Cacciar. l. c.

2 « Id. cod. nec non ». Cacciar. l. c. Perperam, ut videtur.

3 Hic, ubi sensus concluditur, punctum apponere nobis visum est, ut perodus in Balleriniis satis implexa clarior evaderet.

4 « Al. unquam ». Ballerin. col. 1165. F. mel.

5 « Al. non ». Ballerin. l. c. Perperam.

6 « Al. ius invadat; al. add. et damnet ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

7 « Al. impletur vel impleatur ». Ballerin. loc. cit. Sane mel. n. l.

8 Rom. xi, 20.

9 « Al. nec unquam ». Ballerin. col. 1166, apud quos vid. alias huius textus varietates.

10 « Al. fomenta ». Ballerin. col. 1168. Mel. quidem n. l.

11 « Al. sibi ». Ballerin. l. c. Perperam.

12 « Al. fatigati praeberent ». Cacciar. p. 322.

13 « Cod. Vind. addit illis ». Ballerin. l. c.

14 « Solus cod. Sichard. primatum ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Certe ex amanuens. vitio.

15 « Al. Christianorum ». Ballerin. l. c.

16 « Tres Vatt. delent se ». Cacciar. pag. 323.

17 « Al. infirmior ». Ballerin. l. c.

Magnus cuique honor sua est integritas.

praesidentes: et magnus unicuique honor est integritas sua. Quae cum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quanto magis in Constantinopolitanae urbis magnificentia potest esse gloriosa, si per observantiam tuam et defensionem paterni canones ¹, et exemplum probitatis multi habeant sacerdotes?

Satis igitur Anatolio charitate fervere.

A qua aliena concupiscere penitus abest.

Privationem pacis Ecclesiae ipsi comminatur.

Legatorum erga Anatolium sollicitudo.

CAP. VI. Haec tibi scribens, frater, in Domino hortor ac moneo, ut deposito ambitionis desiderio, spiritu potius ferveas charitatis, eiusque virtutibus, secundum doctrinam apostolicam, proficienter ² orneris. Est enim patiens et benigna et non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quaerit quae sua sunt ³. Unde si charitas non quaerit propria, quantum peccat qui concupiscit aliena? A quibus volo ut te prorsus abstineas memorque sis eius sententiae, quae dicit: *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam* ⁴. Nam si inconcessa quaesieris, ipse te ⁵ tuo opere atque iudicio universalis Ecclesiae pace privabis ⁶. Frater autem et coepiscopus noster Lucianus, et filius noster Basilius diaconus, quantum in ipsis fuit, studiose his quae ⁷ iniunxeras affuere; sed actioni eorum iustitia negavit effectum.

Data undecimo kalendas Iunii, Herculano viro clarissimo consule.

Dat. die 22 Maii an. 452.

1 « Al. canonis, deleta sequent. part. et ». Ballerin. col. 1169 et Cacciar. l. c. Forte mel. n. l.

2 « Duo Vatt. delent proficienter ». Cacciar. loc. cit.

3 I Cor. xiii, 4.

4 « Al. quod tenes ». Ballerin. col. 1170. Contra Vulg. textum.

5 Apoc. III, 11.

6 « Al. omitt. te ». Ballerin. l. c. Male.

7 « Al. privaberis ». Ballerin. l. c. Forte mel. n. lectio.

8 « Al. quae eis ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 324.

EPISTOLA LXVIII ¹⁰.

Iulianum in Anatolii consilia propensum redarguit.

Leo Papa Iuliano Coensi Episcopo.

Cum frequentibus experimentis probaverit dilectio tua, quam ¹¹ constanti fixoque proposito sanctorum ¹² Nicaenorum canonum statuta custodiam, dissolvi omnes ecclesiasticas regulas aestimans, si quicquam ex illa sacrosancta Patrum constitutione violetur; miror talia te per fratrem et coepiscopum nostrum Lucianum dirigere scripta potuisse, quibus in tantum pro appetitu novae transgressionis ¹³ intervenis, ut tibi putes aliquid speciale praestandum, si his quae illicite concupiscuntur ¹⁴ annuero. Quantumlibet autem te affectione complectar, nullo tamen modo poteris obtinere, ut me in excidium ecclesiastici status, vel suadendo impellas, vel supplicando traducas. Frater enim et coepiscopus noster Anatolius, si divina beneficia et mei favoris assensum sapienter intelligit, satis illi sufficit ¹⁵ obtinuisse, quod summus Antistes de honore episcopatus sui gratias Deo referat, et se ab illicitorum cupiditate contineat: et quicumque illum specialiter diligunt, tali cum debent confirmare consilio, ut impossibilia omnino non quaerat, et sibi talia concupiscendo non noceat; quia nullis ¹⁶ apud me patrocinis ita poterit

Nicaeni Concilii summa auctoritas.

Quod Iulianus contra eius decreta quidpiam expetat, vehementer miratur.

Nihil huiusmodi vel auctoritatis, vel precibus esse concessurum edicit.

Anatolii ambitio coercenda potius, quam invadenda.

9 « Cod. Vind. duodecimo » Ballerin. l. c.

10 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1171.

11 « Ed. ant. dilectio tua non ignorat quam, etc. Ballerin. loc. cit. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 324.

12 « Al. sacerorum ». Ballerin. l. c.

13 « Vet. edit. litterarum gressionis ». Ballerin. l. c. Perperam.

14 « Al. qui... concupiscunt ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

15 « Al. suffecerit vel sufficeret ». Ballerin. l. c.

16 « Al. nullus ». Ballerin. l. c.

Dignus Pontificis constantia.

Iulianum monet, ut nihil illicitum amplius audeat postulare.

adiuvare, ut his quae postulat, calcata Patrum constitutione, consentiam. Rescribens itaque ad epistolas tuas, pro ea, qua diligo affectione, te moneo, ut maior apud te sit universalis Ecclesiae status saluberrima olim et vera ordinatione munitus, quam ut ¹ in cuiusquam gratiam ea ² a me velis postulare, quae sine reatu utriusque nostrum nec mihi concedere, nec tibi liceat obtinere.

Dat. xi kalend. Iunias, Herculano viro clarissimo consule.

Dat. die 22 Maii, an. 452.

EPISTOLA LXIX ³.

Theodoro Foroiuliensi nonnulla de gratia reconciliationis obiecta diluit, ac praesentes litteras metropolitae communicandas iubet.

Leo Episcopus ⁴ Theodoro Foroiuliensi ⁵ Episcopo ⁶.

Metropolitae ab episcopo sunt consulendi.

CAP. I. Sollicitudinis quidem tuae hic ⁷ ordo esse debuerat, ut cum metropolitano tuo primitus de eo ⁸, quod quaerendum esse videbatur, conféres: ac si id, quod ignorabat dilectio tua, etiam ipse

1 « Cod. Ratisp. omitt. ut, et paulo post a me ». Ballerin. l. c. Perperam, ut videtur.

2 Cacciar. pag. 325 delet ea.

3 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1173.

4 « Al. add. dilectissimo fratri ». Ballerin. loc. cit.

5 « Al. add. Gallo ». Ballerin. l. c.

6 « Al. add. salutem ». Ballerin. l. c.

7 « Al. is vel iste ». Baller. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 327.

8 « Al. omittit de eo; al. de hoc ». Ballerin. loc. cit.

9 « Al. delent etiam; al. etiam ipse diceret se nescire ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

10 « Al. paceritis ». Ballerin. l. c.

nesciret ⁹, instrui vos pariter posceretis ¹⁰; quia in causis, quae ad generalem observantiam pertinent omnium Domini sacerdotum ¹¹, nihil sine primatibus ¹² oportet inquiri. Sed, ut quoquomodo ¹³ instruatur ambiguitas consulentis, quid de poenitentium statu ecclesiastica habeat regula, non tacebo.

CAP. II. Multiplex ¹⁴ misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per poenitentiae medicinam spes vitae reparetur aeternae, ut ¹⁵ qui regenerationis dona ¹⁶ violassent, proprio se iudicio condemnantes ad remissionem criminum pervenirent: sic divinae bonitatis ¹⁷ praesidiis ordinatis, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus sacerdotum nequeat obtineri ¹⁸. Mediator enim Dei et hominum homo ¹⁹ Christus Iesus hanc praepositis Ecclesiae tradidit potestatem, ut et confidentibus actionem poenitentiae ²⁰ darent, et eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui utique operi incessabiliter ²¹ ipse Salvator intervenit, nec unquam ab his abest, quae ministris suis exequenda commisit, dicens ²²: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sae-*

Peccati duplex reparatio.

Reconciliationis sacramentum a Christo Ecclesiae praepositis commissum.

Quibus ipse perpetuo adest.

11 « Al. omitt. omnium Domini sacerdotum ». Ballerin. l. c. Perperam ad context.

12 « Al. sine primato suo ». Ballerin. l. c.

13 « Quidam codd. Sed quomodo ». Ballerin. col. 1174. Male, ut videtur.

14 Can. Multiplex 49 De poenit. Diss. I.

15 « Al. et ». Ballerin. l. c.

16 « Al. donum ». Ballerin. l. c.

17 Al. voluntatis ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 328.

18 « Vat. 1341 indulgentiam... nequibunt obtinere ». Cacciar. l. c.

19 Cacc. l. c. cum Vat. mss. addit Dominus.

20 Cacciar. cum Vat. sanctionem. Forte mel.

21 « Al. incessanter ». Ballerin. l. c.

22 Al. quibus ait vel quibus dicit ». Cacciar. loc. cit.

culi ¹; ut si quid ² per servitutem nostram bono ordine et gratulando ³ impletur effectu, non ambigamus per Spiritum Sanctum ⁴ fuisse donatum.

Iustificacionem, quam quis morte praeripit non obtinet, exultus carne non consequitur.

CAP. III. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptus obstaculo, a munere indulgentiae praesentis exciderit ⁵, et priusquam ad constituta remedia perveniat ⁶, temporalem vitam humana conditione finierit; quod manens in corpore non recepit ⁷, consequi exutus carne non poterit. Nec necesse est ⁸, nos eorum qui sic obierint, merita actusque discutere; cum Dominus Deus noster, cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale ministerium implere ⁹ non potuit ¹⁰, suae iustitiae reservaverit: ita potestatem suam timeri volens, ut hic terror ¹¹ omnibus prosit, et quod quibusdam tepidis aut negligentibus accidit, nemo non metuat. Multum enim utile ac necessarium est, ut peccatorum reatus ante ultimam diem sacerdotali supplicatione solvatur.

Igitur peccati reatus ante ultimum est solvendus.

Poenitentiae praesidium in extremis imploranti non denegandum.

Divina misericordia nec mensuras

CAP. IV. His autem qui in tempore necessitatis, et in periculi urgentis instantia, praesidium poenitentiae, et mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicens est, nec reconciliatio deneganda: quia misericordiae Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora

1 Matth. xxviii, 20.

2 « Vat. 1341 si quis ». Cacciar. l. c. Amanuens. mendo.

3 « Al. grato ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

4 « Duo cod. add. nobis ». Cacciar. l. c.

5 « Al. excesserit ». Ballerin. l. c.

6 « Al. perveniret ». Baller. et Cacciar. II. cc.

7 « Al. non receperit ». Ballerin. l. c.

8 « Tres codd. addunt ergo ». Cacciar. l. c. Perperam, ut videtur.

9 « Al. sacerdotali ministerio impleri ». Ballerin. col. 1175 et Cacciar. l. c.

10 « Al. non sinit vel non scivit ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Male non scivit.

11 « Al. male error ». Ballerin. et Cacc. II. cc.

12 « Al. omitt. vera ». Ballerin. l. c.

definire, apud quem nullas patitur veniae moras vera ¹³ conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam: *Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris* ¹⁴. Et alibi: *Dic tu iniquitates tuas prior, ut iustificeris* ¹⁵. Et iterum: *Quia apud Dominum misericordia est, et copiosa apud eum redemptio* ¹⁶. In dispensandis itaque Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negligere, cum ipsam poenitendi affectionem ¹⁷ ex Dei credamus inspiratione conceptam, dicente Apostolo: *Ne forte del illis Deus poenitentiam, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad* ¹⁸ *ipsius voluntatem* ¹⁹.

anra, nec tempore defuit.

Itaque in donis Dei dispensandis difficultes esse non licet.

Poenitendi enim affectio ex Deo est.

Ad Deum conversio de die in diem non protrahenda.

Quam periculose id fiat.

CAP. V. Unde oportet unumquemque christianum ²⁰ conscientiae suae habere iudicium, ne converti ad Deum de die in diem differat, nec satisfactionis sibi tempus in fine vitae suae constituat: quia periculose hae se conditione fragilitas et ignorantia humana concludit, ut ad paucarum horarum ²¹ se reservet incertum: et cum possit pleniore satisfactione indulgentiam promereri, illius temporis angustias eligat, quo ²² vix inveniat ²³ spatium vel confessio poenitentis, vel reconciliatio sacerdotis. Verum, ut dixi ²⁴, etiam talium necessitati ita auxiliandum est, ut et actio illis poenitentiae, et communionis gratia, si eam, etiam amisso vocis officio,

13 Is. xxx, 15, sec. lxx. Vulg. vero legit: *Si revertamini, et quiescatis, salvus eritis.*

14 Is. xliii, 26, sec. lxx. Vulg. habet: *Narra si quid habes, ut iustificeris.*

15 Ps. cxxix 7. Apud Vulg. expung. est.

16 « Al. poenitentiae affectionem; al. ipsam poenitentiam ». Baller. l. c. et Cacciar. p. 329.

17 « Al. in » Ballerin. l. c. Contra Vulg. fidem.

18 II Tim. ii, 25, ubi legit. *Ne quando Deus del illi poenitentiam ad cognoscendum veritatem, et resipiscant.*

19 « Al. delent. christianum ». Baller. l. c.

20 « Al. add. spatium ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Roste quidem.

21 « Al. in quo ». Ballerin. l. c.

22 « Vat. 1345 invenitur ». Cacciar. l. c.

23 « Al. Ita ergo ». Baller. l. c. Forte mel. n. l.

per indicia integri sensus postulant, non negetur¹. At si aliqua vi aegritudinis² ita fuerint aggravati, ut quod paulo ante posebant, sub praesentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debent, ut simul et poenitentiae, et reconciliationis beneficium consequantur: servata tamen regula canonum paternorum³ circa eorum personas, qui in Deum a fide⁴ discedendo peccarunt.

Mandat, ut
Theod. hasce
litteras Metro-
politae signifi-
cet.

CAP. VI. Haec autem, frater⁵, quae ad interrogationem dilectionis tuae ideo respondendi, ne aliquid contrarium sub ignorantiae excusatione gereretur⁶, in metropolitani tui notitiam facies pervenire: ut si qui forte sunt fratrum, qui de his antea putaverint ambigendum, per ipsum de omnibus, quae ad te scripta sunt, instruantur⁷.

Dat. III idus⁸ Iunii, Herculano viro clarissimo.

Dat. die 11 Iunii, an. 452.

EPISTOLA LXX⁹.

De monachorum Eutychem adhaerentium pertinacia dolorem suum Iuliano aperit; S. Athanasii epistolam ad haereticos refellendos a se missam memorat, ac Ierosolymitanae Ecclesiae vices deplorat.

Leo Papa Iuliano Episcopo.

CAP. I. Gravia sunt, et non parvo moerore lugenda, quae falsorum monacho-

¹ Vet. edit. ut nec actio illis poenitentiae nec communionis gratia denegetur, si cum, etiam amisso ab eis vocis officio, per indicium integri sensus quaerere comprobentur.

² Cacciar. cum al. aliqua aegritudine.

³ Al. omitt. paternorum. Ballerin. col. 1178 et Cacciar. l. c.

⁴ Al. dominica fide. Baller. et Cacciar. ll. cc.

⁵ Al. frater charissime. Ballerin. l. c.

rum turbas fraternitas tua perpetrare significat, Eutyche impio per deceptorum furorem bellum evangelicis et apostolicis praedicationibus inferente, retorquendo in ipsius et sociorum eius exitium¹⁰. Quod ideo differtur per patientiam Dei, ut inimicis crucis Christi, quantum diabolo famulentur, appareat: dum haeretica pravitatis antiquum velamen suae simulationis excedens, intra limites hypocrisis suae continere se amplius non potest, totumque, quod diu texerat, virus effudit, non solum stilo in discipulos veritatis, sed etiam manu saeviens, ut consensum aut simplicitatis indoctae, aut trepidae fidei violenter extorqueat. Sed non ita debent filii lucis filios metuere tenebrarum, ut sani furentibus acquiescant, aut aestiment huiusmodi hominibus aliquid praestandum esse reverentiae: qui si perire malunt, quam resipiscere, prospiciendum est ne impunitate sua latius noceant, et in multorum perniciem, dum diu tolerantur, insurgant.

CAP. II. Non ignoro, quid charitatis et gratiae filiis nostris sanctis et veris monachis debeatur, qui professionis suae modestiam non relinquunt, et quod proposito voverunt, moribus exequuntur. Superbi autem et inquieti, qui sacerdotum contemptu et iniuriis gloriantur, non servi Christi, sed Antichristi milites sunt habendi; maximeque in suis sunt praepositis humiliandi, qui imperitam multitudinem ad defensionem suae perversitatis instigant. Unde cum clementissimus Princeps toto religiosi cordis affectu catholicam diligat fidem, et mul-

⁶ Al. generetur. Ballerin. loc. cit. Forte mendo typograph.

⁷ Al. innotescant. Ballerin. l. c. Perperam ad sens.

⁸ Cacciar. pag. 330 IV Idus; al. III Kal. Iunii. Jaff. op. c. nobis favet.

⁹ Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1177.

¹⁰ Hic contra Baller. textum perspicuitatis gratia punctum appingimus.

Eutychem
rum scelera gra-
viter dolat.

Eorum exilium
per Dei patientiam dilatum.

Interim pro-
spiciendum, ne
impunitate sua
latius noceant.

Veris monachis
gratia debetur,
et charitas.

At falsi veluti
Antichristi milites
sunt habendi

Per imperato-
rum seditionem
incentores re-
movendi.

S. Athanasii
epistolam haereticis
ubi eandem se misisse
inquit.

Hac et S. Cyrillus
contra Nestorium
est usus

Leonis cum
Ss. PP. in do-
ctrina consensio

Eutychem Manichaeorum et
Apollinaris erro-
res innovant.

tum, sicut ubique percubuit, rebellium haereticorum hac offendatur audacia; agendum est apud ipsius clementiam, ut incentores harum seditionum ab insanis congregationibus separentur; nec tantum Eutyches et Dioscorus, sed etiam quicumque studiosius furiosam adjuvant pravitatem in his constituentur locis, in quibus nullum cum suis sociis blasphemiarum possint habere commercium: forte enim aliquorum simplicitas hac medendi ratione curabitur, et ad incolumitatem mentium facilius revocabuntur, si liberiores fuerint ab instigationibus pestilentium magistrorum.

CAP. III. Ne autem ad confirmandos piorum animos, vel ad haereticos confundendos necessaria aut deesset, aut lateret instructio, misi epistolam sanctae memoriae Athanasii episcopi ad Epictetum episcopum datam¹, cuius testimoniis sanctae memoriae Cyrillus usus est in Ephesina Synodo contra Nestorium, quia incarnationem Verbi tam lucide ac diligenter adstruxit, ut Nestorium et Eutychem in illius iam temporis haereticis dellaharit². Audeant hunc tantae auctoritatis virum Eutychem et Dioscori sectatores aut imperitiae, aut pravitatis arguere, qui praedicationem nostram a doctrina atque intelligentia Patrum iactant deviare. Prodesse autem debet confirmandis sensibus omnium Domini sacerdotum, quod haeretici olim in auctoribus suis proscripti atque damnati, apertius iam coeperunt dogma suae impietatis adstruere, ne latente intra silentium sensu dubitabile videretur, an vere in ipsis et triplex Apollinaris error³, et insana Manicheorum opinio pullularet. Qui cum iam

¹ Huius epistolae fragmentum reperies subiectum epistolae eiusdem S. Leonis ad Leonem Stagyrum, quam inferius dabimus num. cxxi.

² Cacciar. Oppidi Sancti Leonis part. II.

App. Bull. Rom. — Vol. I.

non se oculere studeant, sed contra Christi ecclesias audacter insurgant; nonne prospiciendum est, quatenus eis vires omnium conatuum subtrahantur, servato, ut dixi, eo districtiois moderamine, ut a quietioribus inconvertibiles dividantur, corrumpunt enim mores bonos colloquia mala; et castigato pestilente sapiens astutior erit, ut, quolibet modo dissipata societate reproborum, aliqua diabolo vasa rapiantur. Non enim ita quorundam conviciis et vaniloquiis debemus offendi, ut nullam curam ipsorum correctionis habeamus.

CAP. IV. Episcopus vero Iuvenalis, cuius iniuriae sunt dolendae, nimis temere se haereticorum blasphemias copularat, et dum Eutychem Dioscorumque amplectitur, multos imperitos suo in praeeptis egit exemplo, licet postea se consilio saniore correxerit. Hi tamen, qui avidius impietatis virus hauserunt, facti sunt eius adversarii, cuius fuerant ante discipuli, ut sua ipse nutrimenta pateretur: qui ut eandem emendationem, quam ille elegit, imitentur, optandum est, si vel ipsa sanctorum locorum, circa quae habitant, testificatione resipiscant. Qualis autem sit, qui in locum episcopi viventis obrepit, ex ipsa qualitate facti non potest dubitari; nec ambigendum est eum esse perversum, quem impugnatores fidei dilexerunt. Interim fraternitas tua curam pia sollicitudinis continuare dignetur, ut frequentioribus scriptis, quo res proficiant, scire me facias.

Data VII kal. Decembris, Herculano consule.

Dat. die 25 Novembris, an. 452.

pagina 332, mendo certe typographico delavit.

³ Triplicem Apollinaris errorem S. Leo innuit et in epistola xxxv, cap. v, pag. 81.

Inconvertibiles
haeretici a
quietioribus se-
parantur.

Gravissima
damna ex pravo
Iuvenalis exem-
plo.

Huius resipiscentia
ab ipso
depravator non
corrigitur.

Seferim Ierosolymitanam
perverus episcopus
invadit.

Leo frequentiores
litteras
expectat.

EPISTOLA LXXI¹.

Marcianum obsecrat, ut ea, quae semper est uos erga fidem sollicitudine, Anatolii perversa gesta coerceat, ac Iulianum Sedis Apostolicae vice fungentem benevolentiae affectu prosequatur.

Leo Episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Quam excellenti pietate, et quam glorioso clementiae vestrae studio in integrum nuper fides christiana revocata sit, totus mundus agnoscit, et salutis suae singulare praesidium per vos a Domino esse reparatum. Ac² si quid adversum tanti operis consummationem de contrario spiritu sentitur oboriri, necesse est ut ad vestrae revocetur pietatis auxilium, quod ad custodiam catholicae veritatis divina providentia praeparavit: ut cum potestatis vestrae sit scandala etiam in longinquo³ nata resecare, multo magis ea quae sub vestris audent oculis surgere, non sinatis accrescere. Anatolii episcopi ordinationem, sicut scientia Dei testis est, suspectam (quod fatendum est) mihi fecerunt consecrationis eius auctores, nec dissimilem ab eligentibus arbitrabar electum: secutumque est, ut cum communionem apostolicae sedis expeteret, diu dandis ad eum pacis epistolis abstererem⁴. Sed cum illi pietatis vestrae testimonium suffragaretur, et de fide⁵ atque

unanimitate eius optanda quaeque et placitura promitteret, professionem eius ita credidi esse sinceram, ut tamen, qua observantia se agere deberet, non desinerem commonere, sedulo ipsi ac diligenter inculcans, ut de persecutoribus beatae memoriae Flaviani neminem auderet in suo habere consortio, et Eutyichis⁶ haeretici sectatores tamquam inimicos Christi veraciter perhorreret. Quod a Deo obedienter visus est accepisse, ut Andream diaconum eutyichianae haereseos defensorem a se indicaret esse deiectum. Secutumque est ut de his, quae pro catholica fide in synodali concilio fuerant definita, talia ad me scripserit, qualia catholicum sacerdotem scribere congruebat.

CAP. II. Cum ergo ad commendanda ipsius primordia ista praecesserint, nescio⁷ quid causae aut occasionis emerit⁸, ut virum catholicae fidei, et Nestorianis atque Eutyichianis haeticis constanter etiam adversum, archidiaconum⁹ sub honoris specie degradaret, et dispensationem totius causae et curae ecclesasticae in Andream Eutyichianistam repente transferret: adeo nimia commotione turbatus, ut consecrationem, quam pro iniuria dabat sexta sabbati, traditionis apostolicae aut nescius aut oblitus inferret: quasi non ad episcopum magis, quam ad presbyterum ordinationis illius vitium pertineret: qui non inveniens quod argueret

vocem *Eutyichianae*: quo saltu sententia corrumpitur, etc. ». Ballerin. l. c. Et reipsa etiam Cacciar. l. c. pag. 334 sic legit: *et Eutyichianae haereseos defensorem a se indicaret esse deiectum*: ac dein notat ibidem, Grimanum codicem transilisse ad vocem *Eutyichianis*, quae in seq. capite occurrit.

7 Al. omittunt *nescio*; al. habent *miror*. Ballerin. col. 1186. Rectius ad context. n. l.

8 Cacciar. l. c. cum aliis *emersit*.

9 « Al., mutata interpunctione, *constanter adversum, etiam archidiaconem* ». Ballerin. l. c. Forte melius. Hunc autem archidiaconum e subsequenti ep. dubitari nequit quemdam fuisse Aetium tunc temporis Constantinopoli degentem.

Donec ipse suam fidem loculenter probaret.

Anatolius Andream dyaconum Eutyichis assecram e suo officio deiecit.

Aetii mox catholici archidiaconatum in istum transfert.

Aetium vero sub honoris specie longe ablegat.

Christiana fides imperatoris praesidio in integrum revocata.

S. Leo ob suspectam Anatolii ordinationem ab eius communione abstinuit.

1 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1185.

2 « Al. *At si quid* ». Ballerin. l. c. F. melius.

3 « Edit. ante Quesnell. *in longinquum* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 333. Perperam.

4 « Vet. edit. *ut dum communione Apostolicae Sedis existeret alienus, diu dandis ad eum epistolis pacis me (al. meae) abstererem* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Ad rem concinnius videtur n. l.

5 Cacciar. l. c. cum vet. edit. *cum de fide*. Sane mel. n. l.

6 « Omnes editiones ac mss. lineas aliquot omittunt, transilientes a voce *Eutyichis* ad seq.

in fide, quod improbaret in moribus, deiectionem innocentis per speciem provectionis implevit, addens in sententia¹ illud iniuriae, ut, eum coemeterio deputando², quodam damnaret³ exilio. Quem⁴ tamen pietati vestrae commendare praesumo ne ullis ulterius noxiis ingravari possit insidiis, quem Dominus, ut comperi, sub vestra defensione constituit.

Leo Marcianum rogat, ut Anatolium increpet.

CAP. III. Adicio autem etiam hanc obsecrationem, ut praedictum episcopum a professione sua dissonum, et nimium⁵ testimonii vestri ac favoris oblitum necessarie increpare dignemini. Cesset catholicos insectari⁶, cesset eos, qui sanctae memoriae Flaviano placere, conterere, et eorum societatem, quos improbavit, eligere. Fraternali enim illi charitatem non aliter poterimus impendere, quam ut se inimicos⁷ catholicae fidei approbet execrari, eiusque a se consortium, quem merito abiecit, abscindat⁸. Qui etiam si magna fuisset satisfactione purgatus, post dubium tamen reversus errorem catholicis diaconis postponi debuit, non praeponi. Illud quoque clementiae vestrae benevolentiam peto, ut veneratorem vestrum fratrem meum Iulianum episcopum, in vestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu, cuius obsequiis praesentiae meae vobis imago reddatur. Nam et de fidei eius sinceritate confidens vicem ipsi meam contra temporis nostri haeticos delegavi; atque propter ecclesiarum pacisque custodiam, ut a comitatu vestro

A Juliano Sedis Apostolicae legato exire fateat.

1 « Vet. edit. *sententiae* ». Ballerin. l. c.

2 « Cod. Grim. *deputandum* ». Ballerin. l. c. Rectius, ut videtur, n. l.

3 « Al. pro *quodam damnaret*, habent *condemnaret* ». Ballerin. l. c.

4 Cacciar. l. c. mendo, ut videtur, typographico *quam*.

5 Cacciar. l. c. cum Quesnell. *nimis*

6 « Sichard. *infectare* ». Ballerin. col. 1187.

7 Cacciar. cum edit. *ab inimicis*. Mel. ad sens. opinor, n. l.

non abesset, exegi. Cuius suggestiones pro concordia catholicae unitatis tamquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis praeter regiam coronam etiam sacerdotalem conferat palmam.

Data sexto⁹ idus Martii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 10 Martii, an. 453.

EPISTOLA LXXII¹⁰.

Pulcheriae pietatem contra scandala Constantinopoli nuper exorta denuo excitans de Anatolio gravissime conquiritur, eamque obtestatur, ut hunc auctoritatis suae praesidio in meliorem mentem revocet, ac Iulianum gratia foveat.

Leo Episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Multis extantibus documentis, quibus in dilectione¹¹ Ecclesiae Dei pietatis vestrae manifestatur affectio, merito quoties aliquid nascitur scandalorum, vestrum desideratur auxilium: ut fides¹² quae, annitentibus vobis, contra haeticorum commenta defensa est, securae pacis perpetem obtineat firmitatem. Nam quid prodest foris adversarios veritatis oppressos, si eosdem habeamus intra dominica septa redivivos? Quod itaque circa personam filii mei Aetii gestum esse cognovi, nimium me anxium facit, et metuere certa ratione compellit, ne poenitentium

Pulcheriae pietatem rogat.

Caendum ne intra Eccles. veritatis adversarii reviviscant.

Ob Aetii remotionem de Anatolio vehementissime dolet.

8 Vet. edit. *eorumque a se consortium, atque commercium abscindat*. Ballerin. l. c. Cacciar. pag. 335 pro *abscindat* mendo, ut videtur, typographico legit *abscedat*.

9 « In margine editorum *V Idus* ». Ballerin. loc. cit. Jaffé op. c. nobiscum cohaeret.

10 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1188.

11 « Al. *in dilectionem* ». Ballerin. l. c. Cacciar. pag. 335.

12 « Cod. Grim. *et fides* ». Cacciar. l. c.

Huius consecrationem factam ab haeretico ratam habuit.

Anatolius noster per Andream veluti Eutychianum a se reiectum, modo Archidiaconum constituit.

Quis ad eundem reversus constantibus viris nunquam est praeforendus.

Pulcheriam exortat, ut Anatolium ad meliora consilia trahat.

mibi sit, quod de episcopo Constantino-politano, qui ab impugnatoribus fidei fuerat ordinatus, vobis adhortantibus acquievi meliora sentire, cum tanto pietatis vestrae testimonio iuvaretur, ne illum gravaret suae ordinationis infirmitas, ubi vestra interventio praestaretur. Unde gratulari coeperam, quod beati Flaviani honorare¹ memoriam, et haereticorum conatibus obsistere diceretur. Sed doleo illum, sicut praedicti lacrymabilis querela demonstrat, in deteriora mutatum, et eum nunc constituisse archidiaconum, quem ipse professus est a se esse reiectum, qui eutychianae haereseos se apud nos prodiderat defensorem. Quem quia nunc ecclesiasticis negotiis praeposuit, propter haereticam perversitatem eidem favorem suum praestare convincitur: qui etiam si magna satisfactione potuisset indulgentiam promereri, nequaquam debuit his, qui in fide permanserant, anteferri.

CAP. II. Unde quia non latet clementiam vestram quantum periculi aut per pudendam socordiam, aut per dolosam nequitiam nutriatur, dignamini episcopum ad professionem suae fidei auctoritate vestrae clementiae revocare. Non² sibi has maculas superducat, nec³ estimationem suam, quam vestro acquisivit favore, contemnat: societatem haeretici, quem dudum a se removit, abscindat, et persequi eum, quem gratiorem debuit habere, desistat. Cuius innocentiae vos ita affuisse gaudio, ut moerori eius digna consolatione vestra pietas subveniret. Circa fratrem meum, veneratorem vestrum Iulianum episcopum, quantum debeat

erescere vestra dignatio, apostolicae Sedis aestimate iudicio: cum in causa fidei, cui gloria vestra famulatur, vicem ipse meam eatenus delegarim, ut ab ea, quae vobis debetur, observantia non recedens, pietati me vestrae praesentare non desinat: exequens in custodia fidei, et in ecclesiasticis disciplinis per omnia sollicitudinem meam⁴, et opportunis suggestionibus, quod universali Ecclesiae prosit, insinuans, ut in ipso nec catholicis vestrum praesidium, quibus volumus subveniri⁵, nec meum vobis desit obsequium.

Data sexto idus Martii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 10 Martii, an. 453.

EPISTOLA LXXIII⁶.

Iuliano de ipsius erga se benevolentia gratias agens, eidem Constantinopolitanam Ecclesiam ab Anatolio turbatam valde commendat; monachorum autem tumultum aliaque plura sciscitatus, synodi Chalcedonensis acta in latinum sermonem vertenda praecipit.

Leo episcopus Romae Iuliano episcopo Coensi.

CAP. I. Agnovi in dilectionis tuae litteris fraternae charitatis affectum: quod de malis⁷, quae multa et saeva pertulimus, pio nobiscum dolore compateris. Sed utinam haec, quae nos perpeti Dominus aut permisit, aut voluit, ad correctionem proficiant servatorum⁸, et ut

Ac Iulianum singulari officiat benevolentia.

Iuliano de charitatis erga se affectu gratias reddit.

1 « Al. honoraret ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 336.

2 « Al. Ne sibi ». Ballerin. col. 1184 et Cacciar. l. c.

3 « Al. ne ». Ballerin. l. c.

4 « Vulg. cum aliq. mss. delect meam ». Ballerin. l. c.

5 « Al. subvenire ». Ballerin. l. c.

6 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1189.

7 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 333 cum plur. mss. *de multis malis*.

8 « Al. multorum ». Ballerin. col. 1190 et Cacciar. l. c.

Est divinae misericordiae et flagella remove, et suorum corda ad se convertere.

De Ecclesia Constantinopolitana gravissime angitur.

Andreas Eutychianistae in Aetii locum provectionis Anatolii animum prodit.

Cur in hunc S. Leo commoveri differat.

In principum erga Ecclesiam sollicitudine plurimum confidit.

Constantinopolitanam Ecclesiam Iuliano ve-

desinant adversitates, finiantur offensae. Quod utrumque de magna erit misericordia Dei, si et flagella removeat, et ad se suorum corda convertat. Sicut autem fraternitatem tuam, ea, quae apud nos desaevit¹, contristavit hostilitas, ita me anxium facit, quod in Constantinopolitana Ecclesia, quantum tuae indicant litterae, haereticorum insidiae non quiescunt; et, exquisitis² occasionibus, hi, qui catholicae fidei defensores fuere, vexantur. Nam dum Aetius ab officio archidiaconatus per speciem provectionis amovetur, et in locum eius Andreas, qui ob haereticorum societatem fuerat abiectus, assumitur; dum beatae memoriae Flaviani accusatoribus honor redditur, et piissimi confessoris participes aut discipuli consternuntur³, nimis aperte quid episcopo Ecclesiae ipsius placeat, demonstratur.

In quem pro causae merito differo commoveri; et quid ipse mecum cum suis epistolis agat, quas missurum eum filius noster Aetius indicavit, expecto: dans locum voluntariae emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. Clementissimo tamen Principi et piissimae Augustae de his, quae ad custodiam pacis ecclesiasticae pertinent, scripsi: quos devotione suae fidei provisuros esse non dubito, ne contra gloriam operis ipsorum damnata haeresis valeat⁴ pullulare.

CAP. II. Studeat ergo dilectio tua, frater carissime, piam et necessariam curam sollicitudini apostolicae sedis impendere,

quae tibi apud se nutrito catholicam contra Nestorianos et Eutychianos haereticos actionem materno iure commendat, ut divino fultus auxilio speculari de Constantinopolitanae urbis opportunitate non desinas, ne⁵ praedictorum dogmatum impius usquam turbo consurgat. Et quia tanta est gloriosorum Principum fides⁶, ut confidenter eis possis quae sunt insinuanda suggerere, pietate ipsorum ad utilitatem Ecclesiae universalis utaris. Consulente autem dilectione tua⁷ de his, in quibus putaveris ambigendum, non deerit relationibus tuis meae responsionis instructio: ut⁸ sequestrata earum actione causarum, quae in quibusque Ecclesiis praesulum suorum debent cognitione firmari, hanc specialem curam vice mea functus assumes, ne haeresis vel Nestoriana, vel Eutychiana in aliqua parte revirescat; quia in episcopo Constantinopolitano catholicus vigor non est, nec multum aut pro sacramento salutis humanae, aut pro sua est aestimatione sollicitus: cum si quid illi inesset spiritualis industriae, ita et a quibus ordinatus sit, et cui viro successerit cogitare deberet, ut magis beatum Flavianum, quam sui honoris sequeretur auctores. Et ideo cum piissimi Principes secundum obsecrationem meam⁹ dignati fuerint fratrem Anatolium de his, quae merito in querelam veniunt, increpare, iungat charitas tua diligentiam suam¹⁰, ut universa scandala, adhibita plena corre-

homester commendat.

Pravum Anatolium negligentiam caput.

Item a principibus, in tanto Leoue, increpatur.

1 « Al. fuit ». Ballerin. l. c. Melius quidem n. l.

2 « Al. quaesitis; Vat. 1340 quae suis ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

3 « Vet. edit. cum plerisq. mss. conteruntur ». Ballerin. l. c. Ad rem forte melius.

4 « Al. queat ». Ballerin. l. c.

5 « Edit. vet. ut... nunquam ». Ballerin. l. c.

6 « Al. clementia ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 338.

7 Cacciar. l. c. cum al. *Consulenti autem dilectioni tuae*. Perperam, ut videtur.

8 Codd. Vat. cum edit. vet. legunt: *ut sequestrata eorum actione, causae, quae in quibusque ecclesiis praesulum suorum debent cognitione firmari, hac speciali cura vice mea functus utaris, ne haeresis, etc.*

9 « Al. observationes meas ». Ballerin. col. 1191. Hae referri videntur ad epistolas Marciano et Pulcheriae contra Anatolii ambitionem datas sup. num. LXV, LXVI pag. 93, 96 ».

10 « Male vulg. videat vel vigeat charitas tua diligentia sua ». Ballerin. l. c.

cione, resecantur, et a filii nostri Aetii cesset iniuriis. Nam apud catholicum episcopum etiam si ¹ erat quod quacumque de causa succensendum archidiacono videretur, propter fidei reverentiam debuit praetermitti, potius quam locum catholici nequissimus haereticus obtineret. Cum itaque quae sequantur agnovero, tunc manifestius quid agi oporteat, aestimabo. Nam interim dolore cohibito, malui ² indulgere patientiae, ut locus esset veniae.

CAP. III. De Palaestinis vero monachis, qui iam pridem in tumultu dissensionis esse dicuntur, quo adhuc animo moveantur, ignoro. Neque cuiusquam sermone mihi patefactum est, quas causas videantur antefatae praefere discordiae: utrum scilicet Eutythianae perversitati tali furore famulentur; an implacabiliter doleant episcopum suum in hanc impietatem potuisse ³ traduci, quod contra ipsorum locorum sanctorum testimonia, quibus totus mundus instruitur, ab Incarnationis dominicae veritate desciverit; et quod in aliis per indulgentiam curari placuit, in illo putent non esse veniale. Unde cupio me super his plenius edoceri, ut etiam talium correctioni congrue studeatur: quia aliud est contra fidem impie armari, aliud pro fide immoderatus commoveri ⁴. Chartas etiam, quas Aetius praesbyter ante indicavit esse directas, et Breviarium fidei, quo te misisse significas, necdum ad me noveris pervenisse. Unde, si expeditioris occasio ⁵ se praebuerit perlatoris, libenter habeo,

¹ « Codd. Vat. cum vet. edit. legunt: *etiam si erat utrumque decus sacerdotale, sacerdoti archidiacono propter fidei reverentiam debuit praemitti, potius quam, etc.* » Cacciar. l. c. Perperam ad orat. contextum.

² « Cod. Sicard. *malim* » Ballerin. l. c. Recte ad sens. n. l.

³ « Vulg. edit. et mss. plerisque *posse* » Ballerin. col. 1192. Sane perperam.

ut si qua est quae utilis videatur, quam primum ad me mittatur instructio. De Aegyptiis monachis quam quieti, aut cuius sint fidei, scire desidero, et de Alexandrinae Ecclesiae pace quid ad vos veris nunciis perferatur: ad cuius episcopum vel ordinatorum ipsius, seu clericos, qualia scripta direxerim, missis exemplaribus scire te volui. Ad clementissimum quoque Principem, et ad religiosissimam Augustam quis nunc meus sermo sit missus, directa ⁶ exemplaria perdocebunt.

CAP. IV. Utrum autem epistola mea ⁷, quam de Incarnationis dominicae fide, incolumi adhuc sanctae memoriae Flaviano, ad dilectionem tuam per Basilium diaconum miseram, fraternitati tuae tradita sit, scire desidero: quoniam suspectum habeo, quod de eius textu nullum unquam indicium reddidisti. Gestorum synodali, quae omnibus diebus concilii in Chalcedonensi civitate confecta sunt, parum clara propter linguae diversitatem apud nos habetur instructio. Et ideo fraternitati tuae specialiter iniungo, ut in unum codicem universa facias congregari, in latinum scilicet sermonem absolutissima interpretatione translata: ut in nulla parte actionum dubitare possimus, neque ullo modo esse possit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam te fuerit studente perductum.

Dat. quinto idus Martii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 11 Martii, an. 453.

⁴ « Vet. edit. cum nonnull. mss. *aliud in errore quempiam detineri* » Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 339. Ad orat. context. sane perperam.

⁵ « Ant. edit. cum plerisque mss. *expeditior occasio* » Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

⁶ « Al. *missa exemplaria* » Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Male.

⁷ Innuitur epistola, quam sup. num. xix dedimus, pag. 41.

Nec non de Aegypti monachis, ac de Alexandrina Ecclesia.

Litterarum ad Marcian. et Pulcher. mittit exempla.

Timet, ne Flaviano transmissionem epistol. ad Flaviano. exemplar fuerit traditum.

Mandat ut synodus Chalcedonensis latine reddatur.

EPISTOLA LXXIV¹.

De eximia Marciani fide gratulatus ambrosiosam Anatolii fraudem in litteris suis occultandis detegit, atque Chalcedonensis synodi confirmationem universis Ecclesiis denunciandam committit: postremo Iuliani officium singillatim declarat.

Leo episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Multa mihi in omnibus clementiae vestrae litteris causa gaudendi ² est, dum ex magna divinae providentiae misericordia praestitum ³ humanis rebus experior ⁴, quod ecclesiasticam pacem, quae non nisi unitate praedicationis evangelicae custoditur, piissimo studio iuvare dignamini: ut fidei ⁵ vestrae gloria non solum utilitate reipublicae, sed etiam religionis profectibus augeatur, gloriosissime Auguste ⁶. Unde ineffabiliter Deo gratias ago, qui ⁷ eo tempore, quo obortura ⁸ haereticorum scandala praesciebat, vos in imperii fastigio collocavit: in quibus ad totius mundi salutem et regia potentia, et sacerdotalis vigeret industria. Nam cum vestro praecipue opere sit effectum, ut per synodale concilium, damnatis impii dogmatis defensoribus, omnes vires sacrilegus error amitteret, ad eisdem devotionis pertinet palmam, si ma-

¹ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1199. « Ex graeca versione inscribitur: *Gloriosissimo et clementissimo filio Marciano Augusto Leo archiepiscopus Romae* » Ballerin. col. 1200 et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 350.

² Cacciar. l. c. cum mss. et edit. *gaudii*: de qua lectione vid. coniecturas Ballerinior. l. c.

³ « Vet. edit. mendose *praestitutum* » Ballerin. l. c.

⁴ « Al. *extat* » Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Rectius ad sens. videtur n. l.

⁵ « Male Cod. Grim. *ut a fidei* » Cacciar. l. c.

⁶ « Vet. edit. *imperator*: ex graeca versione

lum, quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibuscumque reliquiis deleatur. Quod facilius clementia vestra arbitratur ⁹ implendum, si per universas Ecclesias definitiones sanctae synodi Chalcedonensis Apostolicae Sedi placuisse doceantur. De quo quidem ratio non fuit ambigendi, cum ei fidei ¹⁰ omnium subscribentium consensus accesserit, quae a me secundum formam apostolicae doctrinae ac paternae traditionis emissa est; et per fratrem meum Lucianum episcopum talia ¹¹ et ad gloriam vestram, et ad Constantinopolitanum episcopum scripta direxerim ¹², quae evidenter ostenderent, me ea quae de fide catholica in praedicta synodo definita fuerunt, approbare. Sed ¹³ quia in eisdem litteris ea, quae per occasionem synodi male sunt attentata, reprehenderam, maluit praedictus Antistes meam gratulationem tacere, quam suum ambitum publicare. Mihi autem multum fiduciae, Deo per vos operante, collatum est, quod probasse vos observantiam meam de custodia canonum paternorum, pietatis vestrae affatibus indicastis ¹⁴. Et merito geminatur gaudium meum, cum vobis, religiosissime, placere cognosco, ut et fides Nicaena suam teneat firmitatem, et privilegia Ecclesiarum illibata permaneant.

CAP. II. Quamvis autem de praeclaro fidei vestrae opere nihil vestra pietas in-

gloriosissime et clementissime filii et Imperator Auguste » Ballerin. col. 1201.

⁷ « Cod. Vind. *quod* » Ballerin. l. c. Melius videtur n. l.

⁸ « Duo Vatt. *oboriri* » Cacciar. pag. 351. Rectius ad sens. n. l.

⁹ « Vulg. ant. *arbitretur* » Ballerin. l. c. Melius, ut opinor.

¹⁰ « Al. *eius fidei* et intr. *subscribendo vel subscribendum pro subscribentium* » Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

¹¹ « Cod. Ratisp. *delet talia* » Ballerin. l. c.

¹² Vid. super. epist. LXVI et LXVIII pagg. 96, 98.

¹³ « Al. *et* » Ballerin. l. c.

¹⁴ « Quesnell. contra fidem codd. *indicatis* » Ballerin. col. 1203. Recte n. l.

Optat imperator, ut Chalcedonensis synodi per Sedem Apostolicam approbatio cunctis innotescat.

Fidei formula per Pontificem missa ab universo concilio subscripta.

Anatolii dolus.

Nicaena synodi decreta Marcianus vult integra servari.

Monachorum conatus ipse comperit.

EPISTOLA LXXV¹⁰.

dicavit; mihi tamen per veneratorem una mecum specialiter vestrum, fratrem meum Iulianum episcopum innotuisse significo, quam pio dignati fueritis responso imperitorum monachorum animos et⁴ cohibere pariter et docere: ut, si illos non penitus deseruit divina miseratio⁵, sentiant⁶ se et didicisse quod credant, et agnovisse quod timeant. Quia vero omnibus modis obediendum est pietatis vestrae⁷ religiosissimae voluntati, constitutionibus synodalibus, quae mihi de confirmatione fidei catholicae, et de haereticorum damnatione placuerunt, libens adieci sententiam meam: quae ut ad notitiam omnium sacerdotum Ecclesiarumque perveniat, vestrae clementiae praeceptio ordinare dignabitur. Adfuturam credo et spero gratiam Dei, quae tam sanctam tanti Principis curam, plenissimum desiderii sui⁸ fructum faciat obtinere, ut omnibus dissentienti occasionibus amputatis, apostolicae ubique doctrinae pax regnet et veritas. Fratri autem meo Iuliano episcopo⁹ noverit vestra clementia hoc me proprie delegasse, ut quicquid illic ad custodiam fidei pertinere probaverit, meo nomine vestrae fiducialiter suggerat pietati: quoniam certus sum, vos ad haec omnia emendanda⁷ vel defendenda, Deo auxiliante⁸, sufficere.

Dat. duodecimo kalendas Aprilis⁹, Oplione viro clarissimo consule.

Dat. die 21 Martii, an. 453.

¹ Cacciar. pag. 353 cum al. omitt. et.

² « Al. misericordia ». Ballerin. col. 1204.

³ « Al. sciant ». Ballerin. l. c.

⁴ « Al. pietati vestrae, et ». Ballerin. l. c. Perperam, ut opinor.

⁵ Cacciar. l. c. delet sui. Male, ut videtur.

⁶ « Cod. Ratisp. delet episcopo ». Baller. l. c.

⁷ « Nonnulli codd. emundanda Ballerin. l. c.

⁸ « Cod. Ratisp. omitt. Deo auxiliante ». Ballerin. l. c.

⁹ « Duo Vat. cum uno Taurin. XVII kalend. Aprilis ». Cacciar. l. c. Jaffé op. c. nobis assent.

Piis Pulcheriae studiis laudatis, de compressa monachorum seditione gratulatur, eamque monet PP. Chalcedonensibus se litteras misisse, quibus concilium confirmaret: tum Anatolii dolum obiurgat, et Iulianum legatum suum Augustae commendat.

Leo episcopus Pulcheriae Augustae.

CAP. I. Quamvis nullas nunc litteras tuae pietatis acceperim, scribente tamen gloriosissimo Principe, non aliter dignatione ipsius sum gavisus, quam si mihi etiam tuae serenitatis redderentur alloquia. Unde consuetudinem debiti a me officii oportuit custodiri¹¹, qua me significarem clementiae vestrae salute gaudere¹², et incessabilibus a Deo precibus postulare, ut vos, et Romanae Reipublicae; et catholicae Ecclesiae in omni prosperitate conservet¹³. De vigore autem fidei vestrae, qua¹⁴ indesinenter Domino sacrificium laudis offertis, quantas Deo gratias agam, enarrare non valeo: quoniam Principibus temporis nostri non solum potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. Indicante enim fratre meo Iuliano episcopo, pervenerunt ad nos in exemplaribus praeceptionum vestrarum saluberrimae sanctiones, quibus insanam

¹⁰ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1205.

¹¹ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 354 consuetudinem me debitam meo officio oportuit custodire; « ant. edit. consuetudinem debitam mei officii oportuit me custodire ». Ballerin. col. 1206. Forte mel. n. l.

¹² Cacciar. l. c. cum al. *per quam significarem clementiae vestrae, absolute me gaudere*. Melius videt. n. lectio.

¹³ Cacciar. l. c. addit. *gloriosissima Augusta*.

¹⁴ Cacciar. l. c. cum al. *quo. Ad sens. f. reclusus*.

Pulcheriae silentium notat.

Suum erga illam obsequium.

Eius religionem summopere laudat.

Monachorum compressa seditione.

Universae Ecclesiae Chalcedonensis concilii confirmatio, opitulante imperatore, commendanda.

Quid minoris Iuliano sit de mandato.

imperitiam monachorum dignati estis parcendo plectere, et docendo punire: ut, si eos ad poenitentiam miseratio divina converterit, multis lacrymis, et a nefandis caedibus, et ab haereticorum blasphemis diluantur.

CAP. II. Quod vero piissimus imperator ad omnes episcopos, qui Chalcedonensi synodo interfuere, voluit me scripta¹ dirigere, quibus ea², quae illic de fidei regula sunt definita, firmarem, libenter implevi³; ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam: cum per Constantinopolitanum episcopum, cui laetitiam meam largiter indicavi, in omnium potuerit notitiam pervenire quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quam repulsam sui ambitus publicare. Fratri et coepiscopo meo Iuliano, cui sollicitudinem meam in causa fidei delegavi, rogo ut eam fiduciam praebere dignemini, qua pietati vestrae possit, quae universali Ecclesiae sint profutura, suggerere.

Dat. duodecimo kalendas Aprilis, Oplione viro clarissimo consule.

Dat. die 21 Martii, an. 453.

EPISTOLA LXXVI⁴.

Iuliani, ac imperatoris in Ecclesiam sollicitudine commendata, litteras PP. Chalcedonensibus se dedisse edocet, ac dolosam Anatolii ambitionem notans suae ad Eudociam epistolae scire cupit effectum: datae vero ad Anatolium

¹ « Duo Vat. cum Grimani mea scripta » Cacciar. l. c. Sane perperam.

² « Nonnulli codd. delent ea ». Cacciar. l. c.

³ Inquit S. Leo litteras suas ad Synodum Chalcedonensem, quas vid. in vet. Bullar. Rom. num. xvii edit. nostrae tom. 1, pag. 70.

App. Bull. Rom. — Vol. 1.

exemplar imperatoris oculis subiiciendum, nec ne, Iuliani arbitrio committit.

Leo Iuliano episcopo.

CAP. I. Quam vigilanter, quamque devote pro catholica fide fraternitas tua excubet, litterarum tuarum textus ostendit, quibus instruentibus⁵ multum mea sollicitudo relevatur; accedente religiosi imperatoris religiosissima pietate, quam evidenter apparet ad universalis Ecclesiae firmamentum a Domino praeparatam: ut dum sancto studio pro fide agunt christiani Principes, fidenter pro eorum regno supplicent Domini sacerdotes. Quod ergo necessarium credidit clementissimus imperator, libenter implevi, ut ad omnes fratres, qui Chalcedonensi synodo interfuerunt, scripta dirigerem, quibus placuisse mihi, quae a sanctis fratribus nostris de regula fidei confirmata sunt, demonstrarem: propter eos scilicet, qui ad occasionem velandae perfidiae suae infirma vel dubia videri volunt statuta Concilii, quae nulla sunt consensus mei sententia roborata: cum tamen post reverentiam fratrum, quos vice mea miseram, ad Constantinopolitanum episcopum epistolae dederim; ut, si eas publicare voluisset, abunde ex ipsis potuisset agnosci, quanto gaudio ea, quae de fide synodus sanxerat⁶, approbarem. Sed quia in eisdem continebatur quale responsum accepisset ambitio, ignorari voluit, quod de fraternis constitutionibus sentiebam; ne simul cognosceretur quod pro inviolabili Nicaenorum canonum auctoritate rescripseram. Unde studeat dilectio tua

⁴ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1207.

⁵ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 347 *intervenientibus*. Melius, ut videtur.

⁶ Cacciar. l. c. cum cod. Grimani. *de fide sanxerunt*.

Iuliani et imperatoris in Ecclesiam sollicitudo.

Litterae Chalcedonens. synodum confirmantes transmissae.

Cur Anatolius priores ipsi traditas non publicavit.

Capit. Leo, ut imperatoris studio Chalcedonensis concilii per Sedem Apostolicam adprobatio omnibus episcopis innotescat.

piissimum Principem trebris suggestionibus commonere, ut, adiunctis affatibus suis, ad singularum provinciarum sacerdotes deferri apostolicae Sedis scripta praecipiat; ne ulterius quisquam veritatis inimicus de silentio meo se excusare praesumat.

Singularis principum providentia monachorum audaciam compevit.

CAP. II. De edicto autem christianissimi imperatoris, quo imperita quorundam monachorum insania quid mereretur ostendit, et de responsione piissimae Augustae, qua monasteriorum praesules increpavit, multum me gaudere significo; non ignorans hunc ipsis fervorem fidei divina inspiratione conferri, ut omnibus excellentiam ipsorum non solum regii culminis, sed etiam sacerdotalis esse appareat sanctitatis, apud quos, ut fraternitati tuae familiarior esset fiducia, et nunc et antea postulavi, confidens de eorum benevolentia, quod necessariis suggestionibus non difficulter dignabuntur annuere.

Secreto Marciani obsequens mandato ad Eudociam scribit.

CAP. III. Et quia secretius mihi clementissimus imperator per filium nostrum Paulum mandare dignatus est de admonenda filia nostra clementissima Augusta Eudocia²; feci quod voluit, ut litteris meis quam fructuosum ipsi foret, si catholicae fidei faveret, agnosceret, et ut clementissimi Principis filii sui litteris super hoc admoneretur, obtinui: non ambigens ipsam quoque pio studio elaboraturam, ut auctores seditionum propositum suae professionis agnoscant, et si non intelligunt docentium praedicationem, saltem vindicantium timeant potestatem. Quem itaque profectum haec nostra cura obtineat, protinus litteris dilectionis tuae opto cognoscere, et utrum tandem rebellis imperitia conquiescat; quae si de nostra

Huius epistolae effectum a Iuliano cognoscere desiderat.

1 « Cod. Ratisp. omnem ». Baller. col. 1208. Perperam, ut opinor.

2 Cacciar. l. c. cum al. Eudocia.

3 Cacciar. pag. 348 cum al. solidationis per-

putat ambigendum esse doctrina, saltem beatae memoriae Athanasii, Theophili et Cyrilli Alexandriae sacerdotum scripta non renuat: cum quibus ita fidei nostrae forma concordat, ut in nullo a nobis discrepet, qui se illis consentire profitetur.

Eandem Athanasii et Cyrilli fidem suam esse profitetur.

CAP. IV. Filio nostro Aetio presbytero in suo moerore compatimur: et cum in locum officii eius, is fuerit ascitus, qui reprobatione dignus fuerat iudicatus, non est dubium hanc commutationem ad catholicorum iniuriam pertinere. Sed patienter interim ista tolleranda sunt, ne mensuram moderationis³ solitae videamur excedere: cum possit pro tempore satis esse praedicto, quod clementissimorum Principum favore munitur, quibus eum proxime litteris meis ita commendavi, ut apud religiosissimas mentes gratiam ipsius augendam esse non dubitem.

Aetii reintegrationem opportunis differt.

CAP. V. Illud etiam nosse te volumus, Anatolium episcopum post coercionem nostram in suae praesumptionis adeo temeritate persistere, ut Illyricianos episcopos, ut sibi subscriberent, conveniret; quod nobis episcopus, qui a Thessalonicensi⁴ ordinationis nuncius missus est, intimavit. Cui ideo scribere nolumus, quamvis ipse hoc peteres debere fieri, quia eum corrigi nolle perspeximus. Duas a pari ad synodum epistolas feci: unam, cui exemplaria epistolae meae ad Anatolium episcopum datae subditi feci, alteram, quae exemplaria subditi non haberet; tuo permittens arbitrio, ut quam dandam esse clementissimo Principi dixeris, hanc tradas, altera apud te retenta.

Anatolii conatus, ut Illyrici episc. eius ambitioni faveant.

Epistolae ad synodum duo diversa exemplaria S. Leo Iuliano transmittit.

Ex his quodnam imperatori tradendum Iuliani prudentiae relinquit.

Dat. duodecimo kalendas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 21 Martii, an. 453.

peram inquit Ballerin. loco citato col. 1210.

4 Hinc Euzithaei Thessalonicensis episcopi in Anastasii locum surrogati tempus ordinationis facile dignoscitur. V. Ballerin. l. c.

EPISTOLA LXXVII¹.

Iuliano rescribens eum hortatur, ut in parricidas Alexandriae monachos Marciani zelum excitet.

Leo episcopus Iuliano Coensi episcopo.

Iuliani litteris rescribit.

CAP. I. Litteras dilectionis tuae, quas per filium meum virum illustrem Ezechium² direxisti, eo tempore accepi, quo recentioribus epistolis tuis iterata iam occasione responderam. Unde quia etiam in his alloquiis tuis eadem de impiissimis haereticis iusto dolore conquestus es, congruum fuit, quia scribendi opportunitas extitit, non tacere. In causa itaque fidei, quicquid pro nostro officio agi potuit³ ac potest⁴, iuvante Domino, et sollicite et libenter exequimur: ut Evangelio Christi irreprehensibiliter serviamus, ne per desidiam nostram ulla pars Ecclesiae catholicae neglecta videatur. Propter quod, sicut omnibus notum est, non destiti laborare, ut manifestata atque defensa Incarnationis dominicae veritate, omnis fraternitas, quid ubique secundum doctrinam apostolicam, et tenendum et docendum esset, agnosceret, accedente gloriosissimorum Principum studio divinitus inspirato, ut in civitate Chalcedonensi synodo congregata, haeretica damnaretur impietas, ne vel quisquam sectator Nestorii, vel ullus discipulus Eutychis liberum possit cum catholicis habere consortium: cum quod ad sancti Concilii auctoritatem pertinet, nulla usquam remanserit discordia. Si qui autem sua ob-

1 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1210.

2 « Al. Isichium vel Isicium vel Isicum ». Ballerin. l. c. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 355.

3 « Cod. Vat. 1340 cum al. officio oportuit, deleto verbo agi ». Cacciar. l. c.

duratione caecati, ita in reprobi sensus amentiam transierunt, ut malint furere, quam sanari, ad imperialem pertinet potestatem, ut perturbatores ecclesiae⁵ pacis, et reipublicae, quae christianis Principibus merito gloriatur, inimici sollicitius comprimantur.

Ad imperialem pertinet potestatem Ecclesiae perturbatores comprimere.

CAP. II. Ut autem⁶ imperialis est, ut diximus, potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas severius coercere; ita auctoritatis est sacerdotalis, monachis praedicandi aliquam contra fidem licentiam non praebere, et omni virtute resistere, ne ea, quae ad sacerdotes pertinent, sibi audeant vindicare. Unde miramur fratrem Thalassium episcopum, quod Georgio nescio cui, qui praesumendo illicita et propositum monachi et nomen amisit, scribendi vel praedicandi aliquam permiserit facultatem. Ad quem episcopum, si dilectioni tuae visum fuerit, ex hac parte competentia scripta mittemus⁷. Agat itaque fraternitas tua opportunis suggestionibus, ut clementissimus Princeps, quae Domino sunt placitura, praecipiat, et incentores cruentarum seditionum iubeat competentius coerceri, ut nec illi⁸ impuniti sint, quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi qui talium utuntur insania. Si autem inquisitio iudiciaria et confessio reorum ad eas personas pervenit, quarum vel consilio vel impulsu mala tanta commissa sunt, nullius favoris eis sunt praestanda solatia. Quantum enim meliora de ipsis sunt credita, tanto sunt amplius detestandi; quorum nunc impietas, quae per hypocrisis fuerat velata, detegitur. Et ideo agat christi-

Christi vero Evangelium praedicare solummodo episcoporum est.

Miratur itaque, quod Thalassius perverso monacho conchomandi venium imperiorit.

Cruentarum seditionum incentores per imperatorem graviter puniendi.

Et magis quis est detestandus, quo impietatem suam virtutis fuce velant.

4 « Al. possumus ». Ballerin. l. c.

5 « Al. Ecclesiae ». Ballerin. col. 1211.

6 « Duo Vat. Unde autem ». Cacciar. l. c. Male.

7 « Antea vulg. perperam mittamus ». Ballerin. l. c.

8 « Quosnell. contra codd. idem delet illi ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 356.

stianissimus et piissimus imperator, quod paci ecclesiasticae intelligit profuturum. Quem superna inspiratione ita instruendum esse confido, ut et disciplina inquietos revocari¹, et a sanguine eorum iubeat abstineri: quamvis nihil ultionum non mereantur subire, qui ausi sunt et divinis et humanis constitutionibus repugnare.

Dat. quarto nonas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 2 Aprilis, an. 453.

EPISTOLA LXXVIII².

Maximi fide laudata, eum vehementer hortatur, ut catholicam doctrinam tueatur, ac Nicaeni concilii statutis innixus iura Antiochenae sedis ab Anatolii ambitione impetita strenue defendat.

Leo Maximo Antiocheno³.

CAP. I. Quantum dilectioni tuae placeat communis fidei sacratissima unitas et pacis ecclesiasticae tranquilla concordia, litterarum tuarum⁴ textus ostendit, quas ad me filii nostri Marianus⁵ presbyter et Olympius diaconus detulerunt, eo nobis gratiores, quod per ipsas⁶ alloquia⁷ alterna miscemus, et⁸ magis magisque innotescit⁹ gratia Dei, qua fit, ut per totum mundum de manifestato¹⁰ catholicae ve-

ritatis lumine gaudeatur. Quamvis, quod multum dolemus, quidam adhuc (sicut sermo indicat nunciorum) tenebras suas diligant; et cum ubique diei splendor exortus sit, etiam nunc caecitatis suae delectentur obscuro, et perdita fide, solo ac vacuo nomine remanserint christiani, non habentes intelligentiam, qua errorem ab errore discernant, et blasphemiam Nestorii ab Eutychem impietate distinguant. Nec enim ideo excusabilis videri aliqua eorum falsitas potest, quia ipsi sibi sunt in sua perversitate contrarii. Nam licet¹¹ Nestorium Eutychem discipuli detestentur, et Eutychem anathematizent Nestorii sectatores; Catholicorum tamen iudicio pars utraque damnatur, et ambae simul haereses a corpore Ecclesiae rescantur; quia neutra falsitas nobiscum potest habere concordiam. Nec interest, quo sacrilegio ab Incarnationis dominicae veritate discordent, cum id, quod pravisime sentiunt, nec auctoritas Evangelii, nec ratio suscipiat¹² sacramenti.

CAP. II. Et ideo, frater carissime, oportet dilectionem tuam toto corde perspicere¹³, cuius Ecclesiae gubernaculis te Dominus voluerit praesidere, et eius meminisse doctrinae, quam praecipuus apostolorum omnium¹⁴ beatissimus Petrus, per totum quidem mundum uniformi praedicatione, sed¹⁵ speciali magisterio¹⁶ in Antiochena et Romana¹⁶ urbe fundavit: ut illum in suae glorificationis domicilio prae-

Haereticorum pertinaciam deplorat.

Non ideo excusanda quia Nestorius et Eutychem sibi met adversantur.

Utrique licet erroris specie discordes, ab Ecclesiae tamen corpore rescissi.

Itaque Maximo pro catholica fide sedulo vigilandum.

Leo Marcianum ab haereticorum caede temporari optat.

F. Maximi litteris sibi pergratissimae eius religionem arguit.

1 « Vet. edit. male revocare ». Ballerin. l. c.
2 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1212.

3 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 357 cum al. vulgat. *Leo catholicae Ecclesiae Episcopus Maximo carissimo fratri Episcopo salutem.*

4 « Tres codd. delent tuarum ». Cacciar. l. c.
5 « Al. Marinus; al. Marinius; al. Maritianus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

6 « Al. per ipsos ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Aptius ad sens. videt. n. lectio.

7 « Al. eloquia ». Ballerin. l. c.

8 « Cod. Ratisp. ut ». Ballerin. l. c.

9 Cacciar. l. c. cum al. *innotesceret*. Male ad context., ut videtur.

10 « Vet. edit. manifesto ». Ballerin. l. c.

11 Cacciar. cum al. *Nam cum*. Mel., ut opinor, n. lectio.

12 Cacciar. l. c. cum al. *recipiat*; al. *nec auctoritas Evangelii habeat, nec ratio sacramenti*. Vid. Ballerin. col. 1213.

13 Al. cod. *praescire aut prospicere*. Ballerin. et Cacciar. II. cc. Recte quidem n. lectio.

14 Cacciar. pag. 358 et pro *sed*. Mel. n. lectio.

15 « Al. ministerio ». Ballerin. l. c. Melius, opinor, n. lectio.

16 Cacciar. l. c. cum al. *in Romana*.

minentem ea intelligas reposcere instituta, quae tradidit, sicut ab ipsa, quam confessus est, veritate suscepit. Neque ullo modo sinas in Orientalibus Ecclesiis, maximeque in his, quas Antiochenae sedi sacratissimorum Patrum Nicaeni canones deputaverunt, ab improbis haereticis Evangelio resultari, et vel Nestorii, vel Eutychem¹ a quoquam dogma defendi. Quoniam, sicut dixi, catholicae fidei petra, cuius cognomen beatus apostolus Petrus sumpsit a Domino, nullum recipit ab utraque impietate² vestigium; sed evidenter atque perspicue et Nestorium anathematizat, qui Verbi carnisque naturam in beatae Virginis conceptione³ sciungens, unumque Christum in duos dividens, aliam Deitatis et aliam humanitatis voluit esse personam; cum omnino unus idemque sit, qui et secundum sempiternam Deitatem de Patre est natus sine tempore, et secundum veram carnem de matre est natus in tempore; et Eutychem similiter execratur, qui in Domino Iesu Christo veritatem humanae carnis evacuans, ipsum Verbum in carnem asserit⁴ transformatum, ut nasci, nutriri, proficere, pati, mori, atque sepeliri, et die tertio suscitari, solius fuerit Deitatis, quae servilis formae non veritatem suscepit, sed figuram.

CAP. III. Summa itaque vigilantia cautum te esse convenit, ne quid sibi haeretica pravitas audeat vindicare; cum te deceat his sacerdotali auctoritate resi-

stere, nosque saepius de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere. Dignum est enim, te Apostolicae Sedis in hac sollicitudine esse consortem, et ad agendi⁵ fiduciam privilegia tertiae Sedis⁶ agnoscere, quae in nullo cuiusquam ambitione minuentur⁷; quia tanta apud me est Nicaenorum canonum reverentia, ut ea quae sunt a sanctis Patribus constituta, nec permiserim, nec patiar aliqua⁸ novitate violari. Etsi enim diversa nonnumquam sunt merita Praesulum, iura tamen permanent Sedium⁹; quibus etsi possint aemuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem. Unde cum aliquid pro Antiochenae Ecclesiae privilegiis dilectio tua agendum esse crediderit, propriis litteris studeat explicare¹⁰, ut nos consultationi tuae absolute et congrue respondere possimus.

CAP. IV. Nunc autem ad omnia¹¹ generaliter pronuntiare sufficiat, quod si quid a quoquam contra Nicaenorum canonum statuta in quacumque synodo vel tentatum est, vel ad tempus videtur extortum¹², nihil praedictis potest inviolabilibus inferre decretis: et facilius erit quarumlibet consensionum pacta dissolvi, quam praedictorum canonum regulas ex ulla parte corrumpi. Subripiendi¹³ enim occasiones non praetermittit ambitio, et quoties ob occurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum, difficile est, ut cupiditas improborum non

Privilegia Antiochenae sedis, quae a romana est tertia, firmiter vindicanda.

Summa Pontificis in Nicaenam synodum reverentia.

Sedium iura o praesulum meritis minime pendent.

Conatus in concilio Nicaeni decreta Leo plane irrita declarat.

Haec enim non minus Nestorium respicit duas personas effigiem in Christo.

Ac Eutychem detrahentem, quod in carnem Verbum ipsum fuit, vel transformatum.

Pro religione valenter vigilandum.

1 Cacciar. l. c. *Eutychemis*.

2 « Al. ad utramque impietatem ». Ballerin. loc. cit. Perperam.

3 « Male vet. edit. coniunctione ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

4 « Al. asseruit ». Ballerin. col. 1214. F. mel. n. l.

5 « Al. augendi vel augendam ». Ballerin. l. c. Melius ad orat. context. videt. n. lectio.

6 « Quesnell. contra plerosq. codd. privilegia tertia ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 359. Sane perperam.

7 « Al. ut... minuantur; Quesnell. in prima edit. quae in nullo cuiusquam ambitione in-

venitur excessisse ». Ballerin. l. c. Recte quidem ad orat. context. n. lectio.

8 « Prima Quesnell. edit. nec permisceri patiar nec aliqua... ». Ballerin. l. c. Aptius ad rem, n. lectio.

9 « Al. ecclesiarum ». Ballerin. l. c.

10 « Prima Quesnell. edit. propriis studeat nuntiis explicari ». Ballerin. l. c.

11 « Cod. Ratisp. addit me ». Ballerin. l. c.

12 « Al. codd. extortum ». Ballerin. l. c. Recte ad context. n. lectio.

13 « Vet. edit. subrependi ». Ballerin. col. 1215. Male.

aliquid supra mensuram¹ molitur appetere;² sicut etiam in Ephesina synodo, quae impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuvenalis episcopus ad obtinendum Palaestinae provinciae principatum credidit se posse proficere³, et insolentes ausus per commentitia⁴ scripta firmare. Quod sanctae memoriae Cyrillus Alexandrinus episcopus merito perhorrescens, scriptis suis mihi quid praedicti⁵ cupiditas ausa esset, indicavit; et sollicita prece multum poposcit, ut⁶ nulla illicitis conatibus praerberetur assensio. Nam cuius epistolae⁷ ad nos exemplaria direxisti sanctae memoriae Cyrilli, eam in nostro scrinio requisitam nos authenticam noveris reperisse. Hoc tamen proprium definitionis⁸ meae est, ut quantumlibet amplior numerus sacerdotum aliquid per quorundam subreptionem⁹ decernat, quod illis trecentorum decem et octo Patrum constitutionibus invenitur adversum, id iustitiae consideratione cassetur; quoniam universae pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reverentia intemerata servetur.

CAP. V. Si quid sane ab his fratribus, quos ad sanctam synodum vice mea misi, praeter id, quod ad causam fidei pertinebat, gestum esse perhibetur, nullius erit penitus firmitatis; quia ad hoc tantum ab Apostolica sunt Sede directi, ut, excisis haeresibus, catholicae essent fidei defensores. Quicquid enim praeter spe-

ciales causas synodali concilio ad examen episcopale defertur, potest aliquam diiudicandi habere rationem, si nihil de eo est¹⁰ a sanctis Patribus apud Nicaeam definitum. Nam quod ab illorum regulis et constitutione discordat, Apostolicae Sedis numquam poterit obtinere consensum. Quanta vero hoc diligentia custodiatur a nobis, exemplaribus eius epistolae, quam ad Constantinopolitanae episcopum refrenantes ipsius cupiditatem direximus, instrueris; quam in omnium fratrum et consacerdotum nostrorum facies notitiam pervenire, ut noverint pacem ecclesiasticam, per concordiam Deo placitam, debere servari.

CAP. VI. Illud quoque dilectionem tuam convenit praecavere, ut praeter eos, qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi docendi et praedicandi ius audeat vindicare, sive ille monachus, sive sit laicus, qui alicuius scientiae nomine gloriatur. Quia etsi optandum est ut omnes Ecclesiae filii quae recta et sana sunt, sapiant; non tamen permittendum est, ut quisquam extra sacerdotalem¹¹ ordinem constitutus gradum sibi praedicatoris¹² assumat, cum in Ecclesia Dei omnia ordinata esse conveniat, ut in uno Christi corpore et excellentiora membra suum officium impleant, et inferiora superioribus non resultent.

Data III idus¹³ Iunii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 11 Iunii, an. 453.

tionibus nobis adhaeret. Vid. Ballerin. loc. cit.
 6 « Eadem edit. prospexit ne ulla pro poposcit ut ». Ballerin. col. 1216. Rectius videtur n. 1.
 7 Edit. Ballerin. mendose epistola.
 8 « Male Quesnell. cum aliq. cod. defensio- nis ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 360.
 9 « Prima edit. Quesnell. subscriptionem ». Ballerin. l. c. Sane recte ad sens. n. 1.
 10 « Al. sit ». Ballerin. col. 1217.
 11 « Al. sacerdotum ». Ballerin. l. c.
 12 « Al. ». praedicationis ». Ballerin. l. c.
 13 Cacciar. pag. 361 cum Quesnell. IV Idus. Jaffe op. c. nobis assentit.

Ideo Iuvenalis episcopus frustra Palaestinae prov. appetit principatum.

Quidquid contra Nicaenos canones unquam fuerit molitum, ipso iure irritum est habendum.

Licet in id S. Sedis legati, praeter mandatum, consentirent.

Sedes ante Apostolica Nicaenam synodum in violabiliter custodit.

Mandat, ut titulae sume ad Anatolium caeteris conspicuis innotescant.

Nave concludendi munus quilibet praeter episcopum sibi arroget.

In uno Christi corpore officium suum cuique membro est adimplendum.

EPISTOLA LXXIX¹.

De Ecclesiae triumpho exultans illum Christo apprime tribuit, et Dioscoriginosa execratus Theodoretum adversus haeresim magis incendit.

Dilectissimo fratri Theodoro Episcopo Leo Episcopus.

CAP. I. Remeantibus ad nos fratribus et consacerdotibus nostris, quos ad sanctum concilium Sedes beati Petri direxit, agnovimus dilectionem tuam superno adiutorio nobiscum tam Nestorianae impietatis, quam Eutythianae vesaniae exitisse victricem. Unde gloriamur in Domino cum Propheta canentes²: *Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram*³, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quae nostro prius ministerio⁴ definierat, universae fraternitatis irretractabili firmavit assensu; ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede⁵ formatum⁶ totius christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque capiti membra concordent. In quo amplior⁷ nobis accrescit gaudendi materia, dum tanto magis se perculit ini-

De triumphatis haereticis summopere laetatur.

Iudicium per S. A. primitus emissum, mox ab universis episcopis approbatum.

Eo magis se perculit hostis, quo in Christi

micus, quanto contra Christi⁸ ministros saevius insurrexit. Nam ne aliarum sedium ad eam, quam ceteris omnium Dominus statuit⁹ praesidere, consensus assentatio videretur, aut alia quaelibet subreperere posset adversa suspicio; inventi prius sunt, qui de iudiciis nostris ambigerent. Et dum nonnulli a dissensionis¹⁰ incitati¹¹ auctore¹² ad contradictionum¹³ bella prosiliunt¹⁴, ad maius bonum, malo¹⁵ eius, auctore totius bonitatis dispensante, perventum est. Dulcius si quidem munerata gratiae divinae proveniunt, quoties non sine magnis sudoribus acquiruntur; et minus bonum videri solet pax continuata per otium, quam reddita per labores¹⁶. Ipsa quoque veritas et clarius renitescit, et fortius retinetur, dum quae fides prius docuerat¹⁷, haec postea examinatio confirmavit¹⁸. Multum denique sacerdotalis officii meritum splendet, ubi sic summorum¹⁹ servatur auctoritas, ut in nullo inferiorum putetur imminuta libertas. Et ad maiorem Dei gloriam proficit finis examinis, quando ad hoc se accipit exerendi fiducia²⁰, ut vincatur adversitas; ne quod per se probatur reprobum, silentii praedicio videatur oppressum.

ministros saevius insurgit.

Minus bonum videtur pax continuata per otium, quam reddita per labores.

Veritas examine confirmata et clarius nitet, et fortius retinetur.

1 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1218.
 2 « Duo codd. dicentes ». Cacc. Opp. S. Leonis part. II, pag. 362.
 3 Psalm. CXXIII, 8.
 4 « Duo codd. nostrum. . . ministerium ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Sane perperam.
 5 « Al. mss. a prima omnium fide et sede; al. a prima omnium fideliter sede ». Baller. l. c. Male quidem.
 6 « Al. cod. firmatum ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 7 « Al. amplius ». Ballerin. l. c.
 8 « Al. quanto magis etiam in Christi ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Forte melius.
 9 « Al. instituit ». Ballerin. col. 1220.
 10 « Al. dissensionum ». Ballerin. l. c.
 11 « Al. concis ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

12 « Duo Vall. auctoritate ». Cacciar. l. c.
 13 « Al. contradictionis ». Ballerin. l. c.
 14 « Apud Sichard. ad dissensiones incitati ab auctore contradictionis, ad insana bella prosiliunt ». Ballerin. l. c.
 15 Cacciar. l. c. cum al. malum. Quod sane Latinae syntaxi non cohaeret. Forte legendum est malum eius auctore totius bonitatis dissipante.
 16 « Al. per laborem; al. post laborem ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
 17 « Al. docuerit ». Ballerin. l. c. Concinnius ad sens. n. lectio.
 18 Cacciar. l. c. cum al. confirmaret; al. confirmaverit. Vid. et Ballerin. l. c. Confirmaret inepte ad orat. contextum.
 19 « Nonnulli codd. summopere aut summoperum ». Ballerin. l. c. Sane perperam.
 20 Cacciar. l. c. forte typographico mendo fiduciam.

Fidel victo-
riam Christo
tribuit.Nil prodest in-
credulis incar-
natio Christi.Dioscorus Pha-
raoni assimila-
tor.

CAP. II. Exulta igitur, carissime frater, et in unico Dei filio victor exulta. Vicit per nos ille pro se¹, cuius carnis veritas negabatur. Vicit per nos et pro nobis ille, cui vicimus. Secunda² est post adventum Domini haec orbi festivitas. Redditum saeculo est, praedone prostrato, Incarnationis divinae mysterium, quod humani generis inimicus, quia rebus ipsis auferre non poterat, calumniis obscurabat. Quin immo ab incredulorum corde perierat immortale mysterium, quia nihil prodest tanta salus incredulis, ipsa veritate suis dicente discipulis: *Qui crediderit, et baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur*³. Solis iustitiae iubar, densis⁴ per Orientem Nestorii et Eutychis nebulis impeditum, pure ab Occidente resplenduit, ubi culmen summum⁵ in Apostolis et Doctoribus principaliter collocavit. Quamvis nec illic unquam defuisse credendus sit, quo confessores sibi egregios reservavit; ita ut dum denuo conaretur hostis antiquus per secundi⁶ Pharaonis impenitens cor fidei Abrahae semen et filios repromissionis extinguere, Deo miserante, languescens nisi sibi nocere nihil potest. De quo et illud omnipotens mirabilis egit, quia et quos sibi socios⁷ ad Israelitici populi caedes asciverat⁸, non cum tyrannidis auctore sub-

mersit, sed cum suo populo congregavit; et, sicut revera se dignum, et soli sibi possibile fons misericordiae noverat, victos a nobis, nobiscum fecit esse victores⁹. Nam dum solus vere sit humani generis hostis spiritus falsitatis, omnes de illo iam triumphare non dubium est, quos sibi veritas vindicavit. Nunc prorsus illa Redemptoris nostri dicta, quam sint divinae auctoritatis apparet¹⁰, dum contra hostes fidei sic aptantur, ut de ipsis dictum esse¹¹ dubitare non liceat: *Vos, inquit, ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis implere. Ille homicida fuit ab initio, et in veritate non stetit, quia veritas in eo non est. Quando loquitur mendacium, ex suis¹² loquitur, quia mendax est, et pater eius*¹³.

CAP. III. Nihil ergo mirandum est, quod hi, qui in veritate Dei nostrae naturae mendacium crediderunt, patri suo et circa ista concordant; quicquid visum, quicquid auditum, quicquid denique, teste Evangelio, tactum est atque palpatum in unico Dei Filio, non eius cuius probatum est, asserentes, sed coaeternae et coessentialis Patri fuisse substantiae; quasi aut Divinitatis natura¹⁴ crucis ligno transfixa sit, aut inconvertibilis crescere per aetates¹⁵, et insipientia proficere sapientia sempiterna, vel Spiritu Deus¹⁷, qui

Solut humani
generis hostis
est spiritus fal-
sitalis.S. Leo im-
pudenter com-
mentata refellit.Caro Christi
vera est caro,
non substantia
quaedam coae-
terna, et coes-
sentialis Patri.

11 « Vat. 1340 cum sint divinae auctoritatis appareat ». Cacciar. l. c. Male quidem.

12 Cacciar. l. c. dicta, deleta voce esse. Melius n. lectio.

13 « Al. ex suo vel ex suis propriis » Ballerin. col. 1223.

14 Ioann. viii, 44, ubi Vulg. legit: *Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit, quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur...*

15 « Vocem natura contra codd. et edit. fidem omittit perperam Quesnellus ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc.

16 « Duo codd. cresceret per aetatem ». Ballerin. l. c. Rectius ad rem, et ad context. videt. n. l.

17 « Al. Dei ». Ballerin. l. c. Sane perperam.

1 Cacciar. l. c. cum al. delet et.

2 Cacciar. l. c. cum al. per se. Perperam.

3 Cacciar. l. c. cum plur. mss. *Per quem secunda est*. Minns bene, ut videtur.

4 Marc. xvi, 16., ubi Vulg. legit *qui vero*.

5 « Vat. 1340 Sol iustitiae subardens per orientem, etc. ». Cacciar. pag. 363.

6 Cacciar. l. c. suum; al. sanctum: summum legunt sex codd. Vatt. Vid. Ballerin. col. 1222 et Cacciar. l. c. Suum videt. praeferendum.

7 « Duo Vatt. persequentis ». Cacciar. l. c. Forte ex vitio amanuens. « Al. per sequentis ». Ballerin. l. c.

8 « Al. cod. consocios ». Ballerin. l. c. Male quidem.

9 « Duo codd. caedem sociaverat ». Cacciar. l. c.

10 « Vet. edit. victuros ». Ballerin. l. c. Mendo quidem typograph.

Dioscori ve-
nania.Iste vel in
ipsum Ecclesiae
caput anathema
inferre audeat.Et innocen-
tis sanguine ma-
num conscolat.

Spiritus est, subinde repleti potuerit. In hoc¹ quoque se acerba vesania ex quo auctore accesserit², prodit, quod quantum in se est universis nocere molita est. Nam qui vos³ persequendo affixit, ceteros ad consensum sceleris impellendo depravavit. Sed nec nos, licet in singulis fratribus, quia membrâ nostra sunt, vulnerasset, a speciali dolore fecit exceptos, quibus nova et inaudita prius atque incredibili audacia inferre contra suum caput est molitus iniuriam. Sed utinam vel post tot pessima resipiscens non nos etiam de suo aeternae damnationis interitu contristasset. Quam mensuram sceleris praetermisit, cui nec hoc sufficere potuit, quod nec vivis parcendo, nec mortuis etiam in sanguine innocentis et catholici sacerdotis pollutas iampridem, abdicata⁴ veritate atque approbata falsitate, manus intinxit? Et cum scriptum sit: *Qui odit fratrem suum, homicida est*⁵; ille quod odio iam fecisse addictus est⁶, implevit operibus, quasi nec haec audisset, nec illud quod Dominus⁷ ait: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est, et onus meum leve est*⁸. Dignus⁹ diabolici praedicator erroris Aegyptius vastator inventus est; qui tamquam saevissimus tyrannus Ecclesiae nefandas blasphemias per violentam seditiosorum turbam, et

1 « Vat. 541 Et in hoc ». Cacciar. l. c.

2 « Vet. edit. processerit ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Forte melius.

3 « Al. nos ». Ballerin. l. c. Certe amanuens. mendo, ut e seqq. liquet.

4 « Male Quesnellus substituit addicta, et perperam addidit in margine: Ita mss. omnes ». Ballerin. l. c.

5 Ioann. viii, 15.

6 « Al. dictus vel dictum est ». Ballerin. col. 1224. Sane melius n. lectio.

7 Cacciar. pag. 364 idem Dominus.

8 Matth. xi, 29, ubi Vulg. legit: *onus meum leve, delecto est*.

9 « Al. Quia tamquam dignus ». Ballerin. l. c. Melius videt. n. l.

per cruentas manus militum venerandis fratribus imponebat. Et cum voce Redemptoris¹⁰ nostri firmatum sit, unum eundemque homicidii esse et falsitatis auctorem, ille pariter utrumque complevit; quasi non ut caveantur, sed ut perpetrentur, scripta sint, ad perditionis suae cumulum trahens quae Dei Filius monuit ad salutem. Illud quoque surda nimis aure praeteriens, quod ab eodem Domino dictum est: *Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor, et vos*¹¹, quod vidistis apud patrem vestrum, facitis¹².

CAP. IV. Igitur dum sanctae memoriae Flaviano vitam praesentis saeculi moliretur auferre, se verae vitae luce¹³ privavit. Dum vos ab Ecclesiis vestris conaretur expellere, se a christianorum collegio segregavit. Dum trahit¹⁴ plurimos et impellit ad erroris assensum, multiplici animam suam vulnere sauciavit; solus ultra omnes, et per omnes, ac pro omnibus¹⁵ reus, qui causa reatus omnibus fuit. Sed licet his tua fraternitas solido cibo firmata indigere minime videatur; tamen¹⁶, ut quod nostri loci est impleamus circa vocem dicentis Apostoli: *Praeter ea*¹⁷, quae extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror¹⁸? Hoc praecipue praesenti occasione credimus admonendum,

Mirum igitur
quantum sibi
nocuerit.Romano Pon-
tifici pro univer-
sa Ecclesia as-
sidue laboran-
tum.

10 Ioann. viii, 44.

11 « Al. cod. addit ergo ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Porro Vulg. textu refragante.

12 Ioann. viii, 38, ubi apud Vulg. legitur: *quae vidistis...*

13 « Cod. Barb. se veritate et duce; al. se serenae vitae luce ». Ballerin. l. c. Neutrum apte ad context.

14 « Al. cod. tradit ». Ballerin. l. c. Sane perperam.

15 « Cod. Vat. solus ultra omnia ac pro omnibus ». Ballerin. l. c. Rectius ad context. videt. n. l.

16 « Vat. 1340 et tamen ». Cacciar. l. c. Perperam.

17 « Vulgat. Praeter illa ».

18 II Cor. xi, 28.

frater carissime, ut quotiescumque, divina gratia administrante, illos, qui foris sunt, fonte doctrinae aut submergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas Spiritus Sancti divinitas in Chalcedonensi Concilio protulit, fidei regulis recedentes, inter utrumque hostem novellae¹ perfidiae sermonem nostrum cum omni cautela libremus²; non iam, quod absit, tamquam de dubiis disceptantes, sed auctoritate summa, quae bene definita sunt, adstruentes; cum et in Apostolicae Sedis epistola³ universalis sanctae synodi assensu firmata tanta divinae auctoritatis testimonia noverimus esse congesta, ut nullus queat ulterius dubitare, nisi qui sibimetipsi errorum tenebras inferre maluerit; et synodalia⁴ gesta, vel quibus primum definitio fidei legitur esse formata, vel quibus praefatae litterae Apostolicae Sedis etiam tuae fraternitatis studio defensionae sunt, et maxime ad piissimos Principes totius Concilii allocutio tot sint praecedentium Patrum testimoniis roborata, ut cuivis imprudenti ac pertinaci animo, si tamen non iam cum diabolo pro sua impietate damnatus est, valeant suadere.

CAP. V. Unde hoc quoque nos contra hostes Ecclesiae providere condignum est, ut eis nullam calumniandi occasionem, quod ad nos attinet, penitus relinquamus, nec unquam contra Nestorianos aut Eutychnianos agentes, alteri eorum videamur terga vertisse; sed utrosque Christi hostes aequa lance vitemus atque damnemus ita, ut eos, quoties audientium quantalibet poscit utilitas, cum dogmati-

buseorum digno anathemate promptissime atque evidentissime feriamus; ne, si hoc a nobis⁵ aut obscurius fieri videatur, aut tardius, putetur invitum. Quod quamvis prudentiam tuam res ipsa admonere sufficiat⁶, iam tamen⁷ et experimenta docuerunt. Sed benedictus Deus noster, cuius invincibilis veritas ab omni haereseos macula mundum te, secundum Sedis Apostolicae iudicium⁸, demonstravit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te, qualem probavimus ac probamus, pro universalis Ecclesiae defensione servaveris. Nam quod Deus omnium calumniosorum fallacias solvit, maximam beatissimi Petri curam pro cunctis nobis agnoscimus; qui postquam suae Sedis iudicium in fidei definitione firmavit, nec circa cuiusquam vestrum, qui nobiscum pro catholica fide laborastis⁹, personam, quicquam reprobum videri permisit; quia nec poterat, Spiritu Sancto iudicante, quisquam ex eis non victor exire¹⁰, quorum iam vicerat fides.

CAP. VI. Quod superest, exhortamur, ut quia illic nonnullas Eutychniani ac Nestoriani erroris reliquias cognovimus remansisse, nunc etiam Sedi Apostolicae collabores. Victoria enim, quam Christus Dominus noster suae donavit Ecclesiae, quamdiu in hoc mundo versamur, licet fiduciam maiorem tribuat, non tamen in totum sollicitudinem perimit; nec ut dormiamus donata est, sed ut suavius laboremus. Unde in hoc quoque tuae vigilantiae sollicitudine volumus adiuvari, ut tua relatione currente, quid apud illas regiones doctrina dominica proficiat, Aposto-

Cum haereticis sermo caute librandus.

Apostolicae Sedis ad Flavianum epistolae universalis synodo probata.

Ac Theodoretus studio defensionae.

Hostium calumniis subtrahenda occasio.

Nestorius et Eutychnes damnandi pariter, ac effugiendi.

Theodoretus per Sedis Ap. iudicium qualibet haereseos laquei detorsus.

B. Petri erga suos singularis sollicitudo.

Leo Theodoretum in haereseos reliquias incidit.

Enimque hortatur, ut A. S. de Syriae Sede instruat.

1 « Vat. 3791 hoc est novellae ». Cacciar. pag. 365. Perperam.
2 « Al. cod. liberemus ». Ballerin. col. 1225. Inepte quidem ad orationis contextum.
3 « Vatt. 1340 epistolae ». Cacciar. l. c.
4 Vet. edit. cum synodalia ». Ballerin. l. c. Rectius ut videtur. n. lectio.

5 Cacciar. l. c. cum Vat. cod. aut a nobis. Minus apte, ut videtur.
6 « Al. res ipsae... sufficienter ». Baller. col. 1226.
7 « Vat. 541 nunc tamen ». Cacciar. l. c.
8 « Duo Vatt. iudicia ». Cacciar. l. c.
9 « Al. laboratis ». Ballerin. l. c.
10 « Duo Vat. existere ». Cacciar. l. c. Sane perperam.

licam Sedem festines instruere; quatenus illius regionis sacerdotes, in quocumque usus exegerit, adiuvemus. De his vero, quae in saepe dicto¹ concilio illicita contra venerabiles Nicaenos canones presumptione tentata sunt, ad fratrem et coepiscopum nostrum Antiochenae Sedis praesulem scripsimus², adiicientes³ et illud, quod nobis propter improbitatem monachorum quorundam regionis vestrae verbo mandasti per vicarios nostros, et hoc specialiter statuentes, ut praeter Domini sacerdotes nullus audeat praedicare, seu monachus, sive ille sit laicus, qui cuiuslibet scientiae nomine gloriatur. Quas tamen litteras, pro utilitate universalis Ecclesiae, per praedictum fratrem et coepiscopum nostrum Maximum ad omnium volumus⁴ pervenire notitiam; et ob hoc his nolimus earum exemplar adiicere, quia quae praedicto fratri et coepiscopo nostro iniunximus, non dubitamus implenda. *Et alia manu.* Deus te incolumem custodiat, frater carissime.

Data tertio idus⁵ Iunii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 11 Iunii, an. 453.

EPISTOLA LXXX⁶.

Marcianum rogat, ut in diem Paschatis anni 455 inquirere iubeat.

Leo Episcopus⁷ Marciano Augusto.

CAP. I. Tam multis documentis per

1 « Al. supradicto ». Ballerin. l. c. Melius ad rem n. lectio.
2 Innuitur epis. praeced. LXXXVIII pag. 446. col. 1.
3 Can. Adicimus; 19 caus. XVI, q. 1.
4 « Al. volumus ». Ballerin. l. c. Rectius ad context. n. l.
5 « Al. IV Idus Iunii ». Cacc. pag. 366, et Ballerin. l. c. Jaffé op. c. nobis favet.
6 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. I, col. 1228.
7 « Cod. Ratisp. Leo Papa ». Ballerin. l. c.
8 « Vat. 1340 geratur ». Ballerin. l. c. Concinnius ad sens. n. lectio.
9 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 368 voces non improbe omittit.

omnes Christi Ecclesias fides vestrae pietatis innotuit, ut si quid sollicitudinum pro communi religione generatur⁸, merito vestrum quaeratur auxilium. Et quia memor dispensationis mihi creditae, necesse habeo curas meas etiam in ea, quae sunt futura, praemittere, non improbe⁹ cupio clementiae vestrae studiis adiuvari: ut in ea observantia, quae certa semper ratione variatur, nihil possit erroris incurri. Paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanae maxime continetur, quamvis in primo semper mense celebrandum sit, ita tamen est lunaris cursus conditione mutabile, ut plerumque sacratissimae¹⁰ diei ambigua occurrat¹¹ electio, et ex hoc fiat plerumque, quod non licet, ut non simul omnis Ecclesia, quod non nisi unum esse oportet, observet. Studuerunt itaque¹² sancti Patres occasionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino episcopo¹³ delegantes (quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitus tradita esse videbatur peritia) per quem quotannis dies praedictae solemnitatis¹⁴ Sedi apostolicae indicaretur, cuius scriptis¹⁵ ad longinquiores Ecclesias iudicium generale percurreret.

CAP. II. Sed sanctae memoriae Theophilus Alexandrinae Ecclesiae¹⁶ episcopus, cum huius observationis annos centum numero collegisset, septuagesimi sexti anni¹⁷ paschale festum longe aliter, quam

10 « Duo Vatt. sacratissimi » Cacciar. pag. 367. Sane rectius.
11 « Ant. edit. currat ». Ballerin. l. c.
12 « Duo Vatt. studueruntque sancti ». Cacc. loc. cit. Inepte quidem.
13 « Ms. Ratisp. antistiti ». Ballerin. l. c.
14 Cacciar. l. c. per quam, qui annis singulis dies praedictae solemnitatis eveniret, Sedi, etc.
15 « Al. huius scripti ». Cacciar. l. c. Male.
16 « Cod. Ratisp. urbis ». Ballerin. l. c. vel Ecclesiae urbi ». Cacciar. l. c.
17 « Al. septuagesimo sexto anno ». Cacciar. loc. cit.

Marciani religionem sollicitat.

In Paschali festo salutis humanae sacramentum continetur.

Uno, eodemque die per universam Ecclesiam celebrandum.

Hunc quotannis S. A. indicare olim fuit Alexandrino episcopo demandatum.

Quid ex eius cyclo difficultatis incurrit.

alii decreverant, tenendum esse constituit. Nam ¹ a primo augustae memoriae Theodosii senioris consulatu succedentem sibi sacrae observantiae ordinem ² ponens, ut longioris temporis ratio eius litteris teneretur adscripta, cuius completionis septuagesimus et quartus est annus, in quo ³ pridie idus Aprilis sanctum pascha ⁴ celebravimus; sequenti vero anno pridie nonas Aprilis eadem, propitio Deo, agenda ⁵ erit festivitas, sicut regulariter centenariae annotationis ordo declarat; sed in anno, qui erit septuagesimus sextus, is ⁶ paschae dies invenitur adscriptus, quem a passione Domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit auctoritas. Nam diem octavum kalendarum maiarum ab eo cognoscimus praefinitum, qui nimie limitem antiquae constitutionis excedit ⁷; cum alii quintum decimum kalendarum maiarum huic festivitati deputaverint diem. Siquidem ab undecimo kalendarum aprilium usque in undecimum kalendarum maiarum legitimum spatium sit praefixum ⁸, intra quod omnium varietatum necessitas concludatur; ut Pascha dominicum nec prius possimus habere, nec tardius. Quod enim in decimum, et in nonum kalendarum maiarum videtur nonnumquam pervenisse festivitas, quadam ratione defenditur. Quia etsi dies resurrectionis ultra terminum videtur exisse, dies tamen passionis limitem positum non invenietur egressus. Ad octa-

vum autem kalendarum maiarum paschalem observantiam perducere nimis insolens et aperta transgressio est.

CAP. III. Quia ergo in illa, ut dixi, centenaria supputatione Theophili septuagesimus sextus annus diem Paschae contra morem ecclesiasticum statuisset monstratur, et non leviter delinquitur, si in principio sacramenti veritas et unitas ab universali Ecclesia non tenetur: obsecro clementiam vestram, ut studium vestrum praestare dignemini: quatenus Aegyptii, vel si qui sunt alii, qui certam huius supputationis videntur habere notitiam, scrupulum huius ⁹ sollicitudinis absolvant, ut in ¹⁰ eum diem generalis observantia dirigatur, qui nec paternarum constitutionum normam relinquat, nec ultra praefixos terminos ¹¹ evagetur. Quicquid autem pietas vestra de hac consultatione cognoverit, ad meam iubeat mox notitiam pervenire, ut in divinis mysteriis nulla dissonantiae culpa nascatur.

Data decimo septimo kalendas ¹² Iulii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. 15 Iunii, an. 453.

EPISTOLA LXXXI ¹³.

Iuliano praecipit, ut apud Marcianum de paschalis diei controversia vehementius instet.

Leo Iuliano Episcopo.

De paschali observantia ¹⁴ sanctae me-

Marcianum obsecrat, ut de hoc die praesertim apud Aegyptios investigari iubeat.

Disciplinae uniformitas quoad hoc est religiose servanda.

In divinis mysteriis dissonantiae culpa adfugienda.

1 « Partic. Nam al. omitt. ». Ballerin. l. c. Perperam.
 2 « Al. succedentes... ordines ». Ballerin. l. c. Sane rectius n. l.
 3 Cacciar. l. c. cum al. in qua. Certe mendo typographico.
 4 « Cod. Ratisp. paschale ». Ballerin. l. c.
 5 Cacciar. l. c. cum edit. habenda.
 6 Cacciar. l. c. delet is.
 7 « Al. qui anni limitem antiquitus constitutum excedit ». Ballerin. col. 1230 et Cacciar. II. cc. Perperam, uti videtur.
 8 « Al. praefinitum ». Ballerin. col. 1231.

9 « Cod. Ratisp. eius ». Ballerin. l. c. Forte amanuens. mendo.
 10 « Vet. edit. omitt. in ». Ballerin. l. c. Certe mendo typographico.
 11 « Vet. edit. praefixus terminus ». Ballerin. loc. cit. Sane mel. n. lectio.
 12 Cacciar. pag. 368 cum al. decimo sexto kalendas. Jaffè op. cit. nobis assent.
 13 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1232.
 14 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 369 cum Quesnell. et vet. edit. ac mss. omnibus voces De paschali observantia ad titulum epistolae reiciunt. Ballerini ex fide Ratisp. codicis ad epistolae initium spectare censuerunt.

Cyclos Paschalis a Theophilo Alexand. conscriptus PP. auctoritati non cohaeret.

moriae Theophilus ad Augustum Theodosium seniore scribens per centum annos a primo praedicti principis consulatu digessit ordinem festi, cuius instructionis septuagesimus quartus nunc annus evolvitur, quo, Opilione consule, pridie Aprilis idus celebrata est sacra solemnitas; unde sequenti anno pridie nonas Aprilis eadem festivitas rationabiliter consequetur ¹. Sed annus, qui erit ² septuagesimus sextus, memorati episcopi annotationem habere cognoscitur, quae a totius antiquitatis exemplo, et ab omni Patrum auctoritate discordat. Siquidem in octavum kalendarum maiarum dominicum Pascha transtulerit, praefinitos antiquitus ³ limites nimis evidentiter ⁴ excedens, cum in die quintodecimo kalendarum maiarum paschalem solemnitem, sicut constituerunt alii, potuerit annotare. Unde quia non mediocris mihi sollicitudo generatur, ne apud Aegyptios haec persuasio roboretur ⁵, ad christianissimum et clementissimum principem scripta direxi ⁶, quibus causam scrupuli diligenter exposui, et suppliciter postulavi, ut operam suam, quemadmodum consuevit, religionis cultui dignanter impendat, ut eos, qui huius supputationis perfectam videntur habere notitiam, in unum iubeat convenire et diligenter inquirere; ne forte haec definitio teneatur, et hic excessus, qui prioribus videtur repugnare tempori-

Litterae de hoc ad Marcianum missae

Leonis erga PP. statuta observantia.

1 « Al. consequitur ». Ballerin. l. c.
 2 « Tres Vatic. codd. qui erat ». Cacciar. l. c. Sane ex vitio amanuens.
 3 « Al. codd. antiquitatis ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 370.
 4 Cacciar. l. c. audenter. Forte mel. ad orat. contextum.
 5 « Al. probaretur ». Ballerin. l. c. Forte melius n. lectio.
 6 « Duo Vatt. direximus ». Cacciar. l. c. Hic autem innuitur praecedens ad Marcianum epistola.
 7 « Vet. edit. serenitatem ». Ballerin. col. 1233. Perperam.

bus, nostrae conniventiae vel negligentiae deputetur, et fiat in nostris diebus, quod numquam ante praesumptum est. Quia vero oportet fraternitatem ⁷ tuam curae istius mecum esse participem, et ne quid tale accidat, praecavere, crebrius religiosissimo et fidelissimo principi dignare suggerere, ut indissimulanter Aegyptios iubeat admoneri, ne in summae festivitatis die aut dissensione aliqua, aut transgressione peccetur. Quidquid autem de hac re diligentior sollicitudo repererit ⁸, cito ad notitiam meam gloriosissimus imperator iubeat pervenire: quia et ad ipsius, et ad omnium salutem pertinet, ut Dei cultus nullo errore laedatur.

Data xvii kalendas ⁹ Iulii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 15 Iunii, an. 453.

EPISTOLA LXXXII ¹⁰.

Eudociam obtestatur, ut qua pollet auctoritate Palaestinos monachos in meliorem mentem retrahat, ac de ipsis rescribat.

Leo Episcopus ¹¹ Eudociae ¹² Augustae.

CAP. I. Quanta mihi catholicae cura sit fidei, et qua sollicitudine, in quantum Dominus adiuvat, debeam praecavere ¹³, ne

8 « Ant. edit. diligentius investigare sollicitudo tua, al. vestra, potuerit ». Ballerin. l. c.
 9 Cacciar. cum plur. mss. et edit. XVI Kalendas. Jaffè op. c. nobis adhaeret.
 10 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1234.
 11 « Duo Vatt. delent Episcopus ». Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 370.
 12 « Al. ad Liciniam Eudochiam. Quesnell. ad Liciniam Eudoxiam, sed perperam; quippe Eudoxia Valentiniani, non Theodosii uxor fuit ». Ballerin. l. c.
 13 « Al. debeat praecaveri ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Sane melius ad contextum n. lectio.

Apud principem insulandum, ne Aegyptii in Paschalis die a communi norma recedant.

Quid de illo diligentius innovet S. A. referendum.

Omnibus proficit, ne Dei cultus ullo errore laedatur.

Quanta Leonis pro Ecclesia Christi sollicitudo.

unquam ab imperitis aut impiis¹ veritatis Evangelio resistatur, pietatem vestram scire non dubito. Et ideo cum salutationis officio, quo semper mihi est vestra honoranda² clementia, obsecro Dominum ut me de tua incolumitate laetificet, et causam fidei, in qua quorundam intra provinciam Palaestinam monachorum fuerant corda turbata, magis magisque per vos faciat adiuvari: ut quantum pietatis tuae studio fieri potest, haereticae perversitati omnis fiducia subtrahatur. Quos enim nec ratio sacramentorum, nec auctoritas Scripturarum³, nec ipsa sacrorum locorum testimonia commovebant, quid eis nisi abruptum periculum timeretur? Prosit ergo Ecclesiis, sicut favente Deo prodest, et generi ipsi prosit humano⁴ in Verbi Dei incarnatione suscepto, quod domicilium habitationis vestrae ibi esse voluistis, ubi vobis Dominum nostrum Iesum Christum sicut verum Deum, ita et verum hominem⁵ in unitate personae, et mirabilium indicia, et passionum documenta loquuntur.

Christus ut verus Deus, ita et verus homo in unitate personae.

Quod a monachis exigendum.

CAP. II. Si ergo praedicti nomen catholicum venerantur et diligunt, et inter Domini corporis⁶ volunt membra numerari, pravos errores, quos temere admiserant, detestentur, et agant poenitentiam impiarum blasphemiarum, cruentorumque factorum. Succumbant pro salute animarum suarum synodalibus, quae in civitate Cal-

chedonensi sunt confirmata, decretis. Et quia ad intelligendum sacramentum salutis humanae, nisi fides vera et humilitas quieta non pervenit, credant quod legunt in Evangelio, quod confitentur in Symbolo, nec impiis dogmatibus misceantur. Fides enim catholica sicut damnat Nestorium, qui in uno Domino nostro Iesu Christo duas ausus est praedicare personas, ita damnat etiam Eutychen cum Dioscuro, qui ab unigenito Deo Verbo negant⁷ in utero Virginis matris veritatem carnis humanae susceptam. Si quid autem erga praedictorum conversionem exhortatio vestra profecerit, quod gloriam vobis praestabit aeternam, peto hoc mihi clementiae vestrae litteris indicetis: ut et vos⁸ boni operis fructum cepisse, et illos gaudeam misericordia Domini non periisse.

Salutis humanae sacramentum per solam fidem et humilitatem intelligitur.

Nestorius et Eutyches licet diverse errantes pariter damnandi.

Orat, ut Eudocia quid cum monachis profecerit, sibi referat.

Data decimoseptimo kalendas⁹ Iulii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 15 Iunii, an. 453.

EPISTOLA LXXXIII¹⁰

De Iuliani silentio conquestus eum urget, rogatque ut commissa celerrime exequatur.

Leo episcopus Iuliano episcopo.

Saepissime¹¹ dilectionem tuam ad hanc curam et diligentiam meis sum litteris

Iulianum de silentio leviter notat.

rum Deum, et verum quoque hominem ». Cacciar. l. c.

6 Cacciar. l. c. cum al. *intra Domini corpus*; al. *inter Domini corpus*. Vid. Baller. col. 1235. Sane rectius ad orat. context. n. l.

7 « Vulgat. edit. *negat* ». Ballerin. l. c. Melius videt. n. l.

8 « Al. *in vobis*; et infra *in illis* ». Ballerin. loc. cit. Perperam, ut videtur.

9 Cacciar. l. c. cum plerisq. mss. et edit. *data septimo kalendas*. Jaffé nobis assentit.

10 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis tom 1, col. 1244*.

11 « Ant. vulg. *frequentissime* » Ballerin. l. c.

EPISTOLA LXXXIV¹

Marciano gratias agit, quod compressis Palaestinae motibus, Iuvenalem in sedem suam restitueret, eumque in bono proposito confirmat.

Leo Marciano Augusto.

Geminis clementiae vestrae laetificatus alloquiis cum debita gratiarum actione rescribo², gaudens de misericordia Dei, qui in virtutibus providentiae vestrae, et³ ad utilitatem Romanae Reipublicae et ad catholicae Ecclesiae pacem gloriosissimum praesidium collocavit. Unde confido utramque hanc⁴ pietatis vestrae saluberrimam curam ita divinitus adjuvandam, ut plena tranquillitas et christianae religioni et vestro tribuatur⁵ imperio. Quod ergo in provinciis Palaestinis plebes Dei ad unitatem sunt fidei revocatae, et compressis errantium motibus, ad evangelicam apostolicamque doctrinam omnium, ut indicare dignamini, corda directa sunt, quodque fratri et coepiscopo meo Iuvenali ad sacerdotii sui⁶ sedem tandem licuit, non iam resultante populo, sed desiderante remeare: vestrae fidei opus, vestrae pietatis est fructus. Pro cuius augmento per omnes Christi Ecclesias concurs multiplicatur oratio: ut si qua adhuc apud Aegyptum caligo residet⁷, quae nondum recepit ra-

Marcianus catholicae Ecclesiae praesidium

Per ipsum Palaestinae motus contra fidem repressi.

Iuvenalis suae sedi restitutus.

Ecclesiae ad Deum pro infidelium conversione supplicat.

cohortatus, ut de his, quae circa fidem aguntur, sollicitudinem meam indesinenter instrueres. Et cum omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis¹, idest² per filium nostrum subadiuvam³ Rodanum, domesticum filii nostri viri illustrissimi Asparacii⁴ datis, nullum responsum tuae fraternitatis accepi: tamquam ratio temporis non habuerit, ut quid post mea scripta sit gestum, potueris indicare. Et ideo per filium meum comitem⁵ Rodanum his litteris te saluto; et ut nullam opportunitatem scribendi negligas, quo aestus sollicitudinis meae relevetur⁶, admoneo. Cum enim in te quamdam mei Constantinopolitani habeant portionem; dignum est et pro communi amicitia, et pro totius Ecclesiae dilectione, incessabili te vigore prospicere, ne quid possit de statu fidei me latere. Quae ergo per praedictos vel ad gloriosissimum Principem, vel ad tuam dilectionem scripsi, ut celerrime tradantur effectui, opportunis suggestionibus elabora. Et quicquid fuerit, Deo auxiliante, dispositum, scire me facito: ut perductis in effectum his, quae rationabiliter ordinata sunt, pax fidei, canonumque custodia et securior ubique habeatur et fortior.

Sedes Apost. de C. P. Ecclesiae statu per Iulianum diligentius instruenda.

Praecipit, ut hic mandata celeriter exequatur.

Quidve fuerit dispositum rescribat.

Dat. septimo kalendas Iulii, Opilione viro clarissimo consule.

Dat. die 25 Iunii, an. 453.

1 Innui videntur eiusdem S. Leonis litterae ad ipsum Iulianum, quas sup. habes n. LXXVI et LXXVII pagg. 113, 115.

2 « Sichard. exempl. delet *idest* ». Baller. l. c. Sane melius.

3 « Qui officiorum Magistro adiutor datus erat adiutores iterum sub se habebat, quos *subadiuvras* appellabant ». Quesnell. apud Cacciar. l. c.

4 « *Asparis* legendum arbitror ». Cacciar. *Opp. S. Leonis part. II, pag. 378*.

5 « Al. vocem *comitem* delent ». Baller. l. c.

6 « Vatt. edit. cum plur. mss. *et ut opportunitatem scribendi non negligas, in quo quae-*

stus sollicitudinis meae relevatur ». Baller. l. c. Recte n. lectio.

7 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis tom. I, col. 1245*.

8 « Cod. Grim. *scribo* ». Ballerin. l. c.

9 « Al. delent *et* ». Ballerin. l. c.

10 Cacciar. *Opp. S. Leonis part. II, pag. 379* cum al. *nunc*. Melius videtur n. l.

11 « *Vox tribuatur* ex cod. Ratisp. suppleta ». Ballerin. l. c.

12 « Al. delent *sui* ». Baller. et Cacciar. II. c.

13 Cacciar. l. c. cum al. *resedit*. Perperam.

dios veritatis, totius mundi precibus remedia illuminationis accipiat, et execrabilis Dioscori ultra contagiis non gravetur: nec in illo dominicae oves imprudenti affectu personam diligant pastorem, quem experti sunt saevissimum fuisse morum et fidei vastatorem. Et ideo in sancto et mirabili studio suo perseveret vestra clementia, ut si quid usquam aut aegrum invenitur aut turbidum, et sanitati reddatur et paci: quia dignum est ita vos praesidere rebus humanis, ut gaudeatis sacramentis servire divinis.

Dat. quinto idus Ianuarii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 9 Ianuarii, an. 454.

EPISTOLA LXXXV¹.

Juliano de eximia Marciani erga Ecclesiam sollicitudine, necnon de Proterio fide gratulatus in Paschalem diem anni 455 inquiri cupit: dolet epistolam suam ad Chalcedonensem synodum mutilam fuisse lectam: de Aetii purgatione recreatur: sese imperatori gratias retulisse ait, eiusdemque pro Anatolio litteras denuo sibi missas commemorat.

Leo urbis Romae episcopus Juliano episcopo.

CAP. I. Christianissimi Principis fidem saepe evidentissimis probavimus documentis; ac Deo nostro gratias ago, qui

¹ Cacciar. l. c. ne... imprudentiae defectu. Mel. videt. n. lectio.

² Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1248.

³ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 380 cum plur. mss. et edit. *summae vigilantiae studio*.

⁴ Cacciar. l. c. cum mss. Vat. et vet. edit. *auctoritas*. Recte quidem n. lectio.

talem dignatus est rebus humanis concedere pro sua pietate rectorem, qui et fidei causas et reipublicae summa vigilantia² tueretur, haereticorum ausibus semper obsistens, et nihil eorum insaniae adversum catholicam fidem licere permit- tens: cuius post Deum beneficiis hoc debetur, quod et Ierosolymitanus episcopus est receptus, et monachos, quos perfidia haereticae falsitatis invaserat, ad sanitatem augusta auctoritate⁴ revocavit. Mox itaque ut accepi epistolas tuas talia continentes, non solum eadem die, sed prope eadem hora responsum reddere maturavi, ut certior de omnibus, quae scripseras, redderis. Fratrem Proterium Alexandrinae urbis episcopum gratulor plenas satisfactionis de fide sua ad nos litteras direxisse, et manifestius⁵, quid teneat, indicasse; cui me dignam gratiam necesse est pro fidei ipsius sinceritate praestare, ut honorem in nullo suae perdat Ecclesiae, sed sedis suae privilegia paternae antiquitatis exemplo iuxta canonum illibata iura⁶ possideat.

CAP. II. De praesentis anni Pascha⁷ nulla dubitatio esse nobis potuit, sed de futuro quaesivimus, quod Theophilus Alexandrinae urbis episcopus octavo⁸ kalendarum maiarum diei⁹, quod nunquam ita a tempore dominicae resurrectionis celebratum est, credit adscribendum. Unde sollicitius congruit hoc requiri, ut omnis occasio tollatur erroris. Nam in nostris analibus quintus decimus kalendarum maiarum dies¹⁰ apertissime¹¹ a patribus

⁵ « Al. manifeste ». Ballerin. col. 1247 et Cacciar. l. c.

⁶ Ballerin. l. c. mallent legendum *privilegia*.

⁷ « Intellige an. 454 ». Ballerin. l. c.

⁸ « Al. nono ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

⁹ Cacciar. l. c. cum al. *die*. Forte mendo typographico.

¹⁰ Cacciar. l. c. cum vet. edit. *quinto decimo... die*.

¹¹ Cacciar. l. c. *apertissime*. Forte perperam.

Dioscorus morum fidelique vastator relictus.

Catholici principis est ita humanis praesidere, ut inserviat divinis.

Egregia erant facinora.

Proterius interemerata fides.

Ideo dignus, cui Leonis gratia optulatur.

Juliano apud imperatorem de Paschae die instantius agendum.

nostris et constitutus legitur et celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud Orientales nascatur ex hac parte diversitas, hoc instantius nostro nomine cum christianissimo Principe agere tua dignetur dilectio: quamvis et ipse clementissimus Princeps, se inquisitione sollicitissima curam hanc Aegyptiis delegasse suis epistolis dignatus sit indicare.

CAP. III. Epistolam sane meam ad Chalcedonensem synodum datam¹ praesentibus episcopis et clericis lectam fuisse tuis epistolis retulisti; sed usque ad illud capitulum, quo ea, quae de fide acta sunt, meus videtur firmasse consensus. Unde miratus sum, quod reliqua, quae secuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum, quibus sunt lecta, prolata sint: cum maxime omnibus innotescere debuisset, improbum a nobis² ambitum notatum fuisse, et novis usurpationibus obviatum: ut vetustas, quae est canonibus constituta, inviolata, ut semper scripsimus, servaretur. Aetium vero³ presbyterum, quem asseris fuisse discussum, gratulamur, cognitione habita, in omnibus fuisse purgatum. Epistolam quoque ad christianissimum Principem noveris remisisse, in qua illi gratias egi, quia curam mihi suam tam pro fidei causa, quam pro securitate Reipublicae dignatus est indicare. Aliam quoque ad nos epistolam dedit interveniens pro Anatolio episcopo, ut nostri illi animi gratia praebeatur, quoniam correctionem eius promittit, et in omnibus se satisfacturum esse, quae ad fidei observantiam pertinent, pollicetur.

Gravissime dolet, litteras suas in synodo mutilas fuisse prolatas.

Anatolii enim ambitione ac novis usurpationibus per S. Apostolicum reprobari omnibus declarandum.

Aetium fuisse purgatum gratulatur.

Marciano se gratias egisse innuit.

Nova huius epistola pro Anatolio.

Dat. quinto idus Ianuarii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 9 Ianuarii, an. 454.

EPISTOLA LXXXVI¹.

Marciano rescribens eius religionem extollit, seque Anatolium resipiscentem in gratiam recepturum pollicetur.

Leo Marciano Augusto.

Si quantum vestra clementia pro evangelicae fidei integritate sollicita est, tantum Constantinopolitanae urbis episcopus in custodiendis ecclesiasticis regulis vellet esse devotus; omnia, compressis dissensionum scandalis, ad statum proprium iam redissent; nec quidquam sibi, vobis in imperio constitutis, qui omnia iusta defenditis, et erroribus obviatis, eorum adhuc pravitas vindicaret, qui curationem sibi non patiuntur adhiberi. Sed vestrae mansuetudini haec palma servatur, ut vobis omnium, qui ad Christum Dominum nostrum per catholicam fidem revocantur, aut redeunt, sanitas debeat. Sicut itaque gloriamur in vobis, ita contristamur in eos, quibus carnali aemulatione praecoccupatis vos pro statu Ecclesiarum et pace omnium sacerdotum spiritu tam christiano, quam regio in tantum videmus esse sollicitos, ut interventionum vestrarum pro his, quos deviare cognoscitis, commodetis²; adhortando me vestris epistolis, ut coepiscopo meo Anatolio animi mei gratiam fraternam charitate restituam, quam illi et amabi-

Marcianus admiranda religio.

Ah eius mansuetudine plurimum salutis repetenda.

Quae ipsius charitas erga Anatolium.

¹ Hanc habes in Bullario Romano num. XVII, edit. nostr. tom. 1, pag. 77.

² « Vet. edit. erronee vobis; et infra ne novis usurpationibus constituta inviolata, ut semper scribitur, servarentur ». Ballerin l. c. Mendose quidem.

³ Cacciar. pag. 381 cum al. *delet vero*. Perperam.

⁴ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1249.

⁵ « Quesnell. in margine: *Supple favorem vel quid simile* ». Ballerin. col. 1250.

liter, ut meministis, impendi, et praebere semper opto; si tamen, ut hortatus antea sum, ab ea, quae illum gravavit¹, ambitione descisceret, et eos, qui ipsum offuscabant, in suo consortio non haberet.

Quaestio huius in S. A. pervicacia.

Sed ad epistolas meas pia affectione transmissas hactenus respondere nihil voluit; et cum de persona Aetii et² Andreae, qui illi fuerat substitutus, ea secuta sint quae debeant improbari, non otiosum est, quod de his, quae maxime fuerant curanda, reticetur. Praeceptioni itaque pietatis vestrae parere volueram, et litteras dare ad episcopum supradictum, si priores, quas ad illum direxi, vel effectum rerum, vel scriptis ipsius proficere aliquid probavisset. At cum nihil de ambitionis poenitudine voluerit profiteri, nihilque ad haec respondere, quae a me sunt scripta, curaverit; colloquia quidem mea ab illo suspendi, sed animum, quo illum³ corrigi et meliorem esse desidero, non mutavi. Proinde, si placet vestrae clementiae, immo, quia id vobis placere cognosco, satisfaciat canonibus, et omnium gratiam sacerdotum pacifica humilitate servaturum se esse rescribat, ambitumque culpabilem se abiecisit significet; ego me illum in eam gratiam spondeo recepturum, ut in omnibus, quae sunt Domino placitura, consortium eius amplectar: quoniam illa pax vera, illa charitas erit firma, in qua simul studebimus et catholicam fidem, et Nicaenorum canonum decreta servare.

Ideo S. Leo litterarum colloquia cum illo suspendit.

Anatolium quomodo in gratiam sit recepturus.

In Nicaenae synodi custodia pax vera et firma charitas.

¹ Griman. codex, in quo solo reperta est haec epistola, legit *praegravit*, vox aptissima ad significandum ingentem Anatolii ambitum. Male ergo Quesnellus Marte suo substituit *gravavit*. Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 381.

² Particulae *vel*, quae in cod. Grim. legitur, Marte suo Quesnell. substituit *et*, nec sine fraude, arbitror. Cacciar. pag. 382. Quippe Aetio Andream fuisse successorem patet ex ep. LXXIII pag. 109, col. 2.

Dat. septimo idus Martii Aetio, et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 9 Martii, an. 454.

EPISTOLA LXXXVII⁴.

Proterio rescribens, qui unam eandemque Ecclesiae suae fidem cum romana profiteretur, huius custodiam episcopis enixe commendat, et vetusta Ecclesiarum privilegia servanda iubet.

Leo Proterio episcopo Alexandrino.

CAP. I. Laetificaverunt me litterae dilectionis tuae, quas frater et coepiscopus noster Nestorius⁵ pio apportavit officio. Oportebat enim ut ab Alexandrinae Ecclesiae praesule talia scripta ad Sedem apostolicam mitterentur, quae ostenderent, magisterio beatissimi Petri Apostoli hoc ab initio per beatum Marcum eius discipulum didicisse Aegyptios, quod constat credidisse Romanos: quoniam praeter Dominum Iesum Christum *non est aliud nomen datum hominibus sub coelo, in quo oporteat nos⁶ salvos fieri*. Sed quia non omnium est fides, et insidiosus ille tentator nullis magis corda hominum gaudent sauciare vulneribus, quam ut incautas mentes his inficiat erroribus, qui sint evangelicae veritatis inimici; magna Sancti Spiritus eruditione nitendum est, ut diabolicis falsitatibus nequeat intelli-

Proterii litterae sibi pergratae.

Romanae et Alexandrinae Ecclesiae una fides.

In nullo est salus nisi in nomine Iesu Christi.

³ Contra cod. fidem Quesnell. *eum* mutavit in *illum*. Cacciar. l. c.

⁴ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1253.

⁵ Apud Bedam *Nectarius*, male. Ballerin. loc. cit.

⁶ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 384 cum al. omitt. *nos*. Contra fidem Act. IV, 12, ubi legitur: *«Nec... aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.»*

Praesertim episcopis pro catholica doctrina custodia est laborandum.

Quam facilis illa violetur.

Qui haereseos in bonum Ecclesiae recidunt.

Tantummodo in pertinacium rogamus vergunt.

Leonis ad Flavianum epistola fidei regulis adhaerentissimam cohaeret.

gentia christiana violari. Contra quod periculum praecipue convenit vigilare Ecclesiarum rectores, et quadam verisimilitudine colorata mendacia ab animis simplicis plebis avertere. *Angusta enim et ardua via est quae ducit ad vitam¹*. Nec tantum laqueorum in actionum observantia, quantum inter discrimina sensuum latet; dum vis sententiarum brevissima adiectione aut commutatione corrumpitur, et confessio, quae operabatur salutem, subtili nonnunquam transitu vergit in mortem. Cum autem dicat Apostolus, *Oportet haereseos esse, ut probati manifesti fiant in vobis²*, ad totius Ecclesiae tendit profectum, quoties contrariorum sensuum se prodit impietas, ne quae sunt noxia, sint occulta, et aliorum laedant incolumitatem, quae revocari non poterunt ad salutem. Unde sibi imputent ruinas et obcaecationes suas, qui imprudenti pertinacia iacere in reatu suo, quam oblatum remedium sumere, maluerunt. Quorum merito fraternitati tuae displicet obduratio, et laudabiliter eam doctrinam, quae a beatis Apostolis et Sanctis Patribus in nos manavit, amplecteris.

CAP. II. Non enim novae praedicationis est epistola mea, qua ad relationem sanctae memoriae Flaviani contra Eutychen de Domini nostri Iesu Christi Incarnatione respondi in nullo discedens ab eius fidei regula, quae evidenter a nostris vestrisque est defensa maioribus. Quos si Dioscorus sequi imitarique³ voluisset, in Christi corpore permaneret, habens et in beatae memoriae Athanasii opusculis unde instrueretur, et in sanctae recordationis Theophili et Cyrilli sermonibus unde damnato olim dogmati lau-

¹ Matth. VII, 14, ubi Vulg. legit: *«Angusta porta et arcta...»*

² I Cor. XI, 19, ubi Vulg. ait: *«Oportet et haereseos esse, ut et qui probati sunt, manifesti...»*

³ Ita Marte suo Quesnellus; nam codex Gri-

dabiliter contraheret, potius quam consortium eutychianae impietatis eligeret. Hoc igitur, frater carissime, pro sollicitudine fidei communis admoneo, ut quia inimici crucis Christi omnibus et verbis nostris insidiantur et syllabis, nullam illis vel tenuem occasionem demus, qua nestoriano nos sensui congruere mentiantur. Plebem autem et clerum, omnemque fraternitatem ita debet diligentia tua ad profectum fidei cohortari, ut nihil te novum docere demonstrés, sed ea omnium insinuare pectoribus quae venerandae memoriae Patres consona praedicatione docuerunt, cum quibus nostra in omnibus concordat epistola. Hoc autem non solum tuis verbis, sed et ipsa praecedentium expositionum recitatione monstrandum est: ut plebs Dei noverit ea sibi praesenti doctrina insinuari, quae Patres et acceperunt a praecedentibus suis, et posteris tradiderunt. Unde lectis primitus praedictorum sacerdotum assertionibus, tunc demum mea quoque scripta recitentur, ut aures fidelium probent, non aliud nos, quam quod a maioribus accepimus⁴, praedicare! Et quia ad haec discernenda minus exercitatos habent sensus, ex Patrum saltem litteris discant, quam antiquum hoc malum sit, quod nunc a nobis tam in Nestorio, quam in Eutychen, qui erubuerunt Evangelium Christi secundum ipsius Domini doctrinam praedicare, damnatur⁵.

CAP. III. Per omnia igitur et in fidei regula, et in observantia disciplinae vetustatis norma servetur; et dilectio tua constantiam providi rectoris exerceat, ut prosit Alexandrinae Ecclesiae, quod improbae quorundam ambitioni, servato

manus habet *et imitari*. Cacciar. l. c.

⁴ Sic ex Ratisp. codice. Quesnell. *accipimus*. Ballerin. col. 1255. Rectius, ut videt. n. l.

⁵ Cod. Ratisp. *damnatus*, delendo *praec. a nobis*. Ballerin. l. c.

Quid enixe cavendum in colloquiis de fide.

Qua ratione et clerus et plebs sint instruendi.

Nestorii et Eutychis haereseos antiquissimae.

Fides et Ecclesiarum disciplina a maioribus tradita diligenter custodienda.

veterum¹ privilegiorum iure, sollicitus obviavi, et metropolitanis omnibus illaenam manere volui dignitatem, sicut ex² epistolarum mearum, quas ad sanctam synodum, vel ad christianissimum Principem, sive ad Constantinopolitanum episcopum misi, tenore cognosces; manifesteque perspicies hoc speciale esse sollicitudinis meae, ut neque a fidei regula in Ecclesiis³ Domini devietur, neque in privilegiis aliquid cuiusquam improbitate minuatur. Quae cum ita sint, teneat fraternitas tua suorum consuetudinem decessorum, et comprovinciales suos episcopos, qui Alexandrinae sedi ex⁴ antiqua constitutione subiecti sunt, congrua sibi auctoritate contineat, ut mori ecclesiastico non resultent, sed vel statutis temporibus, vel cum ratio causae alicuius exegerit, ad charitatem tuam convenire⁵ non differant: et si quid, quod Ecclesiae sit utilitatibus profuturum, ex communi collatione tractandum est, collecta in unum fraternitate unanimiter ordinetur. Non enim ulla causa est quae illos ab hac obedientia debeat revocare, cum talis nobis et fide et moribus innotuerit fraternitas tua, ut tibi de auctoritate praecedentium decessorum tuorum nihil patiamur imminui, aut te impune contemni.

Dat. sexto idus Martii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 10 Martii, an. 454.

1 « Ita cod. Ratisp.; Quesn. *verorum* ». Ballerin. l. c. Recte quidem n. lectio.

2 « Perperam marte suo Quesnellus partic. *ex mutavit in et* ». Cacciar. pag. 285 et Baller. l. c.

3 « Cod. Grim. *in Ecclesiis* ». Cacciar. l. c. Forte mendo typographico.

4 « Partic. *ex* ommissa in cod. Grim. restituitur ex cod. Ratisp. ». Ballerin. l. c.

5 « Cod. Grim. *venire* ». Ballerin. l. c.

6 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1256.

7 « Male vet. edit. *Nestorianus* ». Baller. l. c., et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 391.

8 « Cod. Ratisp. *praebere* ». Ballerin. l. c.

EPISTOLA LXXXVIII°.

Marciano rescribens Proterii fidem summa laude prosequitur, quidve huic rescripserit innuens imperatorem rogat, ut suam ad Flavianum epistolam ab haereticis corruptam in graecum sermonem accurate transferendam curet.

Leo episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Puritatem fidei christianae, qua clementia vestra praefulget, etiam his litteris, quas frater et coepiscopus meus Nestorius⁷ detulit, demonstratis, iustissimum fratri meo Proterio Alexandrinae urbis Antistiti impendentes favorem, quo mihi per omnia esset acceptior. Nam cui vestra pietas testimonium perhibere⁸ dignatur, indubitanter esset probandus⁹, etiamsi taceret. Sed accedit ad gratiam, quod proprio quoque sermone cognoscitur¹⁰, et quam sincerus sit catholici dogmatis praedicator, ipsius professione clarescit¹¹. Unde plenissimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector; et Deo gratias ago, quod amoto¹² eo, qui Evangelio Christi voluit contraire, et a sanctorum Patrum intelligentia dissidere¹³, talem¹⁴ prospexit Alexandrinae Ecclesiae sacerdotem, qui praecedentibus rectoribus et fide concordaret et vita. Nam cum amplecti se¹⁵ epistolam meam, quam

Marciani pura fides.

De Proterio laudes.

Quanta Leonis erga ipsum benevolentia.

9 « Al. *probatas* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius ad sensum n. lectio.

10 « Al. codd. *cognoscatur* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

11 « Idem codd. *clarescat* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

12 « Cod. Grim. *damnato* ». Ballerin. l. c. Melius quidem ad rem n. lectio. Vid. ep. xc cap. II pag. 135, col. 2.

13 « Al. *dissentire* ». Ballerin. l. c.

14 « Duo codd. Vatt. *alterum* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

15 « Tres codd. Vatt. *amplexus esset* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

ad beatae memoriae Flavianum contra Eutychen impium misi, toto corde profitetur, quid aliud quam Apostolorum se ostendit esse¹ discipulum? Quoniam doctrina veritatis in lumine suo permanet, et non potest esse diversum quod unum est atque individuum².

Veritatis doctrina numquam versicolor.

Leonis litterae ad Proterium.

Cuius constantia et imperatoris cohortationibus adjuvanda.

Fidei tradendae optima ratio.

CAP. II. Rescripsi itaque praedicto fratri, quod debui, atque in sancto studio ut perseveraret, admonui. Qui sine dubio constantior³ erit, si etiam clementiae vestrae cohortationibus adiuvetur. Nec in aliquo eum terreat quorundam imperita dissensio, quos paucorum haereticorum instigationibus ignorantia facit⁴ obnoxios. Quod ergo sua diligentia⁵ assequi nequeunt, opportune eorum insinuetur auditui. Et ne memoratus nova inferre, et propria videatur adstruere, venerabilium Patrum, qui eidem Ecclesiae praefuerunt, scripta relegantur⁶, et quid beatus Athanasius, quid Teophilus, quid Cyrillus, quid etiam alii⁷ Orientales magistri de Incarnatione Domini senserint, recognoscant; nec⁸ repullulantibus decipiantur erroribus qui olim evangelici sermonis sunt virtute prostrati: quoniam omnes fere haereses, quae diversis temporibus extiterunt, dum sacramentum corporeae nativitatis et passionis ac resurrectionis Christi non intelligunt, ab Evangelio deviarunt. Et possemus⁹ minus laborare in

1 « Abest vox *esse* ab edit. vet. ». Ballerin. col. 1257.

2 « Male ant. edit. *atque divinum* ». Baller. l. c. et Cacciar. pag. 392.

3 « Vat. 541 *constans* ». Cacciar. l. c. Concinnus ad context. n. l.

4 « Al. *fecit* ». Baller. l. c. Rectius ad rem videt. n. l.

5 « Ant. edit. *negligentia* ». Ballerin. l. c. Sane perperam.

6 « Al. *legantur* ». Ballerin. l. c.

7 Cacciar. l. c. *quid etiam orientales*; al. *quid et alii orientales*. Vid. Ballerin. l. c.

8 « Cod. Vat. *ne* ». Cacciar. l. c. et Ballerin. col. 1258. Rectius ad context. videtur n. lectio.

9 « Al. *msa. possent*; al. *possumus*; al. *possunt* ». Ballerin. l. c. Concinne ad sens. n. l.

haereticis repellendis, si rudes animos ea¹⁰ non turbarent mendacia, quae peremit antiquitas. Sed nunc, ut dixi, hic docendi optimus modus est, ut paternorum sensuum lineae¹¹ Alexandrinae plebis et cleri¹² auribus innotescant: ac si qui sunt, qui nostra scripta despiciant, illis saltem, qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt, acquiescant. In quo opere multum sacerdotis mei¹³ devotione gaudebo, et semper ipsius unanimitate laetabor: quia fraterna pax non nisi in una¹⁴ fidei confessione servatur.

Fraterna pax una fidei confessione servatur.

CAP. III. Quia vero quorundam haereticorum versuta nequitia, ad conturbandam nostrorum¹⁵ simplicitatem, epistolam meam, quam ad beatae memoriae Flavianum dedi, falsasse perhibetur, ut, commutatis quibusdam verbis vel syllabis¹⁶, receptorem me nestoriani erroris assereret¹⁷, obsecro venerabilem clementiam vestram, ut eandem epistolam per fratrem meum Iulianum episcopum, vel eos, quos idoneos ad hoc opus pietas vestra delegerit, in graecum sermonem iubeatis integre diligenterque translata per idoneum perlatores¹⁸ sub vestri signaculi impressione deferri tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero et plebi ipsius civitatis cum praedictorum episcoporum praedicationibus, quibus et mea scripta¹⁹ consentiunt, faciant recitari,

Leonis dogmatica epistola ab haereticis corrupta.

Ideo accuratius in graecum transferenda.

Acta ad Alexandrinos publice recitanda.

10 Cacciar. l. c. cum al. *ipsa*.

11 Cacciar. l. c. cum al. *linea... innotescat*. Perperam, ut videtur.

12 « Tres Vatt. cod. *clericorum* ». Cacc. l. c.

13 « Duo Vatt. *nostri* ». Baller. et Cacc. II. cc.

14 « Al. cum Cacciar. l. c. *delent in*; al. *omitt. una* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Sane recte ad context. n. l.

15 Cacciar. l. c. cum al. *aliorum*.

16 Cacciar. l. c. *litteris vel syllabis*; al. *verbis et syllabis*. Vid. et Ballerin. l. c.

17 « Al. *Nestorianae haeresis asserant*; al. *assererent* ». Ballerin. l. c.

18 « Al. *latorem* ». Ballerin. l. c.

19 Cacciar. l. c. *quibus mea scripta*; al. *qui et meo scripto*. Vid. et Cacciar. l. c.

Proterium hortatur, ut comprovinciales episcopos in officio contineat.

Metropolitana auctoritas absque causa non laeminuenda.

Eutyches et Nestorium non secus ac alios haereticos Ecclesia universalis damnavit.

ut agnoscant se fallacium hominum fraude ulterius decipi non debere; et probentur apostolicae Sedis sinceri¹ esse discipuli, apud quam nec Eutyches, nec Nestorius ullum obtinent locum, quia sicut alios haereticos, ita et istos Ecclesia universalis damnavit.

Dat. sexto idus² Martii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 10 Martii, an. 454.

EPISTOLA LXXXIX³.

Iulianum de receptis Proterii litteris monens eidem suam ad Flavianum epistolam in graecum transferendam committit, ac de Paschatis die sibi rescribi instantius postulat.

Leo Iuliano episcopo.

CAP. I. Sumptis fratris et coepiscopi nostri Proterii Alexandrini antistitis litteris indubitanter agnovi, catholicae eum studere doctrinae, et recto corde haereticis obviare, ut merito sperare possimus, eum Ecclesiae, cui praesidet, et exemplo morum, et insinuatione fidei profuturum. Sed quia non parum ipsi laboris Eutychianorum factionibus excitatur, qui epistolam meam ad beatae memoriae Flavianum datam, fallaci interpretatione corruptam simplicibus quibusque aut indoctis ita dicuntur ingerere, ut quaedam loca nestoriano congruere videantur errori; ut haec malignitas non possit de conturbatione fidelium gloriari, hoc fraternitati tuae laboris iniungo, ut

eamdem epistolam meam, quam in omnibus apostolicae concordare doctrinae consonantia maiorum exempla testantur, diligenti interpretatione ex latino in graecum transferre digneris, quam gloriosissimus et fidelissimus Princeps ad Alexandrinos iudices, sicut poposci, sub signaculi sui impressione transmittat, christianae plebi in Ecclesia recitandam, cum praedicationibus sanctorum virorum, qui ipsi Ecclesiae praefuerunt: quo facilius hi, qui ignoranter⁴ fluctuare dicuntur, veritate comperta, pravis persuasionibus in errorem ulterius non trahantur. Ne autem fraternitatem tuam aliquid praeteriret, qualia ad clementissimum Imperatorem, vel ad ipsum Alexandrinae urbis episcopum scripta direxerim, subdita huic epistolae exempla monstrabunt.

eadem epistolam meam, quam in omnibus apostolicae concordare doctrinae consonantia maiorum exempla testantur, diligenti interpretatione ex latino in graecum transferre digneris, quam gloriosissimus et fidelissimus Princeps ad Alexandrinos iudices, sicut poposci, sub signaculi sui impressione transmittat, christianae plebi in Ecclesia recitandam, cum praedicationibus sanctorum virorum, qui ipsi Ecclesiae praefuerunt: quo facilius hi, qui ignoranter⁴ fluctuare dicuntur, veritate comperta, pravis persuasionibus in errorem ulterius non trahantur. Ne autem fraternitatem tuam aliquid praeteriret, qualia ad clementissimum Imperatorem, vel ad ipsum Alexandrinae urbis episcopum scripta direxerim, subdita huic epistolae exempla monstrabunt.

CAP. II. De futuro Paschate⁵, ut saepe iam scripsi, esto sollicitus, et clementissimo Principi meo nomine opportunius intimato, ut quid sibi rescriptum sit, faciat certiore, quoniam imminent dies, ut nosse possimus quem diem Formatis adscribere debeamus, et omnium ex hac parte suspicio evidentius possit absolvi.

Data sexto idus⁶ Martii Aetio et studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 10 Martii, an. 454.

XC⁷.

Marciani religioni obsecutus promittit se Anatolio gratiam suam redditurum, si resipiscat; deinde rogat, ut

4 « Cod. Ratisp. omittit ignoranter ». Ballerin. col. 1260. Rectius ad context. n. lectio.

5 « Cod. Grim. Pascha ». Cacc. Opp. S. Leonis part. II, pag. 383.

6 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. septimo Idus. Jaffé op. c. nobis consentit.

7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1274.

Adelior in graecum vertantur.

Et ad Alexandrinos cum PP. testimonio recitentur.

Epistolae suae ad Marcianum et Proterium exemplar subdit.

De futuro Paschate Iulianum sollicite efflagitat.

Proterii sincera fides.

Leonis ad Flavianum litterae in Nestorii factionem contortae.

Ideo mandat, ut per Iulianum

1 Pro sinceri Ballerin. l. c. pag. 393 legit ex codd. Vat. sine errore. Certe melius n. lectio. Vid. de hoc loco et Ballerin. col. 1250.

2 Cacciar. l. c. cum al. quinto Idus. Jaffé op. c. nobis adhaeret.

3 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I, col. 1259.

Eutyches virus suum eo magis profundens longius ablegetur; postremo de imperatoris sollicitudine circa Paschatis diem gratias agens viros religione praestantes eidem commendat.

Leo episcopus Marciano Augusto.

CAP. I. Quod saepissime multa iam experimenta docuerunt, sanctum pietatis vestrae studium circa religionem christianam gloriosis perseverat et crescit augmentis: et haec fides clementiae vestrae non solum me, sed et omnes Domini sacerdotes consolatur et roborat; dum in christianissimo Principe sacerdotalem experimur¹ affectum. Quem si orientalium partium sacerdotes studeant imitari, nihil scandalorum² neque pax neque fides christiana patietur. Unde cum Constantinopolitanus episcopus ad omnem pietatis profectum praesenti clementiae vestrae doceatur exemplo, si fideliter vestris acquiescat hortatibus, habet³ in me sinceram gratiae animam; tantum ut quod verbis spondet, perficiat⁴. Si vero, quae Deo et pietati vestrae displicent, pertinaci intentione delegerit, salva mansuetudinis vestrae reverentia, utar⁵ cum omnibus, et pro omnibus, vobis quoque annitentibus, adversum superbientem liberiore constantia.

Marciani fides Ecclesiae solatium et praesidium.

Anatolio, si resipiscat, gratiam suam spondet.

Sin minus, liberiore attendum constantia.

1 « Tres codd. delent et ». Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 392.

2 « Al. exprimit ». Ballerin. l. c. Forte mel. n. lectio.

3 « Duo Vatt. nullum scandalum ». Cacciar. loc. cit.

4 « Al. legunt habebit ». Ballerin. col. 1275.

5 Cacciar. l. c. corde perficiat. Potius actu perficiat.

6 « Pleriq. Vatt. cod. hunc locum sic legunt: utar cum omnibus, vobis quoque annitentibus, liberiore conscientia, quia (quod saepe dicendum) male pullulantis fraternae charitate oportet recitari ». Cacciar. l. c.

tia, quem (quod saepe dicendum est) mallem⁷ pro sanctis actibus fraternae charitate complecti, gloriosissime imperator.

CAP. II. Quia vero suggestiones meas pro tranquillitate catholicae fidei libenter accipitis, significatum mihi esse fratris et coepiscopi mei Iuliani⁸ sermone cognoscite, Eutychen impium pro suis quidem meritis exulare, sed in ipso suae damnationis loco multa adversus integritatem catholicam blasphemiarum desperatius venena profundere: et quod in illo totus mundus exhorruit⁹ atque damnavit, impudentia maiore, ut innocentes decipere possit, evomere. Plenum itaque rationis existimo, ut vestra clementia ad longinquiora¹⁰ eum iubeat et secretiora transferri. Monasterio¹¹ vero eius Constantinopoli constituto, in quo habitatores Monachi evangelica apostolicaque doctrina crebrius sunt et plenius roborandi, salubriter (ut arbitror) fiet¹², si is, qui ipsi monasterio praepositus esse dicitur, a societate veneratoris vestri Iuliani episcopi, quem in speculis propter fidem illic esse constitui¹³; non recedat; cuius assidua visitatione profectus servorum Dei illic habitantium possit augeri.

CAP. III. Petitionem autem meam¹⁴ de festivitate paschali gaudeo ita a vestra

7 Cacciar. l. c. malim.

8 « Al. codd. significatum mihi fratris, quem excepistis piissime, Iuliani, etc. Ballerin. loc. cit.

9 Cacciar. pag. 394 cum al. horruit.

10 Cacciar. addit cum mss. loca; tres Vatt. ad tutiora loca. Vid. et Ballerin. col. 1276.

11 Cacciar. l. c. De monasterio.

12 Cacciar. l. c. id fiet; duo codd. salubriter id fiet, ut arbitror. Vid. Ballerin. l. c.

13 Cacciar. l. c. mendo typograph. constituti.

14 « Al. delent meam; al. hunc locum sic legunt: Petitionem autem de festivitate paschalis gaudii ita novi a vestra pietate susceptam ». Ballerin. l. c.

Curandum, ut Eutyches virus suum profundens longius ablegetur.

Hinc successori societatis cum Iuliano suadenda.

De Marciani sollicitudine in Paschalis die inquirendo gratia agit.

Imperat. clementia tibi praesertim, loadi, qui plus fidei amore vigent.

pietate susceptam, ut confestim agentem in rebus Alexandriam mitteretis de errore admonendo¹, quem sanctae memoriae Teophili constitutio videtur inferre. De qua re, sicut scribere dignamini, quicquid ad pietatis vestrae notitiam perlatum fuerit, iubete me nosse, ut de observantia, quam non licet esse diversam, quid² potissimum sit tenendum, Ecclesia universalis agnoscat. Precor autem, quod vestrae novi clementiae convenire, ut eos maxime tueamini contra omnes insidias, quos mihi et vestrae mansuetudini propter amorem fidei placere cognoscitis, ut eos Constantinopolitanus episcopus laedendi non habeat facultatem.

Data decimo septimo kalendas³ Maii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 15 Aprilis, an. 454.

EPISTOLA XCI⁴.

Anatolio tribuens intermissam cum ipso litterarum consuetudinem eius recentiora facta laudat, quidve agendum cum clericis praescribens, qui in Eutychianam haeresim corruerint, Nicaenorum canonum custodiam praecipue commendat.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Per Nectarium agentem in rebus.

Anatolii litem carpit.

CAP. I. Si firmo incommutabilique proposito dilectio tua curam gratiae com-

¹ « Vulg. ant. addunt Nectarium » Ballerin. et Cacciar. II. cc.

² « 630 removendo ». Cacciar. I. c.

³ Cacciar. I. c. quidquid.

⁴ « Al. septimo; al. decimo sexto kalendas ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Jaffé op. cit. nobis consentit.

munis habuisset, nihil profecto, quod ullam anxietatem tibi ingereret, extitisset. Non enim sinebat ratio ut eius charitatem spernerem, quem amore pacis, et studio reparandae catholicae fidei inter ipsa episcopatus rudimenta iuvissem, optans in ecclesiasticis curis talem habere consortem, ut mihi de sanctis praecessoribus⁵ tuis nec Ioannis spiritualem copiosamque doctrinam, nec auctoritatem Attici, nec industriam Procli, nec fidem beati Flaviani deesse sentirem: et ita studiis tuis uterer, ut nullus auderet vel fidei catholicae resultare, vel Nicaenis venerabilium Patrum regulis contraire. Sed cum in⁷ iniuriam canonum, ut agnoscis, illa tentata sint⁸, quae omnibus Ecclesiis scandalum maximum generarent; quid aptius ac modestius facerem, quam ut te primum, ut ab hac intentione recederes⁹, fraterno animo missis litteris admonerem? Ad quas cum non rescriberes, ipse te a colloqui mei consortio separasti. Denique inde iam tacui, sed clementissimo Principi custodi fidei frequenti litterarum petitione suggesti, ut pro pace Ecclesiarum, quam tibi maxime prodesse cognoscis, haec, quae nunc a tua dilectione facta sunt, implerentur. Cui ineffabiles gratias ago, quod secundum eruditionem Spiritus Sancti, cuius est virtute plenissimus, sacerdotali dignatur¹⁰ studere concordiae, sciens sibi orationes supplicantium copiosius profuturas, si famuli unius Domini in nullo sint a verae pacis unitate divisi.

CAP. II. Quod ergo in Constantinopo-

⁵ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1277.

⁶ « Al. praecursoribus ». Ballerin. I. c.

⁷ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 397 omittit in, mendo typograph. ut videtur.

⁸ Cacciar. I. c. cum vulg. ant. sunt.

⁹ « Tres Vatt. cod. discederes ». Cacciar. pag. 298. Ad rem concinnius videt. n. I.

¹⁰ « Al. dignetur ». Ballerin. col. 1278.

Leonis erga ipsum moderatio et sollicitudo.

Intermissum litterarum colloquium Anatolio tribuendum.

Ibi supplicantium fructus uberior, ubi pacis unitas custoditur.

Anatolii nonnulla facinora commendat.

Merito post correctionem obliviscimur quod aeterea fuit reprehendendum.

Quaenam ratio cum lapsis clericis habenda.

Et tantum ad officiorum primatum evahendi, qui nullo errore unquam fuerint irretiti.

Frustra Anatolius suae ambitionis culpam in aliorum consilia reiecit.

litana Ecclesia quaedam in officiis clericorum correcta significas, ut et Aetium presbiterum in gratiam tuam affectionemque revocaveris, et Andream ab archidiaconi actione submoveris, nobis placuisse rescribo: quia existimationem tuam, ut optabam, plurimum erigit atque commendat. Et merito post correctionem in oblivionem perducitur¹ quod reprehensionem obnoxium videbatur, cum haereticorum provectione, et discipulorum sanctae memoriae Flaviani iniuria gravareris; quae nunc simul ab omni offensione cum tui, ut volui, laude cessarunt, quia in ordinem suum, quae fuerant turbata, redierunt. Andream sane, qui rationabiliter archidiaconi est privatus officio, et Eufratam, qui sanctae memoriae Flaviani, ut comperi, improbus extitit accusator, si professionibus plenissime scriptis non minus eutychianam² haeresim, quam nestorianum execrabile dogma condemnant, quoniam venia est praestanda correctis, presbiteros consecrabis: ut sibi remedium catholicae fidei sentiant profuisse, electo primitus et probato, qui archidiaconi officium possit implere, id est, quem nulla umquam praedictarum impietatum fama resperserit. Caeteri vero, quos par reatus involverat, si veniam simili professione cum satisfactione deprecant, suis ordinibus reformatur: his tantum ad officiorum primatum admissis, quos ab omni errore liberos fuisse constiterit.

CAP. III. Illam autem culpam, quam de augenda potestate, aliena (ut asseris) adhortatione contraxeras, efficacius atque sincerius tua charitas diluisset, si quod tentari sine tua voluntate non potuit, non ad sola clericorum consilia transtulisses.

¹ « Tres Vatt. cod. deducitur ». Cacc. I. c.

² Cacciar. I. c. omittit haeresim.

³ Cacciar. pag. 399 cum cod. Grim. confessione. Sane concinnius ad sensum n. lectio.

Quia sicut in mala suasionem delinquitur, ita et in mala consensione³ peccatur. Sed gratum mihi, frater carissime, est, quod dilectio tua id proficitur sibi displicere, quod tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiae communis regressum professio dilectionis tuae, et attestatio Principis christiani. Nec videtur tarda correctio, cui tam venerabilis assertor accessit. Abiciatur penitus inconcessi iuris, qui dissensionem fecerat, appetitus. Sufficiant limites quos Sanctorum Patrum providentissima decreta posuerunt, ut quieta sit suis meritis et antiquis privilegiis dignitas omnium sacerdotum. Renovetur, et maneat in te dominicae charitatis affectio, ad quam dilectionem tuam saepius cohortatus sum, cum fratre et coepiscopo nostro Iuliano, qui communem gratiam semper optavit; cuius industria et sollicitudines tuae relevabuntur, et fides catholica muniatur. Super omnia autem fraterna charitate hortor et moneo, ut ea quae ad gloriam vel ad munimen pertinent sacerdotalis officii, Nicaenorum canonum universalis Ecclesiae pacem servantia decreta custodias. Sic enim inter Domini sacerdotes inviolata charitas permanebit, si paribus studiis, quae sunt a Sanctis Patribus constituta, servetur.

Data quarto kalendas Iunii⁴, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 29 Maii, an. 454.

EPISTOLA XCII⁵.

Litteras ad Anatolium transmissas Marciano innuens, quid ab illo sit maxime expetendum significat; ac de compositis

⁴ « Male cod. Barber. Iulii ». Ballerin. col. 1279.

⁵ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1279.

Quid ipsi in communis gratiae regressum sufficiat.

Super omnia Nicaeni canonum custodiendi.

rebus laetatus exoptat, ut etiam Carosi monachi perversitas comprimatur.

Leo Episcopus Marciano Augusto.

Marciani amor pro episcoporum concordia.

Cur antea S. Leo Anatolio non rescripserit

Quantum de eius respicienda fuerit sollicitus.

CAP. I. Litterarum clementiae vestrae multiplex gratia debita a me veneratione suscepta est, et gratulanter agnovi, quam piam curam christianae religionis, ut consuevistis, habeatis; cum inter Domini sacerdotes eam vultis firmare concordiam, quae et universali Ecclesiae, et divino apta sit cultui. Illa enim probabilis pax et charitas vera est, quam plenissime beatus Apostolus praedicat dicens: *Charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta*¹. Obsequens itaque et libenter assentiens sanctis vestrae pietatis hortatibus fratris et coepiscopi mei Anatolii scriptis reciproco, ut debui, sermone respondi, qui cessationem alloquii mei suo silentio debuit imputare²: cum ad litteras³ meas, quibus cum fraterna charitate monueram, ut a reprehensibili ambitione discederet, ulterius respondere neglexit. Ego vero, qui apud illum tacui, clementiae vestrae⁴ pro pace universalis Ecclesiae quae essent profutura suggerere pro mea cura non destiti. Nam et vestra mansuetudo insinuationem meam⁵ tam libenter accepit⁶, ut et⁷ semper rescribere⁸ dignaretur, ei haec ageret⁹, ut quae nunc correctae sunt, vestrae gloriae debeantur: quod¹⁰ tales nunc misit epistolas, quibus notabilem ambitus culpam

aliis potius quam sibi assereret deputandam.

CAP. II. Agnoscat ergo, auguste venerabilis, praedictus antistes quanto amplius humilitate, quam elatione crescatur, et memor limitum paternorum salubritatem canonum ad pacem universalis Ecclesiae conditorum ea quae debet in posterum observatione custodiat, defensionis quoque catholicae fidei indesinenter invigilet, pro custodia dominici gregis diligentes praetendat excubias, utatur in omnibus devotissimo vestrae pietatis auxilio; et si quid usquam sub catholico nomine hostilium fraudum latet, id prodeudum gloriae vestrae instanter indaget¹¹. Qui enim sacrilegum errorem a longinquiore quoque provinciis expulisti, et ad veritatis lucem contenebrata Palaestinarum corda revocastis, quomodo eum sub vestrae fidei radiis spirare¹² patiemini¹³? cum etiam per Aegyptum, Deo vos in omnibus adiuvante, celerius credamus omnes pravi dogmatis extinguendas esse reliquias. Benigne enim his consulitis, quibus licentiam execrabilis erroris aufertis.

CAP. III. Gaudere itaque, gloriose, quae perturbata fuerant esse composita: cum et memoria beati Flaviani in consolationem¹⁴ discipulorum eius excolitur, cum Andreas ab archidiaconi ministerio submovetur, cum postremo a Sanctorum Patrum iniuria temperatur, et a violandis

Quid ab ipso sit valde expectandum.

Leonis fiducia in Marciano pietate.

De rerum compositione gaudet.

1 I Tim. 1, 5.

2 « Cod. Barb. et Ratisp. cum Holstein potuit imputari ». Ballerin. l. c. Sane perperam.

3 Innuat litteras ad Anatolium datas, quas vid. sup. num. Lxvii pag. 98, col. 1.

4 Vid. epist. ad Marcianum Augustum sup. num. Lxv pag. 93, col. 1.

5 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 400 omittit tam.

6 « Holstein. accipit ». Cacciar. l. c. Rectius ad sens. n. l.

7 « Al. delent et ». Baller. l. c.

8 « Holstenius scribere ». Cacciar. l. c. Inepte quidem.

9 Cacciar. l. c. *agere*. Forte melius.

10 Cacciar. l. c. *qui*. Sane mel. n. lectio.

11 « Cod. Barber. *indiget*; Holstenius ex ingenio correxit *indiget* ». Ballerin. col. 1280. Perperam.

12 « Cod. Barber. *sperare* ». Ballerin. l. c. Forte amanuens. mendo.

13 « Cod. Barber. *patiamini*; Quesnell. *patimini* ». Ballerin. l. c.

14 Cacciar. l. c. cum al. *consolatione*; Holsten. sic hunc locum refert: *cum ad memoriam Beati Flaviani consolatio eius discipulorum excolitur*. Vid. Cacciar. l. c. Erronee, ut videtur.

canonibus abstinetur, ut regnum vestrum Christo regnante tranquillum, Christo defendente sit validum. Unde cum per omnia me clementiae vestrae parere delectet, fratris mei Anatolii charitatem toto corde suscipio. Amabilem fidumque se praebeat, et ab ea quam illi spondeo charitate, nulla se deinceps varietate dissociet, eos sibi sincera affectione coniungens, quos catholicae fidei probavimus defensores. Habet in omnibus vestrae pietatis, quod sequatur, exemplum; maxime cum benignitatis vestrae adiuvetur auxilio. Suggestiones autem fratris et coepiscopi mei Iuliani, quem pietati vestrae commendo, quaeso ut benignius, sicut facitis, audiatis. Hoc etiam fratri meo Anatolio proderit, si eum, quem pro catholico dogmate illic esse volui, dignanter habeatis.

Carosi perversitas comprimenda.

CAP. IV. Illud etiam, quod Constantinopolitanae Ecclesiae est saluberrimum, rogo, ut Carosus monachus nimis imperitus, nimisque perversus, qui, ut comperi, multorum corda subvertit, sua venena, pietatis vestrae beneficio, ultra non exerat; ne ubi sancto mansuetudinis vestrae studio omnis pene haereticorum est conatus extinctus, ibi per vilem ac reprobam damnatae perfidiae defensorem et fidei vestrae gloria, et synodalis violetur auctoritas.

Datum quarto kalendas Iunii, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 29 Maii, an. 454.

EPISTOLA XCIII.

Marciano gratulatus, quod eius studio de paschali die quaestio fuerit absoluta, Proterii Alexandrini literis se

1 « Cod. Ratisp. omittit *Christo* ». Ballerin. col. 1281. Melius sane n. l.

acquievisse ait: tum imperatorem precatur, ut Ecclesiae oeconomorum causas more veterum tantummodo ab Episcopis diiudicandas velit.

Leo Marciano Augusto.

CAP. I. Sollicitudinem meam, quam de paschali observantia habui, sancto clementiae vestrae studio pro mea petitione gratulor absolutam, qui diligentius in Alexandrina Ecclesia iussistis inquiri, utrum recte possit octavo kalendarum maiarum secundum definitionem Theophili episcopi contra veterem observantiam futura paschalis festivitas celebrari; cum a passione Domini in omnibus nostris annalibus decimus quintus kalendarum maiarum dies legatur adscriptus. Sed cum Aegyptiis alia ratio placeat, consensus meum, ne qua discrepantia per provincias de observantia tam venerabilis festi fieret, commodavi, ut resurrectionis dominicae maximum Sacramentum nusquam die alia celebretur, et inter Domini sacerdotes nihil in tanta solemnitate sit varium; sed per universas Ecclesias Deo nostro pro vestrae pietatis prosperitate vel regno pariter supplicetur. Literas autem fratris et coepiscopi mei Proterii Alexandrinae civitatis episcopi me accepisse significo, quibus apud pietatem vestram de mea consensione respondi: non quia hoc ratio manifesta docuerit, sed quia unitatis, quam maxime custodimus, cura persuaserit.

CAP. II. Illud etiam rationabiliter huic epistolae credidi copulandum, ut de eo, quod pietatem vestram prioribus petii litteris, deprecarer, ut oeconomos Constantinopolitanae Ecclesiae novo exemplo, et praecipuae pietatis vestrae temporibus, a publicis iudicibus non sinatis audiri, et

2 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1282.

Quaestio de paschali die ob Marciano studio absoluta

Locus in haec re Aegyptus consensum suum commendat.

Unitatis causa Proterii litteris accipitur.

Ecclesiae oeconomorum rationes dumtaxat et episcopi subiacentiae

hanc quoque iniuriam sacris removeatis ordinibus; sed rationes Ecclesiae secundum traditum morem sacerdotali examine iubeatis inquiri.

Datum quarto kalendas Iunii, Aetio, et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 29 Maii, an. 454.

EPISTOLA XCIV¹.

E cultus uniformitate exordians Galliarum et Hispaniarum episcopis Paschalis diem indicit, cuius controversia exponitur.

Ad episcopos Galliarum et Hispaniarum.

Dilectissimis fratribus universis episcopis catholicis per Gallias et Hispanias constitutis Leo Romae episcopus.

Cum in omnibus divinorum praeceptorum regulis exequendis sacerdotalem observantiam oporteat esse concordem, maxime nobis² et principaliter providendum est, ne in paschalis festi die vel ignorantia, vel praesumptio³ peccatum diversitatis incurrat. Unde quia tempus sacratissimae solemnitatis ita disposito habet limites suos, ut salutare sacramentum nunc citius, nunc tardius oporteat celebrari, non desinit apostolicae Sedis sollicitudo prospicere, ne devotio ecclesiastica aliquo turbetur incerto. Cum autem in quibusdam adscriptionibus patrum futurum proxime⁴ Pascha Domini ab

aliis in diem xv kalendarum maiarum ab aliis in diem octavum kalendarum eorundem⁵ inveniretur adscriptum: tantum me diversitas ista permovit, ut clementissimo Principi Marciano curam de hac re animi mei panderem, ut praecipiente ipso ab his, qui habent huius supputationis peritiam, diligentius illic discussa ratione, quaereretur, quo⁶ die posset veneranda solemnitas rectius celebrari. Quo rescribente, octavo kalendas maias definitus est dies. Quia ergo studio unitatis et pacis malui Orientalium definitioni acquiescere, quam in tantae festivitatis observantia dissidere; noverit fraternitas vestra, die octavo kalendas maias ab omnibus resurrectionem dominicam⁷ celebrandam, et hoc ipsum per vos aliis esse fratribus intimandum, ut divinae pacis consortio, sicut una fide iungimur, ita una solemnitate feriemur. Deus vos incolumes custodiat, fratres carissimi⁸.

Dat. post consulatum Opilionis, quinto kalendas Augustas.

Dat. die 28 Iulii, an. 454.

Valentiniano⁹ VIII¹⁰, et Anthemio consulibus¹¹, Pascha viii kalendas maias.

EPISTOLA XCV¹².

Gaudens Iuvenalem sedi suae fuisse restitutum, in eius lapsum adversitatum, quibus fuit percussus, causam reii-

8 « Salutatio haec et addita nota consularis desunt in vet. edit.; leguntur tamen in codd. Vatic. ». Cacciar. l. c.

9 Haec Paschalis indictio Leonis non est, neque esse potuit, quum v. kal. Augustas anni 453, quo epist. scripsit, futuri anni consules, praesertim orientalem, scire nequiverit. V. Ballerin. col. 1284.

10 Cacciar. pag. 403 *Valentiniano III.*

11 « E Vatic. 1340 abest vox *Consulibus*, et *infra maias* ». Cacciar. l. c.

12 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1285.

Ad hanc di-
tuendam quid a
Leone actum.

Paschalem
diem indicit.

Praesertim
circa Paschalis
diem uniformi-
tas est curanda.

De hoc die
quaestio.

1 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1283.

2 « Al. *id nobis* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 402 et Ballerin. l. c., qui addunt cod. Venet. *delere seq. et.*

3 « Cod. Venet. *praesumptione* ». Ballerin. l. c. Recte quidem.

4 « Tres codd. *delent proxime* ». Cacciar. et Ballerin. II, cc. Sane perperam.

5 Nempe 17 vel 24 April. Cacc. l. c. *kalendas maias*, et *infra kal. eadem*.

6 « Duo Vatt. *in quo* ». Cacciar. l. c.

7 « Cod. Vat. 1340 *Dni* ». Cacciar. l. c.

cit: dein per Ierosolymae loca discurrens, veram Christi Incarnationem mirifico eloquio confirmat.

Leo urbis Romae episcopus Iuvenali Ierosolymitano episcopo¹.

Iuvenalis in
sedem suam re-
stitutus.

Huius adver-
sitates ipsimet
imputandae.

Ephesini Con-
ciliabuli iudi-
cium per Chal-
cedonensem Sy-
nodum destru-
ctum.

CAP. I. Acceptis dilectionis tuae litteris, quas ad me filii nostri² Andreas presbyter et Petrus diaconus detulerunt, gavisus quidem sum, quod tibi ad episcopatus tui sedem redire licuisset, sed³ confluentibus in recordationem⁴ omnibus causis, quae te per quosdam excessus laborare fecerunt, dolui adversitatum tuarum temetipsum tibi fuisse materiam, et resistendi haereticis constantiam perdidisse: quia aestimant, non esse tibi liberum, ut eos audeas redarguere, quos tibi professus sis in suo errore placuisse. Beatae enim memoriae Flaviani condemnatio, et impiissimi Eutychis receptio, quid nisi⁵ Domini nostri Iesu Christi secundum carnem negatio fuit? Quam ipse grandi misericordia sua fecit resolvi, cum detestandum illud Ephesinae synodi iudicium ita sancti Chalcedonensis Concilii auctoritate⁶ destruxit, ut nullum depravatorum a remedio correctionis arceret. Unde quia in tempore indulgentiae resi-

1 « In graeca versione *Dilecto fratri Iuvenali Leo archiepiscopus Romae* ». Ballerin. col. 1286.

2 « Al. codd. *mei* ». Ballerin. l. c.

3 Al. *sed et* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* p. II, pag. 403.

4 « Cod. Taurin. *in retardationem* ». Cacc. l. c. Antiq. versio *εις την αναμνησιν εμην in recordationem meam* nostrae lectioni favet.

5 « Duo codd. Vatt. *quid nisi carnis Domini nostri Iesu Christi negatio fuit* ». Cacciar. pag. 404 et Ballerin. l. c.

6 « Al. *sancta... auctoritas* ». Ballerin. col. 1287 et Cacciar. l. c. Forte aptius ad contextum; quidem non ipse resolvit, sed *ipse fecit resolvi*.

7 Cacciar. l. c. *ita gaudeo*. Recte n. lectio.

8 « Al. cod. *praedicet*: in vet. edit. hic additur *quoniam qui ignorat, ignorabitur* ». Ballerin. loc. cit.

9 « Cod. Taur. *tamen est omnibus imperitis imperitor* ». Cacciar. l. c. Melius videt. n. l.

10 « Cod. Regin. cum al. *Ierosolymitanus an-*

πισcentiam magis quam pertinaciam delegisti, gaudeo⁷ te caelestem expetisse medicinam, ut fidei ab haereticis impugatae tandem possis esse defensor. Quamvis enim nulli sacerdotum liceat nescire, quod praedicat⁸; inexcusabilior tamen est omnibus imperitis⁹ quilibet Ierosolymis habitans christianus¹⁰, qui ad cognoscendam virtutem¹¹ Evangelii, non solum paginarum eloquiis, sed ipsorum locorum testimoniis¹² eruditur¹³. Et quod alibi non licet non credi, ibi non potest non videri. Quid laborat intellectus, ubi est magister aspectus? Et cur lecta vel audita sunt dubia, ubi se et visui et tactui tota humanae salutis ingerunt sacramenta? Quasi ad singulos quosque cunctantes Dominus adhuc voce corporea utatur¹⁴, et dicat: *Quid turbati estis, et quare cogitationes ascendunt¹⁵ in corda vestra? Videte manus meas et pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate et videte, quia spiritus ossa et carnem non habet, sicut me videtis habere¹⁶.*

CAP. II. Utere igitur, frater carissime, invictissimis catholicae fidei documentis, et Evangelistarum praedicationem sanctorum locorum, in quibus degis, testificatione defende. Apud te est Bethleem,

tistes ». Ballerin. col. 1288. Antiq. vers. *οις δεποτε τυγχανων χριστιανος, και ιεροσολυμα κατοικων* n. lectioni adhaeret.

11 « Al. *veritatem* ». Ballerin. l. c. Antiq. vers. habet *δυναμιν* virtutem.

12 « Cod. Vat. 5845 *testimonio* ». Ballerin. l. c. Iuxta antiq. vers., quae leg. *μαρτυριαι*.

13 « Cod. Ratisp. *docetur* ». Ballerin. l. c.

14 « Barb. cum trib. vatt. *vel specie vel voce utatur*; al. *corpore utatur* ». Cacciar. pag. 405. Ballerin. l. c. Quid sibi volunt illa *vel specie, vel voce*, quae veram humanitatem reticent, et fictionem tantum videntur innuere? Num hic locus fuit ab Eutichianista corruptus?

15 « Vat. cod. *ascenderunt*; et mox *contrectate pro palpate* ». Ballerin. l. c. Sane contra Vulg. textum.

16 Luc. xxiv, 38, ubi Vulg. legit. « *Quid turbati estis, et cogitationes... Videte manus meas, et pedes, quia ego sum. Palpate, et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet* ».

Inter Euty-
chianos ille ma-
gis inexcusan-
dus qui Hiero-
solymis degit.

Siquidem illic
videtur quod a-
libi creditur.

Hierosolyma
per mysteriorum
loca vel oculis
catholicam fi-
dem obtinet.

Unus idemque qui in forma Dei operatus est miracula, ac qui in forma servi subiit passionem.

Vera Christi generatio ex eius vera cruce confirmatur.

in qua salutaris davidicae virginis partus illuxit, quem involutum pannis inter angustias diversorii praesepe suscepit. Apud te est declarata ab Angelis, adorata a Magis, et per multorum infantium mortes ab Herode quaesita Salvatoris infantia. Apud te est, ubi pueritia eius adolevit, ubi adolescentia maturavit, et per incrementa corporea in virum perfectum veri hominis natura profecit non sine cibo esuritionis, non sine somno quietis, non sine fletu miserationis, nec sine pavore formidinis: unus enim atque idem est, qui et in Dei forma operatus est miracula magna virtutis, et in forma servi subiit saevitiam passionis. Hoc tibi ipsa crux indesinenter loquitur; hoc lapis clamat sepulcri, in quo Dominus humana conditione iacuit, et de quo divina potentia resurrexit. Et cum ad montem Oliveti locum ascensionis veneraturus accedis, nonne illa vox angelica in tuo resultat auditu, qua elevationem Domini stupentibus dicitur: Viri Galilaei, quid statis aspicientes in caelum? Hic Iesus, qui assumptus est a vobis in caelum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in caelum?

CAP. III. Veram igitur Christi generationem crux vera confirmat, quoniam ipse in nostra carne nascitur, qui in nostra carne crucifigitur, quae, nullo interve-

niente peccato, nisi fuisset nostri generis, non potuisset esse mortalis. Ut autem repararet omnium vitam, recepit omnium causam; ac vim veteris chirographi, quod solus inter omnes non debuit, pro omnibus solvendo vacnavit: ut sicut per unius reatum omnes facti fuerant peccatores, ita per unius innocentiam omnes fierent innocentes; inde in homines manante iustitia, ubi humana est suscepta natura. Nulla enim ratione extra nostri est corporis veritatem, de quo Evangelista praedicationem inchoans dicit: Liber generationis Iesu Christi filii David, filii Abraham: beati Pauli apostoli consonante doctrina, cum dicit: Quorum patres, et ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in saecula. Itemque ad Timotheum: Memento, inquit, Iesum Christum resurrexisse a mortuis, ex semine David.

CAP. IV. Haec autem veritas quantis et novi et veteris Testamenti auctoritatibus declaretur, pro antiquitate sacerdotii tui evidenter agnoscis, cum fides Patrum et scripta mea ad sanctae memoriae Flaviani data, quorum mentionem ipse fecisti, adiecta universalis synodi confirmatione, sufficiant. Unde prospicere oportet dilectionem tuam, ut contra redemptionis ac spei nostrae ineffabile sacramentum, quoniam salus ex Iudaeis est.

Ut per unius reatum omnes peccarent, ita per unius innocentiam omnes iustificantur.

Vera Christi incarnatio pluribus argumentis ostensa unicuique credenda.

1 « Al. add. per omnia ». Ballerin. l. c.
2 « Cod. Vind. et esuritione ». Ballerin. l. c. Sane perperam. ad orationis contextum.
3 « Cod. Ratisp. sententiam ». Ballerin. l. c. Melius quidem n. lectio.
4 « Al. delent in caelum ». Ballerin. col. 1291 et Cacciar. pag. 408. Certe contra Vulg. textum.
5 Act. 1, 11.
6 « Vat. Reg. natura ». Ballerin. l. c.
7 « Quidam codd. delent hic vocem carne ». Ballerin. l. c. Sane perperam. Et re quidem vera antiq. vers. leg. εκεινη ο αυτος εν τη ημετερα ταυρωμενος.
8 « Al. humani ». Ballerin. l. c.
9 Matth. 1, 1. Vet. vulg. et quidam codd. hic addunt: et qui Samaritanae mulieri protesta-

tur, quoniam salus ex Iudaeis est ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Cod. Vat. Reg. legit, et qui de se Samaritanae... Quae sane verba caeteris minus connexa antiq. versio non habet.
10 Rom. IX, 5.
11 II Tim. II, 8. « Heic vet. edit. addunt: secundum carnem ». Ballerin. col. 1292. Cacciar. pag. 407. Sane contra text. cit., ubi legitur: « Memor esto Dominum Iesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David, secundum Evangelium meum ».
12 Antiquitas sacerdotii Iuvenalis episcopat. respicit, ad quem evectus fuerat circa ann. 424. V. Ballerin. l. c.
13 « Cod. Ratisp. unde et ». Ballerin. l. c.
14 « Cod. Vind. ne... ullus ». Ballerin. l. c.

In Christi corpore et commortui et conresuscitati sumus.

Non secus anathemate percellitur qui Deitatem asserit passibil., ac qui humanae naturae negat veritatem.

mentum, nullus obmurmuret. Sed si qui sunt, qui adhuc aut ignorantia caligant, aut perversitate discordant, eorum quorum in Ecclesia Dei apostolica fuit et clara doctrina, auctoritatibus instruantur, ut de Incarnatione Verbi Dei hoc nos credere, quod illi credidere, cognoscant; neque se extra corpus Christi, in quo commortui et conresuscitati sumus, sua obduratione constituent: quia nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, ut aut in sua essentia passibilis fuerit Deitas, aut in nostrae susceptione naturae mentita sit veritas.

Dat. pridie nonas Septembris, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 4 Septembris, an. 454.

EPISTOLA XCVI.

Iuliani litteras sibi acceptissimas ostendens, de errantium resipiscentia ob Dioscori interitum, et piissimi Marciani praesidium meliora sperat; nec non de Alexandrinae Ecclesiae profectu, si quid Iuliano innotescat, cognoscere cupit.

Leo Iuliano episcopo.

Litteras dilectionis tuae per filium Gerontium me accepisse rescribo, mihi-

1 « Vat. 5845 contra redemptionem, hoc spei nostrae ineffabile sacramentum ». Cacciar. l. c.
2 Cacciar. pag. 408 cum al. et est.
3 « Praecedentia sic Vat. Reg. insigni varietate: Sed si qui sunt, qui adhuc dissentiunt, a consentientibus instruantur, quia inter tot et evangelica et apostolica praeconia caligantes nec sperni convenit, nec timeri: quia nec pietas, etc. Ballerin. col. 1293. Antiq. vers. n. lectioni adhaeret.
4 « Al. suscipit ». Ballerin. l. c.

que fuisse pergratum, quia non omiseris opportunitatem familiaris alloquii, quod omni occasione inter nos convenit frequentari: ut de his, quae ad curam nostram pro Ecclesiae statu pertinent, nihil incognitum, nihil habeamus incertum. In hac autem sollicitudine constitutis nunquam desunt divina praesidia, quae hypocritarum simulationes nihil posse permittunt, occultamque eorum nequitiam manifesta destructione confundunt. Quamvis enim iam pridem omnia haereticorum machinamenta confrica sint, et universas eius vires dextera veritatis abstulerit; nunc tamen intereunte, ut scripsistis, Dioscuro, in profundiora ceciderunt; et perfidiae incentore sublato, instabiles quaedam et insipientes animae habent quod paveant, non habent quod sequantur. Unde, auxiliante misericordia Dei, facilius est errantium speranda correctio, et effacior erit praedicatio Evangelii, extincto defensore mendacii: cooperante ad hoc remedium christianissimi Principis pietate, cuius devotio pro omnibus catholicae fidei provecibus sanctas semper preterdit excubias. Et ideo fraternitatem tuam hortor et moneo, ut dignatione et charitate regia sapienter utaris, et de omnibus quae profutura credideris, opportunas suggestiones non moreris offerre: quia multis experimentis probavimus, eam esse gloriosissimi Augusti fidem,

5 Vat. 5845 aut nostrae susceptionem naturae ». Cacciar. l. c.
6 « Antiq. edit. et plura mss. addunt: Particulam dominicae Crucis cum eulogiis dilectionis tuae venerantur accipi: quae tamen ab antiquis codd. absunt ». Ballerin. col. 1294 et Cacciar. II. cc. Etiam in antiq. vers. desiderantur.
7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1295.
8 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 408, ex cod. Grim. filium nostrum; quam voce, inquit idem Cacciar., Quesnellus ex ingenio suppressit.

Iuliani litterae sibi admodum pergratae.

Hypocritarum simulationes nihil posse permittunt, occultamque eorum nequitiam manifesta destructione confundunt.

Extincto Dioscuro, facilius errantium speranda correctio.

Ad hoc pass. Marciani praesidio sapienter utendum.

ut tunc maxime se arbitretur regno suo consulere, cum praecipue studuerit pro integritate Ecclesiae laborare. Si quid sane de Alexandrinae plebis propectibus cognoveris, scire nos facito: ut sicut de Orientalium populorum pace laetamur, ita de propectibus etiam huius populi gaudeamus.

Dat. octavo idus Decembris, Aetio et Studio viris clarissimis consulibus.

Dat. die 6 Decembris, an. 454.

EPISTOLA XCVII¹.

Iuliani litteras sibi per Gerontium fuisse traditas rescribens, de Ioannis apud Aegyptios profectu ut primum scire desiderat; Maximi vero causam Iuliani curis commendans de huius exitu sese valde sollicitum ostendit.

Leo Iuliano episcopo Coensi.

CAP. I. Per filium meum Gerontium litteras tuae fraternitatis accepi, quibus devotione consueta, quae ad curam nostram pro causa fidei merito aestimas pertinere, significas; Carosum scilicet in fidei confessione correctum, sed ita contra fratrem Anatolium in simultate nescio qua permanere, ut propter ipsius discordiam etiam nunc a communione desciscat: Ioannem vero spectabilem virum, et in fidei sinceritate laudabilem ad Aegyptum causa fidei fuisse directum, qui quantum paci emendationique profuerit, cum primum redierit, scire me facias; quod te etiam sine meo monitu facturum esse non dubito.

CAP. II. De Antiocheni autem episcopi

statu multo animi dolore contristor, si, quod absit, vera adversus eum ab accusatoribus proferentur. Sed praeter sacerdotalem diligentiam, quam curam utilitatis habituram esse non ambigo, maxima mihi de iustitia et benevolentia gloriosissimi Principis fiducia datur, qua certus sum, in quantum potest fieri, providendum, ne in ullam partem possit valere fallacia. Sed ad quem finem haec causa pervenerit, cum opportunum fuerit, dignaberis indicare.

Dat. quinto idus² Martii, Valentiniano Augusto octies consule.

Dat. die 11 Martii, an. 455.

EPISTOLA XCVIII³.

Marciani fide laudata, ei gratias refert maximas, quod circa diem Paschatis ipsum commonuerit, iterumque suum in hac re consensum aperit: demum Carosum et Dorotheum e suis monasteriis per imperatorem fuisse ablegatos approbat.

Leo Marciano Augusto.

CAP. I. Quanta sit in vestra clementia dilectio Dei, cui serviendo regnatis, et regnando servitis, ipsa dignatio religiosissimi sermonis ostendit, et in hunc me affectum totius cordis inflammat, ut pro incolumitate gloriae vestrae vota offerre, et supplicare non desinam; quia multum et sanctae Ecclesiae et Romanae reipublicae divinitus vestra salute consulitur. Eadem igitur occasione, qua pietatis vestrae apices veneranter accepi, debita salutationis obsequia exsolvo, et insufficientes⁴

3 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1297.

4 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 409 cum cod. Grim. *insufficienter*.

Ne contra Maximum Antiochenum episcopum quaevis possit fallacia, diligenter curandum.

Huius causae exitus opportune indicandus.

Marciani religione inflammatus Deum pro ipso precatur assidue.

Quod Marcianus de paschali die ipsum monuerit, gratias agit.

gratias ago, quod de sacratissima die Paschae sacerdotali me sollicitudine pietas vestra commonuit¹; licet dudum in hac observantiae regula me acquiescere sim professus², et eundem diem venerabilis festi omnibus Occidentalium partium sacerdotibus intimasse³, quem Alexandrini episcopi declaravit instructio, idest, ut anno praesenti octavo kalendas Maii Pascha celebretur, omissis omnibus scrupulis, studio⁴ unitatis et pacis.

CAP. II. De Caroso vero et Dorotheo, qui haeretica pravitate in multorum perniciem damnatos tuebantur errores, gaudeo pietatem vestram, sicut mihi venerator vester frater meus Iulianus episcopus indicavit, saluberrime praecepisse, ut, ablatis a monasteriis suis, apud eos degere iuberentur, quibus nocere non possent⁵: quod, ut spero, multis remedio erit, quos a perversis doctoribus liberatis, crescentibus per omnia gloriae vestrae meritis in amore⁶ fidei christianae, ob quam iustus et misericors Deus tribuit, ut vobis sicut divina sunt cara, ita sint mundana subiecta.

Dat. tertio idus Martii⁷, Valentiniano Augusto octies consule⁸.

Dat. die 13 Martii, an. 455.

EPISTOLA XCIX⁹.

Ne lenitatis segnitie haeresum reliquiae revalescant, Anatolium hortatur, ut qua pollet charitate eas destruat.

1 Forte ex mendo typograph. hic punctum in edit. Ballerin. apponitur, quum sensus aliud exigere videatur.

2 Forte legend. *intimasse*.

3 Vid. sup. epist. XCIII ad eumd. Marcianum pag. 139, col. 1.

4 Cacciar. l. c. cum Grim. cod. *propter studium*.

5 « Cod. Ratisp. *possint* ». Ballerin. col. 1298.

6 « Cod. Ratisp. *in amorem* ». Ballerin. l. c.

7 Cacciar. pag. 410 cum Grim. cod. *tertio idus augusti*, idest *die 11 augusti*, quam lectio-

App. Bull. Rom. — Vol. I. 19

In hunc diem dudum occidentibus indictam Leo censuit.

Carosus et Dorotheus e suis monasteriis ablegati.

De Alexandrinae Ecclesiae profectibus scire desiderat.

Iuliani in litteris miltendis diligentia.

Carosi in fide resipiscencia, eiusque obstinata simultas contra Anatolium.

Quid Ioannes apud Aegyptios profecerit, et primum Leoni referendum.

1 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1296.

2 Ballerin. col. 1297 *III Idus* legendum suspicantur. Jaffé tamen op. cit. nobiscum cohaeret.

Leo Anatolio Episcopo.

Curae esse dilectioni tuae charitatis officia libenter accipio, et ut his crebrius utaris exhortor: quoniam ad totius Ecclesiae pertinet utilitatem, cum quo aguntur agnoscimus¹⁰. In qua autem sollicitudine dilectionem tuam vigilare conveniat, indubitanter intelligis: quia aliquantas apud vos pravorum hominum resedis reliquias recognoscis, quibus comprimendis, vel potius, quantum Dominus auxiliatur, abolendis cupimus te instanter incumbere; ne, quod absit, sub aliqua¹¹ segnitie lenitatis, quae tardius fuerint destructa, revalescant.

Datum tertio idus Martii, Valentiniano Augusto VIII consule¹².

Dat. die 13 Martii, an. 455.

EPISTOLA C¹³.

Iuliani erga fidem sollicitudine commendata, ipsum rogat, ut Alexandrini populi ausibus constanter obsistat.

Leo Papa Iuliano Episcopo.

Gratias Deo, quod in omnibus, quae ad Ecclesiae statum et ad fidei pertinet sacramentum, in nullo dilectionis tuae industria me fefellit, quam intelligo vigilantanter prospicere, ne quid adversum evangelicam, apostolicamque doctrinam haereticorum insidiae valeant obtinere. Siquidem, ut indicare dignaris, ea quae Eutylianistae post obitum venerabilis

nem ope Ratispon. codic. emendarunt Ballerini.

8 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1298.

9 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 411 *cognoscimus*.

10 « Cod. Ratisp. *qui* ». Ballerin. l. c.

11 « Male Quesn. contra Fid. codd. *sub alia* ». Ballerin. et Cacciar. II. c.

12 « Cod. Grim. V. C. *Consule pro VIII Consule* ». Cacciar. l. c.

13 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1299.

Anatolium ad caritatis officia magis incendit.

Quanta eius sollicitudine reliquias haeresum sint abolendae.

Iuliani pro fide sollicitudo.

Eius studi- Eutylian- con- natus post Mar-

ciant obitum de-
struere.

memoriae principis Marciani excitare mo-
liti sunt; efficacia tua et eorum, quos
tecum Dei Spiritus incitavit, agente caus-
sam suam ipsa veritate, destructa sunt:
quia vere et fraternitati tuae, et omnibus
fidelibus Christi, maximeque glorioso et
catholico, ut probamus, Augusto nihil est
ad aeternam beatitudinem fructuosius,
quam ut ea quae ab ipso spei nostrae
auctore fundata sunt, nulla perversorum
hominum improbitate violentur, sed ad
perpetuam Ecclesiae tranquillitatem se-
cura pace permaneant. Quod ergo, adiu-
vante Domino, pie utiliterque curatum est,
perseveranti opere muniatur. Nam qui-
dam ad nos rumores de Alexandrini
populi ausibus deferuntur, quos ideo
plenius indicare non possumus, quia nec-
dum ex integro quae dicuntur gesta co-
gnovimus. Sed hoc vobis pro universali
Ecclesia laborandum est, ut si vera sunt,
quae acta dicuntur, sanctae Chalcedonensi
Synodo praeiudicare non possint; ut quae
instruente Spiritu Sancto ad totius mundi
salutem definita sunt, inviolata perman-
neant.

Nihil ad aeter-
nam vitam fru-
ctuosius, quam
XII fidem, tueri.

Alexandrini
populi ausibus
enixe resistan-
dam.

Data kalen. Iunii, Constantino et Rufo
consulibus.

Dat. die 1 Iunii, an. 457.

EPISTOLA CI¹.

*Leonem Augustum rogat, ut perturba-
tae Alexandrinorum Ecclesiae succur-*

¹ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1300.

² « Al. *Codd. laboris* ». Ballerin. l. c. et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 413. Mendo quidem amanuens.

³ « Al. *impediri* ». Ballerin. l. c. Perperam.

⁴ « Al. *in universa vel universali* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

⁵ « Cod. Vercell. *prospicitur* ». Ballerin. l. c.

⁶ « Cod. Ratisp. *redditur* ». Ballerin. l. c.

*rat, et Chalcedonensi synodo firmiter
retenta, illi catholicus episcopus prae-
ficiatur.*

Leo Romae episcopus Leoni
semper Augusto.

CAP. I. Officiis, quae ad gratulationem
imperii vestri pertinent, persolutis, etiam
hanc paginam necessariae supplicationis
adieci, qua catholicae fidei divinitus prae-
paratum favoris¹ vestri posco praesidium.
Nam talia in Alexandrina Ecclesia per-
petrata fratris et coepiscopi mei Anatolii
relatione cognovi, ut omnis christiana
religio sentiat se impeti² atque violari,
nisi in universum³ fidei vestrae devo-
tione prospiciatur⁴, et memoratae Eccle-
siae, quae antea catholicis fuit clara re-
ctoribus, reddatur⁵ christiana libertas;
et cessantibus⁶ haereticorum impugna-
tionibus, evangelica doctrina, quae illic
ante Dioscorum viguit, unita cum totius
Ecclesiae pace reparetur. Quod opus vir-
tutibus vestris, gloriaeque conveniens,
celerem et Deo placitum habebit effe-
ctum, si apud sanctam⁷ Chalcedonensem
synodum de Domini Christi⁸ incarnatione
firmata nulla permiseritis retractatione
pulsari: quia in illo Concilio per Spiri-
tum Sanctum congregato, tam plenis at-
que perfectis definitionibus cuncta fir-
mata sunt, ut nihil ei regulae, quae ex
divina inspiratione prolata est, aut¹⁰ addi
possit aut minui, gloriosissime imperator.

CAP. II. Hoc autem¹¹ etiam apud cle-

⁷ « Al. *ut cessantibus* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Rectius ut videtur, n. lectio.

⁸ Cacciar. l. c. cum trib. Vat. *codd. si sanctam Chalcedonensem synodum... firmatam* ». Minus bene, inquit Ballerin. col. 1301.

⁹ Cacciar. l. c. « *Domini nostri Iesu Christi* ».

¹⁰ « Cacciar. l. c. *delet aut. Vet. aliq. codd. delent gloriosissime imperator* ».

¹¹ « Cod. Ratisp. *delet autem* ». Ballerin. l. c. Perperam.

Imperatoris
praesidium pro
Alexandrina Ec-
clesia invocat.

Chalcedonens.
synodi decreta
firmiter retinen-
da.

Huius statuta
per ipsum Au-
gustum alias de-
fensa.

mentiae vestrae scientiam non ambigi-
mus esse perspicuum: siquidem, ut mul-
torum ante relatione comperimus¹, mo-
litiones haereticorum, quae contra prae-
dictae synodi auctoritatem conabantur
assurgere, nihil ex hoc permiseritis au-
dere. Unde quod negandum illis sponte
vidistis, gloriosum vobis est universali
Ecclesiae, me supplicante, concedere, et
incommutabiliter perpetuaeque praestare,
ut quae secundum Evangelium Christi et
praedicationis apostolicae² veritatem om-
nibus retro saeculis, una fide, unaque
intelligentia roborata sunt, nulla ulterius
possint actione³ convelli. Prout ergo mi-
sericordia Dei, consilio Spiritus sui men-
tem vestrae pietatis instruxerit, sanctae
primitus Alexandrinae Ecclesiae pacis re-
paratione consulite, et per catholicos sa-
cerdotes talem provideri iubete Pontifi-
cem, in quo et in actuum⁴ probitate, et
in fidei professione⁵ nihil possit repre-
hensibile reperiri: ut omnibus rite com-
positis, eadem ubique servetur praedica-
tio veritatis.

Data quinto idus⁶ Iulii, Constantino et
Rufo viris clarissimis consulibus.

Dat. die 11 Iulii, an. 457.

EPISTOLA CII⁷.

*Anatolii curas pro Alexandrina Ecclesia
commendans, litteras suas Leoni Au-
gusto missas innuit, rogatque, ut Ana-*

¹ « Cod. Ratisp. *cognovimus*; Vercell. *com-
peri* ». Ballerin. l. c.

² « Al. *evangelicae*; Cod. Grim. *evangelicae
apostolicae* ». Ballerin. col. 1302 et Cacciar. pag. 414.

³ « Nonnull. *codd. accusatione* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Forte melius n. l.

⁴ Cacciar. l. c. *in actus*. Rectius quidem n. l.

⁵ « Quesnell. *perfectione* ». Ballerin. l. c.

*tolius ipse, a quo frequentiores litteras
expectat, vehementius pro Chalcedo-
nensis synodi firmitate apud eum
instet.*

Leo Anatolio episcopo.

CAP. I. Satis claret fraternitatis tuae
sermone, quem sumpsimus, quam piam
et probabilem curam dolori Ecclesiarum
omnium nuper impenderis, manifestando
nobis quae apud Alexandriam in chri-
stianae religionis opprobrium gesta di-
dicisti, ut gloriosus et clementissimus
imperator de prospiciendis remediis e-
tiam meis precibus posceretur. Cuius qui-
dem tam laudabilis fides et tam prompta
devotio est, ut quae paci ecclesiasticae
congruebant, sine intercessione cuius-
quam, sicut ipse indicas, sponte praesti-
terit, omnes haereticorum insidias repel-
lendo; qui opportunitatem se invenisse
temporis aestimabant, quo sanctae synodi
Chalcedonensis decreta cassarent.

CAP. II. Sed gratias Deo, qui post ex-
cessum sanctae ac venerandae memoriae
Marciani, talem Principem omnium ele-
ctione prospexit, ut in eius virtutibus et
Romana respublica, et religio christiana
gauderet. Secutus ergo tuae dilectionis
hortatum, in quantum debui, glorioso
Principi supplicavi⁸, ne in pervasionem
Alexandrinae Ecclesiae aliquid ulterius
sibi possit haeretica audacia vindicare;
sed nefariis ausibus salubri fine praefixo,
et libertati ecclesiasticae consuleretur et

⁶ « Al. *sexto*; al. *V Idus Iunii*. Tillemontius not. 68 in Leonem mensem Iulium praefendum censuit, cui quidem sententiae probatiores codd. favent, et ipse Jassè op. c. Vid. Cacciar. et Ballerin. II. cc.

⁷ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1302.

⁸ Vid. Epist. praeced. c.

Anatolii curas
pro Alexandrina
Ecclesia.

Leo Augustus
Chalcedonensis
synodi vindica-
tor.

Mira eius re-
ligio.

Huius praesi-
dium pro Ec-
clesiastica pace
dudum a Leone
invocatum.

pacis. Superest, ut etiam¹ fraternitas tua ex opportunitate praesentiae fidelissimi imperatoris animum studeat enixius deprecari de statutis sanctae synodi Chalcedonensis sine ulla retractatione servandis; cum ea, quae, Deo aspirante, decreta sunt, nulla se patiantur varietate corrumpi. In quem autem profectum² huius pietatis cura procedat, frequentibus tuae dilectionis litteris me debebis instruere, ut de sanctis clementissimi Principis studiis pariter in Domino gloriemur.

Datum quinto idus Iulii, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 11 Iulii, an. 457.

EPISTOLA CIII^a.

De Iuliani et Aetii silentio conquestus eos hortatur, ut imperatorem ad Alexandrinae Ecclesiae pacem vindicandam vehementius urgeant.

Leo Iuliano episcopo, et Aetio⁴ praesbytero. A pari.

CAP. I. Quamvis dudum litteras tuae dilectionis acceperim, miror tamen eam rescribendi opportunitatem, qua frater Anatolius necessarie usus est, silentio praeteriisse: cum pro ratione temporis atque causarum crebriora oporteat esse colloquia. Ego sane praedicti fratris litteris de his plenius, quae apud Alexandriam haeretica temeritas gessit, edoctus, ad clementissimum Principem scripsi³, et pro statu Ecclesiae, sicut erat neces-

sarium, supplicavi, ut rebus nimium perturbatis studium suae pietatis impendat. Unde sicut fratrem et coepiscopum nostrum Anatolium cohortatus sum⁶, ita etiam dilectionem tuam admonere non desino, ut clementissimi Principis fidem quantis opportunum fuerit precibus ambiat, quem pro religionis catholicae munimento sponte iam quaedam praestitisse cognovimus; ut non difficilis apud eum sit actio, cuius voluntaria sollicitudine praevenimur.

CAP. II. Quod ergo in causa fidei principale est, incessabilibus suggestionibus obtinete, ut sanctae synodi Chalcedonensis statuta nullis haeticorum pulsantur insidiis, neque liceat quicquam de illa⁷ definitione convelli, quam ex inspiratione divina non dubium est per omnia evangelicis, atque apostolicis consonare doctrinis. Tum illud omni assiduitate deposcite, ut Alexandrinae Ecclesiae status in antiquae fidei libertatem, refutata atque depulsa haeticorum obcaecatione, revocetur, per catholicorum scilicet sacerdotum providentiam, ut in locum sanctae memoriae Proterii probatissimus, et de cuius fide nequeat dubitari, constituatur antistes; cui cum securitate concordiae communio Sedis Apostolicae praebetur. Satis enim erit religioso Principi gloriosum, si dispositionibus ipsius non solum tota Respublica, sed etiam Dei Ecclesia sit quiescens.

Datum quinto idus Iulii, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 11 Iulii, an. 457.

pari ». Ballerin. l. c. Et forte recte. Hic enim nonnulla leguntur, quae Aetio nullo pacto convenire possunt. Vid. Ballerin. l. c.

5 Innuitur praeced. epistola ad Leonem Augustum pag. 146.

6 Vid. praeced. epistolam ad Anatolium.

7 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 415 cum cod. Grim. *ex illa*.

Anatolio apud ipsum vehementius instandum.

Divinitus statuta nulla varietate corrumpenda.

Ab Anatol. frequentiores litteras expectat.

De Iuliani et Aetii silentio conqueritur.

Litterae ad Imperator. missae pro Alexandrina Ecclesia.

1 « Vocem *etiam* contra fidem codd. Quesnell. expunxit ». Vid. Baller. col. 1303 et Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 415. Sane perperam.

2 « Male Quesnell. contra fidem codd. *profectum* mutavit in *profectum* ». Baller. et Cacciar. II. cc.

3 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1304.

4 « Cod. Ratisp. omittit *et Aetio*, nec non a

Utrosque hortatur, ut Augustum omni prece stimulent.

Quo Chalcedonensis synodus inviolata maneat.

Et Alexandrinae Eccles. probatissimus antistes praeficiatur.

EPISTOLA CIV^a.

Leoni Augusto de singulari in Ecclesiam providentia gratias agit, eiusque religionem contra haeticam pravitatem enixius impellit.

Leo episcopus Romae
Leoni semper Augusto.

Licet proxime ad clementiam vestram gemina scripta¹ direxerim, quorum unum debitum salutationis impleveret, aliud² pro statu Ecclesiae supplicaret, tamen³ occasione, quae, Deo providente, se praebuit, iterari utramque convenit, gloriosissime imperator. Secundum illam ergo fiduciam, quam ex Dei inspiratione universali Ecclesiae praestitistis, ante cuiusquam preces constituendo quod maxime ab omnibus fuerat expetendum, non desinimus gratias agere, et providentiam Dei in fidei vestrae fervore benedicere, qui sancto et catholico spiritu, sicut fratris et coepiscopi mei Anatolii sermone cognovi, ita haeticorum impudentiae restitistis, ut profiteremini, in⁴ totius mundi pacem Chalcedonensis synodi vos esse custodes⁶. Quod cum ex vestrae fidei sententia saluberrime definitum sit; quanto studiosius universali Ecclesiae est conferendum, ut tranquillitas fidei christianae etiam vestro prosit imperio, nec improbitas haetica in aliquo de suo molimine gloriatur? Cuius pertinax et insidiosa contentio illico conquiescit⁷, si imperiali potestate frenetur.

1 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1305.

2 Ex his unum dedimus sup. ep. et pag. 146, col. 1, alterum desideratur.

3 « Cod. Ratisp. *et aliud* ». Ballerin. l. c.

4 « Cod. Ratisp. *etiam hac tamen* ». Baller. col. 1306. Forte melius.

5 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 420 cum cod. Grim. *ad*.

Geminas epistolas Leoni Augusto missas commemorat.

De eius singulari studio erga Ecclesiam gratias agit.

Eiusdem pietatem contra haeticos vehementer sollicitat.

Data kalendi Septembris, Constantino et Rufo viris clarissimis consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CV^a.

Dolens, quod Basilii ordinatio sibi de more non fuisset enunciata, hunc hortatur, ut Eutychnorum perversitati obsistat, qui, Proterio episcopo interfecto, Chalcedonensem synodum destruere nituntur; et omnia in episcoporum constantia posita esse asserens, Basilio hanc adhortationem caeteris episcopis manifestandam committit.

Leo Basilio episcopo Antiocheno.

CAP. I. Ordinationem quidem dilectionis tuae secundum ecclesiasticum morem tuo vel fratrum nostrorum provincialium episcoporum debueramus⁸ sermone cognoscere: sed quia non defuerunt causae, quae possent hanc diligentiam praepedire, et sanctae memoriae Marcianus Princeps suis scriptis consecrationem tuam nobis cognitam fecit, nec de tuo possumus¹⁰ merito dubitare, quem novimus: de necessitate praesenti, sicut aliquantos fratres nostros, ita etiam dilectionem tuam nostris litteris commonemus. Cognitis enim quae apud Alexandriam Eutychnorum furore commissa sunt, quaeque fraternitati vestrae comperta esse non dubito, pro ea sollicitudine, quam omnibus

6 « Al. *custodem* ». Ballerin. l. c. Recte n. l.

7 « Al. *conquiescet* ». Ballerin. l. c. Rectius.

8 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. I, col. 1309.

9 « Cod. Ratisp. *debueram* ». Ballerin. l. c.

10 « Cod. Grimian. *possimus* ». Cacciar. *Opp. Sancti Leonis* part. II, pag. 416. Sane perperam.

11 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *tuae*.

Basilii ordinationem sibi non enunciatae quaeritur.

Hunc hortatur, ut Eutychnorum furorem constanter resistat.

Ecclesiis Dei debeo, haec scripta direxi, quibus dilectionem vestram credidi commonendam, ut accleratis ausibus sancta constantia resistatis; ne in quoquam nostrum¹ communis fides aut trepida inveniatur, aut tepida: cum, propitio Domino, qui Ecclesiam suam in quacumque tribulatione non deserit, tam religiosum, tamque catholicum animum piissimi imperatoris habeamus, ut non aliud de illo credendum sit, quam probavimus de augustae memoriae Marciano.

CAP. II. Siquidem etiam adhuc, nostra actione cessante, ita fidelissimus imperator parricidale crimen horruerit, ut nullum aditum haereticorum concesserit actioni, qui post immanitatem facinoris perpetrati hoc sibi possibile esse credebant, ut, sanctae Chalcedonensis synodi definitionibus resolutis, in alios tractatus vocaretur episcopale iudicium². Quod quia, frater carissime, abrupte inimicum est fidei christianae, et non ob aliud tanta improbitate deponitur, nisi ut praedicatio Evangelii et dominicae incarnationis mysterium subruatur; obsecro dilectionem vestram³, ut a Chalcedonensis synodi definitionibus in nullo animos⁴ relaxetis: et quae ex divina sunt inspira-

tione composita, nulla patiamini novitate temerari. Certus enim sum, quod clementissimus imperator et vir magnificus⁵ Patricius cum omni coetu illustrium potestatum nihil in perturbationem Ecclesiae patientur haereticos obtinere, si pastorales animos in nullo viderint fluctuare. Ut autem haec adhortatio ad omnium fratrum et coepiscoporum nostrorum possit notitiam pervenire, diligentiae vestrae⁶ cura prospiciat⁷: quia, quod saepe dicendum est, tota religio christiana turbatur⁸, si quicquam de his, quae apud Chalcedonem sunt statuta, convellatur.

Datum kalendis⁹ Septembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CVI¹⁰.

Euxitheum hortatur, ut e perfidis Euty-chianorum ausibus Chalcedonensem synodum vindicet, ac praesentes litteras Illyrici episcopis communicet.

Leo Euxitheo Thessalonicensi Episcopo¹¹.

Cognitis quae apud Alexandriam Euty-chianorum furore commissa sunt, quae-

Sept. s. Ballerin. col. 1312, cui sententiae subscribit et Jaffé.

¹⁰ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1311. Vel minus consideranti liquet, hanc epistolam, si exordium excipias, eandem esse ac superiorem.

¹¹ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, p. g. 417 cum Quesnello ex Grim. cod. addit *et Iuvenali Ierosolymorum*. Duos alios Episcopos Ballerinii invenerunt in cod. Ratisp., qui titulum huius epistolae sic habet: *Ad Euxitheum episcopum Thessalonicensem, et a pari ad Iuvenalem Ierosolymitanum, Petrum Corinthum et Lucam Dyrrachenum*. Verum, inquit Ballerinii col. 1312, cum ex ipsa epistola constet, missam eam fuisse ad Illyricianos, qui nihil pertinent ad Iuvenalem Hierosolymitanum, ideo huius nomen ab inscriptione expunximus.

Ex episcop. constantia Potestatum actio dependet.

Haec adhortatio caeteris episcopis per Illirium communicanda.

Chalcedonensi synodo vel leviter impatita, tota Christi religio convellitur.

Euty-chianorum furori firmiter resistendum.

Dens Ecclesiam suam in quavis tribulatione non deserit.

Leoni Augusto, ac Marciano aequalis pietas.

Perfidiae haeretic. spes post eadem Prote-ril.

Obsecrat, ut Chalcedon. synodus nulla novitate temeretur.

que¹ fraternitati vestrae² comperta esse non dubito, pro ea sollicitudine, quam omnibus Ecclesiis Dei debeo, haec scripta direxi, quibus dilectionem vestram credidi commonendam, ut sceleratis ausibus sancta constantia resistatis; ne in quoquam nostrum communis fides aut trepida inveniatur, aut tepida: cum propitio Domino, qui Ecclesiam suam in quacumque tribulatione non deserit, tam religiosum, tamque catholicum animum piissimi imperatoris habeamus, ut non aliud de illo credendum sit, quam probavimus de augustae memoriae Marciano. Siquidem etiam adhuc, nostra actione cessante, ita fidelissimus imperator parricidale crimen horruerit, ut nullum aditum haereticorum concesserit actioni; qui post immanitatem facinoris perpetrati, hoc sibi possibile esse credebant, ut sanctae³ Chalcedonensis Synodi definitionibus resolutis, in alios tractatus vocaretur episcopale iudicium⁴. Quod quia, frater carissime, abrupte inimicum est fidei christianae; et non ob aliud tanta improbitate deponitur, nisi ut praedicatio Evangelii, et dominicae Incarnationis mysterium subruatur; obsecro dilectionem vestram, ut a Chalcedonensis Synodi definitionibus in nullo animos relaxetis, et quae ex divina sunt inspiratione composita, nulla patiamini novitate temerari. Certus enim sum quod clementissimus imperator, et vir magnificus patricius cum omni coetu illustrium potestatum, nihil in perturbationem⁵ Ecclesiae patientur haereticos obtinere, si pastorales animos in nullo viderint fluctuare. Ut autem haec adhortatio⁶

¹ Cod. Grim. *quae* ». Cacciar. l. c.

² Quesnell. contra codd. *fidem vestrae* ex ingenio mutavit in *tuae* ». Ballerin. et Cacciar. II, cc.

³ Vox *sanctae* abest a cod. Grim. ». Cacciar. l. c.

⁴ Cod. Grim. *concilium* ». Cacciar. l. c.

ad omnium fratrum et coepiscoporum nostrorum per Illyricum possit notitiam pervenire, diligentiae vestrae cura prospiciat: quia, quod saepe dicendum est, tota religio christiana turbatur, si quicquam de his, quae apud Chalcedonem sunt statuta, convellatur.

Datum kalendis⁷ Septembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CVII⁸.

Anatolii constanti erga fidem sollicitudine laudata, illum hortatur, ut Constantinopolitanam Ecclesiam ab omni haereticorum labe expurgat, agendique rationem cum Attico de haeresi suspecto eidem praescribit.

Leo Episcopus Anatolio Episcopo.

Fidem dilectionis tuae atque constantiam, qua haereticorum insidiis obstitisti, gratanter agnoscimus; et ideo securiore te fiducia cohortamur, ut rebus etiam a te defensis constanter adsistas. Siquidem religiosum charitatis tuae propositum tam apud clementissimum principem, quam apud magnificentissimum virum patricium nostra scripta testantur, quibus diligentia tua nos instructos per omnia esse patefecimus. Agat ergo primitus fraternitas tua, ut Constantinopolitana Ecclesia ab omni haereticorum labe purgata sit, et ut catholica puritas, quae etiam in laicis conservanda est, maxime

⁵ Cod. Grim. *conturbationem* ». Cacciar. pag. 418.

⁶ Cod. Grim. *hortatio* ». Cacciar. l. c.

⁷ Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *decimo kalendas*. Jaffé op. cit. nobis adhaeret.

⁸ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1313.

Haec adhortatio Illyrici episcop. per Euxitheum communicanda.

Constant. Anatoli pro fide sollicitudo.

Constantinopolit. Ecclesia ab omni haeresi purganda.

Fidel puritas maxime in clericis reperienda.
 in clericis reperiatur illaesa, frater carissime. Licet enim famae perferentium temere non credamus; tamen quia, ubi animarum causa agitur, locum diabolicis fraudibus studemus obstruere, praemonemus dilectionem tuam, ut Atticum presbyterum, qui perhibetur Eutyochianorum errorem apertis intra Ecclesiam disputationibus confovere, secreta primum disquisitione discutias; ac si quid in corde ipsius de haeretici veneni permixtione repereris, aut corrigendo catholicum facias, aut ab Ecclesia necessaria severitate depellas: ne dum inutili lenitate uni parcitur, multis impunito errore noceatur.

Quia agendum cum Attico Eutyochianista.

Tum inutili lenitate parcitur uni, quum multis, impunito errore, noceatur.

Datum kal. Septembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CVIII ¹.

Literas Iuliano dudum datas memorans, alias ad Metropolitanos missas eius, et Aetii curis commendat: tum animi constantiam in Episcopis exquiri, ac in sua dogmatica epistola, nihil quod explanatione indigeat, inesse declarat.

Leo Iuliano Episcopo.

Existente occasione filii nostri Gerontii Constantinopolim revertentis, conveniens fuit ad dilectionem tuam scripta dirigere, quibus studium tuum in causis ecclesiasticis, et in his ² quae ad fidem pertinent incitamus, ut contra haereticorum

conatus constanter obsistas: confidentes Dei misericordiam praestitutam, ut sceleris ausibus etiam in hoc tempore digna reddantur. Sciat autem dilectio tua ad aliquantos fratres et coepiscopos nostros metropolitanos literas nos dedisse ³, quae ut confestim ad unumquemque perveniant, tua vel filii nostri Aetii presbyteri ⁴ debet ⁵ diligentia providere. Si enim episcopalis constantia a sanctae Synodi Chalcedonensis definitionibus non recedit, certus sum quod clementissimus et christianissimus princeps libenter tuebitur sententiam suam, et quod sponte iam praestitit, multo magis rogatus efficiet, ne bene finita atque composita aliqua possint novitate violari. Miror sane calumniantium vanitati aliquid adhuc in epistola mea, quae universo mundo placuit, obscurum videri, ut de ea putent apertius ⁶ exponendum: cum illius praedicationis tam plana ⁷, et solida sit assertio, ut nihil recipiat vel in sensu, vel in sermone novitatis: quia quicquid tunc a nobis scriptum est, ex apostolica et evangelica probatur sumptum esse doctrina.

Datum kalendis Septembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CIX ⁸.

Perspectam Aetii diligentiam sollicitans, de missis literis ad Chalcedonensem Synodum defendendam, nec non de

Alias ad Metropolitanos missas ipsius et Aetii sollicitudini commendat.

Constantia in episcopis valde necessaria.

In dogmatica Leonis epistola nihil non perspicuum.

1 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1314.
 2 Cacciar. *Opp. S. Leonis*, part. II, pag. 418 cum cod. Grim. *et his*. Forte mendo typograph.
 3 Inmit epist., quas sup. n. cv et cvi dedimus pag. 149 col. 2, et 150 col. 2.
 4 « Cod. Grim. presbyteri nostri ». Cacciar. loc. cit.
 5 « Cod. Ratisp. *debet* ». Ballerin. l. c.
 6 « Cod. Grim. *aptius* ». Cacciar. l. c. Recte n. lectio.
 7 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *plena*. Concinnius ad context. videt. n. lectio.
 8 Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1315.

Gallorum, Italorumque fide eundem instruit.

Leo Aetio Presbytero.

CAP. I. Accepimus dilectionis tuae literas, quae diligentiam tuam in causa ecclesiae testarentur: et breviter interim cohortamur, ut coeptis vigilantiter insistas, ne haereticorum perversitas quicquam, quo Ecclesia ¹ Domini turbetur, obtineat. Nos autem pro diligentia nostri ² et ad clementissimum principem ³ et ad magnificum virum patricium Asparem ⁴ necessaria in causa fidei scripta transmisimus, quae sine dubio effectum congruum poterunt obtinere, si etiam vestra cura pervigilet. Placuit etiam nobis, ut ad metropolitanos episcopos generales literas mitteremus ⁵, quae animum eorum firment atque corroborent: ut sciant ⁶ ad defendendam Chalcedonensem Synodum aequali studio, et concordi unitate nitendum. De quibus epistolis unam ad Antiochenum, alteram ad Ierosolymitanum, si vobis in commune visum fuerit, dirigetis. Nos autem ad Illyricos ⁷ episcopos similia iam scripta transmisimus ⁸.

Probatam Aetii diligentiam sollicitat.

Litterae ad Magnates, Metropolitanos ac Illyricos episcopos transmissae.

Chalcedonensis synodus concordantia studiose defendenda.

De incarnatione Christi nil amplius discutendum.

CAP. II. De sacramento vero catholicae fidei nullis nobis iam conflictationibus est agendum: quia nec diligentius aliquid indagari potest, nec verius definiri. Exemplaria quoque literarum ⁹, quas Galli ad nos atque Itali episcopi ¹⁰ concordi cre-

dulitate miserunt, pariter direximus; ut quam etiam illorum nobiscum sit fides una, non lateat. Praeterea scripta, quae tam clementissimo principi, quam necessariis personis per filium nostrum Gerontium misimus, vel a dilectione tua, vel a filio nostro Sporacio ¹¹, si adhuc vobiscum est, volumus offerri, et eo sermone quo convenit adjuvari. Ut autem ea, quae scripsimus, scire possitis, exemplaria direximus, ut de omnibus instructi esse possitis.

Datum kalendis Septembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Septembris, an. 457.

EPISTOLA CX ¹².

Aegypti Episcopos pro fide extorres consolatus, eos ad cuncta fortiter toleranda vehementer excitat.

Leo Episcopis ex ¹³ Aegypto catholicis apud Constantinopolim constitutis.

Licet laboribus dilectionis vestrae, quos pro observantia catholicae fidei suscepistis, toto corde compatiar, et ea quae vobis ab haereticis illata sunt, non aliter accipiam, quam si ipse pertulerim: intelligo tamen magis esse gaudii, quam moeroris, quod, confortante vos Domino Jesu Christo, in evangelica apostolicaque

Episcopos a suis sedibus expulsos consolatur.

1 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 419 cum cod. Grim. *quod Ecclesiam Domini turbet*.

2 « Forte nostra, aut supple officii ». Ballerin. l. c.

3 Significat epistolam ad Leonem Augustum, quam habes sup. num. ci pag. 146, col. 1.

4 Epistola S. Leonis ad Patricium Asparem nulla superest: Cacciar. l. c. suspicatur, aliquem errorem in h. loc. subrepsisse.

5 Vid. sup. epp. cv, cvi, pagg. 149, col. 2, et 150, col. 2.

App. Bull. Rom. — Vol. I.

6 « Cod. Ratisp. *et sciant* ». Ballerin. l. c. Forte melius n. l.

7 « Male Quesnellus *Illyrios* ». Cacciar. l. c.

8 Vid. sup. epist. num. cvi pag. 150, col. 2.

9 « Cod. Ratisp. *epistolarum* ». Ballerin. l. c.

10 « Grim. cod. *delet Episcopi* ». Cacciar. l. c.

11 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *ad dilectionem vestram, vel ad filium nostrum Sporacium*. Rectius ad sensum n. lectio.

12 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1316.

13 Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 421 cum cod. Grim. *delet ex*. Perperam, ut videtur.

doctrina insuperabiles perstitistis. Et cum vos inimici fidei christianae ab ecclesiarum vestrarum sede divellerent, maluistis peregrinationis iniuriam pati, quam ulla impietatis ipsorum contagione violari. Unde ad christianissimum principem nostrum literas ¹ dirigens gratias regi ipsius pietati, quod vos, sicut nobis indicatum est, ea, qua dignum erat charitate, suscepit. A cuius benevolentia non dubito, eam vobis fiduciam esse collatam, ut pro universalis Ecclesiae statu constanter exequi, quae sunt agenda, possitis: quia et clementia eius pro defendendis sanctae Synodi Chalcedonensis decretis sacerdotali fervet affectu, et nihil universo mundo praestari salubrius ac beatius potest, quam ut dispositum ante saecula sacramentum inviolabiliter per omnia ecclesiastica pace ² servetur et regia. Unumquaeque igitur vestrum, quos idem animus et eadem fidei causa coniunxit, vel qui vos, haereticorum persecutione despecta, indefesso ardore fidei ex Aegypto sunt seculi, fraterno simul et paterno cohortor affectu, ut aequo et forti animo haec tentamenta toleretis; agnoscentes vos non amisisse propria, sed maiora meruisse, quorum brevi fatigatione, qua ad confessorum pervenitur coronas, ita nititur providentia Dei, ut per vestram patientiam multorum devotio roboretur, et cum gloria venerandi principis Alexandrina Ecclesia, depulsis haereticis, antiquam recipiat dignitatem.

Datum quinto idus Octobris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 11 Octobris, an. 457.

¹ « Litterae ad Leonem Augustum indicantur, quae perierunt ». Ballerin. l. c.

² « Forte legendum *potestate* ». Ballerin. et Cacciar. l. c.

³ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1. col. 1317.

⁴ « Antiq. edit. *dat posse* ». Ballerin. col. 1318.

EPISTOLA CXI ³.

Anatolii laudans in scribendo sollicitudinem, et ipsius pro Ecclesia curas, quid ab imperatoris religione sit expectandum, ostendit: dein Aegypti Episcopis enixe commendatis, praecipit ut in clericos haereticae pravitati conniventes agatur, ac principis auxilium instantius imploretur.

Leo Anatolio Episcopo.

CAP. I. Diligentiam necessariae sollicitudinis, quam fraternitas tua in dirigendis ad nos literis exequitur, approbamus; et acceptis per filium nostrum Olympium paginis tuis, sacerdotalem in te curam vigere sentimus: cui nos quoque, quantum Dominus donat posse ⁴, non desumus, exorantes ⁵ dilectionem tuam, ut quia ⁶ tempus laboris incidimus, in sancta vigilantia perseveres, donec dextera Domini faciat virtutem, et sub pedibus Ecclesiae suae conterat tentatorem. Consolatur etenim nos per omnia praeparata divinitus clementissimi principis fides, quem meo rursus, sicut oportuit, sum cohortatus alloquio ⁷, ut impiissimorum latronum ausibus districtiore constantia faciat obviari ⁸: quos nefas est tantum de suo favore praesumere, ut etiam apud Constantinopolim audeant insanire. Sed hoc eis ideo divinae providentiae ratione permittitur, ut magis ac magis, quo spiritu agitentur, appareat; ne dubitari possit, in quantam essent audaciam prorupturi, si post damnationem impiissimae haeresis disceptandi contra fidem acci-

⁵ « Al. melius *exhortantes* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 422.

⁶ *Supple praep. in.*

⁷ Innuitur epistola ad Leonem Augustum per Olympium missa, uti apparet e seq. epistola pag. 156. col. 1.

⁸ « Al. *obviare* ». Ballerin. l. c.

Anatolii in mittendis litteris sollicitudo.

In principis religione Ecclesiae solatium ac praesidium.

Imperatoris charitas erga ipsos.

* Principi ut salubrius ac beatius, quam Christi fidei fieri.

Adversa quo animo ferenda.

Alexandrinae Eccles. praesulum virtute pristina decor restituentibus.

perent potestatem, ut, quantum in ipsis est, latius hoc furore ¹ saevirent, quem fratres et coepiscopi nostri, qui ad vos nuper ex Aegypti partibus confugere ², se pertulisse deplorant: quibus et a christianissimo principe, et a tuae fraternitatis ³ Deo placita charitate solatia pietatis impendi non ambigerem, etiamsi ipse non scriberes. Opportunum autem credidi, ut ad ipsos quoque scripta dirigerem ⁴, quae illos possint ⁵ in communis fidei proposito roborare, et quid pro patientia sua ⁶ superna remuneratione mereantur agnoscerent, sicut beatus Apostolus docet, dicens: *Excipite itaque illos cum omni ⁷ gaudio in Domino, et huiusmodi cum honore habete ⁸, quoniam propter fidem Christi usque ad mortem accesserunt ⁹.*

CAP. II. Illud sane plurimum mihi displicere significo, quod inter dilectionis tuae clericos quidam esse dicuntur, qui adversariorum conniveant pravitati, et vasis irae vasa misericordiae ¹⁰ misceantur. Quibus investigandis, et severitate congrua coercendis debet diligentia tua vigilanter insistere: ita ut his, quibus prodesse non potuerit correctio, non pareat abscissio. Oportet etenim nos evangelici meminisse mandati, quod ab ipsa Veritate praecipitur, ut si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizaverit manus, a compage corporis auferatur: quia me-

¹ « Al. *favore*, imperatoris nempe in quem sperabant ». Cacciar. l. c., cui sententiae ex orat. contextu non accederem.

² « Duo Vatt. *ex Aegypto confugerunt* ». Cacciar. l. c.

³ « Al. Forte melius *a tua fraternitate* ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

⁴ Vid. super. epist. ex pag. 153. col. 2.

⁵ « Vat. 545 *possent* ». Cacciar. pag. 423.

⁶ Id. cod. *per patientiam suam* ». Cacciar. loc. cit.

⁷ « Antiq. edit. omittit *omni* ». Baller. l. c.

⁸ « Duo Vatt. cum Vulg. *habetote* ». Cacciar. l. c.

lius sit his in Ecclesia carere membris ¹¹, quam cum ipsis in aeterna ire supplicia. Nam superfluo extra Ecclesiam positus resistimus, si ab his, qui intus sunt, ipsis quos decipiunt, vulneramur. Abiicienda prorsus pestifera haec a sacerdotali vigore patientia est, quae sibi met, peccatis aliorum parcendo, non parcat. Sicut Heli quondam sacerdos, filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis divinae iustitiae sententiam meruit experiri; quia segni indulgentia dissimulavit plectere peccatores. Quantum itaque opportunitas invitat ¹² officii, religiosissimum principem dilectio tua studeat frequentare, et non solum regiam, sed et sacerdotalem ipsius mentem precibus meis obsecrare persiste: ut memor communis fidei, quam Spiritu Sancto docente suscepimus, omnia haereticorum machinamenta confringat; neque quicquam illis in Ecclesiis Christi licere patiat, ne in eorum potestate sint divina mysteria, quibus in domo Dei, pro scelorum suorum magnitudine, nec habitandi ius residet, nec orandi.

Data quinto idus ¹³ Octobris, Constantino et Rufo viris clarissimis consulibus.

Dat. die 11 Octobris, an. 457.

EPISTOLA CXII ¹⁴.

Post Chalcedonensem synodum nil amplius esse discutiendum inculcans, Au-

⁹ Philip. II, 29, ubi Vulg. legit. « *Excipite, quoniam propter opus Christi* ».

¹⁰ Cacciar. cum antiq. edit. et mss. Vat. et vasa irae vasis misericordiae. Sane perperam.

¹¹ Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *officis coercere membrorum*. Rectius ad rem videt. n. lectio, siquidem hic non de suspensione ab officio, sed de anathemate sermo est.

¹² Cacciar. l. c. *invitavit*.

¹³ « Al. *pridie Idus* ». Ballerin. col. 1319, idest 14 Octobris.

¹⁴ Ex edit. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. 1. col. 1321.

Frustra exterius hostibus resistimus, quin ab interioribus vulneramur.

Segni indulgentia & sacerdotale peccata abicienda.

Imperatoris auxilium vehementius implorandum.

gustum ad Ecclesiam Alexandrinam omni ope tuendam enixius urget, eique de Christi incarnatione uberiores litteras promittens, Iulianum et Aetium probatissimos viros commendat.

Leo episcopus Leoni Augusto.

CAP. I. Litteras clementiae tuae plenas virtute fidei et lumine veritatis veneranter accepi; quibus cuperem, etiam in eo, quod praesentiam meam pietas vestra necessariam existimat, obedire, ut maiorem fructum conspectu¹ vestri splendoris assequerem. Sed magis id vobis arbitror placitum, quod eligendum ratio demonstravit. Nam cum sancto et spiritali studio in universum pacem Ecclesiae muniatis, nihilque sit convenientius fidei defendendae, quam his, quae per omnia, instruente Spiritu Sancto, irreprehensibiliter definita sunt, inhaerere: ipsi videbimur bene statuta convellere² et auctoritates, quas Ecclesia universalis amplexa est, ad arbitrium haereticae petitionis infringere, atque ita nullum³ collidendis Ecclesiis modum ponere, sed data licentia rebellandi⁴, dilatare magis, quam sopire, certamina. Unde quia post illas Ephesinae synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides catholica refutata, et perversitas Eutychniana suscepta est, nihil ad conservationem⁵ fidei christianae utilius potuit ordinari, quam ut praedicti facinus sancta synodus Chalcedo-

nensis aboleret, et tanta illic haberetur caelestis cura doctrinae, ut nihil in cuiusquam opinione resideret, quod a praedicationibus vel prophetis, vel apostolicis dissonaret; ea scilicet moderatione servata, ut rebellibus tantum, ac pertinacibus ab Ecclesiae unitate reiectis, nulli correcto venia negaretur: quid probabilius, quid religiosius poterit pietas vestra decernere, quam ut quae⁶ non tam humanis, quam divinis sunt statuta deceretis, nullus ultra sinatur impetere; ne vere digni sint tantum Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare?

CAP. II. Cum ergo universalis Ecclesia per illius principalis petrae aedificationem facta sit petra, et primus apostolorum beatissimus Petrus voce Domini dicentis⁷ audierit: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam*⁸; quis est, nisi aut antichristus, aut diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem firmitatem⁹, qui in malitia sua inconvertibilis perseverans per vasa irae, et suae apta fallaciae, falso diligentiae nomine, dum veritatem se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare? Atque contemnenda¹⁰ et vitanda merito sibi incontinenens furor, et impietas caeca praescripsit, ut dum diabolico instinctu in sanctam Alexandrinam saevit Ecclesiam, quales essent, qui Chalcedonensem synodum retractari cupiunt, disceretur¹¹.

Orientem adire abnuj?

Fidei defendendae nil apertius, quam sancte definitis inhaerere.

Ecclesiae per Chalcedon. synodum penitus consultum.

Nil itaque religiosius quam illam servandam decernere.

Apostolica doctrina per novum concilium non impetenda.

In Nicaena synodo Christi Divinitas, in Chalcedonensi vero Humanitas vindicatur.

In qua nullo modo accidere potuit, ut a nobis contra sanctam Nicaenam synodum sentiretur quod haeretici mentiuntur, qui se fidem Nicaeni Concilii tenere confingunt, in quo sancti et venerabiles Patres nostri contra Arium congregati non carnem Domini, sed Deitatem Filii Homousion Patri esse firmaverunt; in Chalcedonensi autem concilio adversus eutychnianam impietatem definitum est, de substantia virginis matris Dominum Iesum Christum sumpsisse nostri corporis veritatem.

Augusti pietatem in Haereticis vehementer inflauit.

CAP. III. Apud christianissimum igitur principem, et inter Christi praedicatores digno honore numerandum utor catholicae fidei libertate, et ad consortium te apostolorum ac prophetarum securus exhortor; ut constanter despicias ac repellas eos, qui ipsi¹ se christiano nomine privavere, nec patiaris impios parricidas sacrilega simulatione de fide agere, quos constat fidem velle vacuare². Cum enim clementiam tuam Dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditaverit, debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non ad solum mundi³ regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam; ut ausus nefarios comprimendo et quae bene sunt statuta defendas, et veram pacem his, quae sunt turbata, restituas; depellendo scilicet pervasores iuris alieni, et antiquae fidei sedem Alexandrinae Ecclesiae reformando: ut correctionibus tuis Dei iracundia mitigata religiosae antea civitati⁴ non re-

Regia potestas maxime ad Ecclesiae praesidium collata.

¹ « Al. omitt. ipsi ». Ballerin. l. c.

² « Antiq. edit. a fide deviare ». Ballerin. l. c.

³ Cacciar. pag. 434 cum al. non solum ad mundi, etc. Sane rectius.

⁴ « Al. civitatis; al. regiae civitati non retribuat, quae antea admissa ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

⁵ Ita Ballerin. cum Quesnello. Cacciar. l. c. cum vet. edit. In qua re. Recte, ut videtur n. lectio.

tribuat, quae admissa sunt, sed remittat. Constitue ante oculos cordis tui, venerabilis imperator, omnes, qui per totum orbem sunt, Domini sacerdotes pro ea tibi fide, in qua totius mundi est redemptio, supplicare! In qua te⁵ specialius ambiunt, quia⁶ apostolicae fidei sectatores Alexandrinae Ecclesiae praesidere, agentes apud pietatem tuam, ne haereticos homines, et merito pro sua perversitate damnatos, uti sua pervasione⁷ patiamini; cum sive impietatem erroris aspicias, sive opus perpetrati furoris attendas, non solum ad sacerdotii honorem admitti nequeant, sed ab ipso christiano nomine mereantur abscindi⁸. Nam, quod exorata pietatis vestrae venia dixerim, quodam contagio splendorem vestrae serenitatis obfuscant, cum sacrilegi parricidae id audeant petere, quod nec innocentes liceat obtinere, gloriosissime imperator⁹.

CAP. IV. Oblatae sunt pietati vestrae preces, quarum exemplaria vestris litteris subdidistis. Sed in his, quae catholicorum sunt deplorantium, subscriptio continetur; et quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas orthodoxo principi haeretica porrigere non formidavit obreptio, sub incerto confusae universitatis¹⁰ vocabulo, ideo certum nomen retrahitur, ne non solum paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. Latere enim sibi utile existimat eorum quantitas, quorum est qualitas¹¹ iudicata; nec incongrue cuius

Flavianus parricidas Alexandr. Ecclesiae praesidere horredum est.

Haereticorum preces Augusto oblatae in quo differant a catholicis.

⁶ « Vulg. ant. qui ». Ballerin. l. c. Male. Mox post verb. praesidere supplend. videt. iubeatis.

⁷ Cacciar. l. c. cum vet. edit. persuasione; mss. Bellov. perversione. Ballerin. l. c. Concinnius ad context. n. lectio.

⁸ « Al. abscidi ». Ballerin. col. 1324.

⁹ « Vox imperator. abest a Griman. aliisque codd. ». Cacciar. l. c.

¹⁰ « Vet. edit. unitatis ». Ballerin. l. c.

¹¹ « Cod. Grim. aequalitas; al. et qualitas ». Cacciar. l. c. Perperam cod. Grim. aequalitas.

loci homines sint profiteri metuunt, qui meruere¹ damnari. In una ergo catholicorum supplicatio continetur; in alia, haereticorum commenta panduntur. Hic sacerdotum Domini, et totius christiani populi, ac monasteriorum defletur ever- sio; ibi immanium scelerum continuatio demonstratur; ut quod non licuit audiri², liceat dilatari.

CAP. V. Nonne perspicuum est, quibus pietas vestra succurrere, et quibus de- beat obviare, ne Alexandrina Ecclesia, quae semper fuit domus orationis, spe- lunca nunc sit latronum? Manifestum quippe est, per crudelissimam insanissi- mamque³ saevitiam, omne illic coele- stium sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificii oblatio, defecit chrismatis sanctificatio, et parricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria. Nec ullo modo ambigi potest, quid de his decernendum⁴ sit, qui post nefanda sacrilegia, post sanguinem pro- batissimi⁵ sacerdotis effusum, et concre- mati corporis cinerem in contumeliam aeris coelique dispersum, audent sibi ius pervasae dignitatis expetere, et apostoli- cae doctrinae inviolabilem fidem ad con- cilia provocare. Magnum ergo⁶ vobis est, ut diademati vestro de manu Domini etiam fidei addatur corona, et de hostibus Ec- clesiae triumphetis: quia si laudabile vo- bis est adversarum gentium⁷ arma con- terere; quanta erit gloria, ab insanissimo tyranno Alexandrinam Ecclesiam, in cuius

contritione omnium christianorum est in- iuria, liberare?

CAP. VI. Ut autem litterae meae pie- lati tuae colloquium quasi praesentis exhi- beant, quicquid de communi fide fueram suggesturus scriptis prosequentibus in- sinuandum esse perspexi. Ac ne huius epistolae pagina in nimiam longitudinem tenderetur, aliis litteris⁸, quae assertioni catholicae fidei congruunt, comprehendi; ut licet ea, quae a Sede Apostolica sunt praedicata, sufficerent, insidias tamen haereticorum etiam haec, quae sunt ad- iecta, reserarent. Sacerdotalem namque et apostolicum tuae pietatis animum etiam hoc malum ad iustitiam ultionis debet⁹ accendere, quod Constantinopoli- tanae Ecclesiae puritatem pestilenter¹⁰ ob- scurat, in qua inveniuntur clerici quidam haereticorum sensui consonantes, et in- tra ipsa catholicorum viscera assertioni- bus suis haeticos¹¹ adiuventes. In qui- bus deturbandis si frater meus Anatolius, cum nimis benigne pareit, segnior¹² in- venit, dignamini pro fide vestra etiam istam Ecclesiae praestare medicinam, ut tales non solum ab ordine clericatus, sed etiam ab urbis habitatione pellantur; ne ulterius sanctus Dei populus perversorum hominum contagio polluatur. Cultores au- tem pietatis tuae Iulianum episcopum et Aetium¹³ presbiterum mea petitione com- mendo, ut suggestiones eorum pro cat- holicae defensione fidei placide digneris audire; quia vere sunt eiusmodi, ut fidei

Pleniores lit- teras promittit.

Clerici haere- tica labe infecti comprimendi.

Anatoliu men- riam carpi.

Iulianum et Aetium impe- ratori commen- dat.

In Alexandr. Ecclesia omnia pessumdata.

In Ecclesiae ho- stes triumphus nulli victoriae par.

1 « Cod. Balut. metuere ». Ballerin. l. c.
2 Cacciar. pag. 435 cum cod. Grim. auderi.
3 « Al. immanissimamque ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
4 « Mss. Balut. dicendum » Ballerin. l. c.
5 « Mss. Balut. sacratissimi et infra in con- tumelia ». Ballerin. l. c.
6 « Vatican. 1340 Magnum vero ». Cacciar. loc. cit. Recte quidem n. lectio.
7 « Mss. Balut. adversariorum ». Cacc. l. c.

8 Inuit epistolam ad Leonem Augustum, pag. 170, col. 1.
9 « Mss. Balut. debeat ». Cacciar. l. c. Forte ex amanuens. vitio.
10 Ead. mss. pestilentes ». Cacciar. l. c. Sane amanuens mendo.
11 « Ant. edit. haereticorum partes ». Baller. col. 1325.
12 « Male vet. libr. senior ». Cacciar. l. c.
13 « Vet. edit. Eutythium ». Ballerin. l. c.

vestrae possint per omnia utiles inveniri. Data kalendis Decembris¹, Constantino et Rufo viris clarissimis consulibus. Dat. die 1 Decembris, an. 457.

EPISTOLA CXIII².

Anatolium hortatur, ut apud imperato- rem pro Alexandrina Ecclesia studio- sius agens, afflictis Aegypti episcopis omni ope auxilietur; eius autem desi- diam in Attici, et Andreae perversitate compescenda acrius obiurgat.

Leo Anatolio episcopo Constantinopolitano.

CAP. I. Rursus acceptis dilectionis tuae litteris, omnia quae Alexandriae insa- nissime³ gesta sunt cum magno dolore cognovi; si tamen ullae epistolarum pa- ginae tam atrocia facinora explicare po- tuerunt. Sed non iam nobis in defendis adversitatibus est morandum, cum utili- us sit providere quae prosint, et quae haereticorum furorem tandem aliquando ab Ecclesiae quiete depellant. Cum enim talem principem nobis divina providen- tia prospexerit, ut fides ipsius sollicitu- dinem pene superet sacerdotum, tuae di- lectionis maxime expectatur instantia, ut venerandissimo imperatori pro univer- sali Ecclesia supplicare non desinas, et crebris suggestionibus poscere, ut quan- primum a pervasoribus suis Alexandrina Ecclesia liberetur. Ego sane, quantum po- tui, piissimum principem precatus sum⁴, ut et statuta sanctae synodi Chalcedo- nensis manere inviolata praeciperet, et haereticorum assertiones in magna ver- gere ignorantiae caecitate cognosceret; et quae de pervadendo sacerdotio parricidae sacrilegi commiserunt, nulla posse dissimulatione tolerari, nec alio modo totam causam posse consumi, nisi praedictae synodi constitutiones perennitatis robur accipiant, et insanissimi pervaso- res ab aliena sede pellantur, fiatque tan- dem Alexandrinus populus suae quietis et pacis; ne paucorum haereticorum ar- bitrio in Ecclesiae noxam, et in Dei praeci- pitentur offensam.

Insana Ale- xandriae gesta gravissimo do- luit.

Satis est adversitatibus providere, quam eas deplorare.

Apud impera- torem Anatolio- enivus in-stan- dum.

capitentur offensam.

CAP. II. Multum autem in eo consolati- onis accepi, quod ex omni numero epi- scoporum, qui Aegyptiacis dioccesibus praesunt, solum dudum damnati potue- runt quatuor inveniri, qui Timotheo et impietate haereseos, et sceleris latrocinio iungentur; qui ad petendam synodum admitti nullatenus possent, etiamsi de solo haeretico arguerentur errore. Cum autem et in occupando episcopatum, et interficiendo episcopum, inauditum faci- nus perpetrarint, quid illis in Ecclesia loci est, etiamsi catholicam suscipiant ve- ritatem? Omnibus igitur intra Aegyptum sacerdotibus Domini sive recentioribus, sive ex antiqua constitutione residenti- bus uno auxilio remedioque praestan- dum est, ut tam indignis persecutionibus liberentur, et hoc malum, quod se pen- tralibus tantae urbis ingressit, salubri au- ctoritate pellatur, et christiana plebs fide atque operibus ante devota paternis con- stitutionibus valeat cum quiete servare.

Suas litteras ad Augustum in- mit.

Plurimum re- spicientia re- ceatur.

Episcopos in Aegypto adhuc degent. fortiter optulandum.

CAP. III. Fratres autem nostros qui Con- stantinopolim ab Aegypti parte venerunt, litteris meis imperatori commendare non destiti; sed etiam te tuae humanitatis ad- moneo, ut ad consolationem peregrina- tionis ipsorum quantum potes studii adhi- bere digneris, quorum praesentia multum dilectionem tuam iuvare apud elementis-

Profligi autem benignius tractandi.

1 « Vat. 1340 Novembris ». Cacciar. pag. 436.
2 Ex edit. Gallerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1326.

3 « Forte immanissime ». Cacc. Opp. S. Leo- nis part. II, pag. 437.
4 Vid. praeced. epist. cxii. pag. 155.

Haereticorum supplicatio pro novo concilio. Ecclesiae inimica.

Qui in illam consentit esse catholicae communionem privat.

A traditione Ap. val exiguum divertere magnum est sacrilegium.

Attici et Andreae perverbia tandem compositenda.

Anatoli desiderium acerrime reprehendit.

simum principem potest, ne petitioni haereticorum ad novam synodum, quae universali Ecclesiae inimica est, annuatur. Quamvis Apostolica Sedes ea fide ac stabilitate fundata sit, ut nequaquam recipiat istius novitatis assensum; ac si quis adversariorum machinationibus connivendum esse crediderit, ipse se a communione catholicae Ecclesiae separabit; cum secundum inspirationem Dei et in fide incarnationis Christi, et in custodia Chalcedonensis synodi universalis Ecclesiae sit una sententia; et praecipue in nostris partibus tam firmiter evangelica doctrina teneatur, ut magnum sacrilegium putetur, si a traditione apostolica vel in exiguo aliquo devietur.

CAP. IV. Iam pridem dilectioni tuae scripsisse me recolo, ut in clero Ecclesiae tuae nullum Eutychnianae haeresi consentire patiaris; quoniam capitis periculum respicit, si quid saucium inveniat in membris. Sed cum hoc nulla adhuc correctione purgatum sit, et Atticum presbyterum tuum ad eam insolentiam profecisse cognoscam, ut in Ecclesia contra catholicam fidem, et Chalcedonensem synodum audeat disputare; cogor vehementius de tua dissimulatione causari. Nam quod incommonitus facere debuisti, miror etiam post evidentia nostra scripta neglectum. Et ideo acrius moneo, neque amplius dissimulandum esse protestor, si hominem pestilentem ulterius in tua habendum communione credideris; quoniam nos, si fieri potest, emendari malimus, quam perire: ut scilicet si correctum se videri cupit et in societate ecclesiastica permanere, de eo loco, unde contra catholicam fidem multa disseruit, aperte nunc ipsius fidei praedicator appareat, et

nihil Eutychniani dogmatis praetermittat, quod non manifestatione suae professionis christiano populo audiente condemnet; ne, ut dixi, plurimum dissimulatio ista te maculet, si vel hic tam noxius, vel Andreas impietatis ipsius socius, nec correcti fuerint, nec repulsi.

Incerto die et anno, forsitan anno Christi 457, Pontif. Leonis anno XVIII.

EPISTOLA CXIV¹.

De Alexandrinae Ecclesiae calamitate valde contristatus, episcopos pro fide extorres spe coelestis retributionis solatur, eisque mandat, ut Augusti auxilium a se invocatum ipsimet assidue expetant.

Leo Aegyptiis episcopis catholicis apud Constantinopolim constitutis.

Olim me commissorum apud Alexandriam scelerum indicia contristaverunt, et ita animum meum ipsius immanitate facinoris vulneraverunt, ut quibus hoc lacrymis, qua lamentatione defleatur ignorem; meritoque illa prophetica voce proclamem: *Quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrymarum?*² Querelas tamen dilectionis vestrae praeveniens, clementissimo et christianissimo Principi de tantorum malorum remediis supplicavi³, et per filios nostros Gerontium⁴, et Olympium subadiuvans⁵ diverso tempore depoposci, ut illius civitatis Ecclesiam, in qua tot catholici floruerunt doctores, praeciperet damnatae haereseos purgari, et parricidales animos, quos a rectoris sui sanguine nec veneratio loci

De Alexandr. Ecclesia summo opere dolet.

Dulum imperatoris auxilium imploratum.

¹ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis*, t. 1, col. 1328.

² Hierem. ix, 1.

³ Ea de re habes epistol. cit. pag. 146.

⁴ Epistola per Gerontium missa ea est, quam sup. num. cv dedimus pag. 149, col. 2.

⁵ Vid. epist. LXXXIII pag. 127, col. 1, not. 3.

Episcopos pro fide exulantes in proposito enixe confirmat.

Pro Christi nomine patiens divino auxilio non destituitur.

De hoste ab universitate percusso nunquam ardua victoria.

Apud August. omni prece laborandum.

potuit deterrere, nec temporis, nihil de clementia sua sineret obtinere; maxime cum in eversionem fidei Chalcedonense Concilium cupiant retractari. Proinde dilectionis vestrae tolerantiam eadem causa debet, quae vos de propriis sedibus expulit, consolari: quia certum est tribulatos animos, et propter nomen suum patientes adversa nequaquam Domini protectione destitui. Forte igitur magnanimitate, et illam, quae vestra est, patriam cogitantes de praesenti peregrinatione gaudete. Absit a vobis exilii dolor, nec aliquid de hac fatigatione moeroris habeatis, qui scitis propter fidem Domini etiam de periculis plurimis Apostolorum gloriari. Habetis cum praeparatis retributionis praemiis istius certaminis cognitorem. Nemo fugiat hunc laborem, cuius merces est in aeternum regnare et vivere¹. Sint in atriis Ierusalem fixi pedes omnium dimicantium, qui spe retributionis illius nec inimicorum castra poterunt formidare, nec praelia. De reliquiis hostis abiecti pariter ab universitate percussis nunquam est ardua victoria, nec palma difficilis, praecipue de his, quarum prostratos iam videtis auctores. Assiduis ergo precibus (sicut et ipse non tacuit) favorem, qui Deo propitio promptus est, christianissimi imperatoris ambite: ut secundum scripta, quae nisi, communis fidei causam ea mentis devotione, quam probavimus eum habere, communiat, dilectionisque vestrae reditum, praecudiciis omnibus, quae haereticorum furore sunt generata, sublatis, pro sua pietate disponat, et singulas quasque provincias, omnesque Ecclesias cum sacerdotibus

¹ « Grim. cod., unde sumpta est epistola, habet *regnare vel vivere* ». Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 438. Sane perperam.

² Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1336.

suis inconcussa faciat Christi pace gaudere.

Datum kalendis Decembris, Constantino et Rufo consulibus.

Dat. die 1 Decembris, an. 457.

EPISTOLA CXV¹.

Aegypti episcopos ad constantiam hortatus eos instruit de legatis S. A. ab Augusto expetitis, monetque, ut inanis gloriae contentionem evitent, ac omnem cum haereticis controversiam pro viribus arceant.

Dilectissimis fratribus Nestorio, Athanasio, Paulo, Petro, Theonae, Isaiae, Apollonio, Arpocrati, Isidoro, Isaac, Apollonio, Maximo, Marcioni, Poemenio², et Helpidio episcopis et clericis catholicis ex Aegypto apud Constantinopolim constitutis Leo.

CAP. I. Tribulationem, quam dilectioni vestrae spiritus diabolicae tentationis ingessit, ab eo fiducialiter credite sublevandam, propter quem talia sustinetis; atque³ ipsius auxilio consolandos vos esse praesumite, cuius dilectioni quae toleratis impenditis. Qui licet temporaliter fieri, quae sunt adversa, permittat, constantiam tamen fidei non vult discuti, sed probari. Promissae beatitudinis spem gerentes patientiae longanimitatem vestris mentibus adhibete: *Fidelis enim Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione exitum, ut possitis sustinere*⁴. Nec pedes vestros peccatorum pax visa dimo-

Afflictus in Christi auxilio sperandum.

Patientiae longanimitate in adversa tentandum.

³ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 446; Poenio.

⁴ Cacciar. I, c. itaque. Melius, ut videt. n. 1.

⁵ I Cor. x, 13, ubi Vulg. legit. *cum tentatione proventum*.

veat, quos in ea petra fixos habere debetis, adversum¹ quam nec portas inferi praevalere legistis. Quia igitur, fratres carissimi, christianissimus imperator rursus ad nos scripta direxit, quibus ut aliquem de nostris partibus dirigamus hortatur: et quamvis illie vestra non desit instructio, quae valeat haereticorum obstinationibus obviare, desiderat a nobis tamen dirigi, qui fidem damnatis, et eam diabolico spirita non recipientibus, tamquam sit adhuc dubia, possit asserere, quae sicut necessarie praedicatur, ita voluntate percipiunt: dilectionem vestram moneo, ut inanis gloriae contentionem id ipsum dicentes omnes unanimatis virtute vitetis. Scitis enim quae vobis debeat huius palma certaminis, cuius idem cognitor, qui hoc spectat², adiutor est, atque ipse ad vincendum vires sufficit, qui diligentibus se praemium iam paravit. Nullus se propriis sedibus queratur extorrem, aut patriis expulsum finibus ingemiscat. Nemo vestrum exul est Deo, quem auxiliaturum vobis ubique confidite. Ferte universa³ patienter, et, confortato corde, Dominum fideliter sustinete. Brevis est tribulatio, quam tempus incidit; nec confessioni vestrae nova videantur, quae vos ab inimicis Domini tolerare cognoscimus: sic enim persecuti sunt et prophetas, qui erant ante vos⁴.

CAP. II. Omni itaque dilectionis vestrae studio ac labore nitendum est, ne ulla insidiantium disceptatio possit admitti, neve hoc ab haereticis valeat obtineri, quo evangelicam fidem manifestum est impugnari. Nam definitarum rerum, quas tantae synodi, vel christianissimi Principis sanxit autoritas, et Apostolicae Sedis confirmavit assensus, nihil oportet disc-

ti; ne contra fas aliquid videatur infringi. Multumque fidei et sacerdotali constantiae derogatur, si cum his, qui homicidiis et furore repleti sunt, ac volunt convertere Evangelium Christi, et facinore suo probantur exosi, superfluae et plurimum neciturae altercationis conflictus habeatur.

Datum duodecimo kalendas Aprilis, Leone et Maioriano augustis consulibus.

Dat. die 21 Martii, an. 458.

EPISTOLA CXVI⁴.

Constantiam cleri Constantinopolitani laude prosequutus, eundem in fide confirmat; quidve ab imperatore fuerit expeditum aperit: Atticum vero, et Andream, ne resipiant, ordinis sui honore privandos declarat.

Leo presbiteris, diaconibus et clericis Constantinopolitanae Ecclesiae.

CAP. I. Laeticatus valde sum et plurimum delectatus, quod mihi fidei vestrae est, de qua in Domino glorior, manifestata constantia, et intelligo vos per omnia devotissimos doctrinae evangelicae esse discipulos, atque apostolicis praedicationibus, quae ex eodem fonte manarunt, nihil prorsus sentire diversum: quia catholica fides, quae vera et una est, nulla se patitur diversitate violari; et ideo cohortari dilectionem vestram ac monere non desino, ut, instructe Spiritu Sancto, perseveranter id ipsum dicatis omnes, et non sint inter vos schismata. Sitis autem perfecti in eodem

³ Matth. v, 42, ubi Vulg. expungit et.

⁴ Ex edit. Ballerin. Opp. Sancti Leonis tom. 1, col. 1337.

Episcop. constantiae per altercationis conflictum derogatur.

De Cleri Constantinopolitani constantia laetatur.

Catholica fides nulla diversitate violanda.

Sedis Ap. legati ab Augusto expetiti.

Inanis gloriae vitanda contentio.

Hominum tribulatio brevis.

Quaevia de fide controversia totius viribus arcedenda.

¹ « Cod. Grim. adversus ». Cacciar. l. c.

² Cacciar. cum cod. Grim. quo hoc expectat. Melius videt. n. lectio

Ad fidelium unitatem hortatur.

sensu et in eadem sententia¹; proculque a consortio vestro olim damnatorum depellatis errores, ut inchoastis, in fidei constantia permanentes; nullum sinatis vobis nestoriana vel eutychiana infectum perversitate sociari, tamquam leve ac tolerabile sit, ad quod uterque² quorundam insipientium corda traduxit, et in scelera diabolici furoris accendit.

Haereticorum nomina ab imperatore collibenda.

Auctoritas auctoris, quum admittitur disceptatio.

Atticus et Andream sua dignitate privandi.

CAP. II. Habemus, propitio Deo, magnum et divinitus praeparatum christianissimi imperatoris auxilium, quem scriptis meis³, quantum causa expetit⁴, obsecravi, ne improbis parricidarum petitionibus in aliquo clementiae suae praerberet assensum, neque ullo modo sineret sanctae Chalcedonensis synodi definitiones, quae vere de caelestibus prodire decretis, tamquam necessaria retractatione violari: cum insidias impiorum⁵ ad hoc subrepere velle manifestum sit, ut statuta evangelicis praedicationibus et Patrum traditionibus consonantia novo faciant infirma iudicio; et dum disceptatio admittitur, auctoritas auferatur. Aderit, ut spero, suis inspirationibus divina protectio, eamque sancto Principi tribuet facultatem, et nullo modo fieri sinat quod humanae saluti sentit adversum. Atticum vero et Andream, quorum nomina fratri et coepiscopo meo Anatolio, missis ante litteris⁶, indicavi, quos a vestra laudabili fide dissentire cognovi, atque Eutychianorum apertissime connivere perfidiae,

¹ I Cor. i, 10.
² « Forte utraque ». Ballerin. col. 1338.
³ Epist. praec. cl, civ, cxii. pagg. 146 col. 1, 149 col. 1, 155 col. 2.
⁴ Ita Ballerin. cum Facundo Herm., quam lectionem Quesnell. margini affixit. Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 448 cum cod. Grim. exiit. Sane perperam.
⁵ « Facund. Herm. cum insidiatore priorum ». Ballerin. l. c.
⁶ Vid. praec. epist. num. cxiii. pag. 160, col. 1, cap. iv.
⁷ « Forte saevitia vel pravitas ». Baller. l. c.
⁸ Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1,

nisi prius hostilia dogmata propria voce ac subscriptione damnaverint, et fidem Chalcedonensi Concilio roboratam in Ecclesia, populo christiano praesente, se professi fuerint secuturos, ordinis sui honore priventur; ne diutius luporum levitas⁷, simplicitati dominicarum ovium misceatur.

Datum duodecimo kalendas Aprilis, Leone et Maioriano augustis consulibus.

Dat. die 21 Martii, an. 458.

EPISTOLA CXVII⁸.

Eximiam Leonis Augusti religionem admiratus cum hortatur, ne Concilii Chalcedonensis statuta conculi patiatur: legatos se missurum promittit: imperatorem exorat, ut, qua pollet auctoritate, Alexandrinae Ecclesiae servitium diutius protrahi non sinat.

Leo episcopus Leoni Augusto.

CAP. I. Multo⁹ gaudio mens mea exultat in Domino, et¹⁰ magna mihi est ratio gratulandi¹¹, cum clementiae vestrae excellentissimam fidem augeri per omnia donis¹² gratiae coelestis agnosco; et per incrementa diligentiae devotionem in vobis animi sacerdotalis experior. Nam in vestrae pietatis alloquiis non dubie patet, quid per vos in totius Ecclesiae salutem¹³ Spiritus Sanctus operetur, et quantum¹⁴

col. 1339. Al. in titulo addunt: *Per Philoxenum (al. Philonem) agentem in rebus*. Vid. et Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 448.
⁹ « Cod. Venet. Magno ». Ballerin. l. c.
¹⁰ « Cod. Grim. delet et ». Cacciar. l. c. Forte ex amanuens. vitio.
¹¹ « Al. gloriandi ». Ballerin. et Cacciar. II. c.
¹² Cacciar. pag. 449 cum cod. Grim. dono. Rectius ad context. videtur n. lectio.
¹³ « Cod. Vat. 1340, salute ». Cacciar. l. c. Mendo amanuens., ut opinor.
¹⁴ « Al. quantis ». Ballerin. col. 1340 et Cacciar. l. c.

Leonis Aug. admiranda pietas.

universorum fidelium precibus sit optandum, ut in omnem gloriam vestram extendatur imperium, qui supra curam rerum temporalium religiosae providentiae famulatum divinis et aeternis dispositionibus perseveranter impenditis: ut scilicet catholica fides, quae humanum genus sola vivificat, sola sanctificat, in una confessione permaneat: et dissensiones, quae de terrenarum opinionum varietate nascuntur, a soliditate illius petrae, supra quam civitas Dei aedificatur, abigantur, gloriosissime imperator¹. Haec autem Dei munera ita demum nobis divinitus conferentur, si de his, quae sunt praesentia, non inveniamur ingrati; et tamquam nulla sint, quae adepti sumus, contraria potius expetamus. Nam quae patefacta sunt, quaerere; quae perfecta sunt, retractare; et², quae sunt definita³, convellere, quid aliud est, quam de adeptis gratias non referre, et ad interdictae arboris cibum⁴ improbos appetitus mortiferae cupiditatis extendere? Unde quia ad pacem universalis Ecclesiae, et ad custodiam catholicae fidei cura dignamini sollicitiore respicere, evidenter agnoscitis quod magnis haereticorum audetur insidiis, ut inter Eutychem Dioscorique discipulos, et eum, quem Apostolica Sedes direxerit, diligentior, tamquam nihil fuerit ante definitum, tractatus habeatur, et quod totius mundi catholici sacerdotes in sancta⁵ Chalcedonensi synodo probant gaudetque firmatum, in iniuriam etiam⁶ sacratissimi Concilii Nicaeni efficiatur in-

firmum. Quod enim nostris temporibus apud Chalcedonem de Domini nostri Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicæam mysticus ille Patrum numerus definit; ne Catholicorum confessio aut unigenitum Dei Filium in aliquo crederet Patri imparem, aut eundem, cum factus est filius hominis, non veram carnis nostrae atque animae habuisse naturam.

CAP. II. Detestandum ergo nobis est perseveranterque vitandum, quod fraus haeretica nititur obtinere, nec in aliquam disceptationem⁷ pie et plene definita, revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur ambigere, quae manifestum est, per omnia prophetas, et evangelicis, atque apostolicis auctoritatibus consonare. Unde si qui sunt, qui ab his, quae caelitus sunt constituta, dissentiunt, suis opinionibus relinquuntur: et ab unitate Ecclesiae cum ea, quam elegerunt, perversitate discedant. Nam nullo modo fieri potest ut qui divinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis communionem socientur. Iactent se in sui eloquii vanitate, et de argumentationum suarum versutia, quae inimica est fidei, gloriantur: nobis placet Apostoli obedire praeceptis, dicentis⁸: *Videte ne quis vos decipiat⁹ per philosophiam et inanem seductionem hominum. Nam secundum eundem Apostolum, si quae destruxi, haec aedifico, praevanicatorem me constituo¹⁰*, et eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum aucto-

De incarnatione Christi eadem Chalcedonensis ac Nicænas synodi sententia.

Novas de rebus statutis controversias S. A. detestatur.

Qui definitis obstitit, sese ab Ecclesiae communione dissociat.

Eloquii vanitati non credendum.

Catholica fides humanum genus vivificat.

Dei munera uberiora accipit, qui de acceptis fuerit gratior.

Circa fidem definita convellere iniquissimum est.

1 « Pleriq. codd. delent gloriosissime imperator ». Ballerin. l. c.
 2 « Duo Vatt. delent et ». Cacciar. l. c.
 3 « Cod. Grim. finita ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Forte amanuens. mendo.
 4 « Cod. Vat. 1340 delet cibum ». Cacciar. l. c. Ex vitio quidem amanuens.
 5 « Al. a sancta ». Ballerin. l. c.
 6 « Duo Vatic. expungunt etiam ». Cacciar. loc. cit.

7 « Cod. Ratisp. nec aliqua disceptatione ». Ballerin. l. c.
 8 « Al. apostolicis obedire praeceptis, dicentibus ». Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 450.
 9 « Duo Vatt. seducat ». Cacciar. l. c. Minus bene.
 10 Coloss. II, 8, ubi Vulg. legit. *Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, et inanem fallaciam secundum traditionem hominum.*
 11 Galat. II, 18, ubi Vulg. legit: *iterum haec aedifico.*

Decreta circa fidem inmutabilia.

S. Leo de diffidentia minime culpandus.

Imperatori obsequens legatos mittit.

ritas beatæ memoriae Principis Marciani, sed etiam ego mea consensione firmavi. Quia, sicut sancte veraciterque dixistis¹, *perfectio incrementum, et adiectionem plenitudo non recipit*. Unde cum sciam te, venerabilis Princeps, sincerissimo veritatis lumine imbutum in nulla fidei parte nutare, sed sancto perfecto iudicio a pravis recta discernere, et a refutandis amplectenda dividere: obsecro², ne humilitatem meam de diffidentia putes esse culpandam, cum haec mea cautio non solum universali Ecclesiae consulat, sed etiam tuae gloriae famuletur: ne sub imperii tui tempore et haereticorum aucta videatur improbitas, et catholicorum perturbata securitas.

CAP. III. Quamvis ergo multum per omnia de pietatis vestrae corde confidam, et per inhabitantem in vobis spiritum³ Dei satis vos instructos esse perspiciam, nec fidei vestrae ullus possit error illudere; praeceptioni tamen vestrae in eo adnitar⁴ obedire, ut aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos praesentiae meae⁵ instar exhibeant, et quae sit apostolicae fidei regula, licet, ut dixi, vobis bene sit nota, demonstrant: patefacientes in omnibus et probantes, non esse omnino inter catholicos computandos, qui definitiones venerabilis synodi Nicænae, vel sancti Chalcedonensis Concilii regulas non sequuntur: cum utrorumque sancta decreta ex evangelico et aposto-

lico⁶ manifestum sit fonte prodire, et quicquid non est de irrigatione Christi, poculi esse⁷ viperei. Praenoscat igitur pietas tua⁸, venerabilis imperator, hos, quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra ullos⁹ a Sede Apostolica profecturos: quia de rebus et apud Nicæam, et apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quae tanta per Spiritum Sanctum fixit auctoritas.

CAP. IV. Instructioni autem parvulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiore¹⁰ satiari, ministerii nostri praesidium non negamus: et sicut¹¹ simpliciores non spernimus, ita a rebellibus haereticis abstinemus, memores praecepti Domini¹² dicentis: *Nolite dare sanctum canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos¹³*. Nimis quippe indignum, nimisque iniustum est, eos ad libertatem disceptationis admitti, quos significat Spiritus Sanctus per Prophetam, dicens: *Filii alieni mentiti sunt mihi¹⁴*. Qui etiamsi Evangelio non resisterent, de illis tamen se esse monstrarent, de quibus scriptum est: *Deum se profitentur scire, factis autem negant¹⁵*: clamante adhuc iusti Abel sanguine adversum impium Cain, qui increpatus a Domino non quievit¹⁶ ad poenitentiam, sed exarsit ad caedem. Cuius

Hic tamen quaelibet interdicta disputatio.

Quibus debetur instructio.

Haeretici ad libertatem disceptationis neutquam admittendi.

Protervus alter Abel, Timotheus alter Cain.

1 Cacciar. l. c. *dixisti*; al. apud ipsum *audivisti*.
 2 « Duo Vatt. obsecro te ». Cacciar. l. c.
 3 « Duo Vatt. Spiritum Sanctum ». Cacciar. pag. 450.
 4 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *adnitor*. Concinnius ad orationem videtur.
 5 « Tria Vatt. nostrae ». Cacciar. l. c.
 6 « Quesnellus delet *et apostolico*; sed pessime ». Cacciar. l. c.
 7 « Vat. 1340 *sit* ». Cacciar. l. c.
 8 « Vet. edit. *vestra* ». Ballerin. col. 1341.

9 « Vat. 1340 *illos* ». Cacciar. l. c.
 10 « Cod. Ratisp. *solido* ». Ballerin. l. c.
 11 « Id. cod. *sed sicut* ». Ballerin. l. c.
 12 « Cod. Ratisp. *dominici* ». Ballerin. l. c.
 13 Matth. VII, 6.
 14 Ps. XVII, 46. « Vet. edit. addunt, *filii alieni inveterati* ». Ballerin. l. c. Porro iuxta Vulg. textum.
 15 Tit. I, 16, ubi Vulg. legit: *Conflentur se nosse Deum, factis autem negant*.
 16 « Vet. edit. *non requievit* ». Cacciar. pag. 451, et Ballerin. col. 1342.

Uti in Pro-
rii caedem Del
iudicium est re-
servanda.

vindictam sic Domini iudicio volumus re-
servari, ut improbus praedo, et parricida
crudelis in scriptum recidat, et nostra
non teneat. Neque sanctae Ecclesiae Ale-
xandrinae lamentabilem captivitatem pa-
tiamini ulterius prolongari, cui oportet
fidei vestrae iustitiaeque praesidio suam
resitari libertatem, ut per omnes Aegypti
urbes dignitas Patrum et ius sacerdotale
reparetur.

Datum duodecimo kalendas Aprilis,
Leone et Maioriano augustis consulibus.

Dat. die 21 Martii, an. 458.

EPISTOLA CXVIII.

*Dolentem Anatolii animum delinire stu-
dens, quid ab Attico eo magis de fide
suspecto sit exquirendum significat.*

Leo episcopus Anatolio episcopo.

Lectis dilectionis tuae litteris, quas per
filium nostrum Patritium diaconem di-
rexi, intellexi tibi studium meae sol-
licitudinis displicere, qua secundum do-
minicam charitatem, quam tibi a nobis
impendi experimentis plurimis approba-
sti, de cavendis his, qui communis fidei
adversarii dicerentur, admonui; ne ad
negligentiam rectoris referretur, si quis-
quam in Ecclesia catholica ea praedicare
praesumeret, quae haereticorum sensibus

convenirent. Quod utrum veraciter fama
factaret, dilectionis tuae inquirendum
iudicio delegavi. Neque in aliquo hono-
rem tuum laesi, cui discutienda ea, quae
ad me erant perlata, commisi: ut sci-
licet Atticus presbyter, quem talia au-
dere cognoveram, nisi perfecta se satis-
factione purgasset, et non solum voce
haereticos, sed etiam propriae manus
subscriptione damnasset, a communionis
gratia esset alienus. Qui scripta mittendo
dubiae fidei et professionis incertae,
confirmavit magis, quam diluit quic-
quid ad nos de eo fama pertulerat: cum
si conscientiam suam voluisset probare
sinceram, non Eutychem sibi odiosum
fuisse, sed quod perfidiam ipsius repro-
baret atque damnaret, debuerat confiteri:
quia aliud sunt humanae etiam inter ca-
tholicos simultates; aliud diabolici, quos
fides catholica damnat, errores. Et ideo,
frater carissime, in nullo debes de no-
stra dilectione dubitare, si Prophetae
exemplum sequaris, et dicas: *Nonne qui
te oderant, Domine, oderam illos, et
super inimicos tuos labescebam?* Per
omnia enim volo te esse certissimum,
quod sicut meam existimationem illaesam
cupio permanere, ita opto te quoque in
omnibus irreprehensibilem reperiri. Prae-
dictus autem Atticus, ut ab omni suspi-
cione contraria liber appareat, quid in
Eutyche anathematizet ac damnet, evi-
denter ostendat, et in damnationem er-

Atticus fidei
suae suscipio-
nem auget.

S. Leo de
Anatolio existi-
mationem suam
proffertur.

Quid ab Attico
expendendum.

1 Cacciar. l. c. cum al. XI kalendas. Jaffé op.
cit. nobis assentit.

2 Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1342.

3 « Cod. Vat. communi fidei adversari ». Ballerin. l. c.

4 Vid. praeced. epist. cxiii pag. 160 col. 1, cap. iv.

5 « Cod. Vat. cum ». Baller. col. 1343. Rectius,
ut opinor, n. lectio.

6 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 439,
voce haereticorum.

7 « Cod. Taur. promissionis ». Cacciar. pag.
440.

8 « Vat. 546 confirmat ». Ballerin. l. c.

9 « Duo Vatt. debuit profleri ». Cacciar. l. c.

10 « Cod. Vind. eos: et infra Quesnell. male ta-
bescam pro labescebam ». Ballerin. l. c. Illos
deest in vulgat.

11 Ps. cxxxviii, 21.

12 « Aliq. cod. delet Atticus ». Ballerin. et
Cacciar. II. cc.

roris expressi, remota omni dubitatione,
subscribat: ita ut Chalcedonensis synodi
definitionem de fide, cui etiam dilectio
tua subscribendo consensit, et quam Apo-
stolicae Sedis firmavit auctoritas, pro-
fiteatur se per omnia servaturum, adie-
cta subscriptione propriae manus, quae
in Ecclesia, christiano populo praesente,
recitetur: ut pro catholica fide neque nos
negligentes, neque ipse ultra suspectus
habeatur. Qui si in eadem pravitate per-
durans praecipit salubribus parere
noluerit, sententiam synodi Chalcedonen-
sis, cuius definitionibus resultat, exci-
piat.

Data quinto kalendas Aprilis, Leone et
Maioriano augustis consulibus.

Dat. die 28 Martii, an. 458.

EPISTOLA CXIX.

*Eutychem haeresim execratus impe-
ratorem vehementer rogat, ne novae
disquisitiones instarentur, utque, le-
gatorum consiliis auditis, Alexandri-
nae Ecclesiae crudeliter vexatae piis-
sime consulat.*

Leo episcopus Leoni Augusto.

CAP. I. Multis manifestisque documen-
tis probatum mihi esse gaudens, quanto

1 « Vat. 1340 omitt. expressi ». Cacciar. l. c.

2 « Vet. edit. symboli ». Ballerin. et Cacciar.
II. cc.

3 « Vat. 546 confirmavit ». Baller. col. 1344.

4 « Al. praeepto salubri; al. praeeptis
salutaribus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

5 « Cod. Cantabrig. incurrat ». Ballerin. l. c.

6 Cacciar. l. c. cum al. quinto decimo kalen-
das. Jaffé op. c. nobis favet.

7 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1,
col. 1344.

8 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 453
cum cod. Grim. delet episcopus.

9 « Al. quantum ». Cacciar. l. c. Perperam
al. orat. contextum.

universali Ecclesiae consulatis affectu,
praecipit pietatis vestrae, ubi primum
licuit, parere non distuli, dirigens Domi-
tianum et Geminianum fratres, et coe-
piscopos meos, qui apud vos preces meae
sollicitudinis exequentes pro quiete vo-
bis doctrinae evangelicae supplicarent, et
libertatem fidei, in qua secundum erudi-
tionem Spiritus Sancti ipse praecipue emi-
nes, obtinerent, repulsis procul hostibus
Christi, qui etiamsi voluissent furorem
suum tegere, non laterent; quia alia est
dominici gregis sancta simplicitas, alia
sub vestitu ovium simulatio latentium be-
stiarum; nec possunt iam per hypocrisim
irrepere, quos tantae furor manifestavit
insaniae. Agnosce igitur, Auguste, et ve-
nerabilis imperator, in quantum totius
mundi praesidium divina sis providentia
praeparatus, et quid auxilii matri tuae
Ecclesiae debeas, quae te filio maxime
gloriat, intellige. Non sinantur contra
dexteram omnipotentis triumphos redivi-
vis assurgere motibus extincta certa-
mina; praesertim cum id, damnatis iam
dudum haereticorum ausibus, omnino non
liceat, et hic fructus piis laboribus de-
beat, ut omnis Ecclesiae plenitudo in
suae unitatis soliditate securam permaneat,
nihilque prorsus de bene compositis re-
tractetur: quia post legitimas et divi-
nitus inspiratas constitutiones velle con-
fligere non pacifici est animi, sed re-

Rogat, ne no-
vae disquisiti-
ones restaren-
tur.

Rebellis est
contra legitime
definita confi-
gere.

10 « Cod. Ratisp. Donatianum ». Ballerin. l. c.

11 « Quesnell. suspicatur legendum vices; al.
codd. adversantur ». Ballerin. col. 1345. Que-
snell. sententiae accederem, quam orat. context.
exigere videtur.

12 « Cod. Ratisp. delet tantae ». Ballerin. l. c.

13 « Id. cod. delet Auguste ». Ballerin. l. c.

14 « Al. Non sinas ». Ballerin. et Cacc. II. cc.

15 « Al. exurgere ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

16 « Apud Vigilium constitutis ». Ballerin. et
Cacciar. II. cc.

17 « Apud Vigil. deest post; et infra movere
pro confligere ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.

Aptius ad context. n. lectio.

18 « Pelagius II, hominis ». Ballerin. l. c.

ballis, dicente apostolo: *Verbis enim contendere ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium* 1.

Disputationum libertas est coercenda.

CAP. II. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt qui veritati audeant resultare 2, et de mundanae 3 sapientiae loquacitate confidere; cum hanc nocentissimam vanitatem quantum debeat fides et sapientia 4 christiana vitare ex ipsa Domini nostri 5 Iesu Christi institutione cognoscat, qui omnes nationes ad illuminationem fidei vocaturus non de philosophis, aut de oratoribus, qui praedicando Evangelio famularentur, elegit; sed de humilibus et piscatoribus, per quos se 6 manifestaret, assumpsit; ne doctrina coelestis, quae erat plena virtutum 7, auxilio videretur indigere verborum. Unde apostolus protestatur, et dicit: *Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare; non in sapientia Verbi, ne 8 evacuetur crux Christi; verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est; his autem qui salvi fiunt, virtus Dei est* 9; scriptum est enim: *perdam sapientiam sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens? ubi scriba? ubi inquisitor huius saeculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi* 10?

Idque ex ipsa Christi institutione evincitur.

Contestis doctrina verborum furo non indiget

Siquidem est longe alia rerum humanarum, ac Evangelii, evanescit.

Argumenta enim rethorica et institutae 11 ab hominibus versutiae disputandi in eo praecipue gloriantur, si in rebus incertis, et opinionum varietate confusis ad hoc

audientium trahant sensum, quod asserendam ingenio atque eloquio suo quisque delegerit; et ita fit 12, ut quod maiore facundia defenditur, verius aestimetur: sed Christi Evangelium hac arte non indiget, in quo doctrina veritatis sua luce manifestata 13 est; nec quaeritur quid auribus placeat, ubi verae fidei sufficit scire quis doceat.

Ubi sufficit scire quis doceat, quaerendum non est quid placeat.

CAP. III. Hos autem, qui suis decipiuntur inventis, nihil magis ab evangelica luce 14 dissociat, quam quod incarnationis dominicae 15 veritatem non putant ad humanam, idest nostram pertinere naturam; tamquam indignum fuerit gloria 16 Dei, ut maiestas Verbi impassibilis veritatem mortalis carnis assumpserit: cum aliter salus hominum 17 reparari non posset, nisi qui est in forma Dei, formam suscipere dignaretur et servi. Unde cum sancta synodus Chalcedonensis, quae ab universis Romani orbis provinciis cum totius mundi est celebrata consensu, et a sacratissimi Concilii Nicaeni est indivisa decretis, omnem Eutychemi dogmatis impietatem a corpore catholicae communionis abscederit; quomodo erit cuiquam lapsorum ad ecclesiasticam pacem recursus, nisi perfecta fuerit satisfactione purgatus? Nam quae istis tribui potest licentia disserendi, qui iusto sanctoque iudicio meruere damnari? Ut verissime illam sententiam beati apostoli Ioannis exciperent, qua inter ipsa nascentis Ec-

Nil fidei et humanae salutis infestius, quam Eutychemi commentum.

Hoc a Chalcedonensi et a Nicaena synodo pariter execratur.

Ideo e lapsus nemo in Ecclesiam recipiendus, nisi perfecte purgatus.

Nec istis disputandi licentia relaxanda.

10 I Cor. i, 17, et seqq.
11 Cacciar. l. c. cum Grim. cod. *rethoricae institutae ab hominibus, et versutiae disputandi.*
12 « Cod. Grim. *feri* ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Melius ad orat. perspicuitatem videtur n. lectio.
13 « Cod. Ratisp. *manifesta* ». Ballerin. col. 1346. Melius quidem.
14 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *voce*.
15 « Cod. Ratisp. *divinae* ». Ballerin. l. c.
16 « Cod. Ratisp. *gloriae* ». Ballerin. l. c.
17 « Id. cod. *hominis* ». Ballerin. l. c.

1 II Tim. ii, 14, ubi Vulg. ait: *Noli contendere verbis; ad nihil enim utile est...*
2 « Apud Prudent. *reluctari* ». Cacciar. l. c.
3 Cacciar. l. c. cum cod. Grim. *humanae*.
4 « Prudent. *delet et sapientia* ». Ballerin. l. c.
5 « *Nostris abest a Ratisp.* ». Ballerin. l. c.
6 Cacciar. pag. 454 cum cod. Grim. *pro se habet sancta*.
7 Cacciar. l. c. *virtutibus*.
8 Vulgat. *ut non*.
9 Vulgat. *is autem, qui salvi fiunt, id est nobis Dei virtus est*.

clesiae exordia inimicos crucis Christi perculit dicens: *Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est; et omnis spiritus, qui solvit Iesum, ex Deo non est, sed hic est antichristi* 1. Qua Sancti Spiritus praecurrente 2 doctrina pie nobis et constanter utendum 3 est: ne, dum talium disceptatio 4 admittitur, his 5, quae divinitus definita sunt, auctoritas derogetur; cum 6 per omnes regni vestri partes, et in universis finibus terrae ea, quae apud Chalcedonem firmata 7 est fides, fundatissima pace servetur; nec christiano dignus sit nomine, qui se a consortio nostrae unitatis 8 abrumpit. De quo Apostolus dicit: *Haereticum hominem post unam et secundam correptionem devita; sciens, quia huiusmodi perversus est, et proprio iudicio sit damnatus* 9.

Disceptatione admissa, auctoritas derogatur.

Christiani nomine indignus, qui se ab Apostolica unitate abrumpit.

Impia in Alexandrin. Ecclesiani facinora nonquam satis expianda.

Deus pro eorum auctoribus sedulo exorandus.

CAP. IV. Quod ergo in sanctae Ecclesiae pervasione et in Praesulis ipsius crudelissima caede impius parricida commisit, non potest humanis remissionibus expiari, nisi ille exoretur, qui talia et solus potest digne plectere, et solus ineffabili misericordia relaxare. Nos vero non ultionum sumus cupidi, sed ministris diaboli non possumus ulla ex parte sociari. Quos si a perversis 10 discedere, ab errore respiscere, et ab armis discordiae ad poenitentiae cognoscamus lamenta converti, possumus etiam nos pro illis, ne in aeternum pereant, supplicare; ut pietatis

1 I Ioan. iv, 2, ubi Vulg. legit: *... et hic est Antichristus*.
2 Cacciar. pag. 455 cum cod. Grim. *percurrente*.
3 « Apud Vigil. *videndum vel vivendum vel vitandum* ». Ballerin. col. 1347. Perperam, ut videtur.
4 « Apud Pelag. ii, *disputatio* ». Cacciar. l. c.
5 « Apud eumd. Pelag. *eorum et infra auctoritati* ». Ballerin. l. c.
6 Cacciar. l. c. cum Grim. *dum*.
7 Cacciar. l. c. cum al. *confirmata*.
8 Cacciar. l. c. cum Grim. *veritatis*. Rectius ad context. n. lectio.

Domini utamur exemplo, qui pro persecutoribus suis ligno crucis affixus orabat, dicens: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt* 11. Quod ut fructuose pro inimicis suis caritas faciat christiana, relinquunt impii semper religiosam semperque devotam Ecclesiam Dei lacessere 12, neque simplicis populi animas haeretica audeant conturbare fallacia; ut ubi omnibus retro temporibus sincerissima fides floruit, nunc quoque evangelica et apostolica possit vigere doctrina. Quia et nos divinam misericordiam, in quantum valemus, imitantes, nullum iustitia plecti, sed omnes cupimus misericordia liberari.

Quid ab ipsis agendum.

Sed, Ap. divinae misericordiae imitatrix.

Legatorum consilium utendum.

CAP. V. Utatur, obsecro, clementia tua praedictorum fratrum meorum suggestionibus; quos, sicut iam dudum in praemissa epistola 13 sum locutus, non disceptaturos cum damnatis 14, sed supplicaturos vobis pro catholicae tantum fidei stabilitate, direxi. Et praecipue illud pietas vestra pro fide sua et divinae maiestatis contemplatione concedat, ut haereticorum contentione prorsus amotis, misericordem curam his, qui infeliciter prolapsi sunt, dignetur impendere; et libertate Alexandrinae Ecclesiae in statum pristinum revocata, antistes illie Chalcedonensis synodi statuta custodiens, et concordans evangelicis, disciplinis, qui conturbatam plebem pacificare 15 valeat, ordinetur. Illi etiam episcopi vel clerici, quos de Ecclesiis suis depulit impius par-

Quae in Ecclesiae pacem praecipue attendenda.

9 Tit. iii, 10, ubi Vulg. legit: *... Sciens quia subversus est, qui eiusmodi est, et delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus*.
10 « Cod. Ratisp. *Quod si a persuasione* ». Ballerin. l. c. Forte mendo amanuens.
11 Luc. xxiii, 34, ubi Vulg. legit: *... Pater, dimitte illis, nesciunt enim quid faciunt*.
12 Cacciar. l. c. cum Grim. cod. *omitt. lacessere*. Male, ut opinor.
13 Est epist. quam sup. num. cxvii dedimus. pag. 163 col. 2, ubi videre praestat cap. iii pag. 165.
14 « Cod. Ratisp. *condemnatis* ». Ballerin. l. c.
15 « Cod. Ratisp. *placare* ». Ballerin. l. c.

rienda pietatis tuae praeceptione revo-
centur, caeteris quoque, quos similis ma-
lignitas habitationibus propriis fecit ex-
torres, in statum pristinum restitulis;
quatenus plene atque perfecte de gratia
Dei et fidei vestrae merito sine ullo iam
concertationum strepitu gaudeamus. Nam
si quis ita christianae spei ac propriae
salutis oblitus est, ut ad convulsionem
sacratissimi Concilii Nicaeni, sanctae Chal-
cedonensis synodi evangelicum apostoli-
cumque decretum violare aliqua disputa-
tione praesumat, hunc cum omnibus hae-
reticis, qui de incarnatione Domini nostri
Iesu Christi impia et detestanda senserunt,
simili anathemate parique execratione da-
mnamus; ut et legitima satisfactione cor-
rectis poenitentiae remedium non negetur,
et in resultantes sententia synodali, quae
veritatis est plena, permaneat.

Data decimo sexto kalendas Septembris,
Leone et Maioriano augustis consulibus.
Dat. die 17 Augusti an. 458.

EPISTOLA CXX².

Imperatori promissam scripta persolvens
Eutychnam haeresim evertit, eum-
que ad catholicam doctrinam defen-
dendam hortatus PP. testimonia subdit.

Leo episcopus³ Leoni Augusto.

Cap. I. Promississe me memini⁴, venera-

1 « Cod. Ratisp. compulsioem ». Baller. l. c.
2 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1, col. 1353.
3 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 457. Episcopus Romae.
4 Vid. praec. epist. cxii, cap. vi, pag. 158 col. 2.
5 « Al. codd. prolixiorum ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
6 « Al. sanctae pietatis vestras » Ballerin. col. 1354. Melius ad rem videt. n. lectio.
7 « Al. vestram ». Ballerin. l. c.
8 « Ant. edit. instructionibus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc.
9 « Al. incalescat; al. convalescat ». Baller. col. 1355.

bilis imperator, in causa fidei, de qua
clementiam tuam novi pie esse sollici-
tari, pleniorum⁵ humilitatis meae diri-
gendum esse sermonem; quem nunc,
auxiliante Domino, fideli occasione per-
solvo, ut sancto pietatis tuae⁶ studio uti-
lis, quantum arbitror, deesse non possit
instructio. Quamvis enim sciam clemen-
tiam tuam⁷ humanis institutionibus⁸ non
egere, et sincerissimam de abundantia
Spiritus Sancti hausisse doctrinam: offi-
cii tamen mei est et patefacere quod in-
telligis, et praedicare quod credis; ut
ignis ille, quem Dominus veniens misit
in terram, motu crebrae meditationis agi-
tatus sic concalescat⁹, ut ferveat, et sic
inflammetur, ut luceat. Magnas¹⁰ enim ca-
ligines Eutychna haeresis orientis par-
tibus inferre molita est; et ab illa luce,
quae, sicut Evangelium¹¹ loquitur, *lucet
in tenebris, et tenebrae eam non compre-
henderunt*¹², imperatorum oculos tentavit
avertere. Cumque ipsa in suam reciderit
caecitatem, nunc¹³ in discipulis recrude-
scit, quod in auctore defecit.

Cap. II. Non longo namque temporis
intervallo catholica fides, quae est sin-
gularis et vera, cuique nihil addi, nihil¹⁴
minui potest, a duobus est hostibus ap-
petita; quorum prior Nestorius, Euty-
ches secundus emersit, qui Ecclesiae Dei
duas haereses sibimet¹⁵ contrarias inferre

10 « Al. codd. magna enim caligine se euty-
chiana, etc. Ballerin. l. c. et Cacciar. pag. 458.
11 « Vat. 1342 in evangelio ». Cacciar. l. c.
12 Ioann. 1, 5.
13 « Al. delent nunc ». Baller. l. c. Iuxta antiq.
versionem, quae sic legit: Αυτης τε προς την οικειαν
τυρησιν εκπροστας δια των μαθητων, ωμωτερον αντι-
φρονει τουθ' οτις προσηκεν επι του διδασκαλου.
14 Cacciar. l. c. cum al. nihilque; al. apud
Ballerin. l. c. nihilve. Antiqua versio habet και
η τινη ουτε προσθησθαι, ουτε μην αποκλεισθαι τινος
δουναται.
15 « Tres codd. sibimetipsis ». Ballerin. col. 1356.

Pertinaces anathemata da-
mantur.

Correctis poenitentiae reme-
dium concedi-
tur.

Promissa scri-
pta persolvit.

Cor mittat.

Eutychna
haeresis Orientis
infestissima.

In discipulis
enim recrude-
scit quod in au-
ctore defecit.

Catholicum
dogma immuta-
bile.

Quod Nesto-
rius et Euty-
ch. contrarie impo-
nunt.

Nestorii erro-
res reiciuntur.

B. Virgo uno
conceptu et an-
cilla Domini et
mater.

Et vel a sacer-
dotibus huius
receptura huius

Eutychn. Apolli-
naris haeresim
sectatus refelli-
tur.

voluerunt; ut uterque a praedicatoribus
veritatis merito damnaretur, quia insa-
num nimis et sacrilegum fuit quod varia
falsitate ambo senserunt.

Anathematizetur ergo Nestorius, qui
beatam Virginem Mariam non Dei, sed
hominis tantummodo credidit genitricem,
ut aliam personam carnis faceret, aliam
Deitatis; nec unum Christum in Verbo
Dei et carne sentiret, sed separatim at-
que seiunctim¹ alterum filium Dei, alte-
rum hominis² praedicaret; cum, manente
illa incommutabili³ Verbi essentia⁴, quae
ei cum Patre et cum Spiritu Sancto in-
temporalis⁵ atque coaeterna est, ita in-
tra virginea⁶ viscera Verbum caro sit fa-
ctum, ut per ineffabile⁷ sacramentum uno
conceptu, unoque partu secundum veri-
tatem utriusque naturae eadem virgo et
ancilla Domini esset et mater. Quod etiam
Elisabeth, sicut Lucas evangelista decla-
rat, intellexit et dixit: *Unde hoc mihi,
ut veniat ad me mater Domini mei*⁸? Euty-
ches quoque eodem percellatur anathe-
mate, qui per impios veterum haereti-
corum volutatus errores tertium Apol-
linaris dogma delegit⁹; ut negata huma-
nae carnis atque animae veritate totum
Dominum nostrum Iesum Christum unius
assereret esse naturae, tamquam Verbi

1 « Vat. Reg. separatim atque seiunctum ». Ballerin. l. c. Antiq. vers. nobis convenit.
2 Cacciar. pag. 459 cum al. codd. filium hominis.
3 « Al. incommutabilis ». Ballerin. 1357. Iuxta cit. vers. του μετααρκτου λογου.
4 « Al. vera essentia ». Ballerin. l. c. Male quidem. Graec. textus habet του λογου ουσιας.
5 « Cod. Corh. incorporalis ». Ballerin. l. c. Eadem versio της ουσιας αρχουσα τε, και αιδιου η. lectioni consentit.
6 « Al. Virginis; al. addunt tantum ». Cacciar. l. c.
7 « Al. per id, quod (al. add. est) ineffabile; al. per id, quod factum est sacramentum ». Ballerin. col. 1358. Contra graec. textum.
8 Luc. 1, 43, ubi Vulg. legit: mater Domini mei ad me?
9 Al. defendit ». Ballerin. l. c. Rectius ad

Deitas ipsa se in carnem animamque con-
verterit; et concipi, ac nasci, nutriri et
crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac
resurgere, et ascendere in coelum, et in
Patris dextera¹⁰, unde ad iudicandos vi-
vos et mortuos veniet, consedere, divi-
nae tantum essentiae¹¹ fuerit, quae nihil
horum in se sine carnis recipit veritate:
quoniam natura Unigeniti natura est Pa-
tris, natura est Spiritus Sancti¹², simul-
que impassibilis, simul est incommuta-
bilis sempiternae¹³ Trinitatis indivisa uni-
tas, et consubstantialis aequalitas¹⁴. Unde
si ab Apollinaris perversitate Eutychnus
quisque desciscit¹⁵, ne vincatur Deita-
tem passibilem sentire¹⁶ atque mortalem,
et tamen Verbi incarnati, idest Verbi et
carnis unam audet pronuntiare naturam;
manifeste in Valentini et Manichaei tran-
sit insaniam, et mediatorem Dei et ho-
minum, hominem Iesum Christum simu-
latorie omnia credit egisse, nec huma-
num¹⁷ in ipso corpus, sed phantasticam
corporis speciem oculis apparuisse cer-
nentium.

Cap. III. Quae impietatis mendacia, quo-
niam olim fides catholica detestatur, et
talium¹⁸ assertionum sacrilegia concordi-
bus per totum mundum beatorum Patrum
dudum sunt damnata sententiis, non du-

orationis context. videt. n. lectio, cui et antiq. versio convenit.
10 Cacciar. l. c. cum al. ad Patris dexteram.
11 « Apud Pseudo-Agapet. voluntatis ». Ballerin. l. c. Graec. text. ουσιας nobis adhaeret.
12 « Vat. 630 quoniam natura unita naturae Patris natura est Spiritus Sancti ». Cacciar. pag. 460. Perperam ad orat. contextum. Porro cit. versio nobiscum cohaeret.
13 « Vet. edit. sempiterna ». Baller. col. 1359.
14 « Pseudo-Agapetus unius voluntatis ae-
qualitas ». Ballerin. l. c. Sane perperam. Graec. text. nostrae lectioni assentit.
15 « Cod. Vat. discessit ». Ballerin. l. c.
16 « Id. cod. dicere ». Ballerin. l. c.
17 Cacciar. l. c. cum al. nec verum.
18 Cacciar. l. c. cum al. et aliarum. Perpe-
ram ad orat. contextum, ut videtur. Graec. qui-
dem vers. nobis consentiens legit: των τριων
δωκεται.

Incommutabi-
lis est Trinitatis
indivisa unitas
et consubstan-
tialis aequalitas

Eutychno
fantis lapsus in
Valentini et Ma-
nichaei insaniam.

Huiusmodi hae-
reses vel ab ipsa
Nicaena synodi
damnantur.

biqm est, cam nos fidem praedicare at- que defendere, quam sancta synodus Ni- caena confirmavit, dicens:

« Credimus in unum Deum Patrem om- nipotentem, visibilem et invisibilem factorem. Et in unum Dominum no- strum Iesum Christum filium Dei, na- tum de Patre unigenitum, hoc est de substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, unius substantiae cum Patre (quod Graeci dicunt ομοουσιον) per quem omnia facta sunt, sive quae in coelo, sive quae in terra. Qui pro- pter nos et nostram salutem descendit, incarnatus est, et homo factus, passus est, et resurrexit tertia die. Ascendit in coelos, venturus iudicare vivos et mortuos. Et in Spiritum Sanctum ».

In qua professione hoc evidentissime continetur, quod etiam nos de Domini incarnatione confitemur et credimus, qui ad salutem humani generis reformandam, veram carnem nostrae fragilitatis non de coelo secum detulit, sed in utero Virginis Matris assumpsit.

CAP. IV. Quicumque ergo illi sunt ita obaectati, et a lumine veritatis alieni, ut Verbo Dei a tempore incarnationis hu- manae carnis denegent veritatem, osten-

dant in quo sibi christianum nomen usur- pent, et cum Evangelio veritatis qua ra- tione concordent, si beatae Virginis par- tu aut caro sine Deitate, aut Deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non po- test, Evangelista dicente, quod Verbum caro factum est, et habitavit in nobis, ita negari non potest, beato Paulo Apostolo praedicante, quod Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Quae autem reconciliatio esse posset, qua humano generi repropitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susci- peret? Qua vero ratione veritatem me- diatoris implet, nisi qui in forma Dei aequalis est Patri, in forma servi parti- ceps esset et nostri; ut mortis vinculum unius praevaricatione contractum, unius morte, qui solus morti nihil debuit, sol- veretur. Effusio enim pro iniustus sangui- nis Christi tam fuit dives ad pretium, ut si universitas captivorum in redempto- rem suum crederet, nullum diaboli vincula retinerent; quoniam, sicut Apostolus ait: ubi abundavit peccatum, superabundavit et gratia. Et cum sub peccati praeiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis, quam debitum servitutis.

CAP. V. Quam itaque sibi in huius sa-

(vel si per beatae Virginis partum ». Baller. l. c. et Cacciar. pag. 461. 12 Ioann. 1, 14. 13 II. Cor. v, 19. 14 Cacciar. l. c. cum al. possit; al. apud Baller. col. 1263 potest. 15 « Ant. edit. propitiaretur ». Baller. l. c. Forte melius ad rem n. lectio. 16 « Al. nisi omnium (al. hominis) causa... carnem susciperet (al. suscepisset) ». Baller. et Cacciar. II. cc. Cit. vers. n. l. omnino consonat. 17 « Al. per unius mortem ». Baller. col. 1364. 18 « Al. effusio namque iusti sanguinis (al. pro iniustus sanguinis iusti, al. sanguinis Christi) tam potens fuit ad privilegium, tam dives ad pretium ». Baller. et Cacciar. II. cc. Ead. vers. nobis plane consentit. 19 Rom. v, 20.

Cuius symbo- las exponitur.

Atque decla- ratur.

Evangelio pa- lam adversatur qui Christo no- stram naturam denegat.

Per hanc Chri- stus Dei homi- numque media- tor.

Immensum Sanguinis Chri- sti pretium.

Ideo validius donum libertatis, quam debi- tum servitutis.

Negata Christi corporis veritate, corrumpit humana redemptio

cramenti praesidio spem relinquunt qui in Salvatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati: dicant quo sanguine sint redempti? Quis est, ut ait Apostolus, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis? Aut quod unquam sacrificium sacratius fuit, quam quod verus et aeternus Pontifex altari crucis per immolationem suae carnis imposuit? Quamvis enim multorum sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas; et de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiae, non dona iustitiae. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo fine persolvit; cum inter filios hominum unus solus Dominus noster Iesus Christus, qui vere erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat: Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me. Fides etenim vera iustificans impios, et creans iustos ad humanitatis suae tracta participem, in illo acquirit salutem, in quo solo homo se invenit innocentem; liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem humani generis in car-

Martyrum cae- des patientiae exemplum, non donum iustitiae

Solummodo in Christo omnes cruciagimur, et suscitamur.

Qui eis victoriam tribuit,

nis nostrae humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphavit.

CAP. VI. Licet ergo in uno Domino Iesu Christo vero Dei atque hominis filio Verbi et carnis una persona sit, quae inseparabiliter atque indivise communes habeat actiones; intelligendae tamen sunt ipsorum operum qualitates, et sincerae fidei contemplatione cernendum est, ad quae provehatur humilitas carnis, et ad quae inclinetur altitudo Deitatis; quid sit quod caro sine Verbo non agit, et quid sit quod Verbum sine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret; et sine veritate carnis obvoluta pannis infantia non iaceret. Sine Verbi potentia non adorarent Magi puerum stella indice declaratum; et sine veritate carnis non iuberetur in Aegyptum trans- ferri puer, et ab Herodis persecutione subduci. Sine Verbi potentia non diceret vox Patris missa de coelo: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; et sine veritate carnis non protesta- retur Ioannes: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, et vivificatio mortuorum; et sine veritate carnis nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine Verbi potentia non se Dominus Patri pro-

quorum corpore triumphavit.

Verbi et carnis una persona, et communis actio

Quid utraque natura operetur in Christo.

1 « Cod. Corb. renati ». Baller. l. c. 2 Eph. v, 2. 3 « Al. tam sacrum vel tam sacratum ». Baller. col. 1365. 4 « Cod. Ratisp. ex altari; al. in altare ». Baller. l. c. Hoc rectius videtur. 5 « Vat. 630 cum al. iustorum ». Cacciar. pag. 462. 6 « Cod. Grim. singillatim ». Baller. et Cacciar. II. cc. 7 « Id. cod. addit filius ». Cacciar. pag. 463. Contra cit. versionem. 8 « Al. existeret ». Baller. l. c. 9 « Al. sint ». Baller. et Cacciar. II. cc. 10 « Al. etiam ipse ». Baller. col. 1366. Graec. text. nobis adhaeret.

11 Ioann. XII, 32. « Al. pro ad me habent ad meipsum ». Baller. l. c. Iuxta Vulg. 12 « Duo Vatt. principium ». Cacciar. l. c. Perperam, ut opinor. Sane graec. text. legit; προς τον μετρον. 13 Cod. Ratisp. in carne nostrae humilitatis ». Baller. l. c. Id. text. nobis concordat. 14 « Vind. cod. addit nostro ». Baller. l. c. 15 « Mss. recent. Vat. delent et ». Cacciar. l. c. 16 « Vat. 630 feret ». Cacciar. pag. 464. 17 « Al. delent bene; al. addunt in fine ipsum audite ». Baller. col. 1367. 18 Matth. III, 17. 19 « Al. peccatum ». Baller. col. 1368. Con- tra Vulg. fidem. 20 Ioann. I, 29. 21 « Al. resurrectio ». Baller. et Cacc. II. cc.

sciretur aequalis, et sine veritate carnis non idem diceret, Patrem se esse maiorem; cum catholica fides utrumque suscipiat, utrumque defendat, quae secundum confessionem beati apostoli Petri, unum Christum Dei vivi Filium, et hominem credit, et Verbum. Quamvis itaque ab illo initio, quo in utero Virginis Verbum caro factum est, nihil unquam inter utramque formam divisionis extiterit, et per omnia incrementa corporea unius personae fuerint totius temporis actiones; ea ipsa tamen, quae inseparabiliter facta sunt, nulla permixtione confundimus, sed quid cuius formae sit ex operum qualitate sentimus.

CAP. VII. Dicant ergo isti hypocritae, qui caecis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua forma crucis ligno Dominus maiestatis Christus affixus sit, quid iacuerit in sepulcro, et, revoluto monumento lapide, quae tertio die caro resurrexit, et in quo post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos arguebat, et haesitationem cunctantium confutabat, cum diceret: *Palpate et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere*; et apo-

stolo Thoma: *Infer manum tuam in latus meum; et vide manus meas et pedes; et noli esse incredulus, sed fidelis*? Quae utique manifestatione corporis sui iam haereticorum mendacia destruebat: ut universa Ecclesia, Christi imbuenda doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum, quod apostoli susceperant praedicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas haeretica obduratio non relinquit, ostendant, unde sibi spem vitae pollicentur aeternae, ad quam nisi per mediatorem Dei et hominum hominem Iesum Christum non potest perveniri. Sicut enim ait beatus Petrus apostolus, *non est aliud nomen datum hominibus sub coelo, in quo oporteat nos salvos fieri*; nec est redemptio captivitatis humanae, nisi in sanguine eius, *qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, et qui, sicut praedicat beatus apostolus Paulus, *cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens, usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod*

In quo, ut nulla utriusque formae divisio, ita et nulla operum confusio.

Christi mors et resurrectio humanam in ipso naturam exinavit.

Itaque ipsum ad Apostol. manifestatio.

Ad aeternam gloriam non pervenitur, nisi per hominem Iesum Christum.

1 Ioann. 1. 14.
 2 « Vat. 5845 formam aliquid divisionis ». Cacciar. l. c.
 3 « Al. ea ipsa namque ad libitum, quae separabiliter facta sunt; al. emendando praecedentia, ea ipsa namque, ut ita dicam, inseparabiliter facta sunt; al. ea ipsa tamen, quae, ut ita dicam, inseparabiliter facta sunt ». Ballerin. col. 1389. Quae omnia ab antiq. versione desunt, ubi sic legitur: ομοις αυτα ταυτα, απαρ αχωριστως γινεται, κατα ουδεμιαν επιμιξιν συζηουεν. Adamussim iuxta n. lectionem.
 4 « Al. cuiusque ». Ballerin. l. c.
 5 Cacciar. l. c. cum ant. edit. addit: Nec divina enim humana praedudicant, nec humana divina: cum ita in idipsum utraque concurrant, ut in eis nec proprietates absumatur, nec persona geminetur. Verum haec neque in cit. versione reperiuntur.
 6 Cacciar. pag. 465 ipsi; al. apud Ballerin. col. 1370 nunc isti. Graec. text. nobis convenit.
 7 « Vet. edit. caeci mentis ». Ballerin. l. c. Sane contra cit. text.

8 « Vind. cod. resurrexit ». Ballerin. l. c.
 9 « Al. et qua; al. et in qua; al. et quia ». Ballerin. et Cacc. II. cc. Mallem et in qua, utpote ad rem optius.
 10 Luc. xxiv, 39.
 11 « Al. addunt meos ». Ballerin. l. c.
 12 Ioann. xx, 27, ubi apud Vulg. ita legitur: *Infer digitum tuum huc, et vide manus meas; et affer manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus, sed fidelis.*
 13 « Vat. 630 innovanda ». Cacciar. l. c.
 14 « Al. Ac si ». Ballerin. l. c. Cit. vers. legit: Et ovv.
 15 Act. iv, 12, ubi ait: *Nec aliud nomen est sub coelo datum hominibus.*
 16 I Tim. ii, 6, ubi Vulg. legit: *qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.*
 17 « Al. mss. in similitudine ». Ballerin. col. 1371. Forte ex amanuensi vitio.
 18 « Al. receptus ». Ballerin. et Cacciar. II. cc. Sane contra Vulg. fidem

et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Iesu omne genuflectatur caelestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.

CAP. VIII. Cum ergo unus sit Dominus Iesus Christus, et verae Deitatis veraeque humanitatis in ipso una prorsus eademque persona sit, exaltationem tamen, qua illum, sicut doctor gentium dicit, exaltavit Deus, et donavit illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quae ditanda erat tantae glorificationis augmento. In forma quippe Dei aequalis erat Filius Patri, et inter genitorem atque unigenitum nulla in essentia erat discretio, nulla in maiestate diversitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat Verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem servi, per quam impassibilis Deitas sacramentum magnae pietatis implevit, humana humilitas est, quae in gloriam divinae potestatis evecta, est in tantam unitatem ab ipso conceptu Virginis Deitate et humanitate consorta, ut nec sine homine divina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut Dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate aequalis est Deo,

Cuius exaltatio non nisi ab humana natura repetenda.

Siquidem in forma Dei aequalis est Filius Patri.

Forma autem servi in gloriam divinae potestatis evechitur.

dicitur exaltatus; quia inseparabiliter, manente unitate personae, unus atque idem est et totus hominis filius propter carnem, et totus Dei Filius propter unam cum Patre Deitatem. Quicquid ergo in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui quae non habuit conferrentur; nam secundum potentiam Deitatis indifferenter omnia, quae habet Pater, etiam Filius habet; et quae in forma servi a Patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donavit. Secundum formam enim Dei, ipse et Pater unum sunt; secundum formam autem servi, non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius qui misit eum; secundum formam Dei, sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit et Filio vitam habere in semetipso; secundum formam servi, tristis est anima eius usque ad mortem. Et idem ipse est, sicut apostolus praedicat, et dives, et pauper. Dives, quia Evangelista dicente: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum; omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil*. Pauper vero, quia propter nos *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis*. Quae autem est eius exinanitio, quaeve paupertas, nisi formae servilis acceptio? Per quam Verbi maiestate velata,

Quod Christus accepit in tempore, secundum hominem accepit.

Etenim et Deus unum ipse et Pater; ut homo illi subicitur.

1 « Cod. Ratisp. quoniam Dominus Iesus in gloria ». Ballerin. l. c. Contra Vulgat. fidem.
 2 Philip. ii, 6.
 3 Cod. Ratisp. ad eandem ». Ballerin. l. c.
 4 Cacciar. pag. 466 cum al. mss. ex tantae. Recte quidem n. lectio.
 5 « Tres Vat. codd. delent filius ». Cacciar. l. c. Minus bene.
 6 « Al. Dei Patris ». Cacciar. et Baller. II. cc. Graec. text. n. lectioni adhaerens sic ait: οπισ εδει κατα χρις αυτω του Πατρος αποδοσθαι.
 7 « Al. Deitatis sacramentum ». Cacciar. l. c., qui omitt. seq. usque ad quae in gloriam. Male autem Deitatis sacramentum. Cit. vers. sane legit n. απαθης θεοτης.
 8 Cacciar. l. c. coniungit est cum evecta. Iuxta graec. vers., quae sic legit: ητις εις θεσαν προεχουεν; et μοχ της θεοτητας τε και της ανθρωποτητας συμπαχουεν.

9 « Al. in tanta unitate ». Ballerin. col. 1373 et Cacciar. l. c.
 10 « Al. Deitas et humanitas consorta est ». Ballerin. l. c.
 11 « Ant. edit. cum Vat. mss. enim ». Baller. et Cacciar. II. cc. Aptius ad context. n. lectio. Porro cit. text. habet τοιου.
 12 « Vat. Reg. hic et infra accipit ». Ballerin. col. 1374.
 13 « Al. conferuntur ». Ballerin. l. c.
 14 Ioann. x, 30, ubi Vulg. legit: *Non quaero voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me.*
 15 Ioann. v, 26, ubi Vulg. ait: *habere vitam.*
 16 « Vind. cod. mea ». Ballerin. l. c.
 17 Matth. xxvi, 38.
 18 Ioann. i, 1.
 19 Ibid. v, 14.

dispensatio humanae redemptionis impleta est.

Cap. IX. Nam quia captivitatis nostrae resolvi originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostraeque naturae, quem peccati praecudicia non tenerent, et qui immaculato sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat divinitus praecudiatum, ita est in plenitudine praefiniti temporis factum; ut multis modis significata promissio in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continuis testificationibus semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio se versari haereticorum manifestat impietas, cum sub specie Deitatis honorandae, humanae carnis in Christo denegant veritatem; et religiose existimant credi, si dicatur in Salvatore nostro verum non esse, quod salvat, cum ita secundum promissionem omnia saecula percurrentem mundus sit Deo reconciliatus in Christo, ut nisi Verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro salvari. Omne enim sacramentum fidei christianae magno (ut haeretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet christianus de nostri in Christo corporis veritate; quia omnes apostoli apostolorumque discipuli,

et praecudari Ecclesiarum quique doctores, qui ad martiri coronam, vel ad confessionis meruerunt gloriam pervenire, in huius fidei lumine splenduerunt, consonis ubique sententiis intonantes, quod in Domino Iesu Christo Deitatis et carnis una sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, qua divinorum voluminum portione haeretica impietas se existimat adjuvari, quae veritatem negat corporis Christi; cum hanc non lex testificari, non prophetia praecinere, non evangelia docere, non ipse destiterit Christus ostendere? Quaerant per omnem seriem Scripturarum, quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurant; et per omnia saecula ita veritatem invenient coruscantem, ut magnum hoc et mirabile sacramentum ab initio videant creditum, quod est in fine completum. De quo cum sanctarum litterarum nulla pars sileat, sufficit quaedam consona veritatis signa posuisse, quibus diligentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur, et sincera intelligentiae luce perspiciant, quod in Filio Dei, qui se incessabiliter filium hominis et hominem profitetur, non sit christianis erubescendum, sed constantissime gloriandum.

Cap. X. Ut autem pietas tua cum venerabilium Patrum praedicationibus nos concordare cognoscat, aliquantas eorum

Nisi per immaculatum sanguinem orig. peccati non diluendum.

Humana redemptio ab aeterno praecudiatum, et in tempore praenuntiata.

Haereticorum hypocrisis, in deneganda Christi Dei vera humanitate.

Quam Ecclesia univarsa confitetur.

Nec haeretici ullo argumento possunt infirmare.

Verbi incarnationis ab initio mundi crediti.

Ipsa Dei filius esse filium hominis profitetur.

S. Leo ad suam doctrinae confirmationem PP. documenta subdit.

Christum (al. in Christo) corporis veritatem. Ballerin. col. 1378. Sane perperam. Cit. vers. nobis adhaeret. 10 « Vat. leg. successores ». Ballerin. l. c. 11 « Tres codd. Vatt. delent suas ». Cacciar. l. c.; sed perperam, ut videtur. Sane graec. text. n. lectioni consentit. 12 « Al. consonae ». Ballerin. col. 1379 et Cacciar. pag. 469. Rectius, opinor, n. lectio, licet id. text. legat: της συμφωνου αληθειας. 13 « Al. paluisse ». Ballerin. l. c. Graec. vers. ενθουσαι. 14 « Ant. edit. splendidissima latitudine ». Ballerin. l. c. 15 « Cod. Ratisp. ut ». Ballerin. l. c. Melius ad context. videt. n. lectio.

1 « Vat. leg. peccata ». Ballerin. col. 1375. 2 « Tres codd. Vatt. carnis ». Cacciar. p. 467. 3 « Vat. 690 in plenitudine temporis perfectum ». Cacciar. l. c. 4 « Cod. Ratisp. saepe ». Ballerin. l. c. Graec. vers. habet α. 5 « Al. diversari; al. se diversari ». Baller. l. c. 6 « Al. manifestatur; al. improbitas ». Ballerin. l. c. 7 « Al. praecurrentem; al. praetercurrentem ». Ballerin. l. c. 8 Cacciar. pag. 468. Quesnell. coniecturas sequens, hanc parenthesis inferius sic collocat: si (ut haeretici volunt) lux veritatis, etc. Vid. Ballerin. l. c. 9 Ant. edit. Non ergo quisquam erubescendum existimet christianis suscepisse de nostro

sententias huic credidi subiciendas esse sermoni. Quibus si dignaretur recensitis, non aliud nos praedicare reperies, quam quod sancti Patres nostri toto orbe docuerunt; nec quemquam ab illis, nisi solos impios haereticos, discrepare. His igitur, gloriosissime et venerabilis imperator, quanta potui brevitate pertractis, cum inspirata tibi divinitus fide etiam nostram praedicationem unitam esse cognosces; nec in aliquo nos ab evangelica apostolicaque doctrina, vel a catholicae professionis symbolo discrepare; quoniam, sicut docet beatus apostolus Paulus, magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, praedicatum est in gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria. Quid igitur tuae utilius est saluti? Quid tuae congruentius potestati? Quam ut paci Ecclesiarum Domini tua constitutione prospicias, et in omnibus tibi subditis Dei dona defendas; neque ulla ratione patiaris per invidiam diaboli ministros ipsius in cuiusquam saevitiae perniciem; ut qui in hoc saeculo temporali emines regno, in aeternum merearis regnare cum Christo.

A quibus tantummodo haeretici dissentiant.

Imperatori nil utilius est quam catholicam fidem defendere.

Data decimo sexto kalend. Septembris, Leone et Maioriano Augustis consulibus. Dat. die 17 Augusti, an. 458.

Sequuntur dehinc testimonia excerpta pro re supra scripta de libris catholicorum Patrum, a Leone Papa collecta, Leonique imperatori directa.

Sancti Hilari Pictaviensis Episcopi et confessoris in libro u De fide, inter caetera, n. 25.

Cap. III. Unum igitur hoc est immobile fundamentum, una haec felix fidei petra, Petri ore confessa: Tu es, inquit, Christus filius Dei vivi; tanta in se argumenta sustinens veritatis, quantaeversitatatum quaestiones et infidelitatis calumniae movebuntur. Iam in caeteris dispensatio voluntatis paternae est; virgo, partus et corpus, postque crux, mors, inferi salus nostra est. Humani enim generis causa Dei Filius natus ex Virgine et Spiritu Sancto, ipso sibi in hac operatione famulante, et sua Dei videlicet inumbrante virtute, corporis sibi initia consevit, et exordia carnis instituit; ut homo factus ex Virgine naturam in se carnis acciperet, perque huius admixtionis societatem sanctificatum in eo uni-

Christi incarnatio fidei fundamentum.

Ob genus humanum Dei Filius natus ex Virgine et Spiritu Sancto.

1 « Al. quas... recensere vel attendere ». Ballerin. l. c. Iuxta graec. textum, qui sic legit: Ων ει καταλιωσες ακεινον ποιησαθαι την αναγωγην. 2 « Al. digneris vel dignaris vel dignaberis vel dignatus fueris ». Baller. et Cacciar. ll. cc. 3 « Cod. Taur. fidei sollicitudine ». Cacciar. loc. cit. 4 « Al. cognosce; al. cognoscis ». Ballerin. et Cacciar. ll. cc. Iuxta graec. vers. επιγνωσας. 5 « Ant. edit. carent in ». Ballerin. l. c. 6 « Al. in hoc mundo ». Ballerin. l. c. 7 I Tim. iii, 16. 8 Cacciar. pag. 470, delet est. Contra cit. textum. 9 « Plur. codd. temporaliter homines regis ». Ballerin. col. 1381. Graec. versio nobis adhaeret. 10 Eadem vers. addit: Omnipotens Deus re-

gnum et salutem tuam longo tempore tueatur atque conservet, gloriosissime et clementissime Imperator Auguste. 11 Cacciar. l. c. cum al. decimo tertio kalend. Jaffe op. cit. nobis favet. 12 « Plur. codd. postrema haec verba omitunt ». Ballerin. l. c. col. 1384. Quo autem de his testimoniis sumus notaturi ex iisdem Balleriniis praesertim seligimus l. c.; idque scias, ne passim eadem nomina repetamus. 13 Hoc opus vulgo appellatur de Trinitate. 14 Matth. xvi, v. 16. 15 Tres codd. et vet. edit. veritatis paternae sit. Ergo. Cod. Vat. sit; Virgo. 16 Al. assumptionis. Ad rem melius videt. n. l. 17 Quesnell. in margine ex duobus mss. humanum corpus.

Et quoniam per carnem...

Neque igitur...

Eius humilitas...

Item eiusdem in libro nono...

Nescit plane vitam suam nescit, qui Christum...

Item eiusdem in eodem libro...

Natus igitur unigenitus Deus ex Virgine...

Jesus Christus...

Ipsa enim...

codd. ex carne renati. Vetus lect. aliaque mss. nobis consentiunt...

1 Utrique codd. Hisp. cum aliis eiusdem originis et quemadmodum. 2 Ita plures edit...

Christus Deus...

Mentitur qui...

rum in semetipso provesturus in Deum...

Item alio loco in eodem libro...

Hinc itaque fallendi simplices atque ignorantibus haereticis occasio est...

1 Edit ante Quesnell. et plur. codd. loquens et gerens. Ad orat. context. melius videtur. 2 Edit. Hilar. cum Vindob. ut ipso illo...

nis in tempore dicta diindica. Cum vero ex homine et Deo...

Item alio loco in eodem libro...

Videsne ita Deum et hominem praedicari, ut mors homini, Deo vero carnis excitatio deputetur?

ac ipsae Hilar. editiones. Nihilominus orat. context. vocem aliud exigere videtur. 8 Vat., Hisp., Isid. agens: prima edit. gerens. 9 Quae parenthesi concluduntur desunt in codd. Grim., Barb., Vindob. et aliis...

Nam ipse et totus homo, et totus Deus.

Item Christus qui mortuus ac resuscitatus.

est carnis et expolens). Naturam Dei in
victate representatam intellige, dispositio-
tionem humane in morte cognosce. Et
cum sint utraque eius gesta naturis, nunc
tamen Christum Iesum cum memento
esse, qui utraque est.

Item post pauca, n. 14.

Haec igitur demonstranda a me pau-
cis fuerunt, ut utriusque naturae formam
tractari in Domino Iesu Christo meminis-
semus, quia qui erat in forma Dei, for-
mam servi accepit.

S. Athanasii Alexandrinae Ecclesiae epi-
scopi et confessoris ad Epictetum Co-
rinthiorum episcopum.

Quomodo autem vel dubitare ausi sunt,
qui dicuntur christiani, si Dominus, qui
ex Maria processit, Filius quidem sub-
stantia et natura Dei est; quod autem
secundum carnem, ex semine David est
et carne Sanctae Mariae?

S. Ambrosii episcopi Ecclesiae Mediola-
nensis et confessoris, ex libris, quos
misit ad imperatorem Gratianum. In
libro secundo De fide, inter caetera,
cap. vii, n. 58.

Unde illud, quod lectum est, Domi-
num maiestatis crucifixum esse, non quasi
in maiestate sua crucifixum putemus; sed

quia idem Deus, idem homo, per divini-
tatem Deus, per susceptionem carnis ho-
mo. Christus Iesus Dominus maiestatis
dicitur crucifixus, quia consors utriusque
naturae, idest humanae, atque divinae,
in natura hominis subiit passionem; ut
indiscrete et Dominus maiestatis dicatur
esse qui passus est, et filius hominis, si-
cut scriptum est, qui descendit de coelo.

Item alio loco in eodem libro,
inter caetera cap. ix, n. 77.

Sileant igitur inanes de sermonibus
quaestiones, quia regnum Dei, sicut scri-
ptum est, non in persuasionem verbi est,
sed in ostensione virtutis. Servemus di-
stinctionem divinitatis et carnis. Unus in
utroque loquitur Dei Filius, quia in eo-
dem utraque natura est. Et si idem lo-
quitur, non uno semper loquitur modo.
Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc
hominis passiones. Quasi Deus loquitur
quae sunt divina, quia Verbum est; quasi
homo dicit quae sunt humana, quia in
ea substantia loquebatur.

Item eiusdem in libro De incarnatione
Domini, contra Apollinaristas, cap. vi
n. 49.

Sed dum hos redarguimus, emergunt
alii, qui carnem Domini dicant et divi-

maiestatis dici-
tar crucifixus.

In Christo di-
vinitatis et car-
nis distinctio.

Haec quasi
Deus loquitur
quae sunt divi-
na, quasi homo
quae humana.

Christus se-
cundum carnem
Filius Mariae,
secundum Deum
Filius Dei est.

Consors itaque
utriusque na-
turae Dominus

1 Codd. et Hilarii edit. personam, quae ex
contextu non tam subsistentiam, quam naturae
utriusque proprietates, et conditionem innuit,
uti Constant. videtur.

2 Hilar. edit. quia qui in forma Dei mane-
bat, etc. Vulg. cum Hisp. et Isid. quia qui in
forma Dei manens, formam servi accepit,
ipse divinitatem nequaquam amisit. Haec au-
tem quatuor postrema verba in praestantior. codd.
omittuntur, ubi tantum legitur: Quia in forma
Dei manens formam servi suscepit.

3 Quid. codd. addunt Virgine.

4 In codd. Vatic. Filius quidem de substantia
naturae Dei est. Al. codd. Deus quidem de sub-
stantia et natura Dei est.

5 Codd. Vatt. illud quoque lectum est. Perpe-
ram, ut videt., ad orat. contextum.

6 Prim. edit. cum al. mss. inanis dissensionis
inanes de sermonibus quaestiones. Quesnell. eum
cod. Thuan. inanis dissertationis quaestiones.
Al. inanis dissensionis quaestiones.

7 I Cor. ii, 4, et iv, 20.

8 Ambrosii edit. in utraque loquitur, quibus
cum graec. textu omnes nn. codd. adversantur.
Iure, an iniurie vide ex orat. contextu.

9 Plur. codd. in eum.

10 Quesnell. in mea substantia loquitur. Con-
tra auct. codd. probat. Ambrosii edit. in mea
substantia loquebatur.

11 Codd. Vatt. contra Apollinarem.

nitatem unius esse naturae. Quae tan-
tum sacrilegium inferna vomuerunt? Iam
tolerabiliore sunt Ariani, quorum per
istos perfidiae robur adolescit, ut maiore
contentione asserant, Patrem, et Filium
et Spiritum Sanctum unius non esse sub-
stantiae, quia isti divinitatem Domini et
carnem substantiae unius dicere tenta-
verunt.

Item infra, cap. vi, n. 52.

Et hi mihi frequenter Nicaeni Concilii
tractatum se tenere commemorant. Sed
in illo tractatu Patres nostri non carnem,
sed Dei Verbum unius substantiae cum
Patre esse dixerunt. Et Verbum quidem
ex paterna processisse substantia, car-
nem autem ex Virgine esse confessi sunt.
Quomodo igitur Nicaeni Concilii nomen
obtenditur, et nova inducuntur, quae nun-
quam nostri sensere maiores? et reliqua.

Item eiusdem ad Sabinum episcopum,
inter caetera, n. 6 et 7.

Unde pulchre Apostolus eiusdem verbi
repetitione usus est dicens de Domino Iesu
Christo: Cum in forma Dei esset, non
rapinam arbitratus est esse se aequalem
Deo; sed semetipsum exinanivit, formas
servi accipiens. Quid est in forma Dei,
nisi in plenitudine Deitatis, in illa per-

Arianis eo plus
impit Apollina-
ristae.

Quid a Nicaena
synodo decre-
tum.

Nonnulla Apo-
stoli verba de-
clarantur.

1 Cod. Vind. delet esse.
2 Cod. Oxon. Quesnelli ut minore. Recte ad
sens. n. l.
3 Quam hi qui Cod. Oxon.
4 Quesnell. ad marg. ex cod. Thuan. tracta-
tus exponere. Vindob. tractatum se retinere.
5 Plur. codd. expungunt Dei.
6 Vatt. codd., quibus adhaerent prima et caet.
edit. Ambrosii Qui cum in forma. Iuxta Vulgatam.
7 Philip. ii 6, 7, ubi Vulg. habet formam.
8 Ita plur. codd. Al. expung. divinitatis; sed
perperam.
9 Ps. XLIV, 3.
10 Ambros. edit. cum codd. Vat., Hisp. et Isid.

fectionis divinae expressione? Ergo cum
esset in plenitudine Divinitatis exinan-
vit se, et accepit plenitudinem naturae,
et perfectionis humanae. Sicut Deo nihil
deerat, ita nec hominis consummationi,
ut esset perfectus in utraque forma. Unde
et David dicit: Speciosus forma praesentis
hominum. Concluditur Apollinarista, nec
quo se vertat habet, suis clauditur reti-
bus. Ipse enim dixit, formam servi accepit,
non servus locutus est. Iterum ergo
interrogo: Quid est in forma Dei? Re-
spondit, in natura Dei. Sunt enim, ait
Apostolus, qui non sunt natura Dei.
Quaero, quid sit, formam servi accipiens.
Sine dubio perfectionem naturae et con-
ditionis, ut dixi, humanae, ut esset in
hominum similitudine. Et pulchre non
carnis, sed hominum dixit similitudinem,
quia in carne eadem est. Sed quia sine
peccato erat solus, omnis autem homo in
peccato, in specie hominis videbatur.
Unde et propheta ait: Et homo est, et quis
cognoscit eum? Homo secundum car-
nem, sed ultra hominem secundum di-
vinam operationem. Denique cum lepro-
sum tangeret, homo videbatur; sed ultra
hominem, cum mundaret. Et cum La-
zarum mortuum fleret, mortuum quasi
homo flebat; sed supra hominem erat,
cum mortuum vinctis iuberet pedibus
exire. Homo videbatur, cum penderet

Quibus urgen-
tar Apollinari-
stae.

In Christo u-
triusque natu-
rae opera di-
stinguuntur.

et al. Ipse enim dixerat, formam servi accepit,
non servus lectus est. Amanuens. mendo, uti pa-
tet. Mox iid. codd. respondet.

11 Galat. iv, 8.
12 Exempl. prim. edit. cum codd. Vatt. ut dixit.
Recte quidem n. l.
13 Ier. xvii, 19.
14 Codd. Hisp. cum Vatt. et ultra hominem
divina operatione. Vulg. ante Quesu. Sed ultra
hominem divina operatione. Vatt. codd. per
divinam operationem.
15 Codd. Hisp. alique Vatt. et ultra hominem.
16 In mss. Vatt., Hisp., Vindob. et supra
hominem erat, cum mortuum vinctum iuberet
pedibus exire. Aplus ad rem n. lectio.

in orbe, sed supra hominem, cum reseratis ianuis mortuos suscitaret.

S. Augustini episcopi Hipponiensiensis Ecclesiae ad Dardanum, inter caetera, n. 10, ep. CLXXXVII.

Noti itaque dubitare, ibi nunc esse hominem Christum, inde venturus est; memoriterque recole, et fideliter tene christianam confessionem; quoniam resurrexit a mortuis, ascendit in caelum, sedet ad dexteram Patris; nec aliunde quam inde venturus est ad vivos et mortuos iudicandos, et sic venturus est, illa angelica voce testante, quemadmodum est ire vivus in caelum; id est in eadem forma carnis atque substantia, cui profecto immortalitatem dedit, naturam non absulit.

Item in eiusdem epistola ad Volusianum, inter caetera, n. 9, ep. CXXXVII.

Nunc vero ita inter Deum et homines mediator apparuit, ut in unitate personae copulans utramque naturam et solita sublimaret insolitis, et insolita solitis temperaret.

Item eiusdem in expositione Evangelii secundum Ioannem, inter caetera. Tract. LXXVIII, n. 2.

Quid igitur, haeretice? Cum Christus Deus sit et homo, loquitur ut homo, et calumniaris Deo? Ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare divinam?

Et iterum infra, n. 3.

Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, quae aequalis est Patri, humanam, qua maior est Pater. Utroque autem simul, non duo sed unus est Christus; ne sit quaternitas, non Trinitas Deus. Sicut enim unus est homo anima rationalis et caro, sic unus est Christus Deus et homo; ac per hoc Christus est Deus, anima rationalis, et caro. Christum in his omnibus, Christum in singulis confitemur. Quis est ergo, per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma servi. Item de singulis, quibus homo constat. Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrexerit triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus. Verum haec omnia non duo vel tres, sed unus est Christus. Ideo ergo dixit: Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem. Quoniam naturae humanae gratulandum est, eo quod sic assumpta est a Verbo unigenito, ut immortalis constitueretur in coelo, atque ita fieret terra sublimis, ut incorruptibilis pulvis sederet ad dexteram Patris.

Item eiusdem ex libro Assertionis fidei.

Nostrum namque est credere, illius nosse; ac sic ut ipse Deus Verbum totum suscipiens, quod est hominis, homo sit; et assumptus homo totum accipiendo,

snell. ex Grimanico correxit, ipsique Augustini edit. consonat.

6 Ioann. xiv, 28.

7 Hoc testimonium Quesnell. edidit ex cod. Griman. Extat etiam in testimoniis Concil. Chalcedonensi insertis act. II, quae ipse Leo separatim in Orientem misit. Desideratur autem in accuratiss. cod. Veronens., et in al. mas.

Christus per divinam naturam coaequalis Patri, per humanam Patre minor.

Ut anima et caro unus est homo, sic Deus et homo unus est Christus.

Nihilominus quaedam in forma Dei, quaedam in forma servi operatur.

Natura humana per Christum facta immortalis

Nostrum est credere, Dei nosse.

Ex immixtione carnis divinitas non immutata.

quod Dei est, aliud quam Deus esse non possit. Non tamen quia incarnatus dicitur et immixtus, immutatio eius est accipienda substantiae. Novit enim Deus sine sui corruptione misceri, et tamen in veritate misceri. Novit in se ita suscipere, ut nihil ei crescat augmenti, qui se ipse totum novit infundere, ut nihil ei accidat detrimenti. Non ergo ad intelligentiam imbecillitatis nostrae secundum experimentorum visibilia documenta facientes coniecturam de aequalibus se invicem ingredientibus creaturis, putemus Deum hominemque commixtum, et tali confusione carnis et Verbi, quasi aliquod corpus effectum. Absit ita credere, ut constatili quodammodo genere duas naturas in unam redactas arbitremur esse substantiam. Huiusmodi enim commixtio partis utriusque corruptio est. Deus enim, qui capax est, non capabilis, penetrans, non penetrabilis, implens, non implebilis, qui ubique simul totus, et ubique diffusus est per infusionem potentiae suae, misericorditer naturae est mixtus humanae; non humana natura est mixta divinae.

Non enim carnis et Verbi confusione una confecta substantia.

Deus enim per suam omnipotentiam naturae mixtus humanae, non humana mixta divinae.

S. Ioannis Constantinopolitani episcopi et confessoris in Homilia de Cruce et Latrone.

Sed cur cum cruce veniat, videamus. Scilicet ut hi, qui eum crucifixerunt, suae sentiant dementiae caecitatem; et ideo impudentiae eorum signum portatur. Ideo Propheta ait: Tunc lamentabuntur omnes tribus terrae, videntes accusatorem et agnoscentes peccatum. Et quid

1 Prim. edit. cum Vatic. codd. Sed cur cum cruce veniet? Scilicet, etc.

2 Codd. Vatt., Hisp. et al. habent dementiae.

3 Zachar. xiv, 40, ubi Vulg. aliter legit. Hisp., et Isid. delent omnes.

4 Ibid. et Ioann. xix, 37. Alii confixerunt et compunxerunt. Vulg. habet in quem confixerunt.

5 Plur. codd. in latere. Vindob. et Hisp. latere.

mirum est, si crucem portans adveniet, quando et vulnera corporis ipse demonstrat? Tunc enim, inquit, videbunt quem crucifixerunt. Et sicut post resurrectionem, Thomae voluit diffidentiam confutare, et illi clavorum loca demonstravit, et lateris vulnera declaravit, et dixit: Mitte manum tuam et vide, quoniam spiritus carnem et ossa non habet, sicut me vides habere; sic et tunc ostendet vulnera, crucemque demonstrabit, ut ostendat illum se esse, qui fuerit crucifixus.

Item eiusdem in Homilia De Ascensione Domini.

Nam sicut duobus iurgio separatis, unus in medio positus altercantium litem discordiamque dissolvit; ita et Christus fecit. Deus nobis iuste irascebatur, et nos contemnebamus iratum, et clementem Dominum declinabamus; et se medium Christus ingessit, et sociavit utramque naturam, et nobis quod imminere supplicium, ipse sustinuit.

Vera Christi incarnatio nostra salus.

Item eiusdem in eadem Homilia inter caetera.

Christus igitur nostrae naturae primitias obtulit Patri, et oblatum donum miratus est Pater, quod et tanta dignitas offerebat, et quod offerebatur, nulla macula foedabatur. Nam et suis manibus suscepit oblatum, et suae sedis fecit esse participem, et quod plus est, ad partem suae dexterae collocavit. Cognoscamus quis est ille, qui audivit: Sede ad dexteram meam; quae natura est cui

Humanam naturam primitias Deo Patri oblatae per Christum.

Huius exaltatio.

6 Ioann. xx, 27; Luc. xxiv, 39, ubi Vulg. haec verba paululum immutat.

7 Edit. inserunt nobis.

8 Utrumque, et nobis. Codd. Hisp. cum Isid. et Vatt.

9 Quesnell. imminere a Patre. Edit. antiq., et plur. codd. nobis conveniunt.

10 Vindob. nostri primitias.

11 Ps. cix, 1, ubi Vulg. ait: Sede a dextris meis. Matth. xxii, 41.

Qui in eodem carne ad homines iudicandos est venturus.

Utriusque copulans naturam factus Dei et hominis mediator.

Divina natura ab Apollinaristis deformatur.

dixit: *Esto meae participes sedis. Illa natura est quae audivit. Terra es et in terram ibis.*

Item eiusdem in eadem Homilia, inter caetera.

Quo sermone utar, quo verbo dicam, reperire non possum. Natura fragilis, natura contempla, et omnibus monstrata deterior omnia vicit, omnia superavit, et omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli diu vota desiderata receperunt; hodie archangeli, quod multo tempore cupiebant, inspicere valuerunt; naturam nostram in sede dominica immortalis fulgentem gloria perviderunt.

S. Theophili episcopi Alexandrini de epistola paschali, quam per Aegyptum destinavit.

Cuius rei testis est ille qui loquitur: *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt;* et prophetae Christi auxilium deprecantes: *Domine, inclina coelos tuos, et descende.* Non ut mutaret locum, in quo omnia sunt, sed ut propter salutem nostram carnem humanae fragilitatis as-

sumeret, Paulo apostolo eadem concinente: *Cum esset dives, pauper factus est, ut nos illius paupertate divites essemus.* Venitque in terras et de virginali utero, quem sanctificavit, egressus homo, interpretationem nominis sui *Emmanuel*, id est *nobiscum Deus*¹⁰, dispensatione confirmans, mirum in modum coepit esse quod nos sumus, et non desiit esse quod erat; sic assumens¹¹ naturam nostram¹², ut quod erat ipse non perderet. Quamquam enim Ioannes scribat: *Verbum caro factum est*¹³, id est aliis verbis, homo; tamen non est versus in carnem¹⁴, qui nunquam Deus esse cessavit. Ad quem et sanctus David loquitur¹⁵: *Tu autem idem ipse es*¹⁶. Et Pater de coelo contestatur et dicit: *Tu es Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*¹⁷; ut et homo factus, nostra confessione permanere dicatur, quod fuit, priusquam homo fieret, Paulo nobiscum eadem praedicante: *Iesus Christus heri et hodie, ipse et in aeternum*¹⁸. In eo enim quod ait ipse, ostendit eum pristinam non mutasse naturam, nec divinitatis suae imminuisse divitias¹⁹, quia propter nos pauper effectus plenam similitudinem nostrae conditionis assumpserat.

11 Codd. Hisp., Isid., ac Vat. *Sic assumpsit.* Mel. ad orat. contextum n. lectio.

12 In edit. Hieronym. *naturam humanam.*

13 Ioann. 1, 14.

14 Edit. ex Hisp. aliisque inde profectis, *id est aliis verbis, Deus homo factus est: Verbum tamen non est versus in carnem.* Quibus obstant Hieron. edit. ac nonnulla mss. Et quidem iure, ut liquet ex orat. contextu.

15 Ita plur. codd. cum Hieronymi edit.; Quesnell. cum al. codd. *Sanctus loquitur.* Edit. antiq. cum mss. Hisp. et aliis *Spiritus Sanctus loquitur.* Huic sentent. libentius accederem.

16 Psalm. c1, 28.

17 Matth. III, 17, ubi Vulg. omittit *bene.* Marc. 1, 11: *Tu es filius meus dilectus, in te complacui;* Luc. III, 22: *Tu es filius meus dilectus, in te complacui mihi.*

18 Hebr. XIII, 8, ubi Vulg. ait: *in saecula.*

19 Hier. edit. *qui.* Recte videt. n. lectio.

Quod licet caro factum non est versus in carnem.

Item eiusdem in alia epistola paschali contra Origenem, inter caetera.

Unigenitus Filius alicui carnem assumpserit, tamen coaequalis Patri.

Unus Filius Patris, nostrique mediator nec aequalitatem eius amisit, nec a nostro consortio separatus est; invisibilis Deus, et visibilis homo, forma servi absconditus¹, et Dominus gloriae confessione credentium comprobatus. Neque enim privavit eum Pater naturae suae nomine, postquam pro nobis homo, et pauper effectus est, nec in Iordane fluvio baptizatum altero appellavit vocabulo, sed Filium unigenitum: *Tu es Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui*². Nec similitudo nostra in Divinitatis est mutata naturam, nec Divinitas in nostrae naturae versa est similitudinem.

S. Gregorii episcopi Nazianzeni in Homilia de Epiphania, inter caetera.

Cum ergo processisset ex Virgine Deus, in ea, quam assumpserat, humana natura, unum e duobus sibi³ invicem contrariis existens carne et spiritu, aliud in Deum⁴ assumitur, aliud deitatis gratia praestat.

Item infra.

Missus est quidem, sed ut homo. Duplex enim erat in eo natura. Inde denique et laboravit ex itinere, inde et esuriit, et sitiit, et contristatus est, et flevit humani corporis lege.

Christus passibilis propter humanitatem.

1 Ep. 96, num. 3 *Opp. S. Hieron.*

2 Hieron. edit. cum Vat., Hisp. et Isid. addunt *est.*

3 Edit. Hieron. delent *bene.* iuxta Vulg.

4 Matth. III, 17; Marc. 1, 11; Luc. III, 22.

5 Plures codd. delent *sibi.*

6 Duo Vatic. et prima edit. *unum in Deum.*

7 Qui hanc epist. e mss. Isid. ac Hispan. Gallicanae originis derivarunt, habent S. Sabini Episcopi Cappadocis; et in cod. Vat. 543 legitur: S. Basilii Cappadoceni Sabini Episcopi. At perperam, uti patet ex vetustissimo exempl. Vin-

S. Basilii episcopi Cappadocis.

Cum ergo quaedam in Christo ita videmus humana, ut nihil a communi mortalium fragilitate distare videantur, quaedam ita divina¹, quae nulli alii nisi illi ineffabili naturae convenient deitatis; haeret humani intellectus angustia, et tantae admirationis stupore percussa, quo declinet, quid teneat, quo se convertat, ignorat. Si hominem putet², devicto mortis regno, cum spoliis redeuntem a mortuis cernit. Propter quod cum omni metu³ et reverentia contemplandum est, ut in uno eodemque ita utriusque naturae veritas demonstretur, ut neque aliquid indignum et indecens de divina illa et ineffabili substantia sentiatur, neque rursum, quae humanitas⁴ gesta sunt, falsis illusa imaginibus aestimentur.

In ipso utriusque naturae virtutes retinenda.

S. Cyrilli episcopi Alexandrini.

Homo nominatus est, cum sit natura Deus, Dei Patris Verbum⁵, quoniam similiter ut nos sanguini communicavit et carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, sed assumens humanitatis naturam in sua ratione perfectam.

Etiam per humanitatem quod erat non amisit.

Item eiusdem in libro, qui dicitur: Scholia de incarnatione Unigeniti.

Unus igitur est et ante incarnationem Deus verus, et qui in humanitate mansit

dobonensi, caeterisque antiq. codd., ubi non *Sabini*, sed *Basilii* nomen tantummodo praefertur.

8 Vat. cod. cum prim. edit. *ut nulli.*

9 Apud Quesnell. e cod. Oxon. contra auctorit. Vindobon. et al. codd. additur: *Si Deum putat, crucifixum contemplatur.*

10 Plur. codd. *nimio metu.* Sane perperam.

11 Alii codd. delent *humanitas.* Male quidem.

12 Orat. 2 de recta fide ad regia., c. 9.

13 *Homo natus est, cum sit natura Dei Patris Verbum* in solo cod. Vindobon. Alii codd. *Homo nominatus est, cum sit natura Dei Patris Verbum.*

Deus igitur et
homo efficiunt
unum Ies. Chris-
tum.

id quod erat, et est, et erit¹. Non discernendum igitur unum Dominum Iesum Christum in hominem seorsum, et seorsum in Deum; sed unum eundemque Iesum Christum esse dicimus, non ignorantes differentias naturarum, sed eas inconfusas inter se servantes.

Item cuius supra.

Intelligitur namque certe tanquam² aliud in alio inhabitare, idest, divinam naturam in humanitate non per se commixtionem, aut commutationem, ut esset quod non erat. Quidquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale, quale est id, in quo habitat, sed aliud in alio³ magis intelligitur. At vero in Verbi natura⁴ et humanitatis nobis solam differentiam designat diversitas naturarum. Unus enim ex utraque intelligitur Christus. Ergo inconfusione, ut ante dixi, servata, inhabitasse ait Verbum in nobis⁵. Scit enim unum esse Filium unigenitum, carnem factum et hominem.

Item cuius supra ad Nestorium.

Nicaena synodus servanda.

Ait igitur sancta et magna synodus, ipsum, qui est ex Deo Patre natus naturaliter, Filium unigenitum, Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem et cum quo omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse, et hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, et ascendisse rursus in coelos. Haec

¹ Edit. cum all. mss. in divinitate mansit in qua erat, est, et erit. Sed plur. codd. probat., et praesertim graec. text. originalis lect. nostrae cohaerent.

² Quesnell. omisit *tamquam*, quod adiecimus ex graec. contextu. Edit. antiq. cum nonnull. codd. Aegunt dicitur namque *tamquam*. Saemel. n. lectio.

³ Solus Quesn. in eo. Perperam, ut videtur.

⁴ Male edit. cum solo Vatic. in Verbi persona.

nos sequi verba debemus; his nos convenit obtemperare dogmatibus, considerantes quid sit incarnatum esse et hominem factum Dei Verbum. Non enim dicimus, quod Dei natura conversa, vel immutata, facta sit caro; nec quod in totum hominem, qui est ex anima et corpore, transformata sit; sed illud magis, quod carnem animatam anima rationali sibi copulaverit Verbum substantialiter, et incomprehensibiliter⁶ et ineffabiliter factus sit homo, et nuncupatus sit etiam⁷ Filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola personae, sed quod diversae quidem naturae in unum convenerint, unus tamen ex ambabus Christus et Filius, non evacuata, aut sublata diversitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt unum Dominum et Christum, et Filium, idest divinitas et humanitas per arcanam illam ineffabilemque copulationem ad unitatem⁸. Itaque is, qui ante saecula omnia est natus ex Patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus⁹. Non quia divina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordium, nec quod propter se ipsam opus habuit secundo nasci post illam nativitatem, quam habebat ex Patre (est enim ineptum et stultum hoc dicere, quod is, qui ante omnia saecula est consemperiternus Patri, secundae generationis egerit, ut esse inciperet); sed quia propter nos et propter nostram sa-

Carnem humano spiritu animatam sibi Verbum substantialiter copulavit.

Eius itaque divina natura e B. Virgine non sumpsit exordium.

⁵ Ita cum edit. quid. codd. Graec. autem textus legit: *ut confusionem excluderet, vigilanter ait, inhabitasse Verbum in nobis.*

⁶ Male edit. cum quibusd. codd. *inreprehensibiliter.*

⁷ In cod. Vindob. deest etiam.

⁸ Quid. edit. cum Vatt. *copulationis adunationem, vel copulationem adunatam.*

⁹ Codd. Vat. *creditur procreatus.* Edit. contra auctorit graec. textus dicitur *procreatus in tempore.*

Sed ipsum tantummodo sustinuit generationem.

Ita Christo passio explicatur.

Nec non resurrectione.

ludem naturam sibi copulavit humanam, et processit ex muliere, ideo dicitur natus esse carnaliter. Neque enim prius¹ natus est homo communis de sancta Virgine, et tunc demum habitavit in eo Verbum; sed in ipsa vulva utroque virginali se cum carne coniunxit² et sustinuit generationem carnalem, carnis suae nativitatem faciens suam. Sic illum dicimus et passum esse et resurrexisse, non quia Deus Verbum in sua natura passus sit aut plagas, aut clavorum transfixiones, aut alia vulnera³ (Deus namque incorporalis extra passionem est); sed quia corpus illud, quod ipsum proprium factum est, passum est, ideo haec omnia pro nobis ipse dicitur passus. Inerat enim in eo corpore, quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo et mortem ipsius intelligimus. Immortale enim et incorruptibile est naturaliter, et vita, et vivificans Dei Verbum. Sed quia corpus ipsius proprium, *gratia Dei*, iuxta Pauli vocem, *pro omnibus mortem gustavit*⁴, ideo ipse dicitur mortem *passus esse pro nobis*. Non quod ipse⁵ mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet; insania est enim hoc vel sentire vel dicere; sed quod, ut supra diximus, caro ipsius⁶ mortem gustavit. Ita, et resurgente carne ipsius, rursus resurrectionem dicimus; non quia in corruptionem ceciderit⁷, absit⁸; sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum unum et Dominum

¹ Al. *primum vel primitus.*

² Al. *secum carnem coniunxit.*

³ Ita plur. codd. cum graec. textu. Vulg. add. *susceperit.*

⁴ Hebr. II, 9.

⁵ Edit. *in se*; at praestant. codd. et praesertim graec. text. *ipse.*

⁶ Al. *vera caro ipsius.*

⁷ Plur. codd. *ceciderat.* Perperam.

⁸ Edit. cum nonnull. mss. *quod absit.*

⁹ Vindob. *ipse.*

confitemur, non tanquam hominem cum Verbo coadorantes, ne divisionis quaedam species inducatur; sed unum iam et eundem adorantes, quia non est alienum a Verbo corpus suum, cum quo ipsi⁹ etiam assidet Patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidentibus, sed uno cum carne per unitatem; quia si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi impossibilem¹⁰, aut quasi parum decoram noluerimus¹¹ accipere, in id incidimus¹², ut duos filios esse dicamus; necesse est enim discernere¹³ et dicere, hominem separatim fuisse sola filii appellatione honoratum, et rursus Verbum, quod est ex Deo et nomine, et veritate Filium Dei. Sed discernere in duos filios non debemus unum Dominum Iesum Christum. Neque enim id adjuvat rectam fidei rationem, licet nonnulli nescio quam perhibeant copulationem personarum¹⁴. Non dixit enim Scriptura, Verbum Dei personam hominis sibi assumpsisse, sed carnem factum esse¹⁵. Id autem est ostendere Dei Verbum, similiter ac nos participationem habuisse carnis et sanguinis, et corpus nostrum proprie suum fecisse, et hominem ex muliere processisse, non abiecta nec deposita Deitate, aut generatione illa, quam habebat ex Patre; sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc ubique rectae fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos Patres fuisse comperimus. Ideo

¹⁰ Al. *impassibilem.* Edit. antiquior. cum Vat. *passibilem.*

¹¹ Plur. codd. *voluerimus.*

¹² Al. *incidemus.*

¹³ Sic codd. probat. et graec. text. Solus Vindob. *nec enim debemus discernere.* Thuan. *nec enim discernere fas est.* Sane perperam adorat. contextum.

¹⁴ Tres codd. ex arbitrio *personarum distinctionem.* Al. *divisionem personarum.* Aptius ad context. n. lectio.

¹⁵ Ioann. I, 14.

Non adoramus in Christo personarum copulationem.

Sed naturarum.

Maternitas B. illi non dubitaverunt sanctam Virginem dicere *Qæronor*; non quod Verbi natura, deitasque in sancta Virgine¹ sumpsit exordium, sed quod ex ea natum sit sacram illud corpus animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei Verbum, carnaliter natum esse dicitur².

EPISTOLA CXXI³.

Imperatoris fide commendata, universale gaudium innuit, quod Alexandrina Ecclesia fuerit in pristinam libertatem restituta, eumque rogat, ut Alexandrinæ sedi, in quam Aelurus nequiquam est remittendus, probatæ fidei episcopus præficiatur.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

CAP. I. Si gloriosum pietatis vestrae in fidei defensione propositum tanta prosequi laude cupiamus, quantam⁴ rerum ipsarum magnitudo deposcit, inveniatur impares in actione gratiarum, si nostri tantum oris angustiis universalis Ecclesiae gaudia celebremus. Sed dignius⁵ illius remuneratio vestris actibus meritisque servabitur⁶, in cuius causa et speciali excellitis animo, et optato triumphatis eventu clarae⁷ gloriae. Sciat igitur clementia vestra omnes Ecclesias Dei cum laude vestra exultare pariter et laetari, quod ab Alexandrinæ Ecclesiae iugo improbus parricida depulsus est; et popu-

¹ Al. de sancta Virgine.

² In al. codd. duo testimonia adduntur, quae ad Leonis causam non pertinent, nec Leonis habent auctoritatem. V. Migne, *Patrolog. Curs. complet.* Tom. LIV, col. 1189 ad not. d.

³ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1431.

⁴ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 493 cum ant. edit. *quanta*. Erronee quidem.

⁵ Cacc. l. c. *dignior*; quam lectionem Quesnelli Ballerin. l. c., et al. codd. respuunt.

lus Dei, cui praedo nefarius incubabat, in antiquam fidei libertatem reductus, potest iam in salutis viam fidelium sacerdotum praedicatione revocari, cum videat omne seminarium venenorum in ipso auctore proiectum. Nunc ergo, quia hoc constanti proposito et magna mente perregistis, consummato operi fidei illud adiungite, ut de catholico civitatis illius praesule, quod Deo placeat, decernatis, qui nulla damnatae toties impietatis sit infectus aspergine; ne fortasse tectum vulnus sub specie obductae cicatricis increseat, et plebs christiana, quae vobis agentibus aperte ab haereticorum perversitate liberata est, lethalibus iterum obnoxia sit venenis.

CAP. II. Vides autem, venerabilis imperator, et evidenter agnoscis, quod in persona, de cuius abscissione agitur, non sola est fidei integritas intuenda; quae etiamsi ullis correctionibus professionibusque purgari, et in integrum valeret qualibet conditione restitui, nequaquam tamen, quae sceleste cruentaque commissa sunt, possunt⁸ probabilium verborum protestationibus aboleri; quia in Pontifice Dei, ac maxime tantae Ecclesiae sacerdote, non sufficit sonus linguae et sermo labiorum; et nihil prodest, si Deus voce praedicatur, et mens in⁹ impietate vincitur. De talibus enim per Apostolum Sanctus Spiritus loquitur: *Habentes speciem pietatis, virtutem autem eius abnegantes*¹⁰; et iterum alibi: *Deum profitentur se scire, factis autem negant*¹¹. Unde

⁶ « Ant. edit. *servabatur*; Quesnell. ex conjectura *servatur* ». Ballerin. col. 1432.

⁷ Cacciar. l. c. cum al. delet *clarae*.

⁸ « Codd. Vatt. *possent* ». Cacciar. pag. 494.

⁹ « Al. delent *in* ». Ballerin. l. c.

¹⁰ II Tim. III, 5, ubi Vulg. legit: *Habentes quidem*.

¹¹ Tit. I, 16, ubi Vulg. ait: *Confitentur, se nosse Deum, factis autem negant*.

E Clero Alexandrino imemeratus praesul eligendus.

Aelurus nullo pacto redintegrans.

Nil enim prodest Deum verbis profiteri, factis autem negare.

Fidei integritas et morum probitas praesertim in episcopis exquirenda.

cum in¹ omni Ecclesiae membro et integrae fidei veritas, et bonorum operum plenitudo quaeratur; quanto magis in Summo Pontifice debent utraque praecellere, quia alterum sine altero non potest cum Christi corpore habere compagem?²

Aelurus quantum dignus exactione.

CAP. III. Nec necesse est nunc omnia, quae Timotheum execrabilem faciunt, enarrare, cum copiose atque manifeste in totius mundi notitiam, quae per ipsum ac propter ipsum sunt gesta, processerint; et si quid ab incomposito vulgo contra iustitiam perpetratum est, in huius omnia verticem confluant, cuius desiderii manus furentium servierunt. Unde si etiam³ in professione fidei nihil hic negligat, nihil fallat, aptissimum gloriae vestrae est ab hoc appetitu illum prorsus excludere; quia in tantae urbis antistite universam Ecclesiam⁴ decet sancta exultatione gaudere, ut vera pax Domini non solum praedicatione fidei, sed etiam morum clarificetur exemplo.

Christus non solum fide, sed etiam factis clarificandus.

Datum xv kalendarum Iuliarum, Magno et Apollonio consulibus.

Dat. die 17 Iunii, an. 460.

« Per PHILOXENUM agentem in rebus. »

EPISTOLA CXXII⁵.

Dolens de Timothei Aeluri Constantinopolim adventu, spem nullam redintegrationis ei relictam ostendit; aliusve episcopi consecrationem sollicitans ab

¹ Cacciar. l. c. cum al. omitt. *in*. Forte mendo typographico.

² « Al. *compaginari* ». Ballerin. col. 1433.

³ « Quesnell. ex ingenio *etiamsi* ». Ballerin. loc. cit.

⁴ « Al. cod. *universae Ecclesiae*; unde Quesnell. ex ingenio addidit *membra* ». Baller. l. c.

⁵ Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* t. 1, col. 1433.

illius colloquii utcumque praecipit abstinendum.

Leo Episcopus

Gennadio Episcopo Constantinopolitano.

Dilectionis tuae litteris, et fratrum coepiscoporumque nostrorum Domitiani et Geminiani sermone agnovi, Timotheum postquam Ecclesiae Alexandrinae civitate expulsus est, Constantinopolim, nonnullis hoc fidei adversariis agentibus, venire permissum; ut quantum datur intelligi, quia⁶ universorum Domini sacerdotum sententiis coarctatus, invitus saltem ad catholicum se dogma convertat; et tamquam propter hanc tantummodo causam⁷ videatur eiectus, haereticae perversitatis errore damnato, doctrinae apostolicae, ut ad Alexandrinam redeat, acquiescat; cum illi, etiamsi catholicus probaretur, hoc vehementer obsistat, quod vivente episcopo, tantae sedis invasor est, et auctor apparuit inauditae crudelitatis admissae. Et ideo dilectio tua sollicitudine, qua clares⁸, eniti et elaborare debet, ne cum tam nefario homine sermo aliquis privatim, vel publice misceatur, neve sub specie correctionis eius quorundam conventui praebetur occasio; ne redeundi integram capiat libertatem, de quo iam edictis suis princeps christianissimus iudicavit⁹. Omni igitur labore et circumspectione pervigili unitati ecclesiasticae profuturus enitere, frater carissime, ut spes suffragatoribus ipsius adimatur, et Alexandrinis ex clero suo catholicus episcopus secundum morem veterem per orthodoxos Aegyptios¹⁰ consecratur;

Quaeritur de Aeluri adventu.

Cui nulla redintegrationis spes.

Aelurus colloquii abstinendum.

Alius in episcopum consecrandus.

⁶ « Cod. Angel. *qui* ». Ballerin. col. 1434.

⁷ Cacciar. *Opp. S. Leonis* part. II, pag. 495 cum al. *culpam*.

⁸ Cacciar. l. c. *claret*; al. apud Ballerin. l. c. *clares*, sed perperam.

⁹ « Al. *indicavit* ». Baller. et Cacciar. II. cc.

¹⁰ « Al. *episcopos*, al. *episcopos aegyptios* ». Vid. Ballerin. et Cacciar. II. cc.

quis parricida ille non alias a suis de-
 fensoribus describitur, nisi Alexandrina
 Ecclesia, quae Patrum honori et suae re-
 stituenda est libertati, rectorem sanandis
 omnibus, quae mala gesta sunt, proba-
 tissimum fuerit consecuta.

Datum xv kalendas Iulias, Magno et
 Apollonio consulibus.

Dat. die 17 Iunii, an. 460.

« Per PHILOXENUM agentem in rebus ».

EPISTOLA CXXIII^a.

Timotheo Alexandrino de eius electione
 gratulatus charitatem erga lapsos illi
 commendat, cumque hortatur, ut in hae-
 resis exitium totis viribus incumbat, si-
 bique frequentius scribat.

Leo Episcopus Timotheo Episcopo catholico
 Alexandrinae Ecclesiae.

CAP. I. Evidenter apparet sub apostoli-
 cae splendore sententiae, quoniam dili-
 gentibus Deum omnia cooperantur in bo-
 num¹; et divinae dispensatione pietatis
 ubi excipiuntur adversa, ibi doquantur et
 prospera. Quod Alexandrinae Ecclesiae
 experimenta demonstrant, in qua multos
 sibi patientiae thesauros humilium mo-
 destia² et tolerantia congregavit; quia
 iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt
 corde, et humiles spiritu salvabit³; glo-
 rificata in omnibus inelyti principis fide,
 per quem dextera Domini fecit virtutem⁴,

In Alexandr.
 Ecclesia divina
 pietas.

Ubi adversa
 ibi et prospera.

1 « Al. deseretur ». Ballerin. l. c. Ad orat.
 context. forte aptius.

2 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1.
 col. 1435.

3 Rom. viii, 28.

4 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 496
 cum ant. edit. humilitas, modestia.

5 Ps. xxxiii, 19, ubi Vulg. legit: iis, qui.

ne in thronum beatorum Patrum anti-
 christi diutius sederet opprobrium, cuius
 impietas nemini magis quam sibi nocuit;
 quia etsi aliquos ad societatem facinoris
 impulit, se tamen inexpiabiliter⁵ cruen-
 tavit. Unde de eo, quod instinctu fidei in
 fraternitate tua⁶ cleri et plebis, atque
 omnium fidelium egit electio, universam
 mecum Ecclesiam Domini gaudere re-
 scribo, utque hoc benignitas divinae pie-
 tatis multiplicata gratia confirmet, exopto;
 ita ipsi per omnia tua devotione famu-
 lante, ut etiam eos, qui veritati aliqua-
 tenus resisterunt, reconciliandos Deo per
 Ecclesiae preces instanter acquiras; et sa-
 cramento⁷ catholicae fidei, cuius solidi-
 tas nullam divisionem recipit, sollicitus
 rector adiungas; illum imitatus verum
 piumque pastorem, qui animam suam po-
 suit pro ovibus suis, et errantem unam
 ovem non flagellis coercuit, sed ad ovile
 proprium suis humeris reportavit.

CAP. II. Agat ergo dilectio tua, frater
 carissime, ne vel Nestoriani dogmatis, vel
 Eutychiani erroris ullum in Dei populo
 possit vestigium reperiri: quia nemo po-
 test fundamentum ponere, praeter id quod
 positum est, qui est Christus Iesus⁸; qui
 universum mundum non reconciliaret Deo
 Patri, nisi per fidei regenerationem omnes
 in nostrae carnis veritate susciperet. Cum
 ergo scribendi opportunitates, quibus fra-
 ternitas tua utatur, extiterint, sicut ne-
 cessarie et ex more fecisti, ut per filios
 nostros Daniele presbyterum et Timo-
 theum diaconum ordinationis tuae ad nos
 scripta dirigeres; ita omni tempore in

6 Ps. cxvii, 16.

7 Cacciar. l. c. cum ant. edit. se tantum deni-
 que inexpiabiliter. Rectius ad context. videt. n. l.

8 Cacciar. l. c. cum vet. edit. in fraternitatem
 tuam. Optime quidem.

9 Cacciar. l. c. cum ant. edit. sacramenta.

10 I Cor. iii, 11, ubi Vulg. legit: Fundamen-
 tum aliud nemo potest ponere praeter...

Nemini magis
 nocet impietas,
 quam sibi.

De Timothei
 electione gratu-
 latur.

Cui in er-
 rantes praecipit
 charitatem.

Atque haere-
 sis exitium com-
 mendat.

Crebriores lit-
 teras exoptat.

hoc officio perseveres, et de profecti-
 bus pacis saepe, quantum fieri potest,
 sollicitudini nostrae mittantur indicia; ut
 per alterna colloquia sentiamus, quia cha-
 ritas Dei diffusa est in cordibus nostris
 per Spiritum Sanctum, qui datus est
 nobis¹.

Datum xv kalendas Septembris, Magno
 et Apollonio consulibus.

Dat. die 18 Augusti, an. 460.

EPISTOLA CXXIV^a.

De Alexandrini cleri concordia exultans
 cum et in proposito confirmat, et ad fidei
 unitatem vel magis impellens cum la-
 psis agendi rationem praescribit.

Leo Episcopus presbiteris et diaconibus Ec-
 clesiae Alexandrinae dilectissimis filiis in
 Domino salutem.

Gaudeo exultanter in Domino de piis-
 simo, quem inter vos habetis, affectu;
 dum sicut scripta vestra manifestant, et
 pastor gregem, et grex ostenditur amare
 pastorem. Solliciti ergo in invicem, si-
 cut Apostolus ait, servare unitatem Spi-
 ritus in vinculo pacis², properate ad
 fructum verae³ pervenire patientiae. Quid
 enim dignius aut velle potestis aut agere,
 quam ut, auxiliante Dei gratia, gloriosis-
 simi principis fide ad profectum solidis-
 simae pacis utamini, remota procul ea
 bestia, quae vineam plantationis domi-
 nicae, sicut psalmus propheticus canit,
 singulari feritate vastabat? Quia ergo in
 ovili dominico nec furum iam insidiae,
 nec latronum timentur incursus; redeat
 universitas vestra in concordiam, et ma-

Laetatur de
 Alexandr. cleri
 concordia

Eum in propo-
 sito confirmat.

1 Cacciar. l. c. cum edit. ant. ut. Melius n. l.

2 Rom. v, 5.

3 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. 1,
 col. 1436.

4 Eph. iv, 3.

5 « Cod. Ven. vestrae ». Ballerin. l. c. Sane
 perperam.

gisterio Spiritus Sancti illa in omnibus
 unitas expetatur, propter quam dicit Apo-
 stolus: Non quaerens, quod mihi utile
 est, sed quod multis, ut salvi fiant⁴. Idi-
 psum dicant et sentiant omnes, nulla sint
 sensuum, disputationumque certamina.
 Quod usque ad catholicos praesules in Ale-
 xandrina Ecclesia discipuli veritatis didi-
 cerunt atque docuerunt, eadem a cun-
 ctis fidelibus confessione promatur; quia
 varietatem veritas, quae est simplex atque
 una, non recipit. Si quos autem cuiusli-
 bet ordinis christianos impia haeretico-
 rum conturbavere mendacia; ad satisfac-
 tionis remedia provocate, et in spiritu
 mansuetudinis cum benignitate corripite;
 quia, sicut ait beatus apostolus Petrus,
 non tardat Dominus promissum, sed pa-
 tienter agit propter vos, nolens aliquos
 perire, sed omnes ad poenitentiam con-
 verti⁵. Agendum ergo est, ne difficultas
 veniae curationem faciat tardiolem.

Datum decimoquinto kalendas Septem-
 bris, Magno et Apollonio consulibus.

Dat. die 18 Augusti, an. 460.

EPISTOLA CXXV^a.

Gaudens de Timothei electione Aegypti
 episcopis mandat, ut cum ab Alexan-
 drina Ecclesia summa veneratione di-
 ligendum in omnibus adiuvent.

Leo Episcopus Theophilo, Ioanni, Athanasio,
 Abrahae, Danieli, Iohae⁶, Paphnutio, Mn-
 saeo, Panulvio⁷, et Petro Episcopis Aegy-
 ptiis.

Litteris fraternitatis vestrae, quas ad
 me filii nostri Daniel presbiter et Timo-

6 I Cor. x, 33.

7 II Petr. iii, 9, ubi Vulg. verba refert paulu-
 lum immutata.

8 Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis t. 1, col. 1437.

9 Cacciar. Opp. S. Leonis part. II, pag. 497
 cum vet. edit. Iohae.

10 « Vat. 4961 Panulino ». Ballerin. l. c.

Et ad Adoi uni-
 tatem vel magis
 sollicitat.

Veritas non-
 quam versicu-
 lor.

Benigne cum
 lapsis Agendum.

Veniam diffi-
 cultas curatio-
 nem retardat.

De Timothei
 electione laeta-
 tur.

theus diaconus detulerunt, cognovisse me gaudeo, quod gloriosi et venerandi principis fides prophetica et evangelica unita doctrinis, ad sanctos et Deo placitos dispositionum suarum pervenit¹ effectus, ut cruentissimo Alexandrinae Ecclesiae pervasore deiecto, et in longinquiora translato, dignum sua gubernatione rectorem totius civitatis mereretur electio, ad cuius vos consecrationem nullus ambitus traheret, nulla seditio impelleret, nulla iniquitas incitaret; sed in medio constituta meritum sanctitate, eum cunctis non dubitaret praeponere, quem sibi universitas cuperet praesidere. Unde reddita populis christianis Dei pace gaudentes, commendamus vobis invicem vestri operis dignitatem, ut religiose per omnia ordinatus antistes fraterno se iuvare² experiatur assensu, et ad abolenda scandala, quae error haereticus excitaverat, cooperatione vestra gaudeat adjuvari. Extruso³ enim qui imitator diaboli fuit, et in veritate non stetit, male utens specie pervasi honoris et nominis, congruit ut Alexandrina Ecclesia eum veneretur et diligat, quem et probitate morum, et integritate catholicae fidei dignum tanto sacerdotio comprobavit; cui mutuae charitatis plenum animi nostri praebemus affectum; cohortantes, fratres carissimi, et fiducialiter exigentes, ut in praedicatione verbi, in eruditione praecepti illam formam custodiatis charitatis, sine qua nullae possunt prodesse virtutes. Quod autem fratri et coepiscopo nostro Timotheo de revocandis his, qui a veritatis itinere deviantes inconsultius se ferociusque gesserunt, scriptum esse cognoscitis,

¹ Cacciar. l. c. *devenit*.

² Cacciar. pag. 498 cum edit. vet. *vivere*; al. apud Ballerin. l. c. *se incitari*. Aplus ad orat. contextum n. lectio.

³ Cacciar. l. c. cum vet. edit. *excluso*.

⁴ Ex edition. Ballerin. *Opp. Sancti Leonis*

dilectio quoque vestra ad curam suam intelligat pertinere; ut quia late se se pestilens illa aegritudo diffudit, ubique omnibus eadem adhibeatur medicina vulneribus; ut per diligentiam pastorem in cunctis Ecclesiis Domini ovile reparetur, et per sollicitudinem charitatis atque doctrinae omnes Christi oves unum se sentiant habere pastorem.

Datum xv kalendas Septembris, Magno et Apollonio consulibus.

Dat. die 18 Augusti, an. 460.

EPISTOLA CXXVI⁴.

De Hilarii pertinacia conquestus Sedis Arelatensis privilegium Viennensi episcopo restitutum admonet.

Dilectissimis fratribus per Gallias et Viennensem provinciam Episcopis constitutis Leo Episcopus.

Quali pertinacia Hilarius Arelatensis episcopus iudicium nostrum effugerit, sancta vestra fraternitas non ignorat. Unde et iustum esse videmus, ut quia principis Apostolorum magnam in iudiciis moderationem, quam in potestate per vicarios suos semper exhibet, Arelatensis episcopus non expectavit, a privilegio suae civitatis submotus humili loco discat, quod in magno, gratis munere praecessorum nostrorum concessio, tenere noluit. Sitque redintegratum Viennensi archiepiscopo privilegium, et ius antiquum, quod apostolica benignitas ad Arelatensem ex parte transtulit civitatem; ut tali

tom. 1, col. 1469. Cacciar. *Opp. Sancti Leonis* part. II, pag. 36, hanc epistolam, nullo de eiusdem authentia dubio iniecto, refert; at eam pro spuria habendam esse Ballerin. in admonitione eid. praemissa col. 1467-1468 satis evincunt.

Quae maxime erga lapsos adhibenda

Hilarii fuga.

Cui privilegium ablatum.

Et sed. Vienn. restitutum.

severitate Hilarius coercitus discat, non temere transgredi terminos antiquos canonica prolatione fundatos.

Datum VIII idus Ianuarii, Valentiniano Augusto IV et Avieno consulibus¹.

Dat. die 6 Ianuarii.

EPISTOLA CXXVII².

Germaniae et Galliae episcopos obiurgans, quod chorepiscopis nonnulla munera illicito permetterent, quae his interdicta, quae obeunda statuit; tum canonum custodiam in sacrandis episcopis gravissime praecipiens, de Lupicini causa, deque sacris virginibus barbaricam violentiam perpessis mentem suam innuit.

Leo Romanae Ecclesiae et Apostolicae Sedis episcopus universis Germaniarum, atque Galliarum regionum episcopis salutem.

Cum in Dei nomine in Romana Ecclesia synodum episcoporum sive caeterorum consacerdotum, Christique fidelium coadunatam habuissemus, et de ordinationibus illicitis, super quibus crebrior ad nos illarum partium commeantium

In Germaniae et Galliae episcopos plurimorum querimonia

¹ Al. III idus. Ann. autem incert. est, si quidem consularis nota nulli ann. congruit. Valentinianus enim August. IV gerens consulatum Avenium collegam non habuit; hic autem, quum consul fuit, Hilarius e vivis exierat. Unde Ballerin. loc. cit. alterum argumentum ad hanc ep. reiiciendam depromunt.

² Hanc Quesnell., alique mutilam praebent, neque authentiae nota insignitam existimant. Isidoro tamen adscribenda non videtur, quum in cod. Vat. 600, qui puram Isidorian. collectionem praefert, non inveniatur. Itaque eam damus ex Vat. cod. 1340 saec. circit. XIII, in quo solo integram reperire licuit.

³ Cod. S. Crucis a quibusdam. Garsiae Loaysae edit: *septimo examine relatum est nobis, venerandissimum quondam Agapium Cordubensis urbis episcopum frequenter presbyteros destinasse, qui, absente Pontifice, al-*

sermo pervenerat, atque de aliis necessariis ecclesiasticis negotiis tractantes, sacrosque canones relegentes solerter egissemus, a multis³ lacrimabili vultu relatum est nobis, quod quidam Germaniarum atque Galliarum urbium episcopi frequenter chorepiscopos, qui iuxta canones Neocaesarienses⁴, sive secundum aliorum decreta Patrum, idem sunt qui et presbyteri, vel presbyteros⁵ destinarent, qui absente pontifice altaria erigerent, basilicasque consecrarent. Quod quidem non est mirum id praecipisse viros ecclesiasticae disciplinae ignaros, quod est canonicae regulae contrarium⁶, et statim a saeculari militia in sacerdotale ministerium delegatos, atque promotos⁷. Ergo ne ultra a vobis licentia usurpetur, communi sententia statuendum⁸ oportuit, scientes, quia sicut chorepiscopo vel presbytero⁹ illicita consecratio est altaris, ita et constitutio. In divinis enim litteris, praecipiente Domino, solus Moyses in tabernaculo Dei¹⁰ altare erexit; solus ipse unxit¹¹, qui utique summus¹² sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo¹³: *Moyses et Aaron in sacerdotibus eius*¹⁴. Ideoque id quod tantum facere principalibus¹⁵ sacerdotum iussum

Horum institutam carpit.

Altaris constitutio chorepiscopis illicita.

Quod e sacris litteris demonstratur.

altaria erigerent, basilicas consecrarent. Ballerin. *Opp. S. Leonis* tom. II, col. 1270.

⁴ « Duo codd. *Caesarienses* ». Ballerin. l. c.

⁵ « Cod. Vat. 541 omittit *vel praesbyteros*. Garsia Loaysa ad margin. notat: « *Iticens, et depravata editio habet chorepiscopos vel presbyteros, qui tamen iuxta canones unum sunt* ». Ballerin. l. c.

⁶ « In Loays. edit. desunt verba, *quod est canonicae regulae contrarium* ». Ballerin. l. c. Perperam.

⁷ « Ead. edit. expung. *promotos* ». Ballerin. l. c.

⁸ Cod. vat. 541 *statuere*.

⁹ « Laoy. edit. tantum *presbytero* ». Ballerin. l. c.

¹⁰ Id. cod. omitt. *Dei*.

¹¹ Numer. VII, 1.

¹² Cod. cit. *sacerdos summi Dei*. Male.

¹³ « Laoy. edit. delet *de eo* ». Ballerin. l. c.

¹⁴ Ps. xcviij, 6.

¹⁵ Cod. cit. cum al. edit. *principibus*.

Qui seculo iuvandus.

An summa veneratione diligendus.

Nulla virtus sine charitate.

est, quorum typum Moyses et Aaron tenuerunt, omnino deprecatum est, ut chorepiscopi vel presbyteri, qui filiorum Aaron gestant figuram, arripere non praesumant. Nam quamvis cum episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispensatio, quaedam tamen auctoritate veteris legis, quaedam novellis¹ et ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint; sicut presbyterorum et diaconorum, atque virginum consecratio²; sicut constitutio altaris; et benedictio vel unctio. Siquidem nec³ erigere eis altaria, vel ecclesias vel altaria consecrare licet⁴, nec per impositiones manuum fidelibus baptizandis, vel conversis ex haeresi Paraclitum Spiritum⁵ tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum⁶ frontes signare, nec publice quidem in missa quemquam poenitentem reconciliare, nec formatas cui libet epistolas mittere⁷. Haec enim omnia illicita sunt chorepiscopis, qui ad exemplum et formam septuaginta discipulorum esse noscuntur⁸, vel presbyteris qui eandem gestant figuram⁹; quoniam quamquam consecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent. Quae omnia solis¹⁰ deberi summis pontificibus auctoritate canonum praecipitur, ut per hoc et discretio graduum, et dignitatis fastigium summi Pontificis demonstratur. Siquidem neque coram¹¹ episcopo licet

presbyteris in baptisterium introire, nec praesente etiam¹² antistite infantem tingere, aut signare, nec poenitentem sine praeeptione episcopi sui reconciliare, nec eo praesente, nisi illo iubente, sacramentum corporis et sanguinis Christi conficere, nec eo coram posito populum docere, vel benedicere, aut salutare, nec plebem utique exhortari¹³; in eos specialius et propensius commovendi qui in episcopis ordinandis sanctorum Patrum statuta neglexerunt¹⁴, et quos confutare debuerant consecrarunt. Unde si qui episcopi talem consecraverunt sacerdotem, qualem esse¹⁵ non liceat, etiamsi aliquo modo damnum proprii honoris evaserint, ordinationis tamen ius ulterius non habebunt, nec ei sacramento intererunt, quod neglecto divino iudicio immerito praestiterunt. Illud sane quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta servari¹⁶; cum ubi minores sunt plebes, minores¹⁷ conventus, presbyterorum cura sufficiat; episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, et frequentioribus civitatibus oporteat praesidere, ne quod sanctorum Patrum divinitus inspirata decreta vetuerunt, viculis et possessionibus, vel obscuris et solitariis municipiis tribuatur sacerdotale fastigium, et honor, cui debent excellentiora committi, ipsa

Eisdem quam officia permittenda.

Episcop. consecrans immeritum ordinatione privandus.

In minoribus civitatibus presbyteri statuendi.

In frequentioribus autem episcopi.

Secus dignitas sacerdotalis sui numerositate vilescit.

Quae munus chorepiscop. interdicia.

Ipsi Pontificat. fastigium non attingunt.

1 Id. cod. cum quibusd. edit. *quaedam novae*.

2 « *Mss. S. Cruc. sicut est presbyterorum, et diaconorum, ac virginum consecratio* ». Ballerin. loc. cit.

3 « *Nec licere erigere* ». Laoy. edit. Male.

4 *Consecrare permittimus* ». Ballerin. l. c.

5 Cit. cod. et quid. edit. addunt *sanctum*.

6 Id. cod. *baptizandorum*; edit. vero nobiscum legunt, et rectius, ut opinor.

7 *Canonicas epistolas mos latinus formatas appellat, quarum regul. Nicaena synod. tradidit. Vid. Baller. apud Mign. Patrol. Curs. complet. tom. LVI, col. 780.*

8 « *Id. cod. cognoscuntur* ».

9 « *Edit. formam* ». Baller. l. c.

10 Cit. cod. omittit *solis*. Edit. legg. *solis pontificibus*.

11 Al. *Sed neque coram*. Melius videt. n. l.

12 Al. expungunt *etiam*.

13 Hucusque edit. alique codd. Quae subduntur ex cod. 1340, uti notavimus, decerpta cum capp. 6 et seqq. ep. 1, volum. 1 nostrae edit., pag. 41, col. 1, si nonnulla excipias, adamussim cohaerent.

14 Al. *neglexerint*, mox *consecrarint*.

15 Al. omitt. *esse*.

16 Vid. in cit. ep. quae hic adduntur.

17 Al. *minoresque*.

sui numerositate vilescat. Quod nunc in suam dioecesim¹ restitutus episcopus factum esse causatus est, et rationabiliter postulavit, ut si episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur, cui fuerint ante propiora². Inutile est enim, ut dignitas sacerdotalis, inconsiderata ordinantis facilitate, superflua multiplicatione minuatur³.

Quando sedes alterius in potestatem propriis antistitis redigenda.

De sacris virginibus barbaricam violentiam perpessus.

De his autem quae in sacro virginitatis proposito constitutae barbaricam per tulere violentiam, et integritatem pudoris non animo, sed corpore perdiderunt, ea nobis videtur servanda moderatio, ut neque in viduarum deiiciantur gradum, nec in sacrarum perseverantium virginum numero censeantur. Quibus, si in omnibus virginalibus perseverant, et castimoniae soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio, quia iniustum est illas⁴ in eo argui vel notari, quod non voluntas admisit, sed vis hostilis eripuit.

1 Edit. *in sua dioecesi*. Perperam.

2 Al. *et inutile est*.

3 Al. *muniatur*.

4 Al. *eas in eo vel argui*. Minus bene.

5 Al. *quoniam*.

Causam quoque Lupicini episcopi illic iubemus audiri, cui multum et saepius postulanti communionem hac ratione reddidimus, qui cum⁵ ad nostrum iudicium provocasset, immerito eum, pendente negotio, a communionem videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quod huic temere superordinatum esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in praesenti positus aut confutatus, aut certe confessus iustae possit subiacere sententiae, ut vacantem locum, quemadmodum disciplina ecclesiastica exigit, is qui consecratur, acciperet⁶.

Quare Lupicino reddita cum S. A. communicatio.

Si quae⁷ vero aliae emergerint causae, quae ad statum ecclesiarum, et ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus ventilentur, et de componendis, atque de compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea quae iuxta ecclesiasticum morem iuste et rationabiliter fuerunt definita, nostra⁸ quoque sententia roboventur.

De Ecclesiarum causa S. A. referendam.

Data iv idus Augusti⁹.

6 Al. *exciperet*.

7 Al. expung. *quae*.

8 Al. *mea*.

9 Quum dies idem sit ac cit. ep. 1 edit. nostrae, et materia fere eadem, vide utrum aliquid de anno coniciendum liceat.

S. LEONIS

EPISTOLARUM FRAGMENTA.

An. C. 445

1^a.

Causas enunciatis cur Episcopi sint promovendi, eos reprobat, qui celebriorem sedem usurpare non abhorrent.

Leo Episcopus Romae Anastasio Episcopo Thessalonicae ³.

Cum ambitiosis episcopis quid agendum.

Si quis episcopus propriae urbis tenuitatem aspernatus fuerit, ad illustrioris loci ministerium transierit, et ad maiorem populum stulto consilio seipsum transtulerit; tum ex aliena cathedra ex-

1 Ante haec fragmenta forte quis epist. ad Demetriadem Leoni praesertim a Quesnell. vindicatam desideraret. Verum haec longior est tractatus non disiungendus a duobus libris *De vocatione omnium gentium*, qui procul dubio hic non sunt imprimendi. Itemque locus dandus non est epistolae ad Episcopos, et presbyteros intra Thraciam constitutis ante Quesnellum in quibusdam edit. S. Leonis editae, quum nemo dubitet hanc pertinere ad Leonem Bituricensem, aliove episcopos, qui eam subscripsere. Multoque minus documentum illud in Pelagianos edendum curavimus, quod in quibusdam codicibus, et in ipso Grimanico quasi e S. Leonis epistolis excerptum nonnullos decepit. Hoc enim est veluti commentarium in synodo Diospolitana ab episcopis Africanis suae epistolae subiectum, eiusque secunda pars Augustino tribuitur. Quesnello autem dissert. XIII, cap. XIV, illud visum est eo facilius in S. Leonis scriniis reperiri, quo magis

pellatur, tum propria privabitur, ut neque illis praesit quos propter cupiditatem affectavit, neque iis quos ob superbiam despexit. Propriis igitur finibus quisque contentus sit, neque modum potestatis augeri concupiscat. Scias, frater charissime, aliam esse necessitatis atque utilitatis, aliam vero temeritatis ac propriae voluntatis, vel privatae voluptatis⁴ trans-eundi de civitate in civitatem, sed ob necessitatem atque utilitatem transferri. Nam plurimum utilitatem unius utilitati vel voluntati antepone oportet; aliud

An. C. 445

Fines suos an gere fas nemini

Cur episcopi sint promovendi

hic ad comprimendam Pelagianam haeresim reviviscentem uti potuit tum pluries, tum praesertim in epist. 1, h. vol. ad episc. Aquileiensem. Operi nostro potius inserendum videretur breve fragment. quod adversus errores Manich. et Priscillian. a vetustiss. ms. Ambrosianae biblioth. Ludovicus Muratorius edidit tom. II. Anecd. Lat. pag. 112. Quum autem illud contra ipsius cod. auctoritatem ex simplici tantum suspicione Leoni tribuatur, omittendum existimavimus, licet Mansius recuderit tom. 1 *Supplementi Concil.* pag. 118. V. Migne *Patrolog.* tom. LIV, col. 1235, 1236 § 1.

2 Ex Baller. apud Migne op. cit. col. 1261, qui animadvertunt, huiusmodi fragmentum ex graec. cod. Vat. 1445 desumptum meram esse paraphrasim cap. VIII, epist. XIV ad Anastasium, quae apud nos est epist. VI, vol. 1, pag. 50.

3 In cit. cod. mendose *Αθηναίων*. Baller. l. c.

4 Al. addunt *causam*. Et quidem recte.

An. C. 445

APPENDIX BULLARII ROMANI. S. LEO PP.

197 An. C. 445

enim est transire, aliud transferri; illud enim sponte transcendere est, hoc coacte atque invite progredi. Quapropter hi non urbem mutant, sed mutantur: non enim sua sponte, sed per vim illatam hoc faciunt. Non igitur sciunt ecclesiasticos canones, qui inficiantur utilitatis ac necessitatis causa fieri non posse, quoties communis necessitas utilitasque id suadeat ¹.

II^a.

SENTENTIA PPAE LEONIS DE APOCRYPHIS SCRIPTURIS ².

Episcopis graviter mandat, ut apocryphae scripturae penitus destruantur, ordinemque sacrarum lectionum praescribit.

Vitiati codices delentur.

Curandum ergo est, et sacerdotali diligentia ⁴ maxime providendum, ut falsi codices ⁵, et a sincera veritate discordes, in nullo usu lectionis habeantur⁶. Apocryphae scripturae, quae sub nominibus Apostolorum multarum habent semina

1 Dat. iuxta Quesnell. ann. 445, a quo dissentiant Baller. loc. cit.; qui hanc ep. referunt ad annum 446. Ambigit Jaffé intra annum 445 et 446.

2 Ex edit. Baller. *Opp. S. Leonis* tom. 1, col. 1479, qui ostendunt primum caput huius sentent. decerptum quidem esse ex Leonis ep. XV respondent. ep. VII nostrae edit. vol. 1, pag. 54; alterum vero existimant Leoni non esse tribuendum.

3 « Sic legit. in Vat. palat. 277, et aliis. In vallicell. autem 18 saec. XI *De apocryphis scripturis ex Leone PP.* ». Baller. l. c., unde secernimus quidquid in hoc fragment. observandum censemus.

4 Ita cum cod. Palat. ep. XV ad Turribium, c. 15. Al. *providentia*.

5 In laudata epist. melius *falsati*; innuuntur enim codd. a Priscillian. corrupti.

6 Al. codd. sic proseguunt. *quia habent semina falsitatum. Non solum autem haec in-*

falsitatum, non solum interdicendae sunt, sed etiam penitus auferendae, atque ignibus concremandae. Quamvis ⁷ enim sint in illis quaedam, quae videantur ⁸ speciem habere pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis; et per fabularum illecebras hoc latenter operantur, ut mirabilium narratione seductos laqueis cuiuscumque erroris involvant ⁹. Unde si quis episcoporum vel apocrypha haberi non prohibuerit, vel ¹⁰ canonicorum codicum nomine eos libros in Ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani sunt adulterina emendatione vitiati, haeticum se noverit iudicandum ¹¹: quoniam, qui alios ¹² ab errore non revocat, se ipsum errare demonstrat ¹³.

Et enim religioni infestissimi.

Quibus episcopus eos permitteus tamquam haeticus iudicandus;

Nam alios ab errore non revocans se ipsum errare demonstrat.

Sacrarum lectionum ordo.

CAP. II. Legitur autem omnis scriptura divina sancti Canonis ab initio anni usque ad finem in Ecclesia S. Petri hoc ordine. Tempore veris, hoc est VII diebus ante initium Quadragesimae usque ad octavam diem ante Pascha, leguntur quinque libri Moysis, cum Iesu Nave et Iudicum. Et VII dies ante Pascha liber Isaiae prophetae, unde ad passionem

terdicenda sunt, sed etiam penitus auferenda, atque ignibus concremanda.

7 Quid. codd. *Quia quamvis sint.*

8 Al. *videntur.*

9 Cod. Palat., cui concinit et Leon. edit. vet., et mss. Herovall. sic habet: *ut mirabilium narrationum seducti quique admiratione, laqueis cuiuscumque erroris implicentur.* Vallicell. *Hoc loquuntur, quod operantur, ut simplices quoque mirabilium narratione seducti, laqueis cuiuscumque erroris implicentur.*

10 Quid. codd. *delent vel.*

11 Al. codd. *vel eos libros, qui ab haeticis vitiati sunt, in Ecclesia permiserit legi, haeticum se noverit....*

12 Duo codd. *alium.*

13 Hucusque ex Leon. epist. XV ad Turribium. Quae sequunt. usque ad voces *Tractatus vero* unus Palat. cod. refert, ordinemque sacrarum lectionum Rom. Ecclesiae ex omnibus, qui editi sunt, vetustissimum exhibere videtur.

Christi cum venit¹, et lamentationes Hieronimae. Diebus autem Paschae epistolae Apostolorum atque Apocalypsis usque ad Pentecostem. In tempore autem aestatis Regum et Paralipomenon usque ad medium autumni, hoc est xv kal. novembris: deinde liber² Salomonis, et Mulierum, atque Machabaeorum, et liber Tobiae usque ad kal. Decembris. Ante autem Natalem Domini Nostri Iesu Christi, Isaiae, Hieronimae et Daniel usque ad Epiphaniam. Postea quidem Ezechiel, et prophetae minores, atque Iob usque idus februarias. Psalmi omni tempore. Evangelium et Apostolum³ similiter. Tractatus⁴ vero Sancti Hieronymi, Ambrosii et caeterorum Patrum, prout ordo poscit leguntur⁵.

III°.

Theodosio fidei formulam proponit, qua praesertim Nestorii et Eutychis errores damnantur.

Leo Papa ad Theodosium imperatorem.

Verbi incarnatio ex Maria semper Virgine per virtutem Sp. Sancti.

Credimus Filium Dei ab aeterno, et sine exteriori principio, qui cum Patre et Spiritu Sancto est, in extremis saeculis, perfectum nostrae naturae suscepisse hominem ex Maria semper Virgine, et quod Verbum caro factum fuerit hominem suscipiendo, neque divinitatem mutasse, neque, ut quidam impie existimarunt, Sanctum Spiritum pro semine fuisse; sed per virtutem et sapientiam

¹ Sic Palat. cod.

² Leg. libri.

³ Leg. Apostolus.

⁴ Plur. codd. Tractatus autem S. Hieronymi, Ambrosii (mss. Herovall. addit et Augustini), et caeterorum sanctorum Patrum, expositionesque veteris et novi Testamenti, quae a nominatissimis doctorum orthodoxorum (unus cod. Vall. orthodoxi) Patribus factae sunt, prout ordo poscet, in Ecclesia legantur.

Conditoris genitum confitemur Christum unam esse personam Filii, duas vero perfectas, integrasque substantias divinitatis, atque humanitatis, quae ex anima, et corpore constat. Anathema dicimus contra Photinum, qui Christum purum nudumque hominem asserit: similiter et contra Apollinarium, illiusque similes, qui dicunt Filium Dei minus quiddam humana natura suscepisse sive in carne, sive in anima, sive in mente, sive in hominis assumptione, et dissimilem nobis fuisse in eo, quod assumptum est: quem hominem sine sola macula peccati (quod peccatum physicum non est) eiusdem formae cum nostra per omnia factum esse credimus. Illorum quoque blasphemiam execramur, qui nova inventione dicere conantur, a tempore susceptae carnis omnia divinae naturae in humanam, atque omnia humanae in divinam commutata fuisse, quod nulla unquam haeresis dicere ausa est. Per huiusmodi enim confessionem, utramque divinitatis, atque humanitatis naturam in aliud quiddam commutatam esse autumant, neque Deum perfectum, neque perfectum hominem secundum veritatem Filium confitentur.

Nos vero ita dicimus assumptam a Filio Dei naturam nostram, divinitate impatibili permanente: passus est enim Dei Filius non opinione, sed revera quaecumque scriptura testatur; hoc est famem, sitim, defatigationem, laborem, mortem et reliqua huiusmodi. Secundum autem illud

⁵ Iuxta ep. super cit. hoc fragm. refertur ad diem 21 iul. ann. 447.

⁶ Ex Cacc. Opp. S. Leonis part. II, pag. 107. Huiusmodi fragment. Ballerin. tanquam dubium reiciunt in append. secundam ad calc. tom. II, Opp. S. Leonis, ibique in admonitione eidem praemissa ad ep. LXIX, quae nobis est xxxix huius vol. pag. 65, col. 1, pertinere satis evincunt, quorum consilio et Jaffé videmus accedere. V. Ballerin. apud Migne tom. LIV, col. 1258, et Jaffé. op. cit. pag. 39 sub fin.

In Xto una persona, duas autem perfectas naturas.

Photinus et Apollinaris damnantur.

Christus verus homo immaculatus.

S. Leo naturarum commixtionem execratur.

Vera Christi passio secundum humanitatem.

Ipsa enim secundum Divinitatem nil passus

Trinitas impatiibilis.

Xti in substantia carnis resurrectio et in coelum ascensio.

Ubi humanitas in perpet. glorificata.

passus est, secundum quod pati potuit, idest non secundum assumptam naturam, sed secundum assumptam naturam. Ipse enim Dei Filius secundum divinitatem impatiibilis est, sicut Pater; invisibilis sicut Pater, sub tactum non cadens, sicut Pater immutabilis. Propria enim Persona Filii Deus Verbum assumens hominem patibilem, atque in ipso habitans nihil passa est, sicut Pater et Spiritus Sanctus. Omnino enim Trinitatem impatibilem confiteri debemus. Cum mortuus igitur Filius Dei fuisset secundum scripturas, quatenus mori potuit, surrexit ex mortuis tertia die, ascendit ad coelos, sedet ad dexteram Dei, manente substantia carnis ipsius, in qua genitus est, et passus fuit, et surrexit. Non enim dissoluta, aut commutata fuit humanitatis substantia, sed permanens in divinitate in perpetuum glorificata est¹.

IV°.

Praecipit legatis Concilii Chalcedonensis, ne Synodi Nicenae de sedibus Episcoporum statuta vel minimum patiantur violari.

Sanctorum quoque Patrum constitutionem prolatam nulla patiamini temer-

¹ Notam chronic. vid. in ep. xxxix huius vol. pag. 66, col. 2.

² Ex edit. Baller. Opp. S. Leonis t. I, col. 1451.

³ « Hoc commonitorii fragmentum Bonifacio presbyt. datum in act. 16 Concil. Chalced. fuit productum, ubi sequent. praemittuntur. « Bonifacius presbyter Vicarius Sedis Apostolicae dixit: Beatissimus et apostolicus vir Papa inter caetera hoc nobis mandavit et ex charta recitavit ». Ballerin. I. c.

⁴ Ex edit. Ballerin. Opp. S. Leonis tom. I,

tate violari, vel imminui, servantes omnimodis personae nostrae in vobis, quos vice nostra misimus, dignitatem: ac si qui forte civitatum suarum splendore confisi aliquid sibi tentaverint usurpare, hoc qua dignum est constantia retundatis².

Anno Christi 451.

V^o.

Aetium monet de statutis rebus non esse denuo disputandum, et animi sui constantiam profitetur.

Ne patiatur fraternitas tua sopitarum rerum certamen afferri, quarum retractator non nisi sacrilegus invenitur.

Nihil ab apostolicis umquam potero sentire diversum, nec a mea ipse deviare sententia: ut quod Sancto Spiritu revelante confessus sum, quodque, mecum totius Synodi professione praedicante, patrefeci, aliqua varietate commutem: cum facilius mihi sit quibuslibet et suppliciis ab hoc mundo auferri, quam ab ea, quam generaliter credidi³, professione mutari.

Anno Christi 457.

col. 1486, qui huic fragmento praeponunt ipsissima verba Pelagii II in ep. VII ad Eliam Aquileiensem, et alios Istriae episcopos, c. VI, ubi sic loquitur: *Extremum quoque saepe facti Leonis ad Aetium presbyterum testimonium ponitis, quo ait. Et mox post verba sacrilegus invenitur: Quod de quibus rebus (S. Leo) adstruat ad eundem Aetium scribens, ipse manifestat dicens.*

⁵ Forte edidi. Ballerin. I. c. ad marg. Sane aptius ad orat. contextum.